

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 3 · 3.–4. oktober
Sesjonen 2024–2025

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny vateringsordning med faste vateringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende vatering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte torsdag den 3. oktober 2024 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 3):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 169. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2024–2025))
3. Referat

Presidenten [10:00:13]: Den innkalte vararepresentanten for Akershus, Tobias Hangaard *Linge*, tar nå sete. Representanten Christian Tybring-Gjedde vil framsette et representantforslag.

Christian Tybring-Gjedde (uavh.) [10:00:36]: Jeg har gleden av å framsette et representantforslag om å utvide den økonomiske støtten til Ukraina, utover regjeringens varslede økning, med 100 mrd. kr fordelt på 2025 og 2026.

Presidenten [10:00:55]: Representanten Abid Raja vil framsette et representantforslag.

Abid Raja (V) [10:01:10]: På vegne av hele Venstres stortingsgruppe, representantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Emma Lind, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo og meg selv, har jeg gleden av å framsette et representantforslag om en langsiktig integreringsmelding for en helhetlig styrking av integreringsarbeidet og inkludering av etniske minoriteter i Norge etter modell fra perspektivmeldingen.

Presidenten [10:01:41]: Representanten Alfred Jens Bjørlo vil framsette et representantforslag.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:01:56]: Då følgjer eg opp representanten Raja ved å levere eit representantforslag på vegner av halve stortingsgruppa til Venstre, nærmare bestemt representantane Guri Melby, Sveinung Rotevatn, André N. Skjelstad og meg sjølv, om faktisk å gjere Noreg til verdas beste land å starte og drive bedrift i.

Presidenten [10:02:11]: Representanten Lars Haltbrekken vil framsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:02:29]: Jeg følger opp representanten Bjørlo ved å fremme et representantforslag på vegne av deler av SVs og Venstres stortingsgruppe, nemlig meg selv og Ola Elvestuen, om økonomisk

støtte i forbindelse med søknader om vindkraftutbygging.

Presidenten [10:02:45]: Representanten Ingrid Fiskaa vil framsette et representantforslag.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:02:58]: Eg vil på vegner av representantane Haitham El-noush, Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein og meg sjølv fremja eit representantforslag om å avslutta alle norske bidrag til Israels krigsbrottsverk og okkupasjon av Palestina.

Presidenten [10:03:19]: Representantforslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16 og avsluttes senest kl. 22.

Sak nr. 1 [10:03:38]

Hans Majestet Kongens tale til det 169. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten [10:03:51]: Debatten går over to dager og starter med innlegg fra parlamentariske ledere på inntil 10 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil sju replikker til hvert innlegg.

Deretter er det 43 innlegg på inntil 5 minutter som avvikles i sin helhet på første debattdag og fordeles slik mellom partiene:

Arbeiderpartiet 14 innlegg, Høyre 10 innlegg, Senterpartiet 7 innlegg, Fremskrittspartiet 5 innlegg, Sosialistisk Venstreparti 3 innlegg, Rødt 2 innlegg og Venstre 2 innlegg.

Det åpnes for fire replikker etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet og etter ett av innleggene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Fem statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver med en etterfølgende replikkrunde på inntil sju replikker.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Første debattdag avsluttes senest kl. 22.

Møtet på andre debattdag settes kl. 9 og starter med et innlegg fra statsministeren på inntil 15 minutter med etterfølgende replikkrunde.

Deretter kommer eventuelle resterende treminuttersinnlegg fra første debattdag samt dem som melder seg på andre debattdag.

Rigmor Aasrud (A) [10:05:21]: Jeg vil begynne der kongen sluttet i sin trontale:

«sammen skal vi bidra til at Norge forblir et land

med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap.»

Med den visjonen er Arbeiderpartiet krystallklare på hvor vi vil med samfunnet, i en tid som er krevende for folk og for landet.

Etter tiår med fred og framgang har de siste årene vært preget av utrygghet. Vi gikk ut av en pandemi og ble møtt av en krig i Europa, mer kriminalitet og økonomisk uro med høye priser og økte renter.

Til tross for det: Stadig flere har en jobb å gå til. Det er bra. Likevel er for mange utenfor arbeidslivet.

Vi ønsker at elevene våre skal lære mer og lære bedre. Likevel presterer de for lavt i grunnleggende ferdigheter.

Foran oss venter store omstillinger. Knapphet på arbeidskraft med riktig kompetanse vil utfordre oss. Det blir forsterket av en befolkning som blir eldre, og behovet for folk i omsorgsykker vil øke framover. Både det offentlige og det private har utfordringer med å rekruttere de menneskene de har behov for.

Klima- og naturendringer påvirker hverdagen vår, med ekstremvær og endringer på tvers av landegrensene. Det krever nye arbeidsplasser og vekst i bærekraftige næringer som bidrar til klimakutt, en klok bruk av ressurser og et samfunn tilpasset klimaet vi lever i.

Ny teknologi og økende digitalisering byr på utfordringer, men er også en del av løsningen dersom det brukes riktig. Bedre kvalitet på offentlige tjenester, større verdiskaping og flere muligheter for folk er målet. Det krever at vi styrer omstillingene, i stedet for at omstillingene styrer oss.

Arbeiderpartiets viktigste oppgave er og har vært å ta folk gjennom urolige tider, ta tilbake tryggheten for folk og bidra til at folk får bedre råd. En god økonomi og høy sysselsetting er fundamentet for dette. Fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet kom inn i regjeringskontorene og fram til og med andre kvartal i år, har 145 000 flere kommet i jobb – 84 pst. i privat sektor. En jobb å gå til gir trygghet i hverdagen. Det gir inntekt, tilhørighet og mestring. I år forventer både Norges Bank og SSB at norske arbeidstakere vil få reallønnsvekst, noe de sjelden har opplevd de siste ti årene.

Arbeiderpartiet og Senterpartiets økonomiske politikk bidrar til at prisveksten går ned. Dermed tyder mye på at også renten snart går ned, og da bidrar det til at det økonomiske handlingsrommet for folk blir større. Vi har altså bedre tider i vente.

Samtidig som vi har styrt økonomien trygt, har vi prioritert velferd og gode budsjettgrep som går rett inn i hverdagen til folk. Vi lovte billigere barnehage og SFO – og har levert. Vi lovte lavere skatter på vanlige inntekter – og har levert. Vi lovte mer til minstepensjonister – og har levert. Vi lovte gratis ferje, dobling av fagforeningsfradraget, økt studiestøtte, forbedret brillestøtte for un-

ger, ferietillegg på dagpenger, fjerning av karensåret for AAP-mottakere, pensjon fra første krone og billigere tannhelse. Alt dette har vi prioritert – i regjering sammen med Senterpartiet og i Stortinget sammen med SV.

Dette betyr noe for folk. Det er solid politikk som leverer på vårt fremste løfte fra valget i 2021 – at folk i hele landet skal få sitt liv, sine utfordringer og sine interesser øverst på dagsordenen.

Etter en slik liste kan det kanskje være nærliggende å spørre om vi er ferdige med å levere. Svaret er enkelt: Det er vi på ingen måte. Arbeiderpartiet ser framover med ambisjoner om et enda bedre Norge. Vi skal stå som garantist for ansvarlighet i politikken. Vi skal ha et næringsliv som sikrer fortsatt vekst i økonomien og skaper flere og mer bærekraftige arbeidsplasser. På den måten kan vi sikre et tryggere Norge og en sterkere velferdsstat.

På samme måte som vi skal sikre trygghet i Norge, skal vi også sikre trygghet for Norge. Vi må erkjenne at vi ikke har vært godt nok rustet for den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen vi står overfor. Arbeiderpartiet og Senterpartiet møter en farligere verden med en kraftig styrking av Forsvaret, bedre beredskap og økt internasjonalt engasjement.

Ukraina kjemper nå en legitim og eksistensiell forsvarskamp for sitt land. Russlands angrepskrig mot et europeisk naboland utfordrer også våre verdier og vår sikkerhet. Ukraina er fortsatt avhengig av vestlig støtte for å stå imot angrepene. Derfor foreslår vi å styrke Nansenprogrammet ved å gå fra et tak på støtte til et golv på 15 mrd. kr som grunnlag for støtten. Samtidig foreslår vi å forlenge programmet til 2030 og varsler økt støtte med ytterligere 5 mrd. kr i år. I sum vil dette øke Nansenprogrammet fra 75 mrd. kr til om lag 135 mrd. kr fram til 2030.

Vi bistår også ved å ta imot et høyt antall ukrainere på flukt. Norge har tatt imot 85 000 ukrainere de siste to og et halvt årene. Takk til kommunene som har tatt imot og organisert dette.

Samtidig er det store humanitære behov som følge av konflikt og krise i mange land og regioner, ikke minst i Midtøsten. Situasjonen der ser ut til å bli mer og mer alvorlig for hver dag som går. På sikt er en levedyktig palestinsk stat som lever i fred med Israel, nøkkelen til fred i Midtøsten. Krigen i Gaza har skapt enorme ødeleggelser og store humanitære behov. Behovet for gjenoppbygging og mer langsiktig bistand er stort. Nå er Palestina den nest største mottakeren av norsk bistand.

Selv om grusomhetene i Gaza fortsetter, ser vi at tyngdepunktet i krigen flytter seg nordover. Det hviler et stort ansvar på lederne i regionen. Alle parter må gjøre det de kan for å utvise tilbakeholdenhet.

Vi går inn i denne periodens siste sesjon. Norge er i en brytningstid. For å manøvrere i den må vi ha noen tydelige politiske prinsipper og prioriteringer. Jeg vil derfor avslutte med dette:

Norge er blant de aller beste land å leve i. Det kommer ikke av tilfeldigheter. Folks velstand kommer ikke av myndighetenes godhet, eller på automatikk fra fellesskapet vårt. Den kommer heller ikke av våre eventyrlige naturressurser alene. Mange land har olje, fjell og kyst. Men de færreste forvalter det like godt som oss. Perspektivmeldingen anslår at naturressurser er 5 pst. av vår felles nasjonalformue, mens humankapitalen – folk i jobb – er hele 65 pst. Det er nettopp det som er nøkkelen. Norges velstand er tuftet på at flest mulig er i jobb og bidrar etter evne. Slik får vi velferdsgoder som vi deler rettferdig – etter behov. I den norske folkesjelen har vi forventninger til hverandre, en stilltiende kontrakt om at fellesskapet skal stille krav til oss, og til gjengjeld skal fellesskapet stille opp.

Norge er et fantastisk land å leve i, nettopp fordi vi har en balanse i dette. Folk på alle nivåer i arbeids- og næringslivet sikrer verdiskaping i by og bygd, fra nord til sør. Det norske næringslivet har satt rekorder i investering og eksport de siste årene. Det er flere sysselsatte med vår regjering enn på noe tidspunkt under den forrige regjeringen, når det gjelder både antall og andel, og fram til 2030 har vi som mål at ytterligere 150 000 skal få en jobb å gå til.

Summen av alt dette finansierer velferd i by og bygd, fra nord til sør – et sikkerhetsnett som tar vare på deg når du trenger det, i visshet om at ingen av oss er helt selvgående hele livet, skoler hvor unger trives, elevene lærer og nye generasjoner kvalifiseres til framtidig arbeidsliv, og en felles helsetjeneste hvor folk har tilgang til tjenester av høy kvalitet når de trenger det.

Trygghet i landet og trygghet for landet er Arbeiderpartiets retning framover. For Norge er bra, og Norge kan bli bedre. Vår politikk skal i sum skape et tryggere og mer rettferdig Norge, med muligheter for alle, og styrke noe av det som gjør Norge til Norge: de små forskjellene, den høye tilliten og det sterke fellesskapet.

Presidenten [10:15:00]: Det blir replikkordskifte.

Henrik Asheim (H) [10:15:11]: Representanten startet sitt innlegg med å si at nå skal man ta tilbake tryggheten for folk. Så snakket representanten i ti minutter uten å nevne kriminaliteten med ett ord, og det er kanskje symptomatisk også for dette regjeringsprosjektet og for det man har gjort i justispolitikken. Det er altså slik at under Støre-regjeringen og på Arbeiderpartiets vakt har det blitt 626 færre politifolk i gatene. Samtidig ser man et ganske betydelig kutt på nettopp det

som handler om forebygging – i en situasjon hvor ungdomskriminaliteten vokser, og hvor grov vold vokser.

Da blir det første spørsmålet: Hvordan kan Arbeiderpartiet forsvare at man har kuttet i antall politistillinger samtidig som man har prioritert strukturer, i en tid da kriminaliteten vokser og folk opplever mer utrygghet?

Rigmor Aasrud (A) [10:16:06]: Som vår statsminister har sagt, skal vi være tøffe mot kriminaliteten. Det er viktig. Derfor har også Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering bevilget betydelige summer til norsk politi for at man skal være bedre rustet til å møte den situasjonen som vi ser, med mye ungdomskriminalitet. Politiet har et budsjett på 23 mrd. kr, og det har jeg forventning om at de bruker veldig godt. Jeg tror også det er viktig at vi tør å ha politi ute i by og bygd som kan bidra til den forebyggingen som vi ser.

Det er fristende å spørre representanten Asheim, som var en del av den forrige regjeringen: Allerede i 2018 varslet Oslo-politiet om at det var fem–sju gjenger i Oslo som sto for mesteparten av kriminaliteten. Hva gjorde regjeringen som Asheim var en del av for å møte det problemet som allerede var varslet i 2018?

Henrik Asheim (H) [10:17:04]: Jeg kan svare helt kort på det. Først: Vi ansatte langt flere politifolk. Det var 2 politifolk per 1 000 innbyggere. Statssekretæren i Justisdepartementet, Sigve Bolstad fra Senterpartiet, som den gangen var leder for Politiets Fellesforbund, kom og spiste kake på statsminister Erna Solbergs kontor fordi det var så bra.

Det som er utfordringen nå, er at representanten sier: Vi gir dem penger, og så forventer vi at politiet bruker dem fornuftig. Men regjeringen gjør jo ikke det. Det den gjør, er å binde opp de pengene, f.eks. på å opprette kontorer som politiet selv sier ikke har noen effekt for å bekjempe kriminalitet.

La meg å ta noen eksempler: Man har altså opprettet kontor på Hvaler, hvor politiet selv sier at dette nok er mer symbolsk, da de må bruke ressurser på å bemanne kontoret istedenfor å være ute blant folk. Det samme gjelder på Meråker, hvor man sier at man må bruke ressursene på å bemanne et kontor, hvor det altså har kommet to politianmeldelser på et halvt år, istedenfor å være ute blant folk. Samtidig har man altså måttet omprioritere og legge ned forebyggende enhet på Nedre Romerike og Romerike, hvor ungdomskriminaliteten vokser.

Hvordan kan man si at man skal gi politiet rammer, men samtidig overstyre politiet på hva som bekjemper kriminalitet?

Rigmor Aasrud (A) [10:18:10]: Det er bra at representanten Asheim nevner hvor mange politifolk det er

per 1 000 innbyggere. Da regner jeg også med at representanten Asheim kjenner tallene for nå. De siste tallene jeg har fått, er at det nå er 2,03 politi per 1 000 innbyggere. Det betyr at det har vært en styrking etter at Høyre satt i regjering.

Det er også sånn at det å måle politiets vellykkethet i antall anmeldelser framstår som noe pussig. Jeg mener at politiets viktige oppgave også er å sørge for at det ikke blir kriminalitet, og at det ikke blir anmeldelser. Når det er noen lensmannskontorer som kanskje ikke har hatt mange anmeldelser, kan det bety at man har gjort mye bra på forebygging. Jeg tror vi også skal tenke sånn i framtiden, at det er viktig at vi bruker politiet til å forebygge og sørge for at det ikke blir anmeldelser, men at kriminaliteten blant de unge blir tatt tak i og jobbet med også i forkant.

Henrik Asheim (H) [10:19:12]: Det synes jeg var et litt merkelig resonnement. Kriminaliteten i Norge vokser. Det som er eksempelet med disse kontorene, er at der de ligger, og der man bruker ressurser på å bemanne dem, kommer det svært få anmeldelser, samtidig som man altså omprioriterer ressurser fra områder hvor det er økende ungdomskriminalitet.

Politiet sier selv at når de ikke får økte rammer, og de blir pålagt å bemanne kontorer de mener ikke er nødvendige for å bekjempe kriminalitet, hva skal de da ta ned på? De må selvfølgelig løse begått kriminalitet, men spørsmålet er: Hva tar man da ned på? Jo, på forebyggingen. Den største nedgangen under denne regjeringen har vært på de forebyggende enhetene.

Det andre vi vet, er at når det gjelder den styrkingen av politiet som regjeringspartiene nå skryter av, er åtte av ti av de stillingene sommervikarer og midlertidige stillinger. Dette må representanten være ærlig på, at man ikke har prioritert penger til mer politi, mer trygghet, men at man har prioritert strukturer. Da er mitt siste spørsmål til representanten: Ser man nå at dette har vært en gal prioritering? Ønsker man å endre på dette, eller er man stolt av den politikken man har ført?

Rigmor Aasrud (A) [10:20:18]: De lensmannskontorene som ble opprettet på nytt igjen nå, kostet oss ca. 75 mill. kr, mens regjeringen har bevilget mange milliarder kroner til politiet, senest nå i revidert nasjonalbudsjett, og det er varslet at det kommer mer penger. Så jeg er ikke enig i den beskrivelsen som representanten Asheim kommer med, at vi ikke har prioritert kampen mot kriminalitet. Vi har gjort mye. Vi har også gjort mye når det gjelder strengere straffer, raskere gjennomføring osv., som er viktig.

Når det gjelder den kriminaliteten som er, må vi også ha gode tiltak som kan avdekke kriminalitet utenfor det åpne rom. Der har vi gjort satsinger og prioritert

flere tiltak som gjør at politiet er bedre rustet til å møte den kriminaliteten. Men det er også viktig å ta tak i ungdomskriminaliteten, når den begynner. Der mener jeg Høyre sviktet på sin vakt.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:21:30]: Eldreomsorg er ikke nevnt med et eneste ord i trontalen. Eldre har blitt systematisk nedprioritert av Støre-regjeringen, til tross for at de blir stadig flere, behovene blir stadig større, og vi styrer rett mot en krise. Regjeringen har lagt ned Eldreombudet. Den har ikke fulgt opp et enstemmig stortingsvedtak om å innføre meldeplikt i eldreomsorgen for eldre som blir utsatt for vold og overgrep. Det er kun gitt tilsagn om 604 nye sykehjemsplasser til nå i år, selv om statsministeren lovet 1 500 nye plasser. Hvorfor er det viktigere for Arbeiderpartiet å bruke statlige midler på batterifabrikker og havvindsubsidier enn å prioritere dem som har bygget landet? Er eldre og eldreomsorg så lite viktig for Arbeiderpartiet at en ikke engang finner det verdt å nevne i trontalen?

Rigmor Aasrud (A) [10:22:23]: I motsetning til da representanten Listhaug satt i regjering, har vi gjort en stor styrking av pensjonistenes økonomi, i og med at vi har lagt om måten vi regulerer pensjoner på. Det var jo Fremskrittspartiet for da partiet ikke var i regjering, men klarte ikke å få det gjennomført da det satt i regjering. Det mener jeg er et godt eksempel på at Støre-regjeringen faktisk har prioritert pensjonister på en god måte. De har fått bedre økonomi, de har fått bedre reguleringer av pensjonen sin enn det de hadde i den perioden da Listhaug satt i regjering.

Så er det viktig at vi har god kommuneøkonomi, for de eldres tilbud er avhengig av at vi har en kommuneøkonomi som klarer å bære det. Nå opplever mange kommuner at det er ganske tøft, og det kommer vi til å rette på. Vi har lagt fram en måte å omdisponere inntekter på mellom de skattesterke og de skattesvake kommunene, eller de som har store inntekter, og de som har lavere inntekter, og vi kommer med et statsbudsjett nå på mandag, som jeg regner med at Listhaug kommer til å lese, og hvor hun vil finne gode tiltak for de eldre.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:23:31]: Når det gjelder pensjonistene, har Arbeiderpartiet stått i spissen for to pensjonsforlik. Det første bidro til at pensjonistene tapte rettigheter, det andre gjør det samme og pålegger folk å jobbe lenger. Mange av de pengene som ble spart inn, er brukt bl.a. til å øke bistandsbudsjettet. Men når det gjelder eldre, kommer man ikke unna at de ikke nevnes med ett ord, og vi har sett systematisk gjennom hele perioden at en ikke er opptatt av det. Vi har gang på gang invitert hele Stortinget til å inngå et forlik, slik som vi gjorde med barnehagene, for å sikre dem som har byg-

get dette landet, en verdig omsorg. Den gangen løste vi et problem på tre år, og det kan vi gjøre igjen, men da må det være vilje til å sette seg ned, det må være vilje til å slippe til alle gode krefter, det må være vilje til å ta regningen her, istedenfor å sende den ut til kommunene, som varsler at det vil bli massive kutt i eldreomsorgen hvis det ikke skjer noe spesielt. Jeg lurer på: Kan Arbeiderpartiet leve med at utfordringene i eldreomsorgen vokser og vokser, og at det i større og større grad blir nødvendig å ha egne penger for å få verdige tilbud?

Rigmor Aasrud (A) [10:24:38]: Nei, Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal kunne gi likeverdige tilbud til alle som bor i Norge. Derfor har regjeringen lagt fram gode planer for å bo trygt hjemme. Vi legger penger og ressurser inn i å få tilpassede boliger for eldre, og vi har en aktivitetsreform. Vi har gjort veldig mye, så det at regjeringen ikke har lagt fram politikk og saker i denne perioden, er helt feil. Vi har gjort det.

Jeg mener også at det vi har gjort med pensjonistenes reguleringer, er bra, for pensjonister, som andre, merker den dyrtiden vi er i. Der har pensjonistene fått et bedre opplegg, og det synes jeg vi skal være stolte av. Det synes jeg også Sylvi Listhaug skulle være, i og med at man har vært for det når man ikke har vært i regjering. Det har vi da sørget for at har fått gjennomslag i vår periode i regjering.

Grete Wold (SV) [10:25:41]: Representanten viste litt optimisme i sitt innlegg – at Norge tross alt er et godt land å bo i. Men skal vi møte framtidens utfordringer og kompetansebehov, er det helt avgjørende at vi har studenter som har mulighet til å studere, at vi har lik rett til utdanning i hele landet, og ikke minst at studentene har en mulighet til å kunne fullføre studiene sine på noe som kan minne om normert tid. Samtidig ser vi at studentbarometeret viser at studenter jobber for mye. Det viser også studentene selv til, og universitetene bekrefter det. Videre vet vi at studentene har dårligere psykisk helse enn befolkningen for øvrig.

Hvilke tanker gjør representanten og Arbeiderpartiet seg om hvor mye man kan forvente at studenter skal jobbe? Statsråden poengterer at det er bra å jobbe litt, men vi vet at de jobber for mye. Hvor mye tenker representanten at studiestøtten bør ligge på?

Rigmor Aasrud (A) [10:26:38]: Takk for spørsmålet. Det jeg tror vi er veldig enige om, er at det er viktig at vi har mange og gode ordninger for studentene. Vi trenger – bl.a. i forbindelse med det representanten Listhaug tok opp i sitt spørsmål til meg – å få flere som har utdanning og kan jobbe f.eks. i eldreomsorgen, i sykehjem og på sykehusene våre. Det er viktig for oss. Derfor må vi lete etter tiltak for at studenter skal starte å stude-

re tidligere og gjennomføre på en god måte. Samtidig tror jeg det også er fornuftig at man kan være litt i arbeidslivet, særlig i profesjonsutdanninger, så man kan få en tilknytning til det arbeidslivet man senere skal ut i. Det tror jeg er bra.

Vi har økt studiestøtten. Vi har gjort tiltak for at vi skal få bedre gjennomstrømming. Så har vi ikke satt noe mål for hvor mange prosent den enkelte skal kunne jobbe eller ikke. Det tror jeg kanskje heller ikke ville være heldig.

Guri Melby (V) [10:27:51]: Helt siden vinteren 2022 har Norges støtte til Ukraina vært ubetinget og krystallklar. Da Nansen-programmet først ble vedtatt, var Norge blant de landene som lå fremst i å støtte Ukraina. Det var viktig og riktig både for Ukraina og for Norge. I tillegg til en betydelig støtte til både våpen og humanitær hjelp har Norge, i likhet med EU, hatt en ordning der ukrainere som har kommet hit, har fått opphold som en del av en kollektiv beskyttelse. Det har vært en viktig del av vår krigsstøtte.

Nå ønsker regjeringen å snevre inn denne muligheten – ikke fordi Ukraina er tryggere, eller fordi krigshandlingene blir færre, men fordi dette er dyrt for kommunene. En av grunnene til at det er dyrt for kommunene, er bl.a. regjeringens egne innstramminger i introduksjonsprogrammet, som skyver ansvaret over på kommunene. Norge er nå langt bak land som Sverige og Danmark i størrelsen på donasjoner, og flere av våre venner i Europa snakker høyt om at Norges bidrag er for lite. Mens EU har vedtatt å forlenge ordningen med midlertidig beskyttelse til våren 2026, går vi nå foran og innskrenker den. Mener Aasrud at dette er å tilpasse støtten til et land som er i en eksistensiell kamp, som Jonas Gahr Støre sa etter møtet med de parlamentariske lederne?

Rigmor Aasrud (A) [10:29:00]: Det er riktig at Norge var i front med å lage langsiktige pakker for Ukraina. Det tror jeg var veldig fornuftig. Jeg tror statsministeren i sine innlegg kan bekrefte at det har vært viktig for resten av Europa, og at man har kommet opp med langsiktige programmer. Mange har gjort det, og Norge har bidratt til også andre initiativer for å få fram hjelp til Ukraina. Nå har vi lagt fram en økning i Nansen-programmet som kommer i statsbudsjettet, som det selvsagt ville være mulig for denne salen å diskutere størrelsen på. Men det er altså en betydelig økning i den støtten vi gir til Ukraina nå – fra 75 mrd. kr til 135 mrd. kr fram til 2030. Vi tenker langsiktig, og vi har gjort det om sånn at dette er et gulv og ikke et tak. Det betyr at vi kan tenke annerledes, og så får vi håpe at vi ganske snart kan komme over i en fase der vi støtter Ukraina med gjenoppbygging. Det tror jeg er noe av det viktigste vi kan få til, sånn at de som er i Norge, kan komme tilbake til hjemlandet sitt hvis de ønsker det.

Presidenten [10:30:04]: Replikordskiftet er omme.

Erna Solberg (H) [10:30:28]: Vi lever i en vanskeligere verden enn før. Russlands fullskala angrep på Ukraina og krigen i Midtøsten, med stadig nye omdreiningar der, er begge tragiske konflikter med store menneskelige lidelser. I tillegg opplever vi økt spenning i Asia, nye handelskonflikter og mer proteksjonisme. Propaganda, konspirasjonsteorier, falske nyheter og angrep på media og rettsvesen er igjen på fremmarsj. Det gjør at vi ikke kan ta for gitt at demokratiet har kommet for å bli noe sted i verden. Derfor er det også viktig, med dette dystre bakteppet, at vi har klart å stå sammen om viktige saker. Blant annet har vi klart å stå samlet om støtten til Ukraina.

Vi har også klart å stå samlet om en styrking av det norske forsvaret. Det er helt nødvendig at også vi i Norge rustar opp vårt eget forsvar, når spenningen nå øker. Fra Høyres side vil vi bidra til at den omfattende planen som er vedtatt, blir fulgt opp i praksis. En nødvendig styrking av vårt forsvar vil innebære prioriteringar i årene som kommer. Det vil bli mindre til andre gode formål enn det ellers ville blitt. I denne situasjonen blir det enda viktigere enn før at vi har et næringsliv som skapar verdier og betaler skatt, at flest mulig er i jobb i stedet for å stå i helsekø, kvalifiseringskø eller avklaringskø hos Nav, at færrest mulig av våre unge faller utenfor, at flest mulig av våre ungdommer består videregående opplæring, og at vi klarer å gripe de mulighetene som finnes.

Det er slik at vi har store muligheter i dette landet:

- i gründere som ønsker å skape en ny bedrift, eller å få bedriften sin til å vokse seg enda større
- i de kunnskapsmiljøene vi har, som er blant de beste i verden på enkelte felt
- i ungdom som står på for å sikre seg en plass på videregående skole eller det universitetet som de drømmer om å studere ved
- i dem som har et utenlandsk navn, eller hull i cv-en, og som sender søknad etter søknad i håp om å få oppfylt drømmen om å bli kalt inn på et jobbintervju og få en jobb.

Vårt samfunn må gjøre det lettere å gripe alle disse mulighetene, slik at flere blir gründere, slik at flere kommer i jobb, og slik at flere drømmer i vårt samfunn blir oppfylt.

De siste årene har vi opplevd en tillitskrise mellom næringslivet og dagens flertall på Stortinget. Den er skapt av store, plutselige og uforutsigbare skatteøkninger og av mer byråkrati og firkantede reguleringer. Verbale utfall mot dem som driver private bedrifter, har heller ikke hjulpet på. Trontalen gir dessverre ingen grunn til å tro at Støre-regjeringen tar denne tillitskrisen tilstrekkelig inn over seg. Det må et nytt flertall til i valg-

et neste år, et flertall som er villig til å lytte til dem som skapar verdier. Hva er det bedriftene sier til oss når vi kommer på besøk? Jo, de lurar på hvordan bedriften deres skal kunne vokse hvis de må betale mer i skatt enn det de har i inntekter. Samtidig opplever de det som urettferdig at utenlandske eiere, altså konkurrentene deres, slipper. De lurar på hvordan de skal få nok kraft til å utvide virksomheten, eller kutte utslippene av klimagasser, når de står bom fast i en lang nettkø. De lurar på om det hadde vært mulig å bruke mindre tid på byråkrati og skjema, mer tid på å skape ting fremfor å fylle ut. De lurar på hvordan de skal få dekket behovet for arbeidskraft når de i perioder har mer å gjøre.

Det er en viktig erkjennelse vi må ta inn over oss, og det er at i årene fremover kommer Norge til å bli mer likt andre land. Større deler av vårt næringsliv må fremover hente sine inntekter i skarp internasjonal konkurranse, istedenfor fra Nordsjøen eller fra Norskehavet. Vi har en plikt til å forberede oss godt på dette, og vi må ta inn over oss at det betyr store endringer.

Høyre har derfor foreslått en omstillingsplan for Norge, en plan som peker retning, som gir politisk forankring, som skapar forutsigbarhet, en plan for en politikk som gjør at flere får lyst til å investere i norske bedrifter og norske arbeidsplasser, en plan som løfter kunnskap, mestring og læring i skolen ved å innføre en mer praktisk undervisning, ved å tilby alternative løp frem til formell kompetanse for dem som måtte trenge det, og hvor det tas et krafttak mot det altfor høye fraværet i skolen. Vi trenger en omstillingsplan som svarer på næringslivets behov for kraft, en plan for et konkurransedyktig skattesystem, for mindre byråkrati, for mer tillit til bedriftene og folk flest, og for mindre stivbente offentlige reguleringer og detaljstyring. Vi trenger en omstillingsplan for at Norge skal være rustet til å møte fremtidsutfordringene og utløse fremtidsmulighetene.

Stadig flere nordmenn ventar mye lenger på nødvendig helsehjelp enn før. Det er helt uholdbart. Etter tre år med passivitet, og når det nærmer seg et nytt stortingsvalg, har regjeringen kommet til at den vil gjøre noe med helsekøene. Jeg lesar at statsministeren har lansert et mål om å redusere ventetidene til hva de var under den forrige regjeringen, før pandemien. Han kaller det «svært ambisiøst», ifølge TV 2. Jeg takker for den attesten på hva den forrige regjeringen gjorde – svært ambisiøst. Men det viktigste er at ventetiden i helsekøen er vond for dem som er i smerte, eller for dem som er urolig for om de kan bli enda verre. Den oppleves som veldig bortkastet for dem som ønsker å jobbe, men ikke kan jobbe, og aller verst er det antakeligvis for dem som sliter med rus eller psykiske lidelser. Vi kan derfor ikke fortsette å ta lett på ventetidene. En hverdag med unødvendig venting er en tapt mulighet i et menneskes liv.

Under den forrige regjeringen ble helsekøene mindre fordi vi hadde en strukturert politikk for å få det til. Det er ingen grunn til å tro at medisinen som virket da, ikke kommer til å virke nå. Det betyr at vi er nødt til å ta i bruk private og ideelle alternativer når det står ledig kapasitet og det er kø i det offentlige. Vi må gjøre det mer lønnsomt for sykehusene å behandle en ekstra pasient, dvs. øke den innsatsstyrte finansieringen, og vi må fortsette arbeidet med å jobbe smartere, bruke ny teknologi, ta i bruk nye behandlingsmetoder som virker, og rett og slett slutte med dem som ikke virker. Så må vi fortsette å øke bevilgningene til sykehusene, slik vi også gjorde under forrige regjering.

Norge trenger en kursendring. Vi trenger en kursendring fra en næringsfiendtlig til en næringsvennlig politikk, fra en nedbygging av politiet til en oppbygging av politiet, fra økte ventetider til kortere ventetider i helsetjenesten og fra mindre krav og satsing på kunnskap i skolen til større vekt på læring, kunnskap og mestring. Norge trenger en ny kurs. Vi trenger et nytt flertall, for vi kan ikke fortsette å ha en politikk av en regjering som bare reparerer på sine egne feil. Nå er tiden inne for at vi utløser det potensialet som finnes i vårt samfunn av nye ideer, at vi sørger for at drømmer oppfylles, og sørger for å ruste Norge for de utfordringene vi står overfor. Vi står overfor utfordringer fordi Norge kommer til å bli mer likt andre land, fordi det økonomiske grunnlaget vårt endrer seg, og da er vi nødt til å skape en helt annen type politikk og entusiasme for å utløse potensialet.

Presidenten [10:39:16]: Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [10:39:28]: Norske kommuner leverer grunnleggende tjenester til folk over hele landet. Kommunene er førstelinjen for velferdsstaten, for en god barndom og for en verdig eldreomsorg. I kommunene jobber barnehagelærere, sykepleiere og ingeniører sammen med andre viktige fagfolk.

Etter at Høyre overtok styringen av de største byene i landet, har vi allerede sett starten på Høyres smålige kutt. I Oslo mister barn skolematten, i Bergen fjernes stipender som allerede er utlyst, og i Stavanger er det litt vanskelig å vite hvem fra Høyre som styrer for tiden.

Høyres styring i de norske byene er bare forsmaken på hva som kan komme, for med Høyres varslede skattegaver til folk med store aksjeformuer vil kommunene tape milliarder av kroner. Det velgerne fortjener å vite, er hvem som skal betale regningen. Jeg lurer på om Høyres leder én gang for alle kan fortelle oss: Hvem er det som skal betale for kutt i formuesskatten?

Erna Solberg (H) [10:40:32]: Da denne regjeringen la frem kommuneproposisjonen i 2022, konkluderte den med at situasjonen i norske kommuner var god, at

det hadde vært noen gode år for norske kommuner, så la oss bare slå fast at det som har skjedd de siste to årene, er at den økonomiske situasjonen for kommunene har endret seg radikalt. Det skjer på denne regjeringens vakt, det skjer med regjeringen til Arbeiderpartiet og Senterpartiet, hvor samtlige ordførere jeg møter, forteller om tøffere tider og vanskelige omstillinger og endringer fordi det er blitt en svekket kommuneøkonomi under denne regjeringen.

I tillegg flytter denne regjeringen nå mye penger fra en del av de større kommunene som vi overtok makten i i fjor høst, og over til andre kommuner. Det betyr i tillegg at en rekke kommuner blir pålagt store kutt, i millonklassen, fordi denne regjeringen har tatt ifra dem penger. Det betyr skolenedleggelser, og det betyr utfordringer over en lav sko. Da synes jeg det er utrolig at regjeringen benytter anledningen til å hevde at dette er høyrepolitikk, istedenfor å ta ansvar for det det er, nemlig et resultat av regjeringens egen politikk.

Tuva Moflag (A) [10:41:42]: Det kan høres ut som representanten Solberg ikke fikk med seg spørsmålet. Jeg kan ta det på nytt, men la meg konkretisere det med den byen vi står i, vi kan ta Oslo som eksempel. Hvis vi tar utgangspunkt i de nyeste tallene, kan Oslo tape opp mot 2,7 mrd. kr årlig hvis formuesskatten fjernes – det er altså formuesskatten som er tema i dette spørsmålet. I Oslo har finansbyråden, riktignok fra Venstre, sagt at om man ikke klarer årets kutt i bydelsbudsjettene uten å skåne fritidsklubber eller sommerjobber for ungdom, er det enten politisk latskap eller økonomisk inkompetanse. La meg understreke at dette er et sitat. Kanskje Solberg i Stortinget kan fortelle oss hvordan Solberg i rådhuset skal klare å kutte 2,7 mrd. kr uten at det går ut over barn, unge, syke eller eldre.

Erna Solberg (H) [10:42:38]: La meg først si at dette er et replikkordskifte, og jeg svarer da på premissene som ligger bak replikkene, siden de er så åpenbart grovt misvisende for situasjonen.

Det er en klar sak, som har vært kjent i alle år, også da vi satt i regjering, at kommuneøkonomien vernes mot de endringene vi gjør i formuesskatten. Det tas over statsbudsjettet, og det ble gjort hvert eneste år vi var i regjering. Ved endringer i formuesskatten gjør vi endringer i kommuneøkonomien for å kunne forhindre at de har en effekt. Slik har prinsippet vært, og det gjelder alle skatteendringer, uansett hvilken regjering det er. Egentlig tror jeg dette spørsmålet baserer seg på at man ikke helt ser sammenhengen mellom kommuneøkonomi og skatteoppleggene for staten, for det er ikke kommunene enkeltvis som har med seg det. De får den veksten som hvert eneste år vedtas av Stortinget.

Tuva Moflag (A) [10:43:31]: Jeg merker meg at representanten Solberg ikke vil at dette replikkordskiftet skal dreie seg om formuesskatten og hvordan den finansieres, og så kan vi godt snakke om kommuner og det offentlige.

Fra høyresiden hører vi til stadighet påstander om at det offentlige eser ut, men uansett hvordan Høyre vrir og vender på tallene, er fasiten tydelig: De tre siste årene har åtte av ti nye jobber kommet i privat sektor, og som representanten Solberg vet veldig godt, går det bra i næringslivet i Norge, med både investeringsrekorder og store overskudd. Likevel hører vi at Høyre akker seg over flere ansatte i offentlig sektor, mot de ansatte som går på jobb hver dag for at barna våre skal kunne gå på skolen, for at våre eldre skal få pleie, for at folk skal bli avklart i Nav, eller for at vi skal få helsekøene ned. Så mitt spørsmål er: Hvilke av de offentlig ansatte er det representanten Solberg mener vi ikke trenger flere av? Er det sykepleieren, soldaten, barnehagelæreren eller ingeniøren?

Erna Solberg (H) [10:44:32]: Det vi er veldig tydelig på, er at vi er nødt til å gjøre administreringen av Norge enklere. Det betyr at vi må ha færre som flytter på papi-rer, og flere som utøver nettopp de tjenestene som representanten nevner. En av de tingene vi var opptatt av da vi satt i regjering, var å forsøke å gjøre det mer effektivt og kutte i byråkratiet mellom ulike ledd innenfor det offentlige, men også å kutte i det mellom næringslivet og det offentlige, slik at vi rett og slett hadde flere hender igjen til å drive med tjenester. Vi har aldri sagt at det ikke kommer til å bli vekst i offentlige budsjetter i årene fremover. Det kommer til å være vekst. Da vi satt i regjering, gikk ni av ti kroner til ulike tiltak, enten til investeringer i infrastruktur eller til mer velferd. Det betød flere politifolk, som nettopp har vært sagt, det betød flere sykepleiere, det betød flere lærere, det betød mange flere av dem. Men samtidig må vi ta inn over oss at når vi mangler arbeidskraft, må vi sørge for at vi blir administrativt lettere, og det synes jeg er en interessant debatt å ta med Arbeiderpartiet. Hvordan kan vi gjøre det? Kan vi f.eks. legge ned fylkeskommunen? Da ville vi kuttet i noen budsjetter.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:45:57]: Nylig avdøde Victor Norman, som jeg har og alltid har hatt stor respekt for, ledet Norman-utvalget, som leverte NOU-en «Det handler om Norge». Han påpekte bl.a. potensialet for en andel unge som vil flytte fra byene til distriktene. Det er ikke lenger mangel på arbeidsplasser som er hovedproblemet, men mangel på arbeidskraft. Det gir helt andre muligheter enn tidligere. Det må være attraktivt å bo ute i distriktskommuner, og det begrenser samtidig presset på bosetting i byene.

Victor Norman var tydelig på at radikale personrettede tiltak måtte til for å fremme vekst og økt bosetting i distriktene. Vil Høyres leder, Erna Solberg, stille seg bak eller gjennomføre tiltakene med reduserte kostnader for barnehager og sletting av studiegjeld for unge innbyggere ute i distriktene?

Erna Solberg (H) [10:46:55]: Jeg tror vi må ta inn over oss at mangelen på arbeidskraft er en situasjon som for øyeblikket er i hele landet. Veldig mange steder, både i byer og i distrikter, mangler vi arbeidskraft.

Det å ha en ensidig politikk for å flytte arbeidskraft ut til distriktene uten at det samtidig fokuseres på at det er til verdiskapende virksomhet, til næringslivet, til inn-tekter, vil være en krevende oppgave for mange andre steder. Derfor er det et viktig grunnlag for oss at distriktspolitikken må legge stor vekt på at det dreier seg om å bruke ressursene i vårt samfunn, i form av naturressurser og verdiskaping, og å bidra til det. Jeg mener derfor fortsatt at det er viktig å ha en aktiv næringspoli-tikk for at distriktene kan utvikle seg. Det betyr bl.a. at det er viktig at bedriftene sitter igjen med mer inntekter – at de ikke tømmes og pengene sendes inn, for så at det sendes ut enkelttiltak, sånn som regjeringen gjør. I dag skattlegger vi distriktsbedrifter hardt; vi tar inn penger, og så deler vi ut noen små tiltak til de samme områdene. Det vil også gjøre det mer attraktivt fremover.

Vi må også bygge mer infrastruktur, og de to tingene kommer til å være de viktigste tingene i vår distriktspoli-tikk.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:48:10]: Jeg tror mange sli-ter med å se forskjellen på Arbeiderpartiet og Høyre når det gjelder klimasubsidier og aktiv næringspolitikk. Vi hører sentrale Høyre-folk snakke om behovet for at poli-terkerne må skape marked, og i Oslo ser vi et Høyre som ikke har råd til å fjerne eiendomsskatten eller sikre bedre veier, og som kutter i eldreomsorg og kommunale kjerneoppgaver. Men de har råd til å bruke flere mil-liarder kroner av innbyggernes penger til karbonfangst og -lagring, som for øvrig er en del av Langskip-prosjek-tet som Høyre la fram i regjering, der staten og skatte-betalerne må subsidiere prosjektet med rundt 20 mrd. kr.

Hva gjør at Høyre har fått den samme troen på stat-en som næringsaktør som Arbeiderpartiet? Hva har skjedd med Høyre, som tidligere mente at det må være grenser for politikk?

Erna Solberg (H) [10:49:00]: Det er ganske grunn-leggende i klimapolitikken at forurensere skal betale. Å finne måter å få forurensere til å betale på, eller å få frem ny teknologi, ville vært veldig krevende hvis vi bare la ekstra utgifter på dem som forurensere. Derfor mener vi

at staten har en rolle ved å bidra til at vi ikke øker avgifter og skatter når vi priser inn CO₂-utslippene, men at vi faktisk bidrar med ny teknologi og nye investeringer.

Jeg mener at Langskip nå viser seg å være enda mer suksessfullt enn vi trodde da vi startet med det. Det er mer suksessfullt fordi dette er en løsning som nå veldig mange i Europa ser til, og som i større grad kan bli et kommersielt marked også for Norge i årene fremover ved at flere ønsker å lagre sin CO₂ i Nordsjøen og i områder som vi har. Det er en spennende utvikling av nye næringsveier også for Norge. Derfor er det viktig å si at skal vi utløse de nye næringsveiene som vi skal leve av etter oljen, vil klimaområdet være et av dem. Da må staten ha en rolle, og det ser vi at trengs.

Marian Hussein (SV) [10:50:17]: Det er bra å høre Solberg snakke om at flere drømmer må realiseres. Jeg har også en drøm om at flere skal få mulighet til det, men når det kommer til stykket, er det en liten gruppes drømmer Erna Solberg har tenkt å realisere. De store lovnadene om å senke skattene for de aller rikeste i samfunnet vårt vil ikke gjøre det lettere for den alenemoren som må betale enda høyere priser for barnehage eller SFO, eller for dem som er syke og ikke kan jobbe, som går på uføretrygd, og som under Solberg-regjeringen mistet barnetillegget.

For den store andelen nordmenn er det veldig få av deres drømmer Solberg har tenkt å realisere, så mitt spørsmål er: Hvordan tenker representanten at den norske drømmen om at alle skal lykkes, uansett hvilken bakgrunn man har, kan realiseres med kutt i velferd, med de budsjettene dere kommer til å legge fram?

Erna Solberg (H) [10:51:23]: Da vi satt i regjering, gikk ni av ti kroner enten til investeringer i infrastruktur eller til velferdsforbedringer i Norge, men vi gjorde endringer i noen velferdsordninger for å sørge for at arbeidslinjen fungerte. Det var nettopp for å realisere drømmen om at den alenemoren ikke blir sittende hjemme, men kan komme tilbake i jobb. Derfor økte vi f.eks. støtten til innvandrerkvinnens arbeidstilbud og muligheter, for å få flere av dem inn i jobb, slik at de kan være gode rollemodeller for sine barn, og for å sørge for at de kom ut av den fattigdomsfellen de satt i.

Det er veldig mange viktige tiltak vi fikk til, som vi klarer samtidig, men det aller viktigste er at velferden for alle som bor i Norge, på lang sikt blir mindre hvis vi ikke har en verdiskaping som øker. Det er en av de store debattene vi har rundt hele omstillingen, samt behovet vårt for å skape enda flere bedrifter i nye områder og sørge for å ha en stimulerende næringspolitikk gjennom lavere skatter. Da er det flere drømmer om gode jobber, flere drømmer om å finansiere velferden som faktisk kan realiseres. Vi må skape før vi fordeler.

Mímir Kristjánsson (R) [10:52:43]: Denne høsten har det vært et voldsomt stormløp fra en nær samlet norsk høyreside mot den gode norske sykelønnsordningen. Alle de fire borgerlige ungdomspartiene vil kutte den, partiet Venstre vil ha kutt i den, og Fremskrittspartiets programkomité åpner for det samme. NHO-sjef Ole Erik Almlid vil ha tilbake det gamle systemet med karensdager – de samme bedriftene som representanten Solberg ellers er så opptatt av å lytte til. Civita, Minerva og Aftenposten – og i dag kom til og med Høyre-medlem Bjarne Brøndbo på banen og krevde karensdager, så Rai-Rai til han (munterhet i salen).

Svaret man får fra Høyre, f.eks. ved representanten Anna Molberg, er at selv om Høyre vil ha sykelønnsnivået fra i dag, har Høyre på ingen måte fredet sykelønnsordningen. Da er spørsmålet til representanten Solberg: Om hun flytter inn i statsministerboligen på ny, kan arbeidsfolk i Norge være garantert å ha den samme sykelønnsordningen i dag gjennom alle de fire årene i en ny regjeringsperiode?

Erna Solberg (H) [10:53:47]: Jeg tror det er viktig å skille mellom ulike deler av sykelønnsordningen. Jeg kommer ikke til å frede en sykelønnsordning, men det vi har sagt, er at folk skal få like mye betalt. Det er vel egentlig det representanten er opptatt av, at ikke enkeltpersoner skal få mindre betalt. Derimot ser vi gjerne på endringer i sykelønnsordningen som motiverer arbeidsgivere til å tilrettelegge bedre på arbeidsplassen. Det å kunne kutte litt på andelen som arbeidsgivere betaler i den første delen, mot at de får en litt større betaling senere, kan bidra til det. Krav, omstillinger og endringer internt i sykelønnsordningen for å motivere flere til å gå på deltidssykmelding fremfor å være heltidssykmeldt er ting vi er for. Derfor er det sånn at det går an å si at vi kommer til å frede folks utbetalinger, men ikke sykelønnsordningen som sådan, for sykelønnsordningen gir oss i dag ikke gode nok resultater.

Vi må stimulere til at folk kommer raskere tilbake i jobb. Vi må stimulere til at folk ikke blir varig utenfor arbeidslivet fordi de har vært for lenge utenfor jobb. Det håper jeg også representanten Mímir Kristjánsson er enig i, for hvis ikke setter vi folk i en situasjon hvor vi bare får flere utenfor.

Presidenten [10:54:56]: Replikskordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [10:55:15]: Dette er den tretten-de gangen jeg har et hovedinnlegg som parlamentarisk leder i en trontaledebatt – og den siste. Det får meg til å reflektere litt, for mye har skjedd opp gjennom disse årene, men alt i alt har vi de siste tjue årene hatt det godt i det norske samfunnet. Vi har hatt lav arbeidsledighet, et godt sosialt sikkerhetsnett, god sosial mobili-

tet og muligheter for å sikre en god økonomi for de aller fleste. Vi har vært gjennom både finanskrise i 2008 og oljepriskrise i 2015, uten at det har ødelagt eller rokket ved det store bildet om Norge. De siste fem årene har likevel vært krevende på andre måter. Først var det pandemi, deretter sterk prisstigning og økte renter, og så krig i vår egen verdensdel.

Jeg vil berømme den forrige regjeringen, under Erna Solberg, for måten de håndterte pandemien på. I det store og hele klarte et samlet politisk miljø å enes om de tiltakene som var nødvendige for at vi skulle komme oss gjennom pandemien. På samme måte er det også grunn til å berømme dagens regjering for måten de håndterer situasjonen med krig i Europa på og en sterkere inflasjon enn det vi har hatt på nesten 40 år. Heller ikke her er det uoverstigelige gap mellom partiene. Vi er i store trekk enige om støtten til Ukraina, og det store forsvarsforliket i vår viser jo at vi kan samle oss om viktige politiske prioriteringer.

Inflasjon og renteøkning er drevet av internasjonale forhold, og alle land i den vestlige verden har fått kjenne på det de siste to årene. Mange har vært nødt til å tilpasse seg en tøffere økonomisk hverdag de to siste årene. Nå begynner vi å se at det lysner. Prisstigningen er på vei ned, og renten kommer til å følge etter. Vi har manøvrert oss gjennom den turbulente perioden uten at arbeidsledigheten har økt betydelig. Det er en seier i seg sjøl. Ingenting er viktigere for folks økonomiske hverdag enn å kunne beholde jobben sin.

Renteøkning og inflasjon er et resultat av internasjonale trender, men det er regjeringens ansvar å dempe virkningen av en sårn utvikling fram til situasjonen blir normalisert – å hjelpe folk igjennom, rett og slett. Og det gjør regjeringen. Senterpartiet mener det er svært viktig at regjeringen har klart å holde avgiftsnivået nede, at personskatten er redusert med nesten 9 mrd. kr disse tre årene, at strømstøtten opprettholdes, at barnehage og SFO har blitt billigere, og at studiestøtten har økt med 23 000 kr, for å nevne noe. Det er tiltak som hjelper folk gjennom vanskelige tider. Nå ser det også bedre ut. Det ser ut til at arbeidstakere vil få reallønnsvekst i år, og at renten kommer til å sige nedover etter hvert som inflasjonen normaliserer seg. Vi er på en bedre vei når det gjelder en tryggere hverdagsøkonomi for folk.

Samtidig som regjeringens viktigste jobb har vært å bidra til en tryggere økonomisk hverdag for folk, har det også vært rom for solide politiske prioriteringer. For Senterpartiet er arbeidet med å utjevne geografiske og sosiale forskjeller i dette landet helt avgjørende. Vi ønsker at hele dette vakre, langstrakte landet skal tas i bruk, men da må vi også føre en aktiv politikk for å få det til.

Distriktspolitikken ble viet stor oppmerksomhet i trontalen, og vi er stolte over den distriktspolitiske of-

fensiven som denne regjeringen gjennomfører. Den er godt i tråd med anbefalingene fra utvalget som Victor Norman ledet, om distriktspolitikken. Lenge har den differensierte arbeidsgiveravgiften vært det viktigste tiltaket i norsk distriktspolitikk. Den bygger jo nettopp på geografisk differensiering, og det utgjør en skattelette i milliardklassen for deler av vårt næringsliv. Nær sagt ingen sier seg lenger uenig i bruken av dette virkemiddelet, sjøl om det er en geografisk differensiering.

To av de nye tiltakene som regjeringen har lansert, differensiering av barnehagepris og sletting av studielån, er skåret over akkurat den samme lesten som den differensierte arbeidsgiveravgiften. De skal bidra til at flere barnefamilier flytter til distriktene, og til at ferdigutdannede gjør det samme. For utfordringene i distriktene er slik som Victor Norman sa det i sitt utvalg: Det er at de eldre blir igjen, og at de unge drar. Det er en utvikling vi må prøve å snu, og derfor er disse to tiltakene et viktig bidrag til en positiv endring. Jeg legger merke til at noen kommentatorer sier at dette ikke vil bety flere arbeidsplasser, og at det derfor ikke kan virke. Her mener jeg at kommentatorene bommer. Det er ikke lenger arbeidsplasser som er den viktigste utfordringen i distriktene, det er arbeidskraft. Næringslivet utover i landet roper etter arbeidskraft, og distriktskommunene gjør det samme, og stilt overfor dette er disse tiltakene helt presise virkemidler.

I geografisk utjamning har vi lyktes bedre enn landene rundt oss. Vi har utviklet, og vi utvikler videre, et desentralisert studietilbud som er av en helt annen karakter enn i Sverige og Danmark. Vi har gjenopprettet Høgskolen i Nesna, styrket studiesentrene og flercampusuniversitetene. Ved å være mindre rigide på firerkrav i matematikk har vi sikret 1 800 nye søkere til lærer- og sykepleierutdanning nå i høst – studenter som forhåpentligvis vil avslutte studiene som gode og motiverte lærere og sykepleiere om noen år. Det er også et riktig tiltak til rett tid.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet bidrar også til en infrastruktur som igjen kan gjøre hverdagen lettere for dem som bor og arbeider utover hele landet. Halvering av fergepriser og gratis ferge i 77 kommuner er viktige tiltak. Et annet viktig tiltak er halvering av prisen på fly på kortbanenettet, som utgjør kollektivtransporten til store deler av landet.

Et annet viktig tema for regjeringen er nasjonal kontroll over naturressursene. Jeg tror det kommer til å bli et stadig viktigere tema i årene foran oss. Det er også naturressurser dette landet er bygd på. Det er det vi eksporterer til verden rundt oss, det er det som har bidratt til vekst og velstand i Norge. Derfor er det også viktig å sikre kontroll over eierskapet til disse ressursene. Fra før har vi sikret kontroll over jord, fisk og vannkraft gjennom

konsesjonslovgivningen. Nå har vi også sikret mer av skogen vår på nasjonale hender. Derfor mener Senterpartiet at kjøpet av Meraker Brug var så viktig. En av Norges aller største private eiendommer skal ikke gå til utenlandske eiere. Derfor skal vi også sikre et bedre konsesjonsregelverk for all skog i Norge.

For Senterpartiet er det også avgjørende å beholde nasjonal kontroll over energiressursene våre, særlig vannkraften. Sjøl om eierskapet til vannkraften er sikret, utfordres vår sjølråderett i energipolitikken av at vi dessverre har blitt med i ACER, og av en stadig sterkere tilknytning til EU på energiområdet. Derfor var Senterpartiet imot innføring av EUs tredje energimarkedspakke, og derfor er vi også imot innføring av EUs fjerde energimarkedspakke, fordi den ugjenkallelig og fullt ut vil føre til at Norge blir en del av EUs felles kraftmarkeder.

Når det gjelder forvaltning av fiskeriressursene, må jeg også si at det igjen er skarpe interessekonflikter mellom EU og Norge. Men kontrollen med fiskeressursene og hvordan de forvaltes, er takket være vårt nei til EU en nasjonal beslutning i Norge, hjemlet i havressursloven, og vi kan forvalte våre fiskeressurser til beste for fiskerier næringen og kystsamfunnene. Det er ingen grunn for Norge til å være ettergivende overfor EU i den typen forhandlinger. Etter havretten er det Norge som både eier og forvalter disse rike fiskeressursene, i samarbeid med havrettsnasjonene rundt Nordsjøen og i Barentshavet.

Et innlegg i trontaledebatten kan vanskelig avsluttes uten å komme inn på de urolige forholdene i verden rundt oss. Det er vondt å se på hva krigene i Ukraina og Midtøsten bringer med seg av lidelse og utrygghet for sivilbefolkningen i disse landene. Vi må støtte Ukrainas kamp for sitt eget land, og sjøl om det ser dypt alvorlig og veldig dystert ut akkurat nå, må vi håpe at en også etter hvert vil se samtaler om en form for våpenhvile i Midtøsten.

Her hjemme har urolighetene bidratt til at et samlet storting ble enige om en ny langtidsplan for Forsvaret som er veldig solid og veldig ambisiøs, og det er det grunn til å være stolt av. Jeg er også glad for at regjeringen i løpet av sesjonen skal legge fram en stortingsmelding om totalberedskap, og at arbeidet med beredskapslagring av matkorn er i gang. Det er bl.a. et resultat av et langsiktig arbeid fra Senterpartiets side, der vi over mange, mange år har bedt om flere tiltak for en bedre sivil beredskap, og der vi til slutt fikk gjennomslag for en totalberedskapskommisjon.

I alle årene jeg har deltatt i trontaledebatten, har den handlet om hvilken veg vi skal velge for Norge. Det er det naturlig nok delte meninger om mellom partiene, men det har alltid vært mulig i Norge å føre en anstendig og skikkelig debatt, der ulike syn brytes mot hverandre, men der det også har vært mulig å møtes over partiskil-

lene når grunnleggende utfordringer skal løses. Vi ser nå at den politiske kulturen for samarbeid revner i en del andre land. Mitt håp er at stortingspartiene i årene framover klarer å ta vare på en stort sett behersket og sindig felles debatt, som vi alle er en del av, og at vi på den måten bringer videre den gode norske folkestyretradisjonen.

Presidenten [11:05:21]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:05:34]: Representanten nevnte i innlegget sitt at noe av det flotteste i det norske samfunnet er sosial mobilitet, og Senterpartiet er opp-tatt av å utjevne sosiale forskjeller i landet alle vi i denne sal er så glad i. God skole er god distriktspolitikk, mener vi i Høyre. Hva er Senterpartiets løsninger for at elevene skal lære å lese, skrive og regne skikkelig?

Marit Arnstad (Sp) [11:06:05]: Det var et stort og omfattende spørsmål – et ganske åpent spørsmål, vil jeg si – så da får jeg svare litt ut fra det jeg ser som viktig.

Jeg mener det er viktig at man har opplæring i de grunnleggende fagene norsk, matte og lesing. Det er utrolig viktig, og det må på plass fra start av i grunnskolen. Så mener jeg at man utover i grunnskolen har behov for individuelt tilpasset opplæring. Det er viktig for mange barn. Vi ser at altfor mange går gjennom skoleløpet og ikke blir sett av sine lærere, så jeg mener lærerens rolle i skoleklassen må styrkes. Læreren må være sjefen i skolerommet. Jeg mener at vi må ha en mer praktisk skole, særlig når man kommer på ungdomstrinnet. Jeg mener vi også skal hindre at ungdom tvinges til å gjøre valg for tidlig. Ungdom må gjennom ungdomsskoletiden og også på videregående få mulighet til å utforske om de vil ha et praktisk eller et teoretisk løp framover.

Kari-Anne Jønnes (H) [11:07:04]: Representanten er innom mye i innlegget sitt som flere av oss er enig i, men det løser ikke den store utfordringen med at elever ikke lærer å lese, skrive og regne skikkelig. Forskning viser at i dag skiller det faktisk så mye som to og et halvt års læring mellom elever i norsk skole etter endt tiårig grunnskole, og hvis vi skal tette gapet i arbeidslivet og sørge for at ungene våre fullfører og består videregående skole, er de nødt til å lære å lese, skrive og regne skikkelig. Så hvordan tenker Senterpartiet at det å fjerne inntakskrav til lærerstudiet og fjerne lærernes karriereveier bidrar til gode lærere og bidrar til at elevene lærer å lese, skrive og regne skikkelig?

Marit Arnstad (Sp) [11:08:02]: Jeg var en stund usikker på hvor representanten skulle, men hun kom til firerkravet i matematikk. Det er dit Høyre bruker å komme hver eneste gang. Ethvert problem i norsk skole handler om firerkravet i matematikk. Slik er det sjøl-

sagt ikke. Jeg tror at et av de store problemene framover er at vi har for få lærere og for få sykepleiere. Det blir ikke flere lærere av å stille det firerkravet. Det betyr at i deler av landet er det helt ufaglært arbeidskraft som må være lærere, fordi det ikke er nok kvalifisert arbeidskraft. Da er man nødt til å se på nye måter å gjøre ting på, og derfor har Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå åpnet for å løse på firerkravet for å se om det er motiverte og gode ungdommer som har lyst til å gå inn på lærerstudiet. Vårt håp er jo at de gjennom studiet skal gå ut med gode karakterer fra lærerstudiet, bli gode lærere og bidra til å redusere det gapet man har i dag, med helt ukvalifiserte lærerkrefter i skolen fordi man rett og slett mangler lærere.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:09:07]: Fremskrittspartiet og Senterpartiet er vel enige om at domstolenes og påtalemyndighetens oppfølging av Stortingets behandling av Solberg-regjeringens rusreform har begrenset politiets mulighet til å avdekke narkotikamisbruk og ført til en sterk vekst i bruken av narkotika. Det er et flertall på Stortinget for at politiet må få tilbake adgangen til ransaking ved mistanke om narkotikamisbruk, men etter tre år har det ikke kommet forslag til lovendringer fra regjeringen. Vi registrerer at Senterpartiet krangler internt i regjeringen om ny rusreform, og at man også benytter enhver anledning til å angripe andre partier for noe som de kunne ha bidratt til å rydde opp i.

Deler Senterpartiets parlamentariske leder Fremskrittspartiets bekymring over at det for hver dag som går uten at politiet kan avdekke narkotikamisbruk, blir stadig flere unge som står i fare for å bli tunge narkotikamisbrukere fordi de ikke får nødvendig hjelp og oppfølging?

Marit Arnstad (Sp) [11:10:09]: Ja, Senterpartiet deler både bekymringen for at man mangler virkemidler til å ta tak i en sterkt økende narkotikabruk blant unge, og det at man må ha bedre virkemidler for å ta vare på dem som har tunge rusproblemer og trenger hjelp og behandling. Det er litt todelt. Det ene er at man må sette mer krefter inn på behandling og forebygging. I tillegg må man bidra til flere virkemidler for politiet når det gjelder å ta den alvorlige narkotikabruken. Det er en stor og viktig problemstilling. Jeg mener den forrige regjeringen skapte usikkerhet rundt denne problemstillingen og det med avkriminalisering av narkotika. Jeg synes den usikkerheten på en måte har ligget over oss.

Jeg synes det utvalget som kom i juni, som gikk gjennom virkemidler for politiet i narkotikapolitikken, hadde veldig mange gode innspill. De gikk også inn på en juridisk drøftelse av det riksadvokaten tidligere har gått ut

med, som ikke nødvendigvis er den eneste juridiske (presidenten klubber) vurderingen av dette spørsmålet.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:11:21]: Det er, som Marit Arnstad svarer, mange sider ved narkotika- og ruspolitikken. Det som har vært viktig å få endret på, er jo konsekvensene av den oppfølgingen som domstolene og for så vidt også påtalemyndigheten har fulgt etter Stortingets behandling av rusreformen. Det politiet rapporterer, er at de er frattatt en mulighet til å avdekke narkotikamisbruk og narkotikaomsetning og fokuserer mindre på det enn før. Da er jo spørsmålet hvorfor Senterpartiet i regjering ikke har bidratt til de nødvendige lovendringer, slik at man kunne fått endret den praksisen og gitt politiet tilbake de verktøyene de trenger for å avdekke dette misbruket.

Marit Arnstad (Sp) [11:12:15]: Hvis jeg skal si det jeg mener, synes jeg at hele den diskusjonen som den forrige regjeringen satte i gang på rusfeltet, skapte stor usikkerhet og stor uklarhet om hva som egentlig er rettstilstanden når det gjelder ruspolitikken. Det er en usikkerhet jeg tror også har plaget politiet i årene etter. Vi ba derfor om et faglig grunnlag når det gjaldt de juridiske virkemidlene knyttet til rus- og narkotikapolitikken. Utvalget la fram sin innstilling i juni. Det er en veldig interessant innstilling, og den vil regjeringen sjøl sagt ta sikte på å følge opp.

Lars Haltbrekken (SV) [11:12:59]: Representanten Arnstad sa at dette var hennes siste hovedinnlegg i en trontaledebatt, så dette blir vel vår versjon av «The Last Waltz».

Forrige torsdag gikk høringsfristen ut på regjeringens forslag til gruvedrift på havbunnen og hvilke områder som skal åpnes for dette i første omgang, og det er vanskelig å beskrive svarene regjeringen har fått, som noe annet enn slakt. Miljødirektoratet sier rett ut at forslaget er for omfattende, og det er ikke i tråd med en skrittvis tilnærming, som regjeringen har sagt at de skal gjennomføre. I tillegg trekkes det fram at det mangler kunnskap om store områder, og at man ikke kan vurdere miljøkonsekvensene av det som er foreslått. Det som er åpnet, er 280 000 km². Det regjeringen har lyst ut, er 100 000 km². Havforskningsinstituttet sier at de neste år kan kartlegge 4 000 km².

Vil Senterpartiet sørge for å slakke av på farten her, slik at vi får den kunnskapen vi trenger om miljøkonsekvensene av dette alvorlige inngrepet?

Marit Arnstad (Sp) [11:14:07]: Senterpartiet står sjølsagt helt og fullt bak den mineralstrategien som regjeringen har, og det som da også ble sendt ut på høring omkring mineralvirksomhet på havbunnen – vi står

helt og fullt bak det. Så har jo det vært på høring, og det har kommet mange høringsinnspill, som representanten her peker på. De høringsinnspillene skal vi sjølsagt vurdere nøye, men jeg kan ikke forskuttere hva slags holdning regjeringen og regjeringspartiene kommer til å ha til den høringsrunden før de vurderingene er gjennomført.

Sofie Marhaug (R) [11:14:46]: Statssekretær i Energidepartementet, Elisabeth Sæther, uttalte seg i sommer negativt om kommunenes vetorett til FriFagbevegelse, og for så vidt også i en debatt under Arendalsuka, der hun gikk ut mot prinsippvedtak mot vindkraft. Rødt er av den oppfatning at det er Stortinget, ikke regjeringen, som bestemmer hva som er norsk politikk, så da Stortinget vedtok at vi skulle gi kommunene vetorett i vindkraftsaker, var ikke det til pynt, men til bruk. Likevel opplever nå naturvernere og folk som er mot vindkraft rundt omkring i Norge, at de utsettes for press, ikke bare fra utbyggere, men også fra regjeringsapparatet. Det mener vi er feil maktbruk fra regjeringens side. Jeg ønsker å høre hva representanten Arnstad mener om den kommunale veto retten – om at den fortsatt skal stå fast – og at det er Stortinget, ikke regjeringen, som bestemmer at kommuner skal kunne si nei til vindkraft.

Marit Arnstad (Sp) [11:15:50]: Jeg tror nok at Senterpartiet ikke har et riktig så dogmatisk forhold til utbygging av kraft som det Rødt har. Jeg tror vi er veldig enig med Rødt når det gjelder mye av det som har å gjøre med smitte fra eksport og behovet for å tette igjen litt av problemet knyttet til prissmitte mot Europa. Der er vi nok enige. Samtidig vil det bety at vi er nødt til å bygge ut mer kraft i Norge. Der er vi nok ikke like firkantet som Rødt, men det står fast for oss at en ikke klarer å bygge ut ny kraft i Norge hvis en ikke har de lokale myndighetene med på det løpet. Det er ikke mulig for staten å få gjennomslag for å bygge ut vindkraft på land eller gjøre endringer knyttet til vannkraftutbygging uten at de lokale myndighetene er med på det løpet, og uten at myndighetene er med på å se fordelene ved det. Derfor mener vi at den veto retten er godt begrunnet, og at den bør stå fast, for utgangspunktet for enhver utbygging må være at lokalsamfunnet er med på det.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:17:06]: Eg vil takke representanten Arnstad for eit godt innlegg med mange kloke, lange refleksjonar om dei lange linjene i norsk politikk, men vi lever ikkje berre i Noreg. Vi lever i ei verd som heng saman. Når representanten påpeiker at ho er uroa over at politisk samarbeid raknar i ein del andre land, er jo det i og for seg greitt, men i den verdsdelen vi er ein del av, Europa, har ikkje det politiske samarbeid

det rakna dei siste åra. Det har tvert imot fått stadig nye saumar. Det er grunnen til at andre land i Europa sit rundt det same bordet og samarbeider om å finne løysingar på dei store utfordringane: Ukraina, klima, natur og kampen mot dei store teknologigigantane. Der blir det stadig nye saumar i det politiske samarbeidet – det raknar ikkje.

Når ho først drar dei lange linjene: Har representanten nokre refleksjonar om at verda og Europa har utvikla seg i hennar tid som politiskar, som gjer at det er grunn til å sjå med nye auge på betydninga av eit djupare europeisk samarbeid der Noreg òg er med?

Marit Arnstad (Sp) [11:18:15]: Senterpartiet er for et bredt internasjonalt samarbeid. Vi er for at Norge skal være aktivt representert i en rekke internasjonale fora. Vi skal være aktive i FN-systemet, vi skal være aktive i europeisk samarbeid, og vi skal være aktive i OSSE og annet, men jeg har en mistanke om at representanten Bjørlos spørsmål egentlig handler om EU og EU-medlemskap. Det er ikke Senterpartiet særlig begeistret for, og det har vi heller ikke endret mening om de siste 20 årene. Det er også fordi jeg mener at tillit mellom beslutningstakere og dem som blir påvirket av beslutninger, ofte handler om at det skal være kort avstand. Det skal være kort avstand mellom dem som styrer og dem som blir styrt, og EU-systemet bidrar til en stadig lengre avstand mellom makthaverne og dem som blir berørt av makten, i tillegg til at det er en enorm byråkratisering. Når det gjelder å skape tillit og ha kort avstand, og dermed også på en måte kunne ha et tillitsbasert politisk system, tror jeg ikke EU er svaret i det hele tatt.

Presidenten [11:19:12]: Replikskordskiftet er omme.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:19:32]: Jonas Gahr Støre har styrt Norge i snart tre år. Fasiten er at flere og flere sliter økonomisk, mens den norske staten er rikere enn noen gang, og oljefondet nærmer seg 19 000 mrd. kr. 267 000 mennesker står i kø – rekordmange – mange med smerter og dårlig livskvalitet. Samtidig er det ledig behandlingsskapasitet i det private helsevesenet. Vi betaler heller ut sykepenge til folk i helsekø enn å betale private som kan hjelpe dem raskere tilbake i jobb.

Flere føler seg utrygge, selvsagt på grunn av krig og uroligheter i verden, men også fordi kriminaliteten øker. Eldre blir svindlet. Ungdomskriminaliteten har eksplodert under denne regjeringen. Svenske kriminelle nettverk, som Fremskrittspartiet lenge har advart mot, har etablert seg i alle politidistrikter, og Norge er blitt et viktigere transittland for narkotikasmugling via vår kyst og våre havner.

For et år siden hevdet statsministeren at diskusjonen om svenske tilstander hørte hjemme i Riksdagen i

Sverige, ikke i Stortinget. Nå står vi her. Mens kriminaliteten har eskalert, har Støre og regjeringen kuttet over 600 stillinger i politidistriktene og opprettet politikontorer der det knapt finnes kriminalitet. Arbeiderpartiet har latt Senterpartiet gjøre om folks trygghet til distriktspolitikk.

De siste årene har rekordmange kapitalsterke verdiskapere flyttet ut av landet. Motoren i venstresidens fortelling er misunnelsen. Respekten for dem som bruker egne penger for å skape arbeid for andre, for den tiden de legger ned, og for den jobben de gjør, er fraværende. Samlede skatter og avgifter har økt med nesten 40 mrd. kr siden 2021. Det er norske eiere, familieeide bedrifter, som skal tas hardest.

Investorer har alltid kunnet se på Norge som et forutsigbart land å investere i. Slik er det ikke lenger. Det har vært noe unorsk over måten denne regjeringen har styrt landet på. Over natten innføres det nye skatter, midlertidige skatter, endringer som rammer forutsigbarheten for næringsdrivende hardt. Tilliten til norsk økonomi ser ut til å gå ned. Utenlandske investeringer i verdipapirer går ned. Den norske kronen har svekket seg 50 pst. mer enn den svenske kronen, noe som igjen driver opp inflasjonen. Mens andre land setter ned renten, holdes den oppe i Norge, fordi vi fremdeles har en av de høyeste prisvekstene i vår del av verden. Og produktiviteten går ned. Resultatet er at alle taper på denne politikken, og at de som har minst fra før, er de som sliter mest med Arbeiderparti-økonomien, som står milevis fra løftet Støre ga vanlige folk etter valget i 2021.

Med et rekordstort handlingsrom vil Fremskrittspartiet gi flere muligheten til å stå på egne bein, ved å la folk få beholde mer av egne penger. Vi vil gi skattelettelser til vanlige folk. Vi vil halvere matmomsen, kutte i drivstoffavgiftene og sørge for at ingen betaler mer enn 50 øre/kWh for strømmen.

Mens antallet eldre vokser, nedprioriterer regjeringen de eldre. Til og med Eldreombudet, vaktbikkja som skulle si fra, har de fjernet. Resultatet etter tre års styre med Arbeiderpartiet og Senterpartiet er mindre frihet og mindre trygghet for innbyggere og for norsk næringsliv.

Neste år skal Støre-regjeringen bort. Norge trenger en ny kurs. Men det nytter ikke bare å bytte ut politikere uten at vi også bytter ut politikken. Da er vi avhengige av et sterkt Fremskrittsparti. Vårt mål er å sikre innbyggerne mer frihet og ta tryggheten tilbake.

Fremskrittspartiet vil ta tak i norskesyken. Vi bruker enormt med oljepenger – i år over 400 mrd. kr. I tillegg er vi blant landene med høyest skatte- og avgiftstrykk. Tilbake får vi ofte middelmådige tjenester. Vi har lange helsekøer, som de med god økonomi kan kjøpe seg ut av, en behandling av dem som bygde landet, som ofte er

en skam, og middelmådige skoleresultater, som er blitt enda dårligere.

Det er ikke mangel på penger til å styrke velferdssamfunnet. Det er mangel på prioritering. Der regjeringen taper lønnsomme bedrifter stadig mer med den ene hånden og deler ut stadig flere titalls milliarder kroner med den andre til ulønnsomme subsidieavhengige næringer som havvind, karbonfangst og -lagring, elektrifisering av sokkelen og batterifabrikker, vil Fremskrittspartiet bruke pengene på å sette ned skattetrykket for alle bedrifter og stoppe skattediskrimineringen av norsk eierskap. Der regjeringen deler ut nesten 50 mrd. kr i bistand, ca. 16 mrd. kr. mer enn det FN anbefaling er, vil Fremskrittspartiet heller prioritere å sikre syke og hjelpetrengende nordmenn hjelp. Bistanden som er igjen, skal hjelpe flyktninger i nærområdene i krig og konflikt, og Ukraina. Der regjeringen i år bruker 34,1 mrd. kr på innvandring og integrering – Danmark bruker til sammenligning 3,7 mrd. kr – vil Fremskrittspartiet stoppe utviklingen der Norge framstår som det nye Sverige og mottar flere asylsøkere enn vårt naboland. Det må strammes inn på familiegjenforening, vi må stoppe mottak av kvoteflyktninger og legge om asylsystemet, med asylsentre i tredjeland, og samarbeide med sosialdemokratene i Danmark for å få til dette. Vi må sette krav til dem som kommer, og legge om introduksjonsordningen som vi kjenner den i dag, der vi lærer flyktninger å leve på offentlige ytelser. De må raskt i jobb og lære norsk ellers på fritiden. For disse pengene kan vi redusere skatte- og avgiftstrykket og la folk få beholde mer av egne penger.

Byråkratiet som eser ut, må snus. Det er ikke bærekraftig at ni av ti jobber skapes i offentlig sektor.

For å ta tryggheten tilbake i samfunnet trenger vi ikke mer prat, flere lange utredninger og utvalg. Det er ikke nok å si som Arbeiderpartiet: Vi skal brette ryggen på gjengene, eller gjengene skal knuses. Det begynner å bli flaut å høre på dette, så lenge det ikke følges opp med handlekraft og politikk som sørger for at det får en konsekvens når unge bryter loven.

For å ta tryggheten tilbake vil Fremskrittspartiet få på plass flere tiltak for å håndtere den økende kriminaliteten, bygge opp politiet, sørge for å gi politiet virkemidler gjennom generell bevæpning, øke strafferammene for våpenbruk, opprette lukkede institusjoner for gjengangere under kriminell lavalder, opprette visitasjonssoner for våpenkontroll, kraftig skjerpe strafferammene for våpenbruk, redusere den kriminelle lavalderen og innføre dobbel straff i utsatte områder – for å nevne noe. Det er utrolig interessant å registrere at sosialdemokratene i Danmark på justis- og innvandringsfeltet har langt mer til felles med Fremskrittspartiet enn med sitt søsterparti i Norge.

I tillegg må vi snu opp ned på en politikk og en retorikk som altfor ofte behandler gjerningsmenn som ofre. Kriminalitet er et valg, og stakkarsliggjøring av tunge kriminelle må ta slutt. Det skylder vi de reelle ofrene for kriminalitet, som altfor ofte glemmes. Vi skal også satse på forebygging, men det er for sent å forebygge når ungdommer har holdt på med kriminalitet i årevis uten at det har fått konsekvenser.

Den viktigste forebyggingen skjer i skolen. Mye av volden og uroen vi ser eskalere, starter allerede i skolen, der altfor mange barn og unge aldri opplever mestring. De går på nederlag på nederlag. Når nivået på ferdighetene til norske 15-åringer aldri har vært målt lavere i fag som matte, naturfag og lesing, mener Fremskrittspartiet det er på høy tid å jobbe for et helt nytt skolesystem som ser den enkelte elev, og som sikrer individuell tilpasning. Vi har ikke troen på at alle skal dras gjennom den samme trakten. For å få ned uroen i klasserommet og sikre at flere lykkes i skolen, må vi gi elevene et tilbud som treffer deres evner og interesser.

En lakmustest på hvilket samfunn vi er, er etter Fremskrittspartiets syn hvordan vi tar vare på dem som har bygd dette landet. Eldreomsorg er ikke nevnt i trontalen med ett ord, selv om vi er på vei mot en krise. Det er for mange stygge saker som forteller om vanskjøtsel, om overkjøring og om manglende respekt for eldre mennesker. Jeg ser på nært hold i Oslo, via min kjære venn Bjørg, hvordan telefoner fra brukere ikke bli besvart, hvordan man lever i redsel fordi man ikke vet hvor man skal bo, og hvilke tilbud man skal få. Jeg ser hvor viktig god rehabilitering er. Dette er mangelvare mange steder. Resultatet blir syke, inaktive mennesker som er pleietrengende, istedenfor at de kommer seg på beina og greier seg selv. Jeg ser konturene av en eldreomsorg der privat økonomi kommer til å avgjøre om man får et verdig tilbud eller ikke. Jeg mener at vi ikke kan ha det slik. Derfor vil Fremskrittspartiet kjempe videre for å få med resten av salen på et eldreforlik, slik vi gjorde med barnehageforliket. La oss slippe alle gode krefter til. La staten overta finansieringen, og la oss prioritere dem som har bygd dette landet, for det har de virkelig fortjent.

Presidenten [11:29:32]: Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [11:29:42]: Eg høyrer at representanten Listhaug vil kjempa mot utryggleik, og at ho er oppteken av dei åtvaringane som ho sjølv har gjeve på tidlegare tidspunkt. Men det er no eingong sånn at det har kome åtvaringar frå fleire hald. I 2018 åtvara Oslo-politiet mot faresignal i utviklinga blant unge kriminelle i den trendrapporten dei gav ut. Dei påpeikte at det var nokre unge lovbrytarar som var veldig aktive alleie då. Dei såg ei auka rekruttering. Kvar var Sylvi List-

haug på det tidspunktet? Jo, Listhaug var justisminister. Framstegspartiet har hatt ansvaret for Justisdepartementet i sju år. Likevel sette dei ikkje i gang hurtigspor i domstolen for unge lovbrytarar. Dei stramma ikkje inn ungdomsstraffa. Dei senka ikkje terskelen for inndraging, sånn at ein kan ta bakkemennene lettare. Det var det Arbeidarpartiet og Senterpartiet som gjorde då me kom i regjering. Spørsmålet mitt er veldig enkelt: Når representanten Listhaug tydelegvis sov i timen då ho sjølv hadde makt, kvifor skal me tru på henne no?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:30:43]: Det var nok ikke undertegnede som sov i timen. Jeg ble jo latterliggjort av mange representanter i Arbeiderpartiet, også statsministeren, da jeg reiste til Sverige for å se på tilstandene der. Vi fikk høre tilbake at nei, det var ikke så ille der.

Vi satte i verk tiltak med en gang. Allerede i budsjettet for 2018 la vi inn øremerkede midler til å bekjempe ungdoms- og gjengkriminaliteten i Oslo, som vi så det var behov for å gjøre. Det siste budsjettet Fremskrittspartiet hadde en hånd på, var i 2021. Den gangen lå det øremerket 60 mill. kr til å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet. Det første Arbeiderpartiet i regjering gjorde, var å fjerne denne øremerkingen. Det var å ta bort denne øremerkede potten til bekjemping av ungdoms- og gjengkriminaliteten i Oslo og omliggende kommuner. – Det var det jeg rakk nå.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-plassen.

Hadia Tajik (A) [11:31:47]: Eg trur me berre kan slå fast at Framstegspartiet ikkje sette i gang det nødvendige lovarbeidet som ville betydd noko for både førebygging og konsekvensar i dag.

Så høyrer me at Framstegspartiet seier at dei vil ha slutt på ungdomskriminaliteten. Dei er opptekne av at mange av dei unge gjengangarane i Oslo har innvandrarbakgrunn, men då må ein jo føra ein politikk som faktisk har effekt mot det. Når me ser på det alternative statsbudsjettet til Framstegspartiet, ser me at dei kuttar i pengane til integrering, dei kuttar i tilskota til kommunane, dei kuttar i integreringsstøtta, dei kuttar i dei kommunale integreringstiltaka, og dei kuttar til og med i støtta til dei frivillige organisasjonane som bidreg til at folk kan lykkast i dette samfunnet. Det som det kan resultera i, er at færre lærer seg norsk, færre kjem i jobb, færre lærer norske verdiar, og færre vert integrerte i det norske samfunnet. Det er oppskrifta på meir bråk, meir sosial uro og meir æreskultur, som særleg held kvinner og ungdom tilbake.

Spørsmålet er kvifor Framstegspartiet vil føra ein politikk som svekkjer integreringa og fremjar æreskultur.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:32:50]: Det Fremskrittspartiet vil, er å stoppe den storstilte pengebruken innenfor innvandring og integrering. Da må vi stramme inn regelverket for å sørge for at vi ikke framstår som det mest attraktive landet i Norden, der vi nå har et større asyltilfang enn til og med Sverige har. Vi må sørge for å styrke politiet, slik at de kan gjøre en innsats overfor dem som har kommet så langt i sin kriminelle løpebane at man ikke greier å snu den på annen måte.

Vi har prioritert politiet. Vi har sørget for å prioritere at politiet skal ha virkemidler i kampen mot kriminalitet. Det vi ser, er at representanten Tajik springer rundt og snakker om at en skal knuse gjenger, uten å ha noen virkemidler til å følge det opp. Vi ser en regjering som setter ned et utvalg som skal jobbe et halvt år, istedenfor å komme med tiltak som gjør at vi kan få stoppet dette nå. Jeg ser at man nå prøver å snu rundt på dette, men det går veldig dårlig. Jeg tror folk flest ser at denne regjeringen har bygd ned politiet, samtidig som kriminaliteten har økt. Fremskrittspartiet bygde opp politiet.

Hadia Tajik (A) [11:33:59]: Eg trur alle ser at når ein gjennomfører massive kutt på integrering, svekkjer ein integreringa, og ein risikerer både å fremja æreskultur og å leggja grunnlaget for sosial uro og kriminalitet. Eg og Arbeidarpartiet er opptekne av at ein må bruka dei verkemidla som faktisk har effekt, som fører til mindre kriminalitet, og som gjer samfunnet vårt tryggare.

Me ser på fleire område at Framstegspartiet likevel fremjar ein politikk som ikkje nødvendigvis fører til mindre kriminalitet. For eksempel føreslår Framstegspartiet gong på gong å senka den kriminelle lågaldren. Ingen stader har det ført til mindre kriminalitet – ikkje i Noreg på 1800-talet, då lågaldren fyrst var ti år og så vart fjorten år; ikkje i Skottland, der han er tolv år; og ikkje i USA, der lågaldren er elleve år når det gjeld føderale brotsverk. Spørsmålet er kvifor Framstegspartiet insisterer på å føra ein politikk som ikkje skaper meir tryggleik.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:34:56]: Til integrering først: Vi ønsker altså å kutte i integreringstilskudd fordi det skal komme flere asylsøkere og flyktninger til Norge. Samtidig mener vi det er helt feil, som jeg var inne på i mitt innlegg, at vi lærer dem som kommer til Norge, å leve på offentlige overføringer i to år. De skal i jobb, og så får de lære seg norsk på siden av det.

Når det gjelder 14-åring: I Bærum var det for en tid tilbake en sak der en 14-åring drepte en 26 år gammel mann. For denne 14-åringen får det ingen konsekvenser – ingen konsekvenser. Tilbake sitter det en familie som ser på at vårt system legger opp til at deres sønn, deres bror, kan drepes med kaldt blod med en kniv på bussen uten at det får konsekvenser. Det er mulig at Arbeiderpartiet synes det er greit. Fremskrittspartiet synes ikke

det, og vi mener at er man voksen nok til å gjøre denne typen handlinger når man er 14 år, så får man jammen også være voksen nok til å ta straffen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:36:11]: Fremskrittspartiet har under ledelse av Listhaug blitt et enda mer råpopulistisk høyreparti, et parti som snur kappen etter vinden for å fange opp misnøye. Samtidig er Fremskrittspartiet et høyreparti hvor folkevalgt styring av kapitalkreftene, eksempelvis konsesjonsloven, som sikrer nasjonal eiendomsrett, er noe som motarbeides ved alle anledninger. Friest mulig handel over landegrensene prioriteres fortsatt av Fremskrittspartiet. Historien har vist at uten folkevalgt styring av kapitalkreftene skapes det større økonomiske forskjeller og avmakt blant folk. Det gir sosial og så politisk uro. Høyrepolitikk har aldri prioritert fellesskapet og de mennesker som trenger det for å få trygghet og dermed større frihet i sitt liv.

Økt bruk av narkotika blant ungdom og mer alvorlig kriminalitet må møtes med fasthet og varme, lovbrudd må sanksjoneres, og forebygging må prioriteres. Fremskrittspartiet hadde hele fem justisministre i Erna Solbergs regjering. Sylvi Listhaug var en av dem. Husk det! Hva gjorde Fremskrittspartiet og Listhaug for å få narkotikaen ut av skolene? Hva gjorde Fremskrittspartiet for å hindre at Høyre og Venstres plan om avkriminalisering av brukerdoser med narkotika ble fremmet?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:37:19]: Nå er det sånn at rusreformen ble lagt fram etter at Fremskrittspartiet gikk ut av regjering. Fremskrittspartiet sørget for at dette ble stoppet, og at det ikke ble et flertall for denne reformen. Det som er oppsiktsvekkende, er at det nå er gått tre år med Senterpartiet i Justisdepartementet, og de har ikke greid å komme tilbake til Stortinget med et lovforslag som kunne gitt politiet muligheten til å slå ned på narkotikabruk igjen og sørge for at de har virkemidler til å kunne avdekke både bruk og besittelse, noe politiet selv sier de mangler i dag.

Når det gjelder handelsavtaler, er Fremskrittspartiet veldig tydelig på at det viktigste er å tenke sikkerhet – tenke på den situasjonen som er i verden. Vi mener f.eks. at en handelsavtale med Kina er totalt utelukket. Den ligger tydeligvis fremdeles i regjeringens system, så det er jo fristende å spørre representanten Lundteigen om det er sånn at Senterpartiet og Arbeiderpartiet fremdeles ser det som mulig å inngå en avtale med Kina.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [11:38:37]: Representanten Listhaug er som mange andre opptatt av barn og unge som begår kriminalitet. Hun er opptatt av trygghet. Det synes jeg er grådig bra. Problemet er bare at det kan se ut som om hun er mer opptatt av krimina-

litet enn av barn og unge. Forskingen viser at det er god grunn til å være nyansert, både i forståelsen av problemene og i løsningene. Vi må være bekymret for økningen i kriminalitet blant de yngste, samtidig som vi heldigvis ser at økningen blant de litt eldre er mindre. Det er også heldigvis relativt få som begår alvorlig kriminalitet gjentatte ganger, men det de gjør, er alvorlig. Vi vet også at de som begår kriminalitet, har en særlig utsatt oppvekst, bestående av trangboddhet, fattigdom, foreldre som begår lovbrudd, psykisk sykdom, manglende jobb, rasisme. De opplever kanskje også sosial kontroll, manglende likestilling og frihet. De lever utrygge liv.

Hva tror representanten egentlig er viktigst for å gi barn og unge håp om en god framtid i det som i dag er levekårsutsatte områder? Tror hun at hard justispolitikk gir håp hos 12-åringen?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:39:45]: Jeg tror helt klart det er nødvendig å ha forebyggende tiltak, som lukkede institusjoner, som da kan virke forebyggende for dem som er i ferd med å gå inn i en kriminell løpebane.

Jeg tror selvsagt også det er veldig viktig med forebygging, at man har idrettstilbud, at man har fritidstilbud, at man har muligheter, men som jeg var inne på i mitt innlegg, tror jeg noe av det aller viktigste er at vi har en skole som gjør at alle barn får mulighet til å lykkes. Jeg tror at veldig mange av dem som i dag bruker tiden sin på ting som vi i storsamfunnet ikke ønsker, er barn som føler at de har gått på nederlag etter nederlag, som føler at skolen ikke har vært noe for dem, som føler at det de er gode i, det de liker, er noe de ikke får lov til å utvikle. Derfor mener jeg at en del av svaret på dette ligger i skolesystemet. Da må vi bort fra at alle skal gjennom den samme trakta, og så må vi gå over til å se mennesker og se mulighetene og gi dem muligheten til å utvikle seg.

Mímir Kristjánsson (R) [11:41:00]: Vi har gang på gang hørt representanten Listhaug bekymre seg over mennesker som lever på offentlige overføringer, og også Fremskrittspartiet har ymtet fram på med en bekymring for at den norske sykelønnsordningen for vanlige folk er altfor god. Det som er litt merkelig, er at stortingsrepresentantene, altså vi som sitter i denne salen, har en enda bedre sykelønnsordning enn den som kommer vanlige folk til del. Blir man langtidssykemeldt på Stortinget, har man full stortingsgodtgjørelse, på 1,1 mill. kr, gjennom hele sykemeldingsperioden og gjennom fire år. Det er langt mer enn det en vanlig bussjåfør eller butikksansatt kan drømme om. Dette var oppe til behandling senest i fjor, etter at rapporten fra representantordningsutvalget kom, og da stemte Fremskrittspartiet for å beholde denne gullkantede millionordningen for sine egne stortingsrepresentanter hvis de skulle bli syke.

Hva er årsaken til at stortingsrepresentanter skal ha det så mye bedre enn andre ved sykdom?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:42:05]: Fremskrittspartiet mener selvsagt at vi skal ha en god sykelønnsordning for alle i Norge, og det har vi, men det er helt åpenbart, når vi ser at sykdom er så økende i Norge, og at vi er så mye sykere enn det ser ut til at innbyggerne i våre naboland er, at vi må se på ordningen og se om det er grep vi kan ta for å sikre at vi får flere inn i arbeid. Dette er selvsagt noe som blir diskutert i Fremskrittspartiet i forbindelse med programprosessen vi har nå.

Et enda større problem er at svært mange unge i arbeidsfør alder aldri kommer i jobb. Det er forferdelig for dem det gjelder, og det er veldig synd for samfunnet, som trenger disse hodene og hendene i produktivt arbeid. Jeg mener da at vi må se på skolen og det faktum at mange mister selvtiliten sin gjennom skolegangen – man går på nederlag etter nederlag – og at dette henger sammen. Da må man være villig til å se på løsninger og ikke bare beholde alt slik det er i dag.

Sveinung Rotevatn (V) [11:43:26]: Representanten Listhaug har lagt inn i det faste repertoaret sitt å kritisere ulike grønne satsingar, bl.a. batterifabrikkar, som det vert harselert mykje med. Det overraskar meg, for i starten av denne stortingsperioden sa energipolitisk talsperson i Framstegspartiet, Marius Arion Nilsen, at Framstegspartiet vil bruke kraft til ny, grøn kraftkrevjande industri, som Morrow batterifabrikk i Arendal og til grøn hydrogen- og ammoniakfabrikk på Herøya. Stortingsrepresentant Tor André Johnsen har vore ein av dei hardaste forkjemparane for å få etablert ein batterifabrikk i Elverum, og leiande Framstegsparti-politikarar frå Stord, Oppland og Gjøvik har gått fremst for å få etablert batterifabrikkar i fylka og lokalmiljøa sine. Så spørsmålet er:

Denne harseleringa med ulike grønne prosjekt, som Listhaug er glad i, gjer ho det også i interne møter i Framstegspartiet – sender ho den same budskapen der – eller er beskjeden der at ein må kjempe for lokale arbeidsplassar og industrietablering?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:44:23]: Det er ikke noe galt med verken batterifabrikker eller andre grønne investeringer; vi er ikke imot det. Det vi er imot, er den voldsomme subsidiefesten som nå foregår innenfor mange bransjer – batteri er én av dem. Det ser ut til at det kommer en ny låneordning som gjør at vi kan risikere at det settes av 1,5 mrd. kr mer av skattebetalernes penger til dette risikoprojektet. Så vi er ikke imot grønne prosjekter, men vi er imot denne tilkarringsindustrien som gis tilgang til stadig mer av innbyggernes penger. Jeg registrerer at Venstre er veldig ivrig etter å opprette nye

ordninger og sette av mer penger til disse prosjektene, som alle som ser på dem med økonomibriller, sier det er svært tvilsomt om kommer til å bli lønnsomme uten disse subsidiene. Da har Fremskrittspartiet som utgangspunkt at det er markedet som må styre det.

Presidenten [11:45:27]: Replikordskiftet er omme.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:45:43]: Folk merkar at dei økonomiske forskjellane aukar. Samtidig som nokre få nyt godt av stadig aukande formuar og inntekter, har folk flest merka dyrtida på kroppen. Det har knapt vore reallønsvekst sidan 2015. Vi er eit rikt land, men rikdommen blir stadig mindre rettferdig fordelt. Den viktigaste forklaringa på dette er at dei rikaste bidreg mindre til fellesskapet, samtidig som dei sit igjen med stadig meir av verdiane. Kva seier dei sjølve? «Det er som den franske solkongen som påla folket høye skatter og dårlig politikk. Men gi dem kake!», seier milliardær og Sveits-farar Jens Rugseth til E24. Sånn held dei på, nokre av Noregs rikaste. Dei sutrar over at dei må bidra til fellesskapet, mens dei skamlaust ikler seg ei offerrolle, med god hjelp frå høgresida, som er meir bekymra for folk som tar med seg milliardar av verdier – skapte av arbeidsfolk i Noreg – ut av landet, enn for folk flest. Det er kanskje ikkje så overraskande, for det er høgresida som er pådrivar for den utviklinga der ein omfordeler i feil retning, frå dei som har minst, til dei som allereie har mest. SV vil snu den utviklinga.

Drivarane for auka forskjellar ser vi fleire stader i samfunnet. Dei sit igjen etter åtte mørkeblå år og fleire tiår med blind marknadstru. Skattane er sånn at folk som lever på vanlege lønsinntekter, betaler ein langt større del av inntektene i skatt enn dei rikaste. Bustadmarknaden favoriserer dei som har mykje pengar og eiendom, og det rammar unge folk og folk med vanlege jobbar som treng ein stad å bu. Det rammar bygd og by. Det skaper generasjonskløft og utryggleik. Velferdstestene begynner å bli meir todelte, der dei som har pengar, kan kjøpe seg forbi køar eller til betre kvalitet, på kostnad av resten. Tennene blir framleis haldne utanfor helsetestene, der det kostar tigongen å brette ei tann i forhold til å brette eit bein. Det er ikkje eit stort problem for dei som har nok midlar til å betale uføresatte rekningar, men det er eit kjempeproblem for resten, og det aukar forskjellane ytterlegare.

Mange slitne kroppar blir pressa ut av arbeidslivet altfor tidleg, mens andre blir ståande utanfor og får ikkje ein sjanse til å vise kva dei kan bidra med. I mange kvinnedominerte yrke tilbyr ein framleis små deltidstillingar, samtidig som storsamfunnet skrik etter meir helse- og omsorgspersonell. Dette er ikkje berre eit problem for den enkelte, det er eit samfunnsproblem som det er uansvarleg å sjå bort frå.

Fellesskapstradisjonen har djupe røter i historia vår, kjempa fram av ei overtyding om at utfordringar må vi løyse saman. Det er denne tradisjonen SV kjem frå, og som vi vil byggje samfunnet vidare på. Fellesskapet har vore den viktigaste strategien i det norske samfunnet for overleving og realisering av moglegheiter. Sterke fellesskap, der kvart menneske blir sett på som ein ressurs, har vore nøkkelen til å lykkast i både små og store samfunn. Med auka forskjellar, mangel på folk og utvikling av todelt velferd svekkjer ein fellesskapet, sjølv limet som har halde samfunnet vårt saman – fellesskapet, som er garantisten for fridom, likskap og moglegheiter for alle.

Nyleg var eg på yttersida av Senja og møtte skipperen på sjarken Knagen. Han fortalde med stor bekymring kor mykje høgare temperaturen er i havet no enn før, og kor sensitiv torsken er for små endringar. Han fortalde med tilløp til sorg kor lite fisk det var i havet no, at framtida er usikker. Folk som jobbar i primærnæringane, har sett dette lenge, korleis ressursgrunnlaget no er i spel. Klimautsleppa skaper ei naturkrise som truar sjølv fundamentet for næringar, samfunn og framtid. Å fortsetje som før er uansvarleg. Det er farleg. Til og med dei som ikkje er opptatt av miljø, må no innsjå at utviklinga set grunnlaget for busetjing, arbeidsplassar og verdiskaping i spel. Omstilling eller forvitring, det er det det står mellom no.

Miljø og rettferd er kjernen i SVs prosjekt, for vi treng eit samfunn med tillit, fridom og små forskjellar, der vi tar vare på livsgrunnlaget vårt. Det er det vi har kjempa med nebb og klør for å gjere noko med dei siste åra, og vi har fått til mykje. Vi har fått auka barnetrygda med mange tusen kroner i året. Vi har sikra gratis SFO til og med 3. klasse, gitt fleire grupper rimelege tannhelsestester, auka sosiale ytingar og studiestøtte, redusert klimagassutslepp, auka satsinga på naturvern og sett fart på den heilt nødvendige grøne omstillinga. Mesteparten av tiltaka som har bidrege til å redusere forskjellar og gi grøen omstilling, har dei siste tre åra kome i stand på grunn av SV. Det er ein god start, men ikkje tilstrekkeleg. Meir må gjerast dersom vi skal vinne kampen for miljøet og fellesskapet vårt.

For folk flest verkar det kanskje sjølvinnlysande at dette må det gjerast noko med. Å ta eit tak for miljø og rettferd er det viktigaste i vår tid. Men dessverre er ikkje det sjølvinnlysande delt med fleirtalet i denne salen, for midt i dyrtida som tyngjer folk flest, meiner nemleg høgresida at det er dei rikaste i landet som er den viktigaste saka i vår tid. Alle som ein går til val på redusert formuesskatt og på at dei som har aksjar, ikkje skal skatte av det. I staden skal vanlege folk ta rekninga for fellesskapet, mens dei rikaste skal sleppe unna. Dei kamuflerer

dette som ei form for næringspolitikk, vel vitande om at dette er rein fordelingspolitikk.

Den same høgresida klarer heller ikkje å leggje på bordet ein seriøs plan for omstilling av norsk økonomi, som vi treng for å vareta arbeidsplassar i framtida. Høgre ønskjer til og med å opne for oljeverksemd i Lofoten, Vesterålen og Senja. Det er djupt uansvarleg. Dersom ikkje omstillinga av oljeindustrien kjem i gang, vil tusenvis av arbeidsplassar stå i fare, med store konsekvensar for verdiskaping og samfunnsutvikling.

Dessverre gjer høgresida si tenking òg inntog på den tradisjonelle venstresida. Arbeidarpartiet la nyleg fram forslaget sitt til partiprogram. Her skal det demmast opp mot høgresida og «lillaveljarar» ved at Arbeidarpartiet gjer seg sjølv meir lilla. Venstresida har alltid vore for arbeidsfolk og rettferdig fordeling. Med eit skatteløfte retta mot dei rikaste i landet og avvising av arveskatt forhindrar Arbeidarpartiet no det. Venstresida har alltid vore mot kommersielle krefter og utvikling av ei todelt velferd. No opnar Arbeidarpartiet dørene for det. Og for alle som ser miljøkrisa og er opptatt av omstilling og trygge arbeidsplassar knytte til oljeindustrien, er det lite håp å augne i programmet til Arbeidarpartiet. Leiteverksemda skal nemleg fortsetje med uforminska styrke. Ein går baklengs inn i framtida. Eg vil difor nytte anledninga til å åtvare Arbeidarpartiet mot denne strategien, som er både uansvarleg og bryt ned det partiet historisk har vore med på å bygge opp.

Foreløpig går skiljelinja no mellom SV og høgresida i norsk politikk. Skiljelinja går mellom det ansvarlege og det uansvarlege i møte med dei store utfordringane for samfunnet vårt.

SV er eit parti for vanlege folk. Vi veit at styrken i det norske samfunnet ligg i at vi ikkje gjer forskjell på folk, at vi løyser problem i fellesskap, og at verdiane er nokolunde rettferdig fordelte. Desse verdiane held vi heilage når vi gyv laus på problema i vår tid og kjempar for miljø og rettferd. Når det kjem til stykket, er vi alle i same båt. Vi må løyse problema i fellesskap. Dei store gjennomslaga SV har fått dei seinare åra, gir tru og optimisme. Det neste året kjem vi til å mobilisere. Klart det er mogleg å gjere samfunnet meir rettferdig. Klart det er mogleg å vinne kampen for klima og natur. Det er mogleg, og det er det einaste som er ansvarleg.

Med det ønskjer eg å ta opp SV sine forslag i dag.

Presidenten [11:54:45]: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:55:07]: I 2021 fikk SV gjennomslag for å sette ned et avkommersaliseringssutvalg. Utvalget skulle ikke utrede hvordan barne-

hager eller helsetjenesten kunne gi bedre tjenester til folk, men kun foreslå hvordan SV og Støre-regjeringen kan fase ut private aktører. Høyre har vært krystallklar på at rapporten bør legges i en skuff. Vi er mer bekymret for at 50 000 flere står i helsekø, at ventetiden har økt med nesten to uker, og at ruspasienter ikke får hjelp, enn at private aktører bidrar med gode tjenester. Som Knag Fylkesnes selv var inne på, har Støre-regjeringen foreløpig ikke ønsket å snakke om denne rapporten eller hvordan den skal følges opp. Det er interessant at SV selv her advarer Arbeiderpartiet mot deres retoriske snuoperasjon, så jeg vil gi representanten Knag Fylkesnes mulighet til å utdype: Vil SV akseptere at rapporten legges i en skuff, eller vil SV kreve gjennomslag for avkommersialisering av velferden?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:56:07]: Det å få etablert ein velferdsstat for folk flest, der kommersielle krefter ikkje er involverte, der offentlege ressursar ikkje hamnar i private lommer, der alle midlane vi bruker som fellesskap, der folk kan vere trygge på at det vi bidrar med i skatt, det vi har av inntekter som fellesskap, går til barn, unge og eldre og ikkje fører til overskot for nokre få, er eit kjernepunkt for SV. Det meiner eg også er eit kjernepunkt for heile venstresida. Det er klart at når vi har fått ein så solid rapport som det avkommersaliseringssutvalet kom med, blir det avgjerande viktig for oss å følgje dette opp. Da trur vi at vi skal følgje dette opp på dei områda der vi ser at problemet er aller størst, og det er spesielt der vi ser korleis kommersialiseringa har ført til svært negative konsekvensar for barn, unge og eldre. Der er det kritisk å få sett i gang tiltak sporenstreks.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:57:10]: Det er oppklarende at SV er så tydelig på at Støre-regjeringen må følge opp avkommersaliseringssutvalget – at det ikke bare er avgjørende viktig, men kritisk viktig, ifølge representanten – og at private aktører derfor skal bli redusert med denne regjeringen, selv om det vil bety økte ventetider, lengre helsekøer og dårligere kvalitet innen barnehage og barnevern.

Det er likevel ikke bare her det trengs en oppklaring, for Støre-regjeringen har, sammen med SV, økt skattene for næringslivet kraftig, med over 40 mrd. kr. Det har ført til mindre verdiskaping og større uro og til at jobbskapere har flyttet ut av landet. Det kan virke som Arbeiderpartiet også begynner å bli enig med Høyre i dette, for denne uken kunne de legge fram en skattegaranti om at de vil fryse skattenivået på dagens veldig høye nivå. Da lurar jeg på om representanten Knag Fylkesnes kan fortelle om hvilke kampsaker SV vil gi opp i budsjettforhandlingene for at Arbeiderpartiet skal kunne oppfylle sin skattegaranti overfor velgerne.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:58:07]: Forhandlingane lever sitt eige liv, men eg kan i alle fall svare på korleis dette kjem til å vere for oss. For det første, når det gjeld køar: At det blir tatt kapasitet frå det offentlege over i det kommersielle, gjer ikkje at ein får ned køane raskare, det fører berre til at ein flyttar på kapasiteten. Vi trur at ved å avkommersialisere vil ein i større grad få ei velferd som tar tak i køane, anten det er innan helse eller anna i samfunnet, noko som gjer at det blir likt for alle. Ein ven av meg fortalde at han fekk beskjed om at han hamna i ein kø. Han hadde ei helseutfordring som kunne vente, så han stod i kø i eit halvt år. Men han hadde pengar, så han oppsøkte den private helsetenesta. Der møtte han den same spesialisten, som der kunne ta imot han i løpet av to veker. Det illustrerer problemet med den todelte velferdsstrukturen ein legg opp til, der betalingsevne avgjer kvalitet og om ein får behandling raskt.

Sandra Borch (Sp) [11:59:39]: Justisminister Emilie Mehl og regjeringen har foreslått å styrke bekjempelsen av kriminalitet med nesten 2,8 mrd. kr. Det skal brukes til å få flere politifolk i gatene, og det skal gå til forebygging av barne- og ungdomskriminalitet. Organisert kriminalitet er en trussel mot Norge, både lokalt og nasjonalt. Kyniske bakmenn som tjener grovt på narkotikasalg til ungdom, er ofte utgangspunkt for andre typer kriminalitet. Vi har den siste tiden sett rekordstore narkotikabeslag, også i vårt hjemfylke, Troms.

Det er ikke sånn at penger løser alle problemer alene. Lovendringer må kanskje til for å gi politiet virkemidler for å avdekke og stoppe etterspørselen etter narkotika, som f.eks. ransakelse. Er SV positiv til å være med og gi politiet de virkemidlene de trenger for å avdekke rusmiddelbruk blant unge, og dermed forhindre at kriminelle utnytter ungdom?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:00:46]: Tiltak for politiet som gjer at ein kan stigmatisere grupper i samfunnet, er vi kritiske til, om det er det representanten siktar til, men vi er opne for å diskutere alle tiltak knytte til dette. Kriminaliteten er ei kjempestor utfordring, men det som alltid blir gløymt når vi diskuterer kriminalitet, er dei tre F-ane. Om ein er opptatt av å ta tak i kriminaliteten i samfunnet, må ein ta tak i det som har med røtene å gjere. Det handlar om dei tre F-ane: fordeling, forebygging og fengselsomsorg.

Vi veit at faren for at unge menneske hamnar i kriminelle miljø, er langt større om dei veks opp i fattige kår. Om ein i Framstegspartiet og andre parti er opptatt av å ta tak i kriminaliteten, då må ein bli opptatt av fordeling. Om ein er opptatt av å ta tak i problema som har oppstått, må ein ikkje leggje ned forebyggingstiltaka. Vi veit at dette fungerer. Vi veit også at fengselsomsorga

har gått for lut og kaldt vatn i lang, lang tid, og det er eit område vi har satsa ganske mykje på i budsjetta til SV i tida som har vore.

Sandra Borch (Sp) [12:01:49]: Jeg er ikke uenig i det representanten Fylkesnes sier, men vi må jo ta realitetene inn over oss. I dag har vi kriminelle miljøer som vokser opp i byene, og også rundt byene. Det er dem vi er nødt til å stoppe, og det er der politiet etterspør virkemidler. Jahre-utvalget har nå kommet med sin rapport, som foreslår en rekke tiltak. Da er mitt spørsmål igjen: Er SV villig til å være med og se på tiltak som kan gi politiet flere virkemidler i kampen mot kriminalitet?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:02:22]: Vi kan absolutt vere villige til å sjå på ulike typar verkemiddel, utan at eg kan detaljane om kva som er kome frå det utvalet. Eg trur at det å ta den akutte kriminaliteten som er no, på alvor, er ekstremt viktig. Vi ser at regjeringa legg opp til ei sterkare tollverksemd. Vi ønskjer å styrkje politiet i dei områda der det er nødvendig. Det er bra.

Så må ein aldri gløyme dei grunnleggjande tiltaka. Vi veit kva som fungerer mot kriminalitet i samfunnet i dag, og vi må ikkje slutte med det. Vi skal ikkje leve av problema, vi skal leve av å løyse dei. Det er SV si linje.

Hans Andreas Limi (FrP) [12:03:09]: Jeg har sjelden hørt et innlegg med en så fullstendig ansvarsfraskrivelse som det jeg hørte fra representanten Fylkesnes. Det er jo SV som har vært budsjettpartner for regjeringen siden 2021, og som har hatt muligheten til å påvirke den økonomiske utviklingen i Norge – ikke høyresiden. Vi føler alle på den tapte kjøpekraften. Det som er resultatet, er at skattene har økt, de offentlige utgiftene har økt, og de reelle forskjellene har økt mens SV har hatt innflytelse. Både lønnstakere og pensjonister har i realiteten blitt fattigere, mens staten har blitt veldig mye rikere.

Da er spørsmålet: Hvorfor mener SV det er riktig å prioritere 35 mrd. kr i statlige havvindsubsidier når Frelsesarmeens fattigdomsbarometer, som kom ganske nylig, viser at det fortsatt er slik at fire av ti nordmenn har fått dårligere råd det siste året, hver femte nordmann svarer at de sliter med å få endene til å møtes, og minstepensjonistene, ja, de må fortsatt leve under EUs fattigdomsgrense?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:04:16]: Saman med regjeringa har vi redusert skattane til folk med lågare og vanlege inntekter. Det var kanskje ikkje dei skattane representanten Limi tenkte på. Det var kanskje det at skattane som knyter seg til dei med høge formuar, har auka. Det er heilt riktig, men for vanlege folk

– folk flest – har skattane faktisk blitt reduserte dei siste tre åra.

Det er noko eg synest er verd å merke seg med Framstegspartiet. Framstegspartiet var den store, store pådrivaren for oljeskattapakka, og vi veit framleis ikkje kor mange titals milliardar vi brukar til å subsidiere oljeindustrien. Så kjem det eit prosjekt som flytande havvind, som nettopp handlar om å ta vare på den leverandørindustrien som er bygd opp langs kysten, Noregs største industri, og ta vare på deira framtid. Det er 35 mrd. kr for å byggje opp eit nytt industrieventyr. Det er Framstegspartiet imot. Kva er logikken i det? Det hadde eg ønskt å få eit ordentleg svar på frå Framstegspartiet.

Hans Andreas Limi (FrP) [12:05:20]: Logikken er at vi er nødt til å gjøre noen prioriteringer i politikken, og det er et faktum at folk i Norge har blitt fattigere i de årene SV har hatt mulighet til å påvirke den økonomiske politikken. Ja, det er gjort noen reduksjoner i inntektsskatten, men de er veldig, veldig marginale. Totalt sett har skattene økt – og ikke bare skattene, men også avgiftene, som rammer dem som allerede har minst. Så jeg gjentar spørsmålet: Hvorfor mener SV det er en riktig prioritering å gi 35 mrd. kr i statlige subsidier fremfor å prioritere å hjelpe dem som nå virkelig har det tøft økonomisk, og som oppgir at de har problemer med å få inntekten til å strekke til? Det kan vi gjerne diskutere ulike tiltak for, men det er en realitet at denne utviklingen har forsterket seg i løpet av de årene SV har hatt mulighet til å påvirke politikken.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:06:23]: Det er fordi vi i SVs skatteopplegg faktisk har råd til å gjere begge delar. Vi sørger for at vi har ein skatteinngang som gjer at vi får finansiert felles velferd, som reduserer forskjellane. Vi har ein skattepolitikk som gjer at vi utjamnar forskjellane mellom dei som har mykje, og dei som har mest, samtidig som vi skal gjennom ei grønn omstilling.

Lat oss berre stoppe opp og reflektere litt over kva som vil skje med norsk leverandørindustri, som er Noregs største industri, og som fører til ei enorm verdiskaping langs kysten, busetjing osv. Om vi ikkje gjer noko for å ta tak i ordredgangen som kjem dei neste to åra, står vi i ein situasjon der mange tusen menneske vil gå arbeidsledige. Alternativet, som SV og regjeringa går inn for, er å bruke moglegheita til å investere tungt i å byggje opp ein ny industri som kan både sikre nok kraft og vere ein stor eksportindustri for Noreg, skape nye, større inntekter og sikre arbeidsplassar, slik at ein kan gå tørrskodd gjennom den grøne omstillinga.

Ola Elvestuen (V) [12:07:43]: Representanten snakket mye om fellesskap, engasjement for dem som har det vanskelig, om vanlige folk og om solidaritet. Jeg lyt-

tet nøye til hva representanten snakket om, og jeg hørte ingenting om det største problemet vi står overfor i Europa, nemlig en brutal krig. Han snakket ingenting om ukrainske flyktnings situasjon i Norge.

Når det gjelder ukrainske flyktninger, har SV vært med på at introduksjonsprogrammet er blitt kuttet, at det har blitt kutt i barnetrygden og kutt i andre ordninger for ukrainske flyktninger. Jeg har heller ikke hørt noe om hva SV mener om at regjeringen nå mener at seks regioner i Ukraina er trygge, og at vi ikke lenger skal ta imot flyktninger – dette samtidig som det er mer enn 200 angrep hver eneste dag. Så mitt spørsmål er: Hva mener SV om at regioner kan være trygge, og vil SV i høst stå opp og slåss for at vi skal øke støtten til Ukraina, så det kan være trygghet for ukrainere i Ukraina?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:08:56]: Eg set pris på desse spørsmåla. Vi har fordelt innlegga i SV slik at det er nokon som kjem til å gå tungt inn på det utanrikspolitiske sporet, som verkeleg treng lengre innlegg i denne salen. Det som skjer i både Ukraina, Midtausten, Sudan og andre stader, krev eit aktivt Noreg, ikkje eit land som er tilskodar til utviklinga. Når det gjeld den krigen som utspelar seg og framleis går føre seg i Ukraina, er det klart at Noreg skal bidra tungt der og sikre den legitime retten ukrainarane har til å forsvare seg sjølve. Vi skal framleis bidra til det.

Vi har òg andre flyktningkriser i verda under oppsegling. Det er ekstremt viktig at Noreg ser at vi har eit ansvar også i landa der det går føre seg, som i Sudan, der ei av dei største humanitære katastrofane er under oppsegling. Der har også Noreg ei rolle, og som eit rikt land i Vesten har vi også eit sterkt engasjement i den delen av Afrika.

Presidenten [12:09:58]: Replikordskiftet er avsluttet.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:10:15]: Før var Norge fullstendig eneveldig. All makt var samlet på én hånd og gikk i arv. Vi hadde et absolutt monarki. Kongen satt i Danmark og var ikke valgt av noen. I år er det 210 år siden Grunnloven. Gjengen på Eidsvoll besto riktignok av representanter for eliten som fordelte stemmeretten med utgangspunkt i seg selv – til menn over 25 år, handelsborgere, embetsmenn, jord- og gårdeiere, ikke til arbeidsfolk, husmenn og fattigfolk, og i hvert fall ikke til damer. Men det skjedde et grunnleggende skifte i 1814: Statsmakten skulle ikke lenger springe ut fra Guds nåde, men fra folket, i alle fall i prinsippet. Stemmerett var det kun en tiendedel som hadde, og enda færre brukte den. Den elitestyrte embetsmannsstaten dominerte. Eliten klamret seg til regjeringsmakten og advarte mot det forferdelige forfallet som truet hvis fol-

keflertallet fikk styre, men de måtte gi seg til slutt. Det ble kjempet fram gradvise utvidelser av stemmeretten, og for 140 år siden fikk parlamentarismen sitt gjenombrudd. Det gjør at regjeringer i dag må stå til ansvar for Stortinget, de folkevalgte, og det var et grunnleggende demokratisk framskritt.

I dag ser vi en ny slags embetsmannselite som utfordrer den demokratiske kontrollen over viktige nasjonale ressurser som er ment å komme fellesskapet til gode. Kampen står nå om å forsvare, forsterke og fornye folkestyret, og den kampen skal Rødt gå i spissen for. Et område hvor det virkelig gjelder, er den nasjonale demokratiske kontrollen over kraften vår, hvor eliten stritter imot at vi skal kunne sette prisen på vår egen vannkraft framfor å betale prisen satt på den europeiske strømbørsen, som om vi importerte strømmen. Vi må ha makspris på strøm til ordinær bruk, til lys og varme i husene og til et levende næringsliv i hele landet, og vi må si nei til EUs fjerde energimarkedspakke, som svekker den nasjonale kontrollen over kraften enda mer. Vi har stått opp mot embetsmannseliten og EU før, og vi kjemper til vi vinner.

Kontroll over kraften er også helt grunnleggende for en rettferdig miljøpolitikk. Vi må bort fra at mange opplever at miljøpolitikken er mest for dem som har god råd og bor i byene, og at regningen sendes til dem som har minst, samtidig som de rike kan kjøpe seg ut av dugnaden. Rødt jobber for en rettferdig miljøpolitikk som kutter utslippene, sånn at vi unngår de mest katastrofale og irreversible klimaendringene, og samtidig får ned forskjellene. Derfor fremmer vi i dag forslag om at det må på plass rettferdige handlingsplaner for utslippskutt.

Nylig kom Kapitals oversikt over landets 400 rikeste. Johan Johannson, som eier KIWI, har blitt 5 mrd. kr rikere på ett år, og REMA-Reitan har blitt 10 mrd. kr rikere. Dette er vanvittige tall – mens arbeidsfolk som har skapt disse verdiene, på butikkgulvet, på lageret, i næringsmiddelindustrien, i jordbruket og i lastebilene, får altfor dårlig betalt. Rikdommen er bygd på utbytting av arbeidsfolk. Folk flest opplever å sitte igjen med mindre å rutte med og mindre de skulle ha sagt. De siste tiårene har lønnsandelen gått ned og kapitalandelen gått opp. Styrkeforholdene mellom arbeid og kapital har blitt endret, sånn at eierne sitter igjen med mer, og arbeidsfolk, som er de virkelige verdiskaperne, sitter igjen med mindre. Det handler om hvor mye som skal gå til toppen, og om hvor mye som skal gå til alle dem som jobber i butikk, selger mat og drikke, jobber på lager og kontor, tømmer søpla, kjører truck, bil og buss, til håndverkere og til alle som tar vare på unge, syke og gamle – altså tilbake som lønn til arbeidsfolk. Rødt vil styrke fagbevegelsens makt, sånn at de kan kjempe fram en mer rettferdig fordeling av verdiskapingen, og vi vil snu utviklingen,

med politiske vedtak som kutter i regningsbunken og kutter i skattene for vanlige og lave inntekter, ikke for de store dagligvarekjedene, som gjerne må betale mer tilbake.

En helt vanlig familie har fått dårligere råd enn for ti år siden, og derfor ser vi også at folk må spare på helt nødvendige utgifter, og at flere hundretusen lar være å gå til tannlegen fordi de ikke har råd. Rødt mener det må bli slutt på at man må velge mellom strømregningen, mat på bordet eller tannlegetimen. Forrige uke kom utredningen fra tannhelseutvalget. De har utredet hvordan tannhelsen kan likestilles med øvrige helsetjenester, og hvordan et universelt egenandelstak kan innføres. Konklusjonen er klar: Vi må innføre en universell tannhelsetjeneste med samme rett til helsehjelp ved sykdom og skade i munnen som ved sykdom og skade ellers. Hos fastlegen får vi frikort, men hos tannlegen er det bare bankkortet som gjelder. Sånn kan vi ikke ha det. Tennene er en del av kroppen og må behandles som det. Vi trenger en tannhelsereform nå.

Rødt er for alle forslag om å styrke tannhelsetjenesten. Det som gjenstår, er en ordentlig tannhelsereform som ikke bare handler om alder og diagnoser – en universell ordning som gjelder for alle. Vi skal gå i spissen videre for at dette faktisk gjennomføres.

Innføringen av folketrygden i 1967 ga oss bl.a. sykepenger og alderspensjon. Det var den største utvidelsen av den norske velferdsstaten. I vinter ble det inngått et pensjonsforlik, men Rødt kunne dessverre ikke stille seg bak det endelige forliket. Ja, forliket innebærer noen forbedringer – f.eks. sliterordning i folketrygden, som også ble nevnt i meldingen om rikets tilstand, og som Rødt har vært en pådriver for – men det er ikke det oppgjøret med pensjonsreformen som trengs. Det legger opp til økt pensjonsalder framover. Det er en forverring av pensjonssystemet som rammer skjevt og hardt, og som Rødt ikke kan godta. Vi fortsetter kampen for pensjonen og for en verdig alderdom for alle – butikkmedarbeidere, renholdere, helsefagarbeidere, lagerarbeidere og andre, som etter et langt liv i tunge, fysiske yrker må ha en mer rettferdig pensjon. Vi står også opp mot angrepene på sykelønnsordningen, som vil svekke vårt felles sikkerhetsnett og mistenkeliggjøre syke folk.

Vi står overfor en mulig storkrig i Midtøsten. Likevel nevnes knapt Palestina med et eneste ord i trontalen. Norge må gjøre mye mer for å stoppe Israels krigshissing og bombing. Vi må støtte opp om Sør-Afrikas sak i Den internasjonale domstolen, oljefondet må ut av Israel, og Norge må slutte å selge våpen og komponenter til jagerfly som kan ende opp i Israel. Kampen for et fritt Palestina fortsetter. Vi har også bedt regjeringen om å komme til Stortinget for å redegjøre for hva Norge gjør i den alvorlige situasjonen vi befinner oss i, noe utenriks-

ministeren allerede i dag har imøtekommet. Derfor omgjør vi forslag nr. 18 til et oversendelsesforslag. Vi krever også at dette følges av handling. Norge må gjøre mye mer.

Det er litt mindre enn ett år til valget, og vi vet at mange er skuffet over den regjeringen vi har i dag. Samtidig vil jeg advare mot et skifte bare for skiftets del, for det er ikke friskt å få Erna Solberg og Sylvi Listhaug tilbake i regjeringskontorene. Vi vet veldig godt hva vi får: mer makt til EU, aksjetrading i statsministerboligen og velferdskutt for folk flest. Når det vi får med dagens Arbeiderparti–Senterparti–SV-flertall, heller ikke er godt nok, er vårt svar at det stortingsflertallet vi har, har godt av en ny sammensetning. Det er velgerne som avgjør, og vår ambisjon er helt klar: Rødt skal bli så store og sterke at vi ikke er til å komme utenom. Vi skal bruke den posisjonen til å gå i spissen for å drive fram faktisk forandring for fagbevegelsen, for kraften, for Palestina, for tenene – med en ny styringsoptimisme som sikrer lokal og nasjonal kontroll over ressursene, og som gjør at folk flest sitter igjen med mer av både penger, makt og framtidstro. Det er også oppskriften på hvordan vi kan stenge dørene på statsministerkontoret for Erna Solberg og Sylvi Listhaug i 2025, og den kampen er Rødt veldig klar for.

Vi skal stå opp for de virkelige verdiskaperne i samfunnet. Det er på tide at flertallet i Norge ikke bare får livet sitt forandret av politikken, men selv er med på å forandre politikken. Vi skal få ned forskjellene og skape faktisk forandring for folk flest, og vi kjemper til vi vinner – for folkestyre, for forandring og mot Forskjells-Norge.

Med det tar jeg opp Rødts forslag.

Presidenten [12:19:42]: Representanten Marie Sneve Martinussen har teke opp dei forslaga ho refererte til. Det vert replikkordskifte.

Eigil Knutsen (A) [12:19:59]: I tillegg til trontalen er vi inne i tiden for utkast til partiprogram, og i Arbeiderpartiet er vi jo veldig glad for at vårt skatteløfte har fått så mye oppmerksomhet og diskusjon. Samtidig har jeg også kikket i Rødts utkast til partiprogram, og særlig det som går på økonomi og skatt. Noe er vi enige om og på vei til å gjøre mye med i denne perioden, f.eks. å senke inntektsskatten på vanlige og lave inntekter med 9 mrd. kr – så langt – og på mandag kommer det mer på frikort, som vi vet. Noe er vi også uenige om. Da har jeg spesifikt lyst å ta opp selskapsskatten, som inneholder mange dilemmaer. Den er skadelig hvis den er mye høyere enn i like land, samtidig som i hvert fall vi som tilhører sentrum–venstre- og venstresiden, ikke ønsker et kappløp nedover.

Ulike skatteutvalg og et bredt spekter av økonomieksperter mener at en for høy selskapsskatt vil svekke

investeringene i Fastlands-Norge, som vi sårt trenger de kommende årene, i tillegg til at større selskaper klarer å organisere seg ut av det. Hvorfor ønsker da Rødt å gå til valg på å øke selskapsskatten videre?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:21:05]: Det er veldig fint med løfter, men løfter avslører også litt hvor blikket ditt er festet. Rødts løfte er at vi skal ta utgangspunkt i hverdagen til folk flest og se på hvordan folk kan sitte igjen med mer, og at vi også kan ha en velferd som gjør at vi har nok folk på jobb i barnehagen, og at vi har gode, offentlige, universelle løsninger. Ja, det koster penger, for Rødt har ikke noe magisk pengetre. Da mener vi at det å øke selskapsskatten er én måte å finansiere tiltak som kutter i regningsbunken for folk på, noe som også styrker velferden, og vi mener at det er rom for å øke den.

Vi hadde en selskapsskatt på 28 pst. under Stoltenberg. Den ble kuttet i takt med at andre land kuttet den. Den utviklingen har snudd internasjonalt. Mange land diskuterer nå å sette opp igjen skatten. Det er også slik at det norske selskapsskattenivået er under snittet i Europa, så det er ikke veldig høyt som det er.

Jeg er enig med representanten i at det er mange andre ting man må gjøre, ikke minst for å tette de hullene som i dag gjør det lettere enn det burde være å sno seg rundt bl.a. selskapsskatten. Det kan f.eks. være å ha en tidsbegrensning for hvor lenge man kan framskynde underskudd i selskaper.

Eigil Knutsen (A) [12:22:12]: Takk for et godt replikk svar.

Jeg går litt videre på selskapsskatten, for det vi har sett tidligere, er at med for høy selskapsskatt får vi bl.a. høyere gjeldsfinansiering i næringslivet fordi høyere skattesats gir insentiver til det. Det andre, som både jeg og representanten Martinussen var inne på i sted, er det med at de store konsernene og mange store selskaper har mange flere fradrag å benytte seg av, og dermed betaler en mye lavere effektiv selskapsskattesats. Realiteten er at hvis man øker selskapsskatten mye og ikke gjør andre tiltak, vil man fordele byrden i næringslivet på selskapsskatten over fra de store selskapene og til f.eks. små og mellomstore bedrifter, mindre entreprenører og håndverkere rundt om i det ganske land. Spørsmålet mitt er om dette er dilemmaer som Rødt har diskutert, når de nå går til valg på å øke selskapsskatten fra et nivå som for Norges del ligger litt over snittet i Norden.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:23:15]: Jeg kan love at vi i Rødt diskuterer skattepolitikken vår ganske grundig. Det er da også derfor vi i fjor vår fremmet et større representantforslag, og for så vidt også la fram en rapport som man kan lese på internett, om nettopp

hullene i selskapsskattesystemet, for det er mange hull i dag.

Utfordringen som f.eks. skatteutvalget peker på, er at man har veldig store overskudd i en del selskaper som i dag blir unntatt beskatning, f.eks. ved å utsette under-skudd slik at man kan trekke dem fra senere. Det å tette det hullet er én måte å løse det på, men dette gjelder også konsernbidrag og andre skattehulldetaljer. Jeg mener at det at noen planlegger seg rundt skattesystemet, er et argument for å tette hullene, ikke et argument for å sikre at vi får en finansiering for velferd. Det er jo det som er hele poenget med Rødts forslag om å øke selskapsskatten: Det er en av de kanskje mindre skadelige måtene å gjøre det på når vi ser at vi har store sektorer – som finansnæringen og dagligvarebransjen – som går med enorme overskudd som kunne ha vært brukt til tannhelsereform eller annet.

Tore Grobæk Vamraak (H) [12:24:29]: Avkommer-sialiseringsutvalget leverte i august sin rapport, som en oppskriftsbok for hvordan man kan fase ut private og ideelle aktører fra offentlig finansierte velferdsproduksjon, helt uten tanke for mottakerne av disse velferdstjenestene. Utvalget har lagd en meny av muligheter, enten man vil fjerne private og ideelle aktører helt, delvis eller ved å legge sterke begrensninger på disse aktørene. Hvilke forhåpninger har Rødt til at dette kan gjennomføres i løpet av de neste årene?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:25:04]: Først en liten ordbok: Det avkommersialiseringsutvalget har sett på, er de kommersielle aktørene. Når Høyre konsekvent velger å bruke begrepet «private aktører», sauser man sammen både kommersielle og ideelle. En av anbefalingene til utvalget var at nettopp for å styrke ideelle, som Rødt og mange av våre allierte ønsker, trenger man en definisjon for ideelle, man trenger en egen strategi for ideelle, som Rødt har vært for, f.eks. her i Oslo. Da sykehjemmene engang i tiden skulle bort fra kommersielle aktører, var Rødt med på å sørge for at flere ideelle fikk drive sykehjem. Det vi er bekymret for, er den utviklingen som nå skjer spesielt i kommunene der mange sykehjem skal ut på kommersielt anbud. Jeg har selv vært og besøkt noen av de sykehjemmene, der helsefagarbeidere, som for to år siden gikk opp 60 000–70 000 kr i inntekt over natten fordi kommunen overtok, med ordentlige arbeidsforhold, nå er bekymret for framtiden. Hvis man ønsker at folk skal jobbe i helse- og omsorgssektoren, som Rødt vil, er det å la folk få profitt på inntekten til arbeiderne virkelig ikke rett oppskrift.

Tore Grobæk Vamraak (H) [12:26:08]: Jeg hørte ikke noe svar på spørsmålet mitt, men kanskje litt mer

en ordsalat og fokus på resultatene som ikke handler om mottakerne av velferdstjenester, som gjennomgående er mer fornøyd med de private aktørene enn med de offentlige.

Et av forslagene i utvalgets rapport er å fjerne pasientenes rettigheter ved fristbrudd, hvor pasientene i dag kan få behandling hos en offentlig godkjent privat aktør dersom det offentlige ikke klarer å tilby behandlingen innen lovet tid. Ved å fjerne innbyggernes rettigheter til å benytte seg av private aktører på skattebetalernes regning vil det skapes et a-lag og et b-lag, hvor bare de med tykkeste lommebok har mulighet til å få den nødvendige helsehjelpen innen rimelig tid. Ønsker Rødt å skape et sånt skille?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:27:01]: Først skal jeg prøve å svare mer på det forrige spørsmålet, som vel handlet om hvorvidt jeg trodde dette var mulig å gjennomføre. En av de veldig gode konklusjonene fra det utvalget er at det er mulig å gjennomføre. Vi i Rødt og mange av våre allierte i fagbevegelsen har blitt møtt med argumenter om at f.eks. EØS-avtalen vil stå i veien for å sikre at pengene gitt til velferd faktisk går til velferd. Det har utvalget gått nøyere inn i juridiske vurderinger av og sier er mulig.

Hvis Høyre er bekymret for classeskille i helsepolitikken, som Rødt er, er det mange steder man bør rette blikket. For det første er det ingen ekstra fagfolk, ingen ekstra ressurser, som kommer ved å ha kommersielle drivere av noe som er fullstendig skattefinansiert. Det er bare ikke tilfellet. Men det som skjer i dag, er at veldig mange har private helseforsikringer, hovedsakelig via arbeidsgiver. Rødt ønsker å stoppe den utviklingen, sånn at det ikke blir den personen eller de arbeidsplassene som har råd til det, som får helsehjelp, men alle. Disse ordningene vil jo ikke påvirke ressurstilgangen, men fordelingen av den.

Anja Ninasdotter Abusland (Sp) [12:28:12]: Jeg deler Rødts ønske om å bekjempe ulikhet i samfunnet, men for Senterpartiet er det avgjørende at vi gjør det på en måte som ikke skader næringslivet og distriktene. Rødt foreslår kraftige skatteøkninger og en rask avvikling av olje- og gassindustrien. I tillegg har Rødt foreslått at CO₂-avgiften og drivstoffavgiftene skal øke med nesten 3 mrd. kr sammenlignet med regjeringens forslag i fjor. Avgiftsøkningene treffer flatt og er urettferdige sosialt og geografisk. Hvorfor vil Rødt øke kostnadene for folk som er avhengige av bilen, dvs. folk i distriktene?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:28:56]: Rødt deler Senterpartiets ønske om velstand i hele landet. Der er f.eks. landbrukspolitikken veldig viktig, der vel bøn-

dene foreløpig ikke er helt fornøyd med den politikken som Senterpartiet har klart å få gjennom i regjering, men der Rødt gjerne bidrar til at den blir enda bedre.

Når det gjelder CO₂-avgiften, er Rødts forslag noe som kalles for karbonavgift til fordeling, eller klimarabatt – det har mange navn, som kjært barn ofte har. Det handler om at man har en avgift på utslipp som er riktig, men at den betales tilbake til alle innbyggere. Det betyr at vi vil få en omfordeling der de som har høye inntekter, må betale mer, de med lave inntekter mindre. For en viktig detalj i Rødts forslag er en differensiering av tilbakebetalingen. På samme måte som vi i dag har en differensiering av arbeidsgiveravgiften, vil Rødt sørge for at de som bor i distriktskommuner, får mer tilbake gjennom denne ordningen, og også at vi har en inntektsgrense, sånn at folk som har vanlige og lave inntekter, får tilbake, mens de som har høye inntekter, ikke gjør det. Våre regnestykker viser at folk med vanlige inntekter og folk i distriktene kommer i pluss på den måten.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:30:14]: Eit av dei største og mest krevjande spørsmåla i norsk politikk er korleis vi skal få til grøn omstilling og sikre det på ein sånn måte at det ikkje aukar forskjellane i samfunnet, men også slik at ein tar vare på dei arbeidsplassane som vi har bygd opp og investert tungt i, bl.a. i oljeindustrien. Det er eit stort kraftelement i dette når ein skal erstatte alle fossile innsatsfaktorar med grønne.

I det perspektivet er flytande havvind, etter SV si vurdering, eit avgjerande tiltak. Det gjer både at ein kan få redusert utsleppa frå sokkelen, at ein kan få bygd opp ein ny industri som kan overta ordrane frå oljeindustrien og i staden gi grønne industriar, og at ein kan avlaste kraft frå land til å elektrifisere felta. På sikt kan det også føre til ganske mykje kraft til landindustrien for det grønne skiftet. Det er jo ikkje nokon kvikkfix, dette, men det er noko som Rødt til no har vore mot. Kva standpunkt har Rødt til dette, og korleis vil partileiaren vurdere det framover?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:31:24]: Rødt er imot havvind i et føre-var-perspektiv, og jeg mener at det er veldig viktig av oss som forvalter en av verdens sterkeste og siste gjenlevende torskestammer, som ikke gjør det så veldig bra for tiden. Det går ned med både kvotene og de fleste artene som vi driver kommersielt fiske med i Norge. Det å tenke at på havet er det ikke så nøye med naturen, er en veldig skummel tankegang, og det er en av grunnene til at Rødt har vært både avventende og mot de prosjektene.

Når Havforskningsinstituttet har gått nøyere inn i dette, ser de at det er vanskelig å si hva som er konsekvensene for fisket, og de sier at Hywind Tampen, som det eneste konkrete prosjektet som er i gang, er et ek-

sempel på dårlig sameksistens. For Rødt finnes det andre og bedre løsninger for å løse det samme problemet som vi er enige med SV om. Det handler om å ha nok kraft, og så gjelder det å si nei til ting som vi ikke bør kaste bort kraften på, f.eks. elektrifisering av sokkelen eller kryptovaluta, og at vi rett og slett må redusere forbruket av kraft. Det finnes også andre tiltak for å kutte utslipp, hvis vi da bruker den kraften til utslippskutt i industrien og ikke til f.eks. å eksportere den ut av landet. Som representanten vet, er dette et stort felt som krever mer enn ett minutt å svare på.

Ola Elvestuen (V) [12:32:43]: Vi kan fortsette på noe av det samme. Representanten Martinussen sier at man vil ha makspris på energi, noe som fort vil føre til at forbruket går opp. Man skal heller ikke ha noe kraftutveksling med andre land, og det må ikke være noe samarbeid med EU. Dette vil gjøre at man må bygge ned mer natur i Norge, for man må bygge ut mer fornybar energi for å ha den samme forsyningssikkerheten som vi har i dag. Rødt vil jo heller ikke ha havvind.

Så mitt spørsmål blir: Hvorfor vil Rødt bygge ned mer natur i Norge enn nødvendig for å ha en god forsyningssikkerhet?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:33:28]: Jeg tror at alle som følger med mer enn et halvt sekund på norske nyheter, har fått med seg at Rødt ikke ønsker å bygge ned natur i Norge, verken for å bygge motorveier eller vindkraft, og at det er andre partier som heller burde stå til ansvar for det spørsmålet.

Det er to grunnleggende premisser som er feil i det representanten tar opp. For det første: Ja, vi ønsker en makspris på strøm, men vi ønsker oss også et toprissystem som gjør at hvis man har et veldig høyt forbruk, må man betale en høyere pris. For det andre er det ikke sånn at Rødt sier at vi ikke skal ha noe kraftutveksling med andre land. Vi har hatt kraftutveksling med andre land over lang tid. Det vi har vært kritiske til, er de nye, store eksportkablene. Vi mener også at Norge bør ha en mulighet til å regulere eksport i de kablene når det er nødvendig for nettopp forsyningssikkerheten. Vårt argument er at hvis vi ikke har det, er løsningen kanskje det som Elvestuen advarer mot. Da må man så klart si nei til EUs fjerde energimarkedspakke, for der ligger det begrensninger på nettopp å kunne regulere eksporten, som Rødt ønsker å gjøre, slik at vi kan forsvare vår egen forsyningssikkerhet, for for oss er det uaktuelt å bygge ned verdifull norsk natur.

Presidenten [12:34:30]: Replikordskiftet er omme.

Guri Melby (V) [12:34:51]: Nordmenns frihet og trygghet påvirkes av en mer urolig verden. Det er krig i

Europa. Vi er på randen av en storkrig i Midtøsten. Her hjemme er nordmenns økonomi preget av høy rente og svak krone, og det er mange som har det vanskelig. Denne situasjonen krever at vi fører en politikk for vår tid. Når verden rundt oss er uforutsigbar og annerledes, kan håpet om en bedre verden virke veldig langt unna, men politikere har greid å løse store utfordringer før.

Etter andre verdenskrig var det noen som satte seg ned sammen, som så at det var samarbeid som skulle til for å gjenreise Europa og for å sikre friheten vår og demokratiet vårt. Da ble både EU og NATO født, i troen på internasjonalt samarbeid og forpliktende allianser rundt våre felles interesser om fred, trygghet, stabilitet og handel.

Trontalen i går ble avsluttet med følgende avsnitt:

«Pandemi, krig i Europa, energikrise, klima- og naturproblemer og høy prisvekst er noen av utfordringene vi møter på i dette tiåret. Sammen skal vi ta landet trygt gjennom urolige tider. Sammen skal vi bidra til stabilitet og demokrati i verden, og sammen skal vi bidra til at Norge forblir et land med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap.»

Dette er jeg helt enig i, men jeg frykter at det regjeringen legger i begrepet «sammen», er noe helt annet enn det jeg gjør. Tettere internasjonalt samarbeid er svaret, også i de krevende tidene vi står i nå, for alt det som truer vår trygghet og frihet for framtiden, er utfordringer som går på tvers av landegrenser. Det krever lederskap, ikke at Norge stiller seg på sidelinjen.

Ukraina står foran en svært tøff vinter. Russland har systematisk ødelagt det ukrainske kraftnettet og rammet millioner av ukrainere. Heltemodige ukrainere offer livet sitt hver eneste dag for å verne om sitt land. De trenger mer støtte fra sine allierte – fra oss. Mens Norge er det rikeste landet i Norden, er vi samtidig det nordiske landet som gir minst penger, målt mot BNP, til Ukraina, og jeg frykter at Norges nøling kan få andre land til å holde igjen når de ser at vi, med våre økonomiske muskler, ikke vil gi mer enn det vi gjør. Ukraina trenger betydelig mer penger og våpen nå. Lovnader fra regjeringen om mer støtte i framtiden hjelper lite hvis Putin har tatt over Ukraina i mellomtiden. Vårt mål må være at krigen tar slutt lenge før 2030, og at Norge bidrar med den støtten vi kan, så raskt vi kan.

På toppen av for lav støtte kom regjeringen i forrige uke med innstramminger for ukrainske flyktninger i Norge. Nå skal vi fjerne ukraineres rett til kollektiv beskyttelse, og vi skal sende dem tilbake til regioner som justisminister Emilie Mehl selv beskriver som såkalt trygge, til byer der det er rakettangrep som tar livet av barn og familier, til landet de har flyktet fra fordi det står i krig, ikke fordi de vil til Norge for å jakte lykken. Mens EU senest i sommer vedtok å forlenge den kollektive be-

skyttelsen av ukrainske flyktninger, går Norge i motsatt retning. Det er oppsiktsvekkende, det er usolidarisk, og jeg er redd for at dette grepet, sammen med den relativt lave økonomiske støtten til Ukraina, er til stor skade for Norges omdømme blant andre europeiske allierte. Det er det motsatte av å stå sammen. Nansen-programmet må utvides kraftig, og Norge må ta en ledende rolle internasjonalt for å sørge for at donasjonene til det ukrainske forsvaret økes betydelig. Ukrainas krig er fortsatt vår krig.

Et ord som ikke ble nevnt i trontalen i går, er integrering. Det synes jeg er synd, for det er en av de store utfordringene vi må lykkes med å løse dersom vi skal bevare et samfunn med små forskjeller og høy grad av tillit mellom folk. God integreringspolitikk er å være tydelig på hvilke felles verdier og normer vi skal ha, og at vi ikke godtar at hardt tilkjempede friheter som likestilling, homofiles rettigheter eller retten til å tro på det du vil, blir utfordret. God integreringspolitikk er også å tørre å ta tak i utfordringer som følger av innvandring og dårlig integrering, og å ha politisk vilje til å gjøre noe med dem.

Det ligger mye makt i ord, det vet alle vi som sitter her. Likevel er debatten vi politikere ofte har om integrering, preget av kraftig ordbruk, av følelser og av ideologi, ikke av fakta og kunnskap. Venstre vil at debatten vi tar om integrering, skal være opplyst, konstruktiv og basert på et felles kunnskapsgrunnlag. Derfor har en samlet stortingsgruppe i Venstre i dag levert et forslag om en egen perspektivmelding for integrering.

Det er på tide å slutte kun å se bakover og registrere hva som har skjedd, og begynne å se framover og få mer kunnskap om konsekvensene av politikken vi fører. Det er helt grunnleggende i et liberalt demokrati at alle skal kunne leve et fritt liv der du har rett til å være den du er, rett til ikke å bli diskriminert, rett til å elske den du vil, rett til å tro på det du vil eller kle deg som du vil. Det kan ikke alle som vokser opp i Norge i dag, gjøre. Det må vi som storsamfunn gjøre noe med. Det er heller ikke noe en løser med to-tre tiltak i neste statsbudsjett. Det er noe det må jobbes med innenfor mange fagfelt over lang tid. Jeg oppfordrer alle partier til å stemme for Venstres forslag.

Et tema som heller ikke ble nevnt i trontalen, er sykefravær. Det er rett og slett oppsiktsvekkende, all den tid økende sykefravær er en av de store utfordringene vi må ta tak i for å løse andre problemer, som mangel på arbeidskraft i en lang rekke sektorer. Først og fremst er det likevel viktig for dem som ikke kommer seg på jobb i dag, at vi snakker om hvordan vi kan snu denne utviklingen. Norge har det høyeste sykefraværet på 15 år. Det er to hovedproblemer med det. Det ene er at vi vet at det er vanskeligere å komme tilbake i jobb jo lenger du er borte. Dette handler ikke om å jage syke folk på jobb,

men til og med Nav er helt tydelig på at den beste medisinen for mange av dem som blir sykmeldt, er å fortsette å bidra med det de kan på arbeidsplassen, om det så er noen timer eller dager i uken. Arbeidslivet vårt skal også romme dem.

Det andre problemet er at økt sykefravær koster penger. Bare under denne regjeringen har kostnadene over statsbudsjettet til sykelønn økt med over 13 mrd. kr. Det er mye penger. Jeg tror vi må slutte å late som det ikke er en utgift som går på bekostning av andre ting. Det er penger som vi kunne og burde brukt på å få flere i jobb, på å redusere sykehus- og behandlingsskøene kraftig og på å skape et reelt inkluderende arbeidsliv.

Å redusere sykefraværet betyr rett og slett så mye for fellesskapet at vi er nødt til å snu alle steiner, og derfor må vi også kunne diskutere sykelønnsordningen. Jeg mener det er politisk feighet ikke å gjøre det, og det er ikke minst å gjøre de som blir stående utenfor arbeidslivet, en bjørnetjeneste. Mitt budskap til regjeringen er: Ikke overlatt dette til nok en runde med IA-forhandlinger. Det er en ordning som er nærmest spesialdesignet for å kvele all sykelønnsdebatt. I denne avtaleperioden er målet å redusere sykefraværet med 10 pst. Resultatet er at det har økt med 20 pst.

Et regjeringssoppnevnt utvalg har foreslått en ny og god modell der det blir endringer både for arbeidstaker, for arbeidsgiver og for staten, der det blir mer fleksibilitet, og der det blir mulig å være sykmeldt lenger med gradert sykmelding. Det blir litt mindre kompensasjon etter seks måneders sykefravær, men samtidig mer lønnsomt for arbeidsgiver å få sykmeldte ansatte raskere tilbake i jobb. Det er en politikk som Venstre støtter. Når dagens politikk ikke virker, må vi tørre å gjøre endringer i den.

Det er ingen tvil om at vi trenger en ny regjering – en regjering som vil ta Norge framover, og som prioriterer å løse de store utfordringene. Jeg mener den trontalen vi ble presentert for i går, viser at vi har en regjering som fortsetter i samme spor. Man jobber med å få realisert utdaterte valgløfter i stedet for å ta tak i det som er de store utfordringene for vår tid. Viktige planer som skal legges fram for Stortinget, som planer for å kutte i klimagassutslipp, blir stadig utsatt. I stedet for at vi tar tak i de store utfordringene, bruker både regjeringen og Stortinget tid på ting som ikke er like viktig i en tid da vi har mange oppgaver som må løses.

Jeg mener vi trenger en regjering som tør å snakke om det som er viktig, selv om det er vanskelig. Jeg mener vi trenger en regjering som tør å løfte debatter om temaer som er krevende når vi ser at det er viktig, og ikke minst trenger vi en regjering som leverer helt konkret politikk som løser de store utfordringene vi står overfor, enten det handler om å bidra til at Ukraina faktisk vin-

ner den frihetskampen de står i, om at vi skal greie å nå våre ambisiøse klimamål, om å gjennomføre det grønne skiftet, slik at vi skaper de bedriftene som vi skal leve av i framtiden, eller om å gjøre tøffe prioriteringer, slik at de pengene vi bruker på budsjettet vårt, faktisk hjelper dem som trenger det aller mest.

Presidenten [12:44:28]: Det vert replikkordskifte.

Bjørnar Skjæran (A) [12:44:39]: Sykelønn gir trygghet, og snart har sykelønnsen 50-årsjubileum. Er en syk, skal en få lønn, er en syk, skal en få hjelp, og er en syk, skal vi gjøre alt for at en kommer i arbeid igjen. Kutt i sykelønnsen vil være et målrettet grep for å øke forskjellene i Norge. Det vil gå ut over dem som har de tyngste yrkene, og de som arbeider når vi andre sover. Helse- og omsorgsarbeidere, snekkere, yrkessjåfører, butikksatte – listen er lenger, men den inneholder stort sett bare arbeidsfolk på gulvet. De som har de fine jobbene, omfattes lite av Venstres korstog mot sykelønnsen. Allerede i 1978 hadde mange av dem sikret seg avtalefestede rettigheter. Et slikt samfunn vil ikke Arbeiderpartiet ha.

Hvorfor er det så viktig for Venstre å arbeide for et klasseskille i det norske arbeidslivet – mellom dem som går i dusjen før de går på jobb, og dem som må i dusjen etter at de har arbeidet?

Guri Melby (V) [12:45:42]: Det som skaper det aller største utenforskapet, er å skille mellom dem som går på jobb, og dem som ikke går på jobb i det hele tatt. Vi vet at hvis en er sykmeldt over lang tid, blir terskelen for å komme tilbake på jobb stadig høyere. Det kan handle om at det er vanskelig for arbeidsgiveren å greie å integrere en. Det kan også handle om at det er vanskeligere for arbeidstakeren å komme tilbake etter å ha vært borte over lang, lang tid.

Vi ser at sykefraværet øker på kryss og tvers av sektorer i Norge i dag. Det er ikke slik at det nødvendigvis er dem som jobber på gulvet, som har det høyeste sykefraværet, og dem som har kontorjobber, som har det laveste. Det vi ser, er at vi i Norge har ca. dobbelt så høyt sykefravær som nabolandet vårt, Sverige. Vi ser også at i bedrifter som f.eks. Bring, som driver i både Norge og Sverige, er det slik at ansatte i Norge som har nøyaktig de samme arbeidsoppgavene som ansatte i Sverige, har dobbelt så høyt sykefravær. Hvis vi ikke gjør noe med dette, mener jeg det største sviket er mot dem som har skoene på i alle deler av arbeidslivet.

Bjørnar Skjæran (A) [12:46:49]: Jeg skjønner at Venstre ikke tar inn over seg at det er forskjell på hva slags avtaler folk har, og at dette vil utgjøre et stort klasseskille. Jeg konstaterer og at Venstre ikke vil forholde

seg til avtalen. I sitt alternative budsjett for 2024 la en opp til å spare 4 mrd. kr gjennom å kutte statens avtalefestede bidrag til ordningen med avtalefestet pensjon. Jeg undres faktisk på om Venstre forstår hva en avtale er for noe. Det er mildt sagt veldig rart at noen på Stortinget foreslår bare å gå fra regningen med tanke på en avtale som er inngått mellom partene i arbeidslivet. Den norske modellen er tuftet på et tett og godt samarbeid mellom fagbevegelsen og arbeidsgiverne, og tilliten i dette systemet er kanskje noe av det mest verdifulle vi har. Mener Venstre virkelig at staten bør bryte slike avtaler når Venstre måtte føle for det, og hvorfor er det så viktig for Venstre å stikke kjepper i hjulene for det viktige trepartssamarbeidet?

Guri Melby (V) [12:47:47]: Vi har sterke fagforeninger i Norge i dag. Det er vi i Venstre veldig glad for, og vi har heiet på trepartssamarbeidet fra dag én. Det vi ikke ser hensikten med, og som vi ikke synes er rettferdig, er at staten skal være med på å betale for en ordning som bare gjelder noen av arbeidstakerne. Det er jo ikke slik at alle arbeidstakere i Norge nyter godt av avtalefestet pensjon, det er det bare noen som gjør. Vi mener at statens ordninger bør være universelle. De bør gjelde for absolutt alle, og vi bør ikke bruke penger over statsbudsjettet på noe som bare gjelder for noen.

Bjørnar Skjæran (A) [12:48:28]: Det er en brist i logikken. På den ene siden argumenter Venstre for at det skal være likt for alle, men når det gjelder sykelønn, der en stor andel av norske arbeidstakere – de som har de fine jobbene – har avtalefestede ordninger som sikrer dem full lønn under sykdom, vil altså Venstre fjerne den loven som snart har 50-årsjubileum, og som sikrer at alle får de samme rettighetene. Jeg klarer ikke å skjønne logikken i at det på den ene siden er så viktig at det skal være likt for alle, mens det i korstoget mot sykelønnen ser ut som om Venstre synes det er greit med et nytt klasseskille i det norske arbeidslivet.

Guri Melby (V) [12:49:10]: Jeg synes det er fint at representanten har brukt tid på å sette seg inn i Venstres politikk, men jeg tror han burde brukt litt mer tid. Det Venstre har foreslått, er egentlig ikke så veldig komplisert, og det er heller ikke noe vi er alene om. Vi foreslår å gjøre akkurat det samme med sykelønnen som det et regjeringsoppnevnt ekspertutvalg har foreslått. Målet med det vi gjør, er å få ned sykefraværet og sørge for at det ikke øker, slik det har gjort nå over lang, lang tid. Under tiden med den regjeringen som Bjørnar Skjæran bidrar til at sitter i dag, har utgiftene staten har til sykefravær, økt med 13 mrd. kr. Jeg synes det er oppsiktsvekkende at regjeringen ikke i det hele tatt er villig til å diskutere hva vi kan gjøre for å få ned de utgiftene.

Det er penger vi kunne ha brukt på å skape et mer inkluderende arbeidsliv. Det er penger vi kunne ha brukt på å jobbe med langtidsfraværet – nettopp det som bidrar til at veldig mange ikke greier å stå i arbeidslivet i dag. Jeg mener det er Venstre som fører en inkluderende politikk, basert på et kunnskapsgrunnlag som regjeringen har etterlyst, og som er levert til oss.

Siv Mossleth (Sp) [12:50:22]: Venstre nevnes ofte i samme setning som Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, men forskjellene på Venstre og Kristelig Folkeparti og Venstre og Fremskrittspartiet er superstore. Høyre og Venstre er likere. Begge partiene har stor tro på økte avgifter, i lag med Miljøpartiet De Grønne. På ett område står likevel Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti sammen. De står samlet – i lag med resten av Stortinget – bak forsvarsløftet lagt fram av dagens regjering. I forsvarsløftet er det helt klart: Velfungerende og attraktive lokalsamfunn i distriktene er avgjørende for god beredskap. Likevel: I praktisk politikk mangler Venstre forståelsen for at distriktssatsing er bra for hele Norge og for beredskapen vår. Hvorfor vil Venstre øke drivstoffavgiftene, øke momsen på kjøtt og øke strømprisene med 25 pst. i nord og samtidig legge ned høyere utdanning på Nesna?

Guri Melby (V) [12:51:23]: Nå er det heldigvis litt flere saker enn bare forsvarsforliket vi står sammen med andre partier om, også partier på den andre siden av streken. Vi har vært enige om bl.a. grunnrente for havbruk. Vi har også vært enige om fiskeripolitikk og en lang rekke andre saker der vi har vært med og inngått kompromisser med regjeringen til det vi mener er det beste for hele landet.

Det er også sann at vi ikke tror på at vi får levende distrikter av verken gratis ferge eller en del andre tiltak som denne regjeringen har innført, selv om det kan være populært for dem som bor akkurat der. Vi mener det aller viktigste for å ha levende distrikter er å sikre at vi har arbeidsplasser over hele landet. Jeg mener regjeringen hver eneste dag – effektivt – gjør det stadig vanskeligere for folk å drive bedrifter over hele landet. Det at man har ført en eierskapspolitikk som gjør det dyrere å være norsk lokal eier, å være en familieeid bedrift framfor en stor multinasjonal bedrift, mener jeg er det mest effektive man kan gjøre for å drepe norske bygder. Det er en politikk som Venstre ikke støtter, og som vi mener er direkte distriktsfiendtlig.

Erlend Wiborg (FrP) [12:52:31]: Venstre har i mange år vært en av de største kritikerne og også motarbeidet flere forslag Fremskrittspartiet har kommet med når det gjelder helt nødvendige innstramminger i inn-

vandrings- og integreringspolitikken. Nylig har vi likevel sett at Venstre, og spesielt deres nestleder, Abid Raja, har fått en oppvåkning, og ønsker å ta en av de største politiske U-svingene i de senere år på integreringsfeltet. Fremskrittspartiet er helt enig, og synes det er bra, at Venstre nå – i hvert fall retorisk – kommer etter Fremskrittspartiet, for hvor stor innvandring vi har til Norge, henger også sammen med hvordan vi klarer å få integrert dem som kommer. Det er imidlertid ofte forskjell på retorikk og praktisk politikk. Så mitt konkrete spørsmål er om Venstre nå kommer til å støtte Fremskrittspartiets forslag om en betydelig innstramming av landets innvandrings- og integreringspolitikk.

Guri Melby (V) [12:53:36]: Jeg mener at i løpet av de åtte årene da det var borgerlig flertall på Stortinget, greide Venstre og Fremskrittspartiet, sammen med Høyre og Kristelig Folkeparti, å finne veldig gode kompromisser på innvandrings- og integreringsfeltet. Vi var med på noen innstramminger som kanskje ikke i utgangspunktet var Venstres forslag, men som vi likevel syntes var fornuftige, f.eks. det å heve terskelen for å få statsborgerskap. Samtidig fikk vi til noen oppmykninger som vi mener var ekstremt viktige, bl.a. i politikken overfor lengeværende asylbarn. Vi fikk også økt kvoten for kvoteflyktninger. Jeg mener derfor at vi fant en god balanse mellom å føre en streng og rettferdig, men også human asylpolitikk.

Jeg mener at feilslutningen Fremskrittspartiet gjør, er at man alltid kobler sammen innvandringspolitikken med integreringspolitikken. Noen ganger er det relevant, men ikke alltid. God integreringspolitikk handler også om mennesker som er født og oppvokst i Norge, som har levd hele sitt liv i Norge, som kanskje til og med har begge sine foreldre som er født og oppvokst i Norge. Vi må også ha en politikk som er målrettet mot dem, og det løser vi ikke med innstramminger alene.

Åse Kristina Heien (SV) [12:54:48]: Velferdsstaten skal sikre sosial trygghet for alle. Norge har verdens beste sykelønnsordning, og det skal vi være stolte av. SV er klar på at det er en rettferdig ordning, lik for alle arbeidsfolk, som sikrer deg lønn ved sykdom, enten du jobber i et fysisk krevende yrke, i helse og omsorg, i transport, i barnehage, eller om du har et mer selvstyrt yrke.

SV er også opptatt av å få ned sykefraværet, men å kutte i sykelønnen er ikke riktig medisin. Å gjøre folk fattigere gjør ikke folk friskere, men vil gi dem langt større bekymringer.

Venstre påstår at sykelønnsordningen driver folk ut i varig utenforskap. Mener Venstre at det er noe i veien med viljen til folk – at bare ytelsene blir litt lavere, blir folk friskere?

I fjor ble et forslag fra SV om å redusere sykepengene til de folkevalgte på Stortinget stemt ned av Venstre. Kan representanten forklare hva som er forskjellen på vanlige arbeidsfolk og folkevalgte når det gjelder argumentet om utenforskap?

Guri Melby (V) [12:55:54]: Én ting jeg ikke forstår, er at når både SV og andre partier snakker om at vi vil redusere sykelønnen litt etter seks måneder, snakker de om at det å kutte i sykelønnen ikke bidrar til å få folk tilbake i jobb. Samtidig er alle de partiene for at etter ett år skal man kutte drastisk i sykelønnen. Det er alle partier for. Det som skjer da, er at det er mange som også kommer tilbake på jobb etter ett år. Det handler ikke om at folk ikke vil på jobb, men det handler om at vi legger til rette for det, både fra arbeidsgivers side, fra arbeidstakers side og fra Navs side. Det vi vil, er bl.a. å gjøre det mer lukrativt å få en gradert sykmelding. Da sier vi at du kan få full dekning av lønnen din over lengre tid, noe vi mener vil være en god løsning for alle.

Så vil jeg si at hvis SV foreslår én gang til at vi skal endre sykelønnsordningen for stortingsrepresentanter, stemmer jeg gladelig for.

Mímir Kristjánsson (R) [12:57:07]: Først en liten faktasjekk: Representanten Melby har nå to ganger sagt at utgiftene til sykefravær har økt med 13 mrd. kr i denne stortingsperioden. Det er riktig, men fullstendig misvisende likevel, for i den stortingsperioden har også mange flere nordmenn kommet i jobb og mange flere nordmenn fått økt lønn. Tar man høyde for det, blir de 13 milliardene plutselig til 2 mrd. kr. Ser man på Navs tall, er andelen vi bruker på sykelønn av BNP, helt stabil gjennom mange, mange år. Det er viktig med fakta også når vi diskuterer velferd, og ikke bare når vi diskuterer innvandring.

Så til det jeg skal spørre om: Venstre skal få et kompliment av meg i dag. Det skjer så sjelden at det bør bli offentlig flaggdag. Venstre er ærlige om at de vil ha et sykelønnskutt, mens de andre partiene på høyresiden bare sier at noe må gjøres, uten overhodet å forklare hva som skal skje. Er det sånn, som representanten Erna Solberg sa her tidligere, at Høyre kan utstede en garanti om, uansett hva styrkeforholdet blir på Stortinget neste periode, at det ikke blir sykelønnskutt i den perioden?

Guri Melby (V) [12:58:16]: Når det gjelder fakta: Vi kan godt gå inn i regnestykkene og hva som er de riktige tallene på statsbudsjettet, men det er vel ingen tvil om at sykefraværet har økt med 20 pst. Det har jeg heller ikke sett en eneste av partene bestride. De som er parter i IA-avtalen, har jo sagt at en av begrunnelsene for at vi trenger en ny avtale, er at sykefraværet er for høyt. Jeg lurar litt på om Rødt mener at sykefraværet vi

har i dag, er helt greit, og at på grunn av de tallene som Rødt har funnet fram, er det egentlig ikke noe problem. Jeg mener det er et problem, både for den enkelte som står utenfor arbeidslivet og for oss som samfunn, fordi kostnadene blir veldig høye, og fordi det er dyktige arbeidstakere som vi trenger på arbeidsplassene rundt omkring i hele Norge.

Videre tenker jeg at alt som handler om forhandlinger mellom partier, og hvem som skal få gjennomslag for hvilken politikk, er noe vi tar etter valget til høsten.

Presidenten [12:58:35]: Då er replikkordskiftet avslutta.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:59:23]: Vi lever i en urolig tid. Når vi nå starter arbeidet i det 169. storting, har vi 169 representanter en felles oppgave: å ta landet trygt gjennom urolige tider, bidra til stabilitet og demokrati i verden og til at Norge forblir et land med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap. – Slik avsluttet kongen trontalen i går.

Dette er mål som Miljøpartiet De Grønne stiller seg fullt og helt bak. Problemet er at regjeringens løsninger ikke vil ta oss dit. Vår tids utfordringer, klima- og naturkrise, høy prisvekst, krig og voldelige konflikter, fattigdom og flukt og økende forskjeller i Norge og verden, løses ikke med å flikke på politikk fra forrige århundre eller til og med reversere rettigheter. Valgene vi tar i dag, vil forme framtiden for generasjoner. Vi kan skape en verden som er bedre enn i dag, men skal vi klare det, må vi tenke nytt og større.

Vi står ved et veiskille. Vi kan møte en mer urolig verden med mer solidaritet og mer samarbeid. Vi kan jobbe for en bedre verden for alle, der vi lever i tråd med naturens tålegrenser. Men da må vi som har mye fra før, klare å dele mer, både her i Norge, med verden og med framtidens generasjoner. Det krever mot – men det er mulig.

Det var oppløftende da Jonas Gahr Støre i valgkampen 2021 lovet velgerne at klimapolitikken skulle være rammen for regjeringens politikk. Dessverre har vi allerede fått fasiten; det er den ikke. Riksrevisjonens rapport fra juni i år viser at statsministeren har brukt tre år på ikke å få kontroll over klimapolitikken. Tre år er kort tid, kan statsministeren si, men regjeringen har heller ikke vist vilje til å endre kurs. Et eksempel er naturmeldingen, som regjeringen la fram forrige fredag. Den er ikke en plan med tiltak som vil begrense naturtapet. Den er en statusrapport som beskriver at situasjonen er alvorlig, uten å gjøre noe særlig med det – akkurat slik regjeringens grønne bok har vært for klimaet. Hensynet til livsgrunnlaget vårt er ikke overordnet for regjeringens prioriteringer. Handlingslammelsen oppsummeres i stedet i meldinger og vedlegg, som så legges i en skuff.

Klimakrisen gjør verden mer ustabil og utrygg. Klimakrisen driver flere på flukt, øker forskjellene, forsterker kriser og har potensial til å skape flere voldelige konflikter i verden. Hvis målet er å sikre en mer stabil og trygg verden, må regjeringen – enten den utgår fra Arbeiderpartiet eller Høyre – slutte å skyve ansvaret for utslippskuttene foran seg. Klimakrisen kan ikke løses av noen andre et annet sted eller til en annen tid. Vi i Norge – også vi i denne sal – må ta ansvar her og nå.

Det er mer fossil energi som skaper klimakrisen. Mer oljeutvinning skaper mer flom, mer tørke, sterkere stormer, jordras, skred og andre naturkatastrofer, som går ut over millioner av mennesker over hele verden. Det er ikke plass til mer leting etter fossil energi dersom vi skal sikre en trygg og stabil verden. Mer norsk oljeleting er ikke en klimaløsning. Det vil heller ikke skape arbeidsplasser eller velferd for framtiden. Derimot bidrar det allerede nå til å rive framtidig norsk og global velferd i stykker.

I verden investeres det i dag dobbelt så mye i fornybar energi som i fossil energi. I Norge investeres det 27 ganger så mye i olje og gass som i fornybar energi. Vi kan ikke utvikle oljebransjen for å avvike den. Vi må avvike oljebransjen for å utvikle oss. Den gode nyheten er at vi i Miljøpartiet De Grønne – for å hjelpe regjeringen, Høyre og de grå partiene litt på vei – har laget en plan som viser at det er mulig å fase ut 98 pst. av norsk olje- og gassindustri innen 2040. I stedet for å skru av oljekranen over natten kan vi i Norge begynne å fase ut oljenæringen på en forutsigbar og planmessig måte. Slik sørger vi for at Norge forblir et land med trygge jobber, små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap – akkurat slik vi ønsker oss.

En naturlig respons på en urolig verden kan for mange dessverre være å lukke seg mer inne og tenke på seg og sitt først. I dag er det rekordmange på flukt i verden. Midtøsten brenner. Millioner er på flukt og sulter i Sudan. Vår respons burde være å øke antallet kvoteflyktninger. Regjeringens svar er å redusere det.

I stedet for et opprop om nestekjærlighet og menneskerettigheter har vi de siste ukene kunnet høre representanter fra regjeringspartiene og opposisjonen konkurrere om hvem som vil føre en strengest mulig flyktningpolitikk. I tillegg har regjeringen de siste årene kuttet med osthøvel i langsiktig bistand. Krigen i Ukraina, med flyktningutgifter og humanitær hjelp, har spist opp bistandsbudsjettet, samtidig som regjeringen har argumentert med at vi er blitt for rike til å dele mer. Regjeringen vil altså hjelpe færre av dem som kommer til oss, og den vil hjelpe færre der de er.

Det er fare for storkrig i Midtøsten. Etter å ha terrorisert, drept og fordrevet den palestinske befolkningen i tiår etter tiår bomber Israel nå både Libanon, Jemen og

Syria. Israel har et legitimt sikkerhetsbehov, men er det måten å gjøre israelere mer trygge på? Det er sivilbefolkningen i regionen som betaler prisen, enten de rammes av bomber eller missiler i Beirut, i Tel Aviv eller i Gaza.

Det finnes ikke ord for å beskrive den forferdelige situasjonen sivilbefolkningen står i på Gazastripen. I nesten et år har verden stått og sett på det som historien med stor sannsynlighet vil omtale som et folkemord. Jeg er glad for at regjeringen til slutt gjorde som vi ba om, og anerkjente Palestina som stat, sendte mer penger til UNRWA, og nå i hvert fall henter noen palestinske pasienter til Norge for medisinsk behandling, men det er ikke nok. Det er ikke flere ord som vil stoppe Israel, men handling. Derfor har Miljøpartiet De Grønne bedt om at regjeringen trekker oljefondet ut av Israel, og at Norge slutter å selge våpen og våpendeler som kan ende opp i Israel. Det vil vi fortsette med fram til regjeringen snur. Også vi i denne sal må ta inn over oss at vestlige lands sendrektighet overfor Israel setter internasjonal rettsorden på prøve, og at det utfordrer tilliten mellom Vesten og resten av verden.

Krigen raser fortsatt i Europa. Hver dag dør sønner, døtre, fedre og onkler for oss alle på slagmarken i Ukraina. Seks millioner er på flukt. Behovet for humanitær hjelp og gjenoppbygging er enormt. Samtidig har høye gasspriser gjort at Norge har kunnet sette inn om lag 1 500 mrd. kr ekstra på oljefondet. Det har blitt møtt med et og annet skeivt blikk fra andre europeiske ledere. Vi mener at statsministeren må tenke større. Bare uker etter Putins fullskala invasjon av Ukraina foreslo Miljøpartiet De Grønne å opprette et solidaritetsfond for Ukraina for krigsprofitten. Nansen-programmet var et skritt på veien, men det er ikke nok.

Politikk er vilje og mot til å gjennomføre, men politikk er også ledelse – å lede folk i den retningen vi mener er best for landet og verden. Vi finner ikke løsningene på framtidens utfordringer ved å se bakover, lukke oss mer inne eller stikke hodet i sanden. Utfordringene i vår tid krever mot, samhold og en tydelig retning fra politikere som tør å lede. Vi i Miljøpartiet De Grønne er klare til å ta ansvaret. Det er på tide å stå opp for planeten vår, for samfunnet vårt, for medmenneskeligheten og for kommende generasjoner.

Med det tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:09:02]: Representanten Lan Marie Berg har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Presidenten gjør oppmerksom på at ved en inkurie manglet to av forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ved

møtestart. Disse er nå å finne som forslagene nr. 25 og 26.

Det blir replikkordskifte.

Ove Trellevik (H) [13:09:33]: Når det gjeld forslaga til Miljøpartiet Dei Grøne, er det fleire her. Eitt av forslaga er at Stortinget ber regjeringa setja i gang ei utgreiing av vegen fram mot fullt medlemskap i EU. Så høyrer me samtidig at representanten her seier klart og tydeleg at det ikkje er plass til meir oljeleiing, og dei ønskjer å fasa ut 98 pst. av produksjonen vår innan rimeleg kort tid. Dersom me skulle verta fullt medlem i EU, ville Miljøpartiet Dei Grøne ha akseptert at det er EUs etterspørsel etter petroleum som då vil påverka og styra norsk aktivitet på norsk sokkel?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:10:15]: Jeg tror det er en misforståelse at EU vil trenge norsk gass lenge etter 2040. De vil faktisk ha faset ut store deler av sitt behov innen 2040, og det er også noe av bakgrunnen for at vi har satt det tidspunktet for vår utfasingsplan for norsk olje- og gassindustri. Vi er derimot bekymret for at de investeringene som gjøres på norsk sokkel nå, vil kunne ende opp som investeringer som ikke gir oss noe tilbake, at vi kommer til å tape store penger, at vi låser oss i en økonomi der vi raskt vil miste mange arbeidsplasser så snart etterspørselen etter vår olje og gass går ned. Jeg tror heller at det som er viktig nå, er å starte med å investere i det vi trenger framover, og ikke i det som har gjort oss godt i historien.

Ove Trellevik (H) [13:11:12]: Då oppfattar eg det slik at dersom EU revurderer sine planar og sitt tempo framover, vil Miljøpartiet Dei Grøne støtta ytterlegare aktivitet på norsk sokkel – dersom EUs planar vert skulva på. Det er slik eg oppfattar det.

Det er òg slik at vi her i Noreg har ein veldig stor offentleg sektor, omtrent dobbelt så stor som i EU. Det er ikkje tvil om at ingen land har vorte så vellykka som Noreg utan å ha ein sterk og livskraftig offentleg sektor. Privat sektor er, i motsetning til store delar av offentleg sektor, utsett for konkurranse. Det fremjar innovasjon, lønsemd, produktivitetsvekst og mykje velstand å ha ein god privat sektor. I den førre trontaledebatten, for eitt år sidan, sa representanten at ein må ha meir statskapitalisme i Noreg. Står representanten inne for same påstand i dag, når ein no tek til orde for å verta fullt medlem i EU?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:12:13]: Jeg vil bare oppklare: Det er ikke nødvendigvis sånn at Miljøpartiet De Grønne ønsker at vi skal gi EU all den oljen og gassen de ønsker seg, hvis de skulle utsette sine planer. Vi mener derimot at det er ganske mange land der

ute som har mer legitim grunn til å skulle utvikle sine ressurser, hvis det skulle være behovet. Utfordringen vi står i i verden i dag, er at vi har funnet altfor mye olje og gass. At verden er på vei mot en økning på 3–4 grader, er ikke en trygg og stabil verden, som jeg antar at representanten og hans parti ønsker.

Så til spørsmålet om privat sektor og om vi ønsker mer statskapitalisme i Norge. Vi ønsker at vi skal gi norsk næringsliv som ønsker å satse utenfor olje og gass og på mer grønne alternativer, mer til investeringer, og at man kan gå inn med statlig kapital, akkurat som man har gjort på norsk sokkel tidligere. Vi har fremmet forslag om noe vi foreløpig kaller SDGE, etter modell av SDØE.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:13:31]: Miljøpartiet De Grønne er høye og mørke om nytt tallgrunnlag for landbruket og kritiske til endring i PU-kriteriet. Miljøpartiet De Grønne hevder å stå på bondens side, men er ikke der når man diskuterer rovdyr eller grunneiere, og vil melde Norge inn i EU.

Senterpartiet mener vi må sikre nasjonal kontroll og beredskap. Det handler om å sikre matproduksjonen og om kontroll over norske arealer. Senterpartiet sikret Meraker Brug-kjøpet og offentlig eierskap og Nasjonalt senter for fjellandbruk. Vi har stoppet salget av skog, mens deler av blå side vil selge Kirkenes havn til kinesiske interesser.

Støtter Miljøpartiet De Grønne norsk matproduksjon og nasjonal kontroll over naturressursene og at staten går inn og kjøper dem, eller mener Miljøpartiet De Grønne det er greit at utenlandske aktører kjøper store norske arealer og norske ressurser?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:14:23]: Miljøpartiet De Grønne er veldig opptatt av nasjonal kontroll og beredskap og selvforsyning. Det er også noe av bakgrunnen for vår landbrukspolitikk, der vi fremmer vår egen alternative landbruksmelding nå til våren.

Jeg vil bare si at jeg tror den norske debatten om EU-medlemskap noen ganger henger litt igjen på 1990-tallet. Det har beveget seg veldig mye også i jordbrukspolitikken, der land som Østerrike, som har utfordringer som ligner Norges, har sine egne ordninger som hjelper for dem. Jeg mener nok at Senterpartiet og Arbeiderpartiet heller bør se på om og hvordan man bør kunne melde Norge inn i EU, både fordi det er bra for nasjonal sikkerhet, og fordi det kan være bra for jordbruket.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:15:19]: I sitt innlegg tar representanten opp mange viktige problemstillinger knyttet til krig, fred, suverenitet og hva det vil si å være en stat og en stat som blir utfordret. Senterpartiet mener i aller høyeste grad at å bli utfordret også hand-

ler om eierskap til grunnforhold. Grunnen til at f.eks. Meraker Brug-spørsmålet er interessant, er at det er litt uklart hvordan Miljøpartiet De Grønne egentlig stilte seg til den saken, men vi kan legge det til side.

Jeg har lyst til å spørre om en litt annen sak som er viktig framover når vi skal gå i gang med budsjettdebatter. Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har nå sikret kutt i barnehagepris, vi har sikret differensiering for de minste kommunene spredt rundt i landet, og vi foreslår nå også å kutte gjeldsgraden for dem som bor i kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6. Er det noe Miljøpartiet De Grønne kan stille seg bak og være med og kjempe videre for, sånn at vi får flere studenter, mer kunnskap i landet og bedre sosial og geografisk utjevning?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:16:17]: Jeg synes regjeringen gjør veldig mye bra for å sørge for at det er lettere å være student i Norge, og at det er lettere å være barnefamilie. Det jeg synes regjeringen gjør altfor dårlig, er å sørge for at den solidariteten også strekker seg utover landegrensene og til framtidige generasjoner. Det bekymrer meg, for vi ser allerede at klimakrisen rammer folk her i dag, og folk både i Norge og i resten av verden. Hvis vi ikke klarer å se lenger enn til de gamle løsningene som hjalp oss i forrige århundre, kommer vi heller ikke til å klare å sikre trygghet og velferd i framtiden.

Presidenten [13:17:02]: Replikordskiftet er omme.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [13:17:24]: Vi lever i en urolig tid, og ikke minst gjennom sosiale medier får vi en helt annen nærhet til krisene, krigene og urolighetene som preger hverdagen vår. Jeg er glad for at talene vi fikk høre i går fra regjeringen og fra Kongen, løftet nettopp det vi alle sammen står sammen om – det sterke ønsket om fred og rettferdighet i krigen i Ukraina og når det er snakk om den alvorlige eskaleringen vi ser akkurat nå i Midtøsten. Alle mennesker er ulike og har en unik verdi som ingen har rett til å krenke.

Vi er skapt til å leve i fellesskap. Nå er det flere som er ensomme og kjenner på utenforskap. Mobbetallene øker. Mange unge opplever at verden brutaliseres av gjenger i sine lokalmiljø, og det forsterkes også gjennom sosiale medier. Det trengs en rekke grep i møtet med disse utfordringene, og mange av dem handler om å gi mennesker fellesskap, tilhørighet og trygge rammer for å leve et godt og meningsfylt liv.

I Kristelig Folkeparti mener vi at det viktigste vi kan gjøre, er å styrke familien – det minste og, for de aller fleste, aller viktigste fellesskapet vi har i samfunnet. Det er en grunnleggende forskjell på hvordan Kristelig Folkeparti og regjeringen – og mange av de andre partiene

også – ser på samfunnet. Der regjeringen vil framheve staten og det offentlige, mener vi at familien er det viktigste fellesskapet, ja, helt avgjørende. Mange av de unge som lever i utenforskap, sier selv at nettopp manglende tilhørighet i nære relasjoner er den avgjørende årsaken til at de står utenfor utdanning og arbeidsliv, men det er også avgjørende for å finne tilbake igjen til mestring og deltakelse i skole og arbeidsliv. Da må vi våge å snakke om de underliggende årsakene. Da kan vi ikke snakke om familien som en utgiftspost, men som en investering.

Det har over tid vært ført en politikk som gir familiene mindre handlingsrom og færre muligheter til å ta gode valg som passer dem og deres hverdag best. Vi mener at politikken skal støtte familiene og ikke styre dem. Vi vil styrke familiene, vise dem tillit og gi dem ansvar, løfte foreldre retten og foreldrerollen og sikre at foreldre, barn og andre familiemedlemmer har tid til å være sammen, tid til det viktigste. En god barndom varer hele livet, og det tror jeg virkelig stemmer. De første 1 001 dagene av et barns liv – inkludert i svangerskapet – er så viktige og avgjørende for tilknytningen, for hvor trygg en blir som ungdom og voksen, og for hvordan det blir å møte verden og takle utfordringene livet vil gi senere.

En viktig del av dette er at vi som foreldre må ha tid til å være der for barna våre. Derfor mener Kristelig Folkeparti at det er helt nødvendig at arbeidslivet tilpasser seg familien og ikke motsatt. Vi trenger et familieliv og arbeidsliv som lar seg kombinere. Men vi kan heller ikke få panikk av at noen de første årene av barnas liv ønsker et noe roligere liv, eller iallfall et annerledes liv, med mer tid i hverdagen til å være sammen. Den valgfriheten til å gjøre det som passer best for ens familie, må vi styrke, ikke svekke. Det er det det handler om når vi vil fjerne tredelingen av foreldrepermisjonen, legge om engangstønad, styrke barnetrygden ytterligere, bidra til redusert skjermbruk på skolen og regulere sosiale medier strengere for barn og unge.

Norge er et langstrakt land. Mange steder langs kysten er det familiene som er utgangspunktet for et veletablert og viktig næringsliv, med små og mellomstore bedrifter som skaper arbeidsplasser og investerer tilbake, sponser idrettslag og legger til rette for aktivitet og gode lokalsamfunn over det ganske land. Dessverre har vi de siste årene sett at regjeringen gjør hverdagen stadig vanskeligere og mer uforutsigbar for nettopp dette næringslivet. Det gjøres endringer i hui og hast og innføres skatter og avgifter en egentlig ikke helt vet konsekvensene av før lenge etter virkedato. Vi hører nå at det loves bot og bedring i en ny valgkamp. Men næringslivet har ikke tid til å vente. Det handler om konkurransekraften vår, om omstillingsevnen og de verdibaserte næringslivsledernes mulighet til å få bidra. Derfor er det nødvendig at det

tas grep som kan gjenskape denne forutsigbarheten og sikre et levende næringsliv.

Det er også på høy tid at vi får gjort noe med formuesskatten på arbeidende kapital, som er et tema Kristelig Folkeparti har løftet helt fra de første debattene gikk nettopp knyttet til den. Det handler ikke om manglende skattevilje fra bedrifter og gründere, men vi må ha betaling av skatt etter skatteevne. Da blir det helt feil når bedrifter i dag må betale selv når de går med underskudd, eller når selskap som er i oppstartsfasen, må ut med skatt lenge før de har begynt å tjene penger i det hele tatt. Det tapper norske bedrifter, og de står igjen med mindre til å investere i arbeidsplassene vi trenger rundt om i landet vårt. Når den også bare rammer norske eiere, er ulempene for våre bedriftseiere store, og derfor må formuesskatten på arbeidende kapital fjernes.

Tidligere denne uken kunne NRK fortelle at politiet selv ikke ønsker å se alle de nye kontorene regjeringen mener de burde ønsket seg. Ressursene er de glade for, og dem trengs det mer av, men når ressursene bindes opp til lokalkontor framfor til mer ressurser ute i befolkningen, gjør det det vanskeligere for politiet å gjøre jobben sin. Det er de som er tette på befolkningen, og som ser trender og negativ utvikling.

De siste månedene har det vært en voldsom økning i kriminalitet begått av unge og mellom unge. De er stadig yngre, og det bør bekymre oss alle. Det politiet etterlyser, er altså ikke flere kontorer som, slik jeg hørte i et eksempel, er åpne tre timer én dag i uken. Det de etterlyser, er respekt og tillit til jobben de gjør, og verktøy og virkemidler som kan bidra til forebygging, og som kan slå ned og stoppe denne utviklingen. Jeg frykter at vi bare skraper i overflaten på konsekvensene for yngre kriminelle som utnyttes av eldre kriminelle og gjengmiljøer, som driver mye av den underliggende, narkotikarelaterte kriminaliteten. De eldre vet at politiet ikke vil bruke ressurser på å ta yngre med små brukerdoser, og samtidig truer de med vold, slik at få eller ingen tør tyste.

Sånn kan vi ikke ha det, og jeg skulle gjerne ønske at vi her i Stortinget sto sammen og sa klart og tydelig nei til narkotika. I stedet svikter vi i begge ender. Vi svekker forebyggingen. Det er ikke god nok kontroll og håndheving av viktige lovverk, og det er også dårlig oppfølging av ungdom som blir tatt for narkotikakriminalitet. Dermed er vi som politikere og domstolene med på å skape usikkerhet rundt hva som er lov, og det er ungdommene våre som betaler den høyeste prisen. Det kommer på toppen av at vi ser at det er en enorm tilgang og økning. Jeg leste senest for noen dager siden i The Guardian at det er en kokaintsunami på vei til Norge. Når andre land strammer inn, blir vi en frihavn der mye av narkotikaen

kan settes i land – eller en ubemannet flyplass på bygdene.

Norge er i endring, og stadig flere nordmenn lever lenger. Det er bra. Dessverre kommer det altfor ofte tall og undersøkelser som viser at flere er ensomme eller mangler nære venner. Hjelpetelefoner melder om større pågang, og mange eldre oppgir at de er ensomme eller sitter mye alene. Det å være ensom blir ikke lettere av at en blir eldre.

På tirsdag var det verdens eldredag, og i valgkampen i fjor var det store diskusjoner om et forlik for å sikre alle landets eldre gode og verdige tjenester. Samtidig viser nye undersøkelser at en altfor stor andel både ansatte og pårørende opplever at omsorgen og tjenestene som gis til eldre, er mangelfull eller fraværende. I tillegg oppgir mange at de ikke har tillit til den offentlige omsorgen. Det er nedslående rapporter, og det har vi sett bare den siste uken.

Kristelig Folkeparti mener at vi trenger en større anerkjennelse av den omsorgen som ytes fra familie-medlemmer og andre pårørende. Samtidig må vi sikre en god offentlig omsorgstjeneste der ansvaret ligger, men vi kan ikke lykkes med dette uten at private, ideelle krefter får slippe til og verdsettes. Vi må huske at familie-medlemmer og venner – frivillighet – står for nesten like mange årsverk med omsorg som den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Dette er altså bidrag som må anerkjennes i større grad, og Kristelig Folkeparti mener vi trenger et samfunn som også legger til rette for det. Det å gi omsorg til sine nærmeste er ikke noe samfunnet skal se ned på.

I tillegg ser vi flere tegn til at situasjonen er uholdbar på mange sykehjem eller i hjemmetjenesten. Det handler om at ansatte mange steder opplever at tiden ikke strekker til. De får ikke gitt den hjelpen og omsorgen de vet det er behov for. Derfor mener vi at det er behov for et nasjonalt tilsyn som gir kunnskap og oversikt, slik at det kan bli bedre og tryggere framover. Ingen skal bekymre seg for om de får den hjelpen de trenger, eller for å bli en byrde for sine nærmeste.

Med det tar jeg opp Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten [13:27:05]: Da har representanten Dag Inge Ulstein tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:27:27]: Norske kirker må ivaretas både utenpå og inni for å være både kulturelle og historiske byggverk og gi plass for levende tro og kultur landet rundt. Det regner jeg med at Kristelig Folkeparti er enig i. Hvordan oppleves da forslaget fra Høyre om at folk som betaler for å gå på SATS, også kan betale for å gå i kirken, samtidig som det foreslås store kutt til Kirken og trossamfunn? Kristelig Folkepartis

samarbeidspartnere, med Erna Solberg som statsministerkandidat, nedprioriterer Kristelig Folkepartis kjerneverdier – Kirken – så hvordan vil det være å gå til valg med partiene Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, som alle i sine alternative budsjetter for 2024 kuttet støtten til Kirke-Norge og livssyns- og trossamfunn i hundremillionersklassen?

Dag-Inge Ulstein (KrF) [13:28:18]: Først må jeg si at det er flott å se hvor tydelige Senterpartiet har vært når det gjelder nettopp tros- og livssynsfeltet. Det er ikke tvil om at vi deler veldig mye av dette utgangspunktet, og at vi kjemper mange av de samme kampene. Jeg tror nok at en del av de innspillene som har kommet, ikke har vært partiutspill fra Høyre, men mer har vært enkeltrepresentanter som har satt spørsmålstegn ved tilskuddsordningenes legitimitet. Det må vi som er opp-tatt av Kirken, gå inn i med åpne øyne, og vi må gjøre alt vi kan for å sikre langsiktighet og forutsigbarhet for kir-kene. Det er en fantastisk innsats som gjøres av Kirken. Den er en beredskap for og institusjon i samfunnet vårt, og vi vet ikke hva kostnaden hadde vært hvis Kirken hadde vært borte, når det gjelder hva den betyr for oss som land og folk. Jeg er nok ganske avslappet når det gjelder hvordan dette hadde blitt hvis vi var i samarbeid med Høyre om disse spørsmålene, for vi har vist at vi har fått til ting på dette feltet også før.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:29:19]: Jeg må si at jeg er bekymret. Senterpartiet i regjering har opprettet et kirkebevaringsfond på 10 mrd. kr og vil istandsette kir-kene til tusenårsjubileet for slaget på Stiklestad og sikre videre vedlikehold. Hvordan skal Kristelig Folkeparti få styrket Kirken og andre trossamfunn i et samarbeid med den statsministerkandidaten og de samarbeids-partnerne dere da vil få? Vil ikke Kristelig Folkeparti måtte bruke alle krefter på å bremse kutt i stedet for å gi styrke og vekst, som du – unnskyld, representanten – ønsker?

Presidenten [13:29:55]: Det var bra at representan-ten Kleveland påpekte feilen selv.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [13:29:59]: Ja, det var veldig bra. Dette er jo litt som treenigheten – vi taler via noen andre her. (Munterhet i salen.)

Jeg tror ikke at representanten Kleveland egentlig trenger å bekymre seg for verken hvordan vi kommer til å vektlegge dette, eller hvordan det kommer til å se ut i fortsettelsen. Vi kommer til å være en veldig tydelig ga-rantist for å ha forutsigbare rammer, og sågar forsterke disse rammene og løfte fram verdien av det Kirken gjør på så mange områder. Tenk hva den gjør for integrerin-gen: Den er til stede i alle lokalsamfunn og avholder

språkkafeer og gjør sosialt arbeid. Den er der også når kriser oppstår. Så vi har ikke noe valg – vi skal sikre den. Jeg er helt overbevist om at uansett hvem vi skulle sette oss ned med, ville vi ha det så høyt oppe på vår agenda at vi vil klare å få gjennomslag for det, slik vi har gjort før.

Det er sikkert litt rart, men det er jo nettopp ved å løfte den fram – slik vi gjør her i dag – at vi kan minne hverandre om hvilken avgjørende rolle Kirken har. Det skal vi fortsette å gjøre. Vi hørte det også i både Kongens tale og andre taler som ble holdt her i går, hvor den er en sentral tråd, og knyttes til røttene for demokratiet i Norge.

Erlend Wiborg (FrP) [13:31:14]: Kristelig Folkeparti har stått sammen med Venstre i sin kritikk av Fremskrittspartiet når vi gjennom flere tiår har vært tydelige på at vi har behov for en betydelig innstramming innenfor innvandrings- og integreringsfeltet. Nylig har vi sett at Venstre, og spesielt nestleder Abid Raja, har fått en oppvåkning og ønsker å ta den største politiske U-svingen vi har sett på flere år, og stramme betydelig inn.

Da blir mitt spørsmål om Kristelig Folkeparti og representanten Ulstein nå følger Venstre og snur og begynner å bevege seg mot Fremskrittspartiet i innvandrings- og integreringspolitikken, eller om Ulstein og Kristelig Folkeparti ønsker å stå fast på den politikken de har hatt, som beviselig har feilet?

Dag-Inge Ulstein (KrF) [13:32:08]: I Kristelig Folkeparti kritiserer vi når det er behov for å kritisere, og så gir vi ros der det er riktig å gjøre. Det er mye av innvandringspolitikken som Fremskrittspartiet har fremmet, og fortsatt fremmer, som vi på ingen måte støtter, og som vi ikke tror vil være til hjelp for integreringen, selv om hensynet til integrering kanskje i utgangspunktet ligger til grunn for politikken som er fremmet. Det er noe av den tydelige forskjellen som er mellom våre partier.

Samtidig trenger vi en streng politikk der det skal være strengt. Når vi snakker om å legge til rette for familiegjenforening, at en må få raske avklaringer, at en kan returnere dem som ikke har rett til å være her, og at det er viktig at det skjer raskt, tror jeg vi er enige.

En kommer ikke til å se et annerledes eller et ugjenkjennelig Kristelig Folkeparti. Vi kommer til å kjempe for barns beste sett opp mot innvandringsregulerende hensyn. Vi kommer til å gjøre alt vi kan for å få raske avklaringer for dem som ikke skal være her, slik at mange av disse ikke kommer i enda vanskeligere situasjoner senere. Og så har vi noen grunnleggende menneskerettigheter som forplikter oss.

Erlend Wiborg (FrP) [13:33:13]: Når representanten snakket om barns beste, minnet det meg på et forslag Fremskrittspartiet fremmet i denne sal for ikke så lenge siden. Straffeloven § 196 er klar på at man har en plikt til å avverge et straffbart forhold, og noen av de mest grove overgrepene og straffbare forholdene man kan begå mot barn, er kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. I dag har man en generell avvergingsplikt, men ikke for alle, for loven har et unntak. Tanter, onkler, besteforeldre, søsken og andre familiemedlemmer er et unntak i loven. Fremskrittspartiet fremmet et forslag som sa at alle familiemedlemmer som har kunnskap om at grov, negativ sosial kontroll skjer, som kjønnslemlestelse og tvangsekteskap, har en plikt til å melde fra for å avverge dette. Det stemte Kristelig Folkeparti imot. Hva er grunnen til det?

Dag-Inge Ulstein (KrF) [13:34:15]: Er det én ting som er sikkert, er det at Kristelig Folkeparti har stått på barrikadene for å kjempe mot skadelige skikker. Vi skulle veldig gjerne ønske at vi hadde fått Fremskrittspartiet med på å stå skulder ved skulder i den kampen, der det virkelig hadde betydd en forskjell – der vi gjennom innsatsen Norge har hatt internasjonalt, har reddet titusenvise av liv, ikke minst unge jenter som er utsatt for skadelige skikker og kjønnslemlestelse. Det blir ikke bare hult, det blir rett og slett helt umulig å forstå at Fremskrittspartiet skal ha noen som helst slags troverdighet knyttet til kampen mot skadelige skikker og kjønnslemlestelse.

Kristelig Folkeparti har stått og kommer til å stå veldig tydelig på det, og vi gjør alt vi kan der vi har mulighet til å bidra, både internasjonalt og nasjonalt, for å forhindre det.

Erlend Wiborg (FrP) [13:35:04]: Representanten svarer ikke på spørsmålet mitt. Jeg snakker om at det i Norge i dag er unge jenter som vokser opp og ikke får nytte godt av de frihetsverdiene vi alle tar for gitt. Det er unge jenter som blir kjønnslemlestet på det groveste – de ødelegger og skader dem for livet. Vi snakker om unge gutter og jenter som utsettes for tvangsekteskap.

Man har en avvergingsplikt i henhold til straffeloven § 196, men den gjelder foreldre, steforeldre, fosterforeldre og andre som har den daglige omsorgen for barnet. Fremskrittspartiet mener at enhver person som er i nærheten av barn og har mulighet til å avverge at et barn blir utsatt for kjønnslemlestelse og tvangsekteskap, skal ha en plikt til å ta tak i dette og gjøre det man kan for å avverge det. Det var det spørsmålet handlet om, og jeg forventer at representanten Ulstein faktisk besvarer det spørsmålet: Hvorfor er Kristelig Folkeparti imot dette?

Dag-Inge Ulstein (KrF) [13:36:10]: For Kristelig Folkeparti er det ikke tvil om at kampen i Norge mot kjønnslemlestelse og skadelige skikker også er avgjørende. Det er ulike måter vi som samfunn kan både forhindre det og styrke arbeidet mot det. Det har Kristelig Folkeparti vært for, og vi kommer til å være for det. Det er så mange viktige miljøer som er tett på noen av disse, som kan være med og forme, prege og hindre det, og de må ta et større ansvar enn det de gjør i dag. Kristelig Folkeparti kommer til å være tydelig i støtten til det også i fortsettelsen.

Kathy Lie (SV) [13:36:52]: Det som gir familiene mest frihet, er en økonomi som sikrer at regningene betales, og at man har mat på bordet og råd til klær og fritidsaktiviteter. Jeg er derfor ganske forbløffet over at Kristelig Folkeparti går til valg på kraftig reduksjon i formuesskatten. Det er altså landets rikeste som skal begunstiges i dyrtiden, ikke alle med lave og vanlige inntekter, som SV tar til orde for.

Ettersom Kristelig Folkeparti er et selverklært kristent parti, lurer jeg på hvordan denne innstillingen henger sammen med et av Bibelens mange berømte utdrag om fattigdom, Matteus 19:24:

«Igjen sier jeg dere: Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye, enn for en rik å komme inn i Guds rike.»

Mitt spørsmål til representanten Ulstein blir: Er det lettere for de rike å komme inn i Kristelig Folkepartis varme enn for folk med dårlig råd?

Dag-Inge Ulstein (KrF) [13:37:42]: Det er fint å få siteret noe fra skriften. Det er vi veldig glad i, så det er fristende å være hyggelig i svaret. Men det blir noe urimelig når SV står her og utfordrer Kristelig Folkeparti på økonomien til familier. Situasjonen er at det er 43 pst. flere familier som har fått dårligere råd de siste årene. Det har vært med støtte fra SV.

Det er ikke slik at det er helt unødvendige ting barnefamilie ønsker seg. En av ti foreldre har lagt seg sultne fordi de ikke har penger. Det er landet vårt i den tiden SV har vært med og støttet regjeringen. De kunne hatt så mange andre tiltak for at vi skulle lykkes og ikke være i den situasjonen som vi er i i dag.

Presidenten [13:38:31]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Statsråd Cecilie Myrseth [13:38:53]: De siste årene har folk opplevd økt utrygghet, med krig i Europa og i Midtøsten og med usikkerhet rundt økonomien. I urolige tider er det desto viktigere å ha en regjering som prioriterer riktig.

Regjeringens aller viktigste oppgave er å ta Norge gjennom disse urolige tidene, gi trygghet for en bedre økonomi og en jobb å gå til, men også trygghet for en framtid der vi klarer å løse de store oppgavene i fellesskap: klima- og naturmålene, nok kraft for å sikre både eksisterende og ny industri og næringsliv, og ikke minst trygghet for å leve et godt liv.

Vi ser nå at det er på vei til å snu. Rentetoppen er nådd, og SSB varslet nylig at i år får folk den største real-lønnsveksten på ti år. Siden regjeringen tiltrådte, er det skapt 145 000 nye arbeidsplasser, og hele 85 pst. av dem er i privat sektor. Og selv om opposisjonen ikke vil innrømme det, går det godt i norsk næringsliv. Overskuddet i industrien er rekordhøyt, det settes eksportrekorder over en lav sko, og i fjor ble det satt investeringsrekord i norske bedrifter. Dette kommer ikke av seg selv. Det gjøres masse godt arbeid i norsk næringsliv.

I Norge har vi gode forutsetninger for høy verdiskaping, og regjeringen bidrar også til at næringslivet har stabile og forutsigbare rammebetingelser. At det går bra i norsk næringsliv, er ikke bare bra for den enkelte bedrift, men det er også bra for fellesskapet. Når vi i lag klarer å skape mer, ja da er det også mer å fordele. Det bidrar også til å gi folk bedre råd og en trygg jobb å gå til samt til en raus velferdsstat.

Denne regjeringen prioriterer å ha en aktiv næringspolitikk. Enkelt sagt bruker vi noen av fellesskapets verdier til å skape nye verdier. Det handler om å ta risiko i fellesskap med næringslivet for å løse de store utfordringene i lag. Norge står overfor store omstillinger i årene som kommer, og så store oppgaver verken kan eller skal næringslivet løse alene.

Noe av det viktigste jeg gjør som næringsminister, er å være ute og treffe bedriftseiere, arbeidsfolk, lærlinger og tillitsvalgte over hele landet. I både små og store bedrifter har jeg sett hvor mye omstilling som skjer hver eneste dag i den eksisterende industrien og næringslivet, og i en urolig verden er det ikke stillstand Norge trenger i politikken. Vi trenger en politikk som svarer på dagens og morgendagens utfordringer. Derfor utvikler regjeringen en næringspolitikk som er tilpasset dagens virkelighet.

For få uker siden lanserte vi grønn industrifinansiering, en risikolåneordning på 5 mrd. kr. Det er bra. Det har vi fått til sammen med SV. Vi har også lansert flere tiltak for å bedre konkurransesituasjonen i dagligvarebransjen, noe som på sikt kan gi folk lavere priser og bedre utvalg. Og vi skal senere i høst legge fram en gründermelding med viktige tiltak for å få flere gründere.

Regjeringen har også gitt forsvarsindustrien et voldsomt løft, av helt åpenbare årsaker. Vi jobber også med en helhetlig reiselivspolitik og kommer snart til å sende ut et forslag om besøksbidrag på høring.

Denne regjeringen omfavner også mulighetene som ligger innenfor romfart og romindustri, og vi har gjennom flere grep styrket romaksen Andøy–Narvik–Tromsø–Svalbard.

Forrige uke var jeg i Ukraina med den første næringslivsdelegasjonen som reiste inn. Engasjement og bidrag fra privat sektor er avgjørende for at Ukraina skal holde hjulene i gang og gjenoppbygges, og norsk næringsliv både kan og vil bidra. De gjør mye, og det fortjener de en stor takk for.

Mineralnæringen er en framtidsnæring for Norge, og vi har gode muligheter for å forsyne våre samarbeidsland med kritiske mineraler i årene som kommer. Denne uken skrev vi under en historisk avtale med USA, ja, den første som skrev under en såkalt Memorandum of Cooperation, og til våren kommer det en industrimelding som skal stake ut retningen for norsk industri.

Dette er deler av regjeringens aktive næringspolitikk, som jeg er stolt av. Og med Arbeiderpartiet i regjering kommer vi til å fortsette å jobbe for å skape og dele, og målet er at vi skal bake kaken enda større, sånn at vi har enda mer å fordele.

Presidenten [13:43:49]: Det blir replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [13:44:02]: I revidert nasjonalbudsjett i mai anslo regjeringen at investeringene i fastlandsbedriftene ville falle med 2,6 pst. i 2024 og 3,4 pst. i 2025. I de tre siste kvartalene vi har tall for, har over 80 pst. av nye jobber kommet i offentlig sektor. I første halvår 2024 ble det bare 6 400 nye arbeidsplasser i privat sektor. Det går heller ikke bra med nyetableringene. Etableringstakten i første kvartal i år var den laveste siden 2003, ifølge SSB.

Næringsministeren trøster seg med at overskuddet i norske bedrifter har økt med 100 mrd. kr de siste to årene. Problemet er at det tallet ikke inkluderer verken skatter, inflasjon eller renteutgifter, og skattene er økt med 40 mrd. kr, rentene er høye, og inflasjonen har vært høy. Gründere gjør opprør, og bedriftseiere stemmer med føttene og flytter fra landet.

Er næringsministeren fornøyd med næringspolitikken og resultatene av den når alle piler peker i feil retning?

Statsråd Cecilie Myrseth [13:45:08]: Det forundrer meg at man har så stort behov for å snakke ned de positive resultatene som vi har her i landet, for det er ikke det bildet som representanten Astrup her tegner, som er det riktige. Jeg tror vi bruker tall på akkurat samme måte som den forrige regjeringen gjorde når vi viser til de positive tallene, hvor de viktigste pilene går opp.

Jeg heier på norsk næringsliv, og jeg skal i min jobb som næringsminister fortsette å legge til rette for at vi

skal kunne skape enda mer her i landet. Samtidig tror jeg ikke vi gir noen en fordel ved å gjøre slik som representanten gjorde her en dag i Dagens Næringsliv, der han egentlig oppfordret norske verdiskapere til å se til andre land for å investere sine verdier. Det går bra i Norge, men vi har mange ting som vi skal gjøre enda bedre, og det jobber regjeringen med hver eneste dag.

Nikolai Astrup (H) [13:46:04]: Det er ikke slik at jeg finner på tall. Jeg viser altså til tall fra regjeringen selv. Det var regjeringen som i mai i år skrev i revidert nasjonalbudsjett at investeringene kommer til å gå ned i fastlandsbedriftene i år, og enda mer ned neste år. Jeg viser til tall fra SSB som viser at vi ikke har hatt lavere etableringstakt enn den i første kvartal 2024, justert for befolkningsvekst, siden 2003. Det er tall som bør bekymre næringsministeren, men det gjør det åpenbart ikke.

Pilene peker i feil retning, og det er jo ikke jeg som oppfordrer gründere til å etablere seg i andre land: Det er gründere og bedriftseiere som stemmer med føttene. Som Anders Mjåset, gründer i Mesh, sier til Dagens Næringsliv denne uken, risikerer vi nå å miste våre beste gründere og investorer ut av landet. Det skyldes i all hovedsak regjeringens politikk, og det skyldes deres skattepolitikk. Da er det litt sånn at når næringsministeren kommer med plaster i form av en liten gavepakke til gründerne, hjelper ikke det når finansministeren har påført dem et banesår.

Statsråd Cecilie Myrseth [13:47:09]: Jeg er fremdeles ikke enig i den beskrivelsen som representanten har av norsk næringsliv og norsk økonomi, men la nå det være. Jeg har registrert at man leter med lys og lykte for å finne tall som kan framstille tallene og situasjonen i Norge på en negativ måte. Det kommer ikke jeg til å være med på.

Jeg var veldig glad da jeg i dag så at tallene for antall nye etableringer og gründere i Agder går så mye opp som de gjør. 5,7 pst. av nyetableringene har skjedd i Agder. Det er viktig for Sørlandet at det skjer. Det skal vi være med på å bygge opp om når vi kommer med satsinger for gründere i dette statsbudsjettet, men vi har også gjort det i tidligere budsjetter, for vi tror at virkemidler fungerer – at det at staten også skal være med og bidra for å få til den omstillingen vi trenger, virker. Da kan ikke svaret hver eneste gang være at vi må senke skattene. Det er hovedsakelig det eneste svaret Høyre har.

Nikolai Astrup (H) [13:48:12]: Det er mulig næringsministeren ikke vil lete med lys og lykte etter tall, men hun kan i det minste forventes å lese de tallene regjeringen selv legger frem, og de viser altså at pilene peker i feil retning på en rekke områder. Da holder det ikke å komme med gjennomsnittsbetraktninger over

de siste tre årene, man må se på hva som faktisk nå er begynt å skje: Effektene av regjeringens politikk slår inn.

Ja, vi kommer til å fortsette å snakke om skatt i Høyre, for det er faktisk viktig hva slags rammevilkår norske bedrifter har. Det har en betydning at eierbeskatningen er mer enn doblet siden regjeringen tiltrådte. Det gjør at bedriftseiere stemmer med føttene og forlater landet, og det gjør at vi risikerer å miste noen av våre beste investorer. Exit-skatten og innstrammingene i den gjør at gründere ser til andre land for å realisere sine gode ideer, i stedet for å realisere dem i Norge.

Det har en betydning hva slags rammevilkår man har på plass, og skatt spiller en helt sentral rolle i dette. Er virkelig næringsministeren uenig i det?

Statsråd Cecilie Myrseth [13:49:10]: Jeg er ganske sikker på at om man under forrige regjering hadde hatt den største reallønnsveksten på ti år, eller om det på de tre årene siden man tiltrådte, hadde blitt skapt 145 000 flere nye jobber, eller om man hadde satt nye eksportrekorder i mange næringer, og investeringsrekorder – vi ser at det kommer et veldig høyt antall nye etableringer på plass hver eneste måned – da tror jeg at også representanten Astrup ville ha brukt de tallene, og ikke andre tall enn det.

Samtidig er det helt åpenbart at vi har utfordringer som skal løses. Vi skal være klar over hvordan situasjonen er, og så skal vi komme med politikk som kommer alle i næringslivet til gode. Men svaret er ikke bare skatt, det er det ikke; det er ikke bare at man skal gjøre skattebyrden mer urettferdig for befolkningen. Jeg tror heller ikke det er det som er svaret i den tiden som vi nå lever i. Og så er det riktig at folk betaler den skatten de skal.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:50:28]: Det høres tilforlåtelig ut, alt det næringsministeren sier, men det er så mye hun ikke sier. Siden regjeringen tiltrådte, har flere titalls bedriftsledere og -eiere flyktet fra det uforutsigbare norske skatteregimet, i håp om å verne og verge egne bedrifter og arbeidsplasser. Det har skjedd etter regjeringens økning i formuesskatt, utbytteskatt, grunnrenteskatt, exitskatt, arbeidsgiveravgift og flere andre skatter og avgifter, enkelte med tilbakevirkende kraft.

Regjeringen har ikke vært villig til å snu om eierbeskatning, men har satt i verk det de selv mener må være hardtslående tiltak for å få disse utflytterne tilbake. Det første tiltaket næringsministeren gjennomførte, var å posere med velkommen hjem-plakater på Gardermoen. Det har åpenbart ikke hatt ønsket effekt, siden statsråden nå lover rause 52 mill. kr i såkalt gründerstøtte som lokkemiddel for å få tilbake nordmenn som sparer milliarder

av kroner på å bo i Sveits. Hvor mange utflyttere tror statsråden hun får lokket tilbake denne gangen?

Statsråd Cecilie Myrseth [13:51:37]: Jeg synes det er hyggelig å ønske folk velkommen tilbake til Norge, og jeg ønsker at alle som vil og kan bidra i Norge, skal gjøre det.

Så må jeg også, før jeg glemmer det, huske på å gratulere representanten Bjørnstad med dagen, for det er også viktig i dag. Jeg kommer likevel ikke til å gi representanten i bursdagsgave at vi skal drive og kutte masse skatter til dem som har mest fra før av. Det tror jeg heller ikke er den riktige gaven å gi.

Det er ikke bare gjennom en ekstra satsing i statsbudsjettet, som ennå ikke er kommet, vi satser på gründere. Det har vi gjort over tid. Vi har gjort det ved at vi har styrket de viktige virkemidlene for gründerne, og for næringslivet. I tillegg skal vi i løpet av denne høsten legge fram den første gründermeldingen som har vært laget i Norge, og jeg ser fram til å diskutere gründerpolitikk med representanten Bjørnstad da.

Sivert Bjørnstad (FrP) [13:52:29]: Jeg takker selvfølgelig for den hyggelige hilsenen fra næringsministeren. Da er det selvfølgelig vanskeligere å være ordentlig krass i replikk nummer to, men jeg får gi det et forsøk (munterhet i salen).

Næringsministeren sier at det er hyggelig å ønske folk velkommen hjem, men det hadde jo vært enda hyggeligere hvis noen av dem som har flyttet ut, hadde kommet ut av den porten på Gardermoen. Hvis næringsministeren tar på seg en hatt hvor hun kan se ett år fram i tid og sette litt ambisiøse mål, for jeg oppfatter at det er en felles ambisjon nå at man ønsker å få flere av disse utflytterne hjem: Hvor mange håper statsråden at hun har klart å lokke hjem i løpet av det neste året?

Statsråd Cecilie Myrseth [13:53:13]: Jeg er opptatt av at vi skal bruke de fantastiske ressursene og folkene vi har her i Norge, til å skape enda flere verdier, enda flere arbeidsplasser. Det er mitt hovedmål. Vi lykkes åpenbart med en del av det, med tanke på de pilene som peker riktig vei nå.

Det er også interessant å legge merke til en del av de intervjuene som har vært med noen av dem som har flyttet ut. De sier egentlig at de ikke tror på at det kommer til å bli noen endring uansett hvem som styrer, og de vil ikke ha formuesskatt i det hele tatt. Jeg kan ikke se for meg at man kommer til å fjerne hele formuesskatten, uansett farge på regjering. Så er spørsmålet: Hva er det som kommer til å skje her i landet dersom man skulle fjerne hele formuesskatten? Hvem andre som kommer til å få mindre som følge av det, kommer til å reagere? Det er viktig at vi har et rettferdig skattesystem som for-

deler rettferdig. Da er det riktig at vi har formuesskatten. Den er ikke perfekt, men den er et veldig viktig virkemiddel i skattesystemet vårt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:54:22]: Det er fascinerende å oppleve ei replikkveksling der ein er bekymra for milliardærar som har forsvunne til Sveits, og at det blir trekt fram som den største utfordringa i vår tid. Det er rett og slett verdt å stoppe opp og tenkje litt over det.

Samtidig har vi ei utfordring med ein daglegvaremarknad der det i utgreiing etter utgreiing over to tiår er blitt godt dokumentert at maktforholda er skeive – med oligopol, som det blir kalla, der nokre få veldig store, dominerande aktørar dikterer prisane i butikk. Det er mange eksempel på daglegvarer som ligg langt over. Vi har i realiteten ingen billegbutikkar i Noreg i dag. Det har eit stort fleirtal på Stortinget no innsett. Regjeringa har fått ein serie med bestillingar frå Stortinget, men det går langsamt. Eg ønskjer å høyre frå statsråden kva planen er framover. Kva er tempoplanen? Vi veit at ho har marknadsetterforskningsverktøy osv., men utover det: Kva skjer for å ta tak i dei ulike problema?

Statsråd Cecilie Myrseth [13:55:31]: Jeg takker for spørsmålet og for engasjementet – det vet jeg at representanten har hatt lenge for denne bransjen og for å gjøre noe med den manglende konkurransen i dagligvarebransjen. Tidligere næringsminister Jan Christian Vestre la fram en tipunksplan som vi fulgte opp. Halvparten av de tiltakene er allerede iverksatt. Denne bransjen er en krevende bransje, og det viktige er å få riktig pris og sikre at vi har god konkurranse, på vegne av forbrukerne.

Jeg har også en intensjon om å se på den planen vi har. Det kan hende at vi må legge til noen flere tiltak. Det er riktig at vi nettopp har fremmet et forslag om et markadsetterforskningsverktøy, som jeg tror kommer til å bli veldig viktig. Å komme med inngripen tidligere i prosessen tror jeg det er bra at Konkurransetilsynet har mulighet til. I tillegg har vi styrket Konkurransetilsynet, og vi skal nå gjennomgå hele konkurranseloven, noe jeg også tror er nødvendig for å få den up-to-date.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:56:43]: I Hurdalsplattformen står det at denne regjeringa skal føre ein føreseieleg og ansvarleg skattepolitikk overfor næringslivet. No, etter tre av fire år, veit vi kva den foreløpige fasiten på det er – det er over 40 mrd. kr i høgare skattebelasting per år til næringslivet.

Frå Arbeidarpartiets side er det no veldig mykje snakk om at det er skattelette til dei rike når vi vil ha ned skattane for næringslivet. Regjeringspartiet Senterpartiet la nyleg fram eit nytt programutkast der dei føreslår å heve botnfrådraget i formuesskatten kraftig, fordi det et-

ter Senterpartiets syn er viktig for å hjelpe små og mellomstore bedriftseigarar over heile landet og gjer det lettere å drive bedrift over heile landet. Venstre støttar dette heilhjarta.

Eg vil utfordre næringsministeren: Det å eksempelvis heve botnfrådraget i formuesskatten frå 1,7 mill. kr til 5 mill. kr vil koste 10–11 mrd. kr. Senterpartiet er for. Venstre er for. Meiner Arbeidarpartiet at det er skattelette til dei rikaste? Gjev det eit meir rettferdig eller eit meir urettferdig skattesystem?

Statsråd Cecilie Myrseth [13:57:52]: Jeg har i hvert fall ikke tenkt å gå inn i Senterpartiets programdebatt fra salen i Stortinget. Jeg mener den skattepolitikken regjeringen fører, er forutsigbar. Jeg vil også takke veldig for at Venstre ble med på forliket om grunnrenteskatt. Det var utrolig viktig. Det har også vært viktig for fellesskapet at man har fått til det.

Jeg tror vi må ha en aktiv, god næringspolitikk for industrien, for gründerne, for mineralnæringen, for romindustrien, for reiselivet – for alle de ulike bransjene vi har her, hvor vi har fantastiske fortrinn i Norge for bare å gjøre det enda, enda bedre. Men jeg tror ikke svaret på alt er at vi skal kutte skatt på f.eks. aksjer. Jeg tror ikke det er svaret, og jeg tror det er viktig at de som skaper og tjener penger i Norge, også skal betale skatten sin her, noe som er formålet med exit-skatten, som ikke er en ny skatt.

Presidenten [13:58:48]: Dermed er replikkordskiftet omme.

Bjørnar Skjæran (A) [13:59:16]: Arbeid til alle har vært jobb nummer én for Arbeiderpartiet siden vi ble stiftet i 1887. Sånn kommer det alltid til å være. Hele folket i arbeid er grunnlaget for både velferd og velstand, og den norske velferdsstaten hviler på nettopp det – at hele folket er i arbeid.

For meg har arbeid alltid vært noe positivt og noe av det fineste i livet. Jeg hadde min første jobb allerede da jeg gikk på ungdomsskolen, og som selvstendig næringsdrivende har jeg fått mulighet til å arbeide på mange forskjellige arbeidsplasser. Arbeid gir livet mening, og jeg har vært glad i å arbeide helt siden jeg var ungdom og fikk muligheten til å arbeide som landbruksvikar mens jeg gikk på ungdomsskolen. Arbeid gir trygghet, frihet, mestring og muligheten til å være del av et fellesskap.

Å arbeide har gitt arbeidsfolk i hele Norge trygghet for en inntekt å leve av, mulighet for å kjøpe seg en bolig og til å forsørge dem man er mest glad i.

Derfor skal Arbeiderpartiet utvikle og styrke innsatsen slik at flere kan, vil og får muligheten til å arbeide. Når du trenger det, skal velferdsstaten stille opp for deg

– for i det sosialdemokratiske Norge både stiller vi krav til hverandre, og vi stiller opp for hverandre.

I høst skal vi behandle arbeidsmarkedsmeldingen. Det blir viktig. De konkrete tiltakene i arbeidsmarkedsmeldingen skal få flere i arbeid og færre på trygd. Målet er klart, tiltakene er mange.

I denne stortingsperioden har over 145 000 mennesker kommet i arbeid – ni av ti i privat sektor. Det viser to ting: at politikk virker, og at næringslivet vårt går godt og gjør en kjempejobb. Men vi må videre. Arbeiderpartiet vil ha nye 145 000 i arbeid i løpet av dette tiåret. Vi må strekke oss lenger, fordi arbeid er bra for alle som kan arbeide, fordi vi trenger flere hender i arbeid, og fordi det trengs for å finansiere videre utbygging av velferdsstaten.

Det som bekymrer meg mest, er at over 100 000 unge står utenfor arbeidslivet. Utviklingen under Høyres regjeringstid gikk i feil retning, da antallet unge uføre ble doblet i løpet av åtte år. Derfor trenger vi et krafttak for å inkludere unge i arbeidslivet. Den neste generasjonen skal ikke bli den glemte generasjonen. Derfor vil Arbeiderpartiet styrke ungdomsgarantien ytterligere, utvikle et ungdomsprogram og legge grunnlaget for at færre blir sluset inn i helserelevante ytelser.

Arbeiderpartiet har en plan. Vi får flere i arbeid gjennom å stille krav og stille opp for folk. Høyresidens løsning er usosiale kutt for å piske folk ut i arbeid. Venstre vil redusere sykelønnen, og i de åtte årene med borgerlig styre så vi en lang rekke usosiale kutt som skulle tvinge folk ut i arbeid. Den politikken fungerte ikke da, og den vil ikke fungere nå.

Vi har sett hva Høyre vil, hva de har gjennomført, og hva som ble resultatet. Det ga ikke mersmak. På Høyres vakt ble det fem nye unge uføre hver eneste arbeidsdag. Nå ser vi at trenden snur. Sysselsettingen under Erna Solberg var ikke på noe tidspunkt så høy som den har vært etter regjeringsskiftet. Høyres løsninger fungerte ikke den gang, og de fungerer ikke nå.

Den norske sosialdemokratiske arbeidslinjen handler om å gi folk muligheter til arbeid – om å stille krav og å stille opp. Den skal gi folk muligheten til å bruke arbeidsevnen de har, og samtidig beholde tryggheten. Virkemidlene skal først og fremst bidra til å hjelpe folk inn i arbeidslivet.

Arbeidslinjen handler ikke om å ta inntekter fra folk for å piske dem ut i arbeid, som høyresiden vil. Det handler om å innrette politikken, også ytelsene, på en måte som bygger opp om målet om arbeid til alle, og det handler om en aktiv næringspolitikk, som gjør at et offensivt næringsliv kan skape enda mer. I Norge lever vi av hverandres arbeid, og vi har bruk for at alle bidrar med det de har.

Presidenten [14:03:52]: Det blir replikkordskifte.

Tina Bru (H) [14:04:13]: For å ha en jobb å gå til, som representanten Skjæran snakket mye om i sitt innlegg, må den arbeidsplassen først skapes av noen. Verdskapere og gründere flytter nå ut av Norge fordi Norge har blitt et mindre attraktivt land å skape arbeidsplasser i og investere i. Konsekvensene av alt dette er at vi alle blir fattigere. Når Norge blir fattigere som land, har vi mindre å bruke på velferd og vekst.

Regjeringens skatteskjerpelser de siste årene har bidratt til økt politisk risiko og uforutsigbarhet for dem som vil investere i Norge.

Jeg synes jeg ser en anelse av selvinnsikt i Arbeiderpartiets nye programforslag når de nå vil gå til valg på å fryse dagens skattenivå. Spørsmålet er: Er dette en anerkjennelse av at skattenivået nå er så høyt for norske bedrifter at det vil true verdiskapingen om det blir høyere?

Bjørnar Skjæran (A) [14:05:10]: Det er et tydelig signal om at Arbeiderpartiet mener at vi har et skattenivå som er høvelig i Norge. Det var helt maktpåliggende etter åtte år med høyreregjering, der man ved hver eneste korsvei kuttet skattene til dem som hadde mest fra før, og økte avgiftene til alle andre, å få reetablert et omfordelende skattesystem. Det har vi gjort. Vårt forslag til partiprogram, som ligger ute nå, tar utgangspunkt i at vi har et høvelig skattenivå i Norge. Jeg tenker at det vi ser ellers av statistikk, viser at det fungerer.

Det settes stadig nye investeringsrekorder, det settes stadig nye eksportrekorder, og overskuddet i norsk næringsliv er langt høyere i dag enn det var ved regjeringsskiftet.

Tina Bru (H) [14:06:01]: Da kan vi registrere at Arbeiderpartiet synes at 40 mrd. kr i skatteøkninger på tre år er et bra sted å være. Jeg tror derimot at det ikke er det.

Det er fristende å stille et annet spørsmål, som er litt i samme gate. Jeg la merke til at da nestleder i Arbeiderpartiet Tonje Brenna i Dagsnytt 18 snakket om dette skatteløftet, brukte hun ordet «forutsigbar» hele seks ganger, og hun brukte ordet «etterrettelig» hele fem ganger i den ordvekslingen. Er det et uttrykk for at den politikken som har blitt ført til nå på skattesiden, er uetterrettelig og altfor lite forutsigbar, og at det nå er behov for både å kommunisere klart og tydelig at det skal det bli slutt på, og at vi i hvert fall ikke kan øke skattene mer, for det vil gå ut over verdiskapingen, som vil være et svært negativt signal til dem som prøver å skape verdier og arbeidsplasser i dette landet?

Bjørnar Skjæran (A) [14:06:51]: Jeg tror kanskje jeg vil gi representanten Tina Bru det velmente rådet at når

vår nestleder er i Dagsnytt 18, kan det være klokt å prøve å høre etter hva hun sier, hva hun forsøker å formidle, i stedet for å sitte med tellekanter og finne ut hvor mange ganger et eller annet ord blir brukt. Men selvsagt velger representanten Tina Bru selv hvordan hun vil sikre at den opplevelsen blir en god opplevelse.

Arbeiderpartiet har alltid ført en ansvarlig, forutsigbar politikk overfor norsk næringsliv, men vi ønsker å ha et mer omfordelende skattesystem enn det Høyre vil. Jeg tror ikke det kommer som noen som helst slags overraskelse på noen. Vi har et skattesystem i dag i Norge som sikrer at vi har kunnet videreutvikle velferden, og vi passer på lommeboken til dem som har det vanskeligst under denne dyrtiden som krigen har gitt oss.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [14:07:55]: I vårsesjonen vedtok vi en pensjonsreform som av mange er blitt kalt en videreføring av ranet av norske pensjonister. Regjeringen har valgt nedskjæringer i det som er en av velferdsstatens kjerneoppgaver. Alderspensionen skal ikke lenger være vår felles forsikringsordning når yrkeslivet er over og vi har behov for det. Pensjonen er redusert til en sosial ytelse som politikere kan endre akkurat når de måtte ønske det, og gjøre andre prioriteringer. Pensjonsreformen betyr at alle må jobbe lenger for å få samme pensjon. Fortsatt skal alderspensjonistene hvert år tape kjøpekraft sammenlignet med lønnsinntakene. Dette er en skamfull behandling av landets pensjonister. Pensjonssystemet skal svekkes for å gi rom for andre prioriteringer, som f.eks. innvandring, grønne subsidier og bistand. Jeg har ikke møtt en eneste pensjonist som er utstyrt med Sareptas krukke. Hvorfor er det pensjonistene som skal være nødt til å ta regningen for disse innsprøytingene av offentlige subsidier i grønn industri?

Bjørnar Skjæran (A) [14:08:58]: Det bildet som representanten Dagfinn Olsen skaper av vårt pensjonssystem, stemmer ikke i det hele tatt. Vi fikk på plass et bredt pensjonsforlik her i Stortinget, som mange partier – alle partier som ønsker å ta ansvar – var med og tok ansvar for. Det sikrer at vi har et bærekraftig pensjonssystem også i en framtid der vi vet at vi lever lenger, og andelen pensjonister sammenlignet med andelen som er i yrkesaktiv alder, endres totalt.

Ellers er det sånn at hvis vi sammenligner utviklingen for pensjonistene under denne regjeringen med den perioden Dagfinn Olsens parti satt i regjering, er det ganske stor forskjell. I 2021, etter at Fremskrittspartiet gikk ut av regjering, fikk vi på plass et vedtak som er en av de viktige milepælene for at det faktisk ble sånn at pensjonistene ble budsjettvinnere året etterpå. Det viser at det å ha Fremskrittspartiet utenfor regjering kan være en god løsning for mange.

Lars Haltbrekken (SV) [14:10:11]: Representanten Skjæran snakker om viktigheten av å få folk i arbeid, og det er vi helt enig i, men det er også viktig å sikre folk gode arbeidsforhold. Tidligere i høst møtte jeg noen av oljepionerene som var med på å starte den norske oljeproduksjonen, men som måtte jobbe under helt forferdelige arbeidsforhold, og som i dag har store helseproblemer knyttet til de arbeidsforholdene de måtte jobbe under. Nå skal regjeringen sette i gang ny næringsvirksomhet, nemlig gruvedrift på havbunnen. Det er ennå ikke noe eget HMS-regelverk på plass for denne typen virksomhet, så mitt spørsmål til Arbeiderpartiet er om de vil sørge for at vi får på plass et eget HMS-regelverk for gruvedrift på havbunnen før det gis noen tillatelser til leting etter havbunnsmineraler.

Bjørnar Skjæran (A) [14:11:16]: Hadde SV fått viljen sin oppigjennom historien, hadde vi verken hatt oljeindustri, oljepionerer eller oljefond. Jeg skal la det ligge inntil videre.

Realiteten er at når vi nå snakker om havbunnsmineraler, er vi omtrent der vi var midt på 1960-tallet, altså før vi fant oljen. Da hadde vi ikke HMS-regelverk for oljen. Vi visste ikke hva vi hadde, vi hadde ingen kompetanse, men gjennom nitid politisk arbeid og med de ti oljebud – som for øvrig ble skrevet på et kjøkkenbord i Nordland – utviklet man en fantastisk næring som har gitt oss velstand, og som har gitt også SV et handlingsrom som de trenger hver gang de er i budsjettforhandlinger. Sånn kommer det til å bli også med det som handler om havbunnsmineraler, hvis den framtidige utviklingen viser oss at dette er noe vi skal drive med. Det regjeringen har åpnet for, er å komme i gang med en virksomhet som kan skaffe oss en oversikt, og der vi kan få et grunnlag for å vurdere om det kan være én måte for å skaffe verden de mineralene vi trenger, også i det grønne skiftet.

Presidenten [14:12:22]: Replikskordskiftet er omme.

Nikolai Astrup (H) [14:12:46]: Det er tid for å gjøre opp status etter tre år med Støre-regjeringen: Skattene er økt med 40 mrd. kr, helsekøene øker, resultatene faller i skolen, det er færre politifolk i gatene, ambisjonene på vei og bane er redusert, flere enn før melder at de har problemer med å få endene til å møtes, gründerne gjør opprør, og små og store bedriftseiere flytter fra landet.

Regjeringen skryter av at det etableres flere bedrifter, men så langt i 2024 er nesten alle nye arbeidsplasser kommet i offentlig sektor. Likevel er det få tegn til at offentlige tjenester er blitt bedre av den grunn.

Norge er fortsatt et godt land å bo, leve og jobbe i for de aller fleste, men konklusjonen etter tre år med Støre-regjeringen er at det går i gal retning på helt sentrale om-

råder. Det kan virke som om regjeringen ikke tar inn over seg at det er en sammenheng mellom virkemiddel og resultat.

Når eierbeskatningen mer enn dobles på tre år, får det konsekvenser. Bedriftseiere stemmer med føttene og flytter. Når det foreslås innført en grunnrenteskatt med tilbakevirkende kraft for vindkraftverk på land, legges nye prosjekter på is. Norge blir et mindre attraktivt land å investere i, og utenlandske investorer selger seg ut av eksisterende kraftverk. Noen synes sikkert det er flott at offentlig eide kraftselskaper kjøper kraftverk fra utenlandske investorer, men det blir ikke mer kraftproduksjon av at kraftverk skifter hender – tvert om. Det blir mindre tilgjengelig kapital til investeringer i ny kraftproduksjon.

Statsministeren lovet på denne talerstolen et takt-skifte i kraftpolitikken, og det har han levert på – fra god styringsfart til full stans. Det er knapt gitt konsesjoner til nye kraftverk siden regjeringen tiltrådte for tre år siden. Samtidig trenger både industri og næringsliv god tilgang på ny kraft for å videreutvikle bedriftene og omstille produksjonen i mer klimavennlig retning. For mange står valget mellom å legge om eller å legge ned og flagge ut. I Europa ser vi allerede at mye industriproduksjon er lagt ned. Norge kan følge etter dersom vi ikke kan tilby kraft som en strategisk innsatsfaktor til konkurranse-dyktige villkår.

Jeg er glad for at flere av regjeringens medlemmer nå snakker om at vi må skape for å dele, at kaken må bakes større, men det hjelper altså ikke å si det – regjeringen må endre politikken.

Høyres ambisjon er at Norge skal være det mest attraktive landet i Europa å investere i, men da må vi ha konkurransedyktige rammevilkår. Når jeg møter norske gründere, har de tre prioriteringer, og Høyre stiller seg bak dem alle.

For det første: Formuesskatten på arbeidende kapital må fjernes, slik at norske gründere og bedriftseiere ikke starter milen bak sine konkurrenter ute i verden. Mange bedrifter må prioritere vekst over lønnsomhet i en lang periode for å lykkes. Formuesskatten gjør det vanskelig, for ikke å si umulig. Verdien gründerne skal betale skatt av, reflekterer forventet fremtidig lønnsomhet, ikke penger som kan beskattes i dag. Et norsk Spotify ville vært utenkelig med dagens beskatning.

For det andre: Den siste innstramningen i exitsskatten må reverseres. Vi må likebehandle dem som har skapt verdier i Norge, enten de bor her eller der. Det innebærer å følge prinsippet om at verdier kommer til beskatning den dagen de realiseres. Regjeringens forslag innebærer at man risikerer å betale skatt av verdier som ikke lenger finnes, og det er en risiko som få gründere eller bedriftseiere er villig til å løpe.

For det tredje: Opsjonsskatteordningen må forbedres. Det handler om at gründerbedrifter med svak lønnsevne må kunne premie sine ansatte med medeierskap fremfor lønn. Problemet er at det ikke hjelper å gjøre noe bare med opsjonsskatteordningen hvis man ikke samtidig gjør noe med formuesskatt på arbeidende kapital og exitsskatten.

Denne uken kunne vi lese at næringsministeren frir til gründerne med noen ekstra statlige millioner til ulike ordninger. Det kan godt hende at enkelte av tiltakene som foreslås, kan være positive for noen, men ingen av dem retter opp regjeringens forverring av de generelle rammevilkårene. For å si det billedlig: Etter at finansministeren har skutt gründerne i foten, kommer næringsministeren med plaster. Det hjelper heller ikke at Arbeiderpartiet nå lover at dagens historisk høye skattenivå skal fryses de neste fire årene. Regjeringens støttehjul i budsjettarbeidet, SV, mener at skattene skal ytterligere opp for bedriftene. Andre potensielle samarbeidspartier – Rødt og Miljøpartiet De Grønne – er heller ikke smålåtne i sine skattekrav. Da hjelper det så lite at næringsministeren står på Gardermoen og ønsker utflyttede bedriftseiere velkommen hjem.

Høyres svar på bedriftenes utfordringer er å gjøre rammevilkårene for gründere og norske bedrifter konkurransedyktige. Det hjelper ikke med statlige støtteordninger, tilskudd fra Innovasjon Norge eller statlig såkornkapital hvis ikke rammevilkårene i Norge er minst like gode som i landene vi konkurrerer med. Realiteten nå er at de er mye verre, og da blir ikke kaken større. Den blir på sikt mindre. Regjeringens egen perspektivmelding anslår nullvekst på lang sikt.

Heldigvis er politikk en fornybar ressurs – og snart er det valg.

Presidenten [14:17:41]: Det blir replikkordskifte.

Mani Hussaini (A) [14:17:52]: I to år har Høyre vært høyt og lavt med kritikk av regjeringens rettfærdige og omfordelende grunnrenteskatt på havbruk, en rettfærdig skatt som gjør at en svært lønnsom næring bidrar mer til fellesskapet og lokalsamfunn langs hele kysten. Det ser imidlertid ut som det viktigste for Høyre er kritikken heller enn politikken, for ikke bare bruker Høyre pengene fra skatten til å gjøre opp sine egne budsjetter, i forslaget til nytt partiprogram som kom for noen uker siden, gir Høyre heller ingen svar på hva slags modell de selv ønsker. Etter to lange år med klagesang og overskrifter fra Høyre er formuleringen i partiprogrammet å utforme en ny, ikke nærmere definert variant av skatten.

Derfor er spørsmålet mitt: Er det slik at Høyre gjerne vil ha inntektene skatten gir, men ikke vil ta det politiske ansvaret som følger med? Er ikke sånne – som noen vil si

– tåkete og ulne formuleringer det motsatte av stabilitet og forutsigbarhet for næringen?

Nikolai Astrup (H) [14:18:57]: Næringen selv har vært tydelig på at de kan bidra mer enn det de gjorde med det skattesystemet de hadde, og det støtter vi. Dette er en næring som har god lønnsomhet og kan betale noe mer i skatt. Det vi har vært kritiske til, er både prosessen rundt regjeringens innføring av havbruksskatt og innretningen på den.

Jeg problematiserte nettopp innretningen fra Stortingets talerstol og påpekte at man her kan risikere å betale skatt av penger man aldri har tjent, fordi et normprusråd setter en pris på et stykke fisk som om det er det man har fått solgt fisken for. Har man fått solgt den for mye mindre enn det, betaler man altså skatt av penger man aldri har tjent. Så blir jeg beskyldt for å være for å rasere velferden i Norge. Det er det nivået vi har ligget på i denne debatten. Jeg tenker at det kanskje nå er på tide nettopp å heve nivået til å snakke om hvordan vi kan innrette en enklere og mer ubyråkratisk modell for havbruksbeskatningen, som bl.a. innebærer å fjerne normprusrådet og beskatte faktiske inntekter, og at vi senker den samlede skattebelastningen dette forslaget til regjeringen har medført.

Mani Hussaini (A) [14:20:03]: Det er aldri populært å innføre helt nye skatter, det skal jeg være med og innrømme, og det er fullt mulig at man kunne ha gjort det på en annen måte, men det er ingen annen skatt som er mer utredet, diskutert og snakket om enn havbruksskatten. Grunnrenteskatten skal komme på ekstraordinær inntekt næringen får, siden de bruker våre knappe ressurser. De pengene går til det som har vært viktig for denne regjeringen. Vårt mål har vært å gi folk bedre råd, og da er det billigere barnehage, gratis og billigere SFO og flere fastleger de pengene går til.

Jeg tror veldig mange sitter med spørsmålet: Hva skjer med den skatten dersom Høyre vinner valget neste år? Blir det en ny havbruksskatt, en ny lakseskatt med Høyre, eller vil man bare videreføre det regjeringen har gått inn for?

Nikolai Astrup (H) [14:21:05]: Det er helt riktig at det aldri er populært å innføre nye skatter, men regjeringen virker å være veldig glad i å gjøre det likevel, for det har jo kommet på løpende bånd, bl.a. høyprisbidrag og, som sagt, forslag om grunnrenteskatt på landvind, også med tilbakevirkende kraft.

Ingen skal være i tvil om at vi ønsker et skattesystem som legger til rette for vekst og verdiskaping, og det omfatter også havbruksnæringen. Gjør vi det, baker vi nettopp kaken større, som nestleder i Arbeiderpartiet Tonje Brenna har snakket om på radioen ved mange anled-

ninger. Da har vi også råd til flere barnehageplasser. Da har vi råd til å utvide velferden i landet vårt. Gjør vi ikke det, har vi et skattesystem som ikke legger til rette for vekst og verdiskaping, blir kaken mindre over tid. Da blir det mindre anledning til å utvide velferden. Faktisk kan vi bli nødt til å kutte i velferden. Det vi ser nå, med lavere investeringer i fastlandsbedriftene de siste kvartalene, noe som også er forventet inn i neste år og året etter, ifølge regjeringen selv, er nettopp et resultat av regjeringens veksthemmende skattepolitikk.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:22:20]: Én sak er hvordan få kaken større, en annen debatt er hvordan man deler kaken. Tidligere i dag hørte vi Høyres leder bekymre seg over at Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering flytter penger fra de mest skatteresterke kommunene – som Asker, Bærum og Oslo, som i årevis har tjent store summer på manglende utjamning – og over til mer skattesvake kommuner. Men Senterpartiet og Arbeiderpartiet flytter også penger til en del større kommuner, bl.a. kommuner hvor Høyre overtok makten i fjor. Sarpsborg, Fredrikstad, Halden og Moss er alle kommuner som tjener på regjeringens opplegg, det samme gjelder for øvrig Larvik og Drammen. Det finnes Høyre-ordførere som mener vi ikke har gått langt nok, og som mener at utjamningen burde vært enda kraftigere.

Spørsmålet til representanten Astrup, som også er tidligere kommunalminister, er: Dersom Høyre igjen får regjeringsmakt, hvordan skal kaken fordeles på kommunene? Er det sånn at østfoldingene da igjen kan belage seg på å få mindre kake, og at Høyres ordførere i Sarpsborg, Fredrikstad, Halden og Moss igjen må gi fra seg store inntekter til fordel for Bærum og Asker?

Nikolai Astrup (H) [14:23:25]: Hvis vi lykkes med å bake kaken større, vil det også være mer til fordeling, herunder til kommunene. Derfor er nettopp et vekstfremmende skattesystem så viktig, også for kommunene. Det overrasker meg overhodet ikke at det finnes ordførere fra både det ene og det andre partiet som mener at deres kommune burde få mer penger, det er jo nærmest en naturlov. Men det som har vært realiteten her, er at man har tatt veldig mye penger fra noen ytterst få kommuner og fordelt litt ut til veldig mange andre kommuner. Det betyr at det rammer veldig hardt dem som har mistet penger, mens gevinsten og oppsiden er relativt beskjedne for dem som får. Det er utfordringen med det grepet som regjeringen her har tatt – å kutte 600 mill. kr for Oslo kommune nærmest over natten, og så ha frekkhetens nådegave til å skrive i trontalen at nå skal vi prioritere storbyutfordringer. Det er jo ingenting i det resonnementet som henger sammen. Oslo må ha ressursene de trenger for nettopp å kunne

bekjempe storbyutfordringer, og da er det å kutte 600 mill. kr nærmest over natten ikke svaret – men det er ikke overraskende at det kommer fra nettopp denne regjeringen.

Presidenten [14:24:28]: Presidenten vil påpeke at uttrykket «frekkhetens nådegave» er påtalt tidligere som upassende parlamentarisk språkbruk.

Sivert Bjørnstad (FrP) [14:24:51]: Noe som skiller høyre- og venstresiden, er synet på næringspolitikk. Det er en forskjell på Arbeiderpartiet og resten av venstresidens aktivistiske næringspolitikk og høyresidens tro på at bedrifter klarer seg best selv, med gode, trygge og langsiktige rammebetingelser, med lite byråkrati og med lavest mulig skatter og avgifter. I det siste har vi imidlertid sett at Høyre snakker om både skatteletter og subsidier til enkelte næringer og til enkelte bedrifter. Det loves titalls milliarder kroner til havvind, batterifabrikker, Nysnø og andre, for å nevne noe. Finnes det en grense for hvor mange milliarder kroner Astrup og Høyre vil overføre fra skattebetalernes lommebøker til ulønnsomme bedrifter?

Nikolai Astrup (H) [14:25:46]: Jeg mener at det aller viktigste er de generelle rammevilkårene som gjør at bedrifter kan konkurrere like for like med bedrifter i andre land, for realiteten er at kapitalen løper minste motstands vei, og hvis det er mer attraktivt å investere i svenske, finske, danske eller britiske bedrifter, gjør man det fremfor i Norge, hvis rammevilkårene er såpass mye dårligere her. Det er grunnlaget for vår næringspolitikk.

Når vi da sammen med Fremskrittspartiet og andre partier har satt oss noen politiske mål om utslippsreduksjoner og samarbeid med EU i klimapolitikken, f.eks., må vi også hjelpe virksomhetene våre med å gjennomføre den omstillingen. Hvis ikke blir alternativet at de industribedriftene legger ned i Norge og Europa og flytter til USA, Qatar eller andre deler av verden, f.eks. Kina. Da har vi både et sikkerhetspolitisk problem, et klimaproblem og et økonomisk problem som vi må løse. Vi må ta ansvar for de politiske handlingene vi gjør, og sikre bedriftene rammevilkår som gjør det mulig å gjennomføre den omstillingen som vi vet at de skal gjennom. Det regner jeg med at representanten er enig med meg i.

Presidenten [14:26:51]: Replikordskiftet er omme.

Heidi Greni (Sp) [14:27:17]: Vi ser nå et historisk taktskifte i distriktspolitikken. Regjeringens distrikts- og regionalpolitikk er en bred og langsiktig satsing fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Med en aktiv og målrettet politikk har vi gode muligheter for å øke folketallet i distriktene, i tråd med målene i distriktsmeldingen.

To av grepene vi har innført, er halvert fergepris og halverte priser på FOT-rutenettet. I tillegg har vi sørget for gratis ferge for øyer og andre samfunn uten veiforbindelse, og alle fergesamband med under 100 000 passasjerer årlig er gratis. Vi gjør dette for at folk og næringsliv skal ha mindre ekstraavgifter med å bo i distriktene, og vi knytter landet sammen.

Der det er unger, er det håp og framtid. Senterpartiet har vært spesielt opptatt av barnefamiliene i dyrtiden. Dyrtiden har rammet alle, men barnefamiliene spesielt. Derfor har vi redusert barnehageprisene og økt barnestrygden til et historisk høyt nivå. Dette gjør vi for å bidra til at unger i hele landet kan vokse opp i familier med trygg økonomi.

Vi i Senterpartiet mener at vettet er jevnt fordelt over hele landet. Derfor vil vi ha minst mulig statlig overstyring av kommunene våre. Lokalpolitikkerne kjenner sin kommune og sin hverdag best, og de vet hva som kreves for å bygge gode lokalsamfunn. Derfor er de endringene vi foreslår i statlige planretningslinjer, der distriktskommuner får større frihet til å legge til rette for spredt boligbygging, veldig viktige. Mange unge oppgir muligheten for bolig utenfor sentrum som et premiss for å flytte til en distriktskommune.

Det er vanskelig i mange kommuner å rekruttere folk – for næringslivet og for kommunene. Eldrebølgen begynner å treffe mange kommuner, og dette vil bare bli enda mer krevende framover. Det finnes ingen enkel løsning, men jeg vil trekke fram et grep som Senterpartiet har tatt for å styrke den desentraliserte utdanningen, som et viktig grep. Mange bosetter seg i nærheten av der de har studert, når de er ferdig med studiene. Det er ikke alle som har mulighet til å være heltidsstudent på en campus. Vi legger nå til rette for at enda flere kan være student og samtidig ivareta familieliv, jobb og forpliktelse i lokalsamfunnet.

Ikke minst er det store grepet som vi tar med sletting av studielån i distriktene, viktig for å få rett kompetanse for næringsliv og også for kommuner. De som flytter til en kommune i sentralitetsklasse 5 eller 6, vil få slettet 25 000 kr av studielånet i året. Dette er et viktig grep som vil føre til at flere vil ønske å bosette seg utenfor pressområdene. Det er i distriktskommunene næringslivet og det offentlige sliter mest med å skaffe kompetanse, og grepet vi innfører nå, vil hjelpe på den utfordringen. En aktiv distriktspolitikk krever ulike verktøy for å sørge for levende lokalsamfunn i hele landet.

Vi har levert en historisk endring i inntektssystemet for kommunene. Vi omfordeler fra skattesterke til skattesvake kommuner, slik at alle kommunene kan tilby likeverdige tjenester. En viktig jobb vi gjør for kommunene, er å trygge dem økonomisk, og den viktigste jobben

vi gjør, er å sørge for at inflasjonen går ned, da renteutgiftene er en stor post for kommunene.

Senterpartiet har sammen med Arbeiderpartiet i regjering levert historiske grep for å bygge hele landet. Vi har økt pendlerfradraget, vi er godt i gang med bygdevektstavnene, vi har innført billigere barnehage i distriktet – alt dette er tiltak for å gjøre det mer attraktivt for barnefamilier. Men Høyre er imot de historiske grepene vi har innført. Høyre er imot gratis ferger og billigere barnehage i distriktet. Høyre vil også ha milliardkutt i landbruket, som er bærebjelken i distriktet.

I dag bekreftet Høyres leder i replikkvekslingen med representanten Fasteraune at hun er minst like bekymret for rekrutteringsutfordringer i byene som i distriktet. Med andre ord innser ikke Høyre det alle andre formidler, at rekrutteringsutfordringene er aller størst i distriktskommuner. Det tolker jeg som at Høyre også er imot sletting av studielån for dem som bor i kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6.

Da jeg i 2009 ble spurt om hva som var min hovedmotivasjon for å stille til valg til Stortinget, var svaret mitt reduserte økonomiske og geografiske forskjeller – ikke minst det siste. Som lokalpolitiker under Erna Solberg innså jeg at utarmingen av distriktskommuner ikke kunne fortsette. Jeg er stolt av den jobben Senterpartiet og regjeringen har gjort for å jevne ut sosiale og geografiske forskjeller. Senterpartiets mål er å snu sentraliseringen. Vi vil bygge hele landet.

Svein Harberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten [14:32:12]: Det blir replikkordskifte.

Olve Grotle (H) [14:32:27]: I innlegget til representanten Greni går det heilt klart fram at ho er oppteken av distrikta og utvikling i distrikta, men det aller, aller viktigaste for å utvikle distrikta er å ha eit godt og aktivt næringsliv. Då er det éin ting som tel meir enn alt anna, og det kan oppsummerast i gode og stabile rammevilkår.

Denne regjeringa har sendt to nær sagt bomber inn i dette. Den eine er grunnrenteskatt, der ein i utgangspunktet ville ha ein grunnrenteskatt på 40 pst. på havbruk. Han blei lågare, men i dag er det likevel 30 mrd. kr som står på vent. Den andre er formuesskatt, som ein har dobla. Formuesskatten for næringslivet i distrikta slår ekstra ille ut fordi ein der treng meir kapital enn f.eks. i byane. Meiner representanten at dette er god distriktpolitikk?

Heidi Greni (Sp) [14:33:27]: Jeg har sittet i komiteen i 14 år, og de første ti årene var skriket fra distriktskommunene at arbeidsplasser var det aller viktigste. Og ja – vi skal fortsatt sørge for at det er næringsutvikling i

distriktskommuner og flytte ut arbeidsplasser, men de siste årene har faktisk kompetanse vært den største utfordringen. Næringslivet i distriktskommunene etter spør kompetanse og sier at det er en større utfordring at de ikke får tak i folk enn at det ikke finnes arbeidsplasser. Derfor har vi tatt de grepene vi har tatt, for å legge til rette for at distriktskommunene skal bli mer attraktive, for å få kompetansen til å flytte ut. Vi har sørget for mer desentralisert utdanning. Vi har nå tatt et stort grep med å skrive ned studielån også i distriktskommuner i Sør-Norge. Vi legger i det hele tatt til rette for at folk skal ha mulighet til å flytte til en distriktskommune, og at det skal bli billigere og enklere for folk. Ja, vi skal fortsatt legge til rette for næringsutvikling, men akkurat nå er faktisk det å skaffe nok kompetanse, både til private og offentlige, det viktigste.

Olve Grotle (H) [14:34:37]: Eg er einig i at det er vanskeleg og sjølvstegt veldig viktig å skaffe kompetanse. Det har vi jo høyrte lenge. Desentralisert utdanning var også noko som den førre regjeringa var veldig oppteken av, og som ein nærmast innførte. Men meiner verkeleg representanten at ein no skal tone ned næringspolitikken – at ikkje næringspolitikken er det viktigaste, at ikkje det er bærebjelken i distrikta? Det er jo der kapitalen ligg, det er der aktiviteten ligg, det er der utviklinga ligg. Meiner ein verkeleg at det ikkje er så nøye med at næringslivet i distriktet har gode, stabile vilkår? Det er oppsiktsekkjande.

Heidi Greni (Sp) [14:35:21]: Nei, tvert imot mener jeg at den styrkingen vi har gjort for næringslivet i distriktene, er veldig viktig, og jeg tenker at f.eks. det som Høyre foreslår når det gjelder landbruksoppgjøret, vil være veldig skadelig for næringslivet i distriktet. De ekstraavgiftene som Høyre vil legge på beboerne i distriktet gjennom dieselavgiften, vil være veldig skadelig også for næringslivet i distriktet. Alt dette vil gjøre at distriktet vil bli mindre attraktivt for arbeidsgivere. Men per i dag er den største utfordringen for private som etablerer seg i distriktet, å skaffe nok kompetanse. Jeg tror ikke jeg har vært i én distriktskommune der de ikke har sagt at de kunne ha utvidet bedriften og etablert seg der hvis de hadde vært trygge på at de klarer å skaffe nok kompetanse. Kompetanse til kommunene er selvfølgelig også viktig, for har vi ikke like gode tjenester til innbyggerne i en distriktskommune som i de andre kommunene, vil ikke kompetansen flytte dit, og næringslivet vil ikke få den nødvendige kompetansen for å kunne utvikle seg videre.

Olve Grotle (H) [14:36:27]: Eg oppfatta det faktisk slik at representanten i sitt siste svar innleiingsvis sa at ein hadde styrkt næringslivet, men det er jo nettopp det

motsette som er tilfellet. Ein har innført ein ny distriktskatt, kalla lakseskatt, som gjer at det i dag er, som eg sa i stad, prosjekt for 30 mrd. kr som er lagde på is. Ein har innført eit system som berre advokatar og revisorar tenner på. Og så har ein dobla formuesskatten. Det slår særskilt hardt ut i distrikta, for der er det vanskelegare å få inn kapital for å utvikle bedriftene enn i meir sentrale strøk. Difor må eg nesten spørje: Meiner verkeleg representanten at denne regjeringa har styrkt næringslivet, som ho sa innleiingsvis, trass i desse to skattebombene eg har nemnt?

Heidi Greni (Sp) [14:37:19]: Jeg registrerer at Høyre ikke oppfatter landbruket og matproduksjon – den viktigste distriktsnæringen i mine øyne – som en del av næringslivet. Det er veldig skuffende. For meg er det å styrke landbruket og primærnæringen, styrke reiselivet, de typiske distriktsnæringene, minst like viktig som å styrke alle andre bedrifter. Og ja, vi legger også godt til rette for bedriftsutvikling på alle andre områder i distriktskommuner.

Kommunalkomiteen reiser rundt i alle fylker i landet, og jeg har ikke vært på en eneste tur uten at kompetanse har vært førsteprioritet for alt næringsliv vi har møtt rundt omkring.

Så er det selvsagt også mange næringsdrivende som ønsker en lavere formuesskatt. Også jeg skulle ønske det hadde vært en god metode å kunne skylde på arbeidende kapital og død kapital, og at vi kunne ha skyldt på det. Men først og fremst må vi nå sørge for at vi legger til rette for at næringslivet i distriktet kan bestå og videreutvikles ved å få nødvendig kompetanse.

Erlend Wiborg (FrP) [14:38:31]: Jeg registrerer at Senterpartiets innvandringspolitiske talsperson velger å ikke nevne innvandring og de utfordringene vi har, med et eneste ord. Jeg kan muligens forstå det, for da Senterpartiet tiltrådte sin vakt i regjering, var Norge blant de landene i Europa som hadde færrest asylsøkere, etter at Fremskrittspartiet hadde fått til betydelige innstramminger i vår tid i regjering. Nå har det snudd; nå er Norge et av de landene i Europa med den desidert høyeste økningen i antall asylsøkere per innbygger. Norge har hatt en økning på hele 217 pst., vesentlig høyere enn Sverige og Danmark. Hva er grunnen til at Senterpartiet og Greni har lukket øynene på innvandringsfeltet og gjort Norge til det mest attraktive asyl landet i Norden?

Heidi Greni (Sp) [14:39:34]: Hvis vi skal følge den retorikken, kan jeg jo stille et spørsmål tilbake: Hva var grunnen til at vi på Fremskrittspartiets vakt i 2015 hadde den største asyltilstrømmingen vi har hatt før Ukraina-krisen? Var det det at Fremskrittspartiet hadde jus-

tisministeren som gjorde at vi fikk en enorm tilstrømming av asylsøkere til Norge? Fremskrittspartiet hadde ikke kontroll på situasjonen på Storskog. Det har vi i dag. Schengen-grensen er trygg. Det var null kontroll på Storskog, og det var en voldsom tilstrømming fra Russland.

Situasjonen i Ukraina kjenner vi alle sammen, og jeg trodde faktisk vi sto sammen i vårt ønske om å ta vare på de flyktningene som kommer fra vårt nærområde, som Fremskrittspartiet i enkelte tilfeller er opptatt av.

Så stemmer det at vi har hatt en større tilstrømming av ukrainere enn de andre nordiske landene, og derfor har vi nå foreslått de innstrammingerne som vi foreslo bl.a. i forrige uke.

Presidenten [14:40:38]: Replikordskiftet er omme.

Hans Andreas Limi (FrP) [14:40:55]: 2024 blir nok et år der den økonomiske situasjonen forverrer seg for svært mange. Renten og prisveksten holder seg på høye nivå. Høy prisvekst har ført til at folks disponible inntekt har falt de to siste årene. Samtidig har samlede skatte- og avgiftsinntekter økt med over 100 mrd. kr siden nåværende regjering tiltrådte, og oljefondet nærmer seg rekordstore 19 000 mrd. kr, eller ca. ti statsbudsjett. Aldri har en finansminister hatt mer penger til rådighet. Samtidig sliter mange med å få endene til å møtes. Dagens regjering har ikke bare sørget for å øke skatte- og avgiftstrykket, den har også gjort det på måter som har rokket ved hele forutsigbarheten og tilliten i den økonomiske politikken. Skatteskjerpelser kan komme veldig raskt og uventet fra denne regjeringen.

Verdipapirstatistikk fra Statistisk sentralbyrå viser at utlendinger nå har nettosolgt aksjer i Norge i hele åtte kvartaler på rad. Samtidig har en rekke nordmenn valgt å dra utenlands med sine formuer. Norge fremstår ikke lenger som et attraktivt land å investere i. Hvis få vil investere i Norge på grunn av usikkerhet rundt rammevilkår og manglende tillit til norsk økonomi, dempes etterspørselen etter kroner. Det bidrar til en svak kronekurs. En svak krone bidrar igjen til høyere inflasjon, som igjen gjør at rentekutt lar vente på seg. I Europa og USA kuttes det nå i renten. I Norge må hardt prøvede husholdninger smøre seg med tålmodighet – et mulig rentekutt ventes ikke før til neste år.

Forutsigbarhet har også blitt et fremmedord i næringspolitikken. Tidligere har politikerne og Stortinget vedtatt et sett med rammebetingelser for næringslivet, og så har det vært opp til næringslivet selv å finne de gode løsningene. Når politikerne selv skal plukke ut vinnere gjennom bruk av subsidier, garantier og lån kombinert med lite gjennomtenkte skatter, også kalt aktiv næringspolitikk, blir det krevende å drive lønnsom næringsvirksomhet. Et fritt marked der bedriftene i størst

mulig grad har frihet til å utvikle seg som de vil, med minst mulig subsidier og offentlig innblanding, gir de beste forutsetningene for å lykkes.

Vi i Fremskrittspartiet viste i vårt alternative statsbudsjett for 2024 hvordan vi ønsker å slippe skaperkraften fri og begrense det offentlige makt. Det offentlige skal ikke påta seg oppgaver som kan løses av enkeltpersoner, bedrifter og organisasjoner. Fremskrittspartiet mener det er behov for å kutte i byråkrati og øke i investeringer i fremtiden. Gitt gjentatte forsikringer over lang tid om at nå snur det, har skuta Norge fortsatt samme kurs i dårlig sikt mellom mange skjær. Økonomien, tryggheten eller friheten til å velge løsninger som passer den enkeltes situasjon, oppleves ikke bedret verken blant folk eller i næringslivet.

Jeg vil også minne om at utsiktene for neste år uunngåelig preges av utrygghet på grunn av situasjonen i Europa, krigen i Ukraina, men også på grunn av kriminalitetsutviklingen i Norge med daglige voldssaker over hele landet og en økende organisert kriminalitet relatert til narkotikasmugling og -salg – alt mens gjenopprettede politikontor i fredelige bygder krever ressurser som også etter politiets egen vurdering kunne vært brukt langt bedre.

Tryggheten for at helse- og omsorgstjenester er tilgjengelige når en trenger dem, styrkes heller ikke av manglende plasser, økt ventetid og lange helsekøer. Det synes fortsatt viktigere å ivareta en ideologisk tilnærming som holder privat kapasitet utenfor, enn mest mulig effektivt å gi det omsorgstilbudet og tryggheten for rask helsehjelp som landets innbyggere ønsker og trenger. Dette gir en todeling av helsevesenet med størst tilgjengelighet for dem som kan betale forsikringer eller behandlingen selv. Dessverre ser vi også resultatene av denne politikken ved en markant økning i sykefraværet.

Trontalen overbeviser ikke om at det er grunnlag for å forvente noen kraftfulle grep på noen av disse områdene i året som kommer.

Presidenten [14:45:48]: Det blir replikkordskifte.

Even A. Røed (A) [14:45:59]: Økonomi og trygghet henger som kjent sammen. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har bedt om at det legges fram et forbud mot markedsføring av kreditt- og forbrukslån, såkalt usikret gjeld. Fremskrittspartiet stemte imot det.

693 mennesker tok livet sitt i 2023. Sju av ti var menn. De fleste hadde ikke en kjent psykisk lidelse. Det er mange faktorer som gjør at man får forhøyet risiko, og da må vi ta tak i det vi kan for å forebygge. Sammenhengen mellom gjeldsproblemer og psykiske helseproblemer er godt dokumentert. I en svensk studie fant man at av 600 mennesker med store gjeldsproblemer hadde nesten én av fem minst en gang forsøkt å ta sitt eget liv.

Mitt spørsmål er: Er Fremskrittspartiet fortsatt uenig i at vi bør forby markedsføring av usikrede lån og forbrukslån med høy rente, som gir gjeld som kan gå på bekostning av den psykiske helsen og i verste fall øke selvmordsfaren?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:46:56]: Ja. Vi ønsker ikke et slikt forbud. Det som etter vår oppfatning er veien å gå, er å stille ganske strenge krav til markedsføringen av slike produkter. Der er det også krav i dag, for det som er viktig, er at de som vurderer å velge den type kredittløsninger, må være klar over konsekvensene av å bruke slike kredittkort. Derfor har også Fremskrittspartiet vært en pådriver for å få privatøkonomi inn i skolen, for dessverre er det slik at altfor mange unge mennesker ikke kan regne prosent, de kan ikke beregne rente, og derfor kan de heller ikke forutse hvilke konsekvenser det har hvis de misbruker et kredittkort eller en annen form for kredittløsning. Vi tror altså ikke at forbud er veien å gå.

Even A. Røed (A) [14:47:47]: Mennesker havner jo i pressede økonomiske situasjoner der man ikke nødvendigvis hjelpes av en skoletime hvor man har lært om høy rente.

Det er også interessant hvordan Fremskrittspartiet i mange sammenhenger er opptatt av friheten til, men veldig lite opptatt av friheten fra. I denne sammenhengen handler det om friheten fra å bli utsatt for markedsføring i en presset økonomisk situasjon der man ikke ser konsekvensen av den handlingen man gjør. Så hva er grunnen til at Fremskrittspartiet, som ellers gir uttrykk for å være opptatt av sårbare grupper i samfunnet, i denne saken vil prioritere profitten til utlånsselskap framfor å beskytte mennesker som i et svakt øyeblikk kan ende opp med å ta opp lån som kan ødelegge framtiden deres?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:48:29]: Det var en litt tvilsom påstand. Vi er ikke ute etter å beskytte profitten til noen, men vi er opptatt av at folk skal få lov til å ta egne valg. En forutsetning for at de kan ta de valgene, er at det også gis kunnskap om konsekvensene av valgene. Vi tror det er mye bedre å drive opplæring i privatøkonomi både i skolen og i andre sammenhenger, slik at færre velger løsninger som i ytterste konsekvens kan bli veldig vanskelig å håndtere konsekvensene av.

Vi må også være klar over at mange nå på grunn av høy inflasjon og den tiden vi står i, og ikke minst den politikken som regjeringen fører, sliter veldig med sin privatøkonomi, og de tvinges nærmest til å velge veldig dårlige løsninger, rett og slett for å klare å håndtere de løpende utgiftene.

Willfred Nordlund (Sp) [14:49:36]: Det var et interessant innlegg og en litt spesiell historiefortelling fra representanten her, bl.a. at kriteriet og målingen for om det går godt i norsk økonomi og norsk næringsliv, og at vi klarer å holde folk i jobb, er andel handel i verdipapirer. Hvis dette skal være kriteriet for om det går godt i norsk økonomi – når denne handelen har gått ned – skulle man tro at arbeidsledigheten var rekordhøy. Det er den ikke under denne regjeringen, med Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Man skulle tro at investeringene i fastlandsindustrien og Fastlands-Norge var rekordlave. Det er de ikke. Under denne regjeringen er de rekordhøye.

Det blir et interessant skue å se Fremskrittspartiet – dersom man skulle komme i regjeringsposisjon neste gang – forhandle med Høyre, når Fremskrittspartiets Limi her står og sier at man skal bruke betydelig mer oljepenger bl.a. på skattelettelser, samtidig som man ønsker seg et samarbeid med Høyre, som vil si at man bruker for mye. Hvor er sammenhengen i denne historien?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:50:42]: Jeg tror ikke jeg nevnte oljepengebruk i mitt innlegg overhodet, så der tror jeg representanten har fulgt litt dårlig med eller har forberedt seg på noe som jeg ikke sa.

Situasjonen er den at mye gikk veldig bra i norsk økonomi i 2022, og også delvis inn i 2023. Det var ikke så veldig unaturlig, for da normaliserte samfunnet seg etter at vi hadde vært igjennom to år med pandemi. Det skulle bare mangle at det ikke ble økt aktivitet, både med tanke på flere i arbeid og ikke minst at investeringer som hadde ligget på vent, ble utløst og gjennomført. Situasjonen i dag er nok ganske annerledes, og det er det som er litt forunderlig, at regjeringspartiene ikke er opptatt av å se på de reelle tallene og de rapportene som kommer regelmessig fra SSB. Det er ikke slik at det er stor jobbvekst i Norge, den har falt med 80 pst., og hoveddelen av de nye jobbene som skapes, kommer i det offentlige. Produktivitetsveksten er negativ. Det er et veldig lavt antall nye bedrifter som etableres, og det er en rekke indikatorer som peker i feil retning.

Willfred Nordlund (Sp) [14:51:55]: Det er riktig at produktivitetsveksten er redusert. Det må man politisk selvfølgelig jobbe med, og det er noe av det regjeringen tar tak i når man driver med det som representanten refererte til som aktiv næringsvekst. Det handler om å skape de nye bransjene. Representanten var helt riktig inne på at vi er i en omstilling. Vi er i en brytningstid – både før og etter pandemien – som nødvendigvis vil lede til at man må få tak i ny kompetanse og nye folk for å bygge videre på de mulighetene som finnes.

Jeg har ikke forberedt noe utover det at jeg ville høre representantens historiefortelling – for representantens historiefortelling her i innledningen er at alt er mørkt og

svart. Det er ikke noe som går bra rundt omkring. Det er økning i kriminaliteten. Det er en økning vi har sett i lang tid, som det tar lang tid å bryte ned igjen, og som kom under Fremskrittspartiets vakt i forrige regjeringsperiode. Vi ser et parti som ønsker å bruke pengene ufornuftig, uten å prioritere muligheter i hele landet.

Jeg lurer på: Hvordan skal man få den økonomiske politikken til å samsvare med ønsket om økt verdiskaping og et godt liv for alle?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:53:03]: Jeg har lyst å stille et spørsmål tilbake: Når vil representantene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet være så voksne at de tar ansvar for egen politikk? I stedet peker man mange år bakover i tid – det har dere gjort nå i tre år – og det regner jeg med at dere kommer til å fortsette med i ett år til.

Situasjonen er den at det selvfølgelig er mye som går bra i norsk økonomi. De store lokomotivene går bra. Ekspertindustrien går bra, for de får hjelp av den lave kronkursen. Men hvis man begynner å gå mer detaljert inn i enkelt næringer og bransjer, får man et helt annet bilde. Det er det som gir grunn til bekymring. Og det er enda større grunn til bekymring hvis det er slik at den fanatiske troen på den aktive næringspolitikken gjør at regjeringspartiene ikke har vilje og evne til å sette seg inn i den faktiske situasjonen og lytte til de signalene som kommer fra norsk næringsliv.

Presidenten [14:54:05]: Replikskordskiftet er omme.

Marian Hussein (SV) [14:54:20]: Det er en alvorlig situasjon hele verden står i i disse dager. Før forrige sesjon sluttet, var vi mange som håpet på at det når vi møttes til høsten, skulle være mer fred i verden og færre mennesker som skulle lide. Dessverre har situasjonen egentlig aldri vært verre for veldig mange mennesker i Midtøsten – i Palestina, i Libanon og nå i flere land hvor folk flykter for å søke trygghet.

Jeg vil berømme regjeringen for å ha vært ganske tydelig om de siste angrepene, og for hvordan man har håndtert situasjonen. Så vil jeg si at vi i Norge kan gjøre mer, selv om USA og veldig mange andre land har sviktet der det gjelder, og at vi må slutte å sende mer våpen til denne krigen.

Det er veldig rart å hoppe fra en verdenssituasjon som er så alvorlig, til norsk politikk, men jeg skal gjøre et forsøk.

I dag har vi hørt en samlet høyreside fortelle om hvor fælt det går med norsk industri og norsk økonomi, men samtidig er de veldig klare for å realisere drømmene. De er klare for å realisere drømmene til de rikeste og ikke til folk flest. Lenge har jeg sagt – og jeg mener det fortsatt – at det vakreste med Norge ikke er naturen,

men hvordan vi historisk har skapt et samfunn hvor vi svarer på de store spørsmålene og løser dem i fellesskap, og hvor avstanden er kort til dem som har makt og tar beslutninger, i et ellers så langstrakt land.

I dag er vi samlet for å snakke om de viktigste spørsmålene i vårt land. Ett av disse er rettferdighet og trygghet i velferden vår, for den har blitt veldig møllspist etter mange år med frislipp i markedet og nye krav til innsparring. Velferden vår fortjener mye mer enn spinking og sparing. Vi skal heller stå opp for det samfunnet der alle har like muligheter til god helse, god utdanning og god velferd. Likevel har vi i dag og i lang tid hørt en samlet høyreside som er klar for å ta kampen for at kommersielle krefter skal få makt og mer penger ut av vår felles velferd. Er det riktig at vi lar dem som setter profitthesynet øverst, møte oss når vi er på vårt mest sårbare?

Nylig kunne vi lese hvordan Helse nord har brukt 800 mill. kr på private kommersielle. Noen av disse eierne har tatt ut utbytte i hundremillionersklassen. Samtidig har Helse nord måttet bygge ned egne tilbud, og kommune etter kommune har måttet slåss for å beholde livsviktige helsetjenester i nærheten. Høyresiden gir oss en politikk som undergraver velferden vår, fordi de enten vil kutte i skattene for de aller rikeste på toppen og legge belastningen på alle oss andre, eller de vil privatisere og splitte opp et helsetilbud, og dermed også velferdsstaten.

Vi i SV står i klar og sterk kontrast til høyresidens politikk. Vi skal redde velferden. Vi skal gjøre den bredere, enten det handler om tannhelse, tilgangen til SFO eller et sterkt offentlig helsevesen. Vi skal ha sterkere fellesskap – for rettferdighet og for et Norge der velferd er en rettighet for alle, ikke en luksus for de få.

Viser det veldig tydelig innen tannhelse. Tennene er en del av kroppen. Samtidig gjør Høyre i Oslo det samme som kanskje Høyre i regjering vil gjøre, og det er å kutte i velferden for de 21- og 24-åringene som allerede har en lovfestet rettighet, for at de skal finansiere at milliardærene med villaer på vestkanten skal slippe eien- domsskatt. Vi i SV er klare for å kjempe bit for bit for å inkludere tannhelse i egenandelsordningen, slik at tenne- ne blir en del av kroppen, og at vi får stoppet de ameri- kanske tilstandene som er i velferden vår i dag. Ingen skal måtte lide fordi de ikke har råd til å gå til tannlegen.

Så er det viktig å si: For å bygge et samfunn må vi sikre at alle har brød, istedenfor å sikre kake til de rikeste.

Presidenten [14:59:15]: Det blir replikkordskifte.

Sandra Bruflot (H) [14:59:26]: Jeg registrerer at SV helst snakker usant om Høyres politikk, i stedet for å snakke sant om konsekvensene av sin egen. Til trontaledebatten har SV levert et såkalt løst forslag, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen snu utviklingen av todelt velferd, hvor betalingsevne avgjør tilbudet,

og legge dette til grunn i sitt videre arbeid med av- kommersialiseringsutredningen.»

Mener SV at vi har todelt velferd i dag, og hvorfor har ikke SV klart å snu denne utviklingen, all den tid det er SV som har gitt regjeringen flertall for både statsbud- sjettene og politikken deres?

Marian Hussein (SV) [15:00:08]: Det er snart nesten én million nordmenn som har skaffet seg en helse- forsikring. I dag er det veldig mange damer i yrker som jeg har jobbet i, enten det er i kommunehelsetjenesten eller i Nav, som ikke har en helseforsikring annet enn den vi har i fellesskap, som er folketrygden. I dag er det sånn at denne privatiseringen med helseforsikringer gjør at flere og flere ikke har tilgang på nødvendige hel- setjenester, for de menneskene som jobber enten i stat- en eller i selskaper som har helseforsikringer, kommer foran disse damene i køen.

Køene er ikke skapt av SV. De er skapt av at Høyre og Arbeiderpartiet er enige om en helseforetaksmodell hvor man skal sultefore de offentlige sykehusene for å kunne bygge nye, moderne bygg som de trenger. Det er en velferdsnedbygging som vi har vært kritiske til.

Sandra Bruflot (H) [15:01:15]: Da tolker jeg SV dit hen at de mener det er en mer todelt helsetjeneste nå, mens SV har en hånd på rattet, enn det var under Sol- berg-regjeringen. Jeg kan være enig i at det er med den- ne regjeringen vi får et todelt helsevesen, for under Sol- berg-regjeringen kunne man som pasient tross alt få behandling hos private eller i det offentlige, men det of- fentlige tok regningen.

La meg da spørre om noe annet. Hvis represen- tan- ten Hussein mener at vi nå har et mer todelt helsevesen enn under Solberg-regjeringen: Hvor mange år mener SV at de trenger for å snu en utvikling som egentlig har skjedd på SVs vakt?

Marian Hussein (SV) [15:01:53]: Det er ikke SVs vakt. Vi gjør opp budsjett med regjeringen på noen sa- ker, og så er det andre saker hvor vi ikke har fått gjen- nomslag for SVs politikk. En del av fortellingen fra Hur- dal er også at vi mente at det som lå på bordet, ikke var tilstrekkelig.

Samtidig er det litt frekt – nå skulle vi ikke bruke ordet «frekt», det har bare satt seg fast – når represen- tan- ten velger å ta opp dette med det todelte. Da vil jeg også spørre representanten: Når det offentlige feks. bruker 800 mill. kr i Helse nord på kommersielle helseaktører, er det da riktig at noen av disse eierne samtidig tar ut over 100 mill. kr i utbytte, slik vi kan lese? Får vi flere sy- kepleiere og færre mennesker i helsekø ved at disse menneskene får lov til å ta utbytte, i stedet for at vi bru-

ker hver eneste skattekrone på det som er viktigst, som er velferd?

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [15:03:07]: Eg ønskjer meg fleire naboar i framtida, og eg ønskjer at fleire av mine barndomsvenner skal flytta heim. Rogaland og dei andre fylka konkurrerer om arbeidskraft med Oslo, ikkje med kvarandre. Om folk reiser til NTNU, Bergen eller liknande for å studera, ønskjer eg at dei kjem heim igjen i staden for å flytta til Oslo for å jobba. Eit tiltak for å få til det, er å sletta studiegjelda år for år. Det får me forhåpentlegvis til, og det vil gjera at me får fleire folk heime i Vindafjord framover.

Den summen eg betalte for huset eg kjøpte i vår, kan eg knapt få tak over hovudet for i Oslo. Høg etterspørsel pressar prisane opp, og me trur at ei betre spreining av folk rundt om i landet vil gjera det meir leveleg for folk, òg i Oslo. Deler representanten dette synet, og kjem SV til å støtta dette tiltaket med Lånekassen?

Marian Hussein (SV) [15:04:05]: Selv om Oslo er en by med både innflyttere og innvandrere, vil jeg at vi også i framtiden skal være en by med plass til alle. Så synes jeg det er veldig spesielt at regjeringen har valgt å slette deler av studiegjelden, noe vi i SV er enig med dem i, men det er jo ikke alle i Norge som tar høyere utdanning. Det kunne vært et spørsmål hva man kunne ha brukt disse pengene til for å favne flere med arbeiderklassebakgrunn, for veldig mange elektrikere og helsefagarbeidere har jo ikke studiegjeld. Samtidig vil vi se på hvordan budsjettet ser ut til sammen, men SV har i sitt program vært for at man skal bruke sånne insentiver for å sikre spredt bosetning i hele landet. Så vil jeg, som Oslo-representant, også være glad for alle innflyttere Oslo får.

Thorleif Fluor Vikre (FrP) [15:05:21]: Alle vet at vi står i en situasjon hvor helsekøene vokser seg større og større nærmest for hver dag som går. Samtidig er det ledig kapasitet hos private tilbydere, som kan bidra til at syke slipper å vente på behandling i det offentlige. Til tross for dette virker det ikke som partiet som representanten er en del av, ønsker å bidra til å få ned helsekøene ved bruk av private aktører. Det har nærmest vokst seg fram en slags fobi på sosialistisk side av politikken mot private aktører. Kan representanten forklare hvorfor norske pasienter skal lide fordi de styrende partiene har en fobi mot private tilbydere?

Marian Hussein (SV) [15:06:02]: Jeg er litt usikker på om ordet fobi er riktig her, men det jeg har lurt på, er hvorfor Fremskrittspartiet ikke ønsker å bruke den kunnskapen og kompetansen som allerede ligger på bordet. NOU-ene fra både sykehusutvalget og helseper-

sonellkommisjonen sier at vi er nødt til å få kontroll på den økende kommersialiseringen i helsevesenet, for når vi i framtiden trenger mer helsepersonell, er det ikke sånn at det bare er ledig kapasitet i privat sektor. Vi ser at det beste vi kan gjøre for å sikre både beredskap og likeverdige helsetjenester i hele landet, er å satse på den offentlige helsetjenesten, som er til stede over hele landet, 365 dager i året, 24-7. Vi i SV mener at det mest ansvarlige er å satse på det offentlige istedenfor utbytte til kommersielle aktører.

Presidenten [15:07:04]: Replikorkordskiftet er omme.

Statsråd Erling Sande [15:07:20]: Trontala og trontaledebatten gjev ei anledning til å diskutere dei store prioriteringane, dei store politiske skilnadene mellom oss som politiske parti, og på nokre område blir desse skilnadene tydelegare enn på andre.

Senterpartiet og Arbeidarpartiet har under denne regjeringsperioden ført ein politikk som har vore eit tydeleg skilje mot det som var Solberg-regjeringa si sentraliserings- og samanslåingspolitikk. Vårt mål er klart: Ein skal kunne leve eit godt liv i heile Noreg. Summen av tiltak for å sikre busetting, verdiskaping og aktivitet i små og store samfunn i heile landet vårt utgjer den mest aktive distriktspolitikken som er ført i Noreg på fleire ti-år. Verdiskapinga i landet vårt skjer i heile landet. Inntektene kjem inn til fellesskapet frå petroleumsnæringa ute i havet, frå dei rike fiskeria våre i både nære og fjerne farvatn, frå oppdrettsnæringa langs kysten og frå energinæringa i innlandet som skapar kraft frå naturressursane våre.

I alle delar av landet vårt har folk sett moglegheitene i lokalsamfunna sine, skapt små og store verksemdar innan serviceyrke, bygg og anlegg, reiseliv, eit aktivt landbruk i om lag alle kommunane våre, store industriverksemdar og små software-leverandørar med verda som marknad. Vi finn dei inst i fjordarmane, og vi finn dei i storbyen, og dei er der fordi folk der har sett moglegheiter, og desse næringane treng folk for å vere der også i framtida. Vi må ha ein politikk som legg til rette for både offentlig tenesteyting og privat verdiskaping. Denne regjeringa skapar politikken for å ta heile landet i bruk.

Desentralisert utdanning, med studietilbod nær der folk bur, gjev moglegheit for unge til å ta utdanning nær heimstaden sin og for å få påfyll av viktig kunnskap – for å gjere arbeidet sitt betre eller for å gjere eit anna arbeid. Utdanning nær der dei bur, legg til rette for kompetanse påfyll i kombinasjon med deltaking i arbeidslivet og det å ha eit familieliv. Auka kompetanse styrkjer konkurransekrafta til næringslivet, og det aukar kvaliteten i dei offentlege tenestene.

Halverte ferjeprisar og gratis ferje: Vi veit at dette betyr noko for lommeboka til folk som bur langs kysten, og det er viktig for næringslivet å redusere kostnadene for næringslivet. Halverte flyprisar på kortbanenettet og auka pendlarfrådrag gjer avstandsulempene mindre. Halverte barnehageprisar og den nyleg varsla nedskrivninga av studielån gjer livet i distriktskommunar lettare å teste ut for barnefamiliar og nyutdanna. Auka breibandssatsing, bygdevekstavtalar og nærtenesesenter gjev moglegheit for tenester nær der folk bur.

Dei gode lokalsamfunna blir skapte både på små og store stader. Regjeringa har styrkt viktige bysatsingar, slik som områdesatsingane og byvekstavtalene. Gjennom målretta satsingar styrkjer vi nærmiljøet og gjev gode oppvekstvilkår i bydelar som har levekårsutfordringar, og gjennom gode kollektivløysingar og effektive transportsystem sikrar vi byutvikling og betrar bymiljøet.

Vi høyrer ofte omgrepet velferdsstat. Eigentleg har vi velferdskommunar. Kommunen treffer innbyggjarane mange gonger gjennom livet, frå vogge til grav. Senterpartiet og Arbeidarpartiet er opptekne av at vi klarer å sikre eit likeverdig tenestetilbod i heile landet. Difor varsla vi i vår både ei styrking av kommuneøkonomien og ei omlegging av inntektssystemet til kommunane for det komande året, og eg er glad for at Stortinget slutta seg til endringane i inntektssystemet. Vi både fordeler og omfordeler vekst på ein sånn måte at dei kommunane som har lågast skatteinntekter, får mest. Dette er god utjamnande politikk, og det er med på å leggje til rette for at ein skal kunne leve eit godt liv i heile Noreg.

Presidenten [15:11:40]: Det blir replikkordskifte.

Mudassar Kapur (H) [15:11:54]: Det er ingen tvil om at Støre-regjeringa tok over et Kommune-Norge med solid økonomi. Det kunne vi også lese i regjeringens egne budsjettframlegg da de tok over. Fasiten etter snart fire år og tre statsråder fra Senterpartiet på feltet ser ut til å bli følgende: dyre og unødvendige reverseringer, kortsiktige og delvis populistiske pengeoverføringer og et Kommune-Norge som ikke er bedre rustet til å møte morgendagens utfordringer. Det er noe ganske annerledes enn startpunktet i 2021. Nå slår store deler av Kommune-Norge alarm om levekårsutfordringer, vekstutfordringer, fraflytting og svake kompetansemiljøer. Nettopp derfor foreslår Høyre flere konkrete tiltak på dette området.

Hvordan rimer egentlig statsrådets historiebeskrivelse med virkeligheten som Kommune-Norge melder tilbake om? Hvorfor kan ikke statsråden være litt mer redegjelt om situasjonen?

Statsråd Erling Sande [15:12:59]: Det året vi er inne i, er krevjande for mange kommunar. Kommunane blir no ramma av den same dyrtida som privatøkonomien til folk har blitt ramma av. Vi ser auka rente, vi ser auka kostnader også i Kommune-Noreg, og vi ser utfordringar knytte til å rekruttere nok arbeidskraft. Difor har regjeringa hovudfokus på nettopp å sikre ein god økonomi til kommunane. Vi varsla allereie i vår at vi kom til å svare på denne utviklinga med å løyve meir til kommunane for neste år. I tillegg til å ha eit meir omfordelende inntektssystem skal vi fokusere meir på rekruttering i sektoren framover, og korleis sektoren kan arbeide for å utnytte både dei menneskelege og dei økonomiske ressursane endå betre.

Er det ein ting eg er sikker på, er det at veldig få kommunar no ønskjer å bli kasta ut i ein ny kvervelvind av samanslåingsprosessar, slik Høgre foreslår.

Mudassar Kapur (H) [15:14:03]: Jeg kom ikke med noen forslag i mitt spørsmål, jeg hadde en konkret utfordring til statsråden.

Det blir litt spesielt, for mye av det statsråden tar opp, er ting Høyre har advart mot hele tiden. Derfor var det så rart at denne regjeringen valgte å bruke 1 mrd. kr på å lage flere fylkeskommuner i stedet for å styrke tjenestetilbudet. Derfor var det rart at man brukte masse ressurser, penger og tid på å prøve å tvangsoppløse Kristiansand. Og nesten mot slutten av en stortingsperiode legger man fram endringer i inntektssystemet som ikke er forankret i en god nok dialog med Kommune-Norge. Nå blir det litt parodisk når selv de som får alle de pengene Senterpartiet skryter av, sier at det ikke hjelper med tanke på de strukturelle utfordringene de står overfor, med både kompetansemiljøer, arbeidskraft og næringsliv.

Min utfordring til statsråden er fortsatt veldig enkel: Hvorfor tviholder statsråden på en annen historiefortelling enn den realiteten Kommune-Norge står i og melder tilbake om?

Statsråd Erling Sande [15:15:08]: Den oppryddinga, den ryddejobben, vi laut gjere etter dei rotete reformene som den førre regjeringa gjennomførte innanfor kommune- og fylkesstrukturen, er no gjord. Ja, det tok litt tid, ein brukte nokre midlar på det, men dei utfordringane kommunesektoren no står overfor, er jo av ein heilt annan art, også økonomisk. Difor er eg oppteken av korleis vi jobbar framover for nettopp å sikre forholda for norske kommunar.

Eg registrerer at Kapur i sitt innlegg er oppteken av å sjå bakover i tid, ikkje av å sjå framover, sjå på dei utfordringane kommunane har med å få tak i kvalifisert arbeidskraft, sjå på korleis vi kan leggje til rette for at kommunane kan utnytte ressursane sine betre, og korleis vi

styrkjer økonomien til kommunane. Eg registrerer at det ikkje låg føre nokre konkrete forslag om ein styrkt kommuneøkonomi frå Høgre i vår, då vi diskuterte kommuneproposisjonen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:16:21]: Jeg merker meg at kommunalministeren i sitt innlegg ikke snakket veldig mye om kommuneøkonomien og tilstanden for norske kommuner. Det forstår jeg godt, for der ute meldes det fra kommuner over det ganske land om en ganske begredelig situasjon. Ja, det er en svært alvorlig situasjon for norsk økonomi.

La meg ta utgangspunkt i mitt eget fylke, Troms. Fra Tromsø, som er rød-grønt styrt med en Arbeiderparti-ordfører, meldes det om at man må kutte med 500 mill. kr – 400 ansatte – de neste årene. Det er en alvorlig situasjon for Tromsø. Det er tilsvarende for Harstad. Der må man kutte 200 mill. kr i kommunebudsjettet. Det er også rød-grønt styrt med en Arbeiderparti-ordfører.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva vil han si til lokalpolitikkerne i Tromsø og i Harstad – og for så vidt alle andre lokalpolitikere over hele landet – som opplever at de må gjøre disse dype kuttene i kommuneøkonomien?

Statsråd Erling Sande [15:17:28]: Det er stor grunn til å ta den økonomiske situasjonen i kommunane på alvor. Det handlar om viktige tenester for folk – det handlar om barnehage, om skule og om eldreomsorg. Senterpartiet og Arbeidarpartiet gjennomførte eit løft for kommunane allereie då vi overtok regjeringskontora. Eg kan ikkje hugse at Framstegspartiet støtta det løftet den gongen. No håpar eg – og replikken til Framstegspartiet tyder på det – at regjeringa kan forvente støtte for eit løft for kommuneøkonomien når vi fremjar det i budsjettet. Det står att å sjå.

Eg må ha lov til å undre meg over at då vi behandla inntektssystemet for kommunane, var byen representanten Amundsen viste til, Tromsø, ein av dei som kom bra ut av omfordelinga vi gjorde av midlar innanfor systemet. Det ville altså Framstegspartiet ikkje vere med på då.

Per-Willy Amundsen (FrP) [15:18:34]: Det er en litt interessant sammenligning kommunalministeren gjør. Selv med og til tross for de endringene som vi kunne gått inn i og diskutert omfattende – for det var mange endringer som skjedde samtidig – vil de midlene og de endringene i inntektssystemet overhodet ikke kunne svare ut de enorme utfordringene som Harstad, Tromsø og mange kommuner over hele landet står i.

Hvis vi skal tro på regjeringen – og det må vi jo – legger de i sin egen kommuneproposisjon til grunn 5 mrd. kr ekstra til kommunene i neste statsbudsjett.

Det er ikke i nærheten av å nå de målene som jeg antar kommunalministeren innerst inne ønsker når man snakker om likeverdige tjenester og likeverdige tilbud, når man bruker disse festtalene og prater om gode kommunale tjenester over hele landet. Realiteten er at det må kuttes dypt i de kommunale tjenestene de neste årene.

Jeg utfordrer kommunalministeren igjen, utover å bruke typen ord som alvorlig: Hva er statsrådens beskjed til lokalpolitikkerne over hele landet?

Statsråd Erling Sande [15:19:41]: Eg kan godt gjenta det eg sa i det førre innlegget mitt: Eg synest situasjonen i norske kommunar er alvorleg økonomisk. Mange kommunar slit økonomisk. Det tek regjeringa på alvor. Vi såg teikn til det allereie i vår, og det er bakteppet for at vi allereie då varsla eit løft for økonomien i norske kommunar for 2025. Det kjem vi til å føreslå for Stortinget, og så blir det spennande å sjå korleis Framstegspartiet stiller seg til ei slik satsing når budsjettprosessane begynner her på huset.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [15:20:31]: Eit frislepp på bustadmarknaden er ein av dei største forskjellsdrivarane i det norske samfunnet. Ingen er eigentleg imot eigarlinja, men realiteten er at stadig fleire fell utanfor og ikkje har råd til å kjøpe sin eigen bustad. Korttidsutleige brer om seg i bustadområde, auka byggjekostnader og låg bustadbygging presser utleigeprisane oppover, og den med minst ressursar blir pressa ut av leigemarknaden. Over éin million nordmenn leiger bustad. Mange barn får ein dårleg oppvekst på grunn av dette.

Kva vil statsråden og regjeringa gjere for å få fortgang i eit arbeid for ein ikkje-kommersiell utleigesektor og ny husleigelov? Og kva økonomisk draghjelp kan folk og kommunar rekne med å få frå regjeringa for å få fart på arbeidet med å skaffe alle ein bustad dei har råd til, også dei som må leige?

Statsråd Erling Sande [15:21:28]: Dette er eit stort og ikkje minst viktig spørsmål. På overordna nivå trur eg den viktigaste jobben som regjeringa har gjort, er knytt til den økonomiske politikken. Det å få kontroll på prisveksten, få kontroll på rentevæksten, er viktig, for dyrtida har ført til auka press både på bustadmarknaden og på leigemarknaden og gjort at fleire opplever det som vanskeleg å kome inn på bustadmarknaden.

Så har vi samtidig sagt tydeleg, og ikkje berre sagt, men utført – bl.a. i lag med SV gjennom budsjettforhandlingane – ei storsatsing på Husbanken. Det er viktig. Langt fleire kan no få tilgang på startlån for å kjøpe seg sin eigen bustad. Vi styrkjer dei andre ordningane i Husbanken også, dei låneordningane som kommunane

kan nytte seg av for å – gjerne i lag med private aktører – sikre at fleire bueiningar blir tilgjengelege for folk.

Tobias Drevland Lund (R) [15:22:40]: «Nå er det alvor» er overskriften på et brev KS har sendt til alle partiene på Stortinget, og i brevet står det bl.a. at det er urovekkende å se kontrasten mellom virkelighetsforståelsen i stortingssalen og landets kommune- og fylkestingssaler.

Det er ikke rart at KS er oppgitt over manglende virkelighetsforståelse. Min egen kommune, Kragerø, må kutte i hundremillionersklassen. Det samme gjelder kommuner i hele landet, i både by og bygd. Én årsak til tæringen på slunkne kommunekasser er rett og slett store renteutgifter. Da er det spesielt provoserende å lese på nrk.no at Kommunalbanken håver inn på kommunenes gjeld. Kommunalbanken, den heleide statlige banken som har over halvparten av kommunenes gjeld, har med dagens rente høyt overskudd på bekostning av nettopp kommunene, som må ta kuttene der ute. Da er mitt spørsmål: Hva tenker statsråden om at Kommunalbanken skor seg på sulteførede kommuner der ute i Norge?

Statsråd Erling Sande [15:23:44]: Eg trur ikkje løysinga på det kommunane opplever no, er å setje renta til Kommunalbanken til null, men eg har lyst til å seie at det alvorret som ligg bak spørsmålet, nemleg situasjonen i norske kommunar, er noko som regjeringa tek på alvor. Eg prøvde òg å få fram det i ei tidlegare replikkveksling. Om eg skal vere ueinig med KS om noko, må det vere at ein ikkje tek det på alvor. Regjeringa tek det i alle fall på alvor, og eg har inntrykk av at ei breidde av politiske parti også i denne salen tek den situasjonen på alvor.

Vi har sett dette utvikle seg over tid. Vi sa allereie i kommuneproposisjonen i vår at vi kom til å auke løyvingane til norske kommunar det komande året, og vi gjennomfører òg endringar i inntektssystemet som er meinte å treffe dei kommunane som treng det mest.

Alfred Jens Bjørlo (V) [15:24:57]: Kongen skal ein lytte til, også når han snakkar om kommunar og kommunøkonomi. I går sa Hans Majestet følgjande i trontalen, som eg beit meg merke i:

«Det er avgjørende at kommunene har handlefrihet og ressurser til å løse oppgavene etter sine behov.»

Eg trur ikkje det samsvarar 100 pst. med verkelegheitsoppfatninga til kommunane rundt i landet, uansett om vi snakkar om dei største byane eller om distriktkommunane, uansett om vi snakkar om nye, samanslåtte kommunar eller om kommunar som har vore så heldige og blitt redda av Senterpartiet og får lov til å

vere akkurat som dei har vore før – og dermed skulle jo himmelen og lyset kome tilbake over kvardagen i lokal-samfunna deira.

Eg vil spørje kommunalministeren: Trur kommunalministeren at oppfatninga rundt om i norske kommunestyre akkurat no er at kommunane har handlefri-dom og ressursar til å løyse oppgåvene etter behova sine? Og viss dei ikkje har det no, vil dei få det etter at statsbudsjettet er lagt fram, og det løftet som kommunalministeren varslar om?

Statsråd Erling Sande [15:26:05]: Eg trur vi har ei felles utfordring i å sikre at kommunar har eit visst handlingsrom til å bruke ressursane sine slik dei meiner er riktig. Då er det viktig at vi frå vårt hald ikkje pålegg kommunane stadig nye krav og detaljerte instruksar. Det har eg høg bevisstheit kring i arbeidet vårt. Den kritikken som kjem frå norske kommunar, peikar jo ikkje spesielt på denne regjeringa. Han viser til at krava til kommunane har auka over år, og at det har blitt meir krevjande.

Eg er glad for det engasjementet Venstre viser her, og eg har òg tenkt å fortsetje dialogen med kommunane for å sjå på korleis vi kan gjere det lettare for dei å utnytte ressursane sine på ein fleksibel og god måte.

Presidenten [15:26:57]: Replikskordskiftet er omme.

Bjørnar Moxnes (R) [15:27:29]: For over hundre år siden bodde vaskekona Karoline Emilie Larsen alene med seks barn i en ettroms kommunal leilighet på Tøyen. Etter at mannen døde, strakk ikke lønnen til, og i en periode mottok hun offentlig støtte for at familien skulle overleve. Med det ble hun fratatt stemmeretten. Men Karoline nektet å bøye nakken. Hun møtte opp i valglokalet på Kampen skole i 1916 for å avgi sin stemme. Der ble stemmeseddelen inndratt. Sammen med fem andre arbeiderkvinner klagde hun på avgjørelsen. Den klagesaken ble viktig, for de som var blitt frarøvet stemmeretten, reiste selv kampen for likeverd og rettferdighet. I 1919 vant de fram. Endelig hadde alle stemmerett. Det hadde ingen andre partier tenkt på å markere før Rødt fremmet forslag om det i trontaledebatten i oktober 2017, som var vårt aller første forslag i denne sal, og det fikk enstemmig tilslutning.

Historien minner oss om noe viktig. Arbeidsfolk har aldri fått frihet i gave fra de rike og mektige. Hvert skritt har blitt kjempet fram. Rettigheter og rettferdighet er ikke noe vi får, det er noe vi tar. Sånn er det også i dag, som når hundretusener må droppe å gå til tannlegen fordi de ikke har råd, selv om de trenger det, mens landets største oppdrettsmilliardærer økte formuene med 26 mrd. kr bare i fjor. Eller når bydelene i Oslo må kutte hundretalls millioner kroner i velferden, noe som ram-

mer barn og unge, eldre og pleietrengende, mens Høyrebyrådet gir skattekutt til folk med de største og dyreste boligene, eller som når folk flest sliter med høye strømpriser og boliglån som vokser over pipa, mens strømselskapene går med dundrende overskudd. Norske banker hadde et overskudd etter at alle kostnader var betalt, på 100 mrd. kr i fjor. Sånn må det ikke være.

Når det er stor urettferdighet, når velferden må bygges ut og arbeidsfolk må sitte igjen med mer, hvorfor skal de største, rikeste og mektigste skjermes? Fram til 2013 var skatt på overskudd i selskapene på 28 pst. Så kuttet høyreregjeringen den, ned til 22 pst., og dette nivået har dagens regjering beholdt. Det betyr i kroner og øre at bankene betaler 6 mrd. kr mindre nå enn de ville gjort med 2013-skattesatsen. NorgesGruppen, Orkla og Reitan hadde et samlet overskudd på over 10 mrd. kr i fjor. For dem er skatteregningen 720 mill. kr lavere enn den ville vært i 2013.

For å ta strømprisene: Det er ingen naturlov at vår evige, fornybare strøm fra vannkraften – den koster 12 øre/kWh å produsere – skal selges for det fem-, seks- og sjudobbelte. Folk flest skjønner ikke hvorfor den rimelige strømprisen på norsk vannkraft skal dras opp av prisen på dyr gass i Europa. Vi snakker her om Norges viktigste konkurransefortrinn i hundre år, og som er grunnlaget for veldig mye av industri- og verdiskapingen i Norge. Vi må ta tilbake styringen av strømprisen fra strømbørsen Nord Pool og innføre en innenlands makspris på strøm på 35 øre/kWh. For å kunne gjøre dette i framtiden må vi avvise EUs fjerde energimarkedspakke, som vil gjøre en sånn type makspris ulovlig hvis den vedtas.

Vi står overfor en mulig storkrig i Midtøsten, men Israels folkemord mot palestinerne og angrep på Libanon, som har fordrevet én million mennesker på flukt, nevnes knapt i trontalen. Norge må gjøre mye mer for å stoppe Israels krigshissing og bombing. Vi må støtte opp om Sør-Afrikas sak i Den internasjonale domstolen, ICJ, noe Rødt foreslår her i dag. Oljefondet må slutte å være Europas største investor i okkupasjonen av Palestina. Norge må slutte å godta at våpen og våpenkomponenter fra norskeide selskaper havner i den israelske krigsmaskinen. Kampen for et fritt Palestina fortsetter. Vi krever handling. Norge kan og må gjøre veldig mye mer.

Presidenten [15:32:31]: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Vereide (A) [15:32:48]: Representanten Moxnes hadde eit historisk tilbakeblikk på store delar av den nasjonale klassekampen som har føregått i Noreg. Det er ei historie som ein god Arbeidarparti-representant kjenner godt til.

Ein ting som blir eit veldig naturleg bindeledd når ein snakkar om den klassekampen og trekkjer parallel-

len til eit internasjonalt blikk på det som skjer ute i verda og det truande verdsbildet som er no, er korleis manglande tryggleik òg vil kunne påverke manglande velferd og manglande føreseielegheit for ei framtid òg i eige land. Eit poeng som representanten Moxnes ikkje tøtsja innom, er korleis ein etter Raudts syn kan oppnå det utan å ha eit samarbeid, utan å ha alliansar. Nettopp difor har eg lyst til å utfordre representanten Moxnes på kvifor dei så kategorisk har vore motstandarar av NATO-samarbeidet både i Noreg og i utlandet?

Bjørnar Moxnes (R) [15:33:51]: Norge trenger sikkerhetsgarantier, men vi mener de må være uavhengige av stormaktsinteresser og bestå av et sterkt nasjonalt forsvar og samarbeid med våre naboland og også med andre demokratiske land. NATO er også en angrepsallianse og et verdenspoliti for USA, som har dratt Norge inn i en rekke kriger utenlands, i afrikanske land og i Midtøsten, noe som har fordrevet millioner av mennesker, som har destabilisert hele regioner og skapt et helvete på jord for sivilbefolkningen i Afghanistan, i Irak og i Libya – for å nevne noe. Ja, vi skal ha samarbeid med andre demokratiske land om forsvar, vi skal styrke eget forsvar, men vi skal ikke delta offensivt i USAs verdenspoliti. Derfor er vi imot norsk NATO-medlemskap.

Torbjørn Vereide (A) [15:34:52]: Representanten Moxnes' linje om at vi skal vere vår eiga øy og putle med vårt og forhåpentlegvis kunne krysse fingrane for at vårt eige forsvar er nok til å stå imot dei store kreftene i verda, er ei haldning som minner meg litt om nokre amerikanske tendensar der ein skal byggje murar, der ein skal halde seg for seg sjølv, og der ein skal kutte samarbeidet. Eg er veldig bekymra for at den linja og den politikken – viss Raudt hadde fått gjennomslag – hadde medført veldig stor utryggleik. Angrepsallianse, blir det hevda. I 75 år har NATO vore ein forsvarsallianse, og han har gjort eit utruleg viktig arbeid for å tryggje alle dei no 32 medlemslanda i alliansen.

Korleis meiner Moxnes og Raudt at vi skal kunne vere i stand til å forsvare oss – Noreg aleine?

Bjørnar Moxnes (R) [15:35:54]: For det første hadde de nordiske landene som kjent felles sikkerhetsgarantier fra mai 2022 og til disse landene ble medlem av NATO et år senere. Den typen garantier burde Norge etablere med samtlige nordiske land, og de vil tre inn hvis noen av disse landene blir truet. NATOs sikkerhetsgaranti er avhengig av enstemmighet. Man skal ha støtte fra Orbans Ungarn, man skal ha støtte fra Erdogans Tyrkia, og man skal ha støtte fra potensielt Trumps USA. Disse tre regimene må si ja for å utløse kollektivt selvforsvar av Norge hvis vi skulle be om det. Det er tryggere, mener vi, å styrke vår egen forsvarsevne

– ikke minst i nord, som vi gjør i forsvarsforliket – og søke allianser med våre demokratiske naboland i Norden framfor å belite oss på Orban, Erdogan eller Trump.

Hårek Elvenes (H) [15:37:02]: Russlands invasjon av Ukraina viser hvor sårbart et naboland til Russland er uten nære allierte. Det har ført til at nabolandet Finland søkte medlemskap i NATO, og det gjorde også nabolandet til Finland, Sverige – nettopp for å være beskyttet av NATOs kollektive sikkerhetsgaranti.

Rødt ønsker å trekke Norge ut av NATO. Hvordan vil Rødt kompensere og sørge for at vår evne til forsvar og avskrekking opprettholdes på samme nivå som gjennom et NATO-medlemskap, når vi skal trekke Norge ut av NATO?

Bjørnar Moxnes (R) [15:37:48]: Norges nasjonale interesse er lavspenning i nord. Vi har ikke interesse av verken å bli oppfattet som eller i praksis være en framskutt base for amerikanske offensive operasjoner med brodd inn mot Russland. Det vil øke spenningen i nord, og det vil øke krigsfaren i nord. Det motvirker vi ved å være til stede i nord med våre egne styrker, under norsk kommando, og hvis ikke vi er der med våre styrker, vil andre stormakter rykke inn. Derfor er forsvarsforliket viktig for å bygge opp under lavspenning i nord.

Vi ønsker også å få sikkerhetsgarantier fra andre nordiske land – og det er det fullt mulig å få uavhengig av NATO – som vil utløses gjensidig hvis ett av landene trues. Det er mye tryggere, mener vi, enn å være avhengig av et ja fra land som Tyrkia, Ungarn eller USA under Trump.

Margrethe Haarr (Sp) [15:39:01]: Vi har fått til en historisk enighet om et forsvarsløft i Norge, noe som er helt nødvendig etter mange år med nedbygging. Uavhengig av den satsingen vil Norge likevel ha behov for et stabilt forsvarssamarbeid for å kunne forsvare seg. NATO er sikkerhetsgarantien til Norge, og etter at Finland og Sverige også ble medlemsland, har man også fått et nordisk forsvarssamarbeid.

Rødt har uttalt at akkurat nå, når situasjonen er såpass urolig, er det ikke gunstig å melde seg ut av NATO. Likevel har Rødt foreslått kutt til det som er med og sikrer den norske forsvarevnen, gjennom å kutte bidrag til NATO-samarbeidet, gjennom kutt i tilskuddet til NATOs driftsbudsjett, kutt i EDF, European Defence Fund, kutt i utgifter til forhåndslagring og innkjøp av kampfly og kutt i militæroperasjoner, for å nevne noe. Mener representanten Moxnes at disse forslagene bidrar til å sikre vår trygghet og forsvarevne i den situasjonen vi er i nå?

Bjørnar Moxnes (R) [15:40:00]: Rødts NATO-syn ligger fast. En utmeldelse er uaktuelt så lenge flertallet i

befolkningen og på Stortinget ikke er for det, men Rødts syn på NATO ligger fast.

Så mener vi at veien til å sikre landets suverenitet og sikkerhet går langs to spor.

For det første må vi styrke vår egen nasjonale forsvarevne. Det gjør forsvarsforliket på veldig mange forskjellige punkter. Det er helt avgjørende også for å få spenningen ned i nord. Hvis vi ikke er til stede med våre fartøy i våre enorme havområder og sikrer norsk suverenitet, vil andre stormakter rykke inn i det tomrommet, og da kan faren for eskalering også med russerne bli veldig mye større enn når det er norske styrker under norsk kommando som gjør det.

For det andre ønsker vi sikkerhetsgarantier med demokratiske land i vår nærhet framfor å belite oss på NATO, som også er en angrepsallianse.

Presidenten [15:41:03]: Replikskordskiftet er omme.

Sveinung Rotevatn (V) [15:41:25]: Førre måned vart det sett varmere rekord – ikkje berre éin varmere rekord, men fleire titals varmere rekordar over heile Noreg. Øvst på pallen til slutt stod Etne i Sunnhordland, som no har registrert den varmaste septemberdagen i Noreg nokosinne – 30,6 grader. Dei slo den gamle rekorden ikkje med nokre desimalar, men med to heile grader. Den gamle rekorden var tre år gamal. 2024 ligg an til å verte det året der dei globale klimagassutsleppa når nok ein topp, og i 13 av dei 15 siste månadene er det sett nye globale varmere rekordar.

Klimaendringane er i full gang, med dei konsekvensane det får for ismelting, havstiging, ørkensspreiing og dårlegare livsvilkår for menneske, dyr og plantar. Alle varsellampene blinkar, og vi har veldig dårleg tid. Regjeringa Støre, derimot, ser ut til å ha frykteleg god tid. Viktige EU-direktiv innanfor klima- og energipolitikken står på vent. Senterpartiet har tydelegvis framleis full vettorett på det området. Trass i at EU no har signalisert at tolmodet er i ferd med å ta slutt, er f.eks. fornybardirektivet frå 2018 framleis gjenstand for eit evigvarande internseminar i regjeringa.

Det viktigaste løftet regjeringa har gjeve i klima- og energipolitikken, har vore, som det heiter, å utvikle, ikkje avvike norsk sokkel. Det har dei levert på. Olje- og gassutbygginga går på fullt turtal. Ein kan merke seg at det offentlege ekspertutvalet som vurderte klimapolitikken fram mot 2050, kom med ei veldig tydeleg anbefaling. Det var at skal vi ha sjanse til nå klimamåla våre, må vi snart leggje ein plan for korleis vi skal klare å avrunde oljealderen på ein fornuftig måte.

I tillegg kom dei med ei ganske interessant åtvaring til norske politikarar: Den oljeskattepakken som vart vedteken i denne salen i 2020, som har gjeve ein veldig «boost» i olje- og gassnæringa, er snart tom. Ordreboke-

ne er i ferd med å verte tømte, og då, åtvare utvalet, vil det kunne kome nye krav frå industrien om nye støttepakkar. Kva skjedde? Jo, mindre enn eitt år etter at utvalet kom med den spådomen, var toppsjefen i eit stort selskap ute på forsida av Dagens Næringsliv og bad om ein ny støttepakke.

Statsministeren kommenterte heldigvis i den anledninga at regjeringa ikkje har planar om ein ny støttepakke. Eg håpar den mangelen på planar ligg fast, for i møte med den typen krav, som kjem til å kome, er det viktig at eit samla storting klarer å halde hovudet kaldt – og mykje kaldare enn det ein klarte våren 2020. Då må ein rett og slett seie tydeleg nei til nye stimulipakkar. Omstillinga av olje- og gassnæringa går allereie for sakte. Det er ingen grunn til å forseinke ho ytterlegare.

Samtidig som vi stoppar ny forureining, må vi ta vare på naturen vi har. Vi må også rydde opp i gamle synder, slik som vi f.eks. har gjort i Store Lungegårdsvanet sør for Bergen sentrum, der ein i tiår, for ikkje å seie hundreår, har dumpa kloakk, industriavfall, tungmetall og miljøgifter, som gjer at det har vore utrygt å bade der, og langt mindre har det vore gode levevilkår for fisk og andre sjødyr og plantar. Den førre regjeringa, med Venstre i spissen, føreslo pengar til å rydde opp. No er det gjort. Kva ser vi då? Jo, vi ser igjen stimar med fisk: hyse, kviting og torsk. Vi ser kråkeballar, vi ser sjøstjerner, vi ser alt det vi skal sjå i havet, når vi lar det vere i fred og lar naturen vekse fram.

Naturen har ei fantastisk kraft i seg. Han kan reparere seg sjølv, han kan kome tilbake viss vi gjev han rom til det. Difor må vi ikkje berre la vere å øydeleggje ny natur, vi må også gje rom for meir natur.

Denne regjeringa har framleis til gode å leggje fram eit statsbudsjett der dei ikkje kuttar i viktige natursatsingar som f.eks. skogvern. No har det leke ut at dei omsider skal gje nokre slantar til natur i budsjettet som kjem. Eg er mildt sagt spent på å sjå heilskapen i det. Svaret kjem på måndag.

I alle tilfelle er det slik at sjølv om klimapolitikk og naturpolitikk kan vere komplisert i sine detaljar, er det ikkje så komplisert, meiner eg, i praktisk politikk. Då er det rett og slett slik at skal ein få ordentleg klimapolitikk og ordentleg naturpolitikk, treng ein politikarar som bryr seg om klimaet, og som bryr seg om naturen.

Presidenten [15:46:22]: Det blir replikkordskifte.

Elise Waagen (A) [15:46:31]: I tillegg til politikere som bryr seg om klima og natur, trenger folk også politikere som bryr seg om lommeboken deres.

I en tid da veldig mange har opplevd å få dårligere råd, har gratis SFO vært en viktig velferdsreform. Småbarnsfamilier opplever nå å få kutt i regningen på ca. 18 000 kr per barn når man har barn i SFO. Jeg kan vise

til min hjemby. Der ser vi at i de områdene hvor det bor lavinntektsfamilier, har deltakelsen i SFO gått opp fra 50 pst. til 100 pst. Det viser at det faktisk virker.

Guri Melby har uttalt at veien til gratis SFO er brolagt med sløseri. Jeg lurar derfor på, hvis Venstre skulle komme i regjering en gang, om de vil fortsette som man gjorde med maksprisen i barnehagen, der man økte den år for år, og ta for seg SFO på samme måte – om man fortsatt står på at det er brolagt med sløseri?

Sveinung Rotevatn (V) [15:47:37]: For det første kan ein merke seg at når vi no er i gang med ein ny sesjon, fortset Arbeidarpartiet trenden frå førre sesjon – og den før det. Det er i all hovudsak å vere fornøgd med dei SV-gjennomslaga som har kome i budsjettet, og ikkje dei regjeringa sjølv føreslår.

Men eg skal svare på spørsmålet, for Venstre har jo, når vi har hatt budsjettmakt, prioritert gratis kjernetid både i barnehage og i SFO. Vi har vist at dette er noko vi prioriterer, men det er også slik at pris ikkje er det einaste som betyr noko, ikkje minst for kvaliteten i SFO. Det vi no ser, er at både i barnehagar og på SFO-avdelingar landet rundt er det stor mangel på personell, ikkje minst på kvalifiserte folk som kan jobbe der, og det har også noko å seie. Eg meiner at når ein skal utvikle eit godt SFO-tilbod, betyr pris noko, ikkje minst for dei som i utgangspunktet ikkje har råd, men det er også andre ting som det er viktig å satse på.

Elise Waagen (A) [15:48:34]: Jeg vil hevde at prisen absolutt har noe å si når man ser at deltakelsen har gått fra 50 pst. til 100 pst. ved å innføre SFO som et gratis tilbud.

Vi kan også gjerne snakke om innhold og kvalitet, for det virker ikke helt som om Venstre har tatt inn over seg bemanningskrisen ute i barnehagene mange steder nå. Det er prisverdig at man påpeker det, men når man ser til de alternative budsjettene, ønsker man å innføre rullerende opptak i barnehagene uten samtidig å gjøre noe med bemanningen. De ansatte ute i barnehagene mener at dette vil forringe kvaliteten betydelig. I realiteten er Venstres politikk å gjøre barnehagene både dårligere og dyrere. Jeg skjønner egentlig ikke helt hvordan Venstre får dette til å gå i hop.

Sveinung Rotevatn (V) [15:49:26]: Eg synest det er interessant at Arbeidarpartiet no nyttar anledninga til å snakke ned det eg oppfattar er det tydelegaste kravet og ønsket frå småbarnsforeldra landet rundt. Det handlar nettopp om rullerande barnehageopptak. Frustrasjonen ved å verte ståande utan barnehageplass og utan meir foreldrepengar er stor – apropos lommeboka til folk.

Det er framleis slik at er barnet fødd på feil tidspunkt av året, går det ut over foreldra si lommebok,

mogleg yrkesdeltaking og moglegheita barnet har til å gå i barnehage. Det at Arbeidarpartiet no framstiller det slik, det som har vore ei viktig satsing i Venstres alternative budsjett, som vi har lagt inn pengar til – ordentlege pengar – samtidig som den samla pengebruken er lågare enn forslaget frå regjeringa, synest eg at landets småbarnsforeldre faktisk skal merke seg. Venstre kjem til å jobbe vidare for rullerande barnehageopptak, for vi meiner det er ein kjempeviktig reform, slik at fleire kan gå i barnehagen, og slik at foreldre som ønskjer å gå på jobb, kan gå tilbake på jobb.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:50:31]: Det stundar snart mot ein ny stortingsperiode, og Venstre søker òg makt. Etter å ha høyrte representanten Rotevatn her i dag er strategien til Venstre å gje den makta til EU – altså mindre makt til denne sal, meir makt til Brussel, anten det er snakk om landbrukspolitik, fiskeripolitikk, handelspolitikk eller innanfor klimaområdet, som representanten Rotevatn var innom.

I sommar var Venstre ute og skulle hasteinnkalle Stortinget. Det var ikkje forsvarsministeren som skulle hasteinnkallast fordi det er krig i Europa. Det var heller ikkje utviklingsministeren, for å snakke om bistand. Det var på grunn av at det var ein EU-kommissær som meinte at det hasta så forferdeleg med eit enkelt EU-direktiv at ein altså skulle hasteinnkalle Stortinget.

Det er liksom ikkje måte på kva Venstre skal ha No-reg inn i fortast mogleg. Finst det eitt enkelt eksempel på eit direktiv som Venstre er imot, som har kome frå EU?

Sveinung Rotevatn (V) [15:51:33]: For det første trur eg ikkje så mange i denne salen er i tvil om engasjementet til Venstre for å få stoppa krigen i Ukraina, løyve meir pengar til han, ta imot ukrainske flyktningar – som regjeringa no stramar inn på. Det har vore ei rekke initiativ på det i denne salen, inkludert i dag.

Når vi er bekymra for den enorme køen av etterslep på EU-direktiv denne regjeringa står for, handlar det om norske interesser. Det er mogleg at representanten Gjelsvik føler seg mektig når han og Senterpartiet sit og blokkerer eit EU-direktiv frå 2018, men eg synest det er mykje viktigare at vi i denne vesle verdsdelen vår faktisk kan dele på den makta vi har saman globalt. Då må vi jobbe saman, sitje rundt dei same møteborda og verte einige om ting som angår alle: klimapolitikk, energipolitikk, forsvarspolitik, helsesamarbeid, satelittsamarbeid. Dei to siste er eksempel på noko Noreg ikkje er med på. Eg trur det bl.a. er fordi EU er i ferd med å miste tolmodet, når vi ikkje gjennomfører det vi allereie har sagt at vi skal vere med på.

Erlend Wiborg (FrP) [15:52:43]: Den ene nestlederen i Venstre, Abid Raja, har skrevet en bok der han tar

en betydelig politisk U-sving når det gjelder innvandrings- og integreringspolitikk. Det gleder selvfølgelig Fremskrittspartiet, og vi registrerte på NRK nylig at dette ikke var et sedvanlig soloutspill, men noe partilederen også står bak.

Representanten Rotevatn har ledet Venstres programkomité. Jeg registrerer at det er tolv punkter knyttet til innvandring. Samtlige tolv punkter handler om å myke opp. På integreringsfeltet er det syv punkter. Ingen av de punktene handler om å stille krav, alle handler om oppmykninger. Mitt spørsmål til representanten Rotevatn er: Betyr dette at Venstres U-sving kun er retorisk og ikke reell politikk?

Sveinung Rotevatn (V) [15:53:42]: For det første trur eg representanten Wiborg har teke opp denne boka til representanten Raja i alle sine replikkar i dag, så ho må ha gjort eit stort inntrykk på han. Det er bra, det er godt at stortingsrepresentantar les bøker, ikkje minst bøker skrivne av Venstre-folk.

Eg trur at representanten Wiborg og andre har eit litt skakt inntrykk av Venstres innvandringspolitikk. Venstre har heile vegen vore for at vi f.eks. skal ha spreidd busetjing, som eg også oppfattar at Abid Raja er veldig oppteken av, slik at det ikkje vert for mange med utanlandsk opphav i enkelte bydelar og enkelte kommunar. Det er ei lang linje i vår politikk.

Vi har også vore med på ei rekkje innstrammingar historisk. Det betyr likevel ikkje at vi er for kvar innstramming Framstegspartiet føreslår. Vi meiner også at om ein f.eks. skal føre ein asylpolitikk som er streng og rettferdig, som ein seier, bør ein også føre ein kvoteflyktningpolitikk som bidreg til at den typen mekanismar vert oppretthaldne globalt, for å unngå ulovlege flyktningstraumar. Difor føreslår vi bl.a., punkt éin, å ta imot fleire kvoteflyktningar.

Presidenten [15:54:48]: Replikskordskiftet er omme.

Åsmund Aukrust (A) [15:55:08]: Jeg tror mange av oss akkurat nå holder pusten med tanke på hva som skal skje de neste timene og dagene. Verden står nå på randen av en storkrig i Midtøsten, og vi har kanskje den farligste situasjonen i Midtøsten i moderne historie. Israelske styrker er nå på vei inn i Libanon, iranske missiler har blitt avfyrt mot Israel, og millioner av mennesker lever nå i frykt. Dette er det vi har fryktet lenge, at denne forferdelige krigen i Gaza skal eskalere. Fra norsk side har vi gjort det vi kan for å unngå at den skal spre seg til hele regionen.

På mandag viser kalenderen igjen 7. oktober. Det var høstdagen da Israel ble rammet av et brutalt terrorangrep som tok over 1 200 menneskeliv, uskyldige ungdommer som var på musikkfestival, familier som bodde

i kibbutz og altfor mange andre. Nå som vi nærmer oss årsdagen, tenker vi på alle dem som savner sine, og de som fortsatt venter på å få hjem sine – gislene.

Israel har som alle andre land rett til selvforsvar, men det vi har sett det siste året, er noe helt annet. Gazas befolkning er drevet på flukt igjen og igjen. De lever under konstant frykt og ydmykelse. Det er 40 000 mennesker som er drept i krigen, og veldig mange flere lider eller har mistet livet på grunn av mangel på mat, medisiner, vann og alt annet som skal til for å overleve. Nødhjelp slippes knapt inn, og situasjonen er både umenneskelig og uholdbar. Vår solidaritet ligger hos Gazas befolkning, som har gått igjennom det aller tøffeste året.

Jeg er stolt av at Norge har ledet an for å stoppe denne krigen. Vi har krevd umiddelbar våpenhvile. Vi har insistert på at internasjonal rett skal holdes, og at de ansvarlige for krigsforbrytelsene skal stilles til ansvar. Vi har jobbet for å få gislene løslatt, at humanitær hjelp skal komme inn, og vi har økt vår støtte til det palestinske folk.

Det blir ingen fred i Midtøsten før det blir våpenhvile i Gaza. Det er det aller viktigste. Men etter det, det er da den virkelig store jobben begynner med å bygge fred, sikkerhet og stabilitet. Også her har Norge ledet an, og kanskje det beste eksempelet på det er anerkjennelsen av staten Palestina. Det finnes ingen militær løsning for fred. Fred kan bare komme gjennom politisk prosess, hvor okkupasjonen tar slutt og terror og drap av sivile opphører. En tostatsløsning er den eneste veien for å få til en bærekraftig fred for alle sider i denne konflikten.

Norge har hatt en veldig tydelig stemme. Samtidig ser vi – i skarp kontrast – hvordan dette ville vært med en borgerlig regjering. Da Norge, Spania og Irland anerkjente staten Palestina, dro Fremskrittspartiets leder, Sylvi Listhaug, rett til den israelske ambassaden. Når Libanon nå angripes med bomber og bakkestyrker, kommer det jubelord om fantastiske og fine operasjoner fra Fremskrittspartiet. Vår regjering har stått fast på den politiske og økonomiske støtten til FNs arbeid for palestinerne, samtidig som de borgerlige har krevd å strupe den. Jeg er glad og stolt over at den norske regjeringen har levert, og at arbeidet ikke stopper opp før lidelsene opphører.

Vi behøver ikke å reise til Midtøsten for å finne krig. Vi har en storskala krig midt i Europa. Vi må aldri slutte å bli sinte, redde, forbannet og opprørte over Russlands brutale krig i Ukraina. Det er nå over ti år siden Russland invaderte Krym, og det er to og et halvt år siden februar-natten da Russland gikk til fullskala invasjon av Ukraina. Her mener jeg Stortinget har funnet fram til det beste i oss. Vi har samlet oss om støtten til det ukrainske folk – politisk, moralsk, militært, sivilt og humanitært. Da Nansen-programmet ble lansert av statsminister Støre, presi-

dent Zelenskyj og de parlamentariske lederne, var Norge først ute med et flerårig støtteprogram for Ukraina. Siden den gang er det mange andre land som har fulgt etter. Det gjør at det norske programmet har hatt større verdi enn programmet i seg selv. Og programmet har siden det ble lansert for halvannet år siden, nærmest blitt doblet, både for 2024 og i programmets totale ramme.

I en debatt som stort sett handler om alt det vi på Stortinget er uenige om, er det bra at vi kan komme sammen og bli enige om det som vil være en hovedoppgave for oss også denne sesjonen, nemlig vår felles støtte til ukrainernes kamp. For det er virkelig ingen klisjé å si at ukrainernes kamp også er vår kamp. Vår frihet avhenger av deres frihet, og ukrainerne skal vite at vi er på deres side så lenge det er behov for det.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-plassen.

Presidenten [15:59:52]: Det vert replikkordskifte.

Bård Ludvig Thorheim (H) [16:00:04]: Iran spiller en destruktiv rolle i Midtøsten-regionen. Iran gir penger, trening og forsyninger til Hamas, som sto bak 7. oktober-massakren, houthiene i Jemen, som angriper norsk og internasjonal skipstrafikk, og det paramilitære Hizbollah. De systematiske menneskerettighetsbruddene fra Irans regime og undertrykkningen av og brutaliteten mot kvinner i Iran kjenner ingen grenser. Deler representanten denne analysen? Og i så fall: Hvorfor reflekteres det ikke i regjeringens og Arbeiderpartiets retorikk om utviklingen i Midtøsten?

Åsmund Aukrust (A) [16:00:46]: Det er veldig lett å være enig i den analysen. Iran har et forferdelig brutalt regime, som først og fremst er brutalt mot sin egen befolkning, og som undertrykker politisk opposisjonelle minoriteter og ikke minst kvinner. Nyhetene fra Iran har stort sett bare vært negative de siste årene, med ett unntak. Det har vært veldig fint å se den kraften som lå i de kvinnene som var ute og demonstrerte og krevde sine rettigheter, og som fikk Nobels fredspris. De ble jo æret for den kampen for et år siden. Det jeg derimot er helt uenig i, er at dette ikke reflekteres i hva vi sier fra norsk side. Vi er veldig tydelige på at Iran sitter med et stort ansvar både for undertrykkelse av egne borgere og for støtte til ulike militante grupperinger som er utrolig destruktive og driver med terror og drap i hele Midtøsten. Der er Norge veldig tydelig. Norge snakker med Iran, for vi mener at Iran spiller en veldig viktig rolle, og det kommer vi til å fortsette å gjøre.

Bård Ludvig Thorheim (H) [16:01:48]: Først: Takk for svaret. Jeg er glad for at vi deler analysen. Det viktigste for sikkerhet på vårt kontinent er likevel at Ukrainas

forsvarskamp lykkes. Det har blitt snakket en del om at regjeringen har kommet bakpå i støtten til Ukraina, men i tillegg til den økonomiske støtten er det viktig at Norge også bidrar til at Europa blir uavhengig av russisk gass, klarer klimaomstillingen og også gjør seg uavhengig av strategiske mineraler fra land som Russland og Kina. Hvorfor trenerer da regjeringen Norges deltakelse i helt sentrale europeiske initiativer som fornybardirektivet, Net-Zero Industry Act og forordningen om kritiske mineraler?

Åsmund Aukrust (A) [16:02:41]: Jeg er helt uenig i at Norge har havnet bakpå på noen som helst måte i vår støtte til Ukraina. Jeg er derimot helt enig i det representanten sier om at Ukrainas kamp også handler om vår egen sikkerhet. Vår støtte til Ukraina handler mest om at det blør i hjertene våre å se de forferdelige lidelsene, men den handler også om vår egeninteresse og at verden blir et fryktelig mye farligere sted dersom Ukraina ikke vinner fram.

Jeg er helt enig i at vi må gjøre mer for å beskytte vår egen sikkerhet. Derfor har vi fått til et historisk forsvarsløft som alle partier nå stiller seg bak. Vi skal utvinne mer mineraler her hjemme i Norge og i Europa, vi bør hele tiden se etter andre områder å arbeide på i europeisk sammenheng, og jeg er uenig i virkelighetsbeskrivelsen av at vi i regjering ikke gjør det i dag.

Himanshu Gulati (FrP) [16:03:35]: Da den norske regjeringen før sommeren anerkjente Palestina som stat, var det en ensidig anerkjennelse uten noen krav og uten noen framforhandlet løsning eller avtale mellom aktørene i konflikten. Bakteppet var selvsagt terrorangrepet 7. oktober i fjor, hvor det for øvrig ble tatt gisler som ennå ikke er løslatt, og også det vi i etterkant har sett, med angrep på Israel fra Libanon, Syria, Irak, Jemen og andre aktører.

Finlands president, Alexander Stubb, mente at anerkjennelsen av en palestinsk stat på dette tidspunktet var å påskjønne Hamas for terroren. Jeg lurer på hva representanten mener om den uttalelsen, og om han ser at en anerkjennelse på nåværende tidspunkt kan ses på som en påskjønning for den terroren og det angrepet som ble gjort.

Åsmund Aukrust (A) [16:04:29]: Bakteppet var ikke terroraksjonen. Bakteppet for anerkjennelsen er over 70 år med okkupasjon. Palestinerne har krav på å leve i frihet og fred – som israelerne og alle andre mennesker her på kloden. Vår anerkjennelse handlet nettopp om at det skulle være en vei for å komme dit at palestinerne faktisk får sin egen stat. Jeg er helt uenig i at dette er en anerkjennelse av Hamas. Tvert imot, det er å si at det palestinske folk har krav på å bli representert av ledere som verden kan stille krav til, som verden kan

møte med forventninger, og som gir dem rettigheter. Det er ikke Hamas. De som har bekjempet Hamas mest opp gjennom historien, er ikke Israel, det er den palestinske regjeringen. Det er de som virkelig har gått i front i kampen mot Hamas, og det har vært borgerkrig i Palestina mellom Fatah-partiet og Hamas. Jeg mener at det er den legitime palestinske ledelsen som fikk den viktige anerkjennelsen som Norge gjorde i mai.

Guri Melby (V) [16:05:39]: Etter at regjeringen hadde møte med de parlamentariske lederne om utvidelse av Nansen-programmet, uttalte statsminister Jonas Gahr Støre til NTB:

«Det er nødvendig å tilpasse støtten til det vi ser på bakken og i regionen. Ukraina er fortsatt i en eksistensiell kamp. Vi nærmer oss tusen dager i krig.»

Selv om vi har kritisert størrelsen på det beløpet regjeringen har utvidet Nansen-programmet med, mener jeg det er umulig å tolke Jonas Gahr Støre på noen annen måte enn at situasjonen i Ukraina er svært vanskelig, og at vi derfor må øke støtten vår til Ukraina. Så, en uke etterpå, kommer regjeringen med det grepet å fjerne kollektiv beskyttelse for en del av de ukrainerne som kommer fra det justisministeren omtalte som såkalt trygge områder. Mener Åsmund Aukrust at dette er å tilpasse støtten til et land som er i en eksistensiell kamp?

Åsmund Aukrust (A) [16:06:36]: Situasjonen er svært vanskelig for ukrainere. Hver eneste dag blir det drept folk på slagmarken i Ukraina. Tusenvis av ukrainske barn er kidnappet og satt i russisk fangenskap. Den endringen som Norge gjorde når det gjelder kollektiv beskyttelse fra de områdene som ikke politikerne har bestemt at er trygge, men som UDI og våre fremste eksperter mener at er tryggere i Ukraina – det var endringen – gjør ikke at de som kommer fra disse områdene, ikke har rett på å søke asyl. De kan søke asyl som alle andre, men den kollektive beskyttelsen i disse områdene er ikke da automatisk.

Så vil jeg også minne om at Norge har tatt imot over 80 000 ukrainske flyktninger. Det er langt flere enn alle de andre nordiske landene. Det er gjort en fantastisk innsats, og dette har gått mye bedre enn jeg tror noen hadde forutsatt, takket være norske kommuner, frivillighet og alle andre. Men det er klart det er et balansepunkt når det gjelder hva det er mulig å få til i Norge, og derfor var den justeringen nødvendig.

Presidenten [16:07:40]: Replikskordskiftet er omme.

Erlend Svardal Bøe (H) [16:08:03]: Aldri før har norske pasienter måttet vente lenger på helsehjelp. Ventetidene for å få helsehjelp for fysiske sykdommer er i august 85 dager i snitt, og over 260 000 mennesker

står i helsekø. Det er frustrerende ikke å få den helsehjelpen du trenger når du trenger den, og ikke minst med den maktesløsheten du kjenner på som enkeltmenneske i møte med et stort system. Økte ventetider gjør at mennesker må sette livet sitt på vent. Noen kan falle utenfor arbeidslivet, og hverdagen blir tyngre å bære. Alle i salen her ønsker at ventetidene skal snu, og at pasientene i tiden framover skal slippe å måtte stå i en unødvendig lang helsekø.

Mye av ansvaret for den situasjonen som norske pasienter nå står i, og som har blitt vanskeligere, er det Støre-regjeringen som har. Siden 2021 har ventetidene økt med nesten to uker, 50 000 flere pasienter står i helsekø, og dobbelt så mange pasienter opplever å ikke få helsehjelp innenfor den medisinske forsvarlige fristen som er satt av helsetjenesten. Det er uholdbart, og i økte ventetider ligger det mange tapte muligheter og mye usikkerhet for norske pasienter.

I mai lanserte Støre-regjeringen det såkalte ventetidsløftet, med brask og bram. Etter tre år med rødgrønn helsepolitikk som har bidratt til å øke ventetidene, helsekøene og fristbruddene kraftig, men også sveket samarbeidet med private aktører og systematisk redusert sykehusenes mulighet til å få mer betalt for å behandle flere pasienter, bestemte Støre-regjeringen seg endelig for at det var på tide å gjøre noe. Ventetidsløftet til Støre-regjeringen er en form for skippertakspolitikk som norske pasienter ikke fortjener, og som landets helsepersonell heller ikke fortjener. Støre-regjeringen har erklært dugnad og sier at ventetidsløftet først og fremst er en ekstraordinær innsats. Men denne gangen har ikke regjeringen erklært unntakstilstand på grunn av en pandemi. Denne gangen er det dugnad for å ta igjen konsekvensene av Støre-regjeringens feilslåtte helsepolitikk i tre år. I takt med at helsekøene har økt, har Støre-regjeringen endret finansieringen, sånn at sykehusene nå taper penger på å behandle flere pasienter. Arbeiderpartiet har også endret retorikken, men ikke politikken når det gjelder bruk av ledig behandlingsskapasitet hos private aktører. Den grunnleggende politikken til Arbeiderpartiet består, og det så vi ikke minst med avviklingen av fritt behandlingsvalg og nedsetting av avkommer-sialiseringsutvalget, for å bygge ned privat sektor i helse- og omsorgstjenesten.

Det er grunn til å spørre seg hvor vår felles helsetjeneste var da det gikk ni måneder før MS-syke Nina fra Mo i Rana fikk helsehjelp. Hun opplevde at fristen for hvor lenge det er medisinsk forsvarlig å vente for å få helsehjelp, ble brutt med hele tre år, og hun følte seg glemt av helsetjenesten. Og hvor var vår felles helsetjeneste for politimannen «Lars», som i ren desperasjon over den lange ventetiden på en enkel operasjon som kunne ha fått ham raskt tilbake i arbeidslivet, valgte å låne

100 000 kr av sin far for en privat operasjon? Bak alle de storslåtte ordene til helseminister Vestre om at det er satt i gang flere hundre tiltak, står det mennesker som trenger helsehjelp – mennesker som Nina og mennesker som «Lars», som kjenner konsekvensene av Støre-regjeringens feilslåtte helsepolitikk på kroppen.

Høyre mener vi kan få ned ventetidene, og vi har ikke ventet på at det skal bli rekordhøye ventetider, før vi har foreslått tiltak i denne salen. Høyre har foreslått mer penger til de offentlige sykehusene, foreslått flere øremerkede kjøp av ledig kapasitet hos private aktører for å sikre flere raskere helsehjelp og foreslått at sykehusene ikke skal tape penger på å behandle flere pasienter. Forrige gang Høyre satt i regjering, klarte vi å kutte ventetidene med to uker. Vårt fremste løfte til pasientene når vi kommer tilbake i regjeringskontorene neste år, er at vi skal klare det igjen, for vi trenger en helsetjeneste som alltid setter pasienten først, og ikke systemet, og som ikke driver skippertakspolitikk, men klarer å holde ventetidene lavest mulig for norske pasienter.

Presidenten [16:12:35]: Det vert replikkordskifte.

Øystein Mathisen (A) [16:12:48]: En av de største utfordringene vi står overfor i helsevesenet, og kanskje spesielt i nord, der vi kommer fra, er mangelen på helsepersonell. Før pandemien fikk Høyre kraftig kritikk av Riksrevisjonen for ikke å ha en god nok plan for å rekruttere tilstrekkelig arbeidskraft i helsevesenet. Det har vi tatt tak i gjennom Nasjonal helse- og samhandlingsplan og opptrappingsplanen for heltid og god bemanning i omsorgstjenesten. I tillegg utdanner vi flere ved å styrke desentralisert utdanning. Vi har en historisk økning i studiestøtten og et nytt og bedre opptakssystem som får unge raskere ut i arbeidslivet. Vi har en ordning for å avskrive studielån i distriktene, en profesjonsmelding med mange tiltak, og vi styrker kommuneøkonomien og sykehusøkonomien. Mange av disse tiltakene har Høyre vært veldig kritiske og negative til. Det var derfor uforståelig å lese Høyres program, som har få og utydelige tiltak om hva man skal gjøre for å sikre nok personell. Mitt spørsmål er derfor: Hva gjør Høyre framover for å sikre at vi utdanner nok helsepersonell, når de er kritiske til det meste som kommer fra regjeringen?

Erlend Svardal Bøe (H) [16:13:52]: Det er jo litt spesielt å høre på Arbeiderpartiet, som selv senket kravene til kvaliteten på helsepersonell da de f.eks. fjernet karakterkravet for sykepleierutdanningen. Jeg mener at svaret for å rekruttere mer helsepersonell framover ikke er å senke kvaliteten på dem som er ute i tjenesten.

Vi er enige om at vi vil sikre mer attraktivitet ved å ta ned belastningen på helsepersonellet, men da helsepersonellkommisjonen kom med sin utredning, var noe av

det første Høyre gjorde, å strekke ut en hånd til regjeringen og si at vi ønsket å inngå forlik om den, for skal vi lykkes framover, må vi sørge for at det er tiltak som står seg over tid.

Da vi satt i regjering, fikk vi på plass Tørn-prosjektet, som er et veldig bra prosjekt for å sikre mer heltid og flere turnusordninger. I tillegg opprettet vi primærhelse-tjenesteteteam, som regjeringen nå legger ned, for å sikre mer oppgavedeling og mer tverrfaglighet i helsetjenesten.

Vi har altså foreslått veldig mange tiltak for å bidra, men det hjelper som sagt ikke med en regjering som senker kravene til dem som skal behandle pasienter og brukere av helse- og omsorgstjenesten, slik Arbeiderpartiet har gjort.

Øystein Mathisen (A) [16:14:59]: Representanten sier at vi senket kravene. Det vi er mest opptatt av, er hva folk kan når de kommer ut av utdanningene. Det sier også universitetene selv: De sier at de er klare til å gjøre det som skal til for å løfte dem til det nivået der de blir gode helsearbeidere som bidrar til og sikrer vår felles velferd. Er Høyre mer interessert i hva man skal kunne når man kommer ut fra videregående, ikke det man kan når man har kommet ut fra høyere utdanning og skal inn i helsesystemet? Er det mer ønskelig å ha tomme studieplasser enn å fylle dem med alle som ønsker å bidra, og som kan bli dyktige helsearbeidere?

Erlend Svardal Bøe (H) [16:15:34]: Dette er ikke helt riktig. Jeg utfordret Arbeiderpartiet på hvorfor de sa nei til vår invitasjon om å inngå forlik om helsepersonellkommisjonen, men det klarte ikke representanten å svare på. Det er klart at når en skal ta utgangspunkt i hvordan en skal styrke helsepersonell framover, f.eks. sykepleiere, som er en viktig gruppe, må vi først spørre sykepleierne hvilke krav de er opptatt av. Det er ingen tvil om at Norsk Sykepleierforbund f.eks. er imot at regjeringen har senket kravene for å komme inn på sykepleierutdannelsen, nettopp fordi de er bekymret for kvaliteten og hvordan det vil gå ut over norske pasienter og brukere.

Vi er helt enig i at vi må ha mer desentralisert utdanning. Det vi gjorde f.eks. våren 2021, da Henrik Asheim var forsknings- og høyere utdanningsminister, var å legge fram en egen strategi for å få til mer desentralisert utdanning.

Vi må også sørge for at vi ikke bare ser på kvaliteten i utdanningstilbudet. Jeg tror at veldig mange er opptatt av det de møter etterpå. Det handler om mulighet til etter- og videreutdanning, god ledelse og andre typer tiltak som bidrar til akkurat det.

Sandra Borch (Sp) [16:16:53]: Regjeringen har akkurat lansert en ordning for sletting av studielån. Ordningen vil gjelde 189 kommuner. De som blir omfattet av denne ordningen, får muligheten til å slette utdanningsgjeld på 25 000 kr i året. I tillegg forbedrer vi ordningen i Nord-Troms og Finnmark, hvor satsen dobles fra 30 000 til 60 000 – et tiltak som er tatt veldig godt imot av både folk som bor i disse kommunene, og av en rekke kommuner som Høyre styrer selv. Så ser jeg at Unge Høyre er ute og kritiserer den ved å si at dette er galskap. Jeg tror velgerne i Troms og Finnmark ønsker et svar på om dette er en ordning som Høyre og representanten Bøe kommer til å videreføre. Kan representanten Bøe gi folk i nord den garantien?

Erlend Svardal Bøe (H) [16:17:48]: Nå representerer ikke jeg Unge Høyre; jeg representerer Høyre. Jeg tenker at Unge Høyre må få lov til å ha sine diskusjoner om hva de mener om ulike ting, men det er ingen tvil om at Høyre har en stolt historie når det gjelder bl.a. tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark. Det var Jan P. Syse som tilbake på 1990-tallet, da han var statsminister, var den som gikk i bresjen for å opprette nettopp tiltakssonen. I Høyre sier vi i vårt program at vi vil bygge videre på det. Personrettede tiltak i Nord-Norge hadde vi f.eks. også i 2017, da vi styrket dem for lærere. Vi sa at lærere skulle få ytterligere nedskrivning av studielånet – ikke bare i tiltakssonen, men i hele Nord-Norge som landsdel. Så mener jeg at når vi ser på Senterpartiets distriktpolitikk, handler den om å øke skattene kraftig i distriktene, sende pengene til Finansdepartementet i Oslo og så sende noen småbeløp tilbake til f.eks. Nord-Norge etterpå. Vi er mest opptatt av å sørge for at vi har gode utdanningsmuligheter og også arbeidsplasser. Da må vi ikke ha så høye skatter som Senterpartiet har gått inn for.

Sylvi Listhaug (FrP) [16:19:01]: Det var veldig interessant å høre representanten Svardal Bøe snakke om at vi må sette pasientene foran systemet. Høyre gjorde det stikk motsatte da vi behandlet et forslag fra Fremskrittspartiet om å stoppe innføringen av Helseplattformen i Helse Møre og Romsdal. Det ble stemt ned i denne salen. Høyre kunne sikret et flertall i denne saken, men valgte å gjøre det motsatte. Resultatet er nå det vi advarte mot: Helsepersonell slutter, merforbruket er skutt i været, og helsekøene øker fordi sykehusene behandler færre pasienter. Problemene er store. Er Høyre villig til å innrømme at det var feil å ikke lytte til alle advarslene fra ansatte, og at Høyre har et medansvar for det uføret sykehusene i Møre og Romsdal nå står i?

Erlend Svardal Bøe (H) [16:19:54]: Jeg tror det er viktig å gå tilbake til intensjonen med det som er satt i

gang. Den handler nettopp om å sørge for et bedre pasientsystem. Man skulle ha én innbygger – én journal, sånn at det ble lettere for pasientene mellom de ulike nivåene. Så er det ingen tvil om at det som har skjedd i Helse Midt-Norge, er alvorlig, og det er grunnen til at Høyre har vært tydelig på at en må få en gransking av det som har skjedd, for å se på hvordan en skal gjøre det annerledes senere. Vi har vært veldig tydelige på det, og vi kommer til å følge det opp, men det er først og fremst helseforretaket Helse Midt-Norge som skal følge opp dette i det videre arbeidet. Vi er opptatt av at en nå får en skikkelig gransking av det som har skjedd i Helse Midt-Norge, og det som har skjedd med Helseplattformen.

Presidenten [16:20:36]: Replikordskiftet er omme.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:20:57]: For Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering har det vore avgjerande viktig å leggje til rette for at folk skal kunne bu, arbeide og leve eit godt liv i heile Noreg, for trygge og gode lokalsamfunn i både bygd og by, for å styrkje kommunane og finansieringa av sjukehusa, og for eit lokalt nærverande politi som legg vekt på førebygging og på å vere til stades i kvardagen til folk over heile landet. Alt det er det varsla satsingar på i det statsbudsjettet som kjem om nokre dagar.

Vi er opptekne av å leggje til rette for vekst og utvikling i heile Noreg. Vi er opptekne av å leggje gode rammer rundt livet til folk. Vi er òg opptekne av å leggje grunnlaget gjennom nasjonal eigarskap og kontroll, og sikre norsk sjølvstende og stå opp mot overstyring frå EU og EØS.

Eit heilt grunnleggjande fundament for å utvikle Noreg er at vi har gode, moderne og framtidretta kommunikasjonar. Vi må ta betre vare på det vi har, og så må vi utbetre der ein kan og byggje nytt der ein må. Ei viktig dreining i ressursbruken har nettopp vore i større grad å prioritere det: meir vektlegging av drift og vedlikehald, mindre investeringar og viktige fornyings- og utbetringstiltak, slik at ein finn rom for alt frå utbetring av Veibustkrysset i Sula i Møre og Romsdal, som er varsla frå samferdselsministeren, til òg å gjere viktige utbetringstiltak på Hovedbanen, på jernbanen som går mellom Lillestrøm og Eidsvoll. Det handlar om trygge vegar, og det handlar om å få toga til å gå.

Vi skal, i ei tid med auka levekostnader for folk, bidra til å gjere kvardagen for folk rundt i Noreg litt betre. Vi har gjort store grep når det gjeld ferjekostnader, som gratis ferje til øysamfunna og ei rekkje andre strekningar langs kysten, og halverte ferjeprisar elles. På flyrutene er det redusert og halvert makspris på FOT-rutenettet i heile landet. Det handlar om å sjå kvardagen til folk og gjere grep som betyr noko.

For alle pendlarane i landet har vi gått motsett veg av det som var politikken under den førre regjeringa, som stramma inn gong etter gong i vilkåra for pendlarane. Ein har gjort det betre for pendlarane, alle dei titusenvis av pendlarar som kvar einaste dag er avhengige av å kome seg til og frå jobb, og som òg får redusert kostnadene sine med pendlarfrådrag.

Vi har starta oppryddinga i drosjepolitikken, ein feilslått strategi frå det førre fleirtalet som bidrog til å gjere dei same feila som andre land har gjort før oss. Vi har sørgt for å innføre krav om bankgaranti, kompetansekrav, krav til taksameter og taklampe og eit krav om at løyvehavarane skal vere tilknytte ein drosjesentral. Alt det er viktige grep for å rydde opp i drosjenæringa, men vi skal òg gå vidare for å leggje til rette for eit godt drosjetilbod framover, i bygd og by.

Vi skal satse vidare på utbygging av moderne og framtidretta breiband. Er det noko som er ein grunnplanke når det gjeld å leggje til rette for at folk skal kunne bu kor hen dei vil, og at dei skal kunne drive næringsverksemd kor hen dei vil, er det å ha tilgang til høghastigheits breiband. Den målsettinga som har vore i inneverande periode, og som ein snart er i mål med, er at ein skal ha ei dekning på minst 100 Mbit/s. Den nye målsettinga som skal kome framover, handlar om at vi må gå endå lenger og satse på gigabit-dekning for alle i heile Noreg ved utløpet av neste stortingsperiode.

Vi må sikre nasjonal eigarskap og kontroll. Senterpartiet har vore oppteke av nasjonal eigarskap og kontroll over tid og åtvare mot forslaga frå høgresida om å redusere nasjonal eigarskap over både jord- og skogeiendommar og andre naturressursar, men òg over viktig infrastruktur. Det er ganske utruleg at ein i desse tider og i dagens situasjon opplever at representantar frå Framstegspartiet i Finnmark, når det er snakk om moglege kinesiske interesser ved hamna i Kirkenes, seier at det er på sin plass å utfordre norske myndigheiter, og at dersom det kjem eit kinesisk selskap for å drive handel med dei, kjem dei til å dra den heilt ut. Dei vil altså køyre på.

I staden må vi gå i motsett retning. Vi må styrkje den nasjonale eigarskapen og kontrollen og leggje til rette for vekst, utvikling og gode kommunikasjonar i heile Noreg.

Presidenten [16:26:01]: Det vert replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:26:15]: Senterpartiet og regjeringa kom tidleg med ei innrømming om at vegbygging skulle nedprioriterast og vegstandardane kuttast. Det skulle takast betre vare på det vi har, og det skulle gjelde både riksvegar og fylkesvegar. No ser vi resultatet. Vegbygginga har stoppa opp, men samtidig veks vedlikehaldsetterslepet. Forfallet aukar. Den same auken ser vi innanfor bilavgifter og bilrelaterte kostna-

der, og det er bilistane som må betale. Bilistane er igjen vortne avgiftspolitiske mjølkekyr og får lite igjen for det dei må betale svært mykje ekstra for. Senterpartiet skulle liksom ta vare på det vi har. Det vi ser no, er det stikk motsette. Kvifor vil Senterpartiet og regjeringa fortsetje å drive ein politikk som aukar vedlikehaldsetterslepet på både riksvegane og fylkesvegane i heile landet?

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:27:16]: Det som ligg i Nasjonal transportplan og vert følgt opp i forslaget til statsbudsjett som snart vert lagt fram, slik det er presentert offentleg, er nettopp ei vridning mot at meir av ressursbruken er knytt til drift og vedlikehald, mindre investeringar, viktige utbetringstiltak og å ta nokre veldig trafikkfarlege punkt rundt om i landet, slik som Veibustkrysset i Sula kommune, som eg nemnde i stad, og som eg veit at òg representanten Sve har eit engasjement for. Det er altså på vakta til denne regjeringa vi faktisk sørgjer for å få gjort noko med det. Det handlar altså om å prioritere i ei tid der ein har sett auka kostnader i samfunnet. Det har difor òg vore viktig å ta ned aktiviteten i noka tid. No ser ein at det kjem store prosjekt – nokon av dei aller største samferdselsprosjekta nokosinne: Arna–Stanghelle i Hordaland, eit prosjekt til 40 mrd. kr, vert det no varsla oppstart på. Kløfta i Finnmark og andre viktige prosjekt kjem til å kome etter tur.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:28:18]: Halvparten av dødsulykkene og dei alvorlege ulykkene skjer på fylkesveg, og 80 pst. av vegnettet er fylkesveg. Regjeringa lovde i NTP-en ein milliard ekstra til fylkesvegane i dei fyrste seks åra og opptrapping dei neste seks åra. Det vi ser no i lekkasjar frå statsbudsjettet, er 481 mill. kr fordelt også på rassikring, tunnelsikkerheitsforskrifta og beredskap. I Møre og Romsdal reiste representantar frå Senterpartiet i regjeringa rundt og lovde 100 mill. kr til Møre og Romsdal fylke. Det gjekk ikkje lenge før vi fekk fasiten – at det ikkje vart meir enn 50. Og mesteparten av pengane går til rassikring, tunnelsikkerheitsforskrifta og bruer. Synest representanten at ein verkeleg har oppfylt det ein lovde i NTP med ein milliard, som ville gjeve Møre og Romsdal 100 mill. kr? Og er det ikkje litt pinleg å måtte reise rundt no og beklage at ein feilinformerte folk i f.eks. Møre og Romsdal, der dei knapt nok får halvparten av det dei var lovde?

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:29:20]: No rotar representanten Sve godt. For det første: Når det gjeld NTP, er det lagt til grunn ei lineær opptrapping, som gjer at ein tek det gradvis og sørgjer for at ein skal få ein milliard i snitt gjennom første seksårsperiode. Der er vi godt i rute.

Det som no har kome frå regjeringa, er knytt til delar av finansieringa av fylkesvegane – drygt 4,5 mrd. kr. To-

talt sett brukte altså fylka i fjor ca. 24,5 mrd. kr. Så det aller viktigaste for å finansiere fylkesvegar er å ha ein sterk fylkesøkonomi, og der har Framstegspartiet vist seg som ein særdeles dårleg part gjennom å føreslå store kutt i økonomien til fylka når dei har lagt fram sine alternative budsjett.

Liv Kari Eskeland (H) [16:30:20]: Næringslivet i heile landet peikar på at det viktigaste som må på plass for at ein skal utvikla seg, omstilla seg og skapa arbeidsplassar, er infrastruktur. Då snakkar ein ikkje om gratis ferje eller fylkesvegar, men eksempelvis effektive forbindelsar opp og ned langs kysten vår.

Solberg-regjeringa kom godt i gang. No er det fire felt frå Bergen til Os, og me er snart gjennom i Rogfast. Og som kommunalminister signerte òg representanten Gjelsvik planprogram for Hordfast. Likevel har denne regjeringa gjennom NTP sett ein effektiv stoppar for Hordfast-prosjektet.

Eg ønskjer å spørja representanten om han meiner det er fornuftig å driva samferdselspolitikk ved å ikkje leggja til rette for den infrastrukturen som Vestlandet treng for å greia seg i dei knalltøffe omstillingane dei står i, dernest å bruka store ressursar, altså 2 mrd. kr til Statens vegvesen for å planleggja noko som regjeringa ikkje tenkjer å realisera, og til sist kutta den delen av den viktige hovudpulsåra som gjer at ein ikkje utløyser potensialet i dei prosjekta som no står ferdige eller som snart er ferdige?

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:31:28]: Alt til si tid.

Det er heilt riktig som representanten Eskeland seier at langs kysten, på strekninga mellom Stavanger og Bergen, held dei no på med bygging av Rogfast – eit av dei største vegprosjekta nokosinne.

Når det gjeld Vestland fylke, er det som regjeringa både la fram i NTP og som ein òg følgjer opp i statsbudsjettet no, heilt i tråd med dei prioriteringane som Vestland fylke sjølv har kome med.

Eit prosjekt som dei har prioritert og vore opptekne av over lang tid, er Arna–Stanghelle, som har veldig mykje med rassikring å gjere, som har veldig mykje med beredskap å gjere, og som bidreg til avkorting av reisetid på både veg og bane.

I tillegg har vi òg lagt fram forslag og fått støtte i Stortinget til Røldal–Seljestad. Ein har òg prioritert Hafstadfjelltunnelen i Førde i NTP-forslaget og andre viktige prosjekt som Vestland fylke har prioritert. Så vil òg sjølv sagt Hordfast vere eit prosjekt som ligg i utviklingsporteføljen, noko lenger fram i tid.

Liv Kari Eskeland (H) [16:32:34]: Eg vil gjera representanten merksam på at dei prosjekta han no ramsa

opp, i hovudsak var aust–vest-forbindelsar og ikkje nord–sør-forbindelsar.

Eg kunne tenkja meg å koma inn på eit anna tema òg, for eg registrerer at gratisferje er løfta fram av mange representantar frå Senterpartiet som svaret på å redde distrikta. Det som skulle vera ei gladsak, har no vorte eit hovudbry for enkelte øysamfunn, og fylka melder at ordninga er underfinansiert. I Vestland, som er styrt av Senterpartiet, dekkjer ein no opp underskotet i ordninga ved å heva prisen på andre kollektivbillettar. Eg har lyst til å spørja representanten om han synest det er greitt at alle andre kollektivreisande i Vestland skal betala for at tyske bubilturistar skal få gratis ferje.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:33:29]: For det første er det fantastisk bra for veldig mange næringsdrivande og veldig mange i lokalbefolkninga at ein har fått gratis ferje til øysamfunn og ei rekkje stader og halverte ferjekostnader andre plassar. Det er altså ikkje ein bubilturist, som kanskje tek ferja ein, to eller tre gonger i løpet av eit år, som får den store verdien av at det er gratis ferje. Det er jo dei som bruker ferja kvar einaste dag – for å pendle til og frå jobb, til fritidsaktivitetar eller til andre behov ein har. Difor er det grepet ein har teke med gratis ferje, utruleg viktig.

Det er sjølv sagt òg viktig å styrkje økonomien til fylka. Det som er spesielt med Høgres tilnærming, er at ein for det første vil fjerne gratisferjer, og at ein i tillegg vil kutte i økonomien til fylka. I sitt alternative budsjett i fjor kutta Høgre nesten 2 mrd. kr i økonomien til fylka. Det hadde for det første vorte innføring av ferjebillettar igjen, og i tillegg hadde det vorte mindre pengar til eit godt kollektivtilbod.

Presidenten [16:34:34]: Replikordskiftet er omme.

Erlend Wiborg (FrP) [16:34:50]: Dagens innvandrings- og integreringspolitikk har åpenbart spilt fallitt – ikkje bare i Norge. Vi ser det i hele Europa, og vi ser det spesielt godt i vårt naboland Sverige. Der har man ført en naiv innvandringspolitikk og en totalt mangelfull integreringspolitikk, da de har hatt berøringsangst for å diskutere utfordringene de har, og dermed har de heller ikke kunnet iverksette de tiltakene som har vært nødvendige. Heldigvis står det noe bedre til i Norge enn i Sverige på dette feltet, men vi ser stadig en mer og mer alarmerende utvikling også i Norge knyttet til økende gjengkriminalitet og økende ungdomskriminalitet. Jeg kan lese i lokalavisen i mitt eget fylke at man nå må begynne å sette inn vektere på busser for ungdomsskoleelever på grunn av situasjonen – det har blitt såpass alvorlig. Når man da begynner å se disse utfordringene, og vi vet at mye av det handler om innvandrings- og integreringspolitikk, undrer jeg meg i dag over at Senter-

partiets innvandringspolitiske talsperson var på denne talerstolen uten å nevne innvandring og integrering med et eneste ord. Landets justis- og beredskapsministre, som faktisk er ansvarlig for dette feltet, sitter her i salen, men velger ikke å tegne seg og delta i debatten, selv om dette er en høyaktuell debatt. Det synes jeg er underlig og synd.

For hva er det som har skjedd med Norge på innvandringsfeltet? Norge har på Senterpartiets vakt blitt det mest attraktive landet i Norden for asylsøkere. Vi har sett det når det gjelder ukrainere. Alle er enig i at vi skal ta imot og hjelpe ukrainere på flukt, men det har vært en utfordring at Norge i lange perioder har tatt imot langt flere enn våre naboland til sammen. Mye av det handler om at vi har en regjering som velger å gi altfor høye ytelser til flyktninger som kommer, ikke bare til ukrainere, men ytelser til flyktninger generelt.

Vi ser at ytelsene man får som nyankommet flyktning i Norge er mer enn dobbelt så høye som dem man får i Sverige og i Danmark. Når Fremskrittspartiet har foreslått å redusere dette til maksimalt svensk og dansk nivå, sånn at vi ikke fremstår som altfor attraktive for dem som ønsker å komme av økonomiske grunner, velger regjeringen – ved statsråd Brenna – å gå til frontalangrep på Fremskrittspartiet og mener det vil skape økt konfliktnivå og store utfordringer. Samtidig velger den samme regjeringen – ved statsråd Brenna – å mene at veldig mange av landets pensjonister skal måtte leve på ytelser som er lavere enn det vi gir til dem som kommer som flyktninger. Det tror jeg mange synes er galt.

I forrige uke var jeg på Lampedusa i Italia og pratet med flere av dem som tar imot mange av båtflyktningene som kommer. Alle er enig i at utfordringen er stor, men alle er også enige om at den politikken man har ført, ikke har fungert. Derfor foreslår Fremskrittspartiet asylmottak i tredjeland. Det er noe vi har foreslått i mange år, men vi har stått alene om det. Nå ser vi at land etter land i Europa kommer etter, og retorisk ser vi også at flere partier i denne sal kommer etter. Men når Fremskrittspartiet fremmer forslag om det, blir det dessverre nedstemt. Så er det viktig at de som kommer til Norge og faktisk skal være her, blir tatt godt imot, og at vi sørger for at de blir raskest mulig integrert og kommer seg ut i det norske samfunnet.

Norge bruker over 30 mrd. kr på innvandrings- og integreringstiltak. Danmark bruker ca. 4 mrd. kr, og samtidig ser vi at man i Danmark har en vesentlig høyere yrkesdeltakelse enn i Norge. Det er grunnen til at Fremskrittspartiet har sagt – og nå fremmer et konkret forslag om – at vi må endre introduksjonsprogrammet sånn at det faktisk blir arbeidsrettet, og at vi må lære av det som virker. Det har ikke vært den politikken vi har ført i Norge.

Lars Haltbrekken (SV) [16:40:14]: Sommeren vi har bak oss, har vært rekordvarm – den varmeste som noen gang er målt. Året 2024 ligger også an til å bli det varmeste året noensinne. Samtidig ser vi at de eneste nyhetene regjeringen kommer med på klimaområdet, er nye utsettelse. Først ble klimameldingen, som sier noe om hva vi skal sette i verk av tiltak og virkemidler for å kutte utslippene etter 2035, utsatt. Så ble klimameldingen, som Stortinget ba om for å skjerpe tiltakene før 2030, utsatt. Og for noen dager siden ble det også klart at de nye målene som Norge skal melde inn for å være med på å oppfylle Parisavtalen, utsettes. Norge blir for sen til å følge fristen som FN har satt til 1. februar.

Det vi dessverre ikke får utsatt, er temperaturøkningen. Vi får ikke utsatt det stadig mer intense regnet eller det stadig økende antall flommer som kommer. Klimakrisen tar ikke pause, selv om regjeringens klimapolitikk virker å ha gjort det. Derfor er det viktig at SV i løpet av de tre siste årene har fått en del gjennomslag på miljøområdet. Vi har sørget for at det ikke åpnes nye områder for olje- og gassvirksomhet i denne stortingsperioden. Hadde det ikke vært for at vi stoppet 26. konsesjonsrunde, kunne høyresiden funnet flertall med regjeringen for oljeboring opp mot Nordpolen og lenger inn mot land av Finnmarkskysten, Nordlandskysten og Trøndelagskysten. At iveren etter å bore etter olje og gass er enorm på høyresiden, har vi fått bekreftet også den siste tiden. Høyre har igjen vist sitt sanne miljøansikt. Høyre har ikke tenkt å la noen områder være skjermet for oljeboring. Nå vil de igjen sette i gang leting etter olje og gass utenfor Lofoten. Dette er et område hvor torsken gyter hvert eneste år, og hvor vi vet at oljesøl vil kunne få katastrofale følger.

SV har sammen med miljøbevegelsen og fiskere samt folket i Lofoten, Vesterålen og Senja i årevis sloss mot petroleumsvirksomhet her. Vi er klare til å ta den kampen igjen om vi er nødt til det, men vi ser heldigvis at det ikke er noe ønske fra verken Arbeiderpartiet eller Senterpartiet å åpne disse områdene. Høyresiden har et betydelig forklaringsproblem når det gjelder hvorfor vi skal gå baklengs inn i framtiden og la oljeselskapene få tilgang til noen av de mest sårbare områdene vi har.

Det er ikke bare i oljepolitikken SV har fått viktige gjennomslag. Vi har også sikret en betydelig mengde penger til utslippskutt i industrien gjennom et punktutslippsprogram som skal støtte de delene av norsk industri som har høye utslipp. Vi har sørget for at vi i år bevilger rekordmye penger til den mest miljøvennlige kilowattimen av dem alle, nemlig den som ikke brukes, og som vi skaffer til veie gjennom energisparing. Det er bra både for naturen og for klimaet. Aldri har bevilgningene

til energieffektivisering vært høyere enn de er akkurat i 2024.

Så ser vi av budsjettlekkasjene som har kommet, at vi nok igjen må slåss for å opprettholde den rekordhøye støtten, men det har vi tenkt å gjøre. Vi har videre også gang på gang sikret rekordhøy støtte til vern av skog og ivaretagelse av natur, og jeg kan forsikre denne sal om at SV fortsatt kommer til å stå på for å kutte utslipp og ta vare på natur.

Seher Aydar (R) [16:45:38]: De økonomiske forskjellene øker, og folk gruer seg til å trekke bankkortet i betalingsautomaten, enten det er i butikken eller på sykehuset. Halvparten av befolkningen har ikke økonomisk trygghet lenger, og mange utsetter å oppsøke helsetjenestene på grunn av dårlig økonomi. De har ikke råd til lege- eller sykehusregningen. For dem som egentlig er helt avhengig av å oppsøke tannlegen, kan summen på fakturaen være så høy at de blir tvunget til å droppe tannlegebesøket. De må leve med smerter, og i verste fall forverres tannhelselidelser, som igjen skaper andre og verre helseproblemer.

Hos fastlegen får vi frikort, men hos tannlegen er det størrelsen på bankkontoen som gjelder. Sånn kan vi ikke ha det. Over 300 000 personer i Norge har ikke råd til tannhelseregningen. Det er både uverdigg og uansvarlig. Derfor kjemper Rødt for en tannhelsereform som sikrer at det ikke koster mer å gå til tannlegen enn å gå til fastlegen.

Nå har tannhelseutvalget levert sin rapport, som er kalt En universell tannhelsetjeneste. Den korte konklusjonen er tydelig: Alle skal ha rett til nødvendige helsetjenester. De foreslår å utvide dagens frikort for helsetjenestene til å omfatte egenandeler for nødvendige helsetjenester, med eget frikort for tannhelsetjenestene som en overgangsordning.

Dette er historisk. Nå kan regjeringen få til en ordentlig tannhelsereform. La oss dra det i land sammen, for det haster. Et av Høyres valgkamplofter var å ikke prioritere tannhelsereform. Vi kan ikke la Høyre stå i veien for en reform som kan gjøre livet til tusenvis av mennesker bedre. Dette er ikke tiden for forsiktige tilpasninger, det er tiden for å våge å ha ambisjoner, så la oss ha ambisjoner sammen.

Rødt hadde i september et tannhelseseminar her på Stortinget, og der fikk vi fortalt en del historier om hvordan folk får når veldedige organisasjoner eller fagforeninger dekker tannlegeregningen, eller når tannleger behandler folk gratis, som en form for julegave. I en velferdsstat skal ikke folk være avhengig av veldedighet for å få helsehjelp. Det er det offentliges ansvar og plikt. Når folk må droppe tannlegebesøket, ta opp forbrukslån for å betale regningen, opprette Spleis eller være prisgitt at

noen trår til der staten svikter, viser det at vi har et stort hull i velferdsstaten. Det hullet vil Rødt tette, og det håper jeg vi kan få flertall for på Stortinget.

Samtidig som de aller rikeste på toppen bare blir rikere og rikere, er det mange som ikke har råd til tannlegen. Hundrevis går rundt med smerter, skader eller ødelagte tenner, for det koster skjorta å bore eller behandle en tannsykdom. Rødt vil få en slutt på at man skal måtte velge mellom strømregningen, tannlegetimen eller mat på bordet.

Sosial ulikhet tar år fra livene til folk. Folk med dårlig råd bor dårligere, har mindre stabile oppvekstvilkår, har en tøffere arbeidshverdag eller kan kanskje ikke jobbe lenger. De opplever mer stress. I tillegg har de dårligere tilgang på helsetjenester generelt. Fattigdom gjør oss syke, og det er dyrt å være syk. Kampen mot Forskjells-Norge er også kampen for helse, leveår og livskvalitet. Folk med dårlig råd har både dårligere helse og dårligere tilgang på helsetjenester. Derfor er styrking av fellesskapsløsninger helt avgjørende.

For å redusere sosial ulikhet i helse må vi også redusere de økonomiske forskjellene i samfunnet vårt. Nå er det på tide at regningen sendes til de aller rikeste i samfunnet, ikke til de sykeste. Vi må styrke og videreutvikle velferden. I dag har vi mye å være stolt av, og det er i hovedsak på grunn av de som går på jobb hver eneste dag. De strekker seg langt, men vi ser at ansatte i velferden, enten det er i helsetjenesten, skolen eller barnehagen, har så høy arbeidsbelastning at det går på helsen løs.

La oss satse på velferden vår, og la oss videreutvikle den. Det er ikke sånn at vi ikke har råd til mer velferd. Tvert imot, det er i økonomisk vanskelige tider for folk at velferden er viktigst, faktisk helt avgjørende.

Alfred Jens Bjørlo (V) [16:50:43]: Mitt og Venstres viktigaste ærend i norsk politikk er å forme framtida – landet og verda vi skal leve i om 10, 20 og 30 år – ei framtid der vi tek vare på naturen, der vi samarbeider meir over landegrensene, der velferdsstaten har rygg til å bere eit samfunn med færre unge og fleire eldre, og ikkje minst der vi har nye bedrifter og nye næringar å leve av, også etter dagens oljealder. Skal vi lukkast med det, krevst det andre politiske prioriteringar enn det dagens regjering står for.

For det første: Ein god skule for alle barn og unge er den beste garantien for å skape verdier og arbeidsplassar i framtida, og samtidig den aller beste førebygginga mot utanforskap, kriminalitet og fattigdom. Ein ny kurs for skulen krev ei regjering som gjer meir enn å ta frå elevane mobiltelefonen og senke krava for å bli lærar. Det handlar om å setje læringa til elevane i sentrum og ta innover seg at ein god skule aller mest handlar om gode lærarar. Ein ny kurs for skulen betyr å sørge for at det å

vere lærar har status og autoritet, og at vi tek lærarane sine rettmessige krav om betre løns- og arbeidsvilkår på alvor – at vi sørger for at ikkje lærarar i sine beste år ved kateteret må forlate klasserommet for å få fagleg påfyll eller høgare løn, men at vi i staden har karriere- og lønsstigar også i klasserommet.

Skal vi forme framtida, må vi òg byggje mykje sterkare bruer mellom skule og verdiskaping. Det trengst ei kraftig styrking av satsinga på forskning og høgare utdanning, slik andre land rundt oss for lengst har skjont, og det krev at vi vrir næringspolitikken over til å byggje framtidas kunnskapsbaserte næringsliv. Regjeringspartia brukar mykje tid på å springe rundt og fortelje at Noreg går så det susar, og at det er eit rekordhøgt investeringsnivå. Det er isolert sett sant, på grunn av tidenes oljeboom og vekst i offentleg sektor, men det skjuler at Noreg på same tid er i ferd med å bomme på hoppkanten i overgangen til framtidas næringsliv. Dei fleste landa det er naturleg å samanlikne seg med, satsar betydeleg meir enn oss akkurat no på forskning, innovasjon, digitalisering, ny teknologi og ny næringsutvikling. Abelia sitt ferske omstillingsbarometer syner at Noreg ligg i botnsjiktet når det gjeld entreprenørskap. Motivasjonen for å starte bedrift er også under gjennomsnittet i Noreg, samanlikna med andre land. Den endå ferskare Global Innovation Index, som kom denne veka, syner at Noreg har ramla ut av topp 20-lista over dei mest innovative landa, mens dei nordiske nabolanda våre er på topp 10. Gründerar og investormiljø som vil satse i nye næringar, ser no mot andre land enn oss, land som har skjont at framtidas næringsliv krev handlekraft og omstillingsevne no.

I dag har vi i Venstre levert inn eit representantforslag med gründerpakken vår, med 5 mål og 50 tiltak for faktisk å bli verdas beste land å starte og drive bedrift i, ikkje på vegner av oss sjølve, men på vegner av titusenvis av små og store verdiskaparar landet rundt, folk som har bygd livsverket sitt på at dei kan stole på løftet om – for å sitere regjeringserklæringa til dagens regjering – «en forutsigbar og ansvarlig skattepolitikk overfor næringslivet». Det har dei ikkje opplevd. I staden har dei opplevd ein nærings- og skattepolitikk frå dagens regjering som minner meir om ein slags raud-grøn variant av tivolispelet Whack-A-Mole, «bank ein moldvarp», for dei som kjenner det. Uansett kor mange skattemoldvarpar som dukkar opp, og som du må slå tilbake med hammaren din, dukkar ein ny og endå meir uventa skattemoldvarp opp ein annan stad i neste runde. Ekstra-arbeidsgjevaravgift-moldvarpen, høgprisbidrag-moldvarpen, exitskatt-moldvarpen, næringsforbod-for-enkeltpersonbedrifter-moldvarpen osv. Dette er ikkje ein føreseieleg og ansvarleg politikk overfor norsk næringsliv. Dette er rot som må ryddast opp i. Og som alle som har rydda, veit: Skal rydding verke, kan ein ikkje berre flytte

bunkar av rot rundt. Det må ryddast systematisk og grundig. Difor er Venstres nye gründerpakke ein heilskapleg pakke med tiltak innanfor både skatt, kapital, arbeidsliv og mykje anna: kutt i exit-skatt og formuesskatt, skattelette for oppstartsbedrifter, auka tilgang til risikokapital for nye bedrifter, fleire teknologistudieplassar, forenkla rekruttering av utanlandske talent, enklare reglar og redusert byråkrati for små bedrifter, eigne tiltak for kvinnelege gründerar osv.

Det er inga tid å miste. Noreg treng ein gründerpolitikk og ein næringspolitikk som gjev meir fridom og fleire moglegheiter og set oss på vegen mot ein meir innovativ og berekraftig økonomi. Jobb nr. 1 er å bygge framtida.

Statsråd Tonje Brenna [16:55:59]: Jobben er enormt viktig for folk. Treffer man nye mennesker, tar henne eller ham i hånden og spør hvem vedkommende er, vil de veldig ofte svare deg med hva de gjør.

Syssetsettingen i Norge er høy sammenlignet med mange andre land, og siden regjeringsskiftet i 2021 har vi fått 145 000 flere i jobb – åtte av ti i privat sektor. Det er bra, men vi vil mer framover. Vi vil ha flere i jobb og færre på trygd. Det er selvfølgelig fordi det er viktig for den enkelte, men det er også viktig for hele samfunnet fordi vi i Norge lever av hverandres arbeid.

I tiden som kommer, vil knappheten på arbeidskraft øke. Andelen i yrkesaktiv alder faller, mens vi blir stadig flere eldre. Samtidig er det rundt 600 000 mennesker i Norge som står utenfor arbeid, utdanning og annen type aktivitet. Det er bekymringsfullt, for blant de 600 000 menneskene er det mange som både kan og vil jobbe.

Regjeringen har satt seg et ambisiøst mål for å få flere av dem inn i arbeid. Innen 2030 skal sysselsettingsandelen i Norge økes til 82 pst. av befolkningen i aldersgruppen 20–64 år. Det betyr at vi skal ha nye 150 000 flere i jobb. Skal vi klare det, må flere politikkområder og aktører trekke i samme retning.

En stor andel av dem som står utenfor arbeid og utdanning, mottar i dag en helserelatert ytelse. Sykefraværet vårt er det høyeste på 15 år. Derfor må vi både unngå at folk faller utenfor arbeidslivet, og legge til rette for at flere kan delta med den arbeidsevnen de har. Vi må forebygge langvarig sykefravær og tilstrømmingen til de langvarige helserelaterte ytelsene. Kort fortalt: Sykefraværet må ned, flere må i jobb, og færre må på trygd.

Regjeringen vil trappe opp og forbedre bruken av arbeidsmarkedstiltak. Flere av dem som står utenfor arbeidslivet, må få tilbud om kvalifisering og bistand til å komme i jobb. Og vi må ikke slippe tak i ungdommene våre. Vi må få unge folk i aktivitet – inn i arbeid og utdanning. Derfor vil vi prøve ut et arbeidsrettet ungdomspro-

gram med inntektssikring som ikke er knyttet til en diagnose, men til den faktiske aktiviteten. Ungdomsprogrammet er et av flere tiltak i meldingen som skal styrke unges muligheter for å komme i arbeid eller utdanning. Regjeringen har også allerede en ungdomsgaranti som skal sikre at flere tilbys tidlig, tett og tilpasset oppfølging.

Vi lever i urolige tider, og mange opplever nå utrygghet, også i det helt nære, i sine egne naboland. Det er en enormt viktig oppgave å bekjempe kriminaliteten og knuse gjengene. Vi skal være tøffe mot kriminalitet og tøffe mot årsakene til kriminalitet. Vi må forebygge bedre, og vi må stoppe den kriminaliteten som foregår. Kriminalitet må få tydelige reaksjoner. I år styrkes politiet kraftig, kontrollen på grensene øker, og straffereaksjonen for lovbrøtere blir strengere.

Jeg er spesielt bekymret fordi det er alvorlig når flere barn og unge begår lovbrudd. Ingen skal føle seg utrygge fordi noen få ungdommer får dominere nærmiljøet med trusler, ran og vold. Samfunnet må beskyttes, og unge lovbrøtere må møtes med tydelige reaksjoner.

Integreringen i Norge går i all hovedsak bra, men vi har også utfordringer. Det er forskjell mellom innvandrere og den øvrige befolkningen, men det er også forskjell mellom de ulike innvandregruppene. Det er 69 pst. av innvanderne våre som er sysselsatt. Det er 11 pst. lavere enn befolkningen for øvrig. Samtidig har den største veksten i nye sysselsatte kommet blant innvandrere. Regjeringen vil føre en integreringspolitikk som både stiller krav og stiller opp. Vi må fortsette å styrke innsatsen for å få flere innvandrere i jobb. Vi må målrette tiltak for flyktninger og andre innvandrere og ha en effektiv arbeidsmarkedspolitik.

I bosetting av flyktninger vil regjeringen legge større vekt på arbeid og utdanning, og introduksjonsprogrammet blir nå ytterligere arbeidsrettet. Vi må sørge for at folk kan norsk og snakker språket, for det er nøkkelen til deltakelse både i arbeidslivet og i samfunnet ellers. Derfor har vi laget nye tilbud om deltakelse i norskundervisning samtidig som man er i jobb, slik at vi kan få bedre integrering, flere i jobb og færre på trygd.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [17:01:08]: Det blir replikkordskifte.

Anna Molberg (H) [17:01:22]: Siden regjeringen tiltrådte, har det vært gjort en del innstramminger i arbeidsmiljøloven. Det å ansette noen på deltid har blitt vanskeligere og mer byråkratisk, og den generelle adgangen til midlertidige ansettelser er fjernet. Hvis du er eier av et byggefirma plassert sentralt på Østlandet, kan du bare glemme å leie inn arbeidskraft når det oppstår behov for det. Men nå, tre år senere, har regjeringen lagt

fram en ny arbeidsmarkedsmelding, hvor det faktisk erkjennes at arbeidslivet må gi mulighet for deltidsarbeid for dem som trenger det. Det er Høyre hjertens enig i. Vi har hele tiden sagt at både deltid, innleie og midlertidige ansettelser kan være viktige veier inn i arbeidslivet for dem som står utenfor. Problemet nå er at arbeidsmiljøloven har blitt så lite fleksibel med Arbeiderpartiet i regjering. Da lurar jeg på hva de nye signalene i stortingsmeldingen betyr i praksis. Skal regjeringen reversere egne innstramminger?

Statsråd Tonje Brenna [17:02:27]: En grunnleggende forskjell på Arbeiderpartiets tilnærming til disse spørsmålene og Høyres er at vi er opptatt av at folk ikke bare skal ha en jobb å gå til, men at de skal ha det trygt og godt på jobben. Det at jobben er fast, at du vet hva du har å forholde deg til, at du vet hva du kommer til å tjene, og at du vet hvor mye og når du skal jobbe, er en veldig viktig del av det. Det at vi har strammet inn reglene for innleie, har ført til at flere har blitt fast ansatt. Det er jeg stolt av.

Når vi skriver i stortingsmeldingen om arbeidsmarkedspolitikk at vi må sørge for at flere kan jobbe noe, og dermed jobbe deltid, er det en erkjennelse av at for en del mennesker er det å jobbe deltid deres versjon av heltid. Det må bli enklere å kombinere arbeid og trygd, og det må være mulig også å kombinere ulike tiltak med det å jobbe noe ved siden av. Hvis du kan jobbe 10 pst., skal du ha mulighet til det, for vi trenger dine 10 pst. deltakelse i arbeidslivet. Det er ikke i motsetning til vår ambisjon om at folk skal ha hele, faste stillinger. Det er en anerkjennelse av at all den arbeidskraften som bor i hvert enkelt menneske i dette landet, har vi bruk for.

Anna Molberg (H) [17:03:34]: Da må det også være mulig å ansette folk i deltidsstillinger – dersom man ønsker å gi folk med redusert arbeidsevne denne muligheten. Det har som kjent blitt veldig mye vanskeligere nå.

Det vi likevel er enige om, er at det er altfor mange unge mennesker som står utenfor arbeidslivet, og som havner på uføretrygd. Det som da blir veldig forvirrende, er at representanten Bjørnar Skjæran fra talerstolen her i dag skryter på seg at trenden med unge uføre nå snur. Sannheten er jo at tallene fra Nav sier at vi har fått nesten 1 000 nye unge uføre på denne regjeringens vakt. Tallet hadde vært enda høyere dersom regjeringen ikke lot folk bli værende på arbeidsavklaringspenger så lenge. Og ja – andelen unge uføre økte absolutt også under den borgerlige regjeringen, og under Stoltenberg-regjeringen før der, men nå har blekket i arbeidsmarkedsmeldingen så vidt blitt tørt, og Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter mener tydeligvis at trenden med

unge uføre nå snur. Kan statsråden avklare hva som er riktig?

Statsråd Tonje Brenna [17:04:38]: La meg starte med å si at det ikke er noe vanskelig å ansette folk i deltidsstilling i Norge. Det er tvert imot så lett at ganske mange mennesker jobber ufrivillig deltid i Norge. Og når vi diskuterer at vi trenger flere mennesker i helsesektoren, hadde vi fått dekt opp veldig mye av det behovet bare ved å ansette folk i hele, faste stillinger. Så det er ikke et problem at folk jobber for lite deltid i Norge. Det jeg imidlertid skal være enig med representanten i, er at vi har et problem med å utnytte restarbeids-evnen hos dem som står helt utenfor arbeidslivet. Det må vi gjøre noe med, og det har regjeringen lagt fram ny politikk for å lykkes med.

Så mener jeg at det er krusninger i statistikken på unge uføre. Det gikk litt bedre en periode. Nå går det litt dårligere igjen. Jeg mener det ikke er så interessant, for jeg mener at hver eneste unge som står utenfor, og som vi ikke klarer å gripe fatt i, er en for mye. Derfor har vi i arbeidsmarkedsmeldingen lagt opp til flere tiltak som skal bidra til å få flere unge med. Vi skal bruke lønnskudd mer som alternativ til uføretrygd, vi skal sikre et eget ungdomsprogram som griper fatt i de unge og sørger for at de kan få inntektssikring mens de er i aktivitet, og vi skal koordinere tjenestene overfor unge mennesker bedre, i tillegg til ungdomsgarantien.

Erlend Wiborg (FrP) [17:05:50]: Først må jeg bare rette litt på det statsråden sa. Hun skrøt av innvandrernes yrkesdeltagelse i Norge. Da er det verdt å minne om grunnlaget for den statistikken statsråden bruker: Hvis man jobber én time i uken, regnes man som sysselsatt. Så tallene er nok litt annerledes enn det statsråden gir inntrykk av.

Statsråden har tidligere sagt at det å redusere ytelsene til flyktninger i Norge ned til svensk og dansk nivå vil bidra til et samfunn med mer kriminalitet. Samtidig vet vi at ytelsene vi gir til flyktninger i Norge, er godt over dobbelt så høye som dem vi gir til personer på økonomisk sosialhjelp, og de er høyere enn det vi gir som ordinær sats for minstepensjon i Norge. Spørsmålet blir: Hvordan kan statsråden mene at det er riktig at flyktninger skal få mer i ytelser enn det landets minstepensjonister får i ordinær sats?

Statsråd Tonje Brenna [17:06:53]: Hvis representanten skal korrigere det jeg sa, må han jo forholde seg til hele setningen jeg sa. Jeg sa for det første at det er et problem for Norge at innvandrerne våre er sysselsatt i mindre grad enn befolkningen for øvrig. Det må vi gjøre noe med. I neste setning sa jeg at den gode nyheten er at det er denne delen av befolkningen som øker mest

når det gjelder at flere kommer inn i arbeidslivet. Vi må altså gjøre mer av det som virker, og det tar meg til svar-et på spørsmålet.

Grunnen til at man får en ytelse når man er nyan-kommet i Norge, er at man deltar i introduksjonspro-grammet. I dag får man rundt 20 000 kr før skatt hvis man er over 25 år, og rundt 13 000 kr før skatt hvis man er under 25 år, for å delta i introduksjonsprogrammet. Den gode nyheten nå er at de aller fleste som kommer – særlig fra Ukraina – deltar i kort introduksjonsprogram. Man får altså et halvt år med stønad mot at man deltar i et arbeidsforberedende program. Det er veldig mye bedre enn at vi har folk gående på sosialhjelp over år. Det ville vært dyrere, og det ville vært mindre produktivt for oss som samfunn å ikke få nyankomne i arbeid.

Erlend Wiborg (FrP) [17:08:00]: Jeg er glad for at statsråden drar opp tallene når det gjelder ukrainere, for det illustrerer akkurat det Fremskrittspartiet har tatt til orde for lenge, og som vi nå har fremmet forslag om, nemlig å endre introduksjonsordningen til å likne den danske modellen, som handler om å yrkesrette med en gang og sørge for at det er arbeid som er målet fra dag én, og at man kan ta resten av opplæringen på kveldstid og i helger. Det er noe statsråden har latterliggjort Fremskrittspartiet for, men tallene viser at Danmark per mai 2024 hadde sysselsatt 57 pst. av ukrainerne som har kommet til landet, mens tilsvarende tall for Norge er på 27 pst. Så der Danmark sysselsetter 57 pst., sysselsetter Norge 27 pst. Da er spørsmålet til statsråd-en om hun mener at Danmark er dårligere til å drive med integreringspolitikk enn Norge, når de har bedre tall enn vi har.

Statsråd Tonje Brenna [17:09:07]: Nei, jeg mener ikke at Danmark er dårlig til det, men representanten er litt upresis når han oppsummerer hvordan jeg har møtt forslagene om å arbeidsrette introduksjonsprogrammet, for svaret på det initiativet er velkommen etter. Dette har regjeringen allerede gjort. Vi har arbeidsrettet introduksjonsprogrammet, og det er jeg glad for, for arbeid er nøkkelen til deltakelse og integrering. Når jeg mener det er verdt å bruke penger på å lære folk norsk og forberede dem på arbeidslivet, er det fordi alternati-vet er veldig mye dårligere, nemlig at folk blir stående på utsiden av samfunnet, ikke klarer seg selv og poten-sielt blir sosialhjelpsmottakere, ikke bare over år, men over generasjoner. Det er et enormt problem for Norge.

Derfor skal vi gjøre mer av det vi vet virker: Vi skal sørge for at folk snakker norsk, vi skal sørge for at de kommer i kontakt med arbeidslivet, vi skal sørge for at de er godt forberedt på arbeidslivet, og vi skal sørge for at folk klarer seg selv. Det koster noen penger i det øye-blikket folk kommer til Norge, fordi man naturlig nok

ikke kan norsk når man ikke har bodd her før, men det er vel anvendte penger. Alternativet er både dyrere, dår-ligere og kan potensielt føre til at flere mennesker lever et dårlig liv i Norge.

Erlend Wiborg (FrP) [17:10:09]: Det er hyggelig at statsråden retorisk i hvert fall sier at hun er enig med Fremskrittspartiet når det gjelder å endre introduk-sjonsprogrammet og gjøre det mer arbeidsrettet. Tidli-gere har statsråden og hennes partifelle sagt at det å gjøre introduksjonsprogrammet mer arbeidsrettet, som Fremskrittspartiet foreslår, er oppskriften på uten-forskaps og økende kriminalitet. Det som er utfordring-en, er at statsråden fortsatt – selv med den nye model-len statsråden har tatt til orde for – legger opp til at man skal motta passive ytelser som er høyere enn det andre får i Norge. Når man gir folk passive ytelser for å sitte passivt på en skolebenk såpass lenge som statsråden legger opp til, er det ikke rart at Danmark har vesentlig bedre tall enn Norge. Det underlige er hvorfor statsråd-en ikke vil lytte til sine partikolleger i Danmark, som har den modellen som Fremskrittspartiet ønsker, og som beviselig gir bedre resultater.

Statsråd Tonje Brenna [17:11:14]: Jeg har ikke sagt at representanten Wiborgs partis forslag når det gjelder introduksjonsprogrammet, er oppskriften på utenfor-skap og kriminalitet. Jeg har sagt at Fremskrittspartiets forslag til hvordan vi skal bruke pengene våre på inte-grering, nemlig å fjerne dem fullstendig, er oppskriften på utenforskap og kriminalitet. Hvis man ikke tar imot folk på en måte som gjør at de kan lære norsk og komme seg i jobb, blir de jo stående på utsiden av samfunn-et. Det er jeg imot, og jeg er ikke villig til å gamble på el-ler engang teste ut om det ville fungere, for vi vet både at norsk er nøkkelen til å komme i arbeid, og at man trenger noe forberedelse for å komme i jobb.

Så til spørsmålet om passive ytelser: Det finnes in-gen passiv ytelse man mottar som nyankommen til Norge. Det finnes en introduksjonsstønad, og forutset-ningen for at man kan motta den, er at man møter opp på introduksjonsprogrammet, ikke bare dag for dag, ikke bare uke for uke, men time for time, ellers får man avkorting. Så vi har ikke passive ytelser til nyankomne til Norge.

Haitham El-noush (SV) [17:12:32]: Vi i SV etterlyser konsekvent argumentasjon fra regjeringen, for når det gjelder skattepolitikken, skal de som har mye fra før, motiveres gjennom at de skal beholde mer. Men når det gjelder arbeidslivspolitikken, skal de som ikke har like gode forutsetninger, motiveres gjennom å ha min-dre å rutte med. Vi foreslår at regjeringen setter men-nesker i sentrum av sin politikk, slik at det vil være mu-

lig å tilrettelegge for menneskers frihet og utfoldelse, og det vil også være oppnåelig og skape like muligheter. SV mener at sekstimers arbeidsdag er en del av løsningen, og vi skal være en pådriver for det. Jeg håper at regjeringen og statsråden vil være med på det.

Statsråd Tonje Brenna [17:13:29]: Jeg mener det er menneskene som står i sentrum for Arbeiderpartiets politikk, og i den grad dette er et spørsmål f.eks. om at man skal ha en anstendig ytelse å leve av når man står utenfor arbeid, så er jo uføretrygden økt de siste årene. Sosialhjelpen er økt, pensjonen er økt. Så jeg mener at det er gode muligheter for å leve et godt liv også om man står utenfor arbeidslivet.

Jeg mener det er grunn til å være ærlig om at vi i Norge ikke har råd til at alle jobber sekstimers arbeidsdag. Vi lever av hverandres arbeid. Vi trenger å ha aktivitet i økonomien. Vi trenger å produsere varer og tjenester. Vi trenger å løse store oppgaver som vi står overfor. Men kanskje like viktig: Hvis sekstimers arbeidsdag er målet, må det være et spørsmål for tariffpartene, at de eventuelt blir enige om det. Noe av det aller fineste med Norge er at vi har en modell for samarbeid som er helt unik for vår del av verden, hvor arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden setter seg ned og blir enige om en rekke ting, f.eks. spørsmål knyttet til dette. Hvis tariffpartene vil bli enige om det, så må de gjerne bli enige om det, men jeg mener at vi ikke har råd til å jobbe mindre i dette landet. Tvert imot har vi behov for at flere jobber mer.

Sveinung Rotevatn (V) [17:14:50]: Denne regjeringen overtok på tampen av ein pandemi. Under pandemien var rådet til folk at om du kjenner det minste rusk i halsen, må du vere heime frå jobb. Då skulle ein tru at denne regjeringa sin periode vart prega av ein lang nedgang i sjukefråværet. Realiteten er at det motsette har skjedd – ein er prega av ein oppgang i sjukefråværet. Som statsråden sjølv sa: Vi har no det høgaste fråværet på 15 år – 7,1 pst. Til samanlikning var fråværet siste kvartal før pandemien på 5,9 pst. Dette medfører at utgiftene til sjukepengeordninga er 13,3 mrd. kr høgare kvart år no enn då denne regjeringa tiltredde, og det er justert for løns- og prisvekst. Det sit mange statsrådar på første rad her, og eg tippar at dei kunne fått gjort ganske mykje med 13,3 mrd. kr på sine budsjett – ikkje minst helseministeren, for få ned helsekøane.

Venstre har føreslått at ein bør ha ein eigenandel i sjukelønsordninga etter seks månader, med mindre ein går til gradert sjukmelding, slik at fleire går tilbake i jobb. Det veit eg statsråden er imot. Men spørsmålet mitt er: Trur statsråden det ville fått ned langtidsfråværet?

Statsråd Tonje Brenna [17:15:55]: 13 mrd. kr er mye penger. Jeg tror jammen stortingsrepresentanten selv også kunne gjort en hel del for de pengene. Uansett er poenget at sykefraværet i Norge er for høyt. Det er dyrt for oss som samfunn, helt åpenbart, men det er også veldig dårlig for den enkelte, som blir svakere og svakere tilknyttet en arbeidsplass jo lenger man er borte.

Jeg opptatt av at vi får fraværet ned, og at alle grep vi tar de neste årene, må handle om nettopp det: Hva skal til for å få fraværet ned? Vi har i dag en avtale for inkluderende arbeidsliv, signert og forhandlet fram på en borgerlig regjerings vakt, støttet av Venstre, og den har en del mål vi ikke har nådd, en del virkemidler som har fungert for dårlig, og en del beskrivelser av gode ambisjoner og målsettinger som rett og slett ikke har fungert. Derfor er jeg opptatt av et par ting framover. Det ene er at hvis vi skal ha en ny IA-avtale, må den faktisk fungere. Det andre er at vi må samarbeide om løsningene, for det er både ulike situasjoner i ulike sektorer og ulike virkemidler som må til. Det tredje er at vi må finne virkemidler som virker. Og det er jeg helt overbevist om at vi skal få til sammen med partene.

Presidenten [17:17:00]: Replikskordskiftet er omme.

Tuva Moflag (A) [17:17:26]: Trontaleveteran Marit Arnstad kom med et godt råd om innlegg i trontaledebatten. Hun sa: Snakk om din hjertesak, det som betyr aller mest for deg. Jeg ble politisk aktiv og gikk på mitt første medlemsmøte i Arbeiderpartiet etter at jeg hadde fått de to første barna mine. Etter flere år med passivt medlemskap og kjefting på tv-en var det på tide å gjøre noe med engasjementet og ta kampen for hjertesakene. Fire år senere var jeg ordførerkandidat under mottoet om at Ski skulle bli landets beste oppvekstkommune.

Det er framtiden til ungene mine og alle som vokser opp i dag, som er min hjertesak. Det handler om trygghet i en ny sikkerhetspolitisk situasjon. Det handler om en framtid de kan tro på, der de kan få jobb med en lønn å leve av, enten de velger en karriere i privat eller offentlig sektor, og ikke minst om at de har råd til å bosette seg ikke altfor langt unna opphavet, altså meg. Dette bygger egentlig en fin bro til den grunnleggende hjertesaken for en sosialdemokrat, nemlig den norske samfunnsmodellen. Det er en samfunnsmodell som er det fremste konkurransefortrinnet til de nordiske landene, med et godt samspill mellom det offentlige og det private, der vi skaper verdier som vi kan dele i fellesskap, og der vi bygger fellesskapsgoder, som gjør at vi kan skape enda mer.

De siste årene har folk opplevd stor usikkerhet: først pandemi, så energikrise og krig i Europa. Aller tøffest har det vært for dem som har minst fra før, men folk i alle inntektsgrupper har merket på lommeboka at mat,

strøm og renter har blitt dyrere. Heldigvis er prisveksten på vei ned fra toppnivået på 7,5 pst. til 2,6 pst. nå. Bankene begynner nå å konkurrere om å sette ned renten, noe som tyder på at bankene er trygge på følgende: Rente-toppen er nådd, og renten skal ned i tiden framover. Folk skal få bedre råd.

I krisetid viser vi kraften i den norske samfunnsmodellen og kraften i fellesskapet. Gjennom prioriteringer i statsbudsjettet har vi gått målrettet til verks for at flere skal få en lettere hverdag. Fra 1. august i år satte vi ned barnehageprisen med 1 000 kr i måneden. En småbarnsfamilie sparer 11 000 kr i året på dette. Gratis kjer-netid i SFO sikrer at unger får delta i den sosiale arenaen etter at skoledagen er slutt, og det gjør regningsbunken litt lettere for foreldrene. De største ungene får mer i barnetrygd, og det kunstige skillet over og under seks år er nå borte. Det gir en best mulig oppvekst for en best mulig framtid.

Jeg er takknemlig for at mine barn vokser opp i Norge. Da jeg bodde i USA for noen år siden, fortalte min kollega at hun var så glad for at hennes femåring hadde oppført seg på intervjuet til skolen de hadde søkt ham inn på. Det var bare ett av mange eksempler på hvor forskjellige våre samfunn er. Realiteten er at den amerikanske drømmen er langt mer oppnåelig i den norske virkeligheten. I Norge er den sosiale heisen mye mer vel-smurt enn i USA, og sammen med Danmark og Finland er vi helt på verdenstoppen i sosial mobilitet. Dørene til skolen eller universitetet er åpne uansett størrelsen på lommeboka. Med lavere priser i både barnehage og SFO er også dørene til en trygg oppvekst og mer inkludering blitt mer åpne.

Vi må heller ikke glemme at for å lykkes med drømmen trenger vi at næringslivet, staten og kommunene jobber godt sammen. Gode barnehager, skoler og universiteter gir næringslivet verdens beste fagfolk. Disse fagfolkene skaper verdier og finansierer velferden – eller som arbeidsministeren sa: Vi lever av hverandres arbeid. I Norge har vi også høy organisasjonsgrad; da får arbeidsfolk sin del av kaken. Bedriftene reinvesterer overskuddene sine, som igjen gjør oss rikere.

Det går godt i norsk økonomi. Bedriftene har gått med rekordoverskudd. De har investert rekordmye og eksportert mer enn aldri før. Siden Arbeiderpartiet og Senterpartiet kom i regjering, har 145 000 flere kommet i jobb. Åtte av ti av dem er i privat sektor, det er utrolig bra. Men framover må vi forvente at sykepleiere, soldater og politifolk utgjør en større del av jobbveksten. Fellesskapet har store og viktige oppgaver å løse, og til det trengs det folk.

Min hjertesak for Ski er også min hjertesak for Norge. Norge har alle forutsetninger for å være verdens beste land å vokse opp i, med gode skoler, trygge helsetje-

nester, arbeid til alle og en verdiskaping som gjør kaken større. Da blir det også mer å dele på. Med rettferdig fordeling kan drømmer bli til virkelighet for alle.

Mari Holm Lønseth (H) [17:22:42]: De siste årene har vi dessverre sett en økning i kriminaliteten i landet, og kriminaliteten blir stadig mer kompleks. Mer skjer digitalt. Kripos har kartlagt at det er 73 aktive kriminelle nettverk i landet, og trusselbildet endres stadig. Svenske kriminelle nettverk er til stede i alle landets politidistrikt, og dette er kyniske kriminelle nettverk som utnytter offentlige goder og systemer. Nav, skatteetaten og andre offentlige etater blir svindlet av kriminelle som vet hvilke smutthull de skal utnytte. De gjør også det de kan for å bedra og svindle folk på nett eller ved å dukke opp på døren, f.eks. til eldre, og utgi seg for å være politi. Organisert kriminalitet blir en stadig større trussel, og vi trenger flere grep også for å ta de kriminelle nettverkene.

Samtidig har ungdomskriminaliteten økt mye de siste årene. Det er veldig få ungdommer som begår kriminalitet, men de ungdommene som gjør det, begår både mer og mer alvorlig kriminalitet enn før. Volden blir hardere, og utøverne blir yngre. Det er noen få ungdommer som terroriserer hele nabolag og lokalsamfunn, og altfor mange velger å bære våpen på gaten, selv om det absolutt ikke er noen grunn til at man skal gå med våpen på gaten i Norge.

I møte med disse store utfordringene som ligger foran oss, og et nytt kriminalitetsbilde, har Støre-regjeringen valgt å bruke mye tid og politisk kapital på reverseringer og opprettelse av nye politikontor. Disse nye politikontorene har ikke blitt til fordi politiet selv har ønsket dem, tvert imot. De har heller ønsket å bruke ressursene på folk ute på patrulje eller til å etterforske mer. Etter ett år med nye politikontor er det også tydelig at det egentlig ikke er særlig mange folk som har behov for å oppsøke disse kontorene i de lokalmiljøene det gjelder. Det er altså gårdsdagens løsninger som brukes på å løse dagens og morgendagens problemer. Det kan framstå som at egne valgløfter om reverseringer er viktigere – når vi står igjen med arven etter tre år med Støre-regjeringen.

Fra oktober 2021 til mai i år var det blitt over 600 færre politifolk i Norge, og forebygging var noe av det som var blitt hardest rammet. Fra 2022 til 2023 var det også en nedgang på 7 pst. i forebyggende enheter i politiet. Eksempler på nedlegging av forebygging er Nedre Romerike, Grenland, Moss og Follo. Samtidig står Arbeiderpartiets parlamentariske leder på talerstolen – tidligere i dag – og sier at det er en styrking av politiet. Det synes jeg er en påstand som ikke står seg når man ser på både nedprioritering av forebyggende enheter og at vi har fått færre politifolk i Norge.

Vi trenger også en ny kurs for å ta tak i kriminaliteten i Norge. Vi er nødt til å sørge for at vi får flere politifolk i gatene, og politiet må få både folk og ressurser nok til å prioritere både forebygging og etterforskning. Unge som begår kriminalitet, må få en rask og følbar reaksjon. Vi trenger nye verktøy og virkemidler for barn som begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet. Vi er nødt til å sørge for at vi får de kriminelle bort fra gaten. Gjengkriminelle bør kunne pålegges fotlenke for å holde seg unna andre gjengmedlemmer eller områder hvor det begås mye kriminalitet, og personer som har blitt ilagt et oppholdsforbud av politiet, bør kunne pålegges å bruke fotlenke for å sørge for at det blir respektert.

Vi mener også at straffene for å begå kriminalitet knyttet til kriminelle nettverk må skjerpes betraktelig. Rekruttering av barn inn i kriminalitet er fullstendig uakseptabelt. I vårt naboland Sverige ser vi rekruttering av såkalte barnesoldater gjennom sosiale medier, hvor kriminelle nettverk betaler barn penger for å begå alvorlig kriminalitet. Dit skal vi ikke komme i Norge, og derfor trenger vi å skjerpe straffen for å rekruttere barn inn i kriminalitet.

I tillegg er vi nødt til å sørge for bedre etterforskning, særlig rettet mot økonomisk kriminalitet. Det er for mye av den kriminelle virksomheten som i dag skjer på nett som er for vanskelig å etterforske. Vi trenger både nye måter å utdanne etterforskere på og å gjøre det enklere for flere yrkesgrupper å bruke sin kompetanse i politiet.

Ungdomskriminaliteten skyter i været. Kriminaliteten blir grovere og mer voldelig. Svaret etter tre år med Støre-regjeringen er færre politifolk og flere reverseringer.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [17:27:59]: De kreftene som har ført folk fra bygd til by i århundrer, maler videre på, jevnt og trutt. De demografiske endringene ser for noen lokalsamfunn ganske håpløse ut, og jeg er som nevnt redd for at mangelen på arbeidskraft kan ha en ytterligere sentraliserende effekt. Det er neppe mulig å opprettholde dagens bosettingsstruktur med den befolkningsutviklingen vi ser nå.

Dette er ikke mitt sitat, men er hentet rett ut av boken til Høyres leder, representanten Erna Solberg. I boken tegner Høyres leder et dystert bilde av framtiden for distriktene, selv om Solberg understreker at hun ikke tror at alt håp er ute for distriktene. Mangelen på arbeidskraft i distriktene vil altså ifølge Høyres leder gjøre det umulig å opprettholde det Norge vi har i dag. Dette burde vekke bekymring. Det burde få alarmklokkene til å ringe for alle partier. Hvis vi er i ferd med å miste det Norge vi kjenner til, eller det Norge som vi i Senterpartiet er så utrolig glad i, burde alle partier lete med lys og lykte etter kraftfulle tiltak som kan motvirke denne utviklingen.

Da har jeg i så måte en gladmelding. Denne regjeringen har funnet flere slike tiltak. Ikke minst kommer det et splitter nytt og svært kraftfullt tiltak i statsbudsjettet som vil gjøre det lettere, og som er spesifikt rettet mot, å tiltrekke arbeidskraft til distriktene, nemlig sletting av studielån i distriktene. Jeg har ikke sett at Høyre har avklart sitt syn på dette tiltaket, men jeg har sett at lederen av Unge Høyre har beskrevet tiltaket som regelrett galenskap.

Den største politiske forskjellen på dagens regjering og foregående regjering er etter min mening viljen til å utvikle hele Norge. Denne regjeringen er utrolig stolt av landet vårt. Jeg er så stolt over det norske eventyret, som er at vi har klart å bosette hele Norge, der vi har levende lokalsamfunn fra nord til sør; der det bygges fotballbaner, leirduebaner og rulleskibaner på steder som Bardufoss, Os og Sirdal; der det spilles korpsmusikk i Ibestad i Troms, i Inderøy i Trøndelag og i Iveland i Agder; der vi produserer ren og tradisjonsrik mat på steder som Røst, Røros og Tynset; der vi i hvert fall med denne regjeringen fortsatt har norsk eierskap til norsk skog, norsk jord, fisk, oljen vår, gassen vår og fossefallene våre; og der vi har folk over hele landet som gjennom sin erfaring og kunnskap kan bruke disse naturressursene til å skape arbeidsplasser og gode lokalsamfunn over hele landet. Vi er et land der folk er vant til å ha innflytelse over sitt lokalsamfunn, og en kan forvente en positiv utvikling der en bor, enten det er i nord eller sør, i by eller bygd.

Det er nettopp fordi vi vil ta vare på dette fantastiske landet, at vi gang på gang har innført nye kraftfulle tiltak som skal utvikle hele landet vårt, enten det er gratis ferje langs store deler av kysten, halverte barnehagepriser i distriktene eller halverte priser på distriktsflyvninger, at vi snart har greid målet om å bygge ut høyhastighetsbånd til alle hus i Norge, at vi har endret rovdyrpolitikken, der de som bor nær rovdirene, faktisk blir lyttet til, og at vi har innført statlig finansiering av desentralisert utdanning over hele Norge.

Lederen av Unge Høyre, Ola Svenneby, har som sagt beskrevet det å kutte 25 000 kr i året for alle som bosetter seg i, eller bor i en distriktskommune, for regelrett galskap. Jeg må få høre hva Høyres stortingsrepresentanter mener om dette tiltaket – om de er for eller imot. I min egen valgkrets, Hedmark, er et flertall av kommunene i sentralitetszone 5 og 6. Det betyr at denne ordningen vil gjelde for nesten hele Østerdalen og hele Solør.

Jeg vil bruke siste del av innlegget mitt til å utfordre representanten Anna Molberg, som nettopp er folkevalgt fra Hedmark: Hva mener hun om denne ordningen? Jeg er helt sikker på at alle velgerne i både Østerdalen, Solør og Hedmark for øvrig vil sette pris på en avklaring av hva hun og Høyre mener om ordningen.

Helge André Njåstad (FrP) [17:33:03]: Det er interessant å høyra Senterpartiet snakka om distriktspolitikk på inn- og utpust og bruka merkelappen «gode lokalsamfunn». Framstegspartiet er òg oppteke av gode lokalsamfunn, men i den alvorlege situasjonen me står i, må me òg snakka om trygge lokalsamfunn. Det er ingen som kan gje seg ut på aktivitetar og føla at det er ein god situasjon, utan at ein føler tryggleik. Den situasjonen me står i innanfor justispolitikken, er så alvorleg at det for oss handlar om å ha trygge samfunn i både by og bygd.

I trontala i går sa kongen i eit av dei fyrste avsnitta at trusselen frå organisert kriminalitet er stor. Endeleg var det ei trontale som tok opp det som Framstegspartiet har sagt i mange år. Me har sagt at kriminaliteten er aukande, me har sagt at det trengst fleire tiltak, og me registrerer at det no blir nemnt frå denne talarstolen av kongen. Det blir nemnt av regjeringa, men me ser få tiltak – me ser framleis berre beskrivingar.

Viss me no skal gjera opp status etter tre år med Arbeidarpartiet og Senterpartiet i regjering, kan me sjå at ei rekkje statistikkar innanfor justisfeltet går i feil retning. Det er veldig bekymringsfullt. Viss me f.eks. går elleve år tilbake og ser kva som skjedde dei åtte åra då Framstegspartiet var ein del av stortingsfleirtalet, var antalet politifolk 2 541 fleire då Framstegspartiet gjekk ut av regjering, enn då Framstegspartiet gjekk inn i regjering. Det var altså over 2 000 fleire politifolk. Tre år med denne regjeringa har til samanlikning gjeve oss 533 færre politifolk.

Då er det ikkje så veldig imponerende at ein skaper eit inntrykk av at ein satsar på politiet no. Når ein har pressekonferansar i samband med revidert og i samband med statsbudsjettet, gjev ein inntrykk av at ein satsar på politiet. Det ein i realiteten gjer, er at ein bremsar reduksjonen, og at ein set av heilt nødvendige pengar for å betala IT-lisensar og pensjon. Det blir ikkje særleg mykje pengar til ein auke. Me veit heller ikkje før måndag korleis reknestykket eigentleg er. Eg har ein mistanke om at ein har selt milliardane fleire gonger. Når Trygve, Jonas og Emilie står og fortel om pengar til revidert og seier at dei no legg på fleire milliardar, trur eg faktisk det er akkurat dei same milliardane dei selde for eit par veker sidan, som skal koma på måndag. I så fall er det ikkje så veldig imponerende at ein brukar trikset med å selja milliardane fleire gonger.

Ein annan statistikk som er bekymringsfull, er oppklaringsprosenten. Han har gått kraftig ned den siste tida og er no under 50 pst., heilt nede på 42 pst. Det betyr at færre saker blir løyste. Folk får ikkje hjelp til kvar-dagskriminaliteten, og tilliten folk skal ha til at politiet hjelper dei, går ned.

Statistikken over kriminalitet stig, og spesielt ser me stadig yngre kriminelle og at dei gjer meir og meir alvorleg kriminalitet. Det er bekymringsfullt, og det er bekymringsfullt at me ser at Noreg blir det landet som satsar minst på justisfeltet i heile Norden. Sverige stramar inn. Danmark innfører bandepakke 1, bandepakke 2, bandepakke 3 og bandepakke 4. Dei byggjer ut kapasitet, og dei har fleire politifolk, mens i Noreg går det i feil retning. Det er bekymringsfullt, for då ser me at dei kriminelle nettverka ser på Noreg som eit land der det er liten risiko for å bli teke, og der det er attraktivt å vera kriminell.

Framstegspartiet vil at me skal vera eit land der det er trygt, og at me skal vera eit land som ligg føre og ikkje sakkar akterut i forhold til våre nordiske naboar. For oss er det viktig at hovudoppgåva vår er å sørgja for tryggleiken til innbyggjarane våre. Mange føler no på ein utryggleik, og det hastar med å snu den utviklinga. Det skal me gjera med ressursar, men me skal òg gjera det med fleire verk-tøy til politiet. Då treng me tiltak og vedtak, og me treng ikkje snakk, nye utval, nye programprosessar og ting som ikkje verkar.

Framstegspartiet har føreslått ei rekkje ting. Felles for alle forslaga våre er at dei blir nedstemde av stort sett alle parti. Det ein treng, er faktisk at verktøykassa blir utrusta. For eksempel vil me gje politiet anledning til å væpna seg, noko politiet sjølv ber om, men som Framstegspartiet står heilt aleine i denne salen om å meina at er fornuftig. Me vil at narkotika skal bli handheva som det ulovlege middelet det er, og at politiet skal få lov til å ransaka og hindra at ungdom går ut på den løpebanen. Me vil at tolletaten skal få ressursar så dei kan ha kontroll på grensene. Me vil at me skal kunna skjerma dei yngste i lukka institusjonar. Me vil ha fleire fengsels-plassar for dei mellom 15 og 18 år.

Me har føreslått dette før, me kjem til å føreslå det igjen, og me håpar at dei andre partia som no har møtt oss i retorikken, òg stemmer for forslaga våre i denne perioden.

Ingrid Fiskaa (SV) [17:38:27]: Eg er nok ikkje den einaste som held pusten no. Faren for storkrig i Midtausten har auka dei siste dagane.

Om nokon var i tvil: Det Israel driv med no, er ikkje å forsvara seg. Israel driv aggressiv krigføring og må ta ansvaret for den opptrappinga me ser no. Med utgangspunkt i krigen mot Gaza har dei eskalert gjennom massive angrep mot Libanon og lagt opp til ein direkte krig med Iran. Eitt motiv er sannsynlegvis å flytta verdas merksemd frå krigsbrotsverka i Gaza og på Vestbreidda.

Nøkkelen til å dempa konflikten og unngå ein full krig er våpenkvile i Gaza. Så langt har Israel motarbeidd ei våpenkvile der med alle middel. Dei får sleppa unna

med det, for sjølv om til og med USA, Israels sterkaste støttespelar, har arbeidd for ei våpenkvile og bedt Israel om å besinna seg, er det lang avstand mellom ord og handling. USA forar framleis Israel med dei våpena dei treng for å fortsetja massedrapa på palestinarane og bomba Gaza så området ikkje blir til å bu i. Det same gjer andre vestlege land – våre allierte.

Dette set også norsk utanrikspolitikk i ein skvis som me må koma oss ut av. Sjølv om den norske regjeringa har sagt det rette og arbeidd for våpenkvile i lang tid, er framleis pengane våre investerte i selskap som gjennomfører ein ulovleg okkupasjon. Dei felles sparepengane våre i oljefondet er framleis investerte i våpenselskap som leverer våpen til Israel. Ikkje nok med det: Norskproduserte våpendelar og våpen produserte av norskeigde selskap hamnar i Israel, stikk i strid med intensjonen i norsk våpeneksportregelverk.

Det gjer at Noreg har eit medansvar for det som skjer, og me har eit medansvar for å stoppa krigen, krigsbrotsverka og okkupasjonen. SV krev at Noreg avsluttar bidraga til Israels krigsøkonomi og har fremja forslag om det gjennom eit representantforslag her i dag.

Samtidig går krigen i Ukraina for fullt på tredje året. Russland bombar sivile mål og sivil infrastruktur og har sendt millionar av menneske på flukt. Ukrainarane kjempar for eksistensen sin som stat og folk, og dei viser ein sterk vilje til å stå imot russisk aggresjon. Dei treng likevel internasjonal støtte, sannsynlegvis i fleire år framover. Styrkeforholdet mellom Ukraina og Russland er ujamnt, og Ukraina vil ikkje klara å stå imot forsøket på okkupasjon utan hjelp utanfrå, både militær, sivil og humanitær.

Difor er det bra at støtta til Ukraina har brei tverrpolitisk og folkeleg støtte i Noreg. Det er også brei einigheit om å auka denne støtta i år og i åra som kjem. Då skulle ein kanskje også tru at det ville vera einigheit om å arbeida for å sletta statsgjelda til Ukraina. Det gjev ikkje meining at Ukraina må fortsetja å betala ned på gjeld samtidig som dei russiske missila rammar byar og energiforsyning. SV har ikkje tenkt å gje seg på dette. Me har føreslått det før, og me fremjar det på nytt i dag.

Det er lett å bli motlaus når me ser krigane i Midt-austen og i Ukraina. Det blir ikkje betre viss me også tek inn over oss dei krigane og dei humanitære katastrofane som ikkje når opp i nyheitsbildet. Sudan har på nytt blitt eit av dei verste krigsområda i verda, der 25 millionar menneske treng akutt hjelp og 700 000 barn er i ferd med å svelta i hel.

Mindre enn nokon gong kan me tillata oss å bli nærsynte. Vår internasjonale solidaritet kan ikkje stoppa ved Europas grenser. Tvert imot må me visa det globale sør at solidaritet og forsvar av folkerett og menneskeret-

tar gjeld alle – alltid. Gjer me ikkje det, vil det slå tilbake på oss sjølv.

I ei tid med meir krig og større krigsfare må Noreg henta fram det beste frå tradisjonen vår. Det er ikkje å vera eit haleheng til USA i stormaktsrivaliseringa med Kina og senda halvparten av dei operative fregattane våre til Stillehavet og auka krigsfaren der, men det er å vera ein ekte fredsnasjon, som dempar konflikhtar, som konsekvent forsvarer folkeretten, og som arbeider for dialog og internasjonal nedrusting. Me har nettopp vedteke ein langtidsplan for Forsvaret. Det neste som trengst, er ein langtidsplan for fred.

Statsråd Geir Pollestad [17:43:41]: Trontaledebatten er ei moglegheit til å sjå både bakover og framover, men me startar med å sjå litt bakover. Åtte år med Erna Solberg som statsminister var åtte år med sentralisering av Noreg.

Så skal eg sjå framover. Arbeidarparti–Senterparti-regjeringas mål er å utvikla heile Noreg, og då treng me ein aktiv distriktspolitikk. Regjeringa har innført gratis ferje, billegare flyreiser i distrikta og redusert barnehagesatsane i heile landet – mest i distrikta. I statsbudsjettet som vert lagt fram på måndag vil me føreslå nedskrivning av studielån for folk som bur i distriktskommunar. Åtte år med sentralisering er erstatta av ein aktiv politikk for heile Noreg.

Verda er vorte farlegare. Difor styrkjer regjeringa beredskapen på alle felt. Ein viktig del av den samla beredskapen vår er matberedskapen. Der Erna Solbergs regjering satsa på at handelen uansett vil gå sin gang i ein krise, planlegg regjeringa for at handelen kan stoppa opp i kortare eller lengre periodar ved ein krise. Me etablerer difor beredskapslagring av matkorn. Dette er eit forslag som Senterpartiet og Arbeidarpartiet fremja gong på gong då me var i opposisjon. Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti meinte at det ikkje var nokon vits med beredskapslager av korn, eller at det faktisk var ein vits. Regjeringa tek beredskapen og den sikkerheitspolitiske situasjonen på alvor. Difor styrkjer regjeringa matsikkerheita. Den løpande produksjonen av mat er avgjerande for vår nasjonale matberedskap. Difor vil regjeringa auka matproduksjonen med 25 pst. innan 2030. Det vil vera viktig for både sikkerheita, beredskapen og verdiskapinga i Noreg.

Me har i jordbruksoppgjeret i vår fremja tiltak for ei særleg styrking av matberedskapen i Nord-Noreg, og det vil me òg gjera i statsbudsjettet. Skal me lukkast med å auka matproduksjonen, må me auka lønsemda for norske bønder. Det skal og må verta meir lønsamt å produsera mat. Difor har me gjennom dei tre siste jordbruksoppgjera lagt opp til ein betydeleg styrking av bondens økonomi. Me har òg fått på plass eit nytt tal-

grunnlag, og ikkje minst ein plan for opptrapping av bondens inntekt. Regjeringas mål er klart: Me skal tetta inntektsgapet mellom bønder og andre grupper innan 2027.

Til no har me auka budsjettoverføringane til jordbruket med 12 mrd. kr. Det er ein vekst på 67 pst. sidan 2021. Ingen andre sektorar har hatt tilsvarende vekst. Skal me sikra eit landbruk i heile landet og auka matproduksjonen, må me byggja opp alle delar av norsk landbrukspolitikk. Me må ha eit sterkt tollvern. Regjeringa har for fyrste gong på ti år styrkt tollvernet. Me må ha marknadsregulering og sterke samvirke. Me må ha eit sterkt jordvern og ei eigedomslovgjeving som beskyttar matproduksjonen og det lokale og nasjonale eigarskapet.

Me må ha jordbruksforhandlingar. Landbrukspolitikken er eit av dei politikkområda med størst avstand mellom partia. Framstegspartiet og Høgre stemte imot jordbruksavtalen i vår. Det er skummelt at desse partia er imot jordbruket og bøndenes rett til å forhandla om eigne rammevilkår. Regjeringas aktive distriktspolitikk og offensive landbrukspolitikk er nødvendig om me skal tryggja beredskapen og sikra vekst og utvikling i heile Noreg.

Presidenten [17:47:58]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [17:48:12]: I behandlingen av Meld. St. 11 for 2023–2024 i fjor kom regjeringspartiene til enighet med Høyre og Venstre på flere punkter. Det er forslag som vi mener vil bane vei for et taktskifte i norsk landbruk, der klima, natur, folkehelse og matproduksjon ses i sammenheng. Det er avgjørende for å øke selvforsyningen og tilpasse landbruksproduksjonen til det som markedet etterspør, og som vil gi oss økt matforsyning – mer frukt, grønt og korn. Regjeringens retorikk og politikk siden den gang levner derimot liten tiltro til at de vil følge opp den enigheten vår med iver. I årets jordbruksoppgjør var den største nye satsingen økt tilskudd til beite, som kom på toppen av et allerede skjevt tilskuddssystem, som prioriterer kjøtt og melk over alle andre hensyn.

Hvordan kan regjeringen klare å levere en stortingsmelding om framtidens matsystemer, der folkehelse, klima, natur, landbruk og matpolitikk blir sett i sammenheng, uten (presidenten klubber) at det kommer i konflikt med den utdaterte landbrukspolitikken til regjeringen og til ulempe (presidenten klubber) for deres særinteresser, uten at det blir dyrere for forbrukeren ... (Presidenten klubber.)

Statsråd Geir Pollestad [17:49:29]: Skal Høgre ha noko som helst truverd når dei snakkar om jordbrukspolitikk, nyttar det ikkje å sitja i Stortinget å stemma

mot inngåtte avtalar og ikkje bry seg om Noregs Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin rett til å forhandla om sine eigne rammevilkår og følgja opp dei. La det liggja fast.

Me kjem til å følgja opp alle dei forslaga som fekk fleirtal ved behandlinga av Meld. St. 11 for 2023–2024, men eg er heilt grunnleggjande ueinig i ei formulering som står i innstillinga til jordbruksoppgjeret. Der seier Høgre, Framstegspartiet – eg er litt usikker på om Framstegspartiet er med – SV, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne at satsinga på frukt og grønt skal skje «på bekostning av» andre produksjonar. Eg klarer ikkje å forstå korleis det skal vera betre å vera gartnar i Noreg om ein gjer det vanskelegare å driva med sau i Nord-Noreg eller storfe i Trøndelag.

Kari-Anne Jønnes (H) [17:50:30]: Jeg hører statsråden gjenta de samme frasene om Senterpartiets landbrukspolitikk som han støtt gjør, og de samme anklagene mot Høyre. Dersom Norge skal klare å møte de store utfordringene landbruket og norsk matproduksjon står overfor, er det viktig å ikke låse norsk landbruk inn i eksisterende mønstre. Vi må legge til rette for innovasjon og verdiskaping. Norske bønder er gode på innovasjon, de innoverer hver eneste dag. Her savner jeg at statsråden klarer å se det store bildet og ta inn over seg de utfordringene landbruket står i. Hva er de reelle tiltakene som regjeringen vil gjøre for å kutte utslipp i landbruket, med dokumentert effekt, og få opp selvforsyningsgraden, uten å øke grønnsaksprisene ut til forbrukerne?

Statsråd Geir Pollestad [17:51:18]: Det er ikkje ein frase eg snakkar om, det er realitetar for den norske bonden. Det er spørsmålet om ein skal ha ei inntekt til å leva med, ei inntekt som er på linje med det andre folk i Noreg har. Skal det vera lønsamt å produsera mat i Noreg, eller skal det ikkje det? Når Høgre ikkje anerkjenner bøndene sin rett til å forhandla og dei stemmer mot jordbruksavtalane, har ikkje Høgre noko truverd i desse spørsmåla.

Det er ingen tvil om at jordbruket er langt framme i skoa når det gjeld den klimaomstillinga som er nødvendig. Ein har ein eigen avtale, jordbrukets klimaavtale, som ein følgjer opp. Me kjem òg, som ein del av Meld. St. 11 for 2023–2024, til å satsa på auka produksjon av frukt, grønt og bær i Noreg. Regjeringa er med på det store Grøntløftet, men me trur ikkje at om det vert verre å vera sauebonde i Sogn og Fjordane eller i Finnmark, dermed vert betre å vera grønsaksprodusent på Jæren.

Kari-Anne Jønnes (H) [17:52:21]: Jeg kunne ikke høre at jeg fikk ordentlig svar på spørsmålet mitt, men jeg har et annet spørsmål, så jeg forsøker meg med det.

Regjeringens forslag til nytt tallgrunnlag for jordbruket ble ettertrykkelig stemt ned i salen her før sommeren. Regjeringen lyktes i den prosessen med å gjøre alle – inkludert bøndene og egen budsjettpartner – fortvilet og forarget over regjeringens framgangsmåte og politiske venstrehåndsarbeid, men senest for to dager siden advarte statsråden i Hamar Arbeiderblad mot forslaget til Rødt, SV, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti om tallgrunnlag. Betyr det at statsråden vil forhandle med Høyre og Venstre igjen, og kan vi stole på at regjeringspartiene vil holde seg til den inngåtte avtalen framover?

Statsråd Geir Pollestad [17:53:08]: Me har i vår gjennomført eit jordbruksoppgjer basert på det nye tallgrunnlaget som er behandla i Stortinget, på heilt ordinær måte. Det er eit inntektsoppgjer som har løfta inntekta til bonden med 85 000 kr per årsverk. Det vil seia ei inntektstetting på 60 000 kr per årsverk. Det følger opp regjeringas mål om å tetta inntektsgapet. Det er det dette handlar om. Skal me gje den norske bonden betre økonomi eller dårlegare økonomi? Hadde Høyre fått fleirtal under jordbruksavtalen for forslaget sitt, ville norske mjølkebønder hatt dårlegare økonomi. Dei ville fått mindre betalt for mjølka. Det ville ramma store bønder, og det ville ramma små bønder. Regjeringa tek forhandlingsinstituttet og avtalen me har med jordbruket, på største alvor. Det kjem me òg til å gjera framover.

Tor André Johnsen (FrP) [17:54:16]: Med Senterpartiet i regjering har utgiftene til folk flest skutt i været. Boliglån, drivstoff, strømpriser og matvarepriser gjør store innhugg i lommebøkene til folk flest. I generasjon etter generasjon har poteten vært en trofast venn i det norske kostholdet. Poteten er selve grunnfundamentet på middagstallerkenen, og poteten har alltid vært billig. Men heller ikke poteten har vært fredet under Senterpartiets regjeringstid. Siden i fjor sommer har potetprisen steget med nesten 30 pst., og da er det helt uvirkelig at regjeringen i tillegg ønsker å innføre en potettoll på opp mot 191 pst. på importerte poteter. I brev til Stortinget sier statsråden rett ut at hensikten er å kunne få muligheten til å øke prisene. Hvorfor ønsker statsråden dyrere poteter? Og mener ikke statsråden at matvareprisene allerede er høye nok slik de er?

Statsråd Geir Pollestad [17:55:13]: Målet med det me gjer med potettoll, er at me ønskjer å styrkja sjølvforsyninga av mat i Noreg; me ønskjer å styrkja den norske matproduksjonen. Det har me gjort. Det er rett at det i ein periode var svært høge potetprisar i Noreg. Det var i ein periode då potettollen var sett til null kroner. No har norske bønder levert på det som regjeringa

sa. Det ligg an til rekordproduksjon av norske poteter. Potet i butikk kostar no 15,60 kr, om ein går på Coop her. Den norske bonden får rundt 6 kr per kilo. Realiteten i dette er at me gjev den norske bonden tryggleik for at han får selt potetene sine, og dermed kan han produsera meir poteter.

Eg har merka meg at partileiaren i Framstegspartiet, Sylvi Listhaug, truar med at poteter kan koma til å kosta 100 kr. Men det er altså feil, for dei kostar 15 kr per kilo no. Framstegspartiets opplegg ville gjeve meir import av poteter, og sannsynlegvis hadde prisen i butikk vore høgare med Framstegspartiets politikk enn det han er no.

Tor André Johnsen (FrP) [17:56:22]: Det er statsrådens påstand, som jeg selvfølgelig ikke er helt enig i. Jeg registrerer at potetene har blitt dyrere. Det er fakta, og da går vi fra middagstallerkenpotetene til fredagskospotetene, for de slipper heller ikke unna den nye tollsatsen til regjeringen. Gode potetprodukter fra Maarud, KiMs og Sørlandschips får alle mye poteter fra bl.a. Innlandet, der jeg kommer fra. Det er liksom obligatorisk fredagskos når man sitter og f.eks. ser på Forræder på tv. Jeg skal ikke påstå at statsråden er en forræder mot poteten, men konsekvensen av den nye potettollen på importert potet er også at fredagskosten blir dyrere. Med økte priser på potetgull taper potetgull i konkurranse med andre snacksprodukter som kanskje er laget på maismel eller hvetemel av andre produsenter enn de tre norske. Med prosenttoll er fleksibiliteten i tollvernet borte, og en import på over 100 pst. vil være økonomisk uansvarlig for produsentene. Kan statsråden garantere at fredagskosten ikke blir skadelidende, og at norsk chips ikke blir dyrere med regjeringens politikk?

Statsråd Geir Pollestad [17:57:24]: Dei nye kosthaldsråda tilrår åtte porsjonar av frukt og grønt i løpet av dagen. Eg er litt usikker på om chips kan reknast inn som ein del av dei åtte om dagen, men at det kan eigna seg til kos på ein fredag, er eg einig i. Eg ønskjer, og regjeringa ønskjer, at chipsen skal vera laga på norske poteter. Difor vil me gje sikkerheit for norske potetbønder, og me vil òg gje industrien sikkerheit for at dei får nok poteter til sin produksjon.

Me ser at litt ut på våren kan det verta litt krevjande med industripotet. Difor har me gjort ei justering av tollvernet når me kjem dit, sånn at Maarud, KiMs og andre potetprodusentar skal ha nok tilgang til norske poteter. Når me tek slike grep for å styrkja den nasjonale matberedskapen, er det litt innkøyringsproblem, men det er ikkje grunnlag for, slik Framstegspartiet gjer, å hevda at den norske poteta vil verta veldig dyr, og at industrien vil verta utkonkurrert.

Alfred Jens Bjørlo (V) [17:58:41]: Eg reknar potetdebatten som noko uttømt etter dei to minutta vi har vore igjennom no, så eg har tenkt å spørje statsråden om eit anna tema.

Eg merkar meg at statsministeren førre veke var ute og peika på at han hadde irettesett landbruksministeren for uttala om at all nedbygging av natur i Noreg har vore verdt det, og at vi må byggje ned meir natur i framtida. Det er eg glad for at statsministeren irettesette, men eg har ikkje merka meg at statsministeren har irettesett landbruksministeren for ikkje å ha levert ei veldig viktig melding til Stortinget, som Stortinget har bestilt og forventa å få for lenge sidan, nemleg dyrevelferdsmeldinga. Stortinget vedtok å be regjeringa kome med ei dyrevelferdsmelding i løpet av våren 2023. Ho kom ikkje våren 2023. Ho kom ikkje hausten 2023. No er vi også ferdige med Stortingets svært lange vårsesjon og skriv haust 2024. Når vil dyrevelferdsmeldinga kome til Stortinget? Kjem ho i tide til å bli behandla i haust?

Statsråd Geir Pollestad [17:59:50]: Det var ei litt krevjande bru frå irettesetting til dyrevelferdsmelding. For det første er eg svært glad for at me har levert ei god naturmelding, som både sikrar at me tek vare på natur og samtidig sikrar berekraftig bruk og utvikling i heile landet.

Når det gjeld dyrevelferdsmeldinga, er det eit viktig og spennande arbeid, og formuleringa i Hurdalsplattforma skal følgjast opp på det. Eg meiner å ha dekning for at eg ikkje nokon gong i den tida eg har vore statsråd, har sagt noko anna enn at dyrevelferdsmeldinga skal verta lagd fram for stortinget i løpet av 2024, og det er den planen som framleis gjeld.

Presidenten [18:00:37]: Replikorkordskiftet er omme.

Linda Monsen Merkesdal (A) [18:01:02]: Noreg treng meir billig straum, og me treng det no. Utan ei handlekraftig regjering vil både arbeidsplassar og norsk konkurransekraft gå tapt. NVE og Statnett har påpeikt at landet står overfor ei alvorleg energikrise dersom det ikkje blir investert meir i produksjon og nettutbygging.

For å gje eit bilde på kor forsømt energipolitikken har vore, vil eg koma med eit eksempel. Etter åtte år med Høgre og Framstegspartiet i regjering stoppa utbygginga av fornybar kraft og nettinvesteringar. Då Arbeidarpartiet kom inn i Energidepartementet i 2021, låg det knappe 60 prosjekt til behandling for ny kraft. Det låg bunkar med ubehandla søknader, og det var altfor få saksbehandlarar til å ta søknadsmengda. Dette var altså ikkje prioritert frå Solberg-regjeringa. Eg gjentek: Dette var ikkje prioritert frå Solberg-regjeringa.

Me har starta jobben, og me har det travelt. LO og NHO har kartlagt behov hos bedriftene våre over heile

landet i Kraftløftet, og kartlegginga gjev eit tydeleg svar: Industrien treng meir kraft. Energipolitikken må løysa opp i desse openberre utfordringane og koma næringsliv og hushalda i møte.

Me handlar. Me har tilsett fleire folk, sånn at me kan få unna ubehandla søknader, og me er ærlege på at me må byggja ut mest mogleg kraft raskast mogleg. Me legg til rette for oppgradering av vasskraft, energieffektivisering, utbygging av vind på land der kommunane ønskjer det, fjernvarme, bioenergi og solkraft i eit høgt tempo. Dette er det som er raskast og billigast.

Me skal lysa ut område tilsvarande 50 GW havvind på norsk sokkel fram mot 2050. Dette er eit langt løp kor me må få opp tempoet. Landindustrien treng føreseielege rammer, og verftsindustrien treng grøne oppdrag. Det er eit politisk ansvar å gje føreseielege rammer, og det vil Arbeidarpartiet gjera. Me skal vera tett på industrien i utvikling av regelverk, rammer og støtteordningar for å realisera måla, som Enova-støtte til mellomstore prosjekt på teknologiutvikling innan flytande havvind. Det er bra for norsk leverandørindustri og skapar arbeidsplassar. Min påstand er at dette er trygg økonomisk styring.

Me må sjølvsagt bruka den krafta me har, klokt og riktig. Me må stilla krav, som utnytting av overskotsvarme i industrien, datasentre og nye verksemdar. Kraftprosjekt skal skapa jobbar lokalt og leggja igjen verdier lokalt, sånn at me kan bidra til å halda liv i lokalsamfunna våre.

Kvifor gjer me det me gjer? Kvifor utformar me denne politikken? Jo, fordi me skal nå klimamåla våre. Eg må innrømme at eg er bekymra, for me har fått eit Framstegsparti som har ein retorikk der dei prøver å framstå som ein slags seljar som lagar ein salsannonse basert på ein framtidsvisjon som ikkje løyser dagens utfordringar. Framstegspartiet har gløymt å nemna det med lita skrift, der det står kva konsekvensar det vil bli med manglande politikk på dei enorme utfordringane me står overfor. Det kan eg seia: Det vil gje kraftmangel, høge kraftprisar og industridød i distrikta våre, og ikkje minst vil det bli særskild kostnads-krevjande for stat og kommune – og då har eg ikkje eingong nemnt klimakonsekvensane.

Eg har eit spørsmål alle bør stilla seg: Kva skal framtidige generasjonar i Noreg leva av, om ikkje me følgjer med på tida rundt oss? Ein ting er sikkert: Den fossile tidsalderen held på å gå over i ein fornybar tidsalder, og der skal Noreg vera i front. Arbeidarpartiet skal saman med Senterpartiet og fagrørsla sørgja for nok kraft, samtidig som me kuttar i utsleppa våre, sånn at me kan gje ein trygg leik for morgondagen og tru på framtida.

Svein Harberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Henrik Asheim (H) [18:05:51]: Når man reiser rundt i landet, er det de samme utfordringene som tas opp uansett om man snakker med folk som jobber innenfor grunnleggende kommunehelsetjenester, eller folk som driver små og store bedrifter rundt om i Norge. Mangelen på arbeidskraft er den største utfordringen som tas opp, uansett hvilken arbeidsplass man besøker.

Når vi på Stortinget skal behandle statsbudsjettet i ukene og månedene som kommer, er det egentlig to ting vi bør tenke på når vi skal vedta ny politikk. Det ene er selvfølgelig om det er penger til tiltaket, men det andre – og vel så viktige – er: Har vi nok folk til å gjøre jobben? Hvis offentlig sektor hele tiden bare pålegger seg selv nye oppgaver som krever mer arbeidskraft, er vi i en situasjon der det vil ta arbeidskraft ut av det private næringslivet. Av NHOs medlemsbedrifter oppgir 65 pst. at de mangler arbeidskraft, og flere av dem sier at de har sagt nei til oppdrag eller unngår å vokse rett og slett fordi de mangler den arbeidskraften som trengs. Da er det flere ting vi som samfunn er nødt til å gjøre for å sørge for å gjøre det problemet mindre.

I en tidligere replikkveksling med arbeidsministeren og representanten Molberg fra Høyre merket jeg meg at arbeidsministeren omtalte det som «krusninger i statistikken» når antall unge uføre øker. Nå har jeg hatt gleden av å være i debatter med representanter for regjeringspartiene når de krusningene gikk litt ned, og da ble det solgt ut som en stor seier, men la nå det ligge. Sannheten er at det er en veldig urovekkende endring. Det ene er naturligvis at krusningene kommer oppå et tidevann som stadig stiger, men det nye er at siden vi begynte å måle dette i 2017, er det første gang antall unge utenfor arbeid og aktivitet stiger. Nav kaller det for et trendbrudd. Det betyr at vi mislykkes med å inkludere flere av de unge som har hele livet, hele arbeidslivet, foran seg, i aktivitet. Derfor er vi nødt til å tenke nytt. Vi trenger rett og slett en større reform av måten vi møter unge mennesker på, mennesker som sliter med å komme inn i arbeidslivet.

Et paradoks vi som politikere egentlig har ansvaret for selv, er at vi sier at hvis man skal ha inntektssikring, hvis man skal ha hjelp til å betale regninger fordi man ikke er i jobb, bør man være syk. Det gjør at stort sett alle ytelsene man mottar, er helserelaterte. Dermed oppstår det en veldig rar mekanisme der den som kommer inn i det offentlige for å få hjelp, men også de som sitter i den andre enden og skal hjelpe, begynner en jakt på diagnoser. Man begynner en jakt på å finne ut: Er du syk nok, er det vondt nok, er det vanskelig nok til at du kan få penger? Det er en veldig farlig måte å møte mennesker på – mennesker som har utfordringer, men som også har et stort potensial til å klare seg selv. Derfor er vi nødt til å

endre mange av de ytelsene som folk trenger for å få inntektssikring, fra helserelaterte til arbeidsrettede ytelser.

Helt konkret: Vi har en hel del ordninger, f.eks. kvalifiseringsprogrammet, som i dag styres av kommunene. Det er kostbart, og det gjør at det dermed er ulike tilbud i ulike kommuner, men vi vet at det har veldig god effekt på mange av dem som sliter med å komme inn. Det andre vi må gjøre, er å sørge for at når mennesker som ikke kan jobbe 100 pst. fra dag én, prøver å komme i arbeid, må det også finnes jobber til dem. Det må finnes jobber som ikke forutsetter 100 pst. effektivitet fra dag én. Da må vi gjøre det slik at flere av dem som er gradert uføre, får en annen ordning enn i dag. Litt enkelt sagt kan man si at en gradert ufør dermed skal være helt frisk mandag, onsdag og fredag, og helt ufør tirsdag og torsdag. Slik er ikke vi mennesker. Så det å finne mekanismer som kan gjøre dette lettere, er viktig. I tillegg bør man raskest mulig gjeninnføre inkluderingsdugnaden som dagens regjering har avvirket: et krav til offentlig sektor om at 5 pst. av nye ansettelser skal være mennesker med ned-satt funksjonsevne eller hull i cv-en. Av en eller annen grunn har regjeringen funnet ut at det er et urimelig krav å stille. Det mener jeg det ikke er når staten er en så stor arbeidsgiver som den er.

Pensjonsreformen har vært diskutert flere ganger i dag. Det er en reform som kan begrunnes på mange ulike måter, men jeg tror ikke vi skal undervurdere den restarbeidsevnen som finnes hos veldig mange eldre arbeidstakere som både kan og vil bidra lenger. Stadig flere eldre arbeidstakere opplever å bli koblet av prosjekter og oppgaver, og i stedet får de oftere og oftere spørsmålet: Når har du tenkt å gi deg, når skal du gå av med pensjon? Slik kan vi ikke behandle kanskje den beste og mest erfarne arbeidskraften vi har, og derfor trenger vi også et arbeidsliv som i langt større grad inkluderer de eldre, slik at de kan stå i jobb så lenge de makter og ønsker.

Sandra Borch (Sp) [18:11:08]: Denne vakten i regjering har ikke vært enkel: pandemi, energikrise, krig i Europa og krig i verden, som igjen har medført inflasjon og økte kostnader både for det offentlige, for næringslivet og ikke minst for privatpersoner. Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering har i en krevende situasjon prioritert målrettede tiltak som direkte avhjelper folks privatøkonomi i denne dyrtiden. Det har vi klart parallelt med at økonomien stabiliseres, og vi har fått kontroll på prisstigningen – en krevende balanseøvelse som vi nå ser virker. Trygg økonomisk styring har vært helt avgjørende for at vi er der vi er i dag. Nå ser vi mot lysere tider, vi ser at renten begynner å gå ned, og vi ser at folk begynner å få bedre råd. Nå er tiden for å kunne bruke mer penger på det vi vil bruke penger på, tilbake,

der vi de siste årene har vært nødt til å bruke milliarder på å dekke inn for prisvekst, energikostnader og inflasjon.

Vi har prioritert og vil prioritere budsjett og politikk som gir trygghet for folk, trygghet for landet og trygghet til å utvikle hele Norge videre. Folk skal få bedre råd. Vi har lav ledighet og folk i jobb, prisstigningen går ned, norsk næringsliv går godt, og vi vil se vekst i økonomien. Vi gjør tydelige politiske valg og fører en trygg og ansvarlig økonomisk politikk. Gjennom tre år i regjering har vi i Senterpartiet gjennomført mye av det vi har lovet. I en dyrtid der mange sliter med høye kostnader, har Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering målrettet satt inn tiltak for å dempe konsekvensene av høye priser og renter.

Så vil jeg særlig for Nord-Norge peke på at Senterpartiet har redusert barnehageutgiftene betydelig. Nå er maksprisen på 1 500 kr i sone 5 og 6, og det er gratis i Nord-Troms og Finnmark. Dette er personrettede tiltak som har dokumentert effekt, og som vi nå utvider til flere kommuner. Her ser vi med tydelighet hvor skillelinjene i norsk politikk går. Der Senterpartiet vil utvikle og bedre ordningen, vil Fremskrittspartiet og Høyre avvike den.

Høyre snakker om arbeidsplasser på inn- og utpust, og det er viktig, det, både i by og i bygd, men realiteten nå er at det ikke er arbeidsplasser det er manko på, det er arbeidskraft. Vi kan ikke forvente at folk velger bosted og karriere etter dugnadsprosjekt. Folk velger bosted med hjertet og pengeboka. Senterpartiet i regjering gjør det mer økonomisk og attraktivt å bosette seg i Distrikts-Norge, bl.a. med økt barnetrygd for alle, gratis ferje, halverte priser på flere samband og reduserte priser på de faste rutene på kortbanenettet – fordi vi vil at det skal bo folk i hele landet. Da må vi også bidra med insentiver til at det skal kunne gå.

Utdanningssystemet vårt er det viktigste og mest effektive verktøyet for å levere arbeidskraft til samfunnet i hele landet. Attraktive utdanninger betyr lite hvis muligheter for fremtiden og arbeid og karriere ikke er til stede. Vi må derfor gjøre det attraktivt for de unge å komme hjem igjen og jobbe i det som er noen av landets viktigste yrker, ikke minst de yrkene som skal ta vare på ungene våre i barnehage og skole, og de som skal ta vare på våre eldre. Dette er målrettede tiltak. Hvis vi skal ta Norge framover, trenger vi et verdiskapende næringsliv og gode velferdstjenester i hele landet. Til det trenger vi folk med rett kompetanse. Derfor foreslår vi også å innføre en helt ny ordning, der de som bor i de minst sentrale kommunene, skal få slettet studielånet sitt.

Hva har Høyre og Fremskrittspartiet stilt opp med? De har stemt mot billigere og gratis barnehage og SFO, mot ferje og mot billigere billetter på kortbanenettet –

for å finansiere skattekutt. Men det hjelper ikke småbarnsfamilier i etableringsfasen i Troms, med studielån og to unger i barnehage og SFO, at Høyre vil prioritere skattelette til dem som har mest fra før. Min spådom er at det vil kunne bli dyrt for innbyggerne i Troms dersom Høyre skulle få gjennomslag for sin politikk ved neste valg, og det er betimelig å få et svar fra Høyre og Fremskrittspartiet på hva de tenker om personrettede tiltak som redusert barnehagepris og nedskrivning av studiegjeld. Er det noe Høyre og Fremskrittspartiet er enig i, eller er det noe de kommer til å prioritere bort? Det mener jeg velgerne fortjener å vite.

Thorleif Fluor Vikre (FrP) [18:16:18]: Siden jeg er fra Kragerø, kunne jeg kanskje tenke meg å fylle ut en etterlysning etter 14 mill. kr til gratis ferje, slik at det ble det også i Kragerø.

Men det er ikke det jeg skal snakke om i dag. Jeg skal snakke om at vi styrer mot en varslet krise i eldreomsorgen. Til tross for det er det ikke slik at regjeringen er villig til å prioritere de eldre. Vi vet at over halvparten av landets kommuner ikke er i stand til å håndtere demensbølgen, samtidig som et flertall av de pårørende ikke føler seg trygge på de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Det er en dårlig skjult hemmelighet at regjeringen ikke har satset på eldreomsorgen i sine budsjetter, det til tross for statsministerens fagre valgkamplofter om at det skulle bygges 1 500 nye sykehjemsplasser i året. Realiteten er at det fra kommunenes side kun er søkt om 295 plasser totalt for hele inneværende år. Samtidig vet vi at det står tusenvis i kø for å få en sykehjemsplass.

Da revidert budsjett ble lagt fram tidligere i år, var ikke eldreomsorgen nevnt med ett ord i budsjettforhandlingene. På samme måte ser vi nå at eldreomsorg ikke er nevnt med ett ord i trontalen, dette til tross for store utfordringer på feltet. Regjeringen lar rett og slett eldreomsorgen gå for lut og kaldt vann.

Jeg ser meg også nødt til å trekke fram den manglende oppfølgingen og gjennomføringskraften denne regjeringen har. I mai 2021 vedtok et enstemmig storting Fremskrittspartiets forslag om å etablere nasjonale retningslinjer for utredning og håndtering av eldrevoldssaker, samt meldeplikt når det er grunn til å tro at eldre blir utsatt for vold og overgrep. Nå, tre og et halvt år etterpå, er det fortsatt ingenting som er gjort. Det er alvorlig, særlig når en ny rapport fra Røde Kors i år viste at halvparten av sykehjemsbeboerne har opplevd eller vært vitne til vold eller forsømmelse.

Eldre er en sårbar gruppe som ikke alltid har mulighet til å gi beskjed om at de utsettes for vold og overgrep, og det er et stort behov for at overgrep overfor eldre i større grad enn i dag avverges og følges opp. En melde-

plikt for helsepersonell som jobber med eldre, vil bidra til at færre eldre opplever slike grufulle hendelser. Likevel viser det tydelig det vi har fryktet og også forventet med denne regjeringen: Eldreomsorg er kun viktig for Arbeiderpartiet når det er valgkamp.

Helsekøene vokser nærmest daglig. Tall fra Helsedirektoratet viser at nesten 275 000 pasienter sto i helsekø i juli. Det er en økning på 14 000 pasienter siden april i år. Og dette skjer samtidig med at det er ledig kapasitet på private sykehus. For Fremskrittspartiet er det viktig at folk skal være trygge på at man skal få behandling når man trenger det, og at man slipper å lide i helsekø.

Regjeringen har uttalt at de er villige til å åpne opp for økt bruk av private for å få ned ventetiden, men dessverre framstår dette kun som tomprat når de offentlige sykehusene har sprenget kapasitet og man ikke er villig til å bruke all ledig privat kapasitet for å redusere køene. Fremskrittspartiet mener at dette raskt må tas tak i, slik at pasienter slipper å lide unødige lenge i helsekø. Det er faktisk mennesker det handler om.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [18:20:06]: I usikre tider treng vi ei trygg styring for eit trygt og meir rettferdig Noreg, der alle har like moglegheiter, der fellesskapet og tilliten står høgt, og der forskjellane er små. Difor er eg «fole» glad for at det er Arbeidarpartiet og Senterpartiet som styrer landet, for i ei tid der vi ser auka polarisering og store forskjellar, treng vi eit land med sosialdemokratisk politikk, der ein prioriterer å redusere forskjellane mellom folk og sikrar at fleire kan delta og bygge eit sterkare fellesskap.

Sidan Arbeidarpartiet tok over regjeringsmakta, har vi fått til mykje. Det er kome 140 000 fleire i jobb. Velferda er styrkt, og vi har prioritert billigare barnehage, lågare SFO-prisar og betre rammer for studentane. Vi har prioritert inkludering, auka barnetrygda, styrkt retten til heile og faste stillingar, innført pensjon frå første krone og sørgt for halverte ferjepriser eller gratis ferje.

I krevjande tider har vi prioritert, og vi må alltid hugse på at sjølv i krevjande tider skal vi òg ha noko å leve av og noko å leve for. Denne regjeringa har vist at i sånne tider treng ein meir, og ikkje mindre, kultur, og difor har vi prioritert kultur i heile landet. Dessverre har vi sett at mange plassar har Høgre og Framstegspartiet fått makta i kommunane rundt om i Noreg, og der ser vi kva dei har prioritert. I motsetning til kva vi gjer i krevjande tider, ser vi at der er det kultur og inkludering av barn og unge som ryk først. Vi ser i kommune etter kommune, i Bergen og Oslo og mange andre plassar, at det er kulturen som ryk når dei får makta, mens Arbeidarpartiet i regjering set kultur i fokus. Det er eg glad for.

Vi har framleis store forskjellar i samfunnet vårt, og det rammar spesielt barn og unge ekstra. Er det vanske-

leg heime, kan det fort bli vanskeleg ute òg dersom ein ikkje har vaksne som stiller opp, og mange fell ut av skulen – nokon fell kanskje ut allereie i barnehagen. Likevel: Sjølv om utfordringane er store, kan vi gje mange ein betre oppvekst og kvardag. I ei tid der mange familiar slit ekstra økonomisk, er eg stolt over at vi i fjor og i år, saman med Idrettsforbundet, har løyva til saman drøyt 250 mill. kr direkte til klubbar i kommunar som har spesielt mange slike familiar. Slik kan dei klubbane, som fungerer godt til tross for at mange ikkje har betalt kontingent, inkludere endå fleire, uansett kva storleiken på lommeboka til foreldra er.

Rolla til kultur, idrett og frivilligheit kan ikkje overvurderast. Arbeidarpartiet er oppteke av å skape eit tryggare lokalmiljø for folk og prioriterer fellesskap i lokalsamfunna og tilbod som fyller livet til folk med mening. I krevjande tider treng vi ikkje mindre av det, vi treng å styrkje frivilligheita, idretten og kulturen. Dei skapar tilbod over heile landet, inkluderer alle og gjev dei moglegheit til å ta del. Vi treng kulturtilbod som utfordrar oss og inspirerer oss, og vi treng dei fellesskapa ein finn på fotballbanen, i korpsset og i frivilligheita.

Viss vi vil ha eit samfunn der ingen står utanfor, må vi fortsetje å prioritere inkludering og deltaking. Difor er eg glad for at vi har prioritert idrett, kultur og ei sterk frivilligheit.

Kari-Anne Jønnes (H) [18:24:30]: Den største verdien vi har i Norge, og det vi skal leve av framover, er innbyggerne våre. Vår oppgave er å forvalte de verdiene klokt. Det gjør vi best gjennom å sikre alle barn og unge en god oppvekst – en barnehage med kompetente ansatte, en skole med mestring og læringsglede for alle og en høyere utdanning av høy kvalitet.

Høyre har høye ambisjoner for våre barn og unge. Høyre jobber for et nytt, bredt barnehageforlik som sikrer lik behandling av kommunale og private barnehager, foreldres valgfrihet og trygghet og forutsigbarhet for alle som jobber i barnehagene, slik foreldrene og sektoren ønsker.

Mye er bra i norsk skole, og dedikerte lærere jobber hver dag for at ungene våre skal trives og lære. Samtidig peker mange piler i feil retning. Etter endt tiårig grunnskole skiller det så mye som 2,5 års læring mellom elever. Det er ikke til å leve med. Sannheten om norsk skole etter tre år med Støre-regjeringen er at

- fraværet øker i grunnskolen, men vi har ingen oversikt eller systematisk oppfølging
- det er for mange elever som sliter med å lese, skrive og regne skikkelig, og fortsatt er det 4 av en klasse på 25 elever som ikke klarer å fullføre og bestå videregående opplæring

- mange gutter sliter med å holde følge, og for mange elever mister motivasjonen på mellom- og ungdomstrinnet
 - for mange rektorer og lærere slutter i skolen, og samtidig er det for få som søker seg til læreryrket
- Støre-regjeringens svar på disse alvorlige utfordringene er lavere ambisjoner for lærerstanden og en light-versjon av SVs heldagsskole, der alle skal tvinges gjennom den samme lange skoledagen.

Høyre har siden 2022 tatt til orde for et nasjonalt fraværsregister for å gi en oversikt over utfordringen og sikre at en kan iverksette målrettede tiltak. Vi har også fått gjennomslag for at oppfølgingen av elever med bekymringsfullt fravær skal bli tettere og starte tidligere. Kommunene venter ennå på dette verktøyet samtidig som flere og flere roper varsku om skolefraværet.

En undersøkelse utført av Lesesenteret ved Universitetet i Stavanger viser at 45 pst. av lærerne på 5. trinn har en vente-og-se-holdning til elever som ikke kan lese, og at de håper det løser seg med modning. Det er dramatiske tall. Høyre prioriterte tidlig innsats i 1.–4. trinn, men vil også gi intensivoppøping – også på ungdomsskolen – dersom elevene ikke kan lese, skrive og regne godt nok.

Høyres ungdomsskolereform har mål om mestring og læringsglede i skolen for alle elever. Vi vil innføre et obligatorisk yrkesfaglig valgfag og i større grad tilby nivådeling for å gi alle elever faglige utfordringer tilpasset deres faglige nivå.

Norge lykkes ikke uten motiverte og kompetente lærere. Derfor løftet Høyre lærernes status, etablerte karriereveier og satset storstilt på etter- og videreutdanning. Støre-regjeringens bidrag har hittil vært fjerning av karriereveier. Nå stuper innsøkingen samtidig som regjeringen har senket kravene og åpnet for at institusjonene kan gi dispensasjoner fra karakterkrav.

Støre-regjeringen er rørende bekymret over skoleresultatene, men fjerner samtidig de nasjonale prøvenes rolle som styringsverktøy. Det er å gå tilbake til en tid hvor vi ikke kjente kvaliteten i norsk skole, og hvor vi ukritisk brukte penger og trodde vi hadde verdens beste skole. Høyre mener at vi må følge med på utviklingen i norsk skole, vi må følge opp den enkelte elev, klasse og skole, og vi må aldri gi opp.

Høyre mener de store pengene skal brukes på laget rundt lærerne, slik at de igjen kan være sjefen i klasserommet og gi undervisning av høy kvalitet; på laget rundt elevene for å gi flere tettere oppfølging tidligere; og på å avlaste rektor, slik at rektor kan være pedagogisk leder på skolen sin. Da vil skolen lykkes med sitt samfunnsoppdrag, nemlig å utdanne og danne for fremtiden.

Willfred Nordlund (Sp) [18:29:13]: Historien om Norge er en historie om klokskap, arbeidsvilje og foredling av naturressursene våre. Det gjelder hele landet. Det er også fremtiden for fortsatt å ha et godt liv i hele Norge. Trontalen viser en regjering som tar det på alvor.

Nordland, mitt eget fylke, er et Norge i miniatyr. Det som fungerer i Nordland, vil fungere for landet. Vi strekker oss fra innland til kyst. Vi har bygder og byer som er der naturressursene er og verdiene skapes. Vi har store eksportbedrifter og små gründere – samfunnsbyggere spredt i hele fylket. Naturressursene som er i hele Norge, skaper enorme inntekter og kan skape flere. De må forvaltes klokt, sånn de før oss gjorde, og de må brukes. Sånn er det i alle deler av Norge. Selv når en selv synes en kommer fra sentrale strøk, er det stort sett alltid noen som synes at en er veldig usentral.

Når Senterpartiet og regjeringen vil ha trygghet i hverdagen for inntekt, helse, mat og folks tjenester, nasjonal kontroll over viktige arealer og å bygge infrastruktur i hele Norge, er det avgjørende for å skape framtidens verdier. Senterpartiet har satset og vil fortsatt satse på lokalsamfunn, folk og bedrifter, varer og produkter, hvor vi har alle forutsetninger for å levere til Norge og verden fra hele landet.

Det er derfor ikke å kaste bort, men å investere i muligheter for hele Norge når vi prioriterer målrettede tiltak mot områdene hvor det er litt lenger mellom huse- ne. Det er nemlig der vi finner de store naturressursene som har skapt og vil skape store verdier. Det vil komme deg, meg og de etter oss til gode. Samtidig bor mange i byer, meg selv inkludert. Jeg er sikker på at få fra Oslo vil mene at Sortland er en by, uansett hva vi selv måtte mene om det.

Mange har de siste årene stått i en krevende økonomisk situasjon, og mange står fortsatt i en krevende tid. Selv om vi nå ser lyspunkter og konturer av et vendepunkt i den norske økonomien, må vi anerkjenne at det fortsatt er tøft for mange. Tilgang på trygge og gode arbeidsplasser i hele landet har vært og er fortsatt av høyeste prioritet for Senterpartiet og denne regjeringen. At det er kommet over 100 000 nye arbeidsplasser under denne regjeringen, hovedsakelig i det private næringslivet, viser det. Mitt fylke er heller ikke noe unntak. Det er jeg stolt over å ha lagt til rette for.

Det er økonomisk vekst i næringslivet. Investeringene i fastlandsindustrien er blant historiens høyeste og arbeidsledigheten er ekstremt lav sammenlignet med andre land – også våre nærmeste naboland. Det har krevd harde prioriteringer.

Samtidig har vi prioritert skattelettelse for nærmere 9 mrd. kr for dem med lav og middels inntekt. Vi har satset målrettet mot barnefamilier, med lavere barne-

hagepriser, og pekt ut en kurs for en bedre skole hvor også dem som lærer best med hendene, skal trives. Dette er eksempler på prioriteringer vi kommer til å fortsette med.

Vi skal bygge grunnlaget for gode muligheter og liv i hele landet. Det gjør vi med en av de mest krevende sikkerhetspolitiske situasjonene i nyere tid og hvor vi nå legger bak oss den største prisveksten på mange tiår. Det er derfor riktig å ruste seg for framtiden – en framtid hvor det skal være mulig å bygge bedrifter og ha et godt liv i hele landet. For å sikre det for framtiden må vi bruke store penger på Forsvaret, samfunnssikkerhet og beredskap, og norske bedrifter må kunne bidra der. Fra at Høyre for få år siden mente det var en fantasi fra Senterpartiet å bruke minst 2 pst. av brutto nasjonalprodukt på forsvar av Norge, er nå alle partier enig med oss i at det er fornuftig.

Den største utfordringen, særlig utenfor de største byene, er ikke mangel på arbeidsplasser, men mangel på folk – folk som skal sikre dagens eksportbedrifter og skape nye, løse problemer og etterlate Norge litt bedre.

Jeg er stolt av å være med på forslaget om gjeldslette til studenter i de minst sentrale kommunene, noe som er møtt jublende av NHO Nordland og andre bedriftsforeninger i mitt eget fylke. Det er det samme med gratis ferger, lavere flypriser, billigere barnehager og et skikkelig løft gjennom Nasjonal transportplan, hvor man bygger og vedlikeholder i hele landet. Dette er bedrifter som ser en regjering som bygger ned avstander, som sikrer nye handelsavtaler til gagn for industri, jordbruk og fiskeri, som sier nei når EU krever fisk som Norge har ansvaret for å forvalte, som satser på større matproduksjon, og som vil lage en framtid for fortsatt levende kyst og innland basert på våre naturressurser.

Det er et år igjen til valget. Det er et år hvor vi skal fortsette å bygge hele Norge, for jeg tror på hele Norge – et trygt Norge med nasjonal kontroll, livskraftige bedrifter, gode tjenester og muligheter for et godt liv i hele landet. Det tjener nemlig oss alle.

Det er historien om Norge, og det er også framtiden når Senterpartiet prioriterer.

Statsråd Jan Christian Vestre [18:34:22]: I urolige tider prioriterer regjeringen tryggheten til folk, tryggheten for en bedre økonomi og ikke minst tryggheten for en sterk og universell velferdsstat som stiller opp når man trenger det. Vi jobber hver dag for å redusere forskjeller, gi mennesker like muligheter og sikre gode velferdstjenester. Det er den norske modellen, og det er det som har gjort oss til et av de mest verdiskapende landene i verden.

Regjeringen har tatt Norge trygt gjennom en krevende tid, med krig, med rekordmange flyktninger,

høye strømpriser og prisvekst. Vi har svært lav ledighet, vi har høy verdiskaping, og vi har sterke velferdstjenester. Vårt klare mål er at folk skal få bedre råd. Både Norges Bank og Statistisk sentralbyrå forventer real-lønnsvekst i 2024. Prisstigningen nærmer seg et normalt nivå igjen, og vi har forhåpentligvis nådd rentetoppen for denne gang. Trygg, ansvarlig og disiplinert økonomisk styring har vært avgjørende for å lykkes med dette.

Vi holder det vi lover. I regjering har Arbeiderpartiet sammen med Senterpartiet og vår gode budsjettpartner SV i Stortinget sørget for billigere barnehager, lavere SFO-pris, mer i studiestøtte og økte pensjoner. Sammen med gode rammebetingelser for næringslivet er dette å skape og dele i praksis.

Den viktigste oppgaven vi har i helsepolitikken, er å sikre at folk i Norge har tilgang til gode helsetjenester av høy kvalitet når de trenger det. Velferdsstaten skal være vår beste helseforsikring. Derfor er jeg stolt over at regjeringen gjennom ventetidsløftet har inngått et historisk samarbeid og et viktig partnerskap med alle de store arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene, både i offentlig, i ideell og i privat sektor, som skal snu trenden og redusere ventetidene markant innen utgangen av neste år.

For å få til dette styrket vi sykehusenes budsjetter med 2 mrd. kr i revidert nasjonalbudsjett. I forslaget til statsbudsjett for 2025 kommer vi til å styrke sykehusene ytterligere, med den største økningen på mange år. Overalt jobbes det nå målrettet med å skape konkrete resultater, for det handler ikke om statistikk eller systemer, det handler om mennesker – folk i Norge som fortjener å vente i kortere tid på helsehjelp. Det settes nå inn tiltak for bedre ansvars- og oppgavefordeling, sykehusene utvider åpningstidene sine, det tas i bruk teknologi og nye løsninger, og bruken av ledig privat kapasitet øker.

Da vi lanserte ventetidsløftet, forklarte vi at ventetidstallene sannsynligvis vil gå litt opp før de kan gå ned, og det er fordi sykehusene prioriterer å ta unna de pasientene som har ventet lengst.

Det skal være trygt å bli gammel i Norge. Dessverre er det for store kvalitetsforskjeller i eldreomsorgen vår. Eldre skal være trygge på at hjelpen er der når de trenger den. Gjennom Bo trygt hjemme-reformen jobber vi for et aldersvennlig samfunn preget av åpenhet, trygghet, fellesskap og mangfold. Vi vil derfor innføre en aktivitetsgaranti for eldre, én dør inn til kommunale tjenester. Vi satser stort på velferdsteknologi. Vi vil legge til rette for bedre ernæring og en ny hjemmetjeneste. Eldre skal være sikre på at vi stiller opp. Vi skal også bygge flere omsorgsboliger og flere sykehjem, og vi skal legge til rette for flere nye boformer. Hjemmetjenesten skal ha kvalitet og faste team, og disse teamene skal være styrt etter kvalitetsmål, ikke etter stoppeklokken. Regjeringen mener at relasjo-

ner og god omsorg er viktigere enn minutter og tellekanter. Eldre skal være sikre på at de blir sett og hørt.

Vi overtok en fastlegeordning i krise. Det siste året har over 90 000 flere nordmenn fått fastlege. Vi har aldri rekruttert flere fastleger enn nå, og det viser at politikk virker. Vi jobber nå med en ny fastlegereform som skal bedre dette tilbudet ytterligere.

Vi fornyer, vi forsterker, og vi forbedrer velferdsstaten. Det skylder vi folk i Norge. Velferdsstaten skal være vår viktigste og beste helseforsikring.

Presidenten [18:39:21]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [18:39:38]: Jeg går rett på sak. Statsministeren sa til TV 2 i går at ventetiden når det gjelder somatikk, skal gå fra 85 dager, som nå, til 61 dager innen utgangen av 2025. Kan helseministeren si hva ventetidene i somatikk skal være innen utgangen av august 2025?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:40:01]: Ventetidene skal først ned, så skal de markant ned, og innen utgangen av 2025 skal vi være tilbake på før-pandemi-nivå. Vi har ikke satt et mål fra måned til måned, fordi det er variasjoner gjennom året. Det er alltid noe lenger ventetid på sommeren enn på vinteren. Det handler bl.a. om at helsepersonell, som alle andre yrkesgrupper, har ferie. Så det viktigste her er å måle trenden og det å erkjenne og se at den er i ferd med å snu, og at de rekordmange tiltakene som nå er satt i gang, understøttet av store bevilgningsøkninger til sykehusene, faktisk har effekt. Jeg er helt sikker på at med det partnerskapet vi nå har med arbeidstakerne og arbeidsgiverne, med det pågangsmotet, den iveren, den kreativiteten og den gjennomføringsevnen som våre felles sykehus over hele Norge nå viser, så vil vi få dette til, og det er godt nytt for norske pasienter.

Erlend Svardal Bøe (H) [18:41:00]: Jeg hører helseministeren si at helsekøene og ventetidene skal gå opp før de går ned, men sannheten er jo at ventetidene ikke har gjort annet under Støre-regjeringen enn å gå opp, så det er jo en erkjennelse fra Støre-regjeringen av at en ikke har klart å få til en nedgang, og at det kun har vært oppgang. Hvis jeg kan få lov til å spørre helseministeren: Om en har forventet at det skulle være en sånn type oppgang som vi har sett under denne regjeringen, hvor ventetidene altså har gått så kraftig opp, er det da en erkjennelse når en snakker om at en skal ha en markant nedgang, av at en skal tilbake igjen på det nivået som vi hadde da Høyre satt i regjering?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:41:42]: Jeg kan jo få lov til å minne om at ventetidene begynte å øke i 2017, og så vidt jeg vet, var det midt under Erna Sol-

bergs vakt. Så kom pandemien, sykehusene utsatte hundretusenvis av konsultasjoner og behandlinger, og det vokste et stort etterslep som har vært krevende å ta ned. Men jeg føler meg trygg på at ventetidene kommer til å gå ned. Regjeringen har en plan, vi har et konkret prosjekt, vi har fått med oss alle de viktige personellgruppene på dette løftet, og det gjennomføres nå veldig mange tiltak. Så spørsmålet blir jo: Hva er alternativet til ventetidsløftet? Hvilke andre forslag er det Høyre mener vi burde tatt i bruk, som vi ikke tar i bruk? Og hva er Høyres plan for å få disse ventetidene ned? Det eneste jeg hører fra den kanten, er kringling om statistikk, ikke reelle forslag som faktisk kan bidra til at norske pasienter får bedre helsehjelp raskere enn i dag.

Sylvi Listhaug (FrP) [18:42:53]: Det har vært sterk vekst i overdosedødsfall og i narkotikabruken blant unge de siste årene. Hva gjør så regjeringen? De kutter 200 døgnbehandlingss plasser, og Helse sør-øst reduserer behandlingstiden fra 12 måneder til 9 måneder. Renåvangen, som med stor suksess har hjulpet rusavhengige i 37 år, får nå ikke legge inn anbud fordi de ikke kan tilby tolketjenester på 66 språk i sin behandling. Det er helt utrolig. Reaksjonene er selvsagt sterke fra pasienter og fagmiljøer, og Rusfeltets hovedorganisasjon frykter det vil føre til flere overdosedødsfall.

Hvordan kan statsråden sitte stille og se på at det kuttes kraftig i rusomsorgen, og at ideelle behandlingssteder som Renåvangen og Solliakollektivet med uvurderlig kompetanse og flere tiårs drift, raseres?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:43:50]: Jeg er ikke enig i at rusomsorgen raseres. Jeg tar avstand fra den påstanden.

Rusomsorg er noe av det viktigste vi har i Norge. Rusbehandling er noe av det viktigste vi har i Norge. Dette er en viktig og sårbar gruppe som fortjener all den hjelpen de kan få. Så er det et faglig spørsmål som ikke ligger til oss politikere, men som ligger til fagfolkene: å vurdere hvilket behandlingstilbud som er best. Dette er også et fagfelt som er under utvikling, og derfor må vi stole på at fagfolkene gjør de beste vurderingene når det gjelder hvilke typer rusbehandlingsopplegg som skal tilbys, varigheten av det, hvilken kompetanse som skal være i det tilbudet og hvordan pasienten skal møtes. Det jeg kan si, er at rusbehandling aldri skal være en salderingspost. Det har vi også gitt klart uttrykk for overfor de regionale helseforetakene, og det forventer jeg at de lytter til når de nå gjør sine anskaffelser.

Sylvi Listhaug (FrP) [18:44:52]: Det vi vet, er at veien ut av rusen kan være veldig forskjellig, og at vi trenger et mangfoldig tilbud. Vi vet at det allerede er flere rusinstitusjoner som har reddet liv, som er lagt ned.

Renåvangen er et tilbud som har hatt suksess i alle år, og nå mener man altså at de ikke er kvalifisert til å legge inn anbud fordi de ikke kan tilby tolketjenester på 66 språk. Mener statsråden virkelig at dette er en politikk, en anbudsprosess, som bør gjennomføres, eller bør man her være litt fleksibel? Da kan et tilbud som har hjulpet mange, mange enkeltpersoner til et bedre liv og reddet dem, få fortsette å redde livet til mange som i dag sliter med rus. For dem kan dette være en vei ut av et forferdelig liv.

Statsråd Jan Christian Vestre [18:45:50]: Det aller viktigste her er jo at innbyggerne våre får et godt helse-tilbud, og at de som sliter med langvarig rusavhengighet, blir sett for den de er, at de opplever verdighet, og at de opplever å ha et kompetent team rundt seg. Det skjer i både offentlig regi, ideell regi og privat regi. Regjeringen er positiv til at det er et samarbeid mellom offentlig og privat sektor for å levere det beste tilbudet til innbyggerne våre.

Så er jo dette en pågående anbudsprosess. Det er skattebetalernes penger som brukes til å kjøpe kapasitet i det private, og da må det stilles noen kvalitetskrav som også sikrer at innbyggerne våre får et godt tilbud. De kvalitetskravene har jeg tillit til at helseforetakene formulerer på riktig måte. Jeg kan ikke nå gå inn i en pågående anbudsprosess, men som sagt har vi gjort det helt klart for helseforetakene at det ikke skal kuttes i rusbehandling. Det er noe vi skal styrke i årene framover.

Marian Hussein (SV) [18:47:07]: Den siste tiden har det vært debatt om framveksten av private kommersielle helsetjenester. En av de største driverne til disse er helseforsikringsbransjen, og over 816 000 nordmenn har helseforsikring. Av disse får 90 pst. av dem denne forsikringen av arbeidsgiver. Sykehusutvalget samt avkommersialiseringsutvalget var veldig tydelige på at denne typen dreining også gjør at den offentlige helsetjenesten kommer til å ha vanskeligheter med å rekruttere og beholde helsepersonell og viktige fagmiljøer i hele landet i framtiden.

Her har statsråden flere ganger vært tydelig på at han ikke har skylapper, men ser statsråden at beredskapen i hele landet vårt faktisk kan bli svekket på grunn av disse aktørene?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:48:09]: Som jeg har sagt mange ganger før: Velferdsstaten skal være den beste helseforsikringen vi har, og hvis man blir akutt syk eller alvorlig syk i Norge, får man sannsynligvis verdens beste hjelp av fremragende helsepersonell. Men det er en problemstilling at ventetidene for en del av de planlagte behandlingene er for lange, og det har nok skapt usikkerhet i deler av befolkningen, noe framveksten av

disse private helseforsikringene også er et uttrykk for. Vi som ønsker at velferdsstaten skal være førstevalget til både pasienten og helsepersonellet, må jo sørge for at velferdsstaten er så god at den faktisk blir det førstevalget. Derfor har vi sagt at det nå er viktigere å få ned ventetidene – også gjennom et organisert samarbeid med de private aktørene, styrt av fellesskapet – før vi går videre med andre tiltak, noe som også står i Hurdalsplattformen, bl.a. når det gjelder de private helseforsikringene.

Seher Aydar (R) [18:49:22]: Statsråden sa i sitt innlegg noe ganske bra om behovet for tilgang til helsetjenester når befolkningen trenger det, og det tror jeg alle kan være enig i. I dag er det sånn at over 300 000 personer i Norge ikke har råd til tannlegen. Veldig mange mennesker må velge mellom strømregningen, mat på bordet og tannlegeregningen. Helseministeren fikk nylig tannhelseutvalgets rapport i hånden. Der er det veldig mange gode og spennende forslag, og et av dem er å likestille tannhelse med andre helsetjenester, altså å inkludere det i frikortgrensen, og kanskje ha en overgangsordning med en egen frikortgrense.

Er det sånn at vi kan forvente at regjeringen setter i gang med tiltak for en ordentlig tannhelsereform for alle aldersgrupper, eller kan vi risikere at Høyre kommer og trekker i bremsen for en veldig viktig utvikling for veldig mange mennesker i samfunnet vårt?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:50:23]: Høyre pleier jo være en brems for viktig velferdsutvikling i samfunnet vårt, så det er jeg helt enig med representanten i.

Når det gjelder oppfølgingen av tannhelseutvalget, er vi allerede i gang. Sammen med budsjettpartner SV i Stortinget har vi nå utvidet det offentlige tannhelsetilbudet til alle unge voksne opp til 26 år. Det innebærer en forskriftsmessig rett til 75 pst. rabatt på disse tilbudene. Vi har bevilget over 1 mrd. kr til formålet, og det handler om en gradvis utvidelse av det offentlige tannhelsetilbudet.

Jeg er glad for at dette utvalget ble satt ned, og at vi har fått en svært omfattende og god rapport. Den sender vi nå på høring, og jeg er helt sikker på at utvalgets forslag kommer til å bli fulgt opp og diskutert i alle de politiske programprosessene som nå skjer. Så vil det være et prioriteringsspørsmål for Stortinget framover hvor mye ressurser en vil legge i dette, og i hvilket tempo en kan se for seg å utvide tilbudet. Regjeringen vil fortsette det arbeidet vi har startet.

Emma Lind (V) [18:51:40]: Jeg vil stille spørsmål rundt rusomsorgen. Det er Venstres oppfatning at den har blitt kraftig svekket under den sittende regjeringen. Mens regjeringen har lovet en forebyggings- og be-

handlingsreform, har vi ennå ikke sett noen konkrete tiltak. I stedet har regjeringen stått bak en rekke kutt som har gjort situasjonen verre for de mest sårbare i samfunnet vårt. Blant kuttene vi har hørt om tidligere i dag, er nedleggelse av flere hundre døgnplasser innen tverrfaglig spesialisert behandling. Dette rammer rusavhengige svært hardt. Dette skjer samtidig som Norge opplever en kraftig økning i overdosedødsfall. Venstre frykter rett og slett en overdoseepidemi, og vi havner bakpå i det skadeforebyggende arbeidet.

Da er spørsmålet: Hva er statsrådets plan for å sikre at de mest sårbare i samfunnet vårt, nemlig rusmiddelavhengige, får den behandlingen de trenger? Og vil regjeringen reversere budsjettkuttene sine for å sørge for at vi nå får på plass de nødvendige tiltakene for å hindre en overdoseepidemi?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:52:39]: Jeg må si at jeg er enig med representanten når det gjelder bekymringen for overdosedødsfall – 370 mennesker i fjor. Det er derfor vi nå har gjennomført flere strakstiltak for å få ned overdosedødsfallene. Vi nærmer oss også med det som kommer til å bli en veldig god forebyggings- og behandlingsreform på rusfeltet, som skal sørge for at vi både forebygger og behandler bedre, og det kan redde flere menneskeliv.

Så er det sånn at vi ikke har kuttet i budsjettene til rusbehandling. Det er nå stort sett rekordlave ventetider innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling. Vi har gjort det veldig klart overfor helseforetakene at dette ikke skal kuttes ned på, men satses på. Vi har også gjort det klart at rusavhengige har pasientrettigheter, og de skal få hjelp fra velferdsstaten så lenge de trenger det. Det er et faglig spørsmål hvor lenge den behandlingen skal pågå, hvor den skal skje, og hvilke typer behandling som er riktige for den enkelte pasient. Det spørsmålet må vi overlate til fagfolkene, og så må vi sørge for rammebetingelser som gjør at rusomsorgen kan prioriteres også i årene framover.

Presidenten [18:53:41]: Replikordskiftet er omme.

Frank Edvard Sve (FrP) [18:54:01]: Det er sikkert nokon som trur at eg har med meg manus for fyrste gong på denne talarstolen i dag. Det er ikkje eit manus, det er eit tomt ark. Det er akkurat like tomt som innhaldet i trontalen frå regjeringa angående samferdsel, angående det å byggje landet, ha visjonar og ein framtidsplan for å byggje landet. I tre år har vi vore vitne til ei regjering som slettes ikkje har prioritert samferdsel. Det har nesten vore litt trist å måtte vere vitne til ein samferdselsminister som møter år etter år og er taparen i statsbudsjettframlegginga. Ein kuttar ned på løyvingane til samferdsel, og det er i tråd med det Arbeidarpartiet har gjort i

tidlegare regjeringar. Samferdsel har aldri vore det heilt store satsingsområdet der i garden.

Ein snakkar om at ein skal byggje mindre firefelts veg, mindre store vegar, altså byggje mindre, og ein skal ta vare på det ein har. Ein har ikkje satsa på å byggje mindre vegar, ein har ikkje bygd korkje stort eller smått. Og når det gjeld å ta vare på det ein har – ja, har ein gjort det, då? Nei, vedlikehaldsetterslepet på riksvegane har auka med 1,2 mrd. kr berre det siste året. På fylkesvegane er det over 100 mrd. kr i vegvedlikehaldsetterslep. Og om ikkje det er nok, så har ein altså på inn- og utpust i alle debattar som vi har hatt i samferdselskomiteen, snakka om kor viktig det er å ta ned talet på hardt skadde og drepne i trafikken. Det aukar kvart år. Likevel opplever vi at regjeringa ikkje satsar på å gjere noko med det. Kvar gong vi i Framstegspartiet har fremja framlegg om kraftfulle tiltak for å gjere noko for å ta ned etterslepet på riksveg og fylkesveg, har vi vortne stemt ned.

Så kom det ein nasjonal transportplan i sommar, og eg tenkte med meg sjølv at det må jo kunne kome eit kvart som er positivt for å kunne byggje ut landet og gjere noko med desse tinga som vi har jobba med. Vi hadde bl.a. ein initiativdebatt, som vi i Framstegspartiet tok initiativet til, for å diskutere kva vi kan gjere for å ta ned talet på hardt skadde og drepne i trafikken. Alle partia var einige om at vi må gjere noko kraftfullt for å dette til. Så kjem Nasjonal transportplan – og kva er det? Jo, det er ein gårdsdagens plan. Ein legg fram nøyaktig den same summen, 1 380 mrd. kr, som var NTP-grunnlaget i 2021. Det er ein nedgang på 24 pst. i den satsinga som er nødvendig for å byggje landet, for å gjere noko med å ta ned talet på hardt skadde og drepne i trafikken – og så går ein og byggjer det ned med 24 pst.!

Så ser vi i NTP, og vi har ein debatt under behandlinga her i sommar, at regjeringa seier 1 mrd. kr i året dei fyrste seks åra og utviding dei neste seks åra til fylkesvegane. Fylkesvegane er 80 pst. av vegnettet. Halvparten av dødsulykkene, 30–50 pst., er på grunn av tilstanden til vegen, altså vegdekket, som begynner å fylgje ulykkene. Då skulle ein kanskje tru at då det kom lekkasjar, no i eit valår – det vert iallfall budsjettet til eit valår – så kunne ein kome med nokre godbitar der. Nei, då kjem ein med 481 mill. kr til fylkesvegane. Ein klarer ikkje å fylgje opp halvparten av det ein har lovt for å kunne gjere noko med å ta igjen etterslepet på 100 mrd. kr på fylkesvegane. Og der legg ein i tillegg også rassikring og tunnelsikkerheitsforskrifta og området til Forsvaret.

Når ein snakkar om kvardagsvegane til folk, ja, kva er det? Kvardagsvegane for meg er bl.a. dei vegane som hundretusenvis av folk rundt i denne byen brukar kvar einaste dag. Det regjeringa har prestert, er kø og kaos ved å ta elbilane ut av kollektivfeltet og lage problem. Dei har prestert å vedta at det skal vere nullutslepp på

buss om vinteren – og bussane går jo ikkje. Tusenar av avgangar står i stampe om vinteren. No skal ein altså montere inn dieselvevarmarar, som vert monterte til våren, så det vert sikkert det same kaoset igjen.

Framstegspartiet ynskjer ein ny kurs. Vi ynskjer å ta igjen vedlikehaldsetterslepet, halvere det. Vi ynskjer å bruke 12 mrd. kr meir til fylkesvegane og 10 mrd. kr til rassikring. Vi ynskjer å gjere noko med vegane, vi ynskjer å byggje motorvegar, det er dei tryggaste vegane, og det er berre så veldig enkelt. Vi kjem til å gjere alt vi kan for å skifte ut dagens regjering så fort som mogleg, for det er vi nøydde til å gjere med tanke på at vi må ta vare på det vi faktisk har, byggje ut motorveg og sikre vegane, så vi får ned talet på hardt skadde og drepne i trafikken.

Presidenten [18:59:07]: Presidenten kan bekrefte at han ble overrasket da det så ut som representanten Sve hadde manus med seg på talerstolen.

Truls Vasvik (A) [18:59:30]: Denne trontaledebatten har vart noen timer og har allerede vært preget av ord som «urolige tider», at vi har et alvorlig bakteppe og behov for trygghet. Noe av det aller viktigste vi må ha for å føle oss trygge, er helsehjelp når vi trenger det – rett og slett at vår felles helsetjeneste stiller opp for oss. Det er vårt ansvar å sikre denne tryggheten, og samtidig skal vi være tydelige på at vår felles helsetjeneste er den aller beste helseforsikringen man kan ha. Begge deler krever at vi tar vare på gullet og bærebjelken i helsetjenesten vår, nemlig helsepersonellet – fagfolkene våre.

Noe av det første vi gjorde da vi overtok regjeringskontorene, var å sette ned helsepersonellkommisjonen. Det var en start på det viktigste krafttaket vi står i, nemlig å finne gode løsninger for personellmangelen, slik at vi fortsatt kan være stolte over å ha en av verdens beste helsetjenester, men også fordi perspektivmeldingen er tydelig: Det blir flere eldre med behov for helsetjenester, samtidig som vi blir færre yrkesaktive til å gi eldre disse tjenestene.

Vi aksepterer ikke den utviklingen vi har sett siden 2017 med lengre ventetider – og jeg gjentar: siden 2017, og ikke 2021, som det er gitt inntrykk av her. Derfor må vi få ned tiden som folk venter på å få den behandlingen de trenger. Vårt ventetidslofte er et løfte fylt opp med konkrete tiltak og av penger, og med et bredt lag av samarbeidspartnere, både fra arbeidstaker- og arbeidsgiversiden – offentlige, ideelle og private – ligger vi godt an.

Vi har satt inn tiltak for å bruke fagfolkene på en smartere måte, med nye grep for ansvars- og oppgavedeling og hensiktsmessige arbeidstidsordninger. Vi innfører digitale løsninger som frigjør arbeidstid og understøtter samhandling, og vi tar i bruk private så lenge dette er offentlig finansiert, organisert og ikke minst prioritert – for det er nemlig politikk i den virkelige verden.

Sykepleiere, helsefagarbeidere, leger og andre ansatte og ledere i helsetjenesten over hele landet har på imponerende vis og i løpet av kort tid tatt grep og fortsetter å rulle ut effektive tiltak. Og i går kunne vi lese at både statsministeren og helseministeren kom med nyheten om betydelige midler til sykehusene også i neste statsbudsjett.

Like viktig som å redusere ventetidene på sykehus er det å heve kvaliteten i eldreomsorgen. Eldre og pårørende skal være trygge på at det offentlige tilbyr de beste helsetjenestene når man trenger dem, enten det er hjemme eller på sykehjem. Og vi skal være ærlige: Det er altfor mange som ikke føler de har den tryggheten i dag, og det er for mange pårørende som opplever for store omsorgsoppgaver. Det er en kraftig vekker til oss om hvilken jobb vi har å gjøre for å styrke eldreomsorgen. Jeg vil bare si – og være er tindrende klar: Pårørende er ikke den nye velferdsstaten.

Arbeiderpartiet skalerer opp den kommunale omsorgstjenesten for å gi en verdig eldreomsorg for alle, der helsepersonell i hjemmetjenesten og på sykehjem har tid til å gi individuell omsorg. Dette krever at vi har nok fagfolk på jobb, og at eldre får møte kjente ansikter gjennom faste team i hjemmetjenesten. Eldre skal i større grad få bestemme over eget liv og være med på å forme sin egen hverdag, botilbud og de tjenestene de mottar.

Når vi prater om eldre her fra denne talerstolen, er det veldig ofte snakk om pleie og hjelp, men alderdommen handler om så mye mer. Vi ønsker å skape et mer aldersvennlig samfunn, der livskvalitet står i sentrum. Gjennom fysisk, sosial og kulturell utfoldelse kan det store flertallet av eldre holde seg friske enda lenger. Eldre er jo som alle andre, bare at de er eldre. De er like forskjellige som alle oss andre.

Fastlegeordningen er grunnmuren i vår felles helse-tjeneste. Siden vi fikk regjeringsmakt, har over 90 000 flere fått fastlege. 2023 var gullåret da tallene virkelig begynte å peke i riktig retning. Rekruttering av fastleger var rekordhøy, samtidig som færre sluttet. Med styrket grunnfinansiering, som har vært en viktig prioritering for oss, kan fastlegene ha færre pasienter på listene sine. Fastleger melder om en lavere arbeidsbelastning, noe som gjør det lettere å bli værende i jobben. Vi lykkes med dette.

Helsedebatten preges, naturlig nok, i stor grad av nasjonale forhold, men vi må også huske på hva som foregår utenfor grensene våre. Millioner av mennesker lever i krig og terror hver eneste dag, og hundretusener av medmennesker blir pasienter i møte med krigens grusomheter. Det er sterkt å se helsepersonell sette sitt eget liv i fare hver eneste dag for å hjelpe andre. Vi må minne hverandre på at vi også har et ansvar globalt, og derfor må vi fortsette å holde den solidariske fanen høyt, enten

det gjelder økt støtte til Libanon og Gaza eller mottak av pasienter fra Ukraina.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Liv Kari Eskeland (H) [19:04:42]: Støre-regjeringa starta perioden sin med å setja bremsene på og bilen i revers for samferdselssektoren. Det mangla ikkje på varsel om at reformer skulle reverserast, og at den satsinga på infrastruktur som me hadde sett under Solberg-regjeringa, skulle stoppa opp. Difor skulle ny NTP kome eitt år før tida, ein skulle ta rev i segla, og pengebruken skulle strupast.

Med NTP-en til Støre-regjeringa var me tilbake til å byggja stykkevis og delt i staden for heilskaplege prosjekt. I regjeringa sitt framlegg til NTP var dei store prosjekta, der ein verkeleg skulle byggja Noreg saman, tekne ut og parkerte under filmapper som «fjerntogstrategi» og «utviklingsportefølje». Med respekt å melde: Den kollokviegruppa som har brukt tid på å finna desse fine orda, burde heller ha brukt tida på å finna ut korleis me skal koma lovnadane om regionsbygging og å rusta samfunnet for nye utfordringar i møte. Eg kan her nemna Hordfast, Ringeriksbanen og Møreaksen som sentrale prosjekt.

Den politiske kontrakten ein har hatt med næringslivet, var ikkje lenger verdt papiret han var skriven på. Titusenvi av timar gjennom planleggingsarbeid er parkert. Politisk risiko har vorte eit omgrep som sender kronkursen ned og får investorar til å flykta frå landet. Politisk risiko, eller tillitskrise, om du vil, vart det òg på samferdselsfeltet då me fekk ny regjering, for no kan ein ikkje lenger stola på det som er sagt tidlegare.

I Høgre set me oss som ambisjon å tenkja nytt om korleis me skal byggja infrastruktur. Vårt viktigaste mål er å byggja landet saman. God infrastruktur gjer at næringslivet får varene sine raskare fram, at dei som har vegen som arbeidsplass, får ein tryggare arbeidskvardag, og at folk kjem seg dit dei skal, når dei skal dit, på ein sikker måte. Skal me ha busetting, næringsliv og turisme i heile landet, må det leggjast til rette for det. Det betyr at me må prioritera meir pengar til samferdsel for å få det til.

Me ser no kva som er fasiten for dei første tre åra til Støre-regjeringa: Knapt eitt prosjekt er starta, sjølv om dei var gryteklare då Støre-regjeringa overtok. I budsjettet for 2024 lovde regjeringa at tre prosjekt skulle starta: Det var Oslofjordtunnelen, Røldal–Seljestad og Megårdsen–Sommerset, men enno er ikkje eitt av desse prosjekta igangsett, og det vil dei heller ikkje verta før nyttårsrakkettane går til vers.

Når det gjeld jernbanen, har Støre-regjeringa stansa konkurranseutsetjinga, som har gjeve fleire avgangar og

nye tilbod til dei reisande til ein lågare sum for staten. Men ikkje nok med det: Dei vil òg fjerna det som har fungert best på jernbanen, nemleg Flytoget. Gull skal no gjerast om til gråstein ved å innlemma det i det store, statlege Vy.

Formålet til regjeringa er ei sterkare statleg styring av jernbanen. For Høyre er det kunden –dei reisande– som er viktigast når me skal utvikla eit godt jernbanetilbod, ikkje systemet.

I alle festtalar vert det snakka fint om å rigga Noreg for framtida, for det grøne skiftet og for komande generasjonar, men det gjeld visst berre i festtalane og i trontalen. Når det kjem til stykket, ser me ikkje dette igjen i praktisk politikk. Høgre vil byggja Noreg saman. Me vil satsa på samferdsel, og me vil fortsetja det arbeidet med å modernisera samferdselssektoren som me begynte på.

Budsjetta vart nesten dobla på dei åtte åra me var i regjering, men endå viktigare: Store reformer gav meir veg og bane for pengane. Porteføljestyling, Nye vegar AS, jernbanereforma og andre grep fekk pengane til å strekkja lenger. Mange prosjekt vart gjennomførte. I perioden 2013–2021 vart det opna meir enn 800 km ny veg, nesten like langt som frå Lindesnes til Trondheim –eller til Bayern, om ein snur pila. Reisetida vart betydeleg redusert på fleire vegstrekningar. Mellom Ålesund og Oslo vart tida redusert med to timar, og mellom Oslo og Trondheim og Oslo og Kristiansand vart ho redusert med nærmare halvannen time. Dette er å byggja Noreg saman, dette er å satsa på samferdsel.

Høgre har lagt vekt på å stå ved tidlegare vedtak og planar. Det er ein lovnad me vil følgja opp når me på ny tek plass i regjeringskontora.

Aleksander Øren Heen (Sp) [19:09:44]: I trontalen kunne me høyra at kongen varsla at regjeringa sitt mål er at folk skal få betre råd. Bakteppet for denne viktige prioriteringa er knapp reallønsvekst sidan 2015, høge energiprisar, kraftig prisvekst på varer og ikkje minst auka rentekostnader. Truleg har unge i etableringsfasen merka dei siste åra hardast, då det er dei som ofte har mest igjen å betala på bustadlåna sine. Me styrer ikkje renta, og heldigvis har me ein stødig sentralbank som tek seg av akkurat det, men me styrer finanspolitikken, og me kan fordela kronene til fellesskapet dit dei får best effekt.

Som representant frå eit distriktfylke som Sogn og Fjordane, der alle kommunane er i sentralitetsklasse 5 eller 6, er kostnaden no ved å røysta Høgre eller borgarleg ved neste val svært høg. For å bruka Høgre-språk tillet eg meg å laga eit lite reknestykke som døme: Sjå føre dykk eit ungt par busett i Luster kommune i Sogn og Fjordane som har to barn i barnehage. Med dagens regjering har dei fått, eller vil få, halvert barnehagepris, og

dei vil få sletta 25 000 kr kvar av studiegjelda si. Viss ein av dei pendlar over Sognefjorden, noko som er relativt vanleg, vil dei ha fått ein halvert ferjepris. Totalt sett utgjer dette over 100 000 kr i året for denne familien.

Dette er tiltak eg har registrert at høgrerepresentantar ytrar seg imot. Difor er påstanden min at dette no er prislappen for å røysta Høgre. Me kan òg leggja til at den same familien har nytt godt av redusert inntektsskatt på 8 700 kr og auka barnetrygd på 4 700 kr. Eg vil hevda at 100 000 kr betyr noko for folk si lommebok, og lommeboka til folk er viktig, spesielt i dei urolege tidene me er inne i no. Det gjev tryggleik for framtida, og det gjev tryggleik for privatøkonomien.

I tillegg til å gjera kvardagen litt betre for den enkelte, er desse tiltaka ein del av gjenreisinga av distriktspolitikken i Noreg og det å sjå heile landet. Det gjev sjølv sagt glede og framtidstru for eit lokalsamfunn når ein familie som den i mitt reknestykke flyttar heim. Difor er ikkje dette berre direkte økonomiske tiltak retta mot den enkelte innbyggjar, det er samfunnsbygging.

Mange distriktskommunar manglar ikkje arbeidsplassar, men dei manglar folk til å fylla stillingane. Me står overfor ein megatrend som heiter sentralisering, som me kan velja å forsterka, slik Høgre og Framstegspartiet gjer med sin politikk, eller me kan føra ein alternativ politikk som bidreg til det motsette. Eg er heilt overtydd om at Noreg som nasjon kjem betre ut for alle når me evnar å bruka ressursane frå fiske, offshore og marin og maritim næring ved kysten og jordbruk, industri og kraftproduksjon lenger inn i landet. Dette er ressursar som trass alt stort sett er i kommunar i sentralitetsklasse 5 eller 6. Difor er det å sørgja for busetting der ressursane er, god ressursutnytting. Det byggjer samfunn, og det sikrar beredskap. Skal ein lukkast med dette, må ein føra ein tydeleg politikk for heile landet som gjer at kommunane kan gje gode tenester. Difor endrar me inntektssystemet og jamnar ut meir.

Det må vera mogleg å koma seg fram med gode og trygge vegar og prisar på fly og ferje som er overkomelege. Difor halverer me dei. Det må vera mogleg å ta ei utdanning der ein bur. Difor satsar me på desentralisering og auka digitalisering. Men me må òg utdanna fleire til dei jobbane samfunnet treng, og difor fjerna me karakterkravet for sjukepleiarutdanninga.

Så må me ha mat på bordet. Det gjeld oss alle, anten me bur i bygd eller by, og me må sikra at jorda blir driven. Difor har me løfta jordbruksinntektene betydeleg og tetta inntektsgapet med om lag ein tredel. Ærlege tal i jordbruksoppgjera, løyva i denne salen, er det som har gjeve reelle pengar på konto for landbruksnæringa. Me treng gode og føreseielege rammevilkår for industri, slik at me kan ha ein stor eksport, også basert på fastlandsproduksjon. Difor har me inngått ein avtale mellom stat

og industri om vidare CO₂-kompensasjon i desse næringane. No kan me lesa på VG.no at regjeringa òg går inn for å kutta avgiftene på vatn og kloakk, noko som vil bety mykje for den enkelte.

Eit kvart val er eit vegskilje, og for dei veljarane eg representerer i Sogn og Fjordane, har debattane i denne salen dei siste åra synt at ein kjem godt ut med dagens regjering. Rekninga for å røysta Høgre for ein småbarnsfamilie i Sogn og Fjordane er no om lag 100 000 kr. Den kan kanskje nokre bera, men rekninga om me mislukkast med å bruka heile landet, er eg redd blir stor for heile samfunnet.

Odd Harald Hovland (A) [19:15:00]: At folk skal kunne leve eit trygt liv, er heilt grunnleggjande for alt. Når enkeltmenneske eller lokalsamfunn opplever at tryggleiken vert teken frå dei fordi dei opplever vald, truslar, tjuveri eller ran, rokkar det ved heilt fundamentale forhold. Når gjengar tek seg til rette, rammar det alle, men det rammar likevel nokre meir enn andre. Det rammar hardtarbeidande, ærlege arbeidsfolk som opplever at inntektsgrunnlaget vert teke frå dei fordi bandar tek seg til rette utanfor restauranten eller burgarsjappa deira. Det rammar barn frå arbeidarklassa, som er dei første til å verte plukka opp av kriminelle bakkmenn til å utføre lovbrota for dei. Det rammar heile lokalsamfunn, som opplever at bydelen eller gata kjennest utrygg.

Difor er det så viktig å reagere raskt og tydeleg på alle lovbrøt. Kriminalitet må få konsekvensar. Det gjeld også når gjerningspersonen er ungdom eller barn. Så må reaksjonen vere ulik for dei som er over den kriminelle lågaldren, samanlikna med dei som er under. Difor har Arbeidarpartiet og Senterpartiet skjerpa ungdomsstraffene, starta arbeidet med å etablere eit hurtigspor i domstolen for unge lovbrøytarar og gjeve meir pengar til barnevernet, og vi vil senke terskelen for å ta frå kriminelle pengar, hus, bil eller andre eigedelar som har vorte skaffa på ulovleg måte. Samtidig må me førebyggje betre for å reparere mindre.

Ingen er født kriminell. Dei vert det – nokre gonger gjennom aktive val og andre gonger gjennom mangel på val. Me veit jo at ungdom som har fotfeste i eit ordinært arbeidsliv og har tru på framtida, er mindre sårbare for å verte rekrutterte inn i gjengverksemd. Me veit at det er mindre sannsynleg at ungdom som fullfører skulen, som har fagbrev eller vitnemål, og som har ein sjanse til å tene ærlege pengar, vil drive med kriminalitet. Me veit kva som skapar samfunn med mistillit og uro, og korleis me byggjer ned forskjellar og byggjer opp moglegheiter. Tilhøyrslø og trygge vaksne, det å verte møtt med forventningar, men også å kunne stole på at ein har like

moglegheiter, er byggjesteinar i eit samfunn med meir tryggleik.

Meir pengar til politiet har vore heilt nødvendig. Me treng fleire politifolk. Dei må ha det nødvendige og oppdaterte utstyret, og dei må ha heimlane til å gjere oss tryggare, men politiet aleine vil aldri klare å gjere landet vårt trygt. Alle dei aktørane dei samarbeider med for å skape denne tryggleiken – skulane, helsevesenet, foreldra, barnevernet og dei frivillige organisasjonane – må oppleve at dei har føresetnadene for å bidra.

Me må òg verte betre til å sjå samanhengane mellom ulike former for kriminalitet. Bak narkotika til eige bruk står det organiserte bakmenn som tener store pengar på at andre lid, bak ungdomsvald står det ofte unge menneske som sjølv har vore ofre for vald i heimen, og bak gjengverksemd står det gjerne både narkotikalovbrot, organisert bedrageri, cyberkriminalitet og nokre gonger menneskehandel.

Me må styrkje føresetnadene til politiet for å jobbe langs alle desse spora, og ikkje berre dei som til kvar tid tek den offentlege dagsordenen.

I løpet av det siste året i denne stortingsperioden vil det også kome ei stortingsmelding om kriminalomsorga. Det er store forventningar om at denne vil vise korleis straffegjennomføringa vil gjere at personar er mindre kriminelle når dei slepp ut, enn det dei var då dei måtte inn.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [19:19:19]: Som politikere skal vi komme med løysningar på folks hverdagsutfordringar her og nå, men vi har også en større generasjonsforpliktelse: å sikre at neste generasjon arver et klima, en økonomi og en velferdsstat som er i bedre stand enn det vi selv overtok.

Da er det interessant at Miljødirektoratet sier at vi trenger 40 TWh med ny kraft for å innfri klimamålene, mens vi allerede ser at bedrifter står i kø for å få tilgang på kraft og nett, og at det er gitt konsesjon til kun 0,4 TWh de siste årene. Det er knapt noe – det er ingenting. Høyre har vært tydelig på at alt må på bordet: småkraft, oppgradering av vannkraftverk, vindkraft på land, energieffektivisering, solkraft, tidevannsenergi, fjernvarme, bioenergi, bergvarme, for å nevne noe. I tillegg må vi ha en reform av konsesjonssystemet, og nettet må bygges ut og brukes smartere.

Før sommeren kunne NVE dessverre komme med en ganske brutal dom over Støre-regjeringens manglende styringsevne i klima- og energipolitikken. Deres nyeste rapport viser at Norge er langt unna å få den kraften som trengs dersom vi skal omstille industrien, elektrifisere transportsektoren og etablere ny grønn industri og arbeidsplasser. Det er urovekkende for Norges konkurransevne at industri- og klimaprojekter som kan ska-

pe arbeidsplasser, omstille oss og føre til verdiskaping i hele Norge, blir utsatt, forsinket og avlyst på grunn av mangel på nett og kraft til en rimelig nok pris.

Senest ute var Yara, som utsetter fullelektrifisering av ammoniakfabrikken på Herøya, et av landets største CO₂-utslippspunkter, på 800 000 tonn CO₂. Jeg er enig med lederen i Herøya Arbeiderforening når han sier:

«Det brenner (...). Vi har bare tre–fire år på oss for å klare å skaffe nok kraft til Herøya. Hvis ikke er jeg redd for at det går den gjerne veien for arbeidsplasser på sikt.»

Norsk industri er nemlig en del av kvotesystemet i Europa, og antall kvoter går ned mot null i 2040. For norsk industri er alternativet til å kutte utslipp at vi må utsette helt nødvendig omstilling, legge ned eller flagge ut til land med bedre rammevilkår. Det trygger ikke arbeidsplassene til folk.

Det interessante er at i land rundt oss skjer det akkurat nå enormt mye med klima- og energitransformasjonen. Det settes investeringsrekorder i å bygge ny fornybar produksjon. Grønn teknologi driver nå den økonomiske veksten i Kina. Over halvparten av nybilsalget i Kina akkurat nå er elbiler – tro det eller ei. Det har skjedd på veldig kort tid. USA har med sin gigantiske IRA-pakke kastet seg inn i det grønne kappløpet mot Kina. Dersom det ikke bygges ut mer fornybar kraft i Europa og i Norge, risikerer vi at kapital og kompetanse flagger ut, og at Kina blir en enda mer dominerende leverandør av de disruptive teknologiene som vil dominere de neste tiårene, enten det er solceller, vindturbiner, varmepumper eller elbiler. Det er ikke bare dårlig nytt for klimaomstillingen og for europeisk konkurransekraft, det er også dårlig sikkerhetspolitikk. Krigen i Ukraina og avhengigheten av russisk gass har gitt oss en kostbar påminnelse om nettopp det.

I Europa tas det nå grep for å styrke europeisk konkurransekraft, med Net-Zero Industry Act, REPowerEU og CBAM, mens Norge, med sin verdensledende leverandørindustri og sine naturgitte fordeler, henger etter. På grunn av Støre-regjeringens overraskende skattebomber selger utenlandske investorer seg ut av norsk kraft, samtidig som Pareto estimerer at det er behov for over 400 mrd. kr i investeringer i nett og kraft. Skattene har økt kraftig for næringslivet, noe som svekker deres mulighet til å omstille seg og kutte utslipp. På grunn av intern krangling i regjeringen om EU og EØS har regjeringen først valgt å halvere Norges havvindsatsing på Sørliche Nordsjø II og deretter valgt å ikke ta stilling til viktige EU-regelverk for klima og energi. Det taper norske bedrifter og arbeidsplasser på.

Det er også, må jeg si, mildt sagt forvirrende når regjeringen har en finansminister som ikke tror at regjeringen vil nå klimamålet, en energiminister som sier at

Norge ikke har kraft nok til å nå klimamålet, mens klimaministeren hardnakket påstår at regjeringen har en troverdig klimaplan, og velger å skjerpe Norges klimamål.

Norge kan bedre, men akkurat nå mangler Norge fornybar kraft, nett og en troverdig klimaplan. Jeg er særlig bekymret for at mangel på fornybar kraft er i ferd med å kortslutte klimaomstillingen. Høyre har lagt fram en omstillingsplan med konkrete tiltak for å øke kraftproduksjonen, få ned utslippene og styrke Norges konkurransekraft. De neste årene krever mye mer kraft, og det krever at vi tar et krafttak uten sidestykke. Den jobben er Høyre klar for.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [19:24:21]: Vi har lagt bak oss tre år i denne stortingsperioden, og det er mange tiår siden Norge som nasjon har stått i tilsvarende urolige tider. Prisveksten og renteøkningene vi har sett, har gjort at både privatpersoner og næringsliv har kjent på økonomiske utfordringer og bekymring for hvordan dette vil lande.

Tidligere har sånne situasjoner ført til mange år med høy arbeidsledighet, krakk i eiendomsmarkedet og lav verdiskaping. Det har regjeringen heldigvis greid å unngå nå, men færvannet er fortsatt rusket. Likevel er Norge nå på vei mot et vendepunkt der folk vil få økt kjøpekraft og bedre hverdagsøkonomi.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet har i regjering sørget for trygg økonomisk styring og ansvarlig pengebruk, noe som bidrar til at folk igjen kan se fram til real-lønnsvekst og lavere prisvekst. Både Norges Bank og SSB forventer nå at folk får bedre råd de kommende årene. Det er gode nyheter.

Vi jobber for et Norge med små forskjeller, både sosialt, økonomisk og geografisk. Derfor har vi satt ned inntektsskatten for folk med lave og normale inntekter med nesten 9 mrd. kr. Personfradraget er økt med 30 000 kr fra 2021 til 2024, og reisefradraget er økt. Lavere skatt på lave pensjoner ga nærmere 400 000 pensjonister skattelette.

De unge har øg opplevd trange økonomiske tider, og jeg er glad for at Senterpartiet og Arbeiderpartiet har gitt et økonomisk løft til studentene. Totalt har denne regjeringen styrket studentøkonomien for hver enkelt student med 23 000 kr. Vi skal nå også øke frikortgrensen fra 70 000 kr til 100 000 kr, noe som gjør at ungdom kan tjene opptil 100 000 kr skattefritt. Det er et kraftig løft for de unge og studentene.

Mens Høyre prioriterte å gi skattelette til de aller rikeste, sørger vi i stedet for at alle som har vanlige inntekter, skal betale mindre skatt, og vi løfter barnefamilier gjennom økt barnetrygd, billigere barnehage og SFO.

Verdien av gode og levende lokalsamfunn er stor. At det bor folk i hele Norge, i bygd og by, er viktig for å redusere utenforskapet og gi gode tjenester til folk i hele landet. Det gir trygghet og forutsigbarhet i hverdagen. Alle har rett på gode tjenester i nærmiljøet. Oppvekst- og utdanningstilbud, helse- og omsorgstjenester og politi og brannvesen skal være godt utbygd over hele landet. Det er ingen selvfølge at det er sånn, og det er ingen selvfølge at det fortsatt skal være sånn.

Kjernen i norsk distriktspolitikk har vært å skape arbeidsplasser for å hindre utflytting – eller sikre tilflytting og vekst i distriktssamfunn. Virkemidler som differensiert arbeidsgiveravgift ble innført for å skape nye arbeidsplasser og utjevne forskjeller i arbeidsledigheten. Store deler av Distrikts-Norge er nå i en situasjon med lav arbeidsledighet og stor mangel på arbeidskraft. Mangel på arbeidskraft, på fagfolk, er et nøkkelord når jeg begeistret forteller folk om de grepene vi nå gjør for at unge familier skal etablere seg i distriktskommunene.

Det er 212 av landets kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6, og de har fått nye verktøy i verktøykassen sin for å styrke bosettingen i sin kommune. Dette med sentralitetsklassene er vel noe som virker kryptisk for alle andre enn oss her inne i den politiske boblen. Det handler altså om 60 pst. av landets kommuner som omfattes av denne ordningen. Vi snakker altså om en enorm distriktssatsing.

Den 1. august i år ble barnehageprisene redusert til 2 000 kr per måned i hele Norge og til 1 500 kr i kommuner i sentralitetssone 5 og 6. Sammen med billigere SFO og økt barnetrygd gir vi barnefamilier et ekstra økonomisk løft. Regjeringens nye forslag til avskrivning av studiegjeld med 25 000 kr i året er et utrolig bra grep. Vi vet at mange distriktskommuner sliter med å få kvalifiserte søkere til stillinger med krav om høyere utdanning. Samtidig har gjerne de som er nyutdannet og skal etablere seg med familie, dårligere råd. Nå gjør vi noe med begge disse utfordringene. For mange er det kanskje et sånt lite dytt som skal til for at de skal ta steget og flytte til kommunene de jobber i, eller til å flytte hjem igjen etter endt utdanning. Nyutdannede arbeidstakere vil kunne spare flere hundre tusen kroner på ordningen, og kommuner som sliter med å få kvalifisert personell, vil bli mer attraktive.

Det er all grunn til å være stolt av dette historiske løftet som Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjør for Distrikts-Norge.

Rune Støstad (A) [19:29:32]: Det går godt i store deler av norsk næringsliv i dag. De siste årene har næringslivet satt investeringsrekord, overskuddsrekord og eksportrekord. Næringslivet rapporterer om utsikter til økende vekst og lønnsomhet.

Kombinasjonen av trygg økonomisk styring, over 140 000 flere i arbeid siden 2021, høy verdiskaping og sterkere velferd gjør at vi nå er ved et vendepunkt i økonomien. Folk skal få bedre råd.

Vi går inn i det 169. storting i en urolig tid med krig i Europa. Mange kjenner på usikkerhet og utrygghet, også her i landet. Vår viktigste oppgave er da å sikre trygghet i og for landet vårt.

Urolige tider krever trygg styring. Det gjelder også i næringspolitikken. Vi skal sørge for at flere har en trygg jobb å gå til, styrke arbeidslinja og det organiserte arbeidslivet og sørge for at bedriftene våre får tilgang til både arbeidskraft og kompetanse. Vårt mål er at 150 000 flere skal ha en jobb å gå til innen 2030.

For 50 år siden var det ingen selvfølge at vi skulle lykkes med å bygge opp olje- og gassnæringen. Det var en betydelig risiko knyttet til å bruke fellesskapets midler slik vi gjorde, men historien viser at en aktiv næringspolitikk la grunnlaget for både utviklingen av oljeindustrien og en sterk leverandørindustri, og mest av alt: Inntektene har kommet fellesskapet til gode.

Stortingspresidenten minnet oss i går om de ti oljebudene, formulert av arbeiderpartipolitikeren Rolf Hellem på 1970-tallet. Prinsippene sikret at oljenæringen ble en sentral bærebjelke i velferdsstaten vår, og det vil den fortsatt være i mange år framover. Dette gjelder også for de nye framtidsnæringene vi jobber for å utvikle, som f.eks. havvind og mineralnæringen. Samtidig skal folk være trygge på at vi tar klima- og naturutfordringene på alvor. Vi skal skape jobber samtidig som vi kutter utslipp.

Norge står overfor store oppgaver og utfordringer dette tiåret, men også her har vi store muligheter. Bedriftene våre skal gjennom den største omstillingen i historien. Da må vi lære av oljehistorien, for nå skal vi bygge det neste store industrieventyret. Om vi skal lykkes med det grønne skiftet og sikre arbeidsplasser i framtiden, må staten spille en aktiv rolle.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har i tre år vist at vi har en aktiv næringspolitikk der vi tar hele landet i bruk, og som bidrar til nye arbeidsplasser over hele landet. Virkemiddelapparatet vårt blir rigget for en ny tid, og grønt industriløft og en ny industrimelding skal legge til rette for framtidens industrieventyr. I høst kommer også tidenes første gründermelding, og vi er i gang med havvind og skal sikre folk og bedrifter kraft for framtiden.

Det er underlig å høre hvordan Høyre opptrer om dagen, også her i salen i dag. De svartmaler, snakker ned norsk næringsliv og etterlyser forutsigbarhet, uten at de har en egen plan. Det eneste vi vet, er at formuesskatten skal kuttes for dem som har mest fra før. Det er kjennbar høyrepolitikk som gir større forskjeller mel-

lom folk, og hvordan skal det skattekuttet dekkes inn? Vi hører at Høyre kanskje, kanskje ikke skal øke selskapskatten. Snakk om å skape usikkerhet for næringslivet.

Norge skal også i framtiden være et godt land å drive næringsvirksomhet i. Det er flere sysselsatte med vår regjering enn på noe tidspunkt under forrige regjering. Det er 145 000 flere som er kommet i arbeid, 84 pst. av dem i privat sektor.

Framover skal vi fortsette å utnytte de konkurransefortrinnene som ligger i våre rike naturressurser. Vi har arbeidsfolk og bedrifter i verdensklasse, og vi har de beste forutsetningene for å utvikle nye, framtidsrettede og lønnsomme arbeidsplasser. Ved å skape mer har vi mer å fordele. Slik sikrer vi flere i arbeid, bedre velferd, mindre forskjeller, høy tillit og sterkere fellesskap.

Mudassar Kapur (H) [19:34:28]: Det frister veldig å kommentere foregående talers store bekymring knyttet til forutsigbarhet og skatt, særlig når det kommer fra et parti som har økt skattene med 40 mrd. kr, som sier at det skal være det nye gulvet for norsk skattepolitikk fra Arbeiderpartiets side de neste årene, og skattene har vært innført med tilbakevirkende kraft og dårlige utredninger. Snakk om forutsigbarhet!

Jeg skal imidlertid snakke litt om en annen sak som opptar mange innbyggere i landet, og det er bolig. En god boligpolitikk handler ikke først og fremst bare om byggene eller boligprisene i seg selv. Det handler først og fremst om trygghet. Det handler om å ha et hjem å bo i, det handler om å ha gode oppvekstvilkår og ikke minst få lov til å være med på en stigning i prisene og en økning i velferden. Derfor er det svært skuffende at det tydelige resultatet etter tre boligministere fra Støre-regjeringen er høye boligpriser, boligmangel i de store byene og høye leiepriser. Det er situasjonen.

Regjeringspartiene innrømmer selv at det blir stadig vanskeligere å komme inn på boligmarkedet. Samtidig stemmer de mot forslag som kan hjelpe flere inn på boligmarkedet og hjelpe flere med å nå boligdrømmen. Før sommeren leverte Høyre flere konkrete forslag til hvordan vi kan hjelpe flere inn på boligmarkedet. Listen over forslag er lang, og regjeringspartiene stemte ned alle. De stemte nei til å gjennomgå plan- og bygningsloven med sikte på å få ned saksbehandlingstiden. De stemte nei til å inngå en særskilt dialog med de store byene for å sikre raskere saksbehandling av byggesøknader og planprosesser. De stemte nei til å utrede en egen frist for kommunens utsending av komplett mangelbrev, slik at tolvukersfristen ikke bare skyves stadig lenger ut. De stemte nei til en endring i reglene for byggesaksgebyrer, slik at gebyrene først reduseres kraftig sammenlignet med gjeldende regler og deretter frafalles dersom søknaden ikke behandles raskt nok. Det har vært gjentatte

anmodninger om at bankene skal få større fleksibilitet i utlånsforskriften, slik at de som har betjeningsevne, men ikke egenkapital eller foreldrebanken, likevel kan få boliglån, og dette har blitt fullstendig neglisjert. Begrunnelsen har gang på gang vært å vise til regjeringens boligmelding.

Det er tydelig at regjeringen har valgt å sove i timen mens man har jobbet med boligmeldingen, for hva var det som kom der, da den endelig kom på plass etter nesten tre år i regjering? Det var først og fremst forslag om å utrede og vurdere de tiltakene som Høyre har foreslått, og som regjeringspartiene har stemt ned. Det mest konkrete vi så i den meldingen, var at man skulle se på om flere kunne få startlån gjennom Husbanken, og at man skulle gjenreise Husbanken. Det var den store saken i boligmeldingen. Forslaget tyder imidlertid på at regjeringen absolutt ikke har forstått hovedutfordringene i boligmarkedet, særlig i pressområdene. Selv om man f.eks. i Husbanken sørger for å utvide målgruppen for startlånsordningen, vil man egentlig oppnå følgende: Man gir noen flere mer penger å putte inn i budrunden og får prisene lenger opp, men fordi man ikke gjør noe med tilbudssiden, ender man med å presse prisene videre oppover. Det kan bidra til en inflasjonsspiral og prisstigning i markedet. Det er noe av det mest konkrete denne regjeringen har kommet med i boligpolitikken.

Som jeg nevnte, har vi fremmet flere konkrete løsninger for både å bygge mer og få flere inn på boligmarkedet. Det er på tide at regjeringen nå kommer på banen, og jeg vil invitere regjeringen til å være mindre avisende til Høyres forslag. Nå er det på høy tid å løse problemene i boligsektoren.

Fram til 2023 styrte Arbeiderpartiet de store byene, men fikk ikke tatt de nødvendige grepene der heller. Her i min hjemby, Oslo, havnet man fullstendig bakpå, og på nasjonalt plan har man som sagt ikke greid å levere noe konkret i boligmeldingen. Det må nå bygges mer, det må bygges raskere, og systemet må bli mer fleksibelt, slik at flere kan få kjøpt sin første bolig og oppfylle boligdrømmen. Høyre kommer til å fremme mange konkrete forslag i Stortinget i løpet av kommende sesjon, og vi håper på vegne av boligkjøperne at regjeringen vil støtte de forslagene.

Frode Jacobsen (A) [19:39:48]: Vi er nå midt mellom to valg. Det er ett år til stortingsvalget, og kommunevalget ligger ett år bak oss. Da synes jeg det er nyttig å se litt tilbake på valgkampen i fjor og de løftene som ble gitt av nasjonale politikere og lokale kandidater som lovte velgerne både skattelette og velferdsøkninger, altså både gull og grønne skoger samtidig.

I juni i fjor var Erna Solbergs løfte til velgerne klart og tydelig da hun til VG uttalte følgende:

«Dette er Høyres viktigste løfte for privatøkonomien til innbyggerne knyttet til kommunevalget: Nivået på eiendomsskatt, kommunale avgifter og gebyrer skal holdes nede der vi får ordfører.»

I mange kommuner ble Høyre utfordret på hvordan de skulle klare å holde disse løftene – også her i Oslo. Høyres valgkampløfter handlet om dyre prosjekter og satsinger på flere områder, samtidig som inntektene skulle reduseres ved at eiendomsskatten skulle kuttes. Vi fikk aldri noe svar fra Høyre i Oslo eller andre steder på hvor de skulle kutte, og hvordan løftene skulle finansieres.

Det er nok kjent for de fleste av oss at økte utgifter og reduserte inntekter ikke går i null. Minus og minus blir dobbelt minus. Det gjelder personlig økonomi, og det gjelder kommuneøkonomi.

«Erna bløffer velgerne», skrev VG på lederplass fire dager før kommunevalget i fjor. Jeg synes faktisk det hadde vært redelig om Høyre nå kom med en beklagelse for å ha ført velgerne bak lyset, og det med vitende og vilje, for de ble advart også av sine egne.

Men velgerne lot seg forlede. Høyre fikk flere ordførere og styrer nå de fleste store byene. Nå ser vi hvordan regningen skal dekkes inn: I Oslo har skolematen for ungene blitt fjernet. Neste år skal Oslo Nye Teater legges ned. Aktivitet for barn og unge blir kuttet. Store ramme-kutt i bydelene, som har ansvaret for mye av velferden, skal gjennomføres.

Jeg synes det er grunn til å følge med på hvordan Høyre styrer byer, fylker og kommuner. Det kan nemlig fortelle oss mye om hvordan det blir dersom Høyre igjen får regjeringsmakt. Nå synes jeg vi ser tilløp til det samme som vi så i fjor.

Høyre lover forsterket innsats på flere områder. Ja, nesten alle, har vi hørt gjennom debatten i dag. Samtidig skal formuesskatten bort, og andre skatter reduseres. De med mest skal få mer, og hvem som får regningen, sies det lite om.

Jeg er redd for at akkurat det, hvem som må betale regningen, kommer til å bli en godt bevart hemmelighet fram til det blir levert harde pakker når eventuelle borgerlige budsjetter skal fremmes i neste periode. Økte utgifter og reduserte inntekter går fortsatt ikke i null, heller ikke for oljesmurte statsbudsjetter.

Framfor å ta ansvar selv for at dyre valgløfter ikke innfris, skylder Høyres bypolitikere på regjeringen for at budsjettet går i minus når de selv skal gjennomføre dyre, selvpåførte valgkampløfter med økte utgifter og reduserte inntekter. Særlig ser vi dette fra den politiske ledelsen her i Oslo. La meg derfor slå fast at denne regjeringen har vært en god regjering for Oslo og oss som bor her:

- Oslo nyter, som alle andre kommuner, godt av veksten i frie inntekter og av at regjeringen har levert

gode kommuneopplegg i flere år. I 2025, altså neste år, vokser Oslos inntekter med 268 mill. kr.

- Oslo har fått beholde inntektene når skatteinntektene har vokst langt utover det som har vært forventet, fordi det går bra i Norge og rekordmange er i jobb.
- Oslo har fått store besparelser når staten nå tar regningen for gratis kjernetid for tre kull i aktivitetsskolen.
- Med Arbeiderpartiet i regjering har det blitt opprettet en ny politistasjon på Mortensrud og ny politipost på Tøyen. Utrygghet for folk og økt gjengkriminalitet blir møtt med flere politifolk, samtidig som det forebyggende arbeidet styrkes.
- Barnefamilier i Oslo nyter nå godt av at barnehageprisen er satt ned. Besparelsen er på 12 000 kr i året. Samtidig er barnetrygden økt med 8 500 kr siden 2021.
- Studentene i Oslo, ja, det er faktisk Norges største studentby – ta den, Bergen og Trondheim – merker det på lommeboka når studiestøtten øker med 25 000 kr i året.
- Oslos pensjonister kommer bedre ut når pensjonene øker.
- I år får Oslo 145 mill. kr til områdesatsinger, og staten bidrar med store summer til kollektivtrafikken i Oslo gjennom byvekstavtalene.

Dagens regjering er bra for Oslo og bra for folkene som bor her i byen. Derfor bør denne regjeringen fortsette til evig tid.

Ine Eriksen Søreide (H) [19:45:04]: Voldsspiralen i Midtøsten er nå på et uhyre farlig punkt. Eskaleringen og den regionale spredningen vi lenge har fryktet, er nå nærmere enn noen gang, og en full krig kan komme som følge av vilde handlinger, der man ønsker å eskalere, men også av feilkalkuleringer. Det er en veldig eksplosiv og uforutsigbar situasjon, der de neste timene og dagene kommer til å avgjøre hvordan dette går.

The Economist beskriver det de kaller den nye logikken i regionen, som drep eller bli drept, der diplomati og avskrekking har liten plass, men burde ha langt større plass. Det er selvfølgelig vanskelig å se hvor landingssonen for det som nå skjer, er, men det er ingen tvil om at Israel nok føler seg inspirert av at de har framgang militært, at motstanden er mindre fra både Iran og Hizbollah enn det de hadde forventet, og at USA står i et dilemma ved at de er redd for å bli trukket inn i krigen.

Det er ingen tvil om at Israel har rett til å forsvare seg mot terror og rakettangrep fra Hamas og Hizbollah, men de har en like klar plikt til å følge folkeretten og forsvare seg innenfor rammen av krigens regler. Det gjør ikke Israel, og de må endre kurs. Det er, som vi vet, klare

brudd på folkeretten. Det er store sivile tap. I Gaza har 42 000 mennesker blitt drept, eller 2 pst. av befolkningen. Allerede er 1 000 mennesker drept i Libanon etter de siste dagenes voldshandlinger. Samtidig er det å holde gisler, som Hamas gjør, også et klart brudd på folkeretten. Før det kommer en våpenhvile på plass og gislene løslates, er det vanskelig å se for seg at man får en løsning på den større konflikten som nå brer seg ut.

En tostatsløsning er verken enkel, perfekt eller nær forstående, men jeg har veldig vanskelig for å se hvilket annet alternativ som skulle være farbart i en region der stater trenger å leve side om side innenfor trygge grenser og rammer. Det er helt åpenbart at den situasjonen som er nå, ikke bidrar positivt, med mindre en dynamikk kan oppstå som følge av at situasjonen er så kritisk.

Krigen fortsetter også med uforminsket styrke i Ukraina. Sivile drepes og skades hver dag. Det er viktig å øke støtten til Ukraina og å tenke nytt og kreativt, f.eks. ved å la Ukraina kjøpe våpen fra egen industri, og også legge til rette for mer investeringer fra næringslivet og etter hvert gjenoppbygging. Presset på Russland må fortsette for at de skal avslutte krigen og trekke seg ut, men akkurat nå er presset på Ukraina det som virker å være det største, for at de skal inngå avtaler og konsesjoner. Det er en reell fare for at Ukraina raskt vil befinne seg i en situasjon som er vanskelig å komme ut av, fordi de forhandler fra en posisjon ikke av styrke, men av press.

Det er en glemt, men høydramatisk krise i Sudan. Mer enn 10 millioner mennesker er på flukt i Sudan. Ifølge Røde Kors trenger 25 millioner mennesker akutt nødhjelp, og ca. 150 000 mennesker er drept siden kampene startet i fjor. Hvis ikke konflikten løses og nødhjelp kommer inn, er frykten at millioner av mennesker kan dø. Dette omtales som en kaosmaskin. Vår ambassadør til Sudan, Endre Stiansen, peker på at konflikten har betydelig påvirkning på tre kontinenter, både ved at den kan destabilisere det afrikanske kontinentet, ved at den har innvirkning i Asia og på sjøruter, og ikke minst ved at den kan skape migrasjonskriser inn mot Europa.

Uroen og de brutale krigshandlingene vi opplever nå, påvirker oss på mange ulike måter, og en av dem er hvordan Russlands krigføring i Ukraina har gjort det nødvendig for både oss og våre allierte å investere mer i eget forsvar. Alle partiene ble enige om en langtidsplan for forsvarssektoren, og vi forventer selvsagt at regjeringen følger opp dette i budsjettene.

Dette er tre – og kanskje fire – eksempler på at vi nå er i en situasjon med den fellesnevneren at vi ikke kommer tilbake til det vi kjente som den gamle normalen. Uforutsigbarhet og usikkerhet er den nye normalen. Det er det landskapet vi må navigere i. Det er den verdenen

vi må forholde oss til. Det er også det som gjør det viktig at vi kan samles om en del store, viktige ting i Norge.

Elise Waagen (A) [19:50:27]: Å sikre alle barn en god skole er en av våre viktigste oppgaver. Uansett hvem du er, hvor i landet du bor, og hvilke foreldre du har, skal du møte en skole som gir deg mestring, fellesskap og god læring. Det lykkes vi ikke godt nok med i dag, for selv om mye er bra i norsk skole, har vi sett en negativ utvikling i lese-, skrive- og regneferdigheter. Vi vet at elevene trives dårligere, og motivasjonen har vært synkende. Den negative trenden er bekymringsfull. Den skolen som Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen overtok etter åtte år med høyrestyre, var en teori- og stillesittende skole hvor altfor mange skolebøker har blitt byttet ut med iPad-er, og hvor elevene har historisk dårlige resultater. PISA-tallene taler for seg selv.

Vi i Arbeiderpartiet vil mer, og vi har større ambisjoner på vegne av ungene våre. Vi holder på å skape en mer praktisk og variert skole, en skole der elevene våre lærer mer, og hvor de trives bedre – en praktisk skole der det er lettere å se sammenhengen mellom teori og praksis, nettopp fordi vi vet at motiverte elever lærer mer. La meg ta noen av eksemplene på hva som nå skjer rundt om på de mange skolene etter at Arbeiderpartiet har kommet i regjering, og vi har satset mer.

Gjennom de 107 millioner kronene som regjeringen har satt av til en mer praktisk og variert skole, er det nå en storstilt endring ute i Skole-Norge. Det er satt i gang 392 ulike tiltak. I Porsgrunn har man fått penger til å ruste opp skolens verksteder. I Midt-Telemark har nedslitte spesialrom fått penger til å bli oppgradert. I Skien har man nå fått penger til å lage skolehager. I Tokke har man fått penger til redningsvester og kanoer. I Hjartdal har man satset mer på kompetanse til ansatte for en mer praktisk skole. I Nordreisa har man fått penger til musikkasser for å få en bedre språkopplæring gjennom nye virkemidler. I Meråker kommune har man fått penger til realfagspark, og i Horten kommune har man fått penger til å lære matematikk litt mer praktisk gjennom terninger og geometriske former. I min kommune har man fått penger til å kunne kjøpe inn vinylkuttere, mikrobiter og mer programmeringsutstyr. Dette er bare noe av det som skjer ute i skolene nå, nettopp fordi vi satser på en mer praktisk skole.

Gjennom denne regjeringen har vi tatt kontroll over skjermbruken. Vi har laget tydelige anbefalinger om at mobiltelefonen skal ut av klasserommene. Vi er godt i gang med å få de fysiske lærebøkene inn i klasserommene igjen, og vi har lagt fram en ungdomsmelding for å snu motivasjonen i norsk skole.

Forfatter Tor Åge Bringsværd, han som står bak bøkene om Karsten og Petra, har sagt at en bok er som en trampoline for fantasien – den gir tanken noe å hoppe og sprette på. Det er fantastisk godt sagt. Nettopp derfor satser regjeringen nå storstilt på barn og unges leselyst.

Det er en gladnyhet at det gjennom statsbudsjettet nå kommer over 40 nye millioner kroner for å ruste våre unger til å kunne lese bedre. Når foreldre leverer barna sine i vår skole, skal de være trygge på at barna får en god start på livet i en skole der alle barn får muligheten til å lykkes. De skal møte en skole som er uten mobiltelefoner, men med fysiske lærebøker, en skole som har et sterkt lag rundt eleven, der alle lærer å lese, regne og skrive, men hvor de også gjør det på en praktisk og variert måte. De skal få utforske, de skal få skape, og de skal være i klasserom som har utstyret som trengs. Det skal skje i et læringsmiljø hvor læreren er sjefen.

På vegne av ungene våre skal vi skape verdens beste skole. Det er nettopp sann vi gir alle muligheten til å lykkes.

Tage Pettersen (H) [19:55:42]: Regjeringen innledet trontalen med å gjenta at vi er ved et vendepunkt i økonomien. Jeg er imidlertid usikker på hvem Støre-regjeringen snakker om. Jeg er sikker på at veldig mange barnefamilier der ute i den virkelige verden ikke deler den oppfatningen.

Frelsesarmeens fattigdomsbarometer for tredje kvartal forteller om en ganske annerledes virkelighet. «[V]i ser at så langt i år er det blitt flere som tror de vil få dårligere råd fremover», uttaler assisterende sosialsjef i organisasjonen. Frelsesarmeens helt ferske barometer viser at 24 pst. av befolkningen forventer å få dårligere økonomi det neste halve året, og kun 18 pst. forventer at den vil bli bedre.

Jeg skal ikke underslå at Støre-regjeringen sammen med SV har satt av mer penger til gode tiltak som treffer mange barnefamilier, men utfordringen er at pengebruken ikke er målrettet, og at de som sliter mest, er de som kommer dårligst ut. Da blir skrytelisten ganske hul.

Bor barnefamilien i distriktet, kan den nyte en kraftig reduksjon av barnehageprisene, men bor familien i en by – der de fleste som sliter med vedvarende lavinntekt, bor – treffer ikke reduksjonen i barnehageprisene familien om den har dårlig økonomi.

Det er nok heller ikke mange av familiene i vedvarende lavinntekt som nyter godt av å få slettet noe av studielånet. For å treffes av dette må man bo i en utkantkommune, og man må ha studielån.

For alle de barna som bor i familier med vedvarende lavinntekt i Sarpsborg eller Oslo, hjelper Støre-regjeringens skrytliste lite. Det er synd, for det er i disse og andre byer de fleste med de største behovene bor. Da hjelper det ikke at regjeringens mål er at flere skal bosette seg i

distriktene, og at alle de med økonomiske utfordringer i byene får ta ansvar selv og flytte på bygda – for å bruke et slikt begrep.

Fra Høyres side vil jeg løfte fram to grep som treffer dem som trenger hjelpen mest. I 2019 stoppet den negative utviklingen, og siden har andelen barn i fattige familier gått ned hvert år. Solberg-regjeringen og budsjett-partnerne økte nemlig barnetrygden i flere runder, og SSB er tydelig på at økningen i barnetrygden er en viktig årsak til nedgangen i barnefattigdom.

Til sammenligning økte andelen barn som vokste opp i en fattig familie, hvert år under den rød-grønne regjeringen fram til 2013. Den regjeringen klarte nemlig ikke å øke barnetrygden, men SV fortjener nå honnør for at de har klart å få Støre-regjeringen med seg på å fortsette vår økning av barnetrygden.

Høyre prioriterer også barnetrygden i våre alternative budsjetter. Vi foreslo en økning for alle i 2023, og i budsjettet for 2024 prisjusterte vi barnetrygden for alle og la inn 1 000 kr mer i måneden for dem under seks år. I tillegg la vi inn en målrettet skattelette, og med Høyres krafttak for privatøkonomien ville en vanlig familie med to små barn fått 5 000 kr i skattelette og 11 500 kr mer i barnetrygd.

Det andre grepet er å bruke pengene målrettet. Redusert makspris i barnehagene er en edel tanke, men det er de færreste familier som sliter med økonomien som betaler makspris. De hjelpes av ulike gode moderasjonsordninger. Derfor legger Høyre penger i potten for å styrke nettopp disse ordningene. I vårt budsjett for 2024 foreslo vi å senke grensen for hva man maksimalt må betale av samlet inntekt for barnehageplass, fra 6 pst. til 5 pst. Det er et konkret tiltak som treffer dem som trenger det.

Jeg legger merke til at Støre til stadighet uttaler at hans regjering ikke vil at noen skal stå med lua i hånden. Det er vi selvfølgelig helt enig i, og derfor er det ingen problemer med å innrette slike ordninger slik at de slår inn automatisk. Jeg må minne statsministeren på at hans egen regjering har videreført noen av disse ordningene.

Vår jobb er å gi barnefamiliene framtidstro, og vår jobb er å gi barnefamiliene økonomisk trygghet. Støre-regjeringen har nå brukt tre år på å se bakover, og store penger er brukt på både reversering og ikke minst symbolpolitikk. Samtidig har problemene vokst seg større. Mange opplever dårligere råd, flere lever i utenforskap, og ungdomskriminaliteten øker mange steder.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [20:00:00]: Vi kjenner alle på hva den ekstraordinære pris- og kostnadsveksten har å si for lommeboka. Sånn er det også i kommunene våre. Det er tøffe tider i Kommune-Norge, og

forskjellene mellom kommunene øker. Derfor er det helt nødvendig å ta grep som sikrer både trygghet og forutsigbarhet for kommuneøkonomien. Å ta grep betyr trygghet og forutsigbarhet for at du og jeg får de velferdstjenestene som vi har rett på, det være seg gode barnehager og skoler i nærmiljøet eller nok ansatte i eldreomsorgen.

Hvor mye penger kommunene har å rutte med, betyr noe for folk. Hvordan kommunene så velger å bruke pengene, betyr om mulig enda mer. Kommunene våre står overfor store utfordringer. Vår oppgave er å finne gode politiske løsninger for framtiden – enten det er infrastruktur, innovasjon, næringsutvikling, boligbygging, utenforskap, integrering eller en bærekraftig politikk for klima og miljø.

En sterk og robust kommuneøkonomi, slik regjeringen legger opp til, er med og skaper gode hjem og sterkere fellesskap. Vi vet at dårlige levekår begrenser barns muligheter til å lykkes på skolen. Det å ha et godt bomiljø og å få tilstrekkelig familiestøtte betyr mye, særlig om du vokser opp uten nettopp den tryggheten.

De norske kommunene er førstelinjen i velferdsstaten og sånn sett våre viktigste forkjempere for å lykkes med å utjevne sosiale forskjeller i barnehagen, i SFO, i skolen, ved å få flere i jobb og ved å gi gode tjenester til dem som trenger hjelp for å komme seg tilbake på beina. Med de endringene som vi gjør i inntektssystemet, omfordeler vi en større andel av kommunenes inntekter og legger til rette for at alle kommuner skal kunne tilby likeverdige tjenester til sine innbyggere. Det betyr at de som har mest fra før, må gi fra seg en noe større andel til dem som har minst, og det er helt nødvendig. Dette handler ikke om by mot land, men om å omfordele fra skattersterke til skattesvake kommuner.

Høyre unnlot å ta stilling da kommuneopplegget for neste år ble debattert i denne salen før sommeren. Høyre mener tydeligvis at det er bedre å sitte stille i båten i fare for å gjøre seg upopulære, og det er en strategi som kler et ansvarlig styringsparti dårlig. Politikk handler som kjent om å ta standpunkt og ta valg. Vi mener det eneste ansvarlige for å gi kommunene forutsigbarhet og trygghet for at de skal kunne tilby gode velferdstjenester, er å bidra til en bedre omfordeling mellom kommunene og det økonomiske handlingsrommet. Derfor prioriterer Arbeiderpartiet alltid styrking av kommuneøkonomien.

Det er krevende tider i kommunene våre, og det er behov for omstilling. Vi blir flere eldre og pleietrengende. Krigen i Ukraina har ført til en sterk tilstrømming av fordrevne. Det virker naturlig nok inn på kommuneøkonomien. Kostnadene til demografi og pensjon har økt voldsomt og vil fortsette å øke. Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering leverer det beste kommuneoppleg-

get på 15 år. Det gjør vi for å sikre kommunene trygghet og forutsigbarhet i en krevende tid.

Høyre derimot vil kutte milliarder til fylkeskommunene og milliarder i formuesskatt. Høyres prioriteringer betyr i realiteten mindre penger å bruke på andre ting, som å styrke kommunenes økonomiske handlingsrom. Det betyr igjen mindre til skoler, mindre til barnehager og færre ansatte i eldreomsorgen. Det er en politisk prioritering som får stå for Høyres regning. For Arbeiderpartiet er derimot velferd til alle viktigere enn skattekutt for de få.

Svein Harberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Tom Einar Karlsen (A) [20:04:35]: Dagens debatt reflekterer at vi lever i en brytningstid. Sikkerhet, beredskap, klima og demografi er bare noen av stikkordene for store og globale trender som treffer oss. Verden er blitt mer utrygg, og høyere rente og prisstigning gjør at flere strever med å få endene til å møtes.

For transport- og kommunikasjonskomiteen er mantraet nå å ta vare på det vi har, utbedre der vi kan, og bygge nytt der vi må.

Regjeringens forslag til Nasjonal transportplan tok inn over seg den virkeligheten vi står i, og jeg er glad for signalene om at den blir fulgt opp i forslaget til statsbudsjett, som kommer snart.

Med 2,9 mrd. kr ekstra til vedlikehold og fornying av jernbanen vil vi ta et viktig steg på veien mot færre forsinkelser og flere tog i rute.

1,1 mrd. kr mer til vedlikehold av riksveier og nær en halv milliard mer til opprustning og fornying av fylkesveier vil fjerne flaskehalser og gjøre veinettet mer effektivt og pålitelig. Det gir oss også mulighet til å forbedre infrastrukturen og redusere tallet på ulykker over hele landet.

Vi vet at den inflasjonen som rammer husholdninger og bedrifter, også har truffet samferdselssektoren, men vi er nå i gang med å trappe opp innsatsen på vedlikehold.

Fra eget hjemfylke kan jeg melde om at de siste ukers oppslag i lokalpressen har handlet om stenging av og begrenset kapasitet på tunneler, bruer og fergeleier fra nord til sør på både fylkesvei og riksvei.

Vedlikeholdsetterlepet skaper allerede utfordringer i hverdagen til folk, og vi får stadig bekreftet at innretningen på Nasjonal transportplan er både riktig og nødvendig.

Samtidig er det viktig å si at vi også kommer i gang med større prosjekter som knytter regioner sammen på en bedre og sikrere måte enn i dag. Fellesprosjektet Arna–Stanghelle og tunnelen på E45 gjennom Kløfta er gode eksempler i så måte.

I sommer har vi, kanskje særlig i nord, erfart noe som vi egentlig har erfart mange ganger før, nemlig at når fellesferien kommer, er ikke kapasiteten god nok på alle fergesambandene våre. Svakere kronkurs og en vellykket reiselivssatsing har også bidratt til årets fergekøer.

Opposisjonen har lagt mye arbeid i å knytte lengre fergekøer til regjeringens grep med billigere ferger. Jeg antar at det har sammenheng med de alternative statsbudsjettene, der det framgår at enkelte har til hensikt å gjøre det dyrere å ta ferge igjen, men jeg har problemer med å se at det skal bli veldig mange færre turister av den grunn.

Jeg er stolt over at regjeringen har prioritert et skikkelig løft for folk langs kysten, og jeg mener at svaret på kapasitetsutfordringene ikke bør være å gjøre fergetilbudet dyrere, svaret bør heller være å skape et mer lokalt bærekraftig reiseliv. Her er næringsministeren allerede godt i gang med besøksbidragsordning og en rekke andre tiltak.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har styrket tilbudet på kortbanenettet. Det var nødvendig å få gjort noe raskt med dyre flybilletter, og halvering av makspriser og nye FOT-ruter har vært viktige grep for både folk og næringsliv i distriktet.

Gjennom sommeren har vi også fått til forbedringer i rutetabeller og frekvens på flere strekninger, og framover skal det utredes nye prismodeller så vi får utnyttet kapasiteten bedre, samtidig som vi vil skjerme lokalbefolkningen, som er avhengig av et godt flytilbud.

I en digitalisert verden blir digital kompetanse og infrastruktur stadig viktigere. Vi må forholde oss til både digitale trusler og mulighetene som ligger i ny teknologi. Den nye ekomloven og regjeringens digitaliseringsstrategi skal få opp farten i en stor og viktig omstilling av Norge. Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil ta i bruk ny teknologi på en trygg og god måte, og ikke minst vil vi gi barn og unge en trygg digital oppvekst.

I regjeringens forslag til NTP kan vi lese følgende:

«Transportvirksomhetene skal ta samfunnsansvar og fremme ansvarlighet i all sin virksomhet. Dette innebærer å stille krav om at samarbeidspartnere motarbeider og reduserer risiko for sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i hele leverandørkjeden.»

I går var en av toppsakene på nrk.no at Statens vegvesen var i sin fulle rett til å avvise en entreprenør fra et større veiprosjekt fordi de hadde mistanke om at selskapet hadde bedrevet sosial dumping i andre land.

Man skal være varsom med å trekke fram dagsferske tingrettsdommer, men saken illustrerer noe som har vært kjent lenge og er vel dokumentert. Offentlige kontrakter er attraktive, også for useriøse aktører, som gjerne forsyner seg av arbeidstakernes andel av kaken.

Når rundt 1 300 mrd. NTP-kroner skal investeres, betyr det noe hvem som styrer. Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil sikre at samferdselspolitikken både forbedrer transporttilbudet, tar hensyn til klima og miljø og bidrar til levelige lønns- og arbeidsvilkår for dem som jobber med å drifte og utvikle samferdselssektoren.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [20:09:52]: Når denne stortingsperioden avrundes, vil den bli husket for at stortingsflertallet har gjort den norske modellen sterkere – sterkere på to av de viktigste områdene: Verdien av arbeid øker nå, og det brede lag av befolkningen skal få sin rettmessige del av verdiene fra naturressursene våre, også langs fjordene.

Finanspolitisk talsperson i Fremskrittspartiet virket ikke å være helt enig i at vi går lysere tider i møte. Han argumenterte som om ikke pilene i økonomien peker riktig vei. Men faktum er at SSB er tydelig: Vi står overfor den største veksten i folks inntekt sammenlignet med kostnadene på mange år. Ja, jeg måtte tenke: Hvor lang tid har det gått siden veksten i folks inntekt var som nå og utsikten til en bedre økonomi var så kraftig? Sist gang var Ole Einar Bjørndalen fortsatt med i OL og tok OL-gull, Barack Obama var president i USA, men ingen hadde ennå tenkt på muligheten av at det gikk an å sende mulla Krekar til Kyrksæterøra. Så langt må vi tilbake, så det er altså over ti år siden vi hadde de utsiktene som vi nå har.

Det som er spesielt gledelig, er at dette i hovedsak skyldes to ting. Det første er at det går så godt i næringslivet vårt og industrien vår, og at vi har den norske modellen som sørger for at disse verdiene fordeles på det brede lag av befolkningen. Her om dagen snakket jeg med en dyktig Hydro-ansatt på Magnor, som lager aluminiumsprofiler til alt fra gulv og vegger til elektroniske produkter. Han skulle på en enkel måte forklare hvorfor det er sånn at folk får bedre råd nå: inntjening. Det var alt han sa – inntjening. For når vi har så høy lønnsomhet i industrien og har felles lønnsforhandlinger, så kommer det folket til gode, uavhengig av hva man jobber med, og om det er i privat eller offentlig sektor.

Dette kan vi ta som en selvfølge, men det er en modell som er utviklet gjennom bevisst politisk, demokratisk arbeid over en årrekke. Ikke alle er enig i at dette er måten å gjøre det på. Ikke alle er enig i at dette er den modellen som er best. Siv Jensen, tidligere leder av Fremskrittspartiet, sa at den norske modellen står i veien for det norske folk. Jeg tror ikke de ansatte på Hydro er så enig i den uttalen når en ser hvordan inntektene nå fordeles utover.

Ekstra gledelig er det at når det er gode tider i arbeids- og næringslivet nå, så er det ikke bare de som allerede har vært i arbeid, som får ta del i det. Nei, det har

snarere vært veldig mange flere som har kommet i jobb. En av dem heter Roger og er fra Raufoss-området i Innlandet. Han hadde stått utenfor arbeidslivet i tolv år. Han har nå 300 000 kr mer i inntekt enn det han hadde som ufør – 300 000. Det blir ofte store tall, for det er store tall når vi tenker på hvor mange som har kommet i jobb. Det er godt over 130 000 innbyggere i dette landet som nå er i arbeid, som ikke var det før. Og hvor mange personer er det? Jo, det er så mange personer at vi kan legge sammen alle innbyggerne hos representanten Kari-Anne Jønnes i Gran, vi kan legge til alle innbyggerne hos Tage Pettersen i Moss, alle innbyggerne hos Per Olaf Lundteigen i Øvre Eiker, og vi må jaggu legge på alle innbyggerne hos Bård Ludvig Thorheim i Bodø også. Så mange flere personer er i jobb nå, som ikke var det før. Og som Roger fra Raufoss sa: Det er faktisk ikke bare den økte inntekten som gjør at jeg har det bedre nå. Det å kunne komme hjem igjen fra jobb, være litt sliten, legge seg ned på sofaen og kjenne at det er behov for meg, det er verdt nesten like mye som den bedrede økonomien jeg har fått.

Vi har mye å være stolte av, og vi skal sørge for at verdien av det som skapes i næringslivet, og verdien av naturressursene, fordeles på den måten vi har gjort, gjennom lavere barnehagepriser til alle. Det er også en sak som betyr mye. I min lokalavis sto det om småbarnsmoren Anne, som har fire unger. Hun driver det lokale bakeriet. Totalen for barnehage og SFO blir nå 50 000 kr mindre etter skatt. Hun er flink til å bake, men en skal bake mange boller for å tjene inn 50 000 kr etter skatt.

Per Vidar Kjølmoen (A) [20:15:07]: Det gir inspirasjon å se utover en så full stortingssal. Jeg har forsøkt å følge med på debatten i Stortinget i dag. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har vært opptatt av å framsnakke vår egen politikk, snakke om de tunge prioriteringene som nå gjøres for å sikre folk bedre råd, at folk skal få en tryggere hverdag, at flere skal jobbe, at færre skal på trygd, at vi skal ha mer læring og sterkere fellesskap for barn og unge, og ikke minst at man skal få helsetjenester av høy kvalitet når man trenger det. Kort sagt: å møte de utfordringene folk møter i hverdagen sin.

Opposisjonen har ikke hatt så mye positivt å si om Arbeiderpartiet og Senterpartiets prioriteringer for å sikre trygghet i hverdagen for deg og meg. Hans Andreas Limi har vært imot Arbeiderpartiet og Senterpartiets næringspolitikk, Lan Marie Berg mener at mer må gjøres i internasjonalt klimasamarbeid, mens Bjørnar Moxnes i Rødt har vært opptatt av hva Rødt gjorde på Stortinget i 2017. Sveinung Rotevatn fra Venstre brukte tid på varmere korder i både Norge og utlandet. Også Høyre har hatt ordet og kritisert mye, men jeg har egentlig ikke blitt så mye klokere på hva de selv vil.

Alstadheim i Aftenposten skrev for en tid tilbake at Høyres kritikk av Arbeiderpartiet og Senterpartiet kunne oppsummeres som følger: Regjeringen tar Norge i feil retning, og det går altfor sakte. Debatten i dag tyder på at Alstadheims poeng fremdeles er gyldig. Høyres kritikk er tydelig, men Høyres alternativ ligger bak en slags blå dis, som i hvert fall ikke jeg blir helt klok på.

Jeg bor i Isfjorden, en bygd i distriktskommunen Rauma i distriktsfylket Møre og Romsdal. Der merkes Arbeiderpartiets og Senterpartiets politikk godt. Fergeprisen vår har blitt halvert, SFO har blitt billigere, prisen for barnehage har blitt 1 000 kr lavere hver eneste måned, og vi har fått en skikkelig satsing på landbruket. Nå på mandag kommer det et forslag om å avskrive studielånet med 25 000 kr hver for folk i kommunen vår. På toppen kommer inntektssystemer som styrker skoler og eldreomsorg i Møre og Romsdal med hele 400 mill. kr neste år. Det gir virkelig grunnlag for trygghet i hverdagen og bedre råd for deg og meg.

Nå skal vi videre. I august satte arbeids- og inkluderingsminister Tonje Brenna mål om å få 150 000 flere i arbeid til 2030, i september la Brenna fram Meld. St. 33 for 2023–2024 om en forsterket arbeidslinje, og på mandag kommer det enda flere tiltak for å gjøre det litt enklere for deg og meg å ha en jobb å gå til. For Arbeiderpartiet er arbeid til alle fremdeles jobb nummer én, så får vi bare leve med at Høyre og Fremskrittspartiet har vært lite interessert i å diskutere akkurat det i dag.

En ting er at Høyres alternativ er litt vanskelig å få øye på, men hva av Arbeiderpartiet og Senterpartiets krafttak for hele Norge kommer til å overleve om det blir et mørkeblått flertall på Stortinget neste år? Hva skjer med fergeprisene? Hva skjer med SFO? Hva skjer med barnehageprisene? Hva skjer med folk med studielån? Hva skjer med skolene og eldreomsorgen rundt om når Høyre og Fremskrittspartiet begynner å kutte i kommunale budsjett? Hva skjer med vår kommende storsatsing for å få enda flere i jobb?

Det må selvsagt være lov for folk i opposisjon å være kritiske og negative, men jeg tror Høyre og Fremskrittspartiet i dag med fordel kunne ha brukt litt mer tid på hva de selv vil prioritere, og hva de vil prioritere bort, og kanskje litt mindre tid på å kritisere Arbeiderpartiet og Senterpartiets krafttak for Isfjorden, for Rauma, for Møre og Romsdal og for alle som lever helt vanlige liv rundt om i hele Norge.

Presidenten [20:19:02]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter – bortsett fra statsministerens innlegg i morgen tidlig.

Mani Hussaini (A) [20:19:21]: De siste årene har folk opplevd økt utrygghet. Det er krig i Europa og Midtøsten, og vi merker konsekvensene av klima og na-

tur i endring. På toppen av det har trusselen fra organisert kriminalitet aldri vært høyere i Europa. Arbeiderpartiets viktigste oppgave nå er å ta Norge gjennom urolige tider, ta vare på tryggheten i landet og bidra til at folk får bedre råd.

Nordmenn har ikke hatt reallønnsvekst siden 2015, og de siste årene har prisvekst og renter spist opp mye av folks økonomiske handlingsrom. Arbeiderpartiets mål er at folk skal få bedre råd. Kombinasjonen av trygg økonomisk styring, 140 000 flere i arbeid siden vi kom i regjering, høy verdiskaping og sterkere velferd gjør at vi nå er ved et vendepunkt i økonomien, der folk får bedre råd. For noen uker siden kunne SSB sende ut en pressemelding med følgende beskjed: God lønnsomhet i industrien og fallende inflasjon gir høy reallønnsvekst allerede i år. For første gang på ni år vil vanlige arbeidsfolk oppleve reallønnsvekst. Folk får bedre råd i år.

I tillegg er det mange saker vi har innfridd som gjør at hverdagsøkonomien blir bedre. Det er billigere og noen steder gratis barnehage, hvor man sparer minst 1 000 kr i måneden, og gratis kjernetid i SFO, som gjør at man sparer 20 000 kr i året per barn. Vi har økt barnestrygden med totalt 8 500 kr i året siden 2021. Studentene får 14 000 kr mer i året. Pensjonene har økt med 8,5 pst., og de steg også i år. Pendlerne har fått betydelig skattelette, og det er stadig flere som får pendlerfradrag. Vi har en trygg strømstøtte som gir forutsigbarhet når prisen er over 73 øre/kWh. Det er 85 pst. av befolkningen som har fått redusert eller uendret skatt. Vi har også doblet fagforeningsfradraget, som gjør at man sparer 1 700 kr i skatt hvert eneste år. For bare en time siden kunne statsministeren og finansministeren meddele at vi neste år vil kutte avgiftene for vann og avløp med 4 mrd. kr.

Det siste Norge trenger, er et Høyre som svartmaler og et Fremskrittsparti som vil eksperimentere med norsk økonomi. Urolige tider krever trygg styring, og det er det vår regjering bidrar med.

Ole André Myhrvold (Sp) [20:22:20]: Nye ideer, sa Høyres leder Erna Solberg tidligere i debatten, men av innlegget kan ikke svaret tolkes som annet enn at det var en av verdens eldste oppskrifter som skulle følges – mer sentralisering. Det kan knapt kalles nytenking, men heller en gammel slager eller et kjent refreng.

Dette er altså Høyres oppskrift, og det minner meg på hvorfor det er viktig at Senterpartiet er med og styrer landet. Vår viktigste oppgave er å sikre utjevning – sosialt og ikke minst geografisk. I løpet av de tre siste årene har vi tatt en rekke store og små grep for å bygge landet og ta hele landet i bruk. Et av de mest omfattende grepene har vært å endre inntektssystemet for kommunene, sånn at det er blitt mer utjevne. Vi kan ikke forsvare

at det skal være så store skiller mellom rike og fattige kommuner som det har vært, for det er ute i kommunene folk bor, og det er ute i lokalsamfunnene skolene, sykehjemmene, legevakta og barnehagene ligger. Det er her frivilligheten og kulturlivet blomstrer, og det er her næringsutviklingen skjer. Det gjelder i alle kommuner. Men hittil har det altså vært sånn at noen få og stort sett sentrale kommuner har hatt en veldig sterk økonomi, mens kommuner som Fredrikstad, Drammen, Sarpsborg og en rekke andre har hatt inntekter langt under landsgjennomsnittet.

Det nye inntektssystemet som Senterpartiet og Arbeiderpartiet har laget, jevner ut bildet. Det blir ikke likt, men det blir likere, sånn at kommunene stiller mer likt til start. Svaret fra de formuende Høyre-ordførerne i Asker og Bærum er samstemt. De er rystet, og de roper på omfattende kommunesammenslåinger i alle landsender som svar.

Når vi også vet at Høyre i en såkalt omstillingsplan sier at de vil ha en gjennomgang av hele offentlig sektor for å forenkle administrasjonen og redusere kostnadene, ja, da vet vi svaret. Noen synes kanskje det høres tilforlatelig ut, men jeg tipper at det mellom linjene – sammen med sine makker i Fremskrittspartiet og Venstre – i skjul ligger en trussel om en ny kommunereform, med press og tvang, av den typen vi så sist gang Erna Solberg var statsminister og Høyre hadde Kommunaldepartementet. Større er tross alt ikke nytenkingen i landets største opposisjonsparti, slik jeg påpekte innledningsvis.

Det stortingsvalget vi skal inn i om et år, blir derfor i høyeste grad et retningsvalg. Det kommer til å bli et generaloppgjør om distriktspolitikken, for hva tror presidenten at Høyre ønsker å videreføre av Senterpartiet og Arbeiderpartiets distriktspolitikk? Og det kommer til å bli et like stort oppgjør om hva vi ønsker for kommunesektoren. Hele 60 pst. av landets kommuner risikerer å tape store beløp, som igjen vil ramme eldreomsorg og skole.

Det vi trenger, er fortsatt en regjering som bruker politikk for å bremse og snu sentraliseringens selvforsterkende kraft. Vi trenger en regjering som tror på at vi skal bruke ressursene i hele landet, og at folk skal ha frihet til å skape verdier og bo også utenfor de mest sentrale områdene. Dette kommer ikke av seg selv. Det må politikk til.

Kari-Anne Jønnes (H) [20:25:37]: Kunnskap er beredskap. Den beredskapen er viktigere enn noen gang. Med flere alvorlige og langvarige kriger og konflikter er verden og kunnskapsbehovet uforutsigbart og i stadig endring. Norge er et lite land, og det er begrenset hvor stor universitets- og forskningssektor vi kan holde oppe

samtidig som vi opprettholder bredden av kunnskap og kompetanse.

Breddeuniversitetene er helt sentrale for å opprettholde en kunnskapsberedskap til enhver tid. En samlet forsknings- og høyere utdanningssektor er en betydelig del av nasjonens beredskap. Sektoren er kraften vi trenger for å drive samfunnet framover. Den er et mål i krig, som vi nå ser bl.a. i Ukraina, og den er et redskap for utvikling i fredstid.

Det er mange eksempler som kan nevnes, 9/11 er ett. I løpet av sekunder ble behovet for kunnskap endret. Da var det universitetene som hadde kunnskap om arabiske land og språk, som gjorde det mulig å formidle hendelsene til befolkningen, og som dannet grunnlaget for videre utvikling av det kompetansemiljøet. Den beredskapen var og er verdifull, og den må vi alltid huske på at skal være en kritisk masse.

Det samme var tilfellet etter invasjonen av Krim i 2014. Da sto vi overfor et endret Europa, og for første gang siden den kalde krigen økte behovet for kunnskap om Russland, tidligere Sovjet og russisk språk betydelig. Med invasjonen av Ukraina økte behovet ytterligere. De som har studert eldre russisk politisk idéhistorie, er en viktig del av beredskapen og sikkerheten. Det er også fagene som tilbys på universitetene.

Et annet godt eksempel er Uglestad-kulene, som gjorde at vi kunne skalere opp koronatesting under pandemien noe voldsomt, på tross av global mangel på reagensglass til prøvene.

Kunnskapsberedskapen i Norge må i stor grad ivaretas av breddeuniversitetene i nært samarbeid med en samlet forsknings- og høyere utdanningssektor. De siste årenes hendelser viser behovet for å opprettholde og videreutvikle små kompetansemiljøer også i perioder der de kanskje ikke er attraktive eller oppleves som veldig relevante for studentene. Det er en del av totalberedskapen og en del av samfunnssikkerheten.

Kritisk viktig kompetanse må vi sørge for å ha i Norge. Noe annet gjør oss sårbare. For Høyre betyr det å beholde sterke fagmiljøer, dyrke fortrinn og samarbeide der det er nødvendig, og det betyr fokus på kvalitet foran kvantitet. Der Arbeiderpartiet har latt Senterpartiet styre UH-sektoren og brukt forskning og høyere utdanning som distriktspolitisk virkemiddel, er Høyre tydelig på Norges behov for beredskap og kraften som ligger i sterke fagmiljøer.

Irene Ojala (PF) [20:28:54]: Tenk at alle vi som sitter her i salen i dag, har bodd under et mammahjerte i oppimot 42 uker. Uten fødekvinner dør mennesket ut. Tenk så viktig kvinner er!

I dag la helseministeren fram regjeringens kvinnehelsestrategi. Jeg har bladd raskt gjennom rapporten, og

jeg kan ikke se at noen punkter om fødekvinners rettigheter er tatt med. Statsbudsjettet på mandag har muligens noen løfter til fødekvinner i hele landet. Jeg venter spent og skal følge med på det også.

Tidligere i uken la jeg fram et grunnlovsforslag om at kvinners rettigheter i forbindelse med fødsel må grunnlovfestes. Jeg gjorde det fordi vi over år har sett at kvinner mister stadig mer av det naturlige fødetilbudet, og i stadig større grad blir fødekvinner – slik flere av dem oppfatter det – overtalt til å følge helseforetakenes standardiserte fødetilbud.

Ingen kvinne er standardisert. Vi er alle forskjellige, både psykisk og fysisk. En fødsel er heller ikke standardisert. Ingen av oss kan si hvordan en fødsel blir, før fødselen er over.

Kvinner er faktisk biologisk sett skapt til å føde barn, og det er viktig at vi ikke sykkeliggjør friske kvinner når de skal føde. Å ta fra kvinner deres rett til medbestemmelse og deres rett til å bruke sin iboende fødekompetanse kan komplisere fødselen og kvinners følelse og opplevelse av trygghet. Samtidig som vi sikrer kvinner medbestemmelsesrett, må vi også styrke kvinner som får akutte utfordringer under fødselen. Vi må ha dyktige jordmødre og leger samt annet helsepersonell. Vi må altså ha et tilbud som er et dynamisk samspill mellom naturlig fødsel og akuttmedisin.

Det er mange som har tatt kontakt og sier: Det er helt umulig, det du nå legger føringer for, det er for dyrt, og vi har for få fagpersoner. Ja, men har vi da ingen ambisjoner på kvinners vegne? Jo, vi har det – vi i Pasientfokus har det. Vi må skape et nytt, framtidsrettet fødetilbud. Fødekvinner må ha samme beskyttelse rundt fødsel som bondens drektige dyr har gjennom dyrevernloven. For storfe er grensen for når et dyr kan transporteres før fødselen, ca. fire uker, for småfe ca. 15 dager og for gris 11–12 dager før fødselen.

Fram mot behandlingen av grunnlovsforslaget bør kvinner og menn over hele landet holde fokus og engasjere seg. Vi må si at staten skal legge til rette for nødvendig helsehjelp, herunder retten til trygge fødsler og tilgjengelig fødselshjelp for kvinner i Norge.

Nå må det grunnlovfestes. Det er egentlig ganske enkelt. Det er 45 pst. av medlemmene i denne sal som er kvinner. Ni av ti ledere i denne sal er kvinner. Det skulle bare mangle at ikke vi kvinner vil gjøre det vi har lyst til.

Anne Kristine Linnestad (H) [20:32:17]: Når det regner på presten, drypper det på klokkeren, er det noen som sier. Det samme kan vi si om Oslofjorden, for når det regner på Tynset, Nesbyen eller Eidsvoll, renner det til slutt ut i Oslofjorden, sammen med avrenningen fra landbruket. Når det kommer store nedbørsmengder

over kort tid i Oslo, renner urensset kloakk rett ut i fjorden.

Kommunene i Oslofjordens nedbørsfelt kommer til å få pålegg om å rense kloakken for nitrogen før avløpsvannet kan sendes ut fra renseanleggene. I tillegg kommer kravet om energinøytralitet og nye krav om overvannshåndtering, og vi vet at vedlikeholdsetterslepet i VA-nettet er enormt. Hele denne regningen vil kunne havne hos innbyggerne – direkte i deres lommebok.

I mars fremmet Høyre flere forslag som ville bidra til at innbyggerne skulle få lavere og jevnere gebyr, og vi fikk med oss de fleste partiene i denne salen, men dessverre ikke regjeringspartiene og SV, for de stemte forslagene ned. Jeg ble derfor noe forundret da jeg leste i Arbeiderpartiets partiprogram at de skal

«utrede endringer i selvkostregelverket og tilstøtende regelverk – og harmonisere disse – med sikte på å gi stabile og riktige kommunale gebyrer».

Hadde Arbeiderpartiet stemt for Høyres forslag i vår, kunne innbyggerne fått mer stabile og riktige gebyrer allerede fra 2025.

Vi tar det alle sammen som en selvfølge å kunne drikke godt, rent vann fra springen. Skal vi kunne fortsette slik, må det utdannes langt flere VA-ingeniører, prosjektledere, gravemaskinførere og så videre, og kommunene må benytte tilgjengelig og effektiv teknologi når de erstatter gamle rørledninger med nye, samtidig som de må tenke nytt rundt driften av renseanlegg og VA-avdelingene sine.

Høyre har foreslått økonomiske insentiver for at kommunene skal tenke nytt. Vi har tatt initiativ til en vannreform etter inspirasjon fra Danmark og til å forlenge avskrivningstiden på renseanlegg og rørledninger, for å nevne noe. Jeg håper virkelig at Arbeiderpartiet, og gjerne Senterpartiet og SV også, velger å støtte disse forslagene ved neste korsvei.

Haitham El-noush (SV) [20:34:57]: Det som våre medmennesker rundt om i verden går gjennom på grunn av krig og konflikter, er grusomt og ufattelig. Der jeg opprinnelig er fra, Sudan, er intet unntak. 150 000 mennesker er drept eller savnet. 25 millioner trenger hjelp – nødhjelp. 20 millioner barn står uten skolegang. 12 millioner, inkludert min nærmeste familie, er på flukt. Disse 12 millionene utgjør hele 10 pst. av det totale antallet mennesker som er på flukt i verden i dag.

Lidelsene må ta slutt. Norge må bidra mer, for en solidarisk verdensorden og en fredelig verden med respekt for folkeretten er i vår interesse. Vi har alle en rolle i og interesse av å forsvare demokratiet, opprettholde rettsstaten, ivareta menneskerettighetene og skape fred – til enhver tid og overalt. Vi må ikke glemme det som er langt unna; det er mye nærmere enn vi velger å tro.

Kriser og utfordringer er et resultat av politiske tiltak. Løsningene er derfor også politiske, og det gjelder også her hjemme.

Et eksempel er boligmarkedet, der markedsstyring har spilt fallitt, med en boligkrise og store forskjeller som resultat. Vi kan ikke bygge oss ut av problemene, for hindringene er strukturelle. Det bygges ikke nok boliger som folk faktisk har råd til å bo i. Det samme gjelder i mitt eget fylke, Akershus, der høye boligpriser setter en stopper for boligdrømmen for mange, og samtidig sliter mange med usikre leieforhold og høye leiepriser.

Når utfordringene er store, trengs det dristige politiske grep. Derfor jobber SV for å få til mer offentlig styring av boligbygging, og vi evner å tenke nytt og dristig. Vi foreslår en arveskatt der milliardene som kommer fra denne skatten, skal brukes til å hjelpe unge inn på boligmarkedet. Boliger for alle er en sak som angår oss alle. Det angår enten deg eller meg direkte, eller så angår det noen vi er glad i.

Marius Arion Nilsen (FrP) [20:38:15]: I Norge har vi de siste tiår tatt for gitt at kraften er tilgjengelig i stikkontakten til enhver tid, men det er ikke lenger slik. Kraftbehovet har økt, og tilgangen på kraft er knappere. Det advares titt og ofte om at vi styrer mot et kraftunderskudd, og at det må handles raskt. Vi må ha mer av alt raskere: mer kraft, mer nett og mer enøk. Likevel: Hva med mer kritisk bruk av kraft og en mer kritisk tilnærming til det grønne skiftet? Hva med mer sunn fornuft? Hva med ikke å glemme alt det som virket tidligere? Hva med mer vannkraft og industri som ikke fullt og helt er avhengig av statsstøtte for å ha livets rett? Hvorfor er dette blitt avleggs og ikke lenger fundamentet vårt?

Nylig kom NVE med en rapport som viser at nettleien vil skyte i taket i tiden framover. Det grønne skiftet med et storstilt kraftbehov har et tilsvarende storstilt nettbehov. Batterifabrikker, elektrifisering av sokkel, hydrogenproduksjon og andre grønne prosjekter behøver mer nett og mye kraft, og det vil koste.

Hva blir konsekvensen av dette for folk flest? Hvordan vil dette påvirke den norske konkurransekraften? Er det virkelig riktig kurs å bruke en knapp ressurs som elektrisitet for å produsere hydrogen, med store tap, for deretter å transportere det til et annet sted, hvor det igjen brukes til å produsere elektrisitet? Alt dette skjer i klimaets navn, selv om halvparten eller mer av energien går tapt. Energi er som sagt en knapphetsfaktor, så hvordan kan man i fullt alvor foreslå dette og lignende tiltak, der man sløser med kraft og sender en ukritisk stor regning videre til tredjepart? Det er vanskelig å forstå. Er dette klokt, og er dette bærekraftig?

Det er her problemet ligger, for har man ikke en kritisk og fornuftig tilnærming både til det grønne skiftet

og til klimatiltak, er ikke knapphet på kraft et problem. Dette vil da løse seg selv, og økt tilgang på kraft vil bli resultatet når storforbrukerne av kraft, som industri og næringsliv, flytter ut av landet grunnet for dårlige vilkår og for liten konkurransekraft i Norge.

Det norske konkurransefortrinnet og godet for folk flest de siste 100 årene, med ren og rimelig kraft, er fortsatt premisset og selve forutsetningen for Fremskrittspartiets energipolitikk. Vi ønsker ikke en politikk som med vitende og vilje og med åpne øyne styrer mot et nasjonalt kraftunderskudd ut fra et ukritisk grønt skifte. Vi ønsker en fornuftig tilnærming. Vi ønsker å gå tilbake til fundamentet som har virket i tiår: mer vannkraft, mer olje og gass og en seriøs utforskning av kjernekraft, samt en teknologinøytral tilnærming til annen kraftproduksjon – med en ansvarlig økonomistyring, kan jeg legge til. Norge kan bidra til både egen energisikkerhet, egen fornuftig energibalanse og rikelig og fornuftig priset kraft som opprettholder norske konkurransefortrinn, og vi kan bidra til et europeisk skifte. Vi kan bidra med store mengder olje og gass. Gassen kan brukes direkte, brukes med karbonfangst og -lagring eller brukes til å lagre hydrogen, som – hvis realitetene trumfer – gjenbrukes direkte i industrien, og ikke gå gjennom mange ledd og tap i klimaets navn.

Tellef Inge Mørland (A) [20:41:37]: På mange måter ligger kjernen i Arbeiderpartiets politikk i ordene skape og dele. I urolige tider internasjonalt blir dette enda viktigere å levere på. Da trengs en aktiv næringspolitikk som sørger for at vi opprettholder verdiskapingen og sikrer høy sysselsetting, selv om både inflasjon og renter har økt. Og minst like viktig: Enda flere trenger da det sosialdemokratiske sikkerhetsnettet, der vi omfordeler fra dem med sterkest rygg til dem som sliter mest.

Det har vært noen røffe år for mange, men nå er prisstigningen på vei ned, rentene ser ut til å ha nådd toppen, og vi er i ferd med å få en betydelig real-lønnsvekst for lønnstakerne i år. På tross av at vi har vært gjennom utfordrende tider, er det om lag 140 000 flere sysselsatte i dag enn da Arbeiderpartiet og Senterpartiet tok over etter Solberg-regjeringen – de aller fleste i privat sektor. Bedriftene våre går med rekordoverskudd.

Når vi hører enkelte av Fremskrittspartiets og Høyres representanter i debatten i dag, skulle vi likevel tro det var svarte natta. Flere av dem framstår som milliardærenes gråtekoner. Høyres Astrup var bekymret for Sveits-flyktningene, mens Fremskrittspartiets Limi syntes det var sørgelig at utlendingene solgte seg ut av Oslo Børs.

La det være klart: Jeg ønsker at folk med penger skal bli i Norge, og jeg vil at vi skal oppfattes som et attraktivt

land å investere i, både av nordmenn og av utlendinger. Samtidig er det ikke sann at Norge ikke er attraktivt å investere i, verken for nordmenn eller utlendinger. Oslo Børs er hittil i år gått opp med ganske nøyaktig 10 pst. Det er slett ikke verst og langt høyere enn det lønnsoppgjøret ble for folk flest. Siden trontalen for 3 år siden, på den tiden vi skiftet ut Solberg som statsminister med Jonas, er oppgangen på rundt 23 pst. Det hadde ikke skjedd i et land som ikke la til rette for verdiskaping.

Kaken har med andre ord blitt betydelig større under Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering. Det er rekordstore overskudd i bedriftene, 140 000 flere sysselsatte og børsverdier som er opp med over 20 pst. siden vi tok over. Mye av dette blir da en forkledd debatt som egentlig handler om hvordan kaken skal fordeles, der de borgerlige partiene egentlig argumenterer for at de som allerede har mest kake, skal få enda mer – eller som en av Sveits-flyktningene konkluderte med under en samtale med meg i sommer: Hvorfor skal vi omfordele?

Jeg er stolt av å være i et parti som er på parti med dem som har minst, når det stormer som verst i økonomien vår. Spørsmålet bør heller være: Kunne vi gjort enda mer for dem, selv når vi har styrket ytelsene, redusert barnehageprisene, gitt gratis SFO, økt studiestøtten og hevet barnetrygden?

Jeg heier på dem som lykkes i å skape verdier, men det er ikke dem med den sterkeste ryggen jeg er mest bekymret for i Norge i dag, slik Høyre og Fremskrittspartiet ser ut til å være, for de blir godt ivaretatt også med denne regjeringens politikk.

Anja Ninasdatter Abusland (Sp) [20:44:46]: Jeg er stolt av at vi har en regjering som ikke bare snakker om viktigheten av at flere får barn, men som faktisk gjør noe med det. Vi vet at mange barnefamilier står overfor store økonomiske og praktiske utfordringer i dagens samfunn, og derfor har regjeringen tatt tydelige grep for å lette hverdagen. Reduserte barnehagepriser, styrket barnetrygd og forbedringer i permisjonsordningen er eksempler på hvordan vi prioriterer barnefamilier.

Mens vi har satt familiene først, har vi sett at Høyre har valgt en annen vei. Der de har prioritert skattelette for dem med høyest inntekter, har denne regjeringen valgt å prioritere barnefamiliene. Vi har gjort hverdagen enklere for dem som trenger det mest, og vi har sørget for at det skal være lettere å kombinere jobb og familieliv, uansett hvor man bor i landet.

Vi kan ikke snakke om barnefamiliers vilkår uten å snakke om likestilling. Denne regjeringen har styrket permisjonsordningene sånn at både mor og far kan ta aktivt del i barnets oppvekst uten å måtte velge mellom karriere og familieliv. Ved å sørge for at begge foreldre har like rettigheter og muligheter til å være hjemme

med barna, bidrar vi til en mer rettferdig fordeling av omsorgsarbeidet. Det er en grunnleggende forutsetning for et moderne og likestilt samfunn.

Vi i Senterpartiet har vært særlig opptatt av at familier skal ha gode forutsetninger for å bo og leve i hele landet. Derfor har regjeringen tatt grep for å skape robuste lokalsamfunn. Ved å styrke lokalsykehusene, sikre bedre barnehagedekning og legge til rette for målrettede arbeidsplasser i distriktene sørger vi for at barnefamilier kan etablere seg der de ønsker, uten å føle seg tvunget til byene.

Regjeringen har foreslått i statsbudsjettet at de som bosetter seg i distriktet, skal få slettet 25 000 kr av studielånet hvert år. Dette er en reell økonomisk avlastning for unge familier som ønsker å starte livet sitt utenfor de største byene, og det gir flere muligheten til å etablere seg i distriktene der behovet for unge og kvalifiserte arbeidstakere er stort. Høyre har derimot ikke prioritert noen tiltak som støtter unge familier i distriktene.

Denne regjeringen har vist at vi prioriterer barnefamiliene, og mens Høyre velger å sette andre interesser foran dem som trenger det mest, er det på tide at vi setter familien først og fortsetter å bygge et samfunn der det er trygt og godt å få barn i hele landet.

Hege Bae Nyholt (R) [20:48:06]: Mens vi debatterer her i salen, sitter det barnehagelærere bøyde over turnuslistene i et håp om å få morgendagen til å gå opp. En far pusser kanskje tennene på en litt motvillig unge mens han håper at leveringen vil gå lettere i morgen, men han vet at det avhenger av om den kjente voksne som hans unge er glad i, er på jobb. Det var hun dessverre ikke i dag.

I en liten kommune har kanskje en familie på fem fått en melding som oppfordrer dem som har muligheten, til å holde ungene hjemme. Diskusjonene på kjøkkenet er preget av bekymring. Ingen har mulighet for hjemmekontor. Hvordan blir dagen?

Situasjonen i landets barnehager er alvorlig – eller nei, det er faktisk ikke dekkende nok: Situasjonen i landets barnehager er at vi har en pågående, varslet og ventet krise – en bemanningskrise. Vi folkevalgte kan ikke tillate oss å bli overrasket over situasjonen. I årevis har ansatte og fagforeninger varslet om for tynn bemanning smurt utover en altfor stor del av dagen. Barnehagene har skyhøyt sykefravær. Hverdagen er for krevende og for tøff.

Nå pågår det et foreldreopprør. Over 25 000 foreldre har samlet seg for å kreve bedre bemanning, og de har utarbeidet åtte krav til bedre bemanning. Kravene til foreldrene – som jeg minner om at er velgere som forventer at vi folkevalgte lytter til dem – er at bemanningen må økes, at barnehagene må driftes forsvarlig, og at de må stenge når bemanningen ikke er forsvarlig. Steng-

te barnehager og barnehager med kortere åpningstid er alvorlig for samfunnet. Det får store ringvirkninger.

Mer alvorlig er det at hverdagen til barna våre ikke er god nok, at det ikke er nok ansatte på jobb til å sikre både god omsorg og godt pedagogisk innhold. Vi har nå tatt fatt på den siste sesjonen i denne valgperioden, og det er med et stort alvor. Vi i denne salen har blitt valgt inn for å forvalte en folkevilje. Det er vårt mandat, og den viljen er ganske klar. Det rødgrønne flertallet gikk til valg på at penger bevilget til velferd skal gå til velferd, og at det skal være nok folk på jobb.

Jeg vet at tusenvis av barnehageansatte har forventninger om at vi tar dem på alvor og lytter til deres fortellinger om en hverdag som er tøff – for tøff å stå i. Jeg vet at tusenvis av foreldre vil holde oss ansvarlig, og at opprøret vil vokse om vi ikke tar på alvor at bemanningen i landets barnehager er for tynn, og jeg vet at det handler om framtiden – ikke først og fremst min eller øvrige representanters framtid og mulighet for gjenvalg, men om framtiden til ungene våre. De fortjener den beste hverdagen, og det er vårt ansvar.

Kirsti Leirtro (A) [20:51:09]: Det er i gode tider vi må rigge oss for de dårlige tidene. Erna Solberg sov på sin vakt. Norge var ikke rigget for den tiden vi gikk inn i. Markedskreftene fungerte ikke når krisen rammet oss. Det ble mye som måtte gjøres på en gang – samtidig som en måtte begrense den offentlige pengebruken for ikke å øke renten ytterligere.

Vi måtte først prioritere sikkerhetsnettet til folk, som forrige regjering kuttet, f.eks. ved å gjeninnføre arbeidsavklaringspenger og feriepenger på arbeidsledighetstrygd samt øke pensjon, bostøtte, tiltaksplasser og økonomisk sosialhjelp. I tillegg har vi økt satsingen på Husbanken, studentboliger og tannhelse, redusert utgifter på barnehage og SFO, og økt studiestøtten, for å nevne noe. Samtidig med dette har vi stilt opp for flyktninger og for Ukraina og prioritert å trygge landet gjennom styrking av Forsvaret.

Et samfunn med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap er målet for Arbeiderpartiet. Vi skal stille krav, men vi skal også stille opp. Det gjør vi sammen med dem som har skoene på. Det er mye igjen før vi når målet vårt. Norge trenger vår omfordelende politikk lenge ennå. Boligmarkedet må reguleres bedre. Vi vil, og skal, gjenreise Husbanken og endre boligpolitikken. Forskjellen mellom de som er inne på boligmarkedet, og de som ikke er det, er enorm. Det er vanskelig å komme seg inn på boligmarkedet. I distriktet har byggekostnadene nå ofte oversteget markedsverdien. Derfor tar vi grep. Vi har styrket Husbankens låneramme med titalls milliarder, etablert tilskudd for boligtiltak i distriktene, etablert et eldreboligprogram og doblet rammen for bygging

av studentboliger, og vi har regulert utleiemarkedet. Kommuner og private må få regulere og bygge ut flere ulike typer boliger, både private og kommunale boliger og forsvarsboliger, spesielt i pressområder.

Vi tror dessverre ikke at Høyre har klart for seg hva som er viktigst når krisen rammer oss. Da trenger vi sterke fellesskap, små forskjeller og høy tillit.

Irene Ojala (PF) [20:54:19]: Geografien i Norge er gitt av Vårherre. Finnmark er plassert øverst på kartet i Norge og ligger i nordområdene. Fra Pasientfokus' side er jeg veldig glad for at regjeringen kom med en lekasje denne uken. Vi i Alta og Kautokeino skal slippe å få rikspolitikere på besøk som står og stirrer opp på kløfter og berg og lover at de skal fikse den rasutsatte E45, for nå skal det faktisk skje. NATO-veien, E45, kom imidlertid med i statsbudsjettet av gode grunner: gjensidig avhengighet av transport av varer, tjenester og krigsmateriell mellom NATO-landene Norge, Sverige og Finland. På den måten blir også NATO-veien, E45, en redningsvei for akutt syke pasienter og fødende fra Kautokeino og indre strøk av Finnmark. Det er også bra for transport av fisk fra Finnmark til EU. Det er ingen som har det så travelt som fisk på vei til markedet og kvinner på vei til en fødeavdeling.

Finnmark har verdens største fiskerikdom rett utenfor stuedøren. Allikevel skriker fiskeindustrien etter råstoff. Resultatet av kvotemeldingen, vedtatt i vår, er at mange av de mindre fiskebåtene sliter med å greie seg grunnet små fartøyskvoter, mens de store fiskebåtene, hjemmehørende helt andre steder i Norge, kan fiske fra Finnmark.

Til neste år er det 80 år siden krigen. Krigens traumer i Finnmark og Nord-Troms har hatt liten plass i nasjonens skoleverk. Ifølge Statistisk sentralbyrå skjedde de desidert største materielle og menneskelige tap under andre verdenskrig i Finnmark og Nord-Troms. Til sammen ble 19 000 bygg i Finnmark brent til grunnen av tyskerne, 11 000 bolighus, 4 700 fjøs og uthus osv. Til sammenligning ble om lag 4 000 boliger ødelagt i resten av Norge under krigen.

Regjeringen har sagt opptil flere ganger at det må bo folk i Finnmark av sikkerhets- og utenrikspolitiske årsaker. En ny finnmarksbrigade er en del av regjeringens forsvarsplan. I totalberedskapskommisjonens rapport, kapittel 25.1, defineres kommisjonens formål med helseberedskap:

«Norge har én, samlet offentlig helsetjeneste. Det betyr at helseberedskapen bygger på den daglige driften i den sivile helsetjenesten. Den sivile helsetjenesten skal virke i hele krisespektret og yte helsetjenester for både sivilbefolkningen og Forsvaret.»

Hvorfor bygges da sykehusjenestene i Finnmark ned i en tid da krig truer? Hvorfor skal vi i Finnmark være villige til å se våre sønner og døtre forsvare Norge parallelt med at Norge bygger ned sykehusstilbudet, dagkirurgi og fødetilbud og påfører pasientene lange transportreiser? Jeg har spurt meg selv mange ganger: Er jeg villig til å ofre mine tre sønner som kanonføde for denne politikken? Jeg er faktisk ikke det.

Regjeringen har et ansvar, og regjeringen må faktisk gjøre noe.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [20:57:34]: Vi må gjøre Norge bedre. Vi må gi alle like muligheter i hele landet, der vi er trygge, der det er fred og kort vei til påvirkning, der folk får sunn, trygg mat på butikken, der man ikke trenger forsikring for å få hjelp hvis det skjer ulykker, og der det ikke har noe å si hva slags bakgrunn en har, eller hvor en kommer fra. Derfor er det kritisk at vi har historiske bevilgninger til Forsvaret. Derfor er det rett og viktig å prioritere økonomisk trygghet og sosial utjevning i hele Norge. Derfor må vi prioritere opp Finnmark og Nord-Troms for å sikre bosetning, beredskap og suverenitet. Distriktpolitikken og våre tiltak er en styrke for hele landet. Det er bra med mindre press på storbyene og en mer offensiv boligpolitikk, med styrkede husbankordninger og økning i studentboligbyggingen.

Den norske suksessen kommer av sterk frivillighet og sterke organisasjoner som får full momskompensasjon. Samtidig prioriterer vi kutt i barnehagepriser i hele landet og økt barnetrygd. Vi prioriterer økt borteboerstipend, økt utstyrsstipend og økt studiestøtte. Unge og de i etableringsfasen må vi gi en best mulig start, slik at de oppvoksende generasjoner får fullført utdanning og får seg jobb.

Flere står utenfor jobb og arbeidsliv, og jeg mener skolen delvis har skyld i det. Unge har år etter år opplevd nederlag og fått en påminnelse om at de ikke mestrer å sitte bak en pult eller å sitte stille og svare på test etter test. Forskere har påvist at negativt stress fester seg både psykisk og fysisk. Unge må få kjenne på mestring. Derfor skal Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen gjøre skolen mer praktisk og aktiv. Derfor er det lærerne som er sjefene i klasserommet, og mobilen skal vekke. Derfor skal arbeidslivsfag bli obligatorisk for alle ungdomsskoler i hele Norge.

Høyre snakker om praktisk skole, men vil i realiteten helst reversere og ta skolen tilbake i tid, til en svunnen tid med forhistoriske holdninger som at hvis bare barna var disiplinerte nok, terpet nok og satt stille nok, lærte de mer. Arbeidslivet disse barna skal ut i, skriker etter folk med praktisk erfaring, som er stødige og trygge

og tåler prøvelser. Da må de også vite at det er lov å prøve og feile, og at det er rom for å prøve en gang til.

Rommet for å prøve og feile må bli større også i høyere utdanning. Variasjonen i utdanningstilbudet er enorm, takket være regjeringen som vil desentralisere og sikre fleksible utdanningstilbud i hele landet. Nå vil vi også sikre at folk i utkantene kan få nedskrive studielån og slette inntil 25 000 kr i 189 kommuner og 60 000 kr i Nord-Troms og Finnmark. Alle er for differensiert arbeidsgiveravgift, men dette er Høyre imot. Norge må prioritere like muligheter i hele landet.

Tobias Drevland Lund (R) [21:00:49]: I 2015 ble jeg for første gang folkevalgt i min vakre hjemkommune Kragerø. Jeg var stolt og klar til å gjøre mitt aller beste for å utvikle kommunen jeg hadde vokst opp i. Men det varte ikke lenge før de økonomiske realitetene slo inn. I dag er det lille handlingsrommet politikerne på min tid hadde til å gjennomføre forbedringer i folks liv, nærmest byttet helt ut med behovet for å administrere kutt og omstillinger for å gjøre noe med en bunnskrapt kommunekasse. Nå er Kragerø plassert på verstinglisten, ROBEK-listen, som i praksis er døden for det lokale selvstyret for økonomien, før økonomien er i balanse.

Regjeringen har ved flere anledninger skrytt av at antallet ROBEK-kommuner har gått ned, særlig sett opp mot toppåret i 2004, hvor Jern-Erna var kommunalminister og 118 kommuner befant seg på listen. Jeg ønsker meg på ingen måte tilbake til 2004, men trenden er økende, for akkurat nå er 23 kommuner oppført på ROBEK-listen, mot 12 ved utgangen av 2023. Det er derfor grunn til å mistenke at dette tallet vil øke i tiden framover, noe også KLPs beregninger viser.

Lokalpolitikkerne rundt omkring i Norge har selv sagt et stort ansvar for god og forsvarlig drift av sin egen kommune. Likevel er det et stort paradoks at mens staten sitter på en bugnende pengebenge, er fortellingen i Kommune-Norge i disse dager at de jevnt over sliter med økonomien, og det er uavhengig av hvem som styrer. Forklaringene er sammensatte. Det blir flere eldre, og statens overføringer, eller skal vi heller kalle det tilbakebetalinger til kommunene, står ikke i stil med prisveksten og flere oppgaver, særlig hvis man ser på antallet oppgaver og nye lovkrav som kommunene har fått, uten at dette har blitt fullfinansiert. Nå er det alvor, og det er ikke mine ord, det er KS' ord i et brev de har sendt til alle partiene på Stortinget. I brevet står bl.a. dette:

«Det er urovekkende å se kontrasten mellom virkelighetsforståelsen i stortingssalen og landets kommunestyrer. I Stortinget skryter flertallet av et historisk godt kommuneopplegg. Ute hos lokalpolitikkerne er det svært krevende.»

Det er ikke rart at KS er oppgitt over manglende virkelighetsforståelse. Spørsmålene vi må stille oss, er hvor lenge flertallet i denne salen og regjeringen skal skyve landets politikere foran seg og la dem få kritikk, på tross av at mange av kommunene rett og slett er underfinansiert.

Derfor foreslår Rødt her i dag at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget og f.eks. gi kommunene bedre lånebetingelser i Kommunalbanken, eller la Kommunalbanken tilby kommunene rimeligere likviditetslån. Det gir ingen mening at statseide Kommunalbanken nå håver inn penger på at gjeldstyngede kommuner betaler mye rente. Vi trenger strakstiltak, og vi trenger det nå. Jeg håper derfor vi får et skikkelig kommuneopprør denne høsten, for en bedre kommuneøkonomi, slik at folk kan leve gode liv, uavhengig av postnummer, i hele det langstrakte, flotte landet vårt som vi er så glad i.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Oystein Mathisen (A) [21:04:05]: Gjennom fellesskap skaper vi verdier, og gjennom arbeid finansierer vi vår felles velferd. Det er nå snart 130 000 flere sysselsatte i Norge enn før pandemien, og andelen i jobb er blant de høyeste andelen i Europa. Ni av ti arbeidsplasser er skapt i privat sektor.

For Arbeiderpartiet i regjering er det en hovedprioritet å sørge for trygghet for vanlige folk, selv i disse tøffe økonomiske tidene med høy rente, prisvekst og dyrtid. I denne perioden har vi satt bedre velferd foran det andre, for det er viktig, og tryggheten for morgendagen er det som skaper troen på framtiden.

Representanter fra Høyre tar tidvis til orde for at tiden for store, nye velferdslofter er over, og det ser vi tydelig i deres nye partiprogram. Vi i Arbeiderpartiet mener noe annet. Vi tror på at det fortsatt er rom for å styrke velferden vår, og vi står fast ved at den norske modellen ikke er et sted for kutt, men noe å bygge videre på.

Kommunene står i vanskelige økonomiske tider på grunn av høy rente som treffer mange hardt. Derfor er det viktig at det er Arbeiderpartiet og Senterpartiet som setter rammene for kommunene og fylkeskommunene.

For mitt eget hjemfylke, Nordland, betyr dette over 275 mill. kr mer til kommunene. Hadde Høyres prioriteringer blitt stående, ville det ført til mindre penger i Nordland. Det hadde ført til mindre penger til skolehelsetjenesten, fylkesveier, eldreomsorg og mange andre velferdstilbud som er viktige i folks hverdag.

Vi har gjort en betydelig innsats for studenter og unge arbeidstakere. Studiestøtten, borteboerstipendiet og utstyrsstipendiet har økt betraktelig. I arbeidslivet har vi styrket arbeidsmiljøloven, som ble svekket av den blå

regjeringen da den styrte. Vi har også innført pensjon fra første krone, noe som er svært viktig for vanlige arbeidfolk. En million nordmenn har nå samme opptjeningsmuligheter som resten av arbeidslivet.

Vi har styrket helsevesenet. Sykehusene har fått en betydelig økning i sitt budsjett, og for kommende budsjett utgjør dette 5,5 mrd. kr, noe som gjør at mange har muligheten til å få ned helsekøene. Vi har også fjernet usosiale kutt fra høyre-regjeringen, og vi tror at det å kutte ikke er den eneste måten å skape handlingsrom på i budsjetter. Når flere kommer i arbeid, skaper vi større inntekter, og vi reduserer utgiftene. De som er unge, er de som må prioriteres hardest å få raskest inn i arbeidslivet. Derfor har ungdomsgarantien vært viktig å få på plass.

Vi har også satt en ny retning for norsk skole. Fallen trivsel og dårlige resultater må snus. Vi må skape en mer motiverende, praktisk og aktiv skolehverdag der elever kan lære på ulike måter, og vi skal ha et bevisst og kunnskapsdrevet forhold til hvordan skjermen brukes.

Det vi ser, er at man må ville noe med den politiken man skal føre. Denne regjeringen står for en trygghet i hverdagen og en sterk velferd. Sammen skal vi skape det samfunnet vi ønsker å være en del av.

Tore Grobæk Vamraak (H) [21:07:25]: Jeg brenner for at våre innbyggere skal få et best mulig tjenestetilbud, uavhengig av hvem som leverer det. For regjeringspartiene stiller det seg annerledes. Daværende helseminister fra Arbeiderpartiet jublet da hun fjernet en pasientrettighet og avvirket fritt behandlingsvalg. Støre-regjeringen har videre satt ned et utvalg som fikk i oppdrag å utrede hvordan staten kunne hindre private og ideelle aktører fra å bidra til å skape offentlig finansierte velferdstjenester.

De private aktørene leverer tjenester som det offentlige ikke er i stand til å levere. Fristbrudd i det offentlige helsevesenet gir rett til å få behandling hos en offentlig godkjent privat aktør. Antallet fristbrudd har skutt i været under regjeringen Støre. Antallet fristbrudd, som altså er brudd på fristen for når en pasient har krav på behandling, har doblet seg på to år, og sykehusenes kostnader til fristbrudd har økt med vanvittige 250 pst. Det er et alvorlig sykdomstegn på Støre-regjeringens helsepolitikk.

Når den offentlige helsetjenesten ikke klarer å levere under denne regjeringen, er det gledelig at pasientene får behandling hos noen som klarer å gi innbyggerne den hjelpen de har krav på. Da Stortinget vedtok mål om full barnehagedekning i 2003, ble private aktører invitert til å bidra til en rask oppbygging av et tilbud som kommunene ikke kunne levere. Det har gitt et gledelig mangfold av barnehager, og gir min to år gamle sønn og

130 000 andre barn et tilbud som ofte er bedre enn hva de kommunale barnehagene kan gi, uten at det koster skattebetalerne mer.

Avkommersialiseringsutvalget leverte sin utredning i august. Her har utvalget beskrevet – for alle sektorer hvor private og ideelle aktører er til stede som leverandører – hvordan private og ideelle aktører helt eller delvis kan fases ut.

Det har vært relativt stille fra regjeringspartiene om avkommersialiseringsutvalgets rapport. Er det et tegn på at det ikke er aktuell politikk fra regjeringspartiene? Nei. Da det solid faglig funderte skatteutvalget ledet av professor Ragnar Torvik avgå sin utredning, gikk det ikke lang tid før finansministeren offentlig la utredningen i skuffen. Vi har ikke sett en tilsvarende oppfølging av det mer kontroversielle avkommersialiseringsutvalgets rapport, noe som indikerer at dette ikke er uaktuell politikk for regjeringspartiene.

Det skaper en uheldig usikkerhet hos alle dem som hver dag står på for å gi et godt velferdstilbud i virksomheter som ikke er offentlig eid. Denne usikkerheten er blitt større av at regjeringens støtteparti SV i dagens debatt har sagt at det er kritisk viktig at regjeringen følger opp avkommersialiseringsutvalgets rapport.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har tatt det første steget for å utvikle gode og effektive velferdstilbud, og de har ikke satt ned foten for ytterligere utvikling av privatreddet velferdsproduksjon. Dermed ligger initiativet hos regjeringspartiernes støttespillere og utfordrere på ytterste venstre fløy. Det er ikke til beste for innbyggerne.

Tove Elise Madland (A) [21:10:38]: Kva vil det seia å oppleve tryggleik? Jo, det er å bli sett, det er å bli akseptert, og det er å oppleve seg verdifull. Men tryggleik er òg å vera beskytta frå skade eller fare. Politikk er å vilja, politikk er å ta val, og politikk er å ta ansvar.

Kva har no dette med trontaledebatten å gjera? Jo, Arbeidarpartiet er tydeleg på at alle skal oppleve tryggleik i møte med vår felles helseteneste, ei helseteneste der ein får hjelp når ein treng det. Og vår felles helseteneste skal vera den beste helseforsikringa me har. Raskare helsehjelp og kortare ventetid handlar òg om tryggleik. Skal me lykkast, må me sikra betre samhandling mellom kommunar og sjukehus. Sjukehusbudsjetta må styrkjast, og det gjer Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa.

Men det handlar ikkje berre om pengar. Det handlar om samarbeid, det handlar om innovasjon, og det handlar om personell. Fagfolka våre er den viktigaste faktoren me har for å få redusert ventetidene, og me treng nye digitale løysingar og nye måtar å yta tenester på. Samarbeid – om det er offentlege, ideelle eller priva-

te, må dei alle samarbeida med dei regionale helseføretaka. Det skal ikkje vera sånn at eldre menneske blir køyrde fram og tilbake mellom sjukehus og kommune, blir liggjande for lenge på sjukehus, eller køyrde heim og overlatne til seg sjølve. Helsetenestene skal vera éin, og samhandlinga skal bli betre enn i dag. Pasientar forventar éi teneste, og den forventninga skal Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa levera på.

Det er sjølv sagt at me skal vera sjef i eige liv, og sjølv sagt gjeld det òg eldre. Livskvalitet og nye moglegheiter er viktig i alle livsfasar – å høyra til i eit lokalsamfunn, anten kommunen er stor eller liten. Det å vera aktiv er ein føresetnad for å meistra kvardagen.

Tryggleik handlar òg om kunnskap om eiga helse. Difor vil Arbeidarpartiet jobba aktivt for å utjamna helseforskjellar. Det er ikkje sånn at det er dei med mest som òg skal ha best helse. Det kjenner eg er urettferdig. Å jobba førebyggjande er heilt avgjerande, for me skal ha ei helseteneste der me klarer å møta morgondagen. Folkehelsearbeidet skal vera bygd på kunnskap, det skal vera rettferdig, og som alltid skal det ligga gode fellesskapsløysingar i botn.

Halldis Moren Vesaas har skrive eit nydeleg dikt som heiter Å vera i livet. Det er ein hyllest til mor, men det handlar fyrst og fremst om å vera til stades i livet, gje rom og tryggleik til andre. Det treng me i den tida me er i i dag.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [21:13:39]: 2022 var eit vendepunkt i verda: Pandemien hadde allereie gjeve store omveltingar på kort tid, både internasjonalt og i Noreg. Den 24. februar 2022 invaderte Putin Ukraina. Våren 2022 kom inflasjonen opp på eit nivå som me ikkje har erfart på 40 år – i mange land til og med to-sifra. Erfaringane med så høg inflasjon har ikkje vore gode, verken på 1970-, 1980- eller 1990-talet. Mykje galt skjedde sist det var høg inflasjon, på 1990-talet: arbeidsløyse, eit kostnadsnivå ute av kurs med våre konkurantar i utlandet, noko som resulterte i ei bankkrise og eit bustadkrakk. Rettare sagt: Veldig, veldig mange var svoltne, fleire mista huset sitt og jobben sin. Og utan mat, hus og jobb: Kva står me igjen med då? Det tok mange år å koma seg etter dette, og målet vårt har vore å unngå å oppleve noko liknande no.

Privatøkonomien er krevjande for mange etter fleire år med høg prisvekst og mange renteaukingar. Sjølv om årslønsveksten har vore høg dei siste åra, har prisveksten vore endå høgare, og det har gjeve nedgang i kjøpekrafta. Det gjeld ikkje berre for folk, men òg for bedrifter, kommunar og stat. Det har vore mykje dyrare å driva sjukeheim, skule og sjukehus. No seier heldigvis mange av dei som er lurare enn meg her i landet, at rentetoppen er nådd og prisveksten er på veg ned. Det er

venta den høgaste reallønsveksten på over ti år, og prisveksten vil gå ned samtidig som arbeidsløysa held seg låg.

Me får ei mjuk landing etter ei tid som kunne ha gjeve ei knallhard landing, som på 1990-talet. Folk har ikkje mista jobben sin. Det har faktisk vore stikk motsett. Me har fleire arbeidsplassar enn me har arbeidskraft over heile landet. I fjor var det rekordinvesteringar i Noreg – 6 000 nye bedrifter kvar månad dei siste to åra, og 45 pst. høgare investeringar i fastlandsbedriftene enn snittet under Solberg-regjeringa – i ei tid der alt kunne gått veldig, veldig gale.

Senterpartiet og Arbeidarpartiet har styrt landet trygt gjennom urolege og tøffe tider, samtidig som me har skjerma velferdstenester og jobba for å redusera sosiale og geografiske forskjellar. Det som bekymrar meg, er når eg høyrer folk her i salen snakka som om verken pandemi, krig eller rekordhøg inflasjon finst eller har funnest, som om ikkje noko av dette skulle gje konsekvensar. Det er på tide å vera ærleg med innbyggjarane: Det kunne gått så mykje, mykje verre.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [21:16:45]: Regjeringa behandlar nå høringen om ekspertutvalgets rapport om hvordan funksjonsevnekonvensjonen, CRPD, skal inkorporeres i norsk lov. SV mener, sammen med et samlet sivilsamfunn, at konvensjonen skal inkorporeres i menneskerettsloven. Det skulle bare mangle at funksjonsevnekonvensjonen ikke blir inkorporert på lik linje som kvinnekonvensjonen og barnekonvensjonen. Det går ikke tomt for menneskerettigheter, det er nok til alle.

VG har de siste dagene avslørt at mange med behov for ekstra tjenester for å leve et liv på lik linje med andres liv, blir tvangsflyttet fra sine hjem for å få disse tjenestene. For noen uker siden kom Helsetilsynet med en rapport der de avdekket at 51 av 67 barne- og avlastningsboliger det er ført tilsyn med, bryter loven. I Kristiansand mister Maximilian sine brukerstyrte personlige assistenter. Dette er bare noen eksempler på at funksjonshindrede ikke får oppfylt sine rettigheter.

Noen få er mot inkorporering i menneskerettsloven. KS er blant disse, og når de til VG uttaler at kommunenes innbyggere ikke er pålagt å motta tjenester, setter de mennesker og familier med svært komplekse utfordringer i en helt umulig situasjon. Da er det viktig å understreke hva CRPD egentlig er. CRPD gir ikke gi mennesker nye rettigheter. Konvensjonen slår fast at funksjonshindrede har akkurat de samme rettighetene som alle andre. Inkorporering av konvensjonen innebærer ikke at det kommer mange søksmål mot kommuner som gjør sitt beste for å innfri folks rettigheter. Jeg vet selv hvor vanskelig dette kan være. Det viktigste med in-

korporering i menneskerettsloven er at det vil kreve at vi – politikere, administratorer og tjenesteytere – flytter fokuset fra hva vi mener er best for folk, til å anerkjenne at folk vet best i sitt eget liv. Inkorporering i menneskerettsloven innebærer ikke nødvendigvis innskrenkning av den kommunale friheten eller økte kostnader, men vil forsterke arbeidet med en ny måte å jobbe på i tjenestene og i kommunene. Det er ikke noe kommunene trenger å frykte. Mange kommuner er godt i gang med å vri sin politikk i en mer menneskerettslig retning, og en inkorporering av CRPD i menneskerettsloven vil uten tvil bidra til et forsterket arbeid med å understøtte kommunenes arbeid med dette. Jeg vil sitere fra høringssvaret til statsforvalter Bent Høie i Rogaland:

«Det er grunntanken i CRPD at de av oss med funksjonshindringer skal behandles likeverdig og med samme respekt og verdighet som alle andre. Da må vi være ekstra bevisste på hvordan vi behandler denne konvensjonen, og konklusjonen bør være at den skal inkorporeres i menneskerettsloven.»

Jeg vil utfordre regjering og storting til å stå sammen med oss i SV om å sikre likestilling og menneskerettigheter for funksjonshindrede og inkorporere CRPD i menneskerettsloven i dette stortinget.

Odd Harald Hovland (A) [21:20:02]: Den sikkerhetspolitiske situasjonen i verda i dag er meir alvorleg enn på fleire tiår. Dette påverkar oss, og tryggleik for landet er vårt viktigaste oppdrag. Det er teke grep for å styrkje Forsvaret, forbetre beredskapen og auke Noregs internasjonale engasjement. Dette vert spegla i bl.a. den nye langtidsplanen for Forsvaret, som vart einstemmig vedteken her i Stortinget. Styrkinga av Forsvaret omfattar både oppgradering av utstyr og kapasitet samt auka bemanning og styrkt samarbeid med våre allierte. Sterkare nasjonal forsvarsevne er avgjerande for å beskytte landet mot både tradisjonelle militære truslar og nye typar sikkerheitsutfordringar, som cyberangrep og hybride truslar.

I tillegg til å styrkje det militære forsvaret, legg regjeringa stor vekt på å styrkje den sivile beredskapen. Det handlar om å byggje motstandskraft i heile samfunnet: i næringslivet, i helsesektoren, i energiforsyninga, i den digitale grunnmuren og i frivillig sektor. Ikkje minst handlar det om den enkelte innbyggjar sin eigen beredskap, sånn at Noreg er best mogleg rusta til å handtere truslar og kriser som kan oppstå, anten det er naturkatastrofar, pandemiar, cyberangrep, godt skjulte påverkingsoperasjonar frå ikkje-venlege statlege aktørar eller andre typar truslar. Lista er på ingen måte uttømmende. Me skal ha eit sivilsamfunn som er motstandsdyktig for hendingar på heile krisespekteret.

I dette bildet ser me òg at organisert kriminalitet utgjør ein større trussel i Europa. Denne kriminaliteten kjenner ingen landegrenser. Me ser at cyberkrim aukar, og antal bedrageri går betydeleg opp. Me ser òg at ungdomskriminalitet aukar. Me må sjå samanhengane mellom ulike former for kriminalitet. Det vil gje meir effektiv nedkjemping av kriminalitet, og det krev systematisk innsats over tid. Regjeringa har difor styrkt politiet, auka grensekontrollen og skjerpa straffene for lovbrutarar. Dette er eit ledd i å oppretthalde eit trygt samfunn.

Meir ressursar til politiet styrkjar den generelle beredskapen og aukar evna til meir effektiv nedkjemping av kriminalitet. Samtidig kan me ikkje berre vere opptekne av straff for å hindre kriminalitet. Me skal òg nedkjempe årsakene til at kriminalitet oppstår, og me veit stort sett kva som verkar: førebygging gjennom å sørgje for at fleire menneske får tilgang til utdanning, arbeid og deltaking i samfunnet. Det betyr at oppdraget med å førebyggje ligg på mange fleire aktørar enn berre politiet.

Avslutningsvis: Når me styrkjar politiet vesentleg, er det viktig at resten av justiskjeda kan handtere oppgåvene. Det er spesielt viktig at kriminalomsorga er i stand til å løyse sitt viktige samfunnsoppdrag. Ei god rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet utan tilbakefall er eit vesentleg mål, og det er god førebygging mot ny kriminalitet.

Siv Mossleth (Sp) [21:23:24]: Lars og samboeren Lena bor i en kommune med om lag 5 000 innbyggere. De har en gutt på fire år og ei jente på seks år. De har bygd et nytt hus oppe i bygda. Det var ikke en god investering rent økonomisk, men de synes det er en investering i livskvalitet. Det har vært litt røft økonomisk de siste årene når kostnadene og rentene har økt, men heldigvis har ikke Venstre fått flertall for budsjettet sitt. Da hadde avgiftene økt, og strømmen hadde vært 25 pst. dyrere der oppe i det kalde nord.

Lars betalte regninger, men det var feil på fakturaen. Han skulle betale barnehageregningen for minstemann for august og september. Det skulle jo bli 6 000 kr for to måneder, men regningen var bare på halvparten. Det var 3 000 kr for to måneder. Han snudde seg mot Lena og sa at kommunen hadde fakturert feil. Hun bare smilte og sa at nå er det halv pris på barnehagene i små kommuner og billigere barnehage overalt, så de kom til å spare ca. 25 000 kr på barnehage i år. Til sammenligning er det steder i Sveits hvor barnehageplassen koster over 30 000 kr per måned.

Lars og Lena kunne også skrive av 25 000 kr hver på studielånet hvert år framover. Lars googlet det og kom rett til Nettavisen, hvor det sto at i godt over 200 kommuner skal alle med studielån få lånet barbert. Det tilsvarende en reell lønnsøkning på rundt 40 000 kr på hver i

året. I Nordland gjelder denne nedskrivningen i 35 kommuner.

Lars konkluderte med at unge folk i byen burde være glade hvis presset på boligmarkedet ble litt lavere. Det er dyrt å leie og vanskelig å finne bolig å eie i byen. Lena fortalte at det nå var gratis kjernetid i SFO helt til 3. klasse. Lars kikket på Lena – det var da veldig så orientert hun var om alt som var blitt billigere, i en tid hvor alle snakker om at alt blir dyrere. Lena svarte at det var «brutter'n» hennes som fulgte med. Han bodde på Dønna og jobbet litt utenfor Sandnessjøen. Den pendlingen med ferja hadde kostet skjorta, og han hadde regnet på hva familien hadde spart etter at ferja var blitt gratis. De hadde jo aldri hatt råd til å dra på ferie før.

Heidi Nordby Lunde (H) [21:26:40]: I går hørte vi kong Harald legge fram sin 29. trontale – tenk det! Det som slo meg mens jeg sto og hørte på talen, er at han i 29 år har lest om et land i kontinuerlig framgang. Hvert eneste år har regjeringer i alle farger og sammensetninger skrevet trontaler om at nå går det så mye bedre. Ellers som NRK skriver det:

«Det er alltid regjeringen som skriver kongens tale, hvor de peker ut kursen i sin politikk.

Budskapet om at økonomien snur har regjeringen gjentatt en rekke ganger. Nå fikk de også kongen til å uttale det.»

For kongefamilien må det fortone seg litt som det Norge de opplever ellers, som til enhver tid lukter nymalt og er pyntet til fest når de kommer på besøk.

Regjeringens mål er at folk skal få bedre råd, sa kong Harald. Ja, for tre år siden skulle det jo være vanlige folks tur. På det fjerde skal det skje, som det heter. Likevel satt jeg igjen med litt samme følelsen etter trontalen som jeg fikk da jeg besøkte Høstutstillingen på Kunsternes Hus: Dersom dette slapp gjennom, hva ble redigert bort?

Før sommeren kom OECD med sin landrapport for Norge. Den viste at Norge bruker mer på utdanning enn de fleste, men norske elever skårer lavere enn snittet. Norge har flere leger og sykepleiere per innbygger enn noen andre land, men likevel går ikke turnusene opp. Vi bruker mer på helse enn de fleste andre, samtidig som vi har verdens høyeste sykefravær. Til tross for høye oljeinntekter har skattene gått fra å være middels høye under Solberg-regjeringen til å bli blant de høyeste i OECD under denne regjeringen – økt formuesskatt, høyere utbytteskatt og høyere arbeidsgiveravgift, samtidig som vi har fått økte helsekøer, økt kriminalitet, og folk har dårligere råd. Det er altså ikke nødvendigvis en sammenheng mellom økte skatter og velferd.

I trontalen ble det sagt at regjeringens nye strategi for digitalisering legger til rette for frigjøring av arbeids-

kraft. Likevel står representanter for regjeringspartiene og snakker om at skattekutt må bety færre sykepleiere, politifolk eller lærere. Om noe har vi lært av denne regjeringen at det ikke hjelper å plusse på 40 mrd. kr for å få flere av dem heller. Nå er målet å få ned helsekøene til samme nivå som da Erna Solberg styrte landet med 40 mrd. kr mindre i skatteinntekter. Statsminister Støre kaller det ambisiøst. Han om det. Vi jobbet med å få flere friske raskere, ikke beholde køene.

Vi har hørt lenge at vi står ved et vendepunkt i økonomien. Skal vi få en langsiktig, bærekraftig omstilling av norsk økonomi for å møte de utfordringene regjeringen presenterer i perspektivmeldingen, men ikke gir andre svar på enn å bruke mer penger, trenger vi en ny regjering. Norge kan bedre – det har vi vist før og er klare for å vise igjen neste høst.

Else Marie Rødby (Sp) [21:29:55]: Trygghet er i stor grad en følelse. Vi kan selvfølgelig ikke vedta at folk skal føle seg trygge, men vi kan møte folks bekymringer og opplevde utrygghet med politiske vedtak og prioriteringer.

Flere ganger i dag har regjeringens satsing på å opprette 20 politikontor blitt trukket fram og snakket ned. Høyre la ned 100 stykker i slengen, men vi kan fortsatt snakke om denne håndfullen med nye politikontor regjeringen har satset på. De er opprettet på steder hvor innbyggerne har uttrykt behov for dem. Det er f.eks. på grensen til Sverige, Magnormoen og Meråker, i umiddelbar nærhet til kjente smuglerruter. Det kan jo være greit at politiet synes litt på grensen der. Det er på populære feriesteder som f.eks. Hvaler og Hemsedal, steder hvor befolkningen blir både doblet og triplet i sesongen, med alt det bringer med seg. Det kan jo være greit at politiet er der da, og at det ikke er lokalbefolkningen som må stå alene i å rydde opp i festbråk, voldshendelser og innbrudd. Høyres latterliggjøring av gjenåpning av politikontor er derfor en latterliggjøring av folks behov for trygghet gjennom et tilstedeværende politi.

Det går heller ikke an – som Høyre gjør – å rope på mer forebyggende politi i det ene øyeblikket for så å redusere behovet for et tilstedeværende politi til et spørsmål om antall leverte anmeldelser i det andre. Måler vi behovet for brannberedskapen vår ut fra hvor mange hus som har brent ned i den enkelte kommune? Nei, vi måler behovet ut fra responstid og tilstedeværelse. Hva driver brannvesenet med når det ikke brenner, da? Jo, det er bl.a. forebyggende arbeid.

Høyre trekker også stadig fram at politiet ikke vil ha disse 20 tjenestestedene. Det er mottatt, men politikk er å veie en rekke hensyn og forhold opp mot hverandre. At myndighetene er til stede med et minimum i lokalsamfunn over hele landet, er ikke bare et politisk spørsmål,

men også et verdispørsmål. Er trygghet gjennom et tilstedeværende politi noe man som innbygger i Norge har rett på kun dersom man bor i nærmere definerte områder i landet, eller skal vi ut fra et likeverdighetsprinsipp sørge for at så mange som mulig opplever et minimum av trygghet?

Det minimumet koster langt under en halv prosent av det samlede politibudsjettet, så vi bør egentlig snakke litt mer om noe som koster mye mer, nemlig høyreregjeringens grove forsømmelse når det gjelder å sette alle politifolkene de skryter av å ha ansatt, i stand til å gjøre jobben sin i en digital verden. Her etterlot Høyre et enormt etterslep på IT-siden som regjeringen etterpå har måttet plukke opp regningen for. Det er ikke jeg som sier det, det er Riksrevisjonen, etter at de ga sterk kritikk av måten digitaliseringen i politiet ble styrt på – eller ikke styrt på – de årene Høyre styrte landet.

Det hjelper ikke å pusse pipen dersom hele huset holder på å ramle ned, så beklager dersom jeg tar både selvskrivet og kritikken fra Høyre når det gjelder politi, med en liten klype salt.

Mona Nilsen (A) [21:33:08]: Midt oppe i tider som oppleves som både utrygge og krevende, er det godt å kunne registrere at ifølge SSBs tall har antall barn i fattige familier gått ned. Antallet har faktisk ikke vært lavere siden 2016. Det viser at politikk virker, og at en aktiv politikk for arbeid til alle og en mer rettferdig fordeling gir resultater.

- Mens forrige regjering ikke ett år unnlot å øke barnehageprisene, har vi senest 1. august senket maksprisen fra 3 000 kr til 2 000 kr per måned, og til 1 500 kr i distriktene.
- Nå har alle barna fra 1. til 3. klasse fått 12 timer gratis SFO, og ungene og foreldrene er sikret integrering og trygghet.
- Barnetrygden er økt med til sammen 7,8 mrd. kr.
- Tilskudd til å øke barns inkludering i fritidsaktiviteter er økt med 231 mill. kr, med en egen satsing på fritidskasser i kommunene.
- Enslige forsørgere har fått utvidet barnetrygd. Barnetrygden holdes også utenfor beregning av sosialhjelp, og satsene for økonomisk stønad er økt.

Dette er ingen utfyllende oversikt. La meg i tillegg nevne at vi nå i høst fordeler 120 mill. kr til idrettskretser som har lag med mange barn og unge i familier som sliter ekstra økonomisk, og at alle våre organisasjoner – i enhver bygd og by – har fått full momskompensasjon og dermed fått innfridd sitt viktigste krav for nettopp å gi tilbud og sikre aktivitet.

At disse politiske initiativene hver for seg og i sum både gjør og kommer til å gjøre at mange barn og unge får en bedre hverdag, er det absolutt ingen tvil om. At det

er mange som står på for å øke innsatsen, skal også berømmes. Av våre 357 kommuner har 238 f.eks. valgt å gi idrett og frivillighet gratis lokaler for sin virksomhet til barn og unge. Frivillige av alle slag stiller opp og bidrar til aktiviteter og inkludering både i hverdagen og i sommer- og høstferier. Alle disse fortjener en stor takk, og det er liten tvil om at de har vært avgjørende for at vi så raskt fikk god aktivitet etter pandemien.

Vi skal bidra til at Norge forblir et land med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap. Det ble understreket i årets trontale. Vi har bygget opp et solid velferds-samfunn der vi tar ansvar for hverandre, men også bygger på at alle skal gjøre sin plikt og kreve sin rett. Det er lettere å rive ned enn å bygge opp.

Tobias Hangaard Linge (A) [21:36:27]: Når man hører høyresiden snakke om situasjonen for næringslivet, er det lett å bli bekymret for vekst og verdiskaping i dette landet om man ikke vet bedre enn å lytte til høyrefolk. Det finnes nesten ikke ord for hvor dårlig stilt vi visstnok er. Skal man tro det man hører, er det nærmest like før vi kan slukke lyset og takke for oss. Om denne forvrengte virkeligheten kommer av litt for mange kollektivgrupper på Høyres Hus og litt for alternative bedriftsbesøk, tør jeg ikke å spekulere i, men én ting er helt sikkert: Det går bedre for næringslivet med Arbeiderpartiet ved roret enn på svært mange år.

Sannheten er at det etableres i snitt 6 000 nye foretak hver eneste måned, overlevelsen for nyetablerte bedrifter er god, og antallet konkurser holder seg på et stabilt, lavt nivå. Det er skapt over 130 000 flere arbeidsplasser med Arbeiderpartiet i regjering, og de fleste er i privat sektor. Sysselsettingen har økt med 60 000 siden vi tiltrådte, og arbeidsledigheten er veldig lav. Skattene for de fleste bedrifter er på nivå med 2013-nivået, med mindre man driver med havbruk, energiproduksjon eller olje og gass, og næringslivets investeringer var på rekordhøyder i 2023.

Absolutt alle indikatorer for situasjonen i næringslivet er positive. Likevel velger altså høyresiden å tegne et bilde som ikke har rot i virkeligheten.

En aktiv næringspolitikk fungerer for et aktivt næringsliv. Nettopp derfor har Arbeiderpartiet i regjering gjennomført et grønt industriløft for å skape grunnlag for arbeidsplasser over hele landet. Vi lager én vei inn i virkemiddelapparatet, slik at tilgangen på finansiering og insentiver skal være enkel for både nyetablerte og vel-etablerte bedrifter.

Vi har igangsatt en historisk satsing på eksport gjennom reformen Hele Norge eksporterer. Vi har inngått handelsavtaler og utvidet internasjonale samarbeid slik at norske bedrifter skal kunne lykkes like godt på borte-bane som på hjemmebane. Vi har gjennom gode støtte-

ordninger også sørget for at strømprisene har holdt seg på et konkurransedyktig nivå for norsk industri sammenliknet med våre europeiske naboer.

Med all den svartmalingen høyresiden driver med, skulle man tro at det blir så meget bedre bare Høyre kommer til makten ved neste stortingsvalg. Da er det lurt å spørre seg: Hva er det som skal bli så meget bedre? Det eneste konkrete forslaget Høyre har for norsk næringsliv, er nok en gang å fjerne formuesskatten. Hva det resulterer i, vet vi fryktelig godt svaret på. Det er katastrofalt for inntektene til alle landets kommuner, og det bidrar beviselig ikke til å skape én eneste arbeidsplass.

Svartmaling liker jeg ikke. Rødmaling, derimot, i form av god, sosialdemokratisk og aktiv næringspolitikk, liker jeg bedre, for det fungerer og skaper aktivitet over hele landet.

Kathy Lie (SV) [21:39:44]: Mange i Norge venter utålmodig på bedre tider og bedre økonomi. Ikke minst gjelder det barnefamiliene, som har vært hardt rammet av renteøkninger, dyr strøm og dyr mat. Heldigvis for mange har SV vært en pådriver med forhandlingsmakt utenfor regjeringen, for å gjøre byrden litt lettere for folk.

Fra opposisjonen i Stortinget har vi drevet gjennom viktige forbedringer i velferden, som gratis kjernetid i SFO, en velferdsreform som vi snart er i mål med for alle trinn, og en tannhelsereform som vi er godt i gang med, for målet er at alle skal ha råd til å smile, og at tannlegen ikke skal koste mer enn andre leger.

Et viktig mål for SV i denne perioden har vært å redusere antallet barn som vokser opp i fattige familier. Når vi vet hvor viktig oppveksten er for hvilke muligheter barna våre skal få resten av livet, må dette være noe av det viktigste vi gjør.

Jeg er stolt over at vi har sørget for at barnetrygden ikke skal regnes som inntekt ved beregning av sosialhjelp. De fattigste skal ikke være dem som frarøves barnetrygden. Vi har økt barnetrygden med over 7 mrd. kr hittil i denne stortingsperioden, og vi har utjevnet forskjellene i barnetrygd mellom små og store barn, for det er ikke billigere å ha store barn. De spiser mer, trenger dyrere klær og utstyr og har behov for flere fritidsaktiviteter.

Apropos fritidsaktiviteter: Vi har sammen med regjeringen økt tilskuddet til de lokale fritidskassene med over 200 mill. kr, og det skal gi flere barn mulighet til å være med på fotballturnering eller spille et instrument.

I replikkvekslingen med representanten Ulstein fra Kristelig Folkeparti tidligere i dag mente han at SV kunne gjort mye mer for å redusere fattigdommen i familier, at mange flere familier var fattige og flere foreldre la seg sultne om kvelden. Det er en kjensgjerning at dyrti-

den merkes i mange familier, men faktisk viser statistikk at antallet barn som vokser opp i fattige familier, har begynt å gå ned. Det er fortsatt altfor mange barn som lever i familier som sliter, og både regjeringen og SV kunne helt sikkert ha tatt enda flere og større grep, men da må vi fordele pengene bedre og la dem som tjener mest, betale mer. Å vri skattene slik at de rikeste bidrar mer til velferden, er nødvendig og noe vi jobber for å gjennomføre hver dag. Da er det rart at et parti som Kristelig Folkeparti, som påberoper seg å være familiepartiet, går til valg på å redusere formuesskatten. Kristelig Folkeparti kaster seg med dette på høyrebølgen som gir skattelette til de aller rikeste, i stedet for å sørge for styrket velferd som sikrer at familiene får bedre råd og mer frihet.

Jeg kan forsikre om at SV vil bruke alle forhandlingsmuligheter også i dette siste året av stortingsperioden til å redusere forskjellene i samfunnet og fordele formue og rikdom på en mer rettferdig måte. Det har vi gått til valg på, og det løftet skal vi holde.

Bengt Fasteraune (Sp) [21:42:56]: Det er brytnings-tid i Europa, og Russland fører fortsatt en brutal krig mot Ukraina. Mangelen på respekt for krigens folkerett er overveldende. Lidelsene for det ukrainske folk er nesten ikke til å forstå. Det russiske angrepet er et angrep på demokratiet og på våre verdier. Dette påvirker i høyeste grad også vår nasjonale sikkerhet.

God samfunnssikkerhet forutsetter samhandling og koordinering mellom beredskapsaktører. Vi må nyttiggjøre oss samfunnets samlede kompetanse for å styrke totalberedskapen vår. God beredskap er å investere i menneskelig kapital, forskning og kunnskap og ikke bare i kroner.

Denne regjeringen har satset på trygghet for befolkningen. Vi har satset på forsvar, beredskap og nasjonal kontroll. Dette arbeidet vil ha høyeste prioritet framover, bl.a. gjennom arbeidet med totalberedskapsmeldingen, som vil komme før jul.

Matproduksjon er helt avgjørende for norsk beredskap. En av statens viktigste oppgaver er å sikre befolkningen mat, spesielt i krisetider. Norge har en selvforsyningsgrad på rundt 40 pst., kanskje litt lavere, og selvforsyningsgraden må økes. Dette tar vi tak i nå.

Vi har operative ressurser hos Forsvaret, Sivilforsvaret, fylkeskommunen, statsforvalteren, Statens vegvesen, Norges vassdrags- og energidirektorat, brannvesenet, politiet og helse- og redningstjenesten. I tillegg har vi en rekke frivillige organisasjoner. Over tid har disse ressursene i stor grad blitt fraværende i lokalsamfunnene på grunn av sentralisering. Nå må kommunene og lokalsamfunnene få tilbakeført denne kompetansen, og fagfolk må kunne jobbe på tvers av kommuner, etater og sektorer.

Beredskap betyr å være beredt, ha noe ferdig til bruk når det trengs. Vi må være forberedt på mer enn dag-til-dag-drift. Det betyr ekstra bemanning og utstyr, lager av reservedeler og medisiner, reserveløsninger for infrastruktur og samordnede planer som testes og øves på. Norge har over flere år stolt på internasjonalt samarbeid og globale løsninger. Det mest alvorlige er at dette er like framtreddende i det offentlige som i det private næringsliv. Intern fakturering av anbudsrutiner, New Public Management, har systematisk bygget ned beredskapen.

I løpet av de siste årene er det blitt åpnet for anbudsstyring av utbygging og drift av sentral infrastruktur i Norge. Markedsliberalisering og økende grad av utenlandsk eierskap i norsk infrastruktur eller nasjonale nøkkelbedrifter gir store beredskapsmessige utfordringer. Når kriser rammer, vender nasjoner seg innover for å sikre egen befolkning.

God samfunnssikkerhet og beredskap forutsetter samhandling og koordinering mellom beredskapsaktører og langsiktig tenkning. Derfor er styrket beredskap og økt forsvarsevne gjennom forsvarsløftet en hovedsatsing for Senterpartiet og regjeringen.

Olve Grotle (H) [21:46:20]: Det er for seint for Senterpartiet og Arbeidarpartiet nå. Det er for seint å få til litt hos næringslivet vårt. Etter tre år med stadige skatte- og avgiftssjokk – som grunnrenteskatt, høgprisbidrag, auka arbeidsgjevaravgift for næringslivet, exitskatt, dobling av skattlegging av norsk eigarskap – politisk risiko som ny faktor og nedsnakkinga av næringslivsaktører har det reist seg ein protest mot regjeringa frå næringslivet. Kystopprør, ordføraropprør, fleire protestformer og aksjonar frå næringslivet og kapital som forsvinn ut av landet ved at bedriftseigarar flyttar ut, viser at regjeringa feilar fundamentalt. For næringslivet er tiliten til regjeringa rett og slett borte. Det er faktisk ganske alvorleg. Slik kan vi ikkje ha det, og det er difor nødvendig med ny politikk.

Høgre vil difor reetablere gode og stabile rammevilkår for næringslivet vårt. Høgre vil fjerne politisk risiko som ein negativ faktor for næringslivet vårt. Høgre vil fjerne formuesskatt på arbeidande kapital. Høgre vil ha ei skatteordning for havbruket som både har eit rimeleg skattenivå, og som kan vere enkelt å handheve, og Høgre vil seie nei til regjeringa sitt forslag til exitskatt. Høgre vil leggje til rette for at næringslivet vårt kan vekse og utvikle seg – å bake kaka større, om ein vil – for at næringslivet på den måten òg i framtida skal kunne bidra med nødvendige skatteinntekter og skape store verdier for oss. Det er den einaste farbare vegen for å sikre at velferda og samfunnet vårt kan bli finansiert, slik at vi òg i framtida kan ha gode helsetenester, gode skular, god sikkerheit,

god infrastruktur, eit godt forsvar og alt det andre som høyrer med.

Høgre vil få på plass ei regjering som næringslivet vårt kan stole på igjen, og det er absolutt nødvendig å få til.

Solveig Vitanza (A) [21:48:43]: Takk for en lang og god debatt – nå ser jeg at klokka begynner å nærme seg 22.

Jeg er så heldig å komme fra Østfold – og der bruker jeg veldig mye tid på bedriftsbesøk, som sikkert også andre gjør rundt omkring i sine fylker. Vi lytter til næringslivets muligheter, og vi lytter til deres utfordringer. I Østfold, så vel som i resten av Norge, går næringslivet i hovedsak godt. Vi ser at det er vekst og gode vilkår for næringslivet, men det er én utfordring som går igjen, og det er mangelen på arbeidstakere.

Østfold er et fylke som de siste tiårene har opplevd at antallet uføretrygdete har økt i jevnt tempo, og særlig blant dem under 30 år. Her ligger vi dessverre enda dårligere an enn i resten av landet. Denne «mismatchen» er jeg veldig glad for at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har jobbet med å løse. I Norge lever vi av hverandres arbeid. Vi må skape for å dele. Vi trenger et næringsliv i vekst og med god verdiskaping for å kunne finansiere det velferdssamfunnet vi ønsker å ha for den norske befolkningen. Arbeid er også viktig for å bedre økonomien til folk flest. Det gir trygghet, tilhørighet og mestring for den enkelte. Derfor er det viktig at de som kan jobbe, skal få mulighet til det.

Støre-regjeringen har derfor kommet med en rekke konkrete forslag til hva som skal til for å hjelpe folk med å komme ut i arbeid. Ungdomsgarantien skal styrke innsatsen overfor unge som har falt utenfor og trenger hjelp til å komme i arbeid, og økte bevilgninger til varig tilrettelagt arbeid styrkes betraktelig, også i det kommende statsbudsjettet. Dette er bare et par konkrete tiltak som kan bidra til at vi får flere i jobb og færre på trygd. Vi trenger alle hender og hoder vi kan få i arbeidslivet, trygge jobber og en lønn å leve av for den enkelte.

Siden Støre-regjeringen tok over i 2021, har det blitt om lag 140 000 nye arbeidsplasser i Norge. La det ikke være noen tvil: Flesteparten er i privat sektor. Når vi nå skal ruste næringslivet for den største omstillingen i norsk økonomi, er det viktig at vi spiller på lag med bedriftene og legger til rette for at vi skal lykkes i den grønne omstillingen. Privat kapital skal lede an, og regjeringen skal bidra med gode virkemidler og risikoavlastning.

Arbeiderpartiet skal fortsette å føre en aktiv næringspolitikk som trygger arbeidsplasser, og der det lønner seg å satse og lønner seg å jobbe.

Nils-Ole Foshaug (A) [21:51:49]: Russlands ulovlige angrepskrig i Ukraina har senket et stort alvor over Eu-

ropa. Krigen har nå vart i over ti år, med enorme lidelser i Ukraina. Et aggressivt og uforutsigbart Russland er også en trussel for Norges og Europas sikkerhet. Det er derfor viktig og nødvendig at vi øker vår egen forsvarsevne og styrker samarbeidet med våre allierte. Fellesskapet forplikter, ikke minst i sikkerhetspolitikken.

NATO er en hjørnestein for norsk sikkerhet, og russisk aggresjon har tydeliggjort betydningen av å være en del av en sterk forsvarsallianse. Arbeiderpartiet gikk til valg på at vi ville slutte opp om NATOs 2-prosentmål, og det har vi allerede nådd. Solberg-regjeringen forpliktet seg aldri til målet, selv om de hadde sju år på seg etter at Russland annekterte Krim og okkuperte deler av Øst-Ukraina. Til tross for Russlands aggressive og destabiliserende oppførsel økte det norske forsvarsbudsjettet med kun 36 pst. i løpet av Solberg-regjeringens åtte år ved makten. I kontrast har vi i løpet av bare tre år økt budsjettene med nærmere 40 mrd. kr, en økning på over 60 pst.

Det har dessverre vært helt nødvendig. Da Senterpartiet og Arbeiderpartiet overtok regjeringskontorene, ble det tydelig at det norske forsvaret var underfinansiert. Det var en alvorlig ubalanse mellom ressurser, struktur og oppgaver. Forsvaret hadde over flere år ikke fått nok ressurser til å løse oppdraget de var satt til å løse.

Allerede i april 2022 oversendte derfor Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen Meld. St. 10 for 2021–2022, som beskrev vesentlige mangler i sektoren. Forsvarskommisjonen og en rekke andre rapporter pekte på den samme urovekkende sannheten, nemlig at vi i Norge ikke er rustet for den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen vi står overfor. Det var nettopp denne erkjennelsen som lå til grunn for arbeidet med langtidsplanen for Forsvaret. Jeg er derfor stolt over at Støre-regjeringen la fram forslag til den nye langtidsplanen i vår, for dette var et stort, historisk og etterspurt løft for å sikre Norges trygghet. Etter forhandlinger på Stortinget gjorde vi noen justeringer som gjorde planen enda litt bedre. Det å sikre Norges trygghet og frihet er faktisk vår viktigste oppgave.

Bente Irene Aaland (A) [21:54:55]: Vi lever i et samfunn i stadig forandring, og vi lever nå i en tid der krise- og trusselbildet har endret seg mye på få år.

Vi har i løpet av de siste par årene fått levert både forsvarskommisjonens og totalberedskapskommisjonens rapport. Begge rapportene konkluderer med at vi ikke er godt nok rustet til å møte det forsterkede trusselbildet, og at vi trenger en grundig opprustning. I en ideell verden er det mange andre ting en kunne tenke seg å bruke hundretalls milliarder kroner på, men slik er ikke verden.

For Norges befolkning har nok krigen i Ukraina og den svært dramatiske situasjonen i Midtøsten bidratt til å tydeliggjøre trusselbildet, men allerede i Hurdalsplattformen hadde regjeringen ambisiøse planer for Forsvaret, med organisering, investeringer og styrking av mannskap. Behovene underbygges av de nevnte rapporter og Forsvarets langtidsplan, og Arbeiderpartiet i regjering leverer. Det er en langtidsplan for Forsvaret som ivaretar Norges sikkerhet. Vi sørger for at NATOs 2-prosentmål nås i 2024, og gjennom Nansen-programmet støtter vi Ukrainas legitime forsvarskamp. Vår forsvarsindustri fungerer.

Jeg bor selv i Elverum, en forsvarskommune som sammen med Rena huser Østerdal garnison og en framtidig Brigade Sør. Jeg kan med selvsyn se at det graves, bygges og investeres. Det å være vertskommune for Forsvaret gleder, forplikter og utfordrer. Det bidrar til å bygge og styrke lokalsamfunnet samtidig som det stiller

større krav til infrastruktur som samferdsel og transport, framkommelighet, veier, bruer og jernbane. Vi må ha en dimensjon på dette som tåler framtidige belastninger og økning i trafikken.

Den sivile beredskapen skal og må styrkes. Investeringene lokalt og nasjonalt må fortsette samtidig som vi bidrar internasjonalt. Urolige tider krever trygg styring, og vi bidrar til et tryggere Europa. Vår politikk skaper et tryggere Norge, og folk opplever en sikrere hverdag.

Presidenten [21:57:35]: Då rekk me ikkje fleire innlegg før kl. 22, og i tråd med vedteke debattopplegg tek Stortinget pause i forhandlingane. I morgon startar møtet kl. 9, og fyrste talar er då statsminister Jonas Gahr Støre.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Det er ikkje sett, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 21.58.

Møte fredag den 4. oktober 2024 kl. 9

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 3):

1. Trontaledebatten fortsetter
2. Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2024–2025))
3. Referat

Presidenten [09:00:13]: Det foreligger en rekke permisjonssøknader.

- fra representantene Bengt Rune *Strifeldt*, Marte Mjøs Persen, Helge Orten, Marit Knutsdatter Strand, Frode Jacobsen, Andreas Sjalg Unneland, Grunde Almeland, Lisa Marie Ness Klungland, Mimir Kristjánsson og Stein Erik Lauvås om permisjon i tiden fra og med 6. til og med 16. oktober, og fra representanten Liv Kari Eskeland om permisjon i tiden fra og med 6. til og med 15. oktober – alle for å delta i De forente nasjoners 79. ordinære generalforsamling i New York.
- fra Høyres stortingsgruppe om studiepermisjon for representanten Lene Westgaard-Halle i dagene 7. og 8. oktober.

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Oslo, Sofie Høgestøl, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Grunde Almeland's permisjon, grunnet foreldrepermisjon.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Finnmark: Terje Hansen 7.–16. oktober

For Hordaland: Benjamin Jakobsen 7.–16. oktober og Charlotte Spurkeland 7.–15. oktober

For Møre og Romsdal: Vetle Wang Soleim 7.–16. oktober

For Oppland: Aud Hove 7.–16. oktober

For Oslo: Agnes Nærland Viljugrein, Cato Brunvand Ellingsen og Naomi Ichihara Røkkum 7.–16. oktober

For Rogaland: Dagny Sunnanå Hausken og Emma Watne 7.–16. oktober

For Vestfold: Henning Wold 7.–8. oktober

For Østfold: Shakeel Rehman 7.–16. oktober.

Presidenten [09:01:59]: Representanten Tobias Drevland Lund vil framsette et representantforslag.

Tobias Drevland Lund (R) [09:02:15]: På vegne av representantene Sofie Marhaug, Hege Bae Nyholt, Seher Aydar og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om demokratisk kontroll med korttidsutleie av bolig.

Presidenten [09:02:26]: Representanten Mari Holm Lønseth vil framsette et representantforslag.

Mari Holm Lønseth (H) [09:02:44]: På vegne av representantene Mudassar Kapur, Tage Pettersen, Margret Hagerup, Aase Marthe J. Horrigo og meg selv vil jeg gjerne framsette et representantforslag om en forsterket kamp mot ungdomskriminalitet.

Presidenten [09:02:56]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Stortinget fortsetter behandlingen av endret dagsorden nr. 3, og presidenten viser til opplegget for trontaledebatten som ble vedtatt i går.

Sak nr. 1 [09:03:10]

Trontaledebatten fortsetter

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:03:23]: Dette året – 2024 – startet på tradisjonelt vis for statsministeren med å holde nyttårstalen. I den talen snakket jeg om renholdsarbeidere som gjør den samme jobben. De gjør like rent på skoler og arbeidsplasser, men på grunn av manglende reallønnsvekst får de ikke mer igjen for lønnen, de får mindre. Jeg snakket om mange som har etablert seg med egen bolig, men som sliter med renten på boliglånet. På to år, fra 2021 til 2023, økte Norges Bank renten 14 ganger for å få bukt med kraftig prisvekst.

Folks økonomiske utfordringer strekker seg likevel lenger tilbake. Arbeidstakere har knapt hatt reallønnsvekst siden 2015. Vi vet at pensjonistene over flere år fikk svekket sin kjøpekraft, og vi vet at vanlige folk før 2021 opplevde både velferdskutt og sosiale kutt. I sum fikk veldig mange folk dårligere råd. I nyttårstalen var jeg tydelig på at utviklingen må snus.

Nå har vi kommet til trontalen, og jeg er glad for å kunne si at vi er ved et vendepunkt i økonomien, der folk får bedre råd – eller som Statistisk sentralbyrå nylig slo fast:

«I år venter vi den høyeste reallønnsveksten på over ti år. Det betyr at folk flest får mer å rutte med.»

Samtidig som lønningene øker mer enn prisene, får de politiske prioriteringene som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og vår gode partner SV her i Stortinget har gjort, større og større effekt i folks hverdagsøkonomi. Det skjer noe i Norge nå. Barnetrygden går opp, barne-

hageprisen går ned, pensjonene går opp, inntektsskatten for det brede lag av befolkningen går ned, studiestøtten går opp, skolefritidsordningsprisen går ned, fagforeningsfradraget går opp, ferjeprisene går ned, pendlerfradraget går opp, og flyprisene i Nord-Norge og på Vestlandet går ned, for å nevne noe.

Dette er populære folkereformer som gir folk bedre økonomi, samtidig som de reduserer sosiale og geografiske forskjeller, som er viktig for denne regjeringen og viktig for folk. Reformene er ikke et resultat av en naturlig utvikling. De er et resultat av politiske prioriteringer.

Vi vet at opposisjonen, anført av Høyre og Fremskrittspartiet, prioriterer annerledes. Pengene sitter løst når de to deler ut skatteuttak til dem som har mest fra før. I Høyres forslag vil 80 pst. av skatteuttakene komme den delen av befolkningen med 1 pst. høyest formue til gode. Vanlige folk skal derimot måles, veies og kredittsjekkes på dørterskelen til barnehagen, skolefritidsordningen og andre velferdsordninger.

Det betyr at mye står på spill ved valget neste år. Skal det vi har bygget opp av forsterket velferd disse årene, bygges ned? Spørsmålet er legitimt. Skal vanlige folk stille seg opp foran velferdsstaten med dokumentasjon i hånden på at de er trengende, i en slags spleis for å finansiere skatteuttak til dem som har aller mest fra før? Skal populære folkereformer som billigere barnehage reverseres? Vi hørte ingenting om de innsparingene fra Høyre og Fremskrittspartiet i går, samtidig som de sto fast på store skatteuttak.

Grunnlaget for å bygge en sterkere velferdsstat er at vi skaper flere verdier. Det gjør vi i Norge nå. Lønnsomheten i norsk næringsliv er rekordhøy. Sammenlignet med andre land er vi helt i front. Resultatene i næringslivet i Fastlands-Norge har vokst med over 100 mrd. kr på to år. Det er like mye som på de åtte årene fra 2013 til 2021. Norske bedrifter har satt overskuddsrekord, investeringsrekord og eksportrekord.

Min oppgave som president, nei, som statsminister – vi kan kludre litt med det (munterhet i salen), det er en anerkjennelse av presidenten – og regjeringens oppgave er ikke å si seg fornøyd. Min oppgave er å peke framover. To oppgaver blir avgjørende. Det er å sikre Norge nok elektrisk kraft og nok arbeidskraft.

Havvind er det største enkeltgrepet for å få nok elektrisk kraft i årene som kommer. Mens det knapt var folk i departementene som arbeidet med havvind da vi overtok, har vi på kort tid gjennomført norgeshistoriens første auksjon for havvind. Nå forberedes arbeidene. Regjeringen vil fortsette å bruke statlig kapital i en kombinasjon av garantier, lån og tilskudd for å utløse private investeringer i havvind og andre næringer som er sentrale for å bygge ut kraft, kutte utslipp og skape jobber og ny industri.

Vi skal løse vår tids store oppgaver, bl.a. innen klima. Da må vi ha nok elektrisk kraft, men vi må også ha nok arbeidskraft med riktig kompetanse. De siste tre årene har 145 000 flere kommet i jobb. Det er bra for dem, det er bra for næringslivet, og det er bra for fellesskapet. Likevel: Min oppgave er å peke framover. Derfor har regjeringen satt to mål for 2030: Norge skal bli verdens mest digitaliserte land, og vi skal få 150 000 flere i jobb. Veien til dette målet går ikke via skatteuttak til dem som har mest fra før, et mer uorganisert arbeidsliv eller kutt i velferden.

I den nye arbeidsmarkedsmeldingen og i digitaliseringsstrategien, som kom i forrige uke, peker vi i motsatt retning. Vi styrker arbeidslinjen, så det skal lønne seg mer for folk å jobbe, vi styrker det organiserte arbeidslivet, så det blir enklere å inkludere flere i jobb, og vi styrker arbeidslivets evne til å ta i bruk ny teknologi, så det blir lettere å frigjøre arbeidskraft.

Nesten ni av ti som er kommet i jobb de siste tre årene, har begynt å jobbe i privat sektor. Jeg er glad for at vi også ser at flere kommer i offentlig sektor, for vi trenger flere ansatte i Forsvaret, i helsevesenet og i politiet.

La meg ta politiet først: Politiet sier i sin siste vurdering at trusselen fra organisert kriminalitet i Europa aldri har vært større, og at svensk voldskriminalitet rykker nærmere. Derfor gjennomfører regjeringen nå en fempunktplan for å bekjempe denne kriminaliteten og være i forkant.

For det første bygger vi et sterkere politi med flere politifolk i gater og nabolag og bedre utstyr. Der det er utrygghet, der fellesskapet trues, der skal vi bringe tryggheten tilbake.

For det andre skal vi stoppe gjengledere og bakmenn gjennom mer etterretning og etterforskning og inndra mer kriminelt utbytte. Vi skal om nødvendig ta fra dem klokker, biler, smykker og hus.

For det tredje skal vi ha kontroll med innvandringen og kontroll ved grensene. Vi øker bemanningen langs grensene med flere tollere, og vi gjør store investeringer i narkotikaskannere.

Så noe veldig viktig – for det fjerde: Barn og unge som begår kriminelle handlinger, skal møte konsekvenser raskere og få tydelige reaksjoner, og kriminalomsorgen skal hjelpe dem tilbake til et liv uten kriminalitet. Det gjør vi gjennom et nytt hurtigspor i domstolene her i Oslo, tettere oppfølging og flere plasser i ungdomsfengslene. Der skal antallet dobles i 2025 og tredobles i 2026.

For det femte: Vi skal gjøre det vi kan for å stoppe nyrekrutteringen til kriminalitet. Verken sosiale medier, trangboddhet, arbeidsløshet eller æreskultur kan unnskyldte kriminelle handlinger, men ingen i Norge skal trenge å plukke opp et våpen for å høre til, for å få re-

spekt og status eller for å være en del av fellesskapet. Det har vi alle ansvar for å sikre. Derfor styrker vi velferdsstaten, fra barnevern og de forebyggende tilbudene på den ene siden til idrett, kultur, barnehage og skole på den andre siden.

La meg nevne skolen spesielt. Den bør oppta oss med det største alvor. Til tross for at Bondevik II-regjeringen for 20 år siden la fram en skolereform som lovet et kunnskapsløft i skolen, er resultatet i dag ikke oppløftende. Det er faktisk motsatt. Barna går mer på skolen enn før. Samtidig har vi historisk dårlige læringsresultater i norsk skole, som i nøkkelfagene norsk og matematikk, og i nøkkelferdigheter som lesing og regning. Lærere og skoleledere, som hver dag gjør en viktig jobb, er tydelig på hva som er problemet. Skolen er for stillesittende, for teoritung, og det er for mye skjermbruk. Dette må vi gjøre noe med – og vi gjør noe med det.

Nylig la regjeringen fram en stortingsmelding om grunnskolen, som følger opp lærernes klare beskjed, med tiltak for å snu denne utviklingen. Mobiltelefonen er nå ute av de fleste skoler. Læreren blir nå sjefen i klasserommet. Skoledagen skal bli mer praktisk, variert og aktiv, slik at elevene kan lære mer og trives bedre.

Selv om vi har utfordringer i skolen, er jeg glad for at vi nå har den høyeste søkningen til yrkesfag på tolv år. De fleste søker seg til helsefagene. Det er et godt tegn.

Perspektivmeldingen viser at vi vil få over 700 000 flere eldre fram mot 2060. Omsorgsoppgavene i landet vårt er store, og nå ruster regjeringen og kommunene eldreomsorgen for at oppgavene kommer til å bli større i årene framover, med bedre hjemmetjenester og flere sykehjemsplasser.

Bedre bemanning og organisering i vår felles helse-tjeneste er viktig i møte med den store veksten i antall eldre, og det er viktig for å få ned ventetidene i sykehuse-ne, som har økt siden 2017, og kraftig økt siden pandemi-en, da så mange planlagte behandlinger ble lagt til side.

I mai satte regjeringen i gang ventetidsløftet sammen med sykehusene og arbeidsgiver- og arbeidstaker-organisasjonene, i den beste tradisjonen fra den norske modellen. Med styrket sykehusbudsjett, flere folk på jobb og bedre organisering er målet en markant nedgang i ventetidene. Knappt noe er viktigere. Det handler om liv og helse, og det handler om folks trygghet og tilliten til vår felles helsetjeneste.

Det vi ser når vi besøker sykehusene nå, er at dette er mulig, og det er faktisk velkomment. Det er oppløftende å se hvordan sykehusene og de ansatte – leger, sykeplei-ere, som er ryggraden i sykehusene våre, helsefagarbei-dere, alle arbeidsgrupper – nå jobber sammen for å nå målet.

Vi er kommet langt i å løse krisen i fastlegeordnin-gen som fikk vokse seg stor gjennom det forrige tiåret.

Nå får titusenvis av nordmenn som ikke har hatt fastle-ge, fastlege, og vi rekrutterer mange hundre nye leger inn i denne ordningen. Den oppgaven ble beskrevet som uløselig i sin tid. Nå løser vi den.

Flere kommer til å jobbe i helsetjenesten i årene framover, og det er velkomment. De kommer til å jobbe på nye måter og gi folk trygghet.

Et annet område som berører både trygghet og ar-beid, er Forsvaret, hvor det også skal bemannes opp. Den nye langtidsplanen legger til rette for at vi kan styr-ke Forsvaret med 20 000 flere ansatte, vernepliktige og reservister. Vi nådde NATOs 2-prosentmål i år, og med langtidsplanen vil vi nær doble forsvarsbudsjettet de neste tolv årene. Det innebærer en betydelig styrking av alle forsvarsgrener og investeringer i folk, helikoptre, fartøy, ubåter, kampvogner og luftvern – og også innen-for det digitale feltet, som nå er en nøkkeldel av forsvaret vårt.

I denne forbindelse, i denne usikre tiden, la meg slå tydelig fast: Norge truer ingen, NATO, vår allianse, truer ingen, men vi skal ha evnen til å forsvare oss hvis krise og krig truer. Et sterkere forsvar virker avskrekkende mot dem som måtte ønske å true vår sikkerhet og våre allier-te.

Jeg vil avslutte med å si at det er en kvalitet ved de-mokratiet vårt at vi politikere møter hverandre til de-batter og forhandlinger, håndterer uenigheter og spiller dem ut i denne sal, men det er også en kvalitet at vi evner å finne sammen i saker som virkelig krever det. Jeg tror at den egenskapen kommer til å bli testet og bli mer nødvendig i årene som kommer. Den fremste blant slike saker er forsvaret av demokratiet, som på tvers av mot-setninger og skillelinjer forener oss. Igjen: La oss holde fast ved den evnen. Den kommer til å trenge i den tiden vi lever i nå.

Nansen-programmet for Ukraina er en slik sak. Prinsippene for programmet har stått seg godt. Det er fleksibelt og tilpasningsdyktig, og vi drøfter det jevnlig. Krigen i Ukraina har utviklet seg, og det gjør også Norges støtte, som nå styrkes. Det som før var et tak på Norges støtte på 15 mrd. kr i året, er nå et gulv, og det er foreslått et femårig program, som utvides med tre år. I år kommer støtten altså ikke til å være på 15 mrd. kr, men på 27 mrd. kr.

I historien finnes det eksempler på kriger som varer fordi ingen av partene finner en vei ut. Lidelsene forver-res, våpnene overtar kommunikasjonen, og sikkerheten svekkes for alle. Midtøsten er på randen av en storkrig – og nettopp en slik konflikt. Kjernen i det hele er et uløst palestinsk problem. Midt i en krig med titusenvis av døde og skadde må vi holde liv i det eneste som på sikt kan gi et trygt hjem for både israelere og palestinere: to stater som kan leve i fred med hverandre. Derfor aner-

kjente regjeringen staten Palestina, og derfor vil jeg si det klart og tydelig: Den dødelige spiralen må brytes. Midtøsten-konflikten må settes på et politisk spor med diplomatiske løsninger og våpenhvile.

På vegne av regjeringen vil jeg til slutt understreke at vi ser fram til et fortsatt nært og godt samarbeid med Stortinget. Summen av hva som skjer i vår tid, gir oss store oppgaver og utfordringer. La oss i en urolig tid med store oppgaver hente styrke fra det vi kan få til sammen i fellesskap, og la oss i alt vi skal forandre de neste årene, likevel la fellesnevneren i vårt arbeid være å bevare de viktigste kvalitetene i vårt samfunn: de små forskjellene, den høye tilliten, det sterke fellesskapet og frihet og sikkerhet for landet vårt.

Presidenten [09:18:35]: Det blir replikkordskifte.

Erna Solberg (H) [09:18:56]: La meg begynne med å kommentere det siste statsministeren sa: ønsket om samarbeid. Jeg mener også det er ekstremt viktig at vi i norsk politikk evner å finne frem til gode, langsiktige kompromisser, finne frem til løsninger på noen av de store utfordringene som ikke minst møter oss i forbindelse med den internasjonale situasjonen vi står overfor, og det er vi beredt på å gjøre. Det er store utfordringer rundt oss.

Mitt spørsmål til statsministeren går imidlertid på forskjellene mellom oss. Det vi har sett nå, og også hørt i løpet av hele gårdsdagen, er betydelig selvros fra regjeringen og regjeringspartiene. Det er selvfølgelig forståelig, men det er altså sånn at vi etter tre år har sett en rekordlang helsekø, vi har sett at politiets evne til å bekjempe kriminalitet er betydelig svekket, vi ser at regjeringen har et gründeropprør mot seg, og vi ser at investeringer er satt på vent i en rekke næringer. Er statsministeren stolt av disse resultatene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:20:04]: Statsministeren er veldig fornøyd med hva vi som fellesskap har fått til gjennom tre ganske ekstreme kriseår. Vi har fått krig i Europa, energiprisene har gått i været, inflasjonen er kommet tilbake, og vi har etterdønningene av en pandemi. Norge er kommet igjennom med lav ledighet. Vårt naboland Sverige har 600 000–700 000 ledige. Vi har holdt ledigheten lav. Vi får inflasjonen ned, og grunnlaget legges nå for at rentene skal komme ned.

Samtidig har altså norsk næringsliv, som blir svartmalt av opposisjonen i denne debatten – det er jo egentlig å snakke ned den innsatsen som gjøres ute på norske arbeidsplasser – satt investeringsrekord, overskuddsrekord og eksportrekord. Jeg synes ikke egentlig det tar seg dårlig ut av en statsminister å stå og være stolt over hva alle folk gjør der ute i samfunnet vårt, som helsearbeiderne våre, som nå får køene ned, som behandler dem

som trenger det etter pandemien. Norge står seg veldig bra etter de tre årene, og vi ser veldig fram til det året som kommer, og til å kunne vise velgerne det når de skal ta en ny avgjørelse om ett år.

Erna Solberg (H) [09:21:07]: Dette er en fascinerende del av både statsministerens og Arbeiderpartiets måte å snakke på: Hvis vi kritiserer regjeringens politikk, kritiserer vi Norge eller norsk arbeidsliv. Jeg har bare lyst til å minne statsministeren på at han ikke er Norge. Arbeiderpartiet er ikke Norge. Regjeringen må tåle å få kritikk for de resultatene de har – for det er resultatene av statsministerens politikk. Det er resultatene av en helsepolitikk som bidrar til lengre helsekøer – fordi man har satt i gang en innstramming med hensyn til bruken av private, fordi man har endret innsatsstyringen i helseforetakene sånn at det er mindre lønnsomt å jobbe og ta den siste pasienten, og fordi vi ikke klarer å implementere nye, store endringer i helseforetakene.

Så har jeg lyst til å si at det også er regjeringens ansvar at forebyggende enhet på enhet er blitt lagt ned de siste årene gjennom de budsjettene de har lagt frem. Jeg mener fortsatt at statsministeren må ta inn over seg at de negative konsekvensene er en del av hans politikk, og at kritikken retter seg mot ham.

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:22:15]: Den kritikken tar jeg gjerne. Jeg er også veldig glad for at Erna Solberg er fascinert av Arbeiderpartiets politikk. Det er jeg også, for det er krevende og spennende å styre landet i denne tiden.

Igien: Arbeiderpartiet er ikke Norge. Norge er ikke Arbeiderpartiet. Norge er heller ikke Høyre og Fremskrittspartiet, og den beskrivelsen de gir av Norge der ute – av det som gjøres på arbeidsplasser i offentlig og privat sektor av fornyelse, av det som gjøres i næringer som nå tar i bruk ny teknologi og får ned utslipp, av det som gjøres på sykehusene rundt om nå, hvor leger, sykepleiere, helsefagarbeidere og ergoterapeuter jobber på nye måter og behandler flere.

Vi har sikret solide sykehusbudsjetter. Nå bygges det nye sykehusbygg, det tas i bruk ny teknologi, og vi jobber med å få ned køer som hadde vokst siden 2017, og særlig etter at pandemien kom. Det dette ventetidsløftet er blitt møtt med ute i sykehusene, gjør meg egentlig stolt av å bo i et land som har slike flotte folk på jobb. Dem skal vi heie på og jobbe med, og det kommer regjeringen til å fortsette med.

Erna Solberg (H) [09:23:18]: Jeg skjønner at det er vanskelig å styre Arbeiderpartiet. At det er en krevende jobb, kan alle vi som ser det utenifra, forstå. Det er også viktig at man tar inn over seg at det ikke bare er Høyre

som kritiserer; det er et samlet privat norsk næringsliv. Én prosent av folk i norsk næringsliv tror at denne regjeringen klarer å forenkle Norge, slik at de kan få mer effekt og bli mer produktive. Det er et stort opprør mot beskatningen og de tilfeldige og overraskende skattene som er kommet, og det er et gründeropprør. Selv om regjeringen har en ambisjon om å bli det beste landet å starte bedrifter i, ser vi faktisk at det er veldig mange som tydelig sier: Den ambisjonen kan vi ikke nå med dagens regjerings politikk.

Det er kommet et viktig vendepunkt i norsk politikk det siste året. Det er ikke det vendepunktet regjeringen snakker om, men at 85 pst. av alle nye jobber i Norge er kommet i offentlig sektor, og bare 15 pst. i privat sektor. Er det bærekraftig, statsminister?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:24:25]: Det er 145 000 jobber på tre år, og ni av ti i privat sektor. At det kommer flere i offentlig sektor nå, har jo vi ønsket – at det er flere som jobber i helsevesenet, at det kommer flere i Forsvaret, og at det kommer flere i politiet. Det er jo summen av dette over tid.

Det vi skal bidra til i Norge, er å legge til rette for at det å skape verdier og det å drive private bedrifter, over tid er noe vi klarer å gjøre også i krisetid. Igjen: Vi kom oss gjennom en krisetid. Det er fortsatt slik at én av ti jobber i Norge erstattes av nye jobber i løpet av et år. Vi er veldig omstillingsdyktige, og det skjer ute i de bedriftene som vet at det er langsiktig å kunne planlegge godt i Norge. Derfor er det slik at et land som setter overskuddsrekord, investeringsrekord og eksportrekord, som kommer seg gjennom den krisen med en myk landing i økonomien og lav ledighet, har et ganske godt utgangspunkt for å komme videre. Det mener jeg vi skal bygge opp om. Det gjør regjeringen. Løsningene som kommer fra høyresiden, er ikke de løsningene Norge trenger for å ta oss videre.

Erna Solberg (H) [09:25:29]: De løsningene som kommer fra høyresiden i Norge, er de løsningene næringslivet selv sier de trenger for å løfte investeringene, for å skape nye arbeidsplasser, for å skape et grunnlag for bedre produktivitet.

Jeg vil tilbake til SSBs siste undersøkelse. SSB sa i sin undersøkelse at om vi bare hadde beholdt produktiviteten vi hadde ved utgangen av pandemien, ville renten vært en halv prosent lavere, og inflasjonen ville vært en halv prosent lavere. Det betyr at vi både har fått økt rente på grunn av den økonomiske politikken, og at inflasjonen holder seg høyere fordi produktiviteten har falt. Da er det rart å høre en statsminister som ikke tar inn over seg at det er en utfordring å ha et vendepunkt i norsk økonomi hvor det er veksten i offentlig sysselsetting som bærer veksten i sysselsettingen nå, og ikke

veksten i privat sektor, i en tid hvor vi skal omstille oss til et større næringsgrunnlag. Er ikke regjeringen bekymret for den fallende produktiviteten og at nesten all vekst i nye ansatte det siste året har kommet i offentlig sektor?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:26:34]: Jeg er ikke bekymret for folk som kommer på jobb og løser oppgaver for andre mennesker. Det er bra. Det skjer i privat sektor, og det skjer i offentlig sektor. Det skjer i en god miks i det norske samfunnet. Det jeg er urolig for, er at det tegnes et bilde her der man ser på nedgang i produktivitetstall. Alle landene i vår del av Europa har en lavere produktivitet nå enn vi hadde for 10–20 år siden. Vi skal jo ha inn mange mennesker i arbeid nå. Det vi hører fra private bedrifter og fra offentlige tjenester i dag, er at de mangler folk. Mange av de folkene vi skal ha inn i jobb nå, er folk som står utenfor arbeidslivet og kanskje trenger å kunne jobbe noe mindre, noe tilpasset. Det er veldig bra om de kommer i jobb, men det kommer ikke til å øke produktiviteten. Her må vi se på produktivitet på nye måter.

Det er litt gjenkjennelig med Erna Solberg at hun ser seg fast i tall og desimaler på produktivitet som ikke forteller noe om virkeligheten der ute. Hvem er på jobb? Hvem kommer i jobb? Hvilke oppgaver løser vi? Der står Norge seg veldig bra. Trekk fram et annet land som gjør det bedre, og så skal vi se om de eksemplene er verdt å ta inn hos oss.

Erna Solberg (H) [09:27:36]: Det er helt typisk Høyre å være opptatt av at vi har en generasjonsforpliktelse som gjør at vi ikke kan legge alle utfordringene i neste generasjons hender. Det gjelder å sørge for et verdiskapingsgrunnlag fremover, som betyr at vi må ha en bedre næringspolitikk som bidrar til det. Det er også å jobbe for å få mer produktivitet i det norske samfunnet, slik at renten hadde vært lavere, slik at boliglånene hadde vært mer til å leve med, og slik at norske familier hadde hatt mer å gjøre. Det er helt klassisk Høyre-politikk, for vi er opptatt av og bekymret for strukturer i samfunnet som bidrar til at ting blir mindre effektive, at vi får færre jobber, og at vi bidrar til at belastningen betales av neste generasjon. I så måte er vi bekymret over den typen tall – ikke fordi vi ikke skal løse utfordringene i offentlig sektor, men fordi det er tegn som tyder på at sysselsettingsveksten i privat sektor har endret seg.

Det er også rart å høre en regjering som roser seg selv for at det nå kommer bedre reallønn, og at det blir et vendepunkt, når man vet at det vi kommer tilbake til, er reallønnsnivået som var i 2021. Vi tar altså igjen det som er tapt.

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:28:47]: Kjøpekraften til folk har knapt endret seg fra 2015. Nå vil den

i år bedre seg med 2 pst. Jeg sier veldig tydelig: Det er ikke regjeringen som skal slå seg på brystet for det, men på vår vakt har vi lagt til rette for at det skjer ute i økonomien, og det er bra.

Når det gjelder hva som er typisk Høyre-politikk, skal ikke jeg være ekspert og si det, men det er gjenkjennelig Høyre-politikk at kutt i formuesskatten er svar på alle utfordringer vi har. Når vi spør: Hvor skal de 20 milliardene – som kommer til å gå til 1 pst. av dem med mest formue i Norge, 80 pst. av skattekuttene – tas fra? Da kommer det: Nja, vi kan kanskje øke selskapsskatten og kanskje gjøre noe med eiendomsskatten. Hva er det som skaper usikkerhet der ute? Selskapsskatten er den desidert viktigste skatten for investeringer, forutsigbarhet og langsiktighet. Her er det en lang rekke påstander og løsninger på spørsmål som ikke gir gode svar, men det skal vi få god tid til å diskutere i årene som kommer.

Jeg slår meg ikke på brystet for disse resultatene. Jeg konstaterer at Norge går bra. Norge har et næringsliv som produserer og leverer, og det skal vi bygge opp om.

Sylvi Listhaug (FrP) [09:30:02]: I trontalen ble ikke eldreomsorg nevnt med et ord, og det til tross for at vi står i store utfordringer. I går kunne KS melde om at det ligger an til et merforbruk i kommunene på 10 mrd. kr. Fortvilte kommunepolitikere over hele landet gruer seg til å begynne å kutte, og det er all grunn til å tro at det kommer til å gå hardt ut over pleie og omsorg. I Politisk kvarter i dag viste man til at det selvsagt er en utfordring med flere eldre, men det er også en stor vekst i pleie- og omsorgstjenester til yngre brukere. Det som er fasiten, er i hvert fall at kommuneøkonomien er kraftig forverret under denne regjeringen.

Jeg har lyst til å spørre statsministeren: Når situasjonen er så alvorlig i pleie- og omsorgssektoren, hvorfor prioriterer Arbeiderpartiet statlige midler til havvind og batterifabrikker istedenfor å bygge sykehjemsplasser og omsorgsboliger?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:31:03]: I utviklingen av et samfunn er det grenser for hva man kan sette opp mot hverandre. Vi kan ikke si til et land at vi ikke trenger mer kraft, og i stedet bruke de pengene til å investere i nye sykehjemsplasser, når det om noen år ikke er kraft til å lyse opp de sykehjemsplassene. Vi må ta ansvar langs flere linjer. Vi vet vi kommer til å trenge mer elektrisk kraft i nærmest alle deler av samfunnet vårt – alt som kan elektrifiseres, vil bli elektrifisert. Da er det god samfunnsplanlegging å sørge for at vi får den kraften. Det får vi fra vannkraft, og vi kan få det fra landvind og havvind. Fremskrittspartiet er imot begge deler. De har store ambisjoner for hvordan Norge skal utvikle seg, men det er ingen svar på hvordan Norge skal få mer kraft.

Vi skal bidra til mer kraft, samtidig som vi gjennom våre budsjetter og gjennom vår verdiskaping sikrer kommunebudsjetter som kan håndtere situasjonen. Det er krevende i kommunene nå, vi vet det. Statsbudsjettet kommer til å ta det opp på en god måte, og vi kommer til å jobbe med dette hver dag framover for å støtte opp om kommunene og de prioriteringene de må gjøre.

Likevel: Hvis man setter en havvindmølle opp mot et sykehjem, er dette samfunnet på feil kurs, for da klarer vi ikke å ta vare på helheten i landet vårt.

Sylvi Listhaug (FrP) [09:32:08]: Det handler om å prioritere. Fremskrittspartiet ønsker vannkraft, vi ønsker å sette i gang og se på kjernekraft, og vi ønsker å stoppe elektrifisering av sokkelen og sløsing med strøm. Det er en bedre vei å gå enn å sløse vekk mange titalls milliarder kroner på havvind.

Eldreomsorgen har blitt systematisk nedprioritert under denne regjeringen. Noe av det første de gjorde, var å legge ned Eldreombudet. Utbyggingen av sykehjemsplasser har stupt. TV 2 viste i valgkampen i fjor at 3 000 eldre står i kø for å få sykehjemsplass. Det kom et løfte fra statsministeren: 1 500 nye plasser i neste års statsbudsjett. Hittil i år er tilsagnet på 604 sykehjemsplasser, og nå har vi hatt budsjettlekkasje etter budsjettlekkasje, men så langt er det ikke en eneste krone til eldreomsorg. Hvorfor er Arbeiderpartiet bare opptatt av eldreomsorg i valgkamp? Hvorfor er det alltid de som har bygd landet, som blir nedprioritert av dem når valgkampen er over?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:33:10]: Jeg har lyst til bare å dvele litt ved ordet «eldre» og hva de er opptatt av. Når jeg møter eldre, enten de er på sykehjem eller om de bor hjemme hos seg selv, er de opptatt av framtiden for ungene sine og for neste generasjon. De er opptatt av klima og hva vi gjør med det. Jeg opplever at dette er de sterkeste budskapene vi får fra beste foreldregenerasjonen. Det tar vi på alvor. Det gjør ikke Fremskrittspartiet. Vi har altså et parti som her sier: Ikke elektrifiser, ikke bruk tiltak på å få til ny fornybar kraft, ikke ta tak i de menneskeskapte klimaendringene.

Det er igjen slik at kommunene jobber hardt med å ta vare på og utvikle et godt eldreomsorgstilbud. Vi har lagt fram en bred melding om bo lenger hjemme, styrket muligheten for at eldre kan ta gode valg hva angår trygghetsboliger og omsorgsboliger, og vi har styrket sykehjem. Her har vi en stor utfordring når det gjelder å rekruttere personell. Som jeg også sier: Det er løfterikt at vi nå får flere inn innenfor helsefagene i yrkesfagene. Disse hensynene henger sammen. Regjeringen prioriterer dem, og vi støtter kommunene i det arbeidet de gjør for å løse de oppgavene.

Sylvi Listhaug (FrP) [09:34:15]: Dem jeg treffer, er fortvilte pårørende som er redde for foreldrene sine. Det er syke eldre som lever med angst i sitt eget hjem, mens de sannsynligvis burde vært på sykehjem eller fått andre tjenester enn dem som blir tilbudt dem i dag. Alle som vil se det, ser at dagens modell, som vi har hatt i mange tiår, ikke fungerer. Kommunene har finansieringsansvaret. Det gir en eldreomsorg der det er postadressen som bestemmer om man får et godt tilbud eller ikke.

For Fremskrittspartiets del mener vi at det nå må bli slutt på denne ansvarsfraskrivelsen på Stortinget. Vi må ta ansvar, sånn som vi gjorde for barnehagesektoren. Det er en løsning på dette, hvis man er villig til å gjøre det, og det er å inngå et eldreforlik, sørge for at staten overtar finansieringsansvaret og slippe alle gode krefter til. Vi har tidligere invitert til forlik. Det ser ikke ut til at interessen er der, men nå har vi et forlik om Ukraina, om forsvar og om viktige saker. Hvorfor er ikke eldreomsorg like viktig for statsministeren?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:35:26]: Vi har lagt viktige dokumenter om eldreomsorg og om boliger for eldre til grunn. Vi har en helsepersonellkommisjon. Om vi kan søke brede forlik om det, er det kjempefint – det er jo å invitere til at man kan komme sammen og finne gode løsninger. Hvis forlik ifølge representanten Listhaugs definisjon er at vi skal være enig med Fremskrittspartiet i at staten skal frata kommunene ansvaret for god eldreomsorg og overta det – meg bekjent er Fremskrittspartiet det eneste partiet som mener det – er det et underlig forlik. Det er jo et diktat. Vi mener ikke at den løsningen er bedre. Vi mener at en kommuneøkonomi hvor vi gir kommunene ressurser til å gjøre sine prioriteringer, er bedre.

Jeg besøkte Vik i Sogn tidligere i uken. De løser omsorgsutfordringene sine på en annen måte enn de gjør i en bydel i Oslo. Det er klokt, for de har andre forutsetninger, andre utgangspunkt for å gjøre det. Den modellen mener jeg er bedre. Så må vi ha vilje til å finansiere det fellesskapet. Med skattekuttene til Fremskrittspartiet mener jeg den viljen blir svekket. Derfor har vi ulike modeller på det, og derfor blir nok et forlik ganske krevende.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [09:36:44]: Eg synest innlegget til statsministeren var godt og ei veldig presis beskriving av høgresida sitt politiske prosjekt, slik det kjem fram både i debattar og i utkast til program. Her skal altså ein prosent av befolkninga bli berika. Sånn skal landet byggjast. Dei opererer med ei forståing av at produktivitetsveksten vil bli styrkt dersom ein prosent av befolkninga blir satsa på, og det er jo ein heilt utruleg

påstand. Der er vi heilt einige med statsministeren i hans vurdering av høgresida.

Det som overraskar oss meir, er: Vi er no i programtid. I inneverande periode har partiet til statsministeren hatt eit skatteløfte, og det blir no gjentatt og utvida til også å gjelde bedrifter. Det skjer i ei tid der vi har store utfordringar innan velferd, der det er store utfordringar med utviklinga av Forsvaret, og der det er mange spørsmål som knytter seg til utviklinga av vårt samfunn. Kvifor meiner statsministeren at det er nødvendig å fryse skatteinivået når ein står i ei tid med mykje uro?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:37:53]: Vi har i vårt programarbeid – og nå får jeg svare som leder i Arbeiderpartiet – lagt fram et forslag som nå skal diskuteres i partiet vårt, og vi tror det er et godt budskap med tanke på den stabilitet og forutsigbarhet næringslivet vårt skal ha. Vi har et høyt skattenivå i Norge. Vi konkurrerer aldri i en klasse der det sies: Hvem har lavest skattenivå? Bedriftsbeskatningen vår står seg godt. Den samlede beskatningen for dem som investerer, står seg godt i forhold til andre land, og det å gi den stabiliteten og forutsigbarheten i en urolig tid mener vi er et viktig signal for dem som skal investere.

Vi hadde noen ekstraordinære tiltak i perioden. Vi har innført grunnrenteskatt, som jeg mener er rettferdig og historisk riktig. Det har vi stått sammen med SV om. Vi hadde i den krisetiden et høyprisbidrag på kraft, som var midlertidig. Vi har tatt det bort. Vi hadde en midlertidig arbeidsgiveravgift, og vi har tatt den bort. Vi kom oss gjennom den krisen, gjennom et spleiselag, på en god måte. Nå mener vi at det budskapet, om å si at skatteinivået skal ligge der det gjør nå, er et godt utgangspunkt for å bake kaken større. Da kan vi også fordele og løse de oppgavene vi er enig med representanten i at vi må ta tak i.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [09:39:00]: Vi står framfor ein periode der vi må gjennom eit omfattande grønt skifte. Vi må ta vare på dei arbeidsplassane som i dag er knytte til olje, og få til ei mjuk landing i ein ny, grøn økonomi. Vi må redusere forskjellane, vi må styrkje velferda, og det da å låse skatteinivået gjer det arbeidet mykje vanskelegare. Det vi veit, er at forskjellane i Noreg har auka, fordi dei aller rikaste, denne ein-prosent-gruppa, har kome stadig betre ut av det; dei bidrar med mindre til fellesskapet og sit igjen med stadig større verdier.

På kva måte ser statsministeren for seg at vi framover skal redusere forskjellane, altså at dei som har dei store inntektene og dei store formuane, bidrar med meir til fellesskapet, og at folk med lågare inntekter, vanlege inntekter, kjem betre ut av det? Det er jo nøkkelen til å

få eit samfunn som heng saman, med små forskjellar og med styrkt velferd.

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:40:02]: Denne regjeringen har vist at vi når det gjelder personer, kan gjøre omprioriteringer som gjør at vi får lettelsers for folk med vanlige inntekter. De får lik skatt eller lavere skatt. Åtte av ti har fått det. Det er en helt annen profil enn den forrige regjeringen. Vi kan fortsatt foreta omprioriteringer innenfor den samlede inntektsskatten som folk i Norge betaler.

Det vi snakker om nå, er bedriftene våre. Jeg tror det er en feil tenkning å si at for å komme oss gjennom det grønne skiftet, gjøre tilpasningene, så er svaret at vi skal skattlegge bedriftene mer. Nå har opposisjonspartiene skapt usikkerhet ved at de varsler at det blir økning i selskapsskatten, den viktigste skatten på investeringer. Vi tror at det budskapet ligger der, at det nivået vi har i dag, er et godt budskap for å planlegge. Så skal vi som fellesskap stille opp gjennom en aktiv næringspolitikk – som også høyresiden motarbeider kraftig – hvor vi står sammen om å støtte opp om de investeringene som skal gjøres for å komme i gang med nye teknologier, nye satsinger, gjennom satsingen på Enova og andre måter hvor fellesskapet stiller opp.

Et stabilt utgangspunkt for god planlegging for bedriftene våre er det vi legger i vårt programforslag.

Marie Sneve Martinussen (R) [09:41:13]: I forrige uke la regjeringens tannhelseutvalg fram sin rapport, der de slo fast det anatomiske faktum at tennene er en del av kroppen. De fant også ut mye annet, bl.a. at det udekkede tannhelsebehovet i Norge er høyere enn gjennomsnittet i EU, og at fellesnevneren for alle dem som ikke går til tannlegen når man må, ikke handler om diagnose eller alder, men om økonomi.

Anbefalingene fra utvalget var både enstemmige og klare. For det første må man innføre en universell tannhelseordning der befolkningen har rett til nødvendig tannhelsehjelp ved sykdom og skade i munnen på samme måte som ved somatiske og psykiske skader ellers. Nummer to er at man må utvide dagens frikort for helsetjenester til også å omfatte egenandeler for nødvendige tannhelsetjenester.

Vi har nå kunnskapen vi trenger for å lage en ordentlig tannhelsereform som ikke bare handler om alder og diagnose, og som kan bli den neste populære folkereformen. Hvordan planlegger regjeringen å følge opp utvalgets rapport?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:42:19]: Jeg tillater meg: Det er jo spennende, inspirerende og engasjerende å høre Rødts leder si at vi må komme oss på EU-nivå i tannhelse. Det er en EU-tilpasning representan-

ten er for. Det blir neppe et EØS-relevant tema, men det er godt å strekke seg etter hva andre land gjør.

Denne NOU-en er viktig. Det arbeidet er viktig. Tannhelseutvalget har 40 forslag på 7 forskjellige områder, så vi får nå et faggrunnlag for å gå videre. Vi har med vår budsjettpartner SV gjort viktige tiltak innenfor tannhelse. Jeg tror vi skal sikre gode tannhelsetilbud til hele befolkningen. Det kommer til å komme skritt for skritt. Vi har tatt viktige skritt, bevilget mer penger og utvidet gratistilbud og rabatttilbud. Det kommer vi til å fortsette med. Nå kan vi være mer målrettede, når vi har dette grundige utvalget i bunnen. Vi vet mer om hvor satsingen skal komme. Vi kommer til å jobbe videre med det og kommer sikkert også til å finne enighet med Rødt på flere punkter.

Sveinung Rotevatn (V) [09:43:30]: Sjølv om tannhelse kanskje ikkje er eit EØS-relevant tema, er klima i høgste grad det. Der ligg regjeringa no solid på etterskot i gjennomføringa av heilt sentralt regelverk på klimaområdet.

Treneringa av fornybardirektivet er godt kjend, men vi er også på etterskot med karbongrensejusteringsmekanismen – eller CBAM, blant vener. Dette er ei EU-ordning som i praksis handlar om å innføre ein karbon-toll på innføring av industriprodukt for at europeisk industri skal kunne konkurrere på lik linje. Prøveperioden er i gang. Noreg er ikkje med. LO, NHO, Fellesforbundet, Norsk Industri og Fornybar Norge har bedt om at regjeringa skal innføre dette så raskt som mogleg. Utanriksministeren sa til Stortinget i vår:

«Jeg mener at alt tyder på – det er nesten hevet over tvil – at det vil lønne seg for Norge å være på innsiden.»

Då er spørsmålet: Kvifor skjer det ingenting? Kva meiner statsministeren er problemet med dette regelverket, og er det noko anna enn Senterpartiet som står i vegen for å gjennomføre det ein samla norsk industri no ber om?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:44:35]: Vi skal ikke ha noen toll mot Senterpartiet; det kan jeg forsikre om. Regjeringen diskuterer dette spørsmålet grundig, for det er et teknisk og ganske sammensatt spørsmål om toll og hvordan det virker overfor Europa. Jeg mener Norge bør ha mest mulig like regler og spilleregler som det markedet vi handler mest med, nemlig det europeiske markedet, slik at bedriftene kan planlegge ut fra det. Vi er også en del av et større regelverk, et større handelsbilde. Vi er en del av Verdens handelsorganisasjon – hvilke regler virker der?

Jeg kan berolige representanten med at han ikke skal vente lenge på å få en avklaring i det spørsmålet. Vi har brukt tid. Vi har lyttet til de instansene representan-

ten nevnte, som har gitt klare tilbakemeldinger. Det er tilbakemeldinger i begge retninger. Vi har lyttet grundig til dem, og i respekt for dem skal vi gjøre vurderingen ferdig, og så skal vi bekjentgjøre hva regjeringen anbefaler.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [09:45:46]: I 2021 vant statsministeren valget på å love velgerne at klimapolitikken skulle være rammen for regjeringens politikk. Det er den ikke. Fortsatt trumfer oljeleting klimakrisen, regjeringen vedtar motorveier over naturreservater, og Riksrevisjonen sier at statsministeren ikke har kontroll på klimapolitikken. Neste år skriver vi 2025, og det er fem år til 2030, når norske utslipp skal være redusert med 55 pst. Til nå er utslippene i Norge kuttet med 9 pst. siden 1990. Jeg håper statsministeren kan svare på hvor mye regjeringen har som mål å kutte i klimagassutslipp i løpet av denne regjeringsperioden. Eller planlegger også denne regjeringen å overlate jobben til neste regjering?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:46:39]: Jeg står veldig ved det jeg sa i 2021. Det jeg sa da, var at klimapolitikk ikke er én sak, men en ramme rundt alle saker. Det betyr at klimaministeren har som sitt ansvarsområde i regjeringen å minne alle statsråder på at de på sine områder må se i retning av teknologiforbedringer, hvor utslippskuttene kan komme, og hvordan vi kan kutte utslipp og skape jobber. Vi ser veldig mange eksempler på det, og vi ser styrket virkemiddelbruk for å bidra til det. Norge gjennomfører kutt i industrien, sammen med resten av Europa. Vi har inngått en klimaallianse med EU, med en lang rekke oppfølgninger. Nylig hadde vi et statusmøte for dette samarbeidet, som viser at vi går fram på mange områder. Vi skal gjennomføre kutt i det vi kalte ikke-kvotepiktig sektor – stadig mer blir kvotepiktig sektor – hvor vi i regjeringen gjennom vår plan og vårt budsjett teller tonn som vi teller kroner. Vi viste veien til 2030 i fjor, og vi kommer til å vise det også i dette statsbudsjettet. Det er en krevende vei, men vi legger iallfall fram en beregning for hvordan vi kan komme til 2030, for å nå de målene Norge har satt.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [09:47:59]: Det er fristende å bruke tiden på den delen av verden som er hardest rammet av konflikt, klimaendringer og økonomisk tilbakegang, som knapt ble nevnt i trontalen, men for å følge opp mye av debatten fra i går tar jeg opp de mer hjemlige utfordringene.

Vi ser nå en økende bruk av narkotika blant unge. I Ungdata-undersøkelsen fra 2023 oppgir en femtedel av vg3-elevne i Trøndelag at de har brukt cannabis det siste året. Tall fra Oslo-elevne på vg3 viser at 17 pst. –

17 pst. – av guttene har brukt kokain det siste året. Med en slik utvikling, der narkotikaen bokstavelig talt flommer inn over oss, til våre barn og unge i bygd og by, trengs det her en klar, samlet stemme fra Stortinget om å si nei til narkotika.

Midt i disse utfordringene går politi og venter på verktøy og virkemidler for å bidra i det viktige forebyggende arbeidet. Man har åpnet politikontorer – som vi må være så ærlig å si at nesten ingen vil ha – uten at det har hatt stor effekt på det forebyggende arbeidet. Spørsmålet mitt er: Er statsministeren enig i at vi må styrke det forebyggende arbeidet, og når vil det komme verktøy og virkemidler som gir politiet muligheter til å bidra?

Statsminister Jonas Gahr Støre [09:49:08]: La meg først si at svaret på spørsmålet er: Ja, vi skal styrke det forebyggende arbeidet.

Jeg setter pris på det veldig klare budskapet Kristelig Folkeparti har her. Vi har stått sammen om hovedlinjene, om at vi ikke skal avkriminalisere eller til og med legalisere narkotika, som flere i denne salen ønsker, og jeg tror det er viktig at vi er tydelig på det. Å få et enhetlig storting om det budskapet jeg tror representanten og jeg er enige om, ligger det ikke an til at vi får. Desto mer må vi stå sammen om å være veldig tydelig på at de som har problemer med narkotikaavhengighet, skal få helsehjelp. De skal ikke fotfølges av politi, de skal tas vare på av velferds- og helsesamfunnet vårt og få gode tilbud. Så må vi være krystallklare på at normen er at narkotika er forbudt. Det er farlig og må bekjempes. Politiet hører med i det. Vi har jobbet grundig med det – og representanten kjenner til rapporten som er lagt fram om politiets virkemidler – og vi kommer om ikke lenge med våre anbefalinger, både på helsesiden og om hvordan politiet kan ha trygghet for å gjøre sin viktige forebyggende innsats.

Presidenten [09:50:11]: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Jørgensen (R) [09:50:34]: Sammen med mine sju kamerater i Rødts stortingsgruppe turnerte jeg land og strand rundt før denne stortingssesjonen åpnet. Vi har gjennomført 50 folkemøter på 50 dager. Det Norge vi møtte, var et annet Norge enn det som ble presentert her i forgårs, under beretningen om rikets tilstand. Vi har sett Forskjells-Norge. Vi har opplevd et urettferdig og klassedelt samfunn, hvor altfor mange føler at de får mindre og mindre å si om sin egen framtid på stedet der de bor.

Jeg startet aller øverst i landet, på 70° nord og 30° øst, altså Vadsø, fylkeshovedstaden i Finnmark. Det

var en stor dag for mange å være med og utgjøre det flertallet som sørget for at Finnmark fikk fylket sitt tilbake. Når man besøker denne byen, som jeg selv har bodd i, og som var en trygg og stabil by å være i, kan man i dag se tomme butikkvinduer og svært lite framtidstro. Denne kommunen med 6 000 innbyggere har mistet 400 folk siden 2018. Årsaken til det er Solberg-regjeringens mislykkede regionreform, fordi det var så mange som hadde sine jobber i statsforvaltningen, fylkeskommunen og tilsvarende ting. Dette er folk som har flyttet, som er omorganisert bort, og som ikke vil komme tilbake.

Man gjorde så noen gode grep i den byen. Man så at det var sårbart å ha så mange offentlig ansatte, så man gjorde mye rett og satset på den mindre kystflåten. Når man nå går ned på kaien, får man høre at nesten alle båtene der er til salgs. Dette er unge folk som har satset. Her har det vært noen som virkelig har hatt troen, men de har fått inntektsgrunnlaget sitt halvert på grunn av kvotene.

Dette prøvde vi i Rødt å ta opp i behandlingen av kvotemeldingen, for nettopp å styrke denne delen av kystflåten, som bidrar så godt for kysten, men nei: Regjeringen gjorde opp de lange linjene i fiskeripolitikken med høyresiden. I landbrukspolitikken forsøkte de også å gjøre opp linjene med høyresiden, men fikk vel ikke flertall, verken til høyre eller til venstre, i kampen om ærlige tall.

I Rødt skal vi i den perioden som kommer, forsterke kampen for ærlige tall i landbruket og for at kystfiskerne skal ha et kvotegrunnlag det går an å leve av.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [09:53:49]: Jeg har tatt ordet i denne debatten fordi jeg er litt lei og frustrert. Jeg er lei av at utsatte byområder ofte blir tillagt en virkelighet som mange i disse byområdene ikke kjenner seg igjen i. Jeg er lei av at det beskrives akutte problemer som deretter møtes med midlertidige tiltak, istedenfor at komplekse utfordringer møtes med langsiktige og stabile forutsetninger for god utvikling. Jeg er også lei av at vi ofte bidrar til å forsterke inntrykket av folk i levekårsutsatte områder som problematiske – sist da regjeringen valgte å legge ekstra justissatsing til politiposten på Mortensrud. Riktig nok er det en politipost vi i SV har kjempet for, men hva gjør det med folkene som bor der, når de hele tiden blir minnet på alle problemene de tilsynelatende lager for oss andre? Vi som politikere har faktisk et ansvar for å minske fordommene mot folkene i lokalsamfunn og nabolag i byene våre. Det er vi for dårlige på.

Jeg er så stolt over å være innbygger og lokalpolitiker i Bjørndal og Søndre Nordstrand her i Oslo. Jeg er stolt over folkene som bor i denne bydelen sør i hovedstaden,

stolt over engasjementet, frivilligheten og samholdet, naturen, idrettsplassen og fritidsklubbene – Søndre Nordstrand som har levekårsutfordringer, Bjørndal som er blant områdene politiet fokuserer ekstra på. Jeg er så stolt over ungdommen – de som oftest gjør gode ting på tross av, istedenfor dårlige ting på grunn av. Jeg er sikker på at innbyggerne i Groruddalen og andre såkalte levekårsutsatte områder i hele landet kan si det samme – det handler om nyansene.

Flere byer – Sarpsborg, Fredrikstad, Bergen, Stavanger, Oslo – opplever riktig nok en opphopning av levekårsutfordringer og økonomisk segregering. Dette er ikke et problem bare for innbyggerne i byene og byområdene, det er et problem for hele landet. Det må være hele dette stortingets ansvar å sørge for at også befolkningen i levekårsutsatte deler av byene føler seg inkludert i vårt fellesskap, på samme måte som det er hele dette stortingets ansvar å føre en distriktspolitikk som sørger for at alle blir sett i hele landet. Derfor er jeg også glad for at regjeringen i sin trontale understreker at det i årene framover blir spesielt viktig å redusere sosiale forskjeller i byene.

Jeg lover at vi i SV, og også jeg som Oslo-politiker, skal passe på at regjeringen opprettholder disse ambisjonene, for de økonomiske forskjellene i byene våre er gift for hele samfunnet vårt. Innbyggerne i bydelen min og mange andre deler av byene i Norge opplever fordommer, rasisme og utenforskap. Veien fra Groruddalen og Søndre Nordstrand til økonomisk makt i Bjørvika eller politisk makt på Stortinget er like lang som den fra Bømlo til Berlevåg.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [09:57:00]: Senterpartiets verdigrunnlag handler om små forskjeller mellom folk både sosialt og geografisk, fordi vi vet det gjør samfunnet vårt bedre å leve i for alle i hele landet. Politikken handler om å hegne om nasjonalstaten, nasjonalt eierskap og fellesgoder, som igjen sikrer oss alle grunnleggende muligheter og folkevalgt styring. Demokratiet avhenger av at vi tar ansvar.

Jeg er glad Senterpartiet styrer landet i tiden vi står i. Prøvelser som krig, dyrtid, varemangel, flyktningstrøm og mer til gir også større prøvelser for oss som land. Å manøvrere store politiske ambisjoner med mindre handlingsrom krever omstilling.

Beredskap handler om å stå sammen, i tillegg til tiltak vi må gjøre på egen hånd, i god senterpartiånd. Vi bør ha beredskapslager, men det er mye vi ikke kan lagre for. Dyktige fagfolk på jobb er det som holder Norge i gang.

Politiet har en økning i oppdrag, og i Innlandet har vi hatt flere alvorlige saker. Det har kommet fram økt narkotikabruk blant unge og alvorlige tall knyttet til

vold og voldtekt. Stortinget har plussert på milliarder av kroner den siste tiden, inkludert det som er varslet i statsbudsjettet for 2025, og totalbudsjettet blir på om lag 24 mrd. kr for politiet.

Det er sterkt å høre om lokalt brannvesen som er først framme ved utrykning. Jeg er glad regjeringen prioriterer beredskap i bredt, med tiltak for både brannvesen og helsevesen, og snart får vi en dedikert totalberedskapsmelding. Viktigst for Innlandet er sikring av det nye Mjøssykehuset. Der er vilkår for lån, redusert kutt i drift og økt rammeoverføring viktig for å sikre at helseforetaket realiserer et nytt og nødvendig sykehusbygg.

Vi har økt fastlegedekningen, som er førstelinjen i helsevesenet. Kommunenes rammer for å omstille og ha kapasitet i tjenester til folk er også avgjørende. Inntekts-systemet til kommunene og fylkene oppdateres nå.

Rekruttering av gode leger og andre kritiske yrkesgrupper i hele landet vet vi også avhenger av avstand til utdanningstilbud og vilkår for å ta høyere utdanning. Etableringen av desentraliserte medisinalutdanninger er formidabel, og aldri før har medisinalutdanning vært nærmere folk på ethvert nes og i enhver dal. Det er ikke fordi alle skal ta disse krevende utdanningene, men fordi vi alle skal ha tilgang på dyktig fagpersonell, og de skal få relevant og nødvendig praksis. I tillegg kommer reduksjon i studielån for folk som er bosatt i de minst sentrale kommunene, fordi vi vet at utgifter til reise og utdanningstilbud kan være høyere. Kunnskapsberedskap handler også om å investere i forskning og utdanning, som styrker tillit og trygghet blant folk.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [10:00:19]: De siste tre årene er det gjort historisk store satsinger i Finnmark. Det er halverte priser på FOT-ruter, gratis ferger, gratis barnehager, økt finnmarksfradrag og sterk økning av nedskriving av studielån. Kanskje ikke minst: Under forrige trontaledebatt bodde jeg i Troms og Finnmark fylke, i år bor jeg i Finnmark fylke.

At regjeringen har løftet regionen, har vært helt nødvendig etter åtte år med blå regjering, da vi så stortilt sentralisering og struping av kommuneøkonomien. Vi så et fergeopprør, vi så et flyopprør, og vi så et kystopprør.

Regjeringen har i en krevende tid levert historisk godt for oss i nord, og mitt løfte til Finnmark er at jeg skal gjøre alt i min makt for at denne satsingen skal fortsette. Jeg vil jobbe videre for primærnæringene i Finnmark. Fiskeriene, jordbruket og reindriften danner grunnlag for bosetting og helårs arbeidsplasser og er viktige kulturbærere for både det norske og det samiske.

Jeg vil jobbe for at Finnmark skal bli et mindre fylke, litt nærmere resten av landet – billedlig, så klart. Det er på tide å utrede en beboerordning for innbyggere i Finn-

mark, slik at det ikke koster en månedslønn å dra sør- over på vinterferie.

Fergene våre må få bedre kapasitet og regularitet, og jeg skal kjempe for at finansieringen til alle de gjenstående veiprosjektene kommer så snart de er klare til oppstart.

Ikke minst vil jeg arbeide for at det fortsatt skal være Finnmarks tur. Helt siden vi var Vardøhus len, har rikdommene våre beriket makten i sør. Nå er det på tide at denne rikdommen kommer oss til gode i større grad. Tilgang på fisk er en nøkkelfaktor. Det som trengs, er utvikling, ikke avviking, offentlig tilstedeværelse, ikke salg av infrastrukturen vår – slik Fremskrittspartiet foreslår med Kirkenes havn – og gode lokalsamfunn, ikke sentralisering.

Ennå gjenstår det arbeid for å styrke Finnmark, men ingen er bedre egnet til å gjøre den jobben enn Senterpartiet.

Turid Kristensen (H) [10:03:45]: Stortingsrepresentant Aasrud sa i sitt innlegg her i går at regjeringen nå ville ta tilbake tryggheten for folk. Statsminister Støre gjentok det samme budskapet her i dag. Det er fint, det, men det er ganske åpenbart at regjeringen ikke synes at trygghet for folk er like viktig over hele landet.

Siden Støre-regjeringen overtok, har det blitt over 600 færre politifolk i gatene. Regjeringen har kuttet i politistillinger og har i stedet prioritert å åpne politikontorer – politikontorer politiet selv ikke har ønsket seg, og som det viser seg at nesten ingen besøker, politikontorer regjeringen mener at skal skape økt trygghet blant folk, men som i realiteten ikke er noe annet enn ren symbolpolitikk. Dette har skjedd samtidig som vi har sett en sterk økning i barne- og ungdomskriminaliteten, og at denne kriminaliteten har blitt både mer brutal og voldelig enn før.

I Oslo finner vi Norges største forebyggende politiavdeling med 65 politifolk som spesialiserer seg på forebyggende arbeid, og det trenger de. Likevel er det ikke bare i Oslo de opplever en sterk økning i barne- og ungdomskriminaliteten. I 2023 hadde politiet på Romerike 284 saker der personer under 18 år ble anmeldt for narkotika, trusler eller vold. Det er en økning på 50 pst. fra året før. 70 av sakene ble henlagt fordi gjerningspersonen var under 15 år.

Grensen mellom de to politiområdene respekteres ikke av de kriminelle. Det er vel bare regjeringen som tror at kriminelle holder seg innenfor egen kommunegrense. Politiet vet i hvert fall at det ikke er tilfelle.

Samtidig som politiet i Oslo styrkes med ressurser til forebygging, har politiet i mitt område, Lørenskog, Lillestrøm og ellers på Romerike, måttet legge ned hele sin forebyggende avdeling. De har blitt tvunget til å ta

ressurser fra forebygging for å håndtere forbrytelser som allerede er begått. Dette viser hvordan regjeringen virkelig ikke evner å se det store bildet av hvordan kriminelle opererer i sentrale strøk, og også at symbolsk distriktspolitikk trumfer viktige behov andre steder i landet.

Dette er fullstendig uholdbart. Jeg er dypt urolig over den politikken regjeringen fører. Jeg er dypt urolig over de konsekvensene det får for sårbar ungdom som ikke får den hjelpen de trenger før de er skikkelig ute å kjøre, og jeg er dypt urolig over konsekvensene for mange lokalsamfunn som rammes av brutal og alvorlig kriminalitet.

Regjeringen sier den vil ta tryggheten tilbake til folk. Det bør gjelde folk i hele landet, også i sentrale strøk som Akershus.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:06:54]: Eg er stolt av at trontalen i går starta med å peike på velferdsreformene SV har fått til i forhandling med regjeringa. Samtidig er det kommunane som er grunnmuren i velferdsstaten, og difor er det svært bekymringsfullt at dyrtida, skapt av krig og økonomisk uro, gjer at KS no varslar om krise i kommuneøkonomien. 40 pst. av kommunane tærer no på reservane – i 2022 var det berre 17 pst. – og det er alvorleg, ikkje minst i mitt fylke, som er det fylket som har mest gjeld per innbyggjar.

SV prioriterer difor å gje meir pengar til offentlig velferd for alle i staden for å gje dei rikaste skattekutt. Det gjer vi for at alle, uansett lommebok, skal få gode tenester, som barnehage, skule, utdanning, helsetenester, eldreomsorg og kollektivtilbod, der dei bur.

Kommunane er grunnfjellet, og dei treng statleg draghjelp i dei store omstillingane vi må gjennom på grunn av demografi, klimaendringar, store oppgåver med å busetje flyktningar og det å snu naturtapet.

SV vil stanse privatiseringa av dei offentlege tenestene. Avkommersialiseringa utvalet peikar på at eit konglomerat av private tenester er vanskeleg og dyrt å kontrollere, og vi meiner vi er betre tente med at dei grunnleggjande tenestene nær folk er drivne av offentlege og ideelle aktørar utan profitt som mål. Det er verdt å merke seg at då svenske tilstandar oppstod i Sverige, var også privatisering av offentlege tenester ein del av den aukande kriminaliteten på arbeidslivsområdet.

Skal vi unngå eit delt samfunn med store forskjellar mellom folk, er det viktig å gje unge med utfordringar moglegheiter til å delta på lik linje med andre. Arbeidet mot diskriminering, kriminalitet og rasisme er svært viktig framover.

Ein trygg bustad er grunnmuren for eit verdig liv. Når folketalet veks meir enn bustadbygginga, må vi bygge fleire bustader, slik at vi alle har ein eigna bustad til ein pris ein har råd til. Problemet er at marknaden ikkje

fiksar bustader til dei som ikkje har råd. Difor trengst det politikk, ikkje berre marknad. Ein frisleppt bustadmarknad er blitt ein forskjellsmaskin.

«Bolittikk» er viktig for heile landet, og vi må få kontroll på korttidsutleiga, så det ikkje blir hotell drift der butikkmedarbeidaren, læraren eller sjukepleiaren skulle bu. Bustad først, heiter det også i det bustadsosiale arbeidet. Mykje hjelp og behandling er heilt fåfengd om ein ikkje har ein trygg bustad på plass. Difor er vi glade for at vi i lag med regjeringa har starta eit arbeid med å auke rammene til Husbanken, betre bustøtta og få på plass ein ikkje-kommersiell utleigesektor og ein ny husleigelov.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [10:10:09]: Etter samtaler med andre partier tar jeg ordet for å endre ordlyden i forslag nr. 24 fra «Stortinget ber regjeringen innføre en verifiserbar aldersgrense på sosiale medier» til «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en verifiserbar aldersgrense i sosiale medier». Da håper vi i Kristelig Folkeparti med det at enda flere partier vil vurdere å støtte det gode forslaget, som har blitt enda bedre, når vi skal ha det opp til votering i ettermiddag.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:10:54]: Den norske regjering anerkjente Palestina som egen stat 28. mai i år. Det har min fulle støtte. Jeg ser beslutningen som en videreføring av Norges og Nordens konfliktdependende fredsrolle i Midtøsten. Verden trenger sjølstendige stemmer, og et Norge utenfor EU har et særlig ansvar.

Årets trontaledebatt skjer i en tid med ekstrem uforutsigbarhet og usikkerhet. Regjeringa må derfor prioritere fellesskapet. Det er i fellesskapet vi får økt trygghet. Alene blir vi alle for små og utrygge. Vi må fremme den samtalen i familie og med naboer. Vi må forbedre det offentlige fellesskapets innsats overfor dem som trenger fellesskapet mest. De økonomisk ressurssterke må dempe sine krav og få avslag fra flertallet i denne sal når de økonomiske forskjellene mellom folk øker. Regjeringa må stille opp for folk som bor ytterst – geografisk og sosialt. Folk som bor ytterst, må kjenne sterkere på samfunnets bevağenhet. Fellesskapet verdsetter og trenger alle.

Et velorganisert arbeidsliv er forutsetningen for et trygt familieliv, og et framtidsrettet arbeidsliv må være tilpasset familielivet, hvis ikke svikter rekrutteringen av unge familiefolk. Ikke minst offentlige ledere må forsterke innsatsen for å forbedre sin organisasjon, kultur og ledelse. Det myndige mennesket som tenker selv og tar ansvar, må stimuleres ved ansettelser. Det må gjøres et krafttak for å fremme tillitsbasert ledelse i offentlig virksomhet. Dette kan bare skje ved et vedvarende sterkt engasjement fra toppen – fra den politiske ledelsen.

Vår velferdsstat skal sikre økonomisk trygghet for dem av våre medmennesker som ikke har arbeidsevne til å kunne leve av sitt arbeid, jf. Grunnloven § 110. Alders- og uførepensjon og sykepenges skal gi grunntrygghet for de mange. For alderspensjonister fungerer Nav svært bra. For dem av våre medmennesker som sliter med sammensatte helseproblemer, fungerer Nav dessverre altfor dårlig. Disse menneskene som falt mellom flere etater før Nav-reformen ble iverksatt fra 2006, har dessverre ikke fått en mer helhetlig og tillitsskapende oppfølging med dagens Nav. Her er det for mange eksempler på sviktende innsats blant de 150 000 menneskene som går på arbeidsavklaringspenger. Hurdalsplattformens forpliktelse om tillitsreform i Nav må derfor realiseres.

Det lokale Nav-kontoret skal være et tilgjengelig kontaktsted for alle arbeids- og velferdsforvaltningens tjenester og bidra til at brukerne får tilbud om helhetlig oppfølging, bygge styringen av Nav på tillit til de ansattes kompetanse og delegere mer myndighet – jeg understreker, mer myndighet – til førstelinja. Digitalisering og sentralisering slik det skjedde i skatteetaten, er langt fra noe forbilde for å kunne gi mennesker med sammensatte helseproblemer god oppfølging i Nav. Statsråden må ikke akseptere en slik videre kurs, det vil ikke gå bra. Hurdalsplattformen må ikke brytes. For disse menneskene er det de tillitsskapende møtene med fagfolk i Nav som gis myndighet og som tar ansvar, som må prioriteres. Dette krever at de lokale Nav-kontorene må utvikles med økt bemanning. Det er en god investering og helt nødvendig for å realisere perspektivmeldingen.

Tobias Drevland Lund (R) [10:14:13]: Tidligere Arbeiderparti-statsminister Trygve Bratteli uttalte på 1950-tallet, den gangen han hadde jobben som finansminister:

«Det er en menneskerett å eie egen bolig.»

Han presiserte samtidig at ingen skulle tjene seg rik på andres bolignød.

Hovedproblemet med den norske boligpolitikken er at det etter dereguleringen på 1980-tallet er markedet som har lagt premissene for boligpolitikken, mens de fleste politikerne i denne salen og de politiske partiene har abdisert. Det gjøres selvsagt noen framstøt både her og der i ulike kommuner, men jevnt over er hovedfortellingen at boligmarkedet skal fikse seg selv, og at det meste ordner seg selv så lenge dette magiske markedet får frie tøyler, og vi bare bygger flere nye boliger.

I dag behandles ikke bolig som en menneskerett, som Trygve Bratteli en gang slo fast at det var, men som et investeringsobjekt. I dag tjener noen få boligbaroner seg rike på andres bolignød. Stadig flere nordmenn – hele én million nordmenn – befinner seg på leiemarkedet, og mange av dem mot sin vilje og langvarig. For

mange av de vanlige folkene med vanlige inntekter som ønsker å kjøpe seg et eget sted å bo, blir boligdrømmen bare en drøm.

Akkurat nå befinner vi oss i selve episenteret for en mislykket boligpolitikk, nemlig i Oslo. Her har en sykepleier råd til å kjøpe litt over 2 pst. av boligene på markedet. Til sammenligning var tallet 20,7 pst. i 2015, ifølge Eiendom Norges egen sykepleierindeks. Ifølge LOs fagarbeiderindeks har en heltids barnehageansatt og en deltids butikkarbeider med to barn råd til å kjøpe kun 0,2 pst. av boligene på markedet i Oslo.

Det forteller at markedskreftene har spilt fallitt. Det haster derfor med å gjenreise en aktiv og sosial boligpolitikk. Vi trenger å gjenreise Husbanken til fortids storhet. Mellom 1950- og 1990-tallet finansierte Husbanken byggingen av to av tre boliger som ble bygd i Norge. Det haster med å bygge ut en ikke-kommersiell boligsektor med flere allmenne leieboliger, slik de har i Danmark, der én av fem boliger er allmenne boliger. Der har de tidsbestemte kontrakter til lav pris. I København er det mulig å leie en 130 m² stor bolig for 9 000 kr i måneden. I Oslo må man bla opp minimum femgangeren av det.

Ja, regjeringen har lagt fram en boligmelding, de har kommet med noen tiltak, men det er langt ifra nok til å omgjøre Norge fra et land der boligmarkedet herjer med folk, til et land hvor vanlige folk igjen kan få seg et sted å bo til en rimelig penge, uansett om de leier eller eier. Rødt på sin side foreslo ved behandlingen av boligmeldingen hele 37 forslag. Ingen av dem fikk dessverre flertall. Derfor er Rødts utfordring til regjeringen – jeg ser at også ministeren med ansvar for bolig sitter her i salen i dag – at vi kommer sammen og finner gode løsninger for å få oss ut av boligkrisen. Det er faktisk flertall i denne salen for en ny og sosial boligpolitikk, men da må regjeringen ville det.

Ragnhild Male Hartviksen (A) [10:17:35]: Samfunnsdebatten rundt barne- og ungdomskriminalitet har vært preget av store overskrifter. Det er beskrivelser av særdeles uønskede hendelser forårsaket av unge. Det er ikke et nytt fenomen, og derfor finnes det mye kunnskap om hva dette skyldes, og heldigvis også mye kunnskap om hva man kan gjøre for å skape endring.

Denne kunnskapen peker mot en hel vifte av sammenkoblede årsaker, der sosioemosjonell mestring, gode oppvekstbetingelser og fritidsaktiviteter er blant ting som trekkes fram som forebyggende og virkningsfulle.

Politikken henger sammen, særlig på dette området. Negativ atferd skyldes som regel en av to ting: enten at man oppnår noe ved det man gjør, eller manglende tilgang på eller kunnskap om en alternativ atferd og omgangskrets hos den unge.

Siden vi vet dette, blir det vårt politiske ansvar å sørge for at alle barn lærer hvordan de kunne ha løst ulike utfordringer bedre, hjelpe dem med å utvikle de verktøyene de trenger for å regulere seg, samt gi barna nødvendig hjelp ved å sette grenser for dem når det trengs.

Da trenger vi solide første- og andrelinjetjenester med en grunnbemanning som muliggjør at alle blir sett og ikke minst lærer alternativ og akseptabel oppførsel. Vi må spesielt fange opp de barna som trenger ekstra støtte, og vi må ramme dem inn, for uten å bli fanget opp, inkludert og gitt de verktøyene de trenger for å være en del av laget, vil de måtte finne sin egen vei. Og så mye vet vi: Det kan medføre valg som ut fra et samfunns-perspektiv ikke alltid er ønsket.

Forebygging er det sterkeste stikkordet for å sørge for et trygt og godt samfunn for alle. Forebygging må gå hånd i hånd med hjelpen til å bli regulert utenfra når en selv ikke har de ovennevnte verktøy. Ingen av delene kan utelates eller ses uavhengig hvis vi vil skape endring, hindre utenforskap og ikke minst ta vare på dem som trenger det, både på utsiden og innsiden av de gruppene som i dag driver med uønsket atferd.

Trygghet for alle på dette området oppnår vi best ved en kunnskapsbasert, helhetlig politikk uten enkle løsninger. Det leverer Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen på, og det gir meg trygghet å vite at vi har nettopp Arbeiderpartiet og Senterpartiet ved roret på dette området.

Margrethe Haarr (Sp) [10:20:25]: Som mange har påpekt i løpet av debatten, lever vi i en vanskelig og urolig tid. Det norske samfunnet blir så klart også påvirket av det som skjer rundt oss. Jeg er derfor veldig glad for at vi har en regjering som prioriterer tiltak som skaper trygghet, utvikler gode velferdstjenester samt prioriterer tiltak som utjevner sosiale og geografiske forskjeller.

Vi må sikre at vi stiller opp for dem som trenger det mest. Det å prioritere tiltak som skal sikre at barn har det trygt og godt, er kanskje det aller viktigste vi gjør. Alle barn og unge fortjener å ha en trygg og god oppvekst. Gode barnehager og skoler er viktig, men også tiltak som fører til at barn og unge har en meningsfull fritid med et mangfold av aktiviteter og inkluderende aktiviteter hvor de kan oppleve mestring.

De aller fleste barn i Norge har det bra, men det gjelder dessverre ikke alle. Et godt barnevern er avgjørende for de mest utsatte barna. Barnevernet skal gi trygghet og hjelp til barna og familiene som trenger det. Vi har fortsatt en del utfordringer i barnevernet, men denne regjeringen har tatt tak i de utfordringene med tiltak som skal endre systemet.

For mange barn i institusjonsbarnevernet flytter for mye, får for dårlig helsehjelp, møter utfordringer med

rus og gjennomfører ikke skolen. Vi må gi dem et bedre tilbud. Regjeringen og statsråd Toppe har derfor laget en strategi om en ny retning for institusjonsbarnevernet. Senterpartiet vil at barn skal få hjelp i kommunen de bor i, at det skal bli færre flyttinger, og at barn med rusproblemer skal få trygg og helhetlig hjelp. Barn som bor på institusjon, skal oppleve god omsorg, støtte og beskyttelse.

Fosterhjem er bærebjelken i det norske barnevernet. Av alle barn som ikke kan bo hjemme med foreldrene sine, bor ni av ti i fosterhjem. Nær 250 barn venter på fosterhjem, og det er for mange. Senterpartiet og Arbeiderpartiet vil at fosterforeldre som er frikjøpt fra vanlige jobber for å være fosterforeldre, nå også kompenseres for manglende opptjening av tjenestepensjon. Dette skal gjelde uavhengig av hvor mye fosterforeldrene er frikjøpt, og fra første dag. Sammen med en rekke andre tiltak er målet at vi skal klare å rekruttere flere fosterforeldre som vil stå i oppdrag over tid, og at det vil gi ro og stabilitet for barna, og at flere barn skal få et fosterhjem.

I høst skal Stortinget behandle en ny fosterhjemsmedling, og regjeringen har varslet at det neste år skal legges fram en kvalitetsreform for barnevernet. Det ville være et viktig bidrag for å sikre et godt og trygt tilbud til dem som trenger det mest.

Even A. Røed (A) [10:23:12]: Det har vært en interessant debatt så langt. På helsefeltet har fokuset vært på ventetidene – og det med rette. Ventetidene må ned, etter at de begynte å øke i 2017 og ble kraftig forverret gjennom en pandemi som skapte store utfordringer for helsetjenestene våre. Det som er interessant, er at det ropes høyt i denne sal, men det er få forslag til endringer, annet enn gamle løsninger som fritt behandlingsvalg og ulike potter til private, som jo ikke tok ventetidene ned. De har økt fra 2017, to år etter at fritt behandlingsvalg ble innført.

Vi har ingen allergi mot bruk av private. Vi bruker mer penger på å kjøpe tjenester fra private nå enn det Høyre gjorde da de satt i regjering, og det er helt greit, men dette skal ikke organiseres på siden, med en mangelfull samhandling og integrering med vår felles helse-tjeneste. Det vil ikke fungere optimalt. Det vi trenger mer av, er samarbeid mellom store og små sykehus og mellom sykehus og kommuner.

Vi må sørge for at folk som er pasienter, ikke blir kasteballer i systemet. Vi må sørge for at legene som står på akuten, ikke må ta en lang ringerunde for å finne ut av hvilke legemidler pasienten som kommer inn, går på. Vi må sørge for at pasienter som er ferdigbehandlet på sykehus, har et tilbud å komme hjem til, og at senga på sykehuset kan brukes til nye pasienter. Vi må gjøre opplevelsen av og kostnadene ved å flyttes mellom kommu-

nehelsetjenesten og sykehusene mindre. Det er samarbeid som vil bidra til at vi tar ned ventetidene, for vi må ikke bare bruke pengene mer effektivt, vi må også sørge for at sykepleierne, helsefagarbeiderne, legene og alt annet helsepersonell har muligheten til å jobbe mer effektivt, ikke ved å løpe fortere, men fordi samhandlingen fungerer bedre.

Derfor er det på sin plass – og med rette – at regjeringens hovedfokus har vært på akkurat dette. Vi har samlet partene rundt bordet, fordi det vil bidra til at vi finner løsninger som henger sammen. Det holder ikke at vi i denne salen vedtar spennende formuleringer. De må være forankret ute i tjenestene, og det sørger nå helseministeren for.

Vi har innført et samhandlingstilskudd som gir økonomiske insentiver til å samarbeide. Det er det motsatte av sånn situasjonen har vært. Dette er penger som vil sette i gang mange nye, spennende prosjekter som vil gi effekt på ventetidene, og som vil gjøre at pasientene møtes av helsetjenestene på en bedre måte.

Vi er også på vei til å løse fastlegekrisen. Fastlegen er kanskje den viktigste brikken i helsevesenet. 90 pst. av pasientene blir ferdigbehandlet hos fastlegen, og når mange står uten fastlege, legger det ekstra trykk på de øvrige helsetjenestene.

Vi har eksempler på at dette fungerer godt. Hallingdal Sjukestugu samarbeider på en utmerket måte, der pasienten flyttes fra en sykehusseng til en kommunehel-seseng uten å bytte seng. Hun ligger i den samme senga. Da snakker vi om godt samarbeid, hvor kommunene og spesialisthelsetjenesten henger godt sammen.

Skal dette fungere, må vi også ha penger. Vi må ha en vekst i sykehusbudsjettene som går utover demografi. Det leverer vi på: 5,5 mrd. kr gjør at vi er langt over demografiutviklingen, og det er jeg veldig glad for.

Solveig Vitanza (A) [10:26:29]: Krig, ustabile forsyninger av mat og energi og store klima- og miljøutfordringer preger hverdagen til millioner av mennesker verden over. Mer enn noen gang er det tydelig at en bærekraftig matproduksjon og et aktivt jordbruk i hele landet er grunnleggende for at vi skal kunne skape en trygg framtid for folk i Norge.

Jordbrukets samfunnsoppdrag er å sikre innbyggerne i Norge nok og trygg mat, produsert på norske naturressurser, men jordbruket består av vanlige folk, som også er bekymret for sin hverdagsøkonomi og hvordan de skal få driften til å gå rundt.

Landbruket har lenge hatt store utfordringer knyttet til for lav lønnsomhet. Klimaendringer – med stadig mer ekstremvær – gjør at det også er mer krevende å produsere mat. For Arbeiderpartiet og Senterpartiet har det derfor vært avgjørende å lage en konkret strategi for

økt selvforsyning. Målet er å øke selvforsyningen til 50 pst. innen 2030. Forutsetningen for å nå disse målene er å øke bøndenes inntekter. Derfor har regjeringen lagt fram en ambisiøs plan for opptrapping av inntektsmulighetene i jordbruket.

Ingen kan bestride det faktum at denne regjeringen gjennom de tre siste årene har styrket bevilgningene over jordbruksavtalen med omtrent 12 mrd. kr, eller 67 pst. Det viser med tydelighet en sterk prioritering av norsk landbruk fra Støre-regjeringen. Ingen andre sektorer har hatt en like sterk vekst. Denne satsingen har gitt betydelige forbedringer i resultatet per familieårsverk, til tross for den store kostnadsveksten vi har hatt i samme periode. Dette bidrar til trygghet for jordbruket i en usikker tid og er helt nødvendig for framtidstro og investeringsvilje for å øke selvforsyningen av mat.

Vi er ikke helt i mål. Vi skal fortsette å jobbe for å forbedre velferdsordningene i landbruket. Vi skal jobbe videre for en helhetlig matpolitikk som bidrar til et aktivt jordbruk og foredlingsindustri over hele landet. Vi skal også kutte utslippene i landbruket, og vi skal fortsette å jobbe for å forbedre dyrevelferden. Snart legger regjeringen fram den første dyrevelferdsmeldingen på lang tid.

For Arbeiderpartiet er norsk matproduksjon en bærebjelke for beredskap og trygghet for det norske folk, og vi skal fortsette å sikre framtidstro og optimisme i norsk landbruk.

Hårek Elvenes (H) [10:29:39]: Sett i lys av de krevende oppgavene som ligger foran på det forsvarspolitiske feltet, må jeg si at jeg er en smule overrasket over at Arbeiderpartiet, ved representanten Foshaug, er så tilbakeskuende i sitt innlegg. Påtar man seg først oppgaven med å skrive historien, får man skrive den hele og fulle historien.

Faktum er at da Solberg-regjeringen inntok regjeringskontorene i 2013, satte man i gang en grundig undersøkelse av tingenes tilstand i Forsvaret. Konklusjonen var entydig. Hvis Forsvaret ikke ble styrket med betydelige bevilgninger raskt, ville Forsvaret gå inn i en styrt avvikling – for å sitere daværende forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen. Det ble også nedsatt et eksternt ekspertutvalg som kom til samme konklusjon. Faktum er at bevilgningene til Forsvaret under Solberg-perioden faktisk ble økt reelt med 38 pst. – i motsetning til perioden 2002–2013 under Stoltenberg, da bevilgningene reelt gikk ned med 3 pst. Dette finner man i gul bok, statsbudsjettet 2022.

Dette var kanskje grunnen til at tidligere generalsekretær i NATO, Jens Stoltenberg, under et besøk til utenriks- og forsvarskomiteen i forrige periode ga et velment og sympatisk råd. Han sa at det kanskje ikke var hans

forsvarspolitik under hans regjeringsperiode som skulle danne standarden og malen for den forsvarspolitikken som skulle føres framover.

Resultatene har også meldt seg i positiv forstand. I en melding til Stortinget fra 2022, Meld. St. 10 for 2021–2022, skrives det:

«Forsvarets operative evne er styrket gjennom en rekke satsinger i forsvarssektoren de siste årene. Det har vært helt nødvendig å øke tilgjengeligheten, reaksjonsevnen og utholdenheten til Forsvaret.»

I langtidsplanen skriver regjeringen:

«Retningen som tidligere planer har lagt opp til har gitt et godt utgangspunkt for styrkingen av Forsvaret.»

Slik er fasiten, men jeg synes ikke vi skal bruke så veldig mye tid på å se bakover. Vi står overfor svært krevende oppgaver når den vedtatte langtidsplanen nå skal realiseres. Husk at denne langtidsplanen ble utviklet i et samarbeid mellom regjering og opposisjon, gjennom en rekke møter før planen ble lagt fram. Dette er en plan som har betydelig risiko. Den er ambisiøs, og den krever knallharde prioriteringer fra Stortingets side. Det er oppgaven vi sammen skal løse – ikke å se tilbake og drive med en fortegnet historiefortelling.

Nils T. Bjørke hadde her teke over president-plassen.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [10:32:46]: Å sikre trygghet for landet og for innbyggerne er den aller viktigste oppgaven vi har i denne salen. I denne stortingsperioden har Norges trygghet og folks trygghet blitt utfordret hardere enn vi har vært vant til på lang tid. Vi preges alle av at vi lever i en mer urolig verden. Mange kjenner på uro og utrygghet for hva fremtiden vil bringe. Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har styrt trygt og stødig i en krevende tid, og nå ser det endelig ut til at vi har lysere tider i vente.

En ny sikkerhetspolitisk situasjon gjør at Norge må prioritere trygghet hjemme og ute høyere enn tidligere. Økt spenning i verden krever at vi bruker flere samfunnsressurser på forsvar og nasjonal beredskap. Uroen i verden viser seg ikke bare gjennom krig, men også gjennom mer kriminalitet. Både mer grenseoverskridende og organisert kriminalitet utfordrer oss, og regjeringen møter det med styrking av politiet, gjengpakker, tiltak mot ungdomskriminalitet og strengere kontroll på grensen med flere tollere og mer moderne utstyr for å stoppe smugling av våpen og narkotika.

Trygghet for folk innebærer også trygghet for inntekt, helse og velferdstjenester, trygghet for at politiet, ambulansen og brannvesenet kommer når man ringer, og at tiden det tar å få hjelp, er så kort som mulig – uansett hvor man bor. Innimellom kjenner vi alle behov for

noen å holde i hånden. Ofte er det kommunens oppgave å ta den jobben og være det sikkerhetsnettet som tar vare på oss gjennom livets ulike faser – et ansvar som stadig utvides med nye oppgaver og økte forventninger.

Mange er bekymret for kommunenes økonomi – jeg selv inkludert. Jeg er glad for og stolt av at Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering har styrket kommuneøkonomien betydelig, samtidig som vi nå omfordeler inntektene mellom kommunene på en bedre måte. Det er på høy tid. Under Solberg-regjeringen ble de økonomiske forskjellene mellom kommuner i Norge forsterket, og da særlig mellom skattesterke og skattesvake kommuner. Østfold-kommunene er blant de mest skattesvake kommunene i landet og vil få hele 348 mill. kr ekstra gjennom den omleggingen som er vedtatt for 2025. Det er bra, og det er helt nødvendig, men det er fortsatt behov for mer. Østfolds innbyggere har store sosioøkonomiske utfordringer og skårer nå lavest i landet på utdanningsnivå. Til gjengjeld topper vi statistikkene over arbeidsledighet og utenforskap. Det koster.

Det er en kjensgjerning at innbyggere med sosiale og økonomiske utfordringer gir kommunene større utgifter enn gjennomsnittet. Vi har fortsatt en jobb å gjøre for å sikre at kommuner med høye kostnader og sosiale utfordringer skal kunne yte likeverdige tjenester til sine innbyggere. Senterpartiet vil jobbe videre for en rettferdig fordeling av inntektene mellom kommuner. Det er det aller viktigste som må på plass for at vi skal vinne kampen mot utenforskapet og sikre trygge lokalsamfunn i alle deler av landet vårt.

Trine Lise Sundnes (A) [10:35:53]: Høyreblokken tror visst at om de bare sier noe ofte nok, blir det sant. Regjeringen struper kommunene, sier de, selv om min egen kommune, Oslo, beviselig får mer penger fra Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen enn fra den tidligere regjeringen med Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet, til tider i koalisjon.

Hva som er sant, ser jeg i min egen Høyre–Venstre-styrte kommune, støttet av Fremskrittspartiet gjennom en samarbeidsavtale. Byrådet her er i gang med et stortilt ran av arbeidsfolk som jobber i kommunen, for å få penger nok til å kutte skatt for dem med de mest verdifulle boligene. De privatiserer på skuldrene av alle som tar seg av våre sårbare innbyggere, eldre og dem som trenger ekstra oppfølging i hverdagen. Privatisering fører ofte til dårligere tjenester fordi anbudsdokumentene holder en dårlig kvalitet når det gjelder hva arbeidsfolk faktisk utfører i kommunens eller statens regi. Veien til dem som sitter med ansvaret, vanskeliggjøres gjennom kontraktklausuler. Ansatte må betale for privatiseringen gjennom dårligere lønns- og arbeidsvilkår. Deres tjenestepensjonsordning er en del av lønnen. Det er

ikke bare den store arbeiderbevegelsen i Norge som hevder det, EU-domstolen kom også til denne slutningen i den såkalte Barber-dommen i 1990. Det er hold i at tjenestepensjon er utsatt lønn. Nå skal altså høyreblokken i byen igjen ommøblere utstillingsvinduet i Oslo med høyrepolitikk. De starter med å sette ut fire sykehjem på anbud igjen: Uranienborghjemmet, Kantarelenhjemmet, Bjølsenhjemmet og Abildsøhjemmet.

Jeg er stolt av at dagens arbeiderpartiledede regjering, sammen med Senterpartiet, har lagt til rette for 150 000 nye arbeidsplasser, hvor åtte av ti er i privat sektor, men den veksten er altså ikke et resultat av privatisering – snarere tvert imot. Den veksten er et resultat av en politikk som øker norske virksomheters konkurransekraft her hjemme og overfor vårt viktigste eksportmarked, EU. Imens tillater høyresiden seg å grine på vegne av næringslivet. Det er i beste fall krokodilletårer. Det er mulig det er tårer fordi de ikke maktet å gjøre det samme selv i regjering.

Arbeiderpartiet står som garantist for en sterk offentlig sektor, trygge arbeidsplasser og en god balanse mellom offentlig og privat sektor. Det er tydelig at sosialdemokratiske løsninger er bra for næringslivet. Åtte av ti nye jobber her til lands i privat sektor kan ikke juges bort.

Ove Trellevik (H) [10:39:10]: Mykje av fokuset til regjeringsspartia er på meir velferd, og det er lite fokus på bedriftene og behova til næringslivet. Støre nemnde at bedriftene og næringslivet hadde eksportoverskot. Han nemnde ikkje at mykje av eksportoverskotet kjem av ei svak krone. Det er det meste av årsaka, spesielt langs kysten.

I september har eg reist langs heile kysten frå Kristiansund i nord til Haugesund i sør og besøkt ei rekkje bedrifter i området mitt. Det er ei stor bekymring der ute for ordretørke no når effektane av oljeskattepakken minkar. Prosjekta begynner å verta ferdige, men det er ingen nye prosjekt som kjem inn. Oljeskattepakken skulle vera ein brubyggjar mellom oljeøkonomien og den nye satsinga innanfor f.eks. havvind, men det lèt venta på seg. Fasiten er ordretørke, frustrasjon og bekymringar.

La meg nemna nokre konkrete saker som ville skapt vekst, framtidstru og utvikling om ikkje det var for politikken til regjeringa. I forhandlingar med SV har regjeringa trekt tre blokker for leiting etter olje og gass. 26. konsesjonsrunde kjem ikkje i det heile med denne regjeringa. Nye funn kunne bidratt til å halda fram med aktiviteten på verfta. Den ekstremt negative haldninga til Wisting-feltet frå regjeringa sin budsjettpartner SV bidrog til at prosjektet vart lagt i ein skuff. Regjeringa har halvert satsinga på havvind i Sørlege Nordsjø II, og heile

prosjektet med ikkje å ha kablar til resten av marknaden har skapt ei stor usikkerheit rundt havvindsatsinga til Noreg. Satsinga er altfor usikker. Samanstillinga av turbinane kjem mest sannsynleg til å skje hos eksisterande verdikjeder og på eksisterande areal i Danmark. Dette erfarer eg no langs kysten. Utsira Nord var tenkt til fleire industriutviklingskonsept for å modna fram dei beste konseptane på verfta langs kysten før storskalasatsing på flytande havvind. Regjeringa vil no satsa alt på eit lodd, og verftsmiljøa langs kysten fryktar det verste, nemleg at heile havvindsatsinga vil gje minimalt med ringverknader langs kysten.

Som følgje av regjeringas manglande evne til å få fart på kraftproduksjonen, har elektrifiseringa av sokkelen stoppa opp. Industripartnerskapet til regjeringa har havarert. Industrien står klar til å bidra med meir kraft, men det er heilt i det blå kor krafta skal koma frå. Elektrifiseringa av ferjer og båtar har stoppa opp, og summen av elektrifiseringsprosjekta kunne ha gjeve 37 000 årsverk totalt.

Høyre har òg føreslått ei miljøteknologiordning for havbruk. Me har eit nedtrekk på fleire milliardar i volum på havbrukssektoren på Vestlandet. Den nye miljøteknologiordninga som låg gryteklar frå Solberg-regjeringa, er etter tre år enno ikkje komen. (Presidenten klubbar.) Det kunne gjeve mange, mange nye industriarbeidsplassar langs kysten vår, om me hadde fått satsa på ny teknologi.

Presidenten [10:42:20]: Då er tida ute og vel så det.

Stein Erik Lauvås (A) [10:42:37]: Så langt i denne debatten er det ikke noe som tyder på at Høyre og Fremskrittspartiet har noen særlig troverdige svar på utfordringene innenfor verken næringspolitikken, arbeidsmarkedspolitikken, kraftpolitikken eller kommuneøkonomien, og heller ikke representanten Trelleviks innlegg endrer på det.

Det er også et påfallende ullent budskap fra høyresiden når det gjelder kommuneøkonomien og om Høyre og Fremskrittspartiet vil endre det nylig vedtatte inntektssystemet. For Østfolds kommuner, ikke minst bykommuner som Sarpsborg og Fredrikstad, var de endringene vi gjorde i inntektssystemet noe som også styrket økonomien i byene i Østfold. Det styrket selvsagt også økonomien i de øvrige Østfold-kommunene, som f.eks. i Indre Østfold og hjemme hos meg selv i Marker. Det var helt nødvendig.

Nå får vi et kutt i momsen på vann og avløp. Det er et grep som slår direkte inn i lommeboken til folk og bidrar til å redusere avgiftstrykket. For mitt eget hjemfylke, Østfold, og min egen hjemkommune, Marker, er dette momskuttet viktig. Vi, som resten av landet, står overfor tunge investeringer i spesielt avløpssaneringen, med

bygging av nye renseanlegg og nye rørgater, og det koster mye penger. Momskuttet vi nå innfører på vann og avløp, vil bidra til å dempe utgiftstrykket for innbyggere, og dette er god fordelingspolitikk som treffer presist.

Vi satser også friskt på flere tiltak for å få folk i arbeid – 690 mill. kr mer på å få folk over fra utenforskap og inn i arbeid. Det er ingen grunn til å legge skjul på at mitt eget hjemfylke, Østfold, har utfordringer med utenforskap. For mange fullfører ikke utdanningsløpet, og for mange står utenfor arbeidslivet. Å komme ut i arbeid og tjene egne penger, betale sin skatt og være en del av arbeidslivet og fellesskapet, er bra for alle parter, og det er en viktig satsing. Det er varmt velkomment i Østfoldsamfunnet at vi får dette til, og det er egentlig veldig synd at vi ikke får noe større heiarop fra høyresiden når dette nå foreslås. Arbeid for alle er fortsatt jobb nummer én.

Det kan virke som om høyresiden i norsk politikk nå er mer opptatt av å svartmale så mye som mulig heller enn å være en konstruktiv kraft i politikken. Jeg håper på mer positivitet fra opposisjonen når vi nå skal fortsette å løse de store utfordringene vi står overfor. Det handler om rettferdig fordeling, å bygge mer kraft og mer nett, vi må utvikle industrien på land, vi må utvikle olje- og gassnæringen, vi må få flere i jobb, og vi må sikre at Norge fortsatt er et trygt sted å bo.

Skal vi løse de store oppgavene som ligger foran oss, trenger vi mer fellesskap og rettferdig fordeling av ressursene vi råder over, ikke mindre. Store skattekutt til dem som har mest fra før, er ikke svaret, og det er synd at høyresiden ikke klarer å komme ut av rundkjøringen og faktisk bidra med noen andre konstruktive løsninger enn bare å kjøre på med mer til dem som har mest fra før. Det binder oss ikke sammen. Det skaper bare større forskjeller og mindre tillit.

Kathrine Kleveland (Sp) [10:45:53]: Sist søndag var det jubileumsgudstjeneste i kirken min. Hillestad kirke er 300 år. Det var jubelkor, biskop, ordfører, kakebord og gaver, for kirken er et felles møtepunkt for tro, kultur og bygdeliv. Vi har hatt poesigudstjeneste, kostymereenn i februar, historisk gudstjeneste der vi kom i klær fra ulike tidsperioder, og mye mer har skjedd og skal skje. Kirkebevaringsfondets 10 mrd. kr gir kirken jeg går i, 40 andre Vestfold-kirker og veldig mange andre kirker i hele Norge et sårt tiltrengt vedlikehold. Senterpartiet i regjering trygger land og kirke.

Partileder Trygve Slagsvold Vedum besøkte Eidsfoss barnehage i Holmestrand da alle barnehageplasser i Norge ble billigere 1. august. Ungene hadde lært sangen Slagsvold Vedum sang i tv-programmet Maskorama, og overskriften i Jarlsberg Avis ble «Se, det er pinnemannen!». En blid mamma fortalte hvor mye en tusenlapp

spart i måneden betyr da maksprisen ble 2 000 kr. Enkelte steder i landet ble det enda billigere, og i Finnmark ble det gratis. Økt barnetrygd, mer gratis SFO og økte foreldrepenger bidrar også til å lette levekostnadene for barnefamiliene. Senterpartiet i regjering trygger folks hverdagsøkonomi.

Regjeringen har gjenreist Husbanken ved å fornye samfunnsoppdraget og målgruppene og økt lånerammen med nesten 70 pst. Husbanken har fått utvidet nasjonal kunnskapsrolle og nasjonal fagrolle for leiemarkedet og blitt forsterket som faglig støttespiller for kommunene. I Larvik vil området Torstrand få 25 mill. kr over fem år i områdesatsing. Senterpartiet i regjering utvikler landet vårt.

I november er det 30 år siden folket sa nei til EU i folkeavstemming for andre gang. I Altingets meningsmåling i høst steg nei-andelen, og ja-andelen sank. Nordmenn vil ikke inn i EU. Senterpartiet har en aktiv EU- og EØS-politikk. Senterpartiet sier nei til EUs fjerde energimarkedspakke – hele pakken, inkludert fornybardirektivet. Senterpartiet i regjering trygger Norge.

Grete Wold (SV) [10:48:44]: Dette er det fjerde året jeg holder innlegg i denne debatten, og det slår meg at situasjonen rundt oss blir mørkere for hvert eneste år. Ei heller denne gangen er det håp og optimisme som preger nyhetsbildet, i hvert fall ikke om man leser utenriksnyhetene. Krig og konflikter rundt i verden medfører lidelse og ustabilitet, ustabilitet som truer grunnleggende verdier som demokrati, menneskerettigheter og internasjonalt samarbeid.

Nettopp derfor er det viktigere enn noen gang at vi står opp for det som bygger sterke fellesskap og små forskjeller. Nå er det tid for å sikre fundamentet for vårt demokrati, der ytringsfrihet og menneskerettigheter for alle ligger støtt. Da må vi tenke på generasjonene etter oss.

Våre barn og barnebarn må få en oppvekst der de lærer å verdsette fellesskapet og gjøres i stand til å bevare og utvikle det samfunnet de kommer til å arve av oss. Dessverre er dette skjørere enn vi liker å tenke på. Så hva må til for å videreføre et samfunn tuftet på demokrati, ytringsfrihet og like muligheter for alle?

For det første må en trygg barndom, med tillit til voksne og fellesskapet, ligge i bunn – en oppvekst der man blir sett og møtt ut fra egne behov, men også lærer å se andres behov. Det må være en barnehage der lek, mestring, regulering av følelser og opplevelsen av gleden i fellesskapet er grunnsteinen, der de møter andre små barn, barn med ulik bakgrunn, ulike forutsetninger og ulike begrensninger. Det skaper en forståelse for mangfoldet, betydningen av å lytte til andre og å ta vare på hverandre.

Deretter bærer det over i skole og SFO. Da er mestring og nysgjerrighet viktig for evnen til å se utover seg selv, kunne møte omverdenen med empati og lære seg å vise respekt for andres meninger. Skal dette skje, må det være god bemanning i barnehagen, slik at alle barn blir sett og hørt. Det er helt avgjørende.

I skolen er en kvalifisert lærer med et team av andre yrkesgrupper rundt seg bunnplanken vi ikke kan rokke ved.

Det å kunne velge utdanning etter lyst og evner, det å kunne studere til noe man vil jobbe med, og det å ha reelt sett like muligheter for å ta en utdanning, fungerer som en vaksine mot økende ulikhet i samfunnet. Skal det bevares, må vi ha en studiestøtte og studentboliger som gir alle mulighet til å velge.

Til slutt: Det at vi kan stole på forskningen når vi finner oss i en tid der fleip eller fakta er tatt til et helt nytt nivå, og at vi har en bred og fri forskning, er helt avgjørende. Det å kunne stole på at forskningen er uavhengig, ligger til grunn for et samfunn basert på tillit.

Konklusjonen er at vi aldri må nedprioritere satsingen på gode barnehager, gratis SFO, laget rundt elev og lærer, studentøkonomi eller fri, uavhengig forskning. Vårt demokrati avhenger av det.

Erlend Larsen (H) [10:51:57]: Det er rystende å følge krigen som foregår i Midtøsten. Akkurat nå foregår det harde kamper i Libanon. Det er et land Norge har hatt et nært forhold til. Mer enn 20 000 nordmenn tjenestegjorde i FNs fredsbevarende styrker i Sør-Libanon fra 1978 til 1998. Det er virkelig grunn til å spørre om FN har sviktet krigens ofre enda en gang. FN framstår som handlingslammet selv om verdenssamfunnet har 10 000 fredsbevarende soldater i Sør-Libanon. Man kan med rimelighet spørre om hva vi skal med FN-styrker, når de verken klarer å stoppe Hizbollah eller Israel.

I 2006 bombet Israel Sør-Libanon sønder og sammen i jakten på Hizbollah. I dette mangfoldige landet bor sjiamuslimer, sunnimuslimer, kristne og drusere i landsbyer tett ved hverandre. Etter krigen i 2006 lå Hizbollah nede, men de kom seg raskt på bena med god støtte fra Iran. De har hatt god tid til å forberede den neste krigen med Israel. Det ser ut til at verken FNs fredsbevarende styrker eller den libanesiske hæren har vært dem til heft eller bryderi alle disse årene. Hizbollah fikk holde på med sitt i for mange år. Dette måtte gå galt.

Det siste året var det aldri et spørsmål om Israel kom til å invadere Libanon, det var kun et spørsmål om når. Hvor var FN i denne tiden? Hva drev de fredsbevarende styrkene med?

På ny ser vi at israelerne angriper med full styrke. Angrepene synes å være mer målrettet mot Hizbollah enn i 2006, men krigen rammer sivile svært hardt.

Landsbyen Ebel es-Saqi, som mer enn 20 000 nordmenn har et nært forhold til, er bombet, til tross for at dette er en kristen-drusisk landsby. Det vil mer enn overraske meg om Hizbollah har noe av interesse i denne byen. Igjen er landsbyen fraflyttet, slik den var da de første norske FN-soldatene kom dit i 1978. Byen vokste og utviklet seg godt da norske FN-soldater beskyttet området. De som bor i landsbyen, ber nå på sine knær om støtte fra FN, fra Norge, fra en rettferdig verden.

Et verdenssamfunn som har sendt 10 000 soldater fra 46 land, og som ikke klarer å sette opp sikre korridorer eller områder hvor befolkningen kan være trygg, er et FN som har feilet. Dette er en fallitterklæring for FN. Det er mange som støtter israelernes rett til å leve i fred, det fortjener de – på samme måte som libaneserne fortjener et liv i fred.

Sveinung Rotevatn (V) [10:54:52]: Når det er trontaledebatt, vert det også fremja ein god del forslag, så eg har behov for å kome med ei stemmeforklaring frå Venstre til tre av forslaga.

Det første er forslag nr. 4, frå SV, om fiskeripolitikk. Fiskeripolitikken bør vere langsiktig. I vår behandla Stortinget kvotemeldinga. Då var det eit breitt fleirtal som samla seg om dei lange linjene og prioriteringane i fiskeripolitikken. Det er bygd på gode og grundige prosessar der Stortinget lytta til Fiskarlaget, LO, NHO og andre organisasjonar. Venstre er sjølvsagt ikkje framand for at det kan trengast nye tiltak for å avhjelpe den krevjande situasjonen mange lokalsamfunn i nord opplever, men då må vi sørgje for at vi tek alle partar med på råd først, bl.a. Fiskarlaget og LO, mfl. Eg kan ikkje sjå at det er gjort her, så vi kjem til å stemme imot forslag nr. 4.

Så til forslag nr. 19, frå Raudt: Det kjem Venstre til å stemme for – det handlar om saka for Den internasjonale domstolen og folkemordkonvensjonen – men då legg Venstre til grunn at intensjonen bak forslaget er å avklare Noregs syn på korleis folkemordkonvensjonen skal tolkast og brukast, tilsvarende det forslaget som vart fremja, og som vi stemte for, i forbindelse med Stortingets behandling av eit representantforslag frå Raudt i juni om same tema.

Til sist forslag nr. 24, frå Kristeleg Folkeparti, om aldersgrense på sosiale medium: Det vart omformulert av representanten Ulstein på talarstolen no i stad. Slik vi ser det no, er det eigentleg formulert meir eller mindre nøyaktig slik det også vart sagt i trontalen, nemleg:

«Regjeringen vil komme tilbake med forslag til en aldersgrense for bruk av sosiale medier.»

For Venstres del ønskjer vi også ein diskusjon om aldersgrense på sosiale medium velkomen, ikkje minst korleis det kan gjerast på ein trygg og personvernmessig sikker måte som varetek ulike omsyn, inkludert barns

rett til privatliv. Det signaliserte vi også då denne diskusjonen var oppe i samband med Kristeleg Folkepartis representantforslag i vår. No jobbar regjeringa med dette, så vi kjem ikkje til å stemme for forslaget, men avventar det regjeringa legg fram.

Liv Kari Eskeland (H) [10:57:13]: Me har no ein situasjon langs kysten vår som gjev fylkespolitikarane våre hovudbry. Det er innføring av gratis ferje til nokon av øysamfunna, som ikkje var heilt budde på konsekvensane dette ville medføre. Det er eit tiltak som i utgangspunktet skulle vera ei gladsak, men som har vorte eit skikkeleg problem. Tiltaket er innført utan konsekvensutgreiing, og det har oppstått utfordringar i kjølvatnet, som fylkeskommunane no er sette til å handtera. Dårleg materiell, fulle ferjer og ferjer som ikkje går, er i korte trekk problemstillingane. Næringstransporten kjem ikkje fram, dei fastbuande kjem seg ikkje heim eller på jobb, og turistane sit igjen med dårlege opplevingar, ettersom ferjene er fulle og mannskapet er slitne. Dette skjer samstundes som Sjøfartsdirektoratet har stramma kraftig inn på dispensasjonsretten til ferjerei-arlaga, noko som medfører at det har vore vanskeleg å få på plass ordningar ein kan einast om. Resultatet går ut over pendlarane våre.

Fylkeskommunane har sett på fleire løysingar, men får avslag på grått papir frå kommunalministeren. Prinsippet om gratis ferje trumfar det meste. Eg skulle ønska at me hadde ein litt meir pragmatisk og imøtekomande statsråd, som var med på å hjelpa politikarane med å finna løysingar i staden for å skyta dei ned.

Det er no heva over tvil at gratis ferjer er underfinansierte, og det fører eksempelvis til at det i Vestland er alle andre kollektivreisande som no må plukka opp denne rekninga. Det er lett å krevja gratis ferjer når ein kan skyva kostnadene over på andre. No betalar altså skattebetalarar og andre kollektivreisande for at tyske bobiluristar skal få reisa gratis i Noreg.

Den andre store jobben me må gjera, er å få utsleppsfrie ferjer og hurtigbåtar. Prisverdig nok står det i Hurdalsplattforma at ferjer og hurtigbåtar skal verta utsleppsfrie. Ferjene skal verta utsleppsfrie innan 2023 og hurtigbåtane innan 2025. Forslaga har no vore på høyring, og svaret frå næringa og fylka er tydeleg: Dette skal me få til, men det må på plass verkemiddel. Så vert det tyst frå regjeringa. Manglande verkemiddel gjer at fylkeskommunane no etterspør fossilfrie hurtigbåtar og ferjer, og desse skal gå dei neste 10–15 åra.

I Høgre er me opptekne av å nå klimamåla, og me veit at staten må vera sterkt inne for å bidra på området. Difor har me vore tydelege på at me må bidra der me kan. Dette kan få opp ein industri, skapa arbeidsplassar

for framtida og bidra til at miljøverstingane våre, nemlig hurtigbåtar og ferjer, kan få ned utsleppa sine.

Åse Kristina Heien (SV) [11:00:35]: Vi har fått Østfold tilbake, og det har vi i SV kjempet for og er veldig glad for. Østfold er mangfoldig næringsliv, industri, jordbruk, natur, kultur og ikke minst engasjerte folk, for å nevne noe, men Østfold er også levekårsutsatt og sliter med utenforskap.

Ute i kommuner og fylkeskommuner jobbes det iherdig med å lande budsjettene for 2025, og jeg tror aldri det har vært en mer krevende øvelse enn nå. Østfold fylkeskommune må kutte 300 mill. kr de nærmeste årene. I den nye inntektsmodellen får Østfold fylkeskommune 23 pst. mindre enn snittet for fylkeskommunene og kommer dårligere ut enn gamle Østfold. Hadde fylket fått snittet av det norske kommuner får, ville det utgjort over 1 mrd. kr mer. Det er mye velferd. Istedenfor skal det kuttes, og det rammer kollektivtransport og skole hardest – de videregående skolene. Det jobbes på spreng i Østfold fylkeskommune for å gjennomgå hvor det kan spares inn før budsjettet skal landes i slutten av året. Hva skal det kuttes i – skolebygg, utdanningstilbud eller skoleskyss?

Andelen som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt, er høyere i Østfold enn i landet som helhet. Folkehelseinstituttet har sammenlignet høyere utdanning, inntekt og helse i landets fylker. Østfold skårer lavt på samtlige punkter. I tillegg er det høy arbeidsledighet. En seniorforsker i FHI beskriver at det er mer fattigdom i Østfold, flere som er utenfor arbeidslivet, og lavere utdanningsnivå. Fylket ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det gjelder fullført videregående utdanning. Likevel må det kuttes i utdanningstilbudet i Østfold. Det er ganske ufattelig i et fylke som har jobbet fram et variert utdanningstilbud for å inkludere enda flere og hindre utenforskap. Nå tar vi et stort steg tilbake. Det vil koste mye for den enkelte, men vil også koste oss mye samfunnsøkonomisk framover.

SV styrker konsekvent kommunesektoren i sine alternative budsjetter. Dette er mulig fordi vi prioriterer velferd framfor skattekutt til dem som har mest fra før. Med SVs kommuneøkonomi vil kommunene dermed få et større handlingsrom enn i dag. SV forventer også at regjeringen prioriterer å styrke norske kommuner og fylkeskommuner framover og videreutvikler et rettferdig inntektssystem. Det er viktigere enn noen gang for vår felles velferd.

Geir Inge Lien (Sp) [11:03:56]: Møre og Romsdal, der eg kjem frå, er eit av dei viktigaste industri- og eksportfylka i landet vårt. Arbeidskleda er av det praktiske slaget, langt vekk frå embetsverkets finklede. Verdia-

ne som vert skapte i regionen, er med på å finansiere landets velferd.

Ei desentralisert busetjing er viktig for eit fylke som lever av primærnæring og industri, og vi treng dei kloke hovuda i heile fylket. Akkurat derfor har Senterpartiet i regjering prioritert billegare barnehage og SFO, avskrivning av studielån i 17 av kommunane våre og halverte flyprisar frå Ørsta-Volda lufthamn, Hovden, som eksempel på senking av nødvendige utgifter.

Eg reagerer veldig når representanten Liv Kari Eske-land no er oppe og snakkar ned gratis ferje. Eg er så glad for at vi har ein statsråd som står beinkløyvd på kor viktig dette er for folk og næringsliv ute i distrikta. I Møre og Romsdal har vi bedrifter som sparar opp til fleire millionar kroner i ferjeutgifter, og kan få verte med på å realisere ein velstandsauke.

Langtidsplanen for Forsvaret utløyser store investeringsbehov som igjen vil bety auka aktivitet for næringslivet langs kysten, både innan verftsindustrien og for leverandørindustrien. Vi har òg sikra oppstart av Veibustkrysset, eit prosjekt Framstegspartiet – med samferdselsministeren frå Møre og Romsdal – tok ut av Bypakke Ålesund. No startar vi det opp.

Med Senterpartiet i regjering har reising vorte billigare og enklare, og det har vorte meir attraktivt å busetje seg utanfor bykjernen. Med større og meir attraktive bu- og arbeidsmarknadsregionar vert Møre og Romsdal litt mindre, og det vert enklare å leve det gode liv i heile fylket. I år vert den ekstra arbeidsgjevaravgifta avvikla, og vi vidarefører ei differensiering av arbeidsgjevaravgifta som gjer det endå meir attraktivt å drive med næringsliv i distrikta.

Likevel skal vi ikkje kvile på laurbæra. Eg kjem til å jobbe vidare for at vi skal få til ein verdsetjingsrabatt på arbeidande kapital, at vi skal styrke kommuneøkonomien, og at vi skal satse endå meir på vegbygging og vegvedlikehald. Eg skal jobbe for at dei resterande vegprosjekta i NTP-en vert realiserte raskt og effektivt, og eg skal jobbe for å binde saman fylket på ein god måte, som kjem både næringslivet og folk til gode.

Møre og Romsdal treng eit parti og ei regjering som trur på heile fylket og heile landet, og det gjer vi i Senterpartiet.

Emilie Schäffer (H) [11:07:11]: I mange innlegg har vi hørt regjeringen og representanter i denne sal skryte av eget parti og regjeringens innsats. Det er på sin plass nå å fortelle om realitetene, slik de framstår i kommunene.

Som kommunepolitiker i Skien i Telemark føler vi mange av regjeringens reverseringer på kroppen. Skien har en rekke av de samme utfordringene som storbyene i Norge, og regjeringens reverseringer og kamp mot

framtidsrettede reformer har dessverre forsterket mange av disse problemene. Jeg vil trekke fram mangelen på akutt plasser i barnevernet.

I sin iver etter å fjerne private aktører fra barnevernet har mange private plasser blitt nedlagt, og man har altså brukt 430 mill. kr i et forsøk på å erstatte dem. Det har resultert i noen få ekstra plasser. I mangel på institusjonsplasser plasseres barn i fengsel. I mai 2023 slo barnevernsvakter landet over alarm om at barn i krise plasseres på hotellrom og i fengsel i mangel på institusjonsplasser hos barnevernet. To måneder senere var situasjonen enda verre. Ett år senere er det fremdeles nasjonal plassmangel på barnevernets institusjoner.

Tilbudene finnes, plasser står tomme, men av politiske og ideologiske grunner ønsker ikke regjeringen å bruke de private plassene, dette i en tid med økende ungdomskriminalitet og større behov for hjelpetiltak, som institusjoner. Det er sterkt beklagelig. Tallene viser at barn under 18 år blir oftere varetaktsfengslet. På grunn av kapasitetsproblemer brytes plikten til å hjelpe sårbare barn i tide, og Bufdir meldte for få måneder siden at de ikke har klart å levere forsvarlige tiltak til 86 barn innen rimelig tid. Dette knyttes direkte til regjeringens politikk.

Tilbake i Grenland kunne vi i lokalavisen denne uken lese om en 17 år gammel gutt med rans-, volds-, trussel- og narkotikasaker på seg. I mangel på akuttplass ble han tidligere i år plassert på hoteller rundt omkring. Deretter måtte barnevernet leie leilighet ham, men det endte med nye, alvorlige lovbrudd.

Unge og barn med store atferdsproblemer blir satt på gaten fordi det statlige barnevernet ikke klarer å skaffe institusjonsplasser til dem. Barn har aldri hatt så dårlig rettssikkerhet og tilbud om hjelp og omsorg som nå, og barnevernstjenesten må leie leilighet og hotellrom for ungdom når Bufetat ikke har klart å overholde bi-standsplikten. Dette er ikke til barnets beste.

Denne kampen mot ideelle og private aktører innen helse og barnevern har gitt innbyggerne et dårligere tilbud. Min bekymring gjelder alle liv som settes på vent eller ødelegges. Høyre ønsker å ta i bruk alle gode krefter, også de private og ideelle. Vi trenger en politikk som forebygger og verner om de svakeste. Noe annet er kostbart for samfunnet og ikke minst for dem som rammes.

Morten Stordalen (FrP) [11:10:20]: Trontalen signaliserer regjeringens hovedlinjer og politiske prioriteringer for det kommende året. Når vi kommer til området samferdsel, er det dessverre nok en gang et nedprioritert område. La meg sitere fra trontalen:

«Regjeringen vil i statsbudsjettet legge frem en plan som vil vise hvordan Norge skal nå klimamålene i 2030.»

Det var alt om hva dagens regjering ser som det viktigste innenfor samferdselsfeltet det kommende året.

I budsjettdebatten for samferdselsbudsjettet 2023 uttalte daværende komitéleder Erling Sande fra Senterpartiet følgende om veivedlikehold:

«Det er videre viktig at vi i tider der vi må halde att på pengebruken, skjermer løyvingane til drift og vedlikehold av vegane våre. Dette er viktig – at vi tek vare på det vi har. Jo lenger eit etterslep på dette området blir, jo dyrare vil oppryddinga bli.»

Dette samsvarer fint lite med de budsjettlekkasjene vi foreløpig har sett. Regjeringen følger ikke opp sin egen nasjonale transportplan knyttet til fylkesveisatsing, som skulle ta bedre vare på veiene vi har. I neste års budsjett bevilges under halvparten av hva de selv lovte. Enda verre er det at samferdselsministeren og regjeringspartienes representanter sier at de nå har levert på hva de har lovet. Nei, det er ikke riktig. Dette betyr at forfallet fortsatt øker på disse veiene, og at statsråd Erling Sande får rett i sine tidligere uttalelser som komitéleder om at oppryddingen etter denne nedprioriteringen vil bli dyrere.

Det er flere viktige omtaler jeg savner i trontalen, som absolutt burde stått der. La meg beskrive det slik det ville ha vært dersom Fremskrittspartiet hadde skrevet den delen av trontalen som omhandler samferdselssektoren:

Gode, effektive samferdselsårer bygger landet sammen mellom by og bygd. Det øker tryggheten for folk, og øker konkurranseevnen for næringsliv i det ganske land.

I tillegg står det altså ikke et eneste ord om at nye øst-vest-akser må prioriteres enda tydeligere etter Sverige og Finlands inntreden i NATO, noe som også utfordrer samferdselssektoren. Dette gjelder både jernbane og vei, som er helt avgjørende for å levere på NATO-oppgavet. Forsvaret har vært tydelig på hvor viktig det er med jernbane i nord for å frakte både materiell og personell. Da er det trist at heller ikke dette er viktig nok til å få en tekstformulering i årets trontale fra regjeringen.

Dersom Fremskrittspartiet hadde skrevet den delen av trontalen som omhandler samferdselssektoren, ville det ha stått noe sånt: Krigen nær oss og Sverige og Finlands inntreden i NATO utfordrer oss til å prioritere helt nytt, etter Forsvarets behov.

La meg sitere lederen av totalberedskapskommisjonen: «Nå er det alvor.» Ja, derfor savner jeg dette som ikke er nevnt med ett eneste ord under temaet samferdsel. Jeg håper Stortinget finner sammen i høst og sørger for at vi prioriterer nettopp beredskapen, som er vår forsikringspremie.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:13:35]: Brukerstyrt personlig assistanse, BPA, er helt grunnleggende og avgjørende for at mange mennesker med funksjons-

nedsettelser skal kunne leve et godt, vanlig liv så langt det er mulig.

Petter er en student på 22 år som sitter i rullestol. Han er helt avhengig av å ha med seg en assistent når han skal til universitetet, ut med venner eller delta i samfunnslivet generelt. Etter sommeren har Petter fått redusert antall timer kommunen har innvilget BPA, til tross for at behovet for BPA ikke har blitt mindre – snarere tvert imot. Kommunen Petter bor i, har ansatt en ny rådgiver. Petter opplever at den nye rådgiveren bruker helt andre parametere til å beregne antall timer enn den forrige. Han føler også at rådgiveren ikke har hatt tid til å bli godt nok kjent med ham og hans behov. Petter opplever at rådgiveren heller ikke forstår forskjellen mellom BPA og hjemmetjenestene så godt som den burde.

Familien til Petter har bedt om ekstra timer BPA for å kunne få avlastning i helgene, men de har fått avslag. Det betyr at en av foreldrene må være hjemme for å bistå Petter hver helg. Petter er altså en voksen gutt og vil leve livet sitt uten altfor mye innblanding fra mor og far. Dette sliter også på foreldrenes livskvalitet.

Historien til Petter er dessverre ikke unik. Over hele landet er det familier og personer som opplever at de ikke får den hjelpen de trenger, eller de timene med assistanse det er behov for, for å kunne leve et vanlig liv.

Høyre mener at BPA er et likestillingstiltak, ikke et helsetiltak, og at BPA skal gi brukeren mulighet til å leve et så selvstendig liv som overhodet mulig. Det å få nok timer med BPA vil også bidra til at flere kan bo hjemme lenger, og at de ikke vil ha behov for å flytte inn på institusjon. Det er bra både for kommuneøkonomien og spesielt for den enkelte brukeren.

For å få BPA-ordningen til å fungere bedre, er det en forutsetning at de som jobber med det i kommunene, har den kompetansen de trenger. Det skal ikke spille noen rolle hvilken kommune man velger å bosette seg i, for man skal ha krav på de samme tjenestene uansett hvor i landet man bor. Det er på høy tid å ta BPA på alvor og sikre et verdig liv for alle.

Terje Halleland (FrP) [11:16:23]: Debatten så langt har vel vist oss at regjeringen er betydelig bedre på å beskrive problemene i samfunnet rundt oss enn den har vært til å løse dem. Innenfor energi- og klimaområdet har situasjonen gått fra å være krevende til å bli svært så kritisk. Vi trenger store mengder med ny kraft, vi trenger mer nett, men regjeringen klarer ikke å levere selv på prosjekter som er gryteklare.

Når det gjelder kraftnettet, er det tiltak som raskt kunne bedret situasjonen, men prosessene tar så altfor lang tid. På klimaområdet går snart den siste hånden fra partilederne våre ned når det gjelder hvem som fremdeles har tro på at vi skal nå klimamålene.

Som leverandør av olje og gass sikrer Norge Europa tilgang til energi. Vi gir EU muligheter til å nå klimamålene sine, samtidig som Norge som nasjon tjener penger på det. Framover ønsker EU å fortsette dette arbeidet, men da gjennom blått hydrogen og lagring av CO₂ på norsk sokkel. Dette har blitt rene statusprosjekter å gjennomføre for regjeringen. Grønt industriløft og tettere samarbeid med EU skal gi oss grønne norske arbeidsplasser, sier regjeringen på inn- og utpust, og de har vist at de er villige til å bruke mye skattepenger på disse områdene.

Hva er det som skjer nå? Nå begynner det altså å rakne. Nå vraker både Equinor og Shell satsingen på eksport av blått hydrogen. Samtidig kan vi havne i en situasjon hvor norsk sokkel ikke blir anerkjent som et lagringsalternativ for CO₂ fra EU.

På tyskernes vandring fra drømmer til realisme klarer likevel ikke regjeringen å etablere en forutsigbarhet for aktørene i samarbeidet med EU. Regjeringen har tydeligvis ikke den nødvendige viljen og interessen fra EU til å finne løsninger med Norge. Jeg sliter med å se at dette bærer frukter.

På et annet område har regjeringen en mulighet til å gjøre ting bedre. Maritim sektor er nå blitt innlemmet i europeisk kvotemarked, og sektoren kommer til å betale inn flere milliarder kroner årlig for klimavoter som etter litt fram og tilbake kommer til å havne som inntekter til den norske stat. Her kan regjeringen sikre næringen forutsigbarhet og øremerke disse midlene til en fondsordning – etablere ordninger som fører til en omstilling til miljøvennlig drivstoff gjennom disse midlene. Norge er i dag en ledende sjøfartsnasjon. Med en slik ordning kunne vi klart å sikre at vi også forble det i framtiden.

Solveig Vestenfor (A) [11:19:29]: Det var ein gong ei lita bygd oppe i «dalom» som hadde nokon driftige eldsjeler. Dei starta ein sjuke- og fødeheim, og det er det me i dag kjenner som Hallingdal sjukestugu. Sjukestugua i Ål har blitt ein pilot, eit flaggskip innan samhandlingsreforma. Samarbeidet med sjukehuset på Ringerike og Vestre Viken helseføretak gjer at Hallingdal, der fem av seks kommunar tilhøyrrer sentralitetsklasse 5, likevel kan måle seg med dei fremste i landet. Sjukestugua har 20 senger, der kommunane og helseføretaket betalar for ti senger kvar, og det er kvalitet i alle ledd, med dyktige fagfolk.

På grunn av samarbeidet med sjukehus og føretak er Hallingdal sjukestugu blant dei fremste i landet, med topp moderne helseteknologi, og med tilbod om CT-undersøking 24/7, fordi ambulansepersoneell er opplærde til å betene maskina, med overvaking og assistanse frå Ringerike. Sjukestugua har dialyse, kreftbehandling,

røntgendiagnostikk, altså kunstig intelligens, for å nemne noko. Dette er altså midt i dalstroka innfor. Spesialistane kjem oppover frå Ringerike og behandlar pasientane på Ål, i staden for at alle som treng helsehjelp, reiser nedover. Dette er god samfunnsøkonomi, og ventetida går ned.

For helseberedskapen i Noreg betyr lokale sjukehusenester mykje. Det løner seg å desentralisere det ein kan, og sentralisere der ein må. Det handlar om helsekvalitet, at han er god og forsvarleg, og det handlar om livskvalitet, om at familie og vener kan ha kortare reise for å besøke deg. Like viktig: Det handlar om beredskap i krisetid.

Mange distrikt i Noreg har mange tilreisande. Under ekstremvêret Hans blei det herja kraftig i Hallingdal. Vegar blei stengde, infrastrukturen brøyt saman, det var skred og flaum, og fleire blei skadde. Me fekk god hjelp frå nasjonale helseteam, av statsforvaltar og innsatspoliti, men då blei Hallingdal ei øy, som Stein Torleif Bjella seier. Det at sjukestugua var der – med senger, utstyr og fagfolk døgnet rundt – gjorde at helseberedskapen blei vareteken, og at dei som blei verande, med eller mot si vilje, var trygge. Det var ei viktig forsikring for oss som skulle leie kommunen gjennom krisa.

Me lever i ei uroleg tid. Framtida kjenner ingen, og helseberedskapen trengst i både byar og distrikt. Det var tre viktige bodskap helseminister Vestre fekk då han besøkte Ål i september, og dei er det viktig at også Stortinget høyrer:

- Helse-Noreg treng eit felles journalsystem for heile landet.
- Det trengst ein betre finansieringsmodell.
- Lokale helsesenter, som Hallingdal sjukestugu, bør bli pilotar for såkalla «hospital at home» og digitale helsetenester.

Hans Inge Myrvold (Sp) [11:22:47]: Det har vore sær s interessent å følgja denne trontaledebatten. Som tidlegare ordførar i ein distriktkommune har det vore særskilt interessent å lytta til opposisjonen sin karakteristikk av dei mange distriktstiltaka denne regjeringa har valt å prioritera høgt. Det gjeld t.d. halvering av ferjeprisane og gratis ferje, sletting av studiegjeld for innbyggjarar busette i sentralitetsklasse 5 og 6, og ikkje minst halvering av barnehageprisane i det same området.

I min heimkommune, Kvinnherad, har dei folkevalde frå alle parti omfamna desse ordningane. Med ordførar frå Høgre har eit samla kommunestyre no vorte så inspirert av ei regjering som ser, lyttar og kjem med distriktssretta verkemiddel, at dei lokalt har bidrege til å setja prisen endå eit hakk lågare. Kvifor kan dei bidra slik? Jo, fordi med denne regjeringa har omfordeling av inn-

tekter og auka overføringar frå stat til kommune knytte til naturressursane våre vorte ein realitet.

Sjølv om kommuneøkonomien no er under sterkt press grunna høg rente og prisvekst, har denne regjeringa skapa ein ny optimisme og eit grunnlag for å utvikla distrikta – ikkje avvika kommunar og viktige tenester for innbyggjarar for å etterkoma effektiviseringspolitikken til høgresida.

NRK omtala i ein reportasje for kort tid sidan barnehagetilbodet i mi nabobygd, Ølve i Kvinnherad. Barnehagen der hadde for få år sidan berre tre barn att. I mi tid som ordførar lytta me godt til bygda og bygdene ikring om viktigheita av å bevara tilbodet. Eg vert difor så inderleg glad når NRK i desse dagar, frå sitt distriktskontor på Stord, kan formidla at barnehagen no er stappfull av glade, energirike og flotte barn. Bygda opplever tilflytting og ein generasjon som flyttar heim att til bygda si. Mange av dei legg m.a. vekt på eit godt og trygt bu- og oppvekstmiljø.

Næringsliv, innbyggjarar og folkevalde i distrikta ser no ein politikk som dannar grunnlag for utvikling og ikkje avvikling. Dette er ei retning eg og Senterpartiet har jobba lenge og målretta med i denne stortingsperioden, men som berre var å drøyma om tidlegare, under Solberg-regjeringa. Eg vonar Høgre og deira samarbeidspartnarar snart kan synleggjera for innbyggjarane kva for nokre av desse distriktsretta verkemidla dei kjem til å avvika, om dei – mot det ein skulle venta – på ny skulle få makt. Distrikts-Noreg treng rom for utvikling, og det har så til dei grader Støre-regjeringa gjort greie for.

Guro Angell Gimse (H) [11:25:57]: Trygve Bratteli er ofte sitert på følgende: «Vi forsto tiden vi levde i og ga svar folket trodde på.» Kanskje er setningen litt forslitt, men det er det det handler om i dag også.

Vi står overfor enorme utfordringer. Alle i denne salen kjenner utfordringsbildet: demografiutfordringer, klima- og naturutfordringer, stormaktsrivalisering og krig i Europa og verden. Ikke alt rår vi over selv, men vi kan som svar til folket styrke våre såkalte komparative fortrinn. Og hva er de? Jo, bl.a. kunnskapen og kompetansen og teknologien vi utvikler både i bedriftene våre og i forsknings- og utdanningsinstitusjonene. Vi har også en kultur hvor samarbeid råder. Dette har gjort at bedrifter har kunnet hente hjem produksjon, og vi har faktisk vært konkurransedyktige sammenliknet med lavkostland. Det er de smarte hodene som er vårt konkurransefortrinn, det er gullet vårt, og bruker vi dem, får vi til den omstillingen vi må inn i.

I Trøndelag vil Aker Solutions i Verdal forandre olje- og gassindustrien og har tatt det første skrittet. De har nå utviklet en sensasjonell produksjonslinje for sandblå-

sing, sveising og maling ved hjelp av robotisering og kunstig intelligens. Antall produksjonsdager er redusert fra 500 til 26 dager – ja, presidenten hørte riktig: fra 500 til 26 dager. Dette har vært mulig på grunn av super-smarte folk i Aker Solutions og samarbeid på tvers med forskning, fagarbeidere, sivilingeniører og andre, og nå kan faktisk offshore vind bli lønnsomt.

Vi har mange gode eksempler på hva vi kan få til med de kloke hodene våre, men vi har ikke tatt ut potensialet ennå. 60 pst. av NHO-bedriftene sier at de sliter med å skaffe kompetent arbeidskraft, og Abelia's omstillingsbarometer sier at Norge ikke har den høykompetente arbeidskraften vi trenger for å omstille oss, og at vi er for dårlige til å bruke muliggjørende teknologier. Derfor bør regjeringen satse enda mer på næringsrettet forskning.

Norske bedrifter har behov for en forskningspartner for å greie omstillingen. Mange har ikke forskningsavdelinger selv. Spesielt dreier det seg om små og mellomstore bedrifter, som også kontinuerlig må omstille seg. Det er vel og bra at regjeringen satser på et industriløft, men det løftet får vi ikke til om man ikke også satser på forskning, og forskningen må kobles til næringspolitikken. La meg igjen vise til Brattelis ord om å forstå hva som er problemet, og gi svar til folket: Styrking av næringsrettet forskning er ett av svarene.

Emma Lind (V) [11:29:14]: Den 4. oktober er dyrenes dag, så jeg vil starte med å gratulere alle med denne dagen. Det er en merkedag for alle som engasjerer seg på dyrs vegne verden over. Hva hadde vel vært mer passende enn å markere denne dagen med å vise til en framoverlent, ambisiøs dyrevelferdsmelding, som både befester dyrs egenverdi og sikrer at alle dyr behandles med respekt, og at det tas hensyn til deres naturlige atferd og behov? La det være helt klart: Vi trenger både bedre lovverk og konkrete tiltak for å beskytte dyrene våre, det være seg i produksjon, ute i naturen eller hjemme i stuen.

I dag blir dyr ofte vurdert som eiendom når det utføres ulovlige handlinger mot dem. Domstolene har hevet straffnivået i saker om dyremishandling, men fortsatt dømmes man etter straffelovens bestemmelser om skadeverk på annen persons eiendom.

For Venstre er det prinsipielt viktig at dyrs egenverdi slås fast i straffeloven. Det må komme tydelig fram at dyr ikke er ting, og at vold mot dyr er mer alvorlig enn skadeverk. Dyrs egenverdi må klarere fram i norsk lov, men skal vi få dette til, må vi også være villig til å gjøre endringer, og vi må faktisk gjøre noe.

Hver gang Venstre har utfordret dagens regjering på dyrenes sak, får vi høre at det vil bli vurdert i forbindelse med den varslede dyrevelferdsmeldingen. Det kan ikke

være sånn at vi må vente med alle saker som kan bedre velferden for dyr, fordi regjeringen ikke klarer å bli ferdig med en melding.

Venstre la fram forslag om en egen dyrevelferdsmelding, som ble behandlet på Stortinget i februar 2022. Et stort flertall ba regjeringen om å framskynde arbeidet, med en frist innen sommeren 2023, men regjeringen startet ikke prosessen før rett før sommerferien samme år. I statsbudsjettet for 2023 ble det så klart at regjeringen ville utsette denne meldingen til 2024, og landbruksministeren kunne i går fortelle oss at meldingen kommer i løpet av høsten. Det betyr at ingenting blir vedtatt og iverksatt før tidligst 2025. Regjeringen har dermed ignorert stortingsflertallets ønske fra 2022 om framleggelse av denne meldingen i 2023 og skyver den stadig foran seg, samtidig som de konsekvent stemmer ned alle forslag til forbedringer. Det viser en mangel på vilje til å prioritere dyrevelferd, og det er i hvert fall ikke noe å feire på en dag som denne.

Vi kan ikke fortsette å vente mens dyr lider, og Venstre håper at et bredt flertall vil være med på å sikre at vi til neste år i hvert fall kan markere denne dagen med et nytt og forbedret rammeverk, akkurat slik dyrene våre fortjener.

André N. Skjelstad (V) [11:32:11]: Statsministeren var opptatt av hvordan vi skal bygge velferdsstaten framover. Det er vel strengt tatt noe vi alle i denne salen er opptatt av. I mange sektorer er utfordringen å kunne få tak i nok arbeidskraft. Skal vi utvikle velferdsstaten framover, er vi også nødt til å utvikle infrastruktur, både i luften, til sjøs og ikke minst til lands.

Det er også nødvendig at vi kan få effektivisert tilgangen vår til strøm med hensyn til nye energikilder. Skal vi videreutvikle Norge, er det helt nødvendig at vi tør å tenke nytt. Det vil si at når industriklynger produserer kraft gjennom solceller på sine tak – som f.eks. Sal-Mar i Malm i Steinkjer – eller andre energitiltak, må det også kunne brukes på de aktuelle næringsområdene uten at det stanger mot et byråkrati og et regelverk som stenger for nettopp det. For å kunne omstille Norge til en grønnere retning trengs det mer kraft, men det går for seint.

Da dagens regjering tiltrådte, sa de at kommuneøkonomien skulle skinne. Jeg har 28 års erfaring fra kommunepolitikken. Situasjonen i dag er at vi har en veldig anstrengt kommuneøkonomi rundt omkring. Det er mange som nærmer seg ROBEK-spøkelset mer enn noen gang, noe jeg knapt har opplevd i min tid som kommunepolitiker. Dette er ikke helt i samsvar med det statsministeren sa om å ta velferdsstaten framover, for det er nettopp i kommunene at vi først og fremst leverer de tjenestene til innbyggerne. Derfor er det også nødt til

å tenkes nytt om hvordan man rigger det framover. Det er klart det er et varsko til oss alle når det er så mange kommuner som nå tenderer mot ROBEK.

Jeg synes kanskje også dette rundt beredskap i stort var litt mangelfullt. Beredskap rundt Forsvaret dekkes godt, men den sivile beredskapen tas opp i mindre grad: tilfluktsrom, hvordan vi skal lære å leve med en aggressor på grensen vår, som Finland og Baltikum har levd med lenge. Dette er noe jeg synes regjeringen i større grad er nødt til å ta tak i, nettopp å kunne lære å leve som Finland har gjort i hele etterkrigstiden og fram til de ble NATO-medlem. Jeg tror Norge har noe å lære av det, for det er i det sivile liv det leves, og beredskapen er også vesentlig der.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:35:28]: I trontalen blei det streka under at Noreg vil mangle arbeidskraft framover. Det gjeld faktisk heile Europa. Kommunalkomiteen var nyleg på besøk i Italia, med migrasjon og asyl- og flyktningpolitikk som tema, og møtte ordføreren på Lampedusa. Italia har teke eit stort ansvar for båtflyktningar, og øya på berre 20 km², med 6 000 innbyggjarar, var bergingshamn for 100 000 båtflyktningar i 2023. Han etterlyste meir byrdefordeling og systematisk arbeid for flyktningar og migrantar, og dessutan samarbeid internasjonalt om lovlege fluktruter for å stanse utnytting og menneskehandel og dei mange drukningane i Middelhavet. Italia har vedteke at landet skal ta imot 450 000 arbeidsmigrantar dei komande åra.

Ein ting er sikkert: Vi kan ikkje sjå på at ungar og familiar druknar i Middelhavet og barn og familiar blir drepne på Gaza, i Sudan eller i Ukraina, utan å gjere det vi kan for å hjelpe. Vi kan heller ikkje vere med og legitimere ein «push back»-politikk som ser gjennom fingrane med ein praksis som brukar tortur, valdtekt og mishandling som eit verktøy for å avskrekke folk frå å kome, slik det skjer i nordafrikanske land som Tunisia.

Først og fremst må vi hjelpe folk der dei er, gjennom bistand, FNs humanitære innsats og flyktningarbeid. Noreg har ei viktig rolle med å sjå til at dette arbeidet blir styrkt i tida som kjem, for at folk skal kunne vere i stand til å greie seg. Høgresida her heime leiar an med stadige innstrammingar på flyktning- og asylfeltet. Eg er redd for at om vi går for langt i den retninga, vil vi hauste utanforskap, dårleg integrering og fattigdom, som igjen vil leggje grunnlaget for framvekst av rasistiske haldningar, ekstremisme og kriminelle nettverk som utnyttar unge menneske med lite framtidstru.

Vi må slutte å bruke ressursane på gamle saker og rive beina vekk under unge som har teke utdanning, er i full jobb og har levd nesten heile livet i Noreg, og som ikkje har noko anna ynske enn å få vere ein del av sam-

funnet – unge som misser opphaldsløyet på grunn av små feilopplysninger foreldre og besteforeldre kan ha gjeve. Vi må slutte å rive beina vekk under disse, for vi trenger denne arbeidskrafta, og vi trenger at dei deltek. Vi må ta vare på dei norske verdiane som mellom anna folkeeventyra formidlar med Askeladden, som ikkje gjekk forbi, men stoppa opp og møtte folk med respekt, som den gamle dama med nasen fast i trestubben, som måtte få hjelp for å kome seg vidare. Det var Askeladden som til sjuande og sist tente mest på det. Lojalitet og tillit blir bygde når vi står saman i solidaritet i staden for å bygge murar.

Silje Hjemdal (FrP) [11:38:41]: Dette året har vært preget av mange debatter om partnerdrap. Partnerdrap er et svært alvorlig samfunnsproblem. Likevel nevnte ikke regjeringen dette i sin trontale med et eneste ord. Derfor mener jeg det er viktig å nevne det i denne debatten.

Siden 2000 er 190 kvinner og 28 menn drept av sin partner eller ekspartner. Nesten alle sånne drap som er begått, kjennetegnes av at det har vært vold i forkant. Vold i nære relasjoner er også et folkehelseproblem i Norge. Det koster samfunnet nesten 93 mrd. norske kroner hvert eneste år. En ting er de økonomiske konsekvensene, men hvordan dette rammer familier, barn og pårørende og samfunnet som helhet, synes jeg vi skal ta oss tid til å diskutere.

Hvert fjerde drap i Norge begås av offerets næreste, gjerne også tidligere partner. I 2022 lå prosentandelen på hele 45 pst. Ni av ti av disse drepte er kvinner. Det viser også at dette faktisk er en likestillingsutfordring. For mange kvinner er det faktisk farlig bare å leve – også i sitt eget hjem. Innvandrere utgjør 15 pst. av befolkningen, men de står for 47 pst. av disse partnerdrapene. Det er et faktum jeg heller ikke ser at regjeringen tør å ta opp, og det må faktisk tas tak i.

Partnerdrapene illustrerer ofte noe naivt med det systemet vi har, at man gjerne tar mer hensyn til gjerningsmannen enn offeret. Under dagens regjering blir politiet tappet for ressurser. I løpet av dette året har flere såkalte partnerdrap rystet Norge, og flere av tilbakemeldingene vi får fra politiet, er at man ikke har nok ressurser til å jobbe godt nok forebyggende. Det er ikke akseptabelt.

Nå er det fire år siden forslaget om en permanent partnerdrapskommisjon ble foreslått. Arbeidet er riktignok satt i gang, men jeg synes det er veldig trist at man ikke kan komme i gang med denne kommisjonen før tidligst på nyåret. Her kreves flere og bedre tiltak i kampen mot et alvorlig samfunnsproblem.

Margret Hagerup (H) [11:42:01]: Norske medier har lenge meldt om at elevene ser hverandre i øynene,

de leker mer, og det er mer ro i klasserommet. Mobiltelefonen er borte. Det blir nesten som å ha liveoppdatering om at Margret Hagerup føler seg så mye bedre, sover bedre og presterer bedre fordi Margret trener. Selvfølgelig blir det mer ro og fellesskap av at mobilen legges vekk. Fire av fem skoler har i flere år hatt klare regler for dette. Samtidig faller resultatene i skolen.

Kampen om historiefortellingen går nå i denne salen. Skolepolitisk talsperson i Arbeiderpartiet, Elise Waagen, sa «mobil» flere ganger i sitt innlegg, mens læreren ble nevnt én gang. Det er oppsiktsvekkende at Arbeiderpartiet ikke snakker mer om betydningen av lærerne for å lykkes med å snu utviklingen. Det er direkte urovekkende at én av tre elever på 8. trinn ikke kan lese skikkelig, og at nesten én av tre elever mangler grunnleggende ferdigheter i matematikk. Gode lærere som profesjonsutøvere er helt avgjørende for å lykkes i skolen. Da er det synd at regjeringen reverserer de tiltakene Høyre innførte for å løfte lærerne, uten å følge opp med konkrete tiltak som skal styrke læring og mestring i skolen.

Det er for mange lærere som slutter, samtidig som det er for få som søker seg til læreryrket. Høyre løftet lærernes status, og vi satset stort på etter- og videreutdanning. Etter innføringen av karakterkravet i matematikk så vi at flere fullførte. Nå stuper innsøkingen samtidig med at regjeringen senker kravene og gir dispensasjoner. Universitetet i Stavanger har valgt ikke å gjøre dette, nettopp fordi de mener at kvaliteten og lærernes profesjonsfaglige kompetanse står på spill.

For å beholde lærere i klasserommet innførte Høyre karriereveien lærerspesialistordningen. Pål Harald Hansen tok dette studiet i 2019, etter å ha undervist i 30 år. Han beskriver det som en revolusjon av egen undervisning, og resultatene på nasjonale prøver gikk til topps. Dette er kraften i Høyres skolepolitikk: mer praktisk og utforskende undervisning, også i de teoretiske fagene.

Jeg savner mediasakene om at det ikke lenger finnes sånne muligheter som Pål Harald Hansen fikk. Studiet er nå lagt ned ved Universitetet i Stavanger og flere andre institusjoner.

Kanskje må hele Norge løfte øynene opp fra mobiltelefonen, legge den til side og se hva som faktisk betyr noe i skolepolitikken. Det er lærerne som er nøkkelen til å lykkes med å skape en skole med mestring og læringsglede hvor enda flere fullfører og består. Da må vi sørge for å løfte statusen deres, vi må investere i dem, og vi må stole på den jobben de gjør i klasserommet. Hvis ikke, kan vi ende opp med en generasjon som kanskje ser hverandre i øynene, men som ikke kan lese det som står i boken foran dem, og det er dramatisk for norsk skole.

Rune Støstad (A) [11:45:10]: I en tid med store utfordringer har Arbeiderpartiet og Senterpartiet levert

løsninger som gir folk trygghet og framtidstro. Vi har en tydelig plan for Norges framtid. De siste årene har 150 000 flere kommet i arbeid. Barnehagen er billigere. Vi har innført gratis SFO, økt barnetrygden og senket skattene for dem som trenger det mest. Vi holder det vi lover: Folk skal få bedre råd.

Norsk næringsliv setter rekorder i investering og eksport, noe som viser at det går godt med Norge. Høyre svartmaler og forsøker å skape et bilde av krise. Fakta viser noe annet. Bedriftene våre vokser, investerer og satser på framtiden. Det er resultatet av målrettet politikk som bidrar til nye jobber og kutter utslipp.

Vår politikk er å skape og dele i praksis. Hva gjør så Høyre? Man lover skattelett, men for hvem? Høyres løsning er å kutte formuesskatten, til en kostnad på minst 21 mrd. kr, uten at man kan svare på hvor man skal hente pengene fra. Av dette kuttet vil 80 pst. komme til den rikeste ene prosenten av befolkningen. Skal Høyre øke selskapsskatten, eller skal partiet øke skattene for vanlige folk? Vi har ikke fått svar, heller ikke i trontaledebatten. Kutt i formuesskatt betyr også mindre penger til kommunene for å finansiere velferd.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjør det motsatte. Åtte av ti lønnsinntakere har fått lavere eller uendret inntektsskatt når vi har kuttet 9 mrd. kr. Vi har prioritert rettferdig fordeling. De med lavest inntekt får beholde mer av det de tjener. De som har mest, bidrar mer til fellesskapet.

Høyre skaper usikkerhet med usammenhengende lovnader. Ernas viktigste løfte før valget i fjor var at de kommunale avgiftene ikke skulle øke i Høyre-styrte kommuner. Hun lovet det, selv om hun visste at det ikke var mulig å innfri. Det er tidenes løftebrudd.

Dagens regjering leverer der Høyre bryter løfter. Vi kutter moms på vann og avløp fra 25 pst. til 15 pst. For mange husstander kan det bety så mye som 2 000 kr i reduserte kostnader. Vi leverer løsninger, ikke tomme løfter. For oss er det viktigst at folk får bedre råd, ikke at de aller rikeste får skattelett.

Roy Steffensen (FrP) [11:48:07]: For å følge opp forrige taler, om tomme løfter: Regjeringen har flere ganger de siste årene lovet økt kjøpekraft og at folk skal få bedre råd, og hver eneste gang har de bommet. Denne gangen er det imidlertid ikke bare finansministeren og statsministeren som sier at folk skal få bedre råd. Nå har regjeringen også fått Hans Majestet til å si det i trontalen, så nå er forventningene til budsjettframleggelsen på mandag mye større enn før. Jeg forventer at vi denne gangen får se tydelige grep på skatter og avgifter som vil sørge for at folk skal få bedre råd i 2025, og at man ikke kun krysser fingrene for at renten skal settes ned.

På mine bedriftsbesøk rundt om i landet utfordrer jeg alltid bedriftene på hvilke grep vi som politikere kan gjøre for å sikre vekst og utvikling i deres bedrift, i deres bransje eller i deres region. Da er det spesielt to ting som går igjen. Det er investeringer i infrastruktur, og det er reduksjon i utgifter, altså avgifts- og skattenivå, for å være mer konkurransedyktig mot utenlandske konkurrenter.

Dette er to områder, infrastruktur og skattelette, som Fremskrittspartiet i regjering leverte på, og som dagens regjering dessverre har gått i motsatt retning på. Vi har vist, både i opposisjon og i posisjon, at vi vil bygge landet, og at vi har satset på samferdsel – at vi f.eks. vil bygge store firefelts motorveier mellom de store byene for å få utvidet bo- og arbeidsregionene. Denne regjeringen har derimot vært tydelig på at tiden for de store samferdselssatsingene er forbi. Motorveiprosjekter har blitt utsatt, nedjustert eller skrinlagt. Samtidig har regjeringen slått til med tidenes største skatte- og avgiftsøkninger, i sterk kontrast til forrige regjering, som fikk redusert skatter og avgifter med om lag 35 mrd. kr. Blant annet fikk vi redusert både selskapsskatt og formuesskatt, for lavere skatt er en god medisin for å skape flere jobber og mer verdiskaping på lang sikt, og redusert bedriftsbeskatning stimulerer til ny vekst og sysselsetting i privat næringsliv.

Dessverre har utviklingen gått i feil retning. Resultatene ser vi i form av flere konkurser, men også at rekordmange bedriftseiere har valgt å flytte ut av landet, samtidig som vi ser at utlendinger har nettosalg på Oslo Børs. Dette er konsekvensen, ikke bare på grunn av kraftige skatte- og avgiftsøkninger, men også fordi noen av dem har skjedd plutselig, uten forvarsel, vært dårlig utredet og attpåtil fått tilbakevirkende kraft. Det mest alvorlige denne regjeringen har gjort, er altså å rokke ved forutsigbarheten i finanspolitikken, og Norge er blitt et land hvor investorer nå må ta høyde for politisk risiko.

Denne utviklingen må snus. Et nytt flertall i 2025 må jobbe for at de som har flyttet ut, flytter hjem igjen. Da må vi vise at vi vil ha en trygg styring av økonomien, og tilrettelegge for vekst og utvikling i næringslivet, i form av stabile og ikke minst forutsigbare rammevilkår.

Peter Frølich (H) [11:51:15]: Jeg skal gå rett på sak: Ukraina er i ferd med å tape krigen. De kjemper modig, de kjemper imponerende, men de kjemper også konstant med én hånd på ryggen fordi vi, Vesten, ikke klarer å gi dem militær støtte raskt nok, og fordi land i Vesten ikke gir dem lov til å forsvare seg på vanlig måte. Det er den passiviteten som gjør at Russland kan ødelegge by etter by etter by i Ukraina. I verste fall kan vi våkne opp i en verden hvor Russland, Iran, Kina og Nord-Korea har tegnet nye grenser i Europa.

Norge har et flott og langsiktig Nansen-program. Det er mye å være stolt av, men vi må også være forsiktlige med ikke å bli for tilfredse og bekvemme med at vi alle er så hjertens enige om innretningen. Vi må også diskutere hvilken effekt dette programmet har, og potensielle endringer. Økt støtte i 2031 er fint, men det gir forsvinnende liten effekt for de soldatene som kjemper for å holde linjen mot overmakten her og nå.

Jeg tror vi skal være veldig klare på én ting: Den økende oppfatningen i Norden, i Europa og i Ukraina er at Norges bistand er i ferd med å sakke litt akterut. Mye handler om at vi kan og må gi mer penger nå, men det handler også om ledelse, og det handler om handlekraft.

Jeg kan ta noen helt konkrete eksempler: Hvorfor er ikke norsk våpenindustri og norsk næringsliv mer til stede på bakken i Ukraina? Mange andre land er allerede i full sving med produksjon, og der er kapital. Vi ser det i Finland, i Sverige, i Danmark – de er på plass – og så spør de seg i Ukraina: Hvor er Norge? Svaret er at vi fortsatt utreder hva vi skal gjøre.

Det finnes mange flere eksempler, men tilbakemeldingen fra norsk og ukrainsk side er at det til tider rett og slett mangler litt ledelse og handlekraft fra regjeringen. De sier rett ut at om ting fortsetter på denne måten, i samme tempo, med samme nivå på støtten, vinnes ikke denne krigen.

Jeg tror det er på tide at vi begynner å bruke ordet «seier» mer – seier for Ukraina, seier for demokratiene, seier for den regelstyrte verdensordenen vi alle ønsker å leve i. Ukraina har laget en ny plan for seier i denne krigen, men det vil kreve noe av alle land. Det vil kreve mot, det vil kreve handlekraft, og det vil kreve at også Norge må sette inn et nytt gir.

Helge Orten (H) [11:54:25]: En av våre store utfordringer framover vil være tilgangen på arbeidskraft. Dette er ikke bare en distriktspolitisk sak, slik Senterpartiet ser ut til å tro, men en grunnleggende utfordring for å sikre et tilstrekkelig tjenestetilbud, både for innbyggere og for verdiskaping i hele landet i årene som kommer. Når nærmere én av fem i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet, må innsatsen for å få flere i arbeid økes betydelig.

Norge har en svak og fallende produktivitetsvekst og kommer til å få færre vekstimpulser fra olje- og gasssektoren framover. I tillegg skal vi redusere klimagassutslippene i et raskere tempo enn det vi har klart så langt, ved å bygge mer fornybar kraft. Det krever en betydelig omstilling.

Når vi påpeker noen av disse utfordringene og behovet for en annen næringspolitikk, er svaret fra statsministeren at vi prater ned norsk næringsliv. Det gjør vi ikke – tvert imot. Det vi og et tilnærmet samlet norsk

næringsliv er kritiske til, er regjeringas uforutsigbare og næringsfiendtlige politikk. I en mer urolig verden er regjeringas svar å øke skattene for næringslivet betydelig – nye grunnrenteskatter, med tilbakevirkende kraft, ekstra arbeidsgiveravgift og en betydelig økning i eierbeskatningen. Det har bidratt til økt usikkerhet og dårligere rammevilkår for dem som vil investere i norske bedrifter og arbeidsplasser. Det er feil medisin.

Skal vi bake kaken større og skape et bedre grunnlag for framtidig verdiskaping og velferd, må vi ha en annen kurs. Vi må framsnakke dem som ønsker å investere i norske bedrifter og arbeidsplasser, fjerne formuesskatten på arbeidende kapital og gjenskape stabiliteten i næringspolitikken. Vi må bruke en større del av handelsrommet fra oljefondet til det det var tiltenkt, nemlig vekstfremmende skattereduksjoner, infrastruktur, forskning og kunnskap. Regjeringa går dessverre motsatt vei.

Mange har opplevd å få betydelig dårligere råd de siste tre åra. Jeg merker meg at statsministeren ønsker å fortelle en historie om at folk knapt har hatt reallønnsvekst siden 2015. Det er ikke riktig. I sju av de åtte åra under Solberg-regjeringa var det reallønnsvekst. Kombinert med skattereduksjoner for folk og næringsliv, lav inflasjon og lav rente la det grunnlaget for økt verdiskaping og for at folk fikk bedre råd.

De siste par årene har folk opplevd økt inflasjon og økte renter og fått redusert kjøpekraft. I år ser det endelig ut til at folk igjen kan oppleve reallønnsvekst, men det er i en situasjon der alt har blitt dyrere og renten fortsatt er høyere enn hos våre nærmeste naboer. Mange, særlig de i etableringsfasen, vil fortsatt oppleve å ha dårlig råd.

Det er mange årsaker til at vi er der vi er, men det er unødvendig å tegne et annet bilde av historien enn det som er realiteten, slik jeg opplever at både statsministeren og regjeringspartiene gjør i denne debatten.

Mari Holm Lønseth (H) [11:57:29]: Under debatten i går kom representanten Tajik med flere påstander om Høyres innsats mot ungdomskriminalitet i vår regjeringstid som rett og slett ikke stemmer. Hun påpekte helt riktig at det var en vekst i ungdomskriminaliteten i 2018. Det var veldig bekymringsfullt, og det var også derfor Høyre på det tidspunktet tok en rekke grep for å håndtere den ungdomskriminaliteten vi så vokste.

For det første sørget vi for en massiv opptrapping og reell styrking av politiet. Vi sørget for at det ble ansatt godt over 2 000 nye politifolk. Investeringene i politiet var høye, og driftsbudsjettet ble økt med over 4 mrd. kr. Vi ga også 5 mrd. kr til investeringer i politiet.

For det andre kom vi med en rekke konkrete tiltak mot ungdomskriminalitet. Vi fremmet forslag om for-

bud mot deltakelse i gjenger, raskere reaksjoner for unge og forbud mot machete, for å nevne noen ting. Forslag om endringer i ungdomsstraff ble sendt på høring av Solberg-regjeringen i 2020, og det ble fulgt opp av dagens regjering.

Tajik påsto i replikkordskiftet med Sylvi Listhaug at ingenting ble gjort for å forenkle ordningen med sivilrettslig inndragning. Vi både sendte forslag på høring og fremmet forslag til Stortinget. Siden det har vi også gjen-tatte ganger foreslått oppfølging av forslag som dagens regjering har somlet med. Først nå, etter tre år, ser vi at regjeringen har sendt forslag om ordning med sivilrettslig inndragning på høring, selv om vi fremmet forslag om det på et tidligere tidspunkt.

Høyre i regjering la også fram en egen stortingsmel-ding om ungdomskriminalitet. Det var noe av det siste vi gjorde før vi gikk av i 2021. Det gjorde vi nettopp fordi det var en bekymringsfull økning i ungdomskriminali-teten. Dessverre var noe av det første den regjeringen som styrer nå, gjorde, å trekke meldingen fra behand-ling i Stortinget og legge den i skuffen.

Siden det har vi fremmet en rekke forslag om be-kjempelse av barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet. Mange av dem har blitt nedstemt. Det vi har sett at Stø-re-regjeringen har brukt mye tid på, er å reversere det vi gjennomførte, og opprette nye lensmannskontor folk ikke besøker. De har også prioritert å reversere dom-stolsreformen. Det ser vi resultatet av nå, hvor vi ser at det er flere hundre færre politifolk i gatene enn da Støre-regjeringen tok over.

Realiteten er at vi etter tre år med Støre-regjeringen har kommet på hælene i kriminalitetsarbeidet. Tiltak både kunne vært og burde vært iverksatt tidligere. Vi startet et viktig arbeid da vi selv satt i regjering, og det er bra at mange av våre tiltak følges opp, men det trengs mer. Politiet er nødt til å styrkes, forebyggende enheter må bygges opp, ikke legges ned, og politiet trenger flere verktøy.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:00:46]: For Senterpartiet, som er oppteke av at folk skal kunne bu, arbeide og leve eit godt liv i heile Noreg, er det avgjerande viktig at vi har gode tenester, god infrastruktur og gode og sterke kommunar i heile landet – både små og store kommu-nar og i ulike område.

Det har vore ein del merksemd rundt det nye inn-tekstssystemet til kommunane i denne debatten, og frå nokre hald, bl.a. frå Høgre, forsøker ein å framstille det som om det er eit forhold mellom små og store kommu-nar. Nei, det handlar framfor alt om å jamne ut mogleg-heitene mellom dei kommunane som har låge inntekt-er, og dei kommunane som ligg godt over landssnittet, i noko større grad. Det inneber bl.a. at store kommunar,

som Lillestrøm kommune, som eg sjølv bur i, får vesent-leg betre inntektsmoglegheiter, men òg små kommunar i Akershus, som bl.a. Hurdal.

Då tidlegare kommunalminister Nikolai Astrup vart utfordra på det nye inntektssystemet i går, var svaret hans at det det handla om, var å skulle bake kaka større. Eg registrerer òg at tidlegare statsminister Erna Solberg uttrykkjer bekymring for kommuneøkonomien. Kom-muneøkonomien er det absolutt grunn til å vere merk-sam på i desse tider. Det er store utfordringar og stor kostnadsvekst i mange kommunar, men frå den verke-legheitsbeskrivinga må ein òg utforme politikk.

Det som i alle fall ikkje er svaret, er det Høgre har lagt fram i denne salen. I statsbudsjettet for inneverande år føreslo Høgre til saman 5,6 mrd. kr i kutt i kommune-sektoren, samanlikna med budsjettet som vart vedteke. Det var nesten 2 mrd. kr i kutt i fylkeskommunane, som er viktige for både vidaregåande opplæring, samferdsel og kollektivtilbod, og store kutt, på ca. 3,5 mrd. kr, i kommunane. Det hadde jo ført til store kutt for både små og store kommunar rundt i heile landet. Det svaret Høgre ikkje vil gje oss, er om dei vil stå fast på det nye inntektssystemet som no er vedteke, og som vil gje ei større omfordeling òg til ein del viktige kommunar Høgre styrer rundt i landet, eller om dei skal sende kommu-nane ut i ei ny uføreseielegheit.

Det er viktig at vi legg til rette for gode tenester nær folk i heile landet, og at vi legg til rette for å støtte opp om dei store utfordringane ein del større kommunar har, bl.a. knytt til levekår. Difor har det vore ei viktig sat-sing med bl.a. styrkt områdesatsing på ei rekkje nye om-råde i landet. Det er òg viktig å sørgje for ein forsterka kommuneøkonomi framover og ikkje føreslå massive kutt, sånn Høgre har gjort.

Svein Harberg hadde her gjeninntatt president-plassen.

Ola Elvestuen (V) [12:04:05]: I debatten har jeg prøvd å følge med på hvordan regjeringen svarer på noen av de største problemene vi og verden står over-for, og jeg må si det er forstemmende lite som kommer fra regjeringen.

Når det gjelder vår kamp mot global oppvarming, er det vel ingen nye klimatiltak som presenteres. Det vises vagt til en grønn bok, men det er ingen initiativer for å forsterke vår innsats som kommer opp mot den innsat-sen resten av Europa fører – gjennom f.eks. fornybardi-ektiv, energiøkonomiseringsdirektiv, bygningsdirektiv, Klar for 55-pakken og REPowerEU. Det er mye som gjø-res i resten av Europa, der vi henger etter.

Det inngir ikke tillit når regjeringen også har lagt ut på høring et nytt klimamål for 2035, som – dersom det blir vedtatt – kommer til å være det svakeste klimamålet

til noe land i Europa. Man legger seg på en framskrivning med 55–80 pst. reduksjon, når Miljødirektoratet anbefaler minimum 80 pst. reduksjon. Vi har en klimaavtale med Europa, og det er fem år igjen til vi skal nå våre forpliktelser i 2030. Vi trenger mye sterkere politikk for å nå dem, men regjeringen avviser allerede en forlenget avtale med EU i klimapolitikken som vil gi et felles mål om 90 pst. reduksjon i 2040 – som selvfølgelig er der Norge skal ligge, med det samme ambisjonsnivået.

Verden er også i en naturkrise. Tap av natur er det største problemet verden står overfor. Det er ikke blitt nevnt av statsministeren, og det var vel heller ingenting i trontalen. Det ble lagt fram en naturmelding fra regjeringen, som rent faktisk ikke følger opp de forpliktelsene vi skrev under på i naturavtalen i Montreal for halvannet år siden. Man sier altså at vi ikke skal ha 30 pst. vern på land i Norge, og vi skal ikke følge opp – vi har i hvert fall ikke gjort noe ennå – for å gjøre det samme til havs. Det er ingen nye initiativer på restaurering. I praksis er vel oppfølgingen av avtalen dyttet ned til den enkelte kommune, som om det er Engerdal, Lillestrøm eller Drammen som har skrevet under, gjennom at alt ansvar dyttes nedover til kommunene, og som om det ikke er regjeringen som har ansvaret, og at vern faktisk vedtas gjennom Kongen i statsråd.

Til slutt til den alvorlige situasjonen for Ukraina: Når jeg hører på statsministeren i dag, høres det ut som det viktigste med Nansen-programmet er at det er enighet på Stortinget, men Nansen-programmet og hvor mye støtte vi skal gi, må stå i forhold til situasjonen i Ukraina. Nå er det en front hvor russerne har 200 angrep hver dag. Vuhledar ble forlatt av ukrainske styrker for bare få dager siden, og det er stor mangel på våpen og utstyr. Vi må forsterke støtten til Ukraina i løpet av denne høsten, og det håper jeg Stortinget klarer.

Kari Henriksen (A) [12:07:27]: Arbeiderpartiet vil gi folk trygghet og bedre råd. Vi vil bruke fellesskapets midler på en måte der de med lite får mer – ikke som Høyre, som gir 80 pst. av sine skattekutt til de én prosent rikeste i Norge.

Krigen i Europa og Midtøsten, sultkatastrofer i Afrika og trusler mot demokratier gir utrygghet. Dette må løses gjennom politisk diplomati, ikke gjennom drap og krig. Konsekvensene av dette gir også utrygghet hjemme. En rettferdig og likere fordeling av fellesskapets midler og tjenester kombinert med gode folkereformer er god vaksine mot utryggheten vi kjenner på, og mot større forskjeller mellom folk.

Regjeringas politikk treffer Agders utfordringer svært godt, og jeg vil framsnakke næringslivet, det organiserte næringslivet og LO i Agder. De er kreative og opp-tatt av å skape og inkludere og få flere i jobb. Tall fra SSB

viser at det i Agder er opprettet 3 400 nye bedrifter i 2022, og Agder har 5,7 pst. av alle nyetableringer og flest gründerbedrifter. Regjeringen leverte på CO₂-kravet fra LO og næringslivet i Agder. Det styrker tryggheten for jobb for ansatte i Xstrata i Kristiansand, Alcoa i Farsund og Huntonit i Vennesla, for å nevne noen.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet prioriterte de veistrekningene som er planlagt i Agder, og økte bevilgningene til Nye veier med klare prioriteringer. Høyre og opposisjonen vannet ut prioriteringene og satte dem i spill. Å prioritere på andre områder enn skatt til de rikeste synes å være vanskelig for Høyre.

På kulturfeltet kunne vi i går glede oss over nyheten om at Vest-Agder-museet får tilsagn om støtte til nybygget sitt. Mange ropte hurra, eller kanskje halleluja – også byggenæringen, som nå opplever mer trygghet for jobb framover. I fjor fikk Kunstsilo sine budsjettmidler, og sammen med Kilden, kulturskolen og det kreative miljøet på Odderøya får vi et kraftfullt kulturelt senter for hele regionen.

Ja, kommuneøkonomien er utfordrende. Derfor har Arbeiderpartiet og Senterpartiet endret tildelingskriteriene. Alle kommuner, så å si alle i Agder, kommer bedre ut neste år. Høyre kunne ikke ta stilling til dette – ikke dette heller, for å si det sånn – da det var til behandling, og hadde ingen egne løsninger.

Fastlegekrisen er over, sykehusene får økte bevilgninger, ventelistene skal ned, og det skal bygges akuttbygg i Kristiansand. Fagpersoner får større muligheter til å bruke skjønn når de prioriterer, og sammen med kommunene kan de utvikle mer effektive tjenester.

Trygghet handler om trygghet for liv, økonomi og velferd. Arbeiderpartiet prioriterer like muligheter for alle og å utjevne forskjeller mellom folk, og det leverer vi på også i årets budsjett.

Tone E. Berge Hansen (A) [12:10:45]: Fram mot 2050 vil den yrkesaktive delen av befolkningen reduseres fra 3,2 yrkesaktive per person over 67 år til 1,9. Det utfordrer velferdsstaten. Med allerede lav arbeidsledighet betyr det at vi trenger så mange som mulig av de over 600 000 som nå står utenfor arbeidslivet, inn i arbeidslivet. Vi har ikke en eneste ungdom å miste. Selv om andelen unge og antallet som står utenfor utdanning og jobb, er redusert de siste årene, er det fortsatt altfor mange som ikke får muligheten til å delta i arbeidslivet og forsørge seg selv.

I en tid med lav ledighet vet vi at mange uten arbeid har én ting til felles: De har ikke fullført videregående skole. Det påvirker mulighetene på arbeidsmarkedet, og vi vet at det påvirker overgangen til helserelaterte ytelser. Derfor er jeg veldig glad for og stolt av den satsingen regjeringen har lagt på bordet på flere områder.

Ungdomsgarantien, utprøving av andre og forsterkede arbeidsmarkedstiltak spesielt rettet mot unge og styrking av ordningen med varig tilrettelagt arbeid vil bidra til å gi flere mulighet til å ta del i arbeidslivet. I tillegg vil fullføringsreform og modulstrukturert fag- og yrkesopplæring bidra til at flere fullfører videregående opplæring og blir verdifull og nødvendig arbeidskraft.

Vi går inn i en tid med stadig økende etterspørsel etter arbeidskraft, og vi vet at det vil bli færre yrkesaktive som skal ivareta velferdsstaten vår, f.eks. innen helse og omsorg. Her i Stortinget diskuteres mangel på fastleger, sykepleiere og andre kritiske yrkesgrupper. Industrien trenger flere fagarbeidere, og vi ser på nye måter å løse oppgavene på for å øke produktiviteten og sikre økonomisk bærekraft.

Man har allerede over tid sett på oppgavedeling og nye løsninger, bl.a. innen helse- og omsorgssektoren. Flere hender inn kan frigjøre tid for sykepleiere, som er en mangelvare mange steder. Inkludering av dem som står utenfor utdanning og arbeid, er selvsagt viktig for hver enkelt som får muligheten, men for storsamfunnet er det kritisk viktig at vi lykkes. Vi vet at mange kan. Vi vet at mange vil. Vi må i fellesskap og i samarbeid med næringslivet jobbe med å få det til. Noe annet har vi ikke råd til.

Marit Arnstad (Sp) [12:13:50]: Jeg tar ordet fordi det er et par saker jeg synes det er behov for å kommentere. Det er ikke så lett å få øye på de helt store tankene fra opposisjonen i denne debatten, men de konsentrerer seg om saker og angrep som på mange forskjellige vis blir ganske små. Et av de angrepene er spørsmålet om nye tjenester i politiet, som Høyre gjør til noe svært stort, vondt og vanskelig. Det regjeringen gjør på dette området, utgjør mindre enn 0,5 pst. av det totale politibudsjettet. Det fortrenge ikke kriminalitetsbekjempelse på andre områder, men det er svært viktig for de kommunene det angår, og den lokalbefolkningen det angår. Så velger en da å latterliggjøre det. Sannhetsvitner i pressen blir dels politiet selv og særlig Høyre. Jeg synes den latterliggjøringen Høyre foretar på dette området, er litt flau, for det er også en latterliggjøring av folks behov for trygghet – og ikke bare det, det gjelder også kriteriene en velger. Representanten Holm Lønseth sa: Kontorer nesten ingen er innom, eller hvor mange anmeldelser er det i løpet av et år?

Er det et mål for et tjenestested å få flest mulig anmeldelser? Måler vi brannberedskap ut fra hvor mange hus som har brent ned i en kommune? Nei, vi gjør ikke det. Vi måler det ut fra responstid og tilstedeværelse, og det bør en også gjøre for politiet.

Grenseutfordringer er f.eks. ikke noe som stopper ved Svinesund. Vi har en grense i mitt fylke også, og den

grensen går tilfeldigvis i en av de kommunene som har fått et nytt politikontor, nemlig Meråker. Det kan være noe grensekryssende kriminalitet der også, eller kanskje er det sånn at jemtlendinger og trøndere aldri gjør noe galt på det området.

Et annet felt der Høyre nå gjør seg høy og mørk uten grunn, er kommuneøkonomi. Realiteten er at kommunene hadde fått flere milliarder mindre dersom Høyres alternative budsjett i fjor hadde blitt vedtatt, enn det de nå har. Som representanten Gjelsvik var inne på, er inntekstutjamningen et nullsumspill. Det er et spørsmål om en utjamning mellom dem som er svært skattesterke, og dem som er skattesvake. Det er rett og slett en litt vulgær argumentasjon å si at det går fra Oslo til distriktene. Nei, det gjør ikke det. Det går fra Bærum til Drammen, fra Oslo til Lillestrøm, fra Asker til Fredrikstad. Det går mellom skattesterke og skattesvake kommuner. Det er viktig også å ha med seg.

Det er vanskelig å få øye på de store tankene fra opposisjonen i denne debatten, men vi kan øyne noen store kutt. Etter Høyres og Fremskrittspartiets innlegg er det mulig å se konturene av store kutt i offentlig sektor, utradering av distriktpolitiske tiltak og muligens en omfattende kommunesammenslåing.

Hårek Elvenes (H) [12:17:08]: Bakteppet for denne trontaledebatten er ytterst alvorlig. Vi ser et Russland som bruker militærmakt for å nå sine utenrikspolitiske mål, og vi ser et Midtøsten som er på randen av en stor krig.

Regjeringen prioriterer konfliktløsning høyt i utenrikspolitikken, ifølge meldingen om rikets tilstand. Da er det bare å konstatere at i Midtøsten har regjeringen dessverre svekket Norges posisjon som en mulig brobygger.

Behovet for omstilling går som en rød tråd i perspektivmeldingen. Begrepet omstilling er ikke nevnt i trontalen. Det savnes sterkt, sett i lys av den svake produktivitetsveksten som er i norsk økonomi sammenlignet med andre land. Perspektivmeldingen er et økonomisk uværsvarelse. 180 000 flere trengs i helse- og omsorgssektoren i 2060, men økningen i økonomien er altså 75 000. Likevel konkluderer man i perspektivmeldingen med at helse- og omsorgstjenesten vil tiltrekke seg den nødvendige arbeidskraft. Ja vel, hvordan kan man løpe så raskt til en slik konklusjon? I så fall bør jo alarmklokkene ringe i alle andre sektorer, som da ikke vil klare å skaffe seg den nødvendige arbeidskraft.

Vi trenger reformer og ikke reversering av godt faglig begrunnede reformer. Regjeringens skattepolitikk bryter med den norske skattemodellen, der endringer i skattesystemet er godt utredet på forhånd, og der man søker brede kompromisser i Stortinget.

Vi trenger flere som bidrar til statsbudsjettets inntektsside, og vi trenger en regjering som verdsetter bedriftseiere og gründere, og som omtaler disse på en respektfull måte. «Baroner» og «profitører» har ingenting i det vokabularet å gjøre. Vi trenger et skattesystem som motiverer for å investere i Norge, og som ikke favoriserer utenlandsk eierskap.

Alt tyder på at vi trenger en ny regjering.

Hans Andreas Limi (FrP) [12:19:45]: Jeg er stolt over å tilhøre et parti på høyresiden, som venstresiden ofte omtaler med litt sånn underliggende forakt. Jeg er stolt over å representere et parti som er opptatt av verdiskaping og fremtiden for Norge og våre innbyggere. Fremtiden kan ikke bare dreie seg om velferd, men må også i større grad dreie seg om hvordan velferd skal finansieres. Derfor må vi forholde oss til realiteter og ikke bare til festtaler.

Vi har nå i halvannen dag hørt på selvsкрыtet fra posisjonen. Det er ikke så unaturlig at de vil fremheve alt de mener er positivt, men det virker ikke helt som folk og bedriftene der ute kjenner seg igjen i virkelighetsbeskrivelsen. Så er jo næringslivet stort sett de 1 pst. rikeste i Norge også – skal vi lytte til SV, er det slik situasjonen er. Da tror jeg SV skal være klar over at de 1 pst. rikeste nok allerede har forlatt landet. Vi må lytte til dem som er igjen, og de som prøver å få bedriftene sine til å overleve og til å kunne utvikle seg videre i Norge. Det er små og mellomstore bedrifter med norske eiere og lokal forankring. Dem er det heldigvis flest av i Norge fortsatt.

Jeg hørte statsministeren tidligere i dag si at løftet om skattelettelse skaper usikkerhet. Det er litt rart å høre, for jeg har enda ikke hørt én eneste bedriftseier eller én eneste bedrift i Norge som sier det – snarere tvert om. Det de etterlyser, er rammebetingelser og et skattenivå som gjør det mulig for dem å videreutvikle seg i Norge, og som gjør det mulig å møte konkurransen fra utenlandske konkurrenter, som dessverre blir forfordelt gjennom den urimelige formuesskatten som bare belaster norske.

Det er en utfordring at vi i dag i privat sektor har den laveste sysselsettingsveksten på tre år. Det er en utfordring at antall konkurser er på et rekordhøyt nivå, faktisk det høyeste siden 2006. Det er ganske mange indikatorer som peker i feil retning. Selv om det også er slik at en del av de store, tunge industrilokomotivene har en positiv utvikling, må vi ikke glemme at hele stammen i norsk næringsliv faktisk er små og mellomstore bedrifter. Det er veldig mange av dem som i dag opplever en tøff hverdag, og det er svært få av dem som i det hele tatt kan tenke på å flytte til Sveits eller andre land. De vil bli i Norge.

Solveig Vestenfor (A) [12:23:02]: Reindrift som næring, kultur og livsform er unikt både i nasjonal og i in-

ternasjonal sammenheng. Noreg har eit internasjonalt ansvar for den siste store villreinstamma på Hardangervidda og i Nordfjella. Stamma i Nordfjella fortener 3 minutts merksemd.

All villreinen i sone 1 blei skoten ned etter at det blei påvist skrantesjuka, eller CWD, i ei gamal simle i 2017. Det var og er dramatisk å skyte ned ei heil stamme. Folkevalde og forvalting i Nordfjella på begge sider av fjellet kjenner på det store alvor og det internasjonale ansvaret i spesielt stor grad. Vestland fylkeskommune har òg engasjert seg.

Kvaliteten på stamma blir dårlegare dess lengre tid det tek å reetablere ho med dyr frå sone 2. No er det etter siste jakt påvist ei omtrent 98 pst. friskmeld stamme. Ein har altså ikkje funne nokon sjuke dyr i sone 2 etter at stamma blei skoten ned i sone 1. No har det gått sju år, og me er mange som er urolege for at tida som går, gjer at miljøet og den praktiske og kulturelle kunnskapen blir mindre og etter kvart blir borte.

Heldigvis har Stortinget følgt opp. Den 13. juni i år gjorde ein eit vedtak, nr. 786:

«Stortinget ber regjeringa snarast mogleg reetablere villrein i Nordfjella sone 1 med villrein frå sone 2 når denne kjeldebestanden er friskmeld på bestandsnivå, slik at risikoen for resmitte er handtert på eit akseptabelt nivå.»

Så er spørsmålet: Kva inneber eit akseptabelt nivå? Avgjerda vil ifølgje departementa kome i løpet av ein to-tre månadar. Det er difor viktig at alle medlemmer av komiteane her i Stortinget – både klima og næring – følgjer opp vedtaket frå juni overfor departementa, slik at ein får sett i verk reetablering no, for det hastar.

For å lukkast med reetableringa må alle krefter jobbe saman. Lokal villreinforvalting, ordførarkollegiet rundt Nordfjella – altså Ulvik, Aurland, Lærdal, Hemse-dal, Ål og Hol – og Vestland fylkeskommune er heilt samstemde i budskapet.

Avslutningsvis har eg lyst til å vise til eit rykande ferskt vedtak i Vestland fylkesting frå 1. oktober, altså på måndag:

«Vestland fylkesting føreset at reetablering av villrein i Nordfjella sone 1 vert sett i verk omgåande, i samsvar med vedtak i Stortinget 13. juni 2024.»

Mudassar Kapur (H) [12:26:11]: I årene framover må kommunene være forberedt på store omstillinger. Vi blir flere eldre, levekårsutfordringene øker, og flere faller utenfor arbeidslivet og skolesystemet. Mange kommuner sliter med å tiltrekke seg næringsliv. De har svake kompetansemiljøer og klarer ikke å levere sine lovpålagte tjenester på en god nok måte. En god kommuneøkonomi er derfor viktig for å sikre innbyggerne gode tjenester. Da Støre-regjeringen kom til makten,

hadde Kommune-Norge en solid økonomi. Det var et godt utgangspunkt for å utvikle landet videre, men de siste årene er historien om en regjering som har vært mest opptatt av å gjennomføre Senterpartiets reverseeringsprosjekter, og et Arbeiderparti som ikke ser ut til å bry seg om Kommune-Norge.

Så langt har denne regjeringens tre kommunalministre fra Senterpartiet hatt tre prestisjeprosjekter. Det første var å bruke 1 mrd. kr på å lage syv nye fylkeskommuner, selv om man visste at det ville gi dårligere tjenestetilbud. Man ser en fasit når man kan lese i avisen at Buskerud og Østfold allerede nå sliter med økonomien. Dette vil selvfølgelig påvirke tjenestetilbudet.

Det andre var en omkamp i Kommune-Norge, der man reiste rundt og prøvde å friste kommunene til å løse seg opp ved at man skulle ta regningen, man skar kaker og det ene med det andre. Dette ville ikke landets lokalpolitikere være med på, og da ble man så desperat at man til og med var villig til å innføre lovendringer for å tvangsoppløse Kristiansand. Heldigvis ble dette prestisjeprosjektet en fiasko for regjeringen.

Det tredje er at regjeringen la fram endringer i inntektssystemet, der man tar store beløp fra noen få kommuner, f.eks. Oslo, og smører pengene tynt utover for å drive brannslukking, uten at de løser de langsiktige utfordringene Kommune-Norge står overfor – og dette sier selv de som får overført penger. Det er litt viktig å ha med seg.

Hvis vi skal løse utfordringene framover, må vi ha gode svar på hva vi kan gjøre for vekstkommunene, og hva vi kan gjøre for storbyene. Hva kan vi gjøre for dem som sliter med fraflytting? Hva kan vi gjøre for dem som sliter med å tiltrekke seg arbeidskraft og næringsliv? Det hadde jo generalistkommuneutvalgets rapport mange gode svar på, men den rapporten ble ikke bare lagt i skuffen, den ble kastet i søppelbøtta – og opp kom regjeringen med sitt eget inntektssystem. Da var det ikke så rart at vi sendte det tilbake, for det er ikke godt nok utredet. Det er ikke laget i samråd med Kommune-Norge. Hvis vi skal være i stand til å løse morgendagens utfordringer, må vi lytte til Kommune-Norge og ikke minst lytte til alle de velgerne som stemte på Høyre ved valget i 2023, som et klart signal til denne regjeringen.

Torbjørn Vereide (A) [12:29:26]: Eg har lyst til å nytte trontaledebatten til å seie noko eg har kjent litt på ei stund, og som eg har lyst til å seie rett frå hjartet. Det heng saman med denne ekle følelsen eg av og til får når eg ser korleis det politiske ordsiftet er i USA, når ein høyrer om korleis folk snakkar om kvarandre, med merkelappar og nedsetjande ord om korleis dei ein er ueinig med, har skumle intensjonar og eigentleg ikkje vil folk sitt beste eller tenkjer på deira ve og vel. Eg kjenner det er vondt.

I dag har eg hatt besøk av ungdomar frå Eikefjord barne- og ungdomsskule. Elevane fekk til og med møte Jonas. Det er mange politiske saker eg kan snakke om når dei spør meg, men det viktigaste eg føler eg kan seie til dei, er dette: Alle desse folka frå Sogn og Fjordane eller andre valdistrikt eg er ueinig med, dei frå dei andre partia, er fine folk. Det er fine folk. Vi er ueinige, men det er fine folk som har sine kampsaker, og som har lyst til å gjere kvardagen betre for folk der dei kjem frå.

Eg kjenner berre litt på det no, i etterkant av innlegga til ein av leiarane i eit opposisjonsparti, at det blei litt masse av tankegangen om at Noreg er eit u-land, og at dei som er ueinige med det partiet, ikkje nødvendigvis har dei beste intensjonane. Eg har likevel lyst til å fortelje den opposisjonsleiaren at eg framleis kjem til å snakke bra om vedkomande. Når folk spør meg på tomannshand kva eg eigentleg meiner om vedkomande som politkar, vil eg seie kva vi er ueinige om, men eg vil òg seie at det mennesket er bra på botnen.

Dette er det veldig fort gjort å gløyme, og eg òg kan bli riven med i augeblikket, men eg tenkjer at barn og ungdom som ser på oss, lærer av oss. Dei følgjer med på kva vi gjer, og tek etter oss. Eg håpar at vi alle etter beste evne kan prøve å halde på det prinsippet – at når veljarar kjem bort til oss og spør kva vi eigentleg meiner om desse folka vi kranclar med i debattar og i andre flater, kan vi seie til dei at vi er ueinige, men at dei er fine folk på botnen. Takk.

Presidenten [12:32:08]: Presidenten vil også si takk.

Emma Lind (V) [12:32:25]: Våren 2024 tilbød NTNU sluttpakke til alle ansatte ved Institutt for lærerutdanning. I tillegg ble det også annonsert at det mest sannsynlig ville komme oppsigelser. De er langt fra de eneste som sliter økonomisk. Lærerutdanningene ved Universitetet i Sørøst-Norge, i Stavanger, i Agder, i Østfold, i Oslo og andre steder melder at de nedbemanner, og at oppsigelser ikke kan utelukkes. Situasjonen har utviklet seg over tid, men det er særlig den nye finansieringsmodellen som oppleves som krevende. Mange universiteter og høyskoler varsler nedbemanninger og oppsigelser, spesielt fordi budsjettene for sykepleierutdanningene og lærerutdanningene ikke strekker til. Kvalitetsreformene som har kommet ovenfra fra regjeringen, ble heller ikke tilstrekkelig finansiert. Det koster mer å ansette førsteamanuensene og professorene som kreves i et masterløp, enn universitetslektorene som kan brukes i en bachelorgrad. Samtidig som institusjonene får beskjed om å tilby utdanninger i hele Norge og av bedre kvalitet, med mer praksis, opplever de altså kutt og innstramminger.

Gapet mellom planen om å bruke 3 pst. av BNP på forsknings- og utviklingsarbeid og faktisk bruk av pen-

ger har dessverre bare blitt større. Hvordan skal Norge møte framtiden hvis vi som samfunn ikke investerer i forskning og utvikling? Hvordan skal vi kunne ta i bruk KI i alle sektorer, og hvordan skal vi kunne møte klimautfordringene? Hvordan skal vi kunne konkurrere med andre markeder i verden, som Korea og Taiwan, som investerer 4,9 pst. og 3,8 pst. av BNP i forskning, eller andre OECD-land, som investerer i snitt 2,7 pst., når vi investerer under 2 pst.?

Universitets- og høyskoleinstitusjonene kutter i undervisningsfaktor, forskningstid og ansatte for å prøve å imøtekomme strammere økonomiske rammer, samtidig som de tilbyr studiene de skal – studiene som er etterlyst og kreves av myndighetene, studiene vi i Norge trenger mer av, slik som lærerutdanning og helseutdanning. Det er en viss ironi i at utdanningene for de profesjonene vi trenger aller mest, som sykepleiere og lærere, er de som kuttes først. Hvordan skal vi kunne utdanne flere lærere og sykepleiere med færre utdanningstilbud ved færre studiesteder?

Venstre mener at det er viktig å ivareta institusjonenes frihet, og at den ikke kan innskrenkes ytterligere. Institusjonene må gis mer rom og tillit til selv å finne de beste løsningene for å forbedre studie- og forskningskvaliteten. Institusjonenes frihet er grunnleggende for å ivareta forskningens uavhengighet. Den frie forskningen er viktig for ny kunnskap og rekruttering. Dette sikres best med solide grunnbevilgninger til universiteter og høyskoler.

Sigurd Kvammen Rafaelsen (A) [12:35:35]: I går leste jeg et sitat fra fylkesordføreren i Finnmark der han sier at det i en årrekke har vært gjort tiltak rettet mot Finnmark og Nord-Troms, men at disse ikke har slått til sånn han ønsker seg. Det har vært for mye prat og for lite handling, står det å lese. Det er en god beskrivelse av regjeringsårene 2013–2019. Tiltakene regjeringen Solberg valgte å innføre, var å fjerne økt barnetrygd i tiltakssonen og tvangssammenslå Troms og Finnmark. Ellers var det stillstand i personrettede tiltak.

Siden regjeringen Støre tiltrådte, har vi, i motsetning til tidligere i Finnmark, sett mer handling og mindre prat. Det blir mer enn en dobling i nedskrivning av studielån, slik at man får tilnærmet gratis utdannelse ved å velge å bosette seg i Finnmark og Nord-Troms. Det er innført gratis barnehage for barn i Nord-Troms og Finnmark, og det er økt skattefradrag for den enkelte. I tillegg får grunnskolelærere 20 000 kr ekstra i nedskrivning i året. Siden så mange nevner program, vil jeg nevne at Arbeiderpartiet vil utvikle dette til også å gjelde barnehagelærere. Det er en viktig anerkjennelse av den pedagogiske kompetansen barnehagelærerne bidrar til i de første opplæringsårene.

På infrastruktur ser vi også handling. Det har vært mye prat om E45 Kløfta. Det var prat i 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 og 2019, og det var det også i vår. Nå legges pengene på bordet, og prosjektet går fra prat til realitet i 2025. Riksveg 94 er neste i køen. På havnesiden har vi sett handling med gjeninnføring av midler til kommunale fiskerihavner og til statlig finansiering av Kjøllefjord havn, oppstart av ytre molo i Vardø og utdyping i havnen i Mehamn. I tillegg skal det etterlengtede kraftnettet få samme standard som resten av landet, og det skal gå helt til Øst-Finnmark. Listen over tiltak er også lengre.

I Høyres program står det at man skal bygge ut infrastruktur som understøtter en økt forsvarssatsing og utvikling av næringslivet i nordområdene. Det er for øvrig et lite kapittel. Betydningen av det ser vi faktisk i Høyres NTP-forslag, der de velger å ta ut Strømmen bru i Sør-Vanganger fra NTP. Den ligger helt på grensen til Russland, der forsvarssatsingen er viktig. Det er viktig at det bor folk der, og at det er infrastruktur til næringsutvikling.

Vi har heldigvis en regjering som stiller opp når krisene inntreffer, og som finner tiltak for samfunn hardt rammet av konsekvensene av sanksjonene. Av og til må man justere tiltakene, slik at de treffer bedre, men da er det viktig å være til stede og å ha evne til å lytte. Vi trenger fortsatt tiltak og investeringer for å snu trenden i nord, der det faktisk er sikkerhetspolitisk viktig at det bor folk, sånn at vi har beredskapen for den nasjonale sikkerheten.

Tove Elise Madland (A) [12:38:48]: Kva er utanfor-skap? Jo, det er per definisjon enkeltmenneske eller grupper av menneske som står utanfor samfunn, jobb og utdanning. Kva er folkehelse? Jo, det er helsetilstanden i befolkninga og korleis han fordeler seg. Me veit at folkehelsa har endra seg dei siste 30 åra, og forskjellane er blitt større.

Eg er blitt spurt om kvifor eg er sosialdemokrat. Jo, det er fordi eg ønskjer eit samfunn utan ulikskap. At nokon lever opp til 14 år lenger enn andre fordi dei har betre råd, kan eg ikkje akseptera. Difor er eg svært glad for regjeringa sitt arbeid med folkehelse. Det er å jamna ut sosiale helseforskjellar gjennom å tenkja på førebygging, gjennom å tenkja på levevanar, gjennom å meistra eiga helse og gjennom å fokusera på psykisk helse. Alle skal ha moglegheiter til å leva eit godt og meningsfullt liv. Då betyr det noko at barnehagar og SFO er blitt billigare, og at SFO har fått gratis kjernetid. Gode universelle ordningar heng saman med god folkehelse.

Alt heng saman med alt i politikken. Det blei understreka veldig tydeleg av statsministeren i innlegget hans i dag – at ein ikkje må gå heim når klassekameratar går til SFO, men får bli med på leiken og fellesskapet, og at

barnehagar blir eit tilbod til alle, med ein pris som gjer det mogleg, og ikkje berre fordi nokon har bestemt at ein kan gå der fordi ein treng det.

God folkehelse er å kunna delta i fritidsaktivitetar, og regjeringa har gjort mykje òg på det området.

Folkehelse er eit tverrfagleg arbeid, og difor heng – igjen – alt saman med alt. Innføring av ein ungdomsgaranti og vidareutvikling av fastlegeordninga er òg folkehelse, på same måten som bustadpolitikk og utvidinga av ei tannhelsereform heng saman.

På mange politikkområde viser regjeringa veg. Det er lagt eit godt grunnlag for å byggja og styrkja opp om fellesskapssamfunnet. Difor er det mykje som står på spel fram til 2025. For meg er universelle ordningar prioritet éin, ikkje skattekutt til den eine prosenten med alder mest frå før.

Anna Molberg (H) [12:41:18]: Under gårsdagens debatt ble jeg utfordret av representanten Sandtrøen fra Senterpartiet på hvorfor Høyre ikke støtter regjeringens forslag om å slette litt mer av studiegjelden til studenter som bosetter seg i distriktene. Det korte svaret er at det er dyrt, og at det ikke vil ha effekt. Hva er poenget med litt lavere studiegjeld hvis det ikke er mulig å få seg en jobb som kan betale resten av studiegjelden? Dette er kjernen i Høyres distriktspolitikk.

Det må skapes noen arbeidsplasser for å oppnå målet om levende lokalsamfunn i hele Norge. Det må bygges vei, og skattene må senkes, for at bedrifter kan etablere seg og vokse. I trontaledebatten har vi hørt venstresidens usaklige historiefortelling om at Høyre vil senke skattene til dem som har mest fra før. Det er bare tull. Her har venstresiden i tiår på tiår hatt én streng til rådighet, som de gnikker på til stadighet. Høyre vil fjerne formuesskatten på arbeidende kapital fordi den rammer bedrifter som har verdier bundet opp i maskiner, varelager og fabrikklokaler. Den rammer dem som satser på nye næringer, og den rammer også bønder som eier treskere og fjøs. For å betale formuesskatt må det lokale entreprenørfirmaet ta ut utbytte, hvor beskatningen også har økt. Den lokale entreprenøren som knuser ut en haug med grus for å ha i beredskap til flom eller andre kriser, må betale formuesskatt av denne grushaugen. Dette er dårlig distriktspolitikk. Den midlertidige arbeidsgiveravgiften, som regjeringen innførte, bidro til at næringslivet utenfor Oslo betalte 6 mrd. kr mer i skatt. Den rammet direkte den type jobber Sandtrøen og Senterpartiet ønsker at studenter skal søke på hvis de flytter til en distriktskommune. Igjen: Det hjelper ikke med litt lavere studielån hvis stillingen man potensielt kunne fått, ikke eksisterer på grunn av regjeringens skattepolitikk.

God distriktspolitikk handler også om å holde takten oppe på store riksveiprosjekter. Veiene våre er livs-

nerven i folks hverdag, og Høyre satset massivt på veibygging sammen med Fremskrittspartiet i regjering.

God distriktspolitikk er også å flytte statlige arbeidsplasser ut av Oslo. Det gjorde den borgerlige regjeringen. Representanten Sandtrøen fra Senterpartiet må jo ha vært glad den dagen Høyre lokaliserte Norsk helsearkiv og Helsedataservice til hjembygden hans, Tynset. Det er mange arbeidsplasser.

Gode lokalsamfunn skapes nedenfra av enkeltmennesker og av bedrifter som skaper arbeidsplasser. Da blir det mulig å bo og leve i distriktene. Det er her de politiske prioriteringene må komme, ikke med statlige subsidier som blir værende på statsbudsjettet til evig tid, og som fører med seg masse nytt byråkrati.

Presidenten [12:44:24]: Representanten Odd Harald Hovland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Odd Harald Hovland (A) [12:44:35]: Etter å ha hørt nokre innlegg her i salen om politiet og kamp mot kriminalitet må eg minne om det statsministeren sa i sitt innlegg tidlegare i dag. Regjeringa har altså styrkt politiet, auka grensekontrollen og skjerpa straffene for unge lovbrutarar. Regjeringa varsla for ca. 14 dagar sidan at politiet vert styrkt med over 2,4 mrd. kr i forslaget til statsbudsjett for 2025. Samanlikna med saldert statsbudsjett for 2024 er dette ei auking i driftsbudsjettet på over 10 pst. Vidare følgjer regjeringa opp den auka innsatsen mot gjengkriminalitet som vart sett i gang i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i 2024, med å føreslå ytterlegare 300 mill. kr til arbeidet i 2025, slik at det vert totalt 600 mill. kr i 2025.

Som oppsummering og konklusjon, og i motsetning til ein del av dei andre innlegga vi har hørt her i dag: Denne regjeringa prioriterer politiet og kamp mot kriminalitet, og det er ingen tvil om at kriminalitet må få konsekvensar.

Truls Vasvik (A) [12:46:03]: Vi har stått her i to dager, og noen ganger hører jeg opposisjonen prate om at helsetjenestene er som en maskin som i seg selv kan behandle oss når vi blir syke. Hvis vi bare øker farten på maskinen lite grann, hvis vi bare betaler lite grann mer for å få tilgang på en privat eid maskin, ordner alt seg. Det er som om noen ikke har tenkt på at helsepersonell faktisk er mennesker, at det er mennesker som hjelper oss når vi blir syke. Helsepersonell er mennesker, ikke maskiner – mennesker som trenger å bli sett og anerkjent. Det må vi aldri glemme.

Når det er sagt, kan også menneskene få hjelp av maskiner, så teknologi må vi bruke i større grad. Takten i innføring av ny teknologi har økt i helsetjenestene, og den skal øke mer. Skal vi klare å løse de utfordringene

som møter oss, må vi passe på at ny teknologi kan være arbeidsbesparende og ikke arbeidsskapende.

Derfor er det alltid artig å reise rundt, og jeg har vært i både kommuner og på sykehus. På det nye sykehuset i Narvik fikk jeg se hvordan vi gjennom sensorteknologi, smarte romløsninger og hensiktsmessige bygg kan øke antall pasienter intensivavdelingene kan overvåke samtidig. Jeg har sett hvordan Sykehuset Østfold bruker teknologiske løsninger for å klarere pasienter til proteseoperasjon, sånn at det blir færre avlyste operasjoner, og at mer tid brukes på å behandle, ikke på å kartlegge. Dette er ny teknologi som gjør hverdagen bedre for dem som jobber i helsetjenesten, og bedre for alle folk, for da kan flere få hjelp av vår felles helsetjeneste. På Stord har de tatt i bruk sensor og video også i hjemmetjenesten, selvfølgelig med samtykke fra pasienten. Det er lett å tenke at det bare er for å spare penger, men det har ført til en betydelig bedre livskvalitet for de eldre. Nå behøver de ikke vekkes to ganger om natten for å sjekke om de er ok. Nå kan de faktisk få hjelp når det trengs. Jeg ser med stor spenning på hvordan vi kan utvikle og stadig bruke mer av kunstig intelligens, både i kommuner og på sykehus.

Til slutt: Det bringer meg over til et veldig spennende bedriftsbesøk jeg hadde for nøyaktig en uke siden. I Sande i Vestfold åpnet NordicEpod sin nye fabrikk. De driver – for dem som ikke vet hva en «epod» er – med strømstyring til datasentre, og vi trenger som kjent mye strøm i vår digitale framtid. I januar i fjor var de tolv ansatte. Nå er de 350 ansatte. Det viser at det er mulig å få til ting også i Norge, i konkurranse med utenlandske aktører, og på tross av de dommedagsprofetiene høyresiden har brakt til torgs her i to dager.

Hovedtanken for Arbeiderpartiet er at vi må skape før vi kan dele. Det har vi bygget verdens beste land på, og det skal vi i Arbeiderpartiet sørge for å jobbe for, inn i evigheten.

Aleksander Øren Heen (Sp) [12:49:00]: Me kunne for ikkje lenge sidan høyra representanten Molberg svara ut spørsmåla frå Sandtrøen frå i går knytte til kutt i studiegjeld og sletting av studiegjeld. Det er litt godt at me endeleg kan få eit svar også frå denne talarstolen på kva Høgre eigentleg meiner om dette. Det er eigentleg første gongen, i denne debatten, ein har sagt at dette er ein så imot. Tidlegare er det berre Unge Høgre som har sagt det. Ein har svart frå talarstolen her at det var standpunktet til Unge Høgre, men no kan me registrera at dette òg er standpunktet til Høgre. Eg går ut frå det når det blir sagt frå denne talarstolen.

Det er interessant å høyra på Høgre når ein snakkar om distriktpolitikk. Ein har sagt nokre fine ord, og så har ein spola seg inn att på at det handlar om å redusera formuesskatt. Det er det einaste saliggjerande. Uansett

kva målet måtte vera, er svaret formuesskatt. Kva har skjedd med formuesskatten? Med finansminister frå SV og finansminister frå Framstegspartiet skilde det vel 0,2 prosentpoeng. Det er det spennet som har vore i den debatten, uavhengig av kven som har styrt i dette landet dei siste 15 åra.

Er det det som skal vera avgjerande for om ein lukkast med distriktpolitikk eller anna næringsutvikling, om ein er næringsfiendtleg, eller om ein er næringsvenleg? Eg trur ikkje det. Eg trur det bildet er mykje meir samansett. Reiser ein rundt i landet, er det nettopp mangel på folk som er det skrikande no, det er det som er utfordring nummer éin – korleis få tak i kompetent arbeidskraft for å løysa dei oppgåvene ein treng å løysa. Me ser ein rekordhøg investeringstakt i næringslivet. Difor er målretta verkemiddel mot dei enkelte det me har satsa på, og det me meiner vil gje størst effekt.

Det er litt forstemmande å høyra fleire Høgre-representantar seia at det no er svak tillit til det styrande systemet i Noreg når det gjeld næringsliv. Tilliten er vekke, blir det sagt. Eg vil minna om at Stortinget i fellesskap over tid no har stilt veldig opp for næringslivet, seinast i koronatida, med rause støtteordningar, nettopp for å halda hjula i gang. Det er rekordlåg arbeidsløyse. Det er ikkje slik at me har gjeve næringslivet på båten, men me tilpassar oss den tida me er i, for å sørgja for at me har eit næringsliv som er i takt med det samfunnet treng, som leverer arbeidsplassar, og som løysar dei oppgåvene me treng å få løyst. Då tilpassar me òg politikken til det.

Eg er glad for at me evnar å gjera det utan å få stor inflasjon og utan å få stor arbeidsløyse. Me treffer, og det er trygg styring, og det skal me fortsetja med.

Rigmor Aasrud (A) [12:52:01]: Jeg skal gi noen stemmeforklaringer på vegne av Arbeiderpartiet, men jeg vil også kommentere litt fra debatten. Dette er jo opposisjonens debatt. Jeg må si at vi etter denne debatten ikke er så mye klokere på hva opposisjonen har til felles, og det er heller ikke så lett å vite hvilke prosjekter de skal gå for framover. Det er én fellesnevner, og det er hvordan man snakker ned næringslivet, hvordan man omtaler næringslivet og den politikken regjeringen har ført. Det er ganske oppsiktsvekkende, må jeg si, når vi ser og hører om de tallene norsk næringsliv leverer. Det er altså rekordhøye investeringer i Fastlands-Norge, og det har vært et kjempestort overskudd de siste årene. Norske bedrifter gjør det bra, og i tillegg har vi fått 145 000 flere i arbeid. Man burde jo være kjempestolt av det næringslivet vi har, og den politikken som er ført for å få til disse resultatene.

Så til de løse forslagene som er lagt fram her i dag. Arbeiderpartiet kommer til å stemme imot de forslagene som er fremmet, men jeg skal kommentere litt.

For det første, forslag fra SV: Vi deler SVs bekymring om den alvorlige kvotesituasjonen som er, og vi vet at fiskeriministeren fokuserer på dette. Vi har derfor bedt om at forslagene kan oversendes.

Når det gjelder forslag nr. 7, fra SV, viser vi til behandlingen av arbeidsmarkedsmeldingen, som er lagt fram i denne salen, og mener den debatten hører hjemme der.

Når det gjelder forslag nr. 16, fra Miljøpartiet De Grønne: Ja, regjeringen er sterkt engasjert i problemene i Oslofjorden. Flere tiltak er lansert, og flere vil komme framover.

Forslag nr. 17, fra Rødt, ble jo vedtatt i denne salen for ett år siden, med våre stemmer. Arbeiderpartiet har ikke endret mening. Vi vet at dette følges opp i departementet, og vi ser ikke noen grunn til å stemme for det en gang til.

Når det gjelder forslag nr. 18, har utenriksministeren allerede tatt initiativ til å komme med en redegjørelse, før forslaget ble fremmet. Derfor har jeg forstått at forslaget også har blitt gjort om til et oversendelsesforslag.

Forslag nr. 22, fra Rødt, mener vi hører hjemme i statsbudsjettet.

Når det gjelder forslag nr. 23, fra Kristelig Folkeparti, er Helsetilsynet allerede i gang med en tilsynssatsing for helse- og omsorgssektoren og eldre, som skal vare fra 2024 til 2027. Derfor kommer vi også til å stemme imot dette.

Til slutt forslag nr. 25, fra Miljøpartiet De Grønne: Dette er allerede slått fast av klima- og miljøministeren og nedfelt i regjeringens Hurdalserklæring, så vi ser ikke nødvendigheten av å gjøre noe anmodningsvedtak på dette området.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:55:10]: Det har vært ganske fascinerende å høre i løpet av denne debatten hvor imponert og tilfreds regjeringspartiene er med sin egen innsats, tross manglende resultater. Støre-regjeringen og SV har økt skattene med nesten 40 mrd. kr, og dette mener representanten Aleksander Øren Heen er lite sammenliknet med hva Høyre foreslo, men det er altså mer enn det Rødt før 2021-valget sa at de ville øke skattene med.

Ifølge venstresiden er mer skatt synonymt med mer velferd. Da kan vi jo sjekke: Har det blitt mer velferd i helsetjenesten? Svaret er nei. 270 000 mennesker står i helsekø, og ventetidene har økt med i snitt to uker. Det er rekord i antall fristbrudd. Hva med tryggheten til folk? Har det blitt mer trygghet? På ingen måte. Volden og gjengkriminaliteten blir mer brutal, ungdomskriminaliteten har eksplodert i byene våre, og én av fire nordmenn oppgir å ha kriminalitet som en av sine største be-

kymringer. Støre-regjeringens svar har vært å kutte med over 600 politifolk, legge ned forebyggende politienheter der kriminaliteten skjer, og opprette nye lensmannskontorer i områder med lite kriminalitet i utgangspunktet.

Hva med skolen? Hver femte elev fullfører ikke skolen, og hver tredje elev mangler grunnleggende ferdigheter. Fraværet og uroen øker. Regjeringens svar er å svekke kompetansekravene til lærere og sette fraværgrensen i spill, og nå foreslår de å fjerne nasjonale prøver, slik at vi ikke lenger skal få vite om elevene lærer på skolen i den enkelte kommune. Den politikken endres ikke av at regjeringen av og til har medieutspill der det høres ut som den heller vil ha Høyres skolepolitikk.

La det ikke være noen tvil: I likhet med alle i denne salen og veldig mange som har vært oppe på talerstolen, unner jeg folk bedre råd i år. Jeg håper folk får bedre råd. Høyre har foreslått en rekke tiltak for at folk skal få bedre råd. Men det holder ikke om folk får bedre råd i år dersom regjeringen svikter i å rigge Norge for velferd og vekst også om fem år, ti år og for neste generasjon. Der framme venter utfordringer som at hundretusener i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet, samtidig som bedriftene skriker etter arbeidskraft.

Mangel på folk truer også velferden vår. Bare i helse-tjenesten vil vi komme til å mangle 180 000 mennesker om få tiår. Samtidig ser vi at verdiskapere og gründere forlater Norge i hopetall, og vi har blitt et mindre attraktivt land å investere i. Konsekvensen på lang sikt er at vi alle blir fattigere. I perspektivmeldingen antydes det at våre barn og barnebarn kan bli de første generasjonene nordmenn på lang, lang tid som knapt får oppleve velstandsvekst. Det er et brudd på generasjonskontrakten.

Utfordringene de siste årene ville vært store uansett hvem som styrte, men en regjering må dømmes på hva den prioriterer, og om den samtidig klarer å rigge Norge for fremtiden. Høyre ser framover, ikke bakover, og vi er klare til å ta ansvar.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:58:17]: Trontaledebatten har til nå vært preget av de samme temaene vi også har sett i media de siste ukene. Istedenfor å levere politikk som gir folk håp, kjører regjeringspartiene i tospann med Høyre og Fremskrittspartiet en retorikk og en politikk om hvem som skal være strengest i landet her. Hvem har den strengeste arbeidslivspolitikken? Hvem har den strengeste asyl- og innvandringspolitikken? Hvordan kan vi sette flere unge i fengsel? Det er som om partiene kappeter med trollet om hvem som kan lage den tøffeste samfunnskontrakten for dem som sliter mest.

Vi har fått høre fra både nåværende og tidligere regjeringsmedlemmer at vi trenger flere folk i Norge.

Derfor må vi kvinner føde flere barn, og syke folk må komme seg på jobb. Vi trenger flere kloke hoder, og vi trenger flere varme hender, men når folk gjør alt de kan for å komme til landet vårt, skal vi få dem raskest mulig ut. Vi skal hjelpe færre i fattigdom og nød, mens murene rundt festning Europa blir høyere og høyere. Norske barn – framtidens arbeidstakere – skal visst helst komme ut med ski på bena og rødt pass i hånden. Også godt integrerte mennesker som har bodd her størsteparten av livet, som Zarina, kastes ut av et land som trenger flere folk. Det er noe som skurrer.

Vi bor i en stadig mer globalisert verden – en verden som må løse store utfordringer sammen. Dette kan vi velge å møte med å vende ryggen til verden, skalke lukene, samarbeide mindre på tvers av landegrensene, premiere dem med norsk pass, dem som er født med penger eller privilegier, og straffe dem som ikke er så heldige – eller vi kan møte det med tro på at mennesker vokser når de får muligheter, ikke når de får pekefinger og straff, og at verden blir bedre når vi møter utfordringene vi står i, med mer solidaritet og mer samarbeid. Jeg håper at flertallet i denne salen velger det siste, men om de ikke gjør det, er det bra at det er valg neste år, så Miljøpartiet De Grønne endelig kan komme inn med en stor gruppe på Stortinget.

Sigurd Kvammen Rafaelsen (A) [13:00:38]: I år skal vi behandle sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, som er et grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikken og en urett som er begått mot samer, kvener, norskfinner og skogfinner. Dette er en viktig anerkjennelse av feil vi har gjort i fortiden, og et grunnlag for valg vi skal gjøre i framtiden. Det er Stortingets ansvar å sikre at vårt urfolk og våre minoriteter får gode vilkår til å utvikle sitt språk, sin kultur og sitt levesett. Vi må se hele samfunnet.

Samisk kultur er utmarksbruk og utmarksnæringer, men det er også langt mer enn det. Vi må ha et samfunnsperspektiv som ivaretar hele det samiske samfunnet, samtidig som det ivaretar gruppers rettigheter. Det ene eksisterer ikke uten det andre. Vi må styrke den samiske språkutviklingen, og vi må styrke den helhetlige næringsutviklingen i Sápmi, de samiske områdene. Samiske arbeidsplasser er alle arbeidsplasser innenfor de grensene der samene bor, i kommunene og i alle former for statlige og private arbeidsplasser.

Regjeringen har i denne perioden gitt historiske bevilgninger til Sametingets arbeid, styrket de samiske kulturinstitusjonene, de samiske helseinstitusjonene og gitt historiske reindriftsoppgjør og landbruksoppgjør som også kommer det samiske landbruket til gode.

Vi må fortsatt forbedre refusjonsordningene og innsentivordningene til kommunene for å styrke samisk

språkopplæring og øke antallet språkbærere, og vi må fortsette arbeidet med å ivareta hele det samiske samfunnet. Vi må sørge for at den enkeltes samiske identitet styrkes og aksepteres, uavhengig av hva man måtte mene i ulike politiske spørsmål.

Nikolai Astrup (H) [13:02:43]: Jeg har tegnet meg for å gi en kort stemmeforklaring, men før det har jeg noen kommentarer til debatten som har vært.

Det er åpenbart slik at det for deler av norsk næringsliv går veldig godt om dagen. Det skyldes ikke minst at vi har en svak kronekurs, så for deler av eksportnæringene er det gode tider. Kongsberg Gruppen gjør det godt av grunner vi kanskje ikke helt kan like – det er krig i verden – men det er likevel en realitet at det har skjedd noe i norsk næringsliv det siste året, og det virker som om regjeringen ikke tar det helt inn over seg.

Statsministeren sa i dag morges at ni av ti nye jobber har kommet i privat sektor. Det er jo en fantastisk vekst, for da representanten Aasrud snakket i går morges, var det åtte av ti. Da næringsministeren hadde ordet litt senere på dagen, var det åtte og en halv av ti, og så har vi da kommet til ni av ti i dag. Det betyr at det må ha forbedret seg voldsomt på kort tid.

Realiteten er at det positive oppsvinget som kom i kjølvannet av pandemien, nå er snudd til nedgang, og regjeringens talepunkter fremstår utdatert. Det betyr også at de kanskje ikke helt tar situasjonen inn over seg. Sysselsettingsveksten i privat sektor er nå på sitt laveste nivå på tre år, og de siste tre kvartalene har åtte av ti nye arbeidsplasser kommet i offentlig sektor, ikke i privat. Siste kvartal var det altså slik at ni av ti nye arbeidsplasser kom i offentlig sektor, og i syv kvartaler på rad synker jobbveksten i Norge. Det er en betydelig svekket jobbvekst i privat sektor.

Representanten Aasrud sier at opposisjonen snakker ned næringslivet. Nei, vi snakker ikke ned næringslivet, men vi peker på fakta. Næringslivet er i opprør og kjenner seg åpenbart ikke igjen i den beskrivelsen regjeringen gir av hvordan situasjonen faktisk er. Det må også regjeringen ta inn over seg.

Så en liten stemmeforklaring: Høyre kommer til å støtte noen av forslagene, men jeg har lyst til å nevne spesielt forslag nr. 17, fra Rødt. Det er viktig med oppfølging av partilovnemndas vedtak, men vi mener samtidig at en slik oppfølging bør gjelde alle nemndas forslag. Direkte partifinansiering er i den sammenheng naturlig å se på, men det samme må også gjelde den indirekte støtten, som i dag utgjør en betydelig andel av dagens partifinansiering. Dette bør belyses.

Vi kommer også til å støtte forslag nr. 24, fra Kristelig Folkeparti, om verifiserbar aldersgrense i sosiale medier, og jeg håper at det er noe som kan få bredt flertall i

denne sal, for det er på tide å beskytte våre yngste barn fra skadelig innhold på skjerm.

Presidenten [13:05:42]: Representanten Rune Støstad har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Rune Støstad (A) [13:05:54]: Snart skal vi hjem igjen etter en lang debatt. Hva betyr det vi gjør i salen, for plassen der vi bor? Hjemme i Nord-Fron betyr det at en familie på fire sparer over 100 000 kr på barnehage, gratis SFO, økt barnetrygd og kutt i studiegjeld. Det betyr noe hvem som styrer, og det betyr også at jeg kan reise hjem igjen med god samvittighet.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil redusere forskjellene, vi vil gi mest til dem som trenger det aller mest. Vårt svar er ikke et kutt i skattene for dem som har mest fra før. Reduserte forskjeller og mer til dem som trenger det mest, gir trygghet for folk, og det gir mindre forskjeller, større tillit og sterkere fellesskap.

Mani Hussaini (A) [13:07:01]: Hvert eneste år får vi rapporter utarbeidet av verdens fremste klimaeksperter som stadfester faktum: Vi er i ferd med å koke vår egen jordklode. Fjorårets storflom, Hans, herjet i norske bygder og gjorde veldig mange hjemløse. Det burde gitt alle, ja, til og med klimaskeptikerne her i salen, noe å tenke på. Klimaendringene er ikke bare noe som skjer i andre land og på andre kontinent, det skjer i Europa og i aller høyeste grad i Norge. Derfor har Arbeiderpartiet og Senterpartiet store klimaambisjoner på vegne av Norge.

Kort tid etter at vi kom inn i regjeringskontorene, valgte vi å oppdatere Norges klimaforpliktelser fra 50 til 55 pst. kutt i utslipp. Enda viktigere var at vi gjorde alvor av vårt løfte om at klima ikke skal være en enkeltsak, men skal utgjøre rammen rundt vår politikk. Derfor satte vi i gang med å lage klimastatus og -plan, Grønn bok, som holder oss ansvarlige for at klimapolitikken når målene. På mandag kommer den tredje utgaven, hvor regjeringen fortsetter å styrke klimapolitikken.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser med Grønn bok hvordan Norge når våre mål etter Parisavtalen. Den viser framdrift i klimapolitikken og hvordan planen fra i fjor har blitt fulgt opp. Ved at vi legger fram årlig Grønn bok til Stortinget, sørger vi for å holde tempoet oppe i klimapolitikken, og vi kan forsterke den hele veien. Mens Høyre og Fremskrittspartiet leverte én klimamel- ding på åtte år, leverer vi en plan hvert eneste år.

Mitt viktigste budskap er at vi har en plan, og at vi når våre klimamål. Et bedre vitnemål enn fjorårets utslippstall er det ikke mulig å få. Fra 2022 til 2023 kuttet vi 4,7 pst. av Norges klimagasser. Det tilsvarer alle kutt i våre utslipp fra 1990, da jeg var tre år, og fram til 2022.

Det viser at vår politikk virker. Det skyldes i stor grad at næringslivet vårt omstiller seg. Det skyldes at vi har en forpliktende avtale med jordbruket, og at vi kutter utslipp der. Dette klarer vi uten pekefinger og uten å påføre folk kjøttskam. Vi får det også til gjennom elbilpolitikken og mer klimavennlig veitransport.

Regjeringen har også vært en pådriver for den mest ambisiøse formuleringen for omstilling vekk fra fossile energikilder internasjonalt. Det nytter ikke at Norge kutter, uten at verden gjør det samme. Mens Høyre og Fremskrittspartiet krangler om vi har menneskeskapte klimaendringer, har Arbeiderpartiet og Senterpartiet laget en plan som vi følger, og som nå gir resultater, til beste for vår jordklode.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:10:07]: Midtausten står akkurat no på randen av ein storkrig, men vårt eige kontinent, Europa, er i ein storkrig. Det er ein krig mellom Europas to største land, Ukraina og Russland – ein krig der hundretusenvis av menneske er drepne og såra og dei materielle øydeleggingane er enorme. I kontrast til krigen i Midtausten er krigen mellom Russland og Ukraina relativt enkel å forstå, og det er relativt enkelt å seie kva som er rett å gjere. Det er ein aggressor, Putins Russland, og ein fredeleg nasjon som er under angrep, Ukraina, og det er ein krig som Ukraina skal og må vinne.

Neste år er det 80 år sidan vi i Noreg vann vår fridom etter å ha vore under angrep og okkuperte i fem år. Det som var avgjerande for at diktatoren og okkupanten Hitler blei nedkjempa i Noreg, var at andre land stilte opp for oss, og det same gjeld i prinsippet for Ukraina no i 2024. Det er mogleg for Ukraina å vinne krigen over diktatoren og okkupanten Putin dersom vi stiller opp for dei. Diktaturet må aldri vinne.

Vi i Noreg har heldigvis gjort mykje. Eit samla storting har gått saman om Nansen-programmet, som nyleg er varsla utvida. Vi støttar Ukraina, både sivilt og militært. La meg likevel nytte høvet her i dag på vegner av Venstre til å seie frå om at det vi har gjort til no, og så langt varsla at vi skal gjere vidare, ikkje er nok. Noreg har eit heilt spesielt økonomisk handlingsrom. Vi er eitt av få land i Europa som ikkje må ta opp lån eller avskaffe fridagar for å finansiere støtte til Ukraina. Vi er eitt av få land i Europa som tener ekstra pengar i milliardklassa kvar einaste veke på grunn av krigen. Difor må vi i Noreg gjere meir. Vi må ta ei leiarrolle i Europa for å støtte Ukraina, og det må skje raskt. Dess før Ukraina får den våpenstøtta og hjelpa dei treng, dess før kan krigen vinnast.

Kva Ukraina får av våpen og pengar til å skaffe meir våpen og ammunisjon i 2024 og 2025, betyr akkurat no svært mykje meir enn kva løfte dei får for 2028 og 2029.

Det er eit felles ansvar, uansett kva land vi er frå, at vi aldri må bli oss sjølve nok bak våre egne trygge grenser, aldri tenkje at vi ikkje skal stille opp. Ukrainarane kjempar både sin kamp og vår kamp. La oss aldri ta fridom for gitt, og la oss gjere alt i vår makt no for at Ukraina vinn denne lagnadstunge krigen.

Erlend Svardal Bøe (H) [13:13:18]: Jeg tror ikke det er noe skrik etter Senterpartiets distriktspolitikk ute i landet, og det tror jeg også meningsmålingene viser ganske klart og tydelig. Det virker som man i Senterpartiets distriktspolitikk skal avgrense tiltak i distriktene til hva som skal være gratis, og hva en skal subsidiere mest mulig.

Det som er utfordringen med den distriktspolitikken regjeringen fører i dag, er at man har økt skattene kraftig, med 40–50 mrd. kr, tatt pengene ut fra distriktene, sendt dem til Finansdepartementet i Oslo og etterpå kalt det for omfordeling og sendt ut noen småtiltak rundt om i landet. Det er ikke en god distriktspolitikk.

Det som er en god distriktspolitikk, er å sørge for at lokal verdiskaping blir igjen lokalt og bidrar til lokal utvikling. Det er derfor Høyre snakker så mye om skatt når vi ser at en har økt skattene så mye som en har gjort.

Vi i Høyre er ikke imot personrettede tiltak. I Høyre har vi faktisk en ganske stolt historie når det gjelder personrettede tiltak i landet vårt. Det var Jan P. Syse som tilbake i 1990 var den som opprettet tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark, og som bidro til de tiltakene vi også diskuterer i dag.

I samferdselspolitikken ser vi en regjering som har tatt ned ambisjonsnivået for å bygge ut samferdsel i landet vårt. Vi ser det f.eks. når vi snakker om lufttilbudet i nord. Jeg var på besøk hos Sørkjosen lufthavn for noen uker siden. Der har de gått fra å ha tre avganger i uken til to avganger i uken, noe som gjør det vanskeligere for næringslivet i den landsdelen å komme seg rundt om i landet eller andre plasser. Det er grunnen til at Høyre har foreslått å gjøre forbedringer i FOT-rutetilbudet. Det var også vi som opprettet den første statlige tilskuddsordningen for bedre vedlikehold av fylkesveier, der vi nå la 6 mrd. kr mer på bordet enn det regjeringen gjorde i Nasjonal transportplan.

I helsepolitikken ser vi det samme. En ser nå nedleggelse av distriktspsykiatriske sentre i hele landet. Både i Finnmark og i Troms er det konkrete forslag om det. En skal fase ut private fra helse- og omsorgstjenesten. Da må vi huske på at der de private virkelig gjør en innsats, er nettopp i distriktene, f.eks. med avtalespesialister som reiser ut og gir spesialisthelsetjenester i distriktene.

Vi ser det også på kraft, der denne regjeringen de siste tre årene har gitt konsesjoner til å bygge ut 0,4 TWh, mens Solberg-regjeringen sørget for å gi konsesjon til

16 TWh i løpet av åtte år. Vi må få fart på kraftpolitikken og bygge ut nett, for det er det som bidrar til det.

Min tydelige advarsel er at vi ikke må avgrense distriktspolitikk til hva som skal være gratis, og hva som skal handle om subsidier. Det er like viktig å sørge for at lokal verdiskaping blir igjen lokalt og bidrar til lokal utvikling.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:16:33]: I denne debatten har de fleste anerkjent at vi står i en krevende økonomisk situasjon som skyldes mange faktorer vi ikke rår over. Likevel kritiserer opposisjonen regjeringen som om den situasjonen ikke eksisterer. Til tross for historisk store bevilgninger til politi, forsvar, helse, landbruk, distrikt, barnehage, barnevern og en strømstøtteordning i verdensklasse fortsetter sutringen.

Det toppe seg med Høyres febrilske svartmaling av situasjonen i næringslivet. Den øvelsen mener jeg er uredelig, all den tid næringslivet vårt har både eksportrekord, investeringsrekord og overskuddsrekord – samtidig som arbeidsledigheten er veldig lav.

Det er mange utfordringer for mange nå i dyrtiden, men det er likevel riktig å anerkjenne hvor godt regjeringen har klart å navigere i stormkastene.

Et felt som har vært lite omtalt av opposisjonen i debatten, er frivilligheten. Den er f.eks. tilbake på normalt nivå etter pandemien, mye takket være regjeringens politikk. På tirsdag var jeg på leikarringen hos Bygdeungdomslaget i Oslo for å fortelle at FolkOrg nå får penger til landsfestivalen og landskappleiken, en av veldig mange styrkinger Senterpartiet i regjering med Arbeiderpartiet gjør for å løfte den regionale og lokale kulturen og frivilligheten over hele landet etter nedbyggingen til Solberg-regjeringen. Da fortalte de om en økning på 300 pst. i antallet deltakere bare på to år – veldig moro.

De er ikke alene. Korpsene våre opplever mye av det samme. Det er egentlig ikke så rart da regjeringen har opprettet en ny tilskuddsordning for korps og orkestre. Det er en del av den aller første kulturfrivillighetsstrategien i Norge, der det kom over 70 mill. kr ekstra til ulike kulturfrivillighetstiltak fordi vi avskaffet Høyres baby gaveforsterkningsordningen, som hadde tatt disse pengene fra den frivillige kulturen for å gi dem til mer populære og kommersielle aktører.

Høyre vil gjeninnføre gaveforsterkningsordningen. Hvordan vil det da gå med den frivillige kulturen vår regjering har bygd opp? I Høyres programutkast vil de faktisk heller ikke sikre full momskompensasjon til frivilligheten, som regjeringen gjorde med en gang de kom til makten, og som frivilligheten melder om at virkelig har hjulpet nå i dyrtiden.

Noe av momskompensasjonen går til leselysttiltak for frivilligheten, noe som trengs. Det kritisk lave nivået

vi nå har på lesing blant barn og unge, er veldig alvorlig. Regjeringen har derfor lansert en egen leselyststrategi med store midler til formålet. Høyre ville derimot ikke lage noen leselyststrategi da de hadde makten da den forrige gikk ut, og nå vil de jammen legge moms på bøker. De vil gjeninnføre ABE-kuttene, som helt har ødelagt økonomien til kulturinstitusjonene våre og det frivillige feltet.

I denne vanskelige tiden, hvor kultur og frivillighet øker livskvaliteten til folk og styrker demokratiet og beredskaps- og forsvarsviljen vår, er Høyres kultur- og frivillighetspolitikk det aller siste vi trenger. Skremselspropaganda overfor næringslivet endrer ikke på det.

Presidenten [13:19:26]: Representanten Aleksander Øren Heen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, avgrenset til 1 minutt.

Aleksander Øren Heen (Sp) [13:19:38]: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde treng ikkje å misforstå meg med vilje når det er snakk om skatt. Poenget mitt var å visa at ein ved utgangen av perioden til Stoltenberg-regjeringa hadde ein skattesats på 1,1 pst. på formuesskatten. Høgre fekk det ned til 0,85 pst. Skilnaden er då på 0,25 prosentpoeng. Eg bomma litt; eg bomma med eit halvt prosentpoeng. Poenget mitt er å visa at dette er eit marginalt spenn. Det må jo vera frustrerende for Høgre at det einaste saliggjerande verkemiddelet dei har, anten det gjeld distriktspolitikk eller noko anna, klarte dei ikkje å levera på gjennom åtte år.

Eg registrerer òg at Høgre stadfestar at dei er motstandarar av å sletta studiegjeld. Det er det fint å ha med seg i den vidare debatten.

Presidenten [13:20:22]: Representanten Sigurd Kvammen Rafaelsen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sigurd Kvammen Rafaelsen (A) [13:20:33]: Jeg hører at Fremskrittspartiets og Høyres representanter, både Terje Halleland og Erlend Svardal Bøe, etterlyser mer kraft. Da er det greit å sette ting i perspektiv: Da Solberg-regjeringen tiltrådte i 2013, var det 1 000 søknader til behandling hos NVE. I 2021, da Støre-regjeringen tiltrådte, var det 60. Vi har vært nødt til å rydde opp i kraftsituasjonen der Høyre hadde parkert den. Vi trenger en politikk som tar ansvar, og vi må fortsette å legge til rette for norsk næringsliv og for at bedrifter skal kunne utvikle seg.

Derfor er det artig å se at selv om vi har innført grunnrenteskatt på havbruk, investeres det nå både av Cermaq på Sørøya og av Grieg Seafood i Landersfjord for

å produsere smolt og postsmolt, og for å utvikle en kjempeviktig kystnæring.

Jeg har heller ikke sett at det i Høyres budsjetter har blitt lagt inn mer penger til FOT-ruter. Det er fint å snakke om det så lenge man ikke trenger å gjøre noe med det.

Ola Elvestuen (V) [13:21:46]: Det er representanten Hussainis innlegg som gjør at jeg må ta ordet en gang til. Plutselig kommer han med et innlegg som om dette er en regjering som driver klimapolitikken framover i Norge.

Jeg er også glad for at utslippene nå er nede på 46,6 millioner tonn i 2023 – riktig nok drevet fram av politikk som var vedtatt lenge før denne regjeringen kom på plass. Det var jo tilbake i 2015, med borgerlig flertall, at vi satte opp et tydelig mål om at i 2025 skal alt nybil salg i Norge være med nullutslipp – for varebiler også det samme. Tiltakene ble opprettholdt lenge, helt fram til 2021, og så ble elbilfordelene svekket etterpå, men vi ser at salget likevel opprettholdes. Det er fordi det har vært vilje lenge.

Det var også med et borgerlig flertall vi klarte å framforhandle en klimaavtale med EU, og den er også førende for den politikken vi skal føre nå framover. Jeg tror ikke dagens storting ville vedtatt en klimaavtale med EU. Det klarte vi heldigvis å få på plass tidsnok. Det som forundrer meg, er hvorfor man ikke ønsker å videreføre det samarbeidet framover.

Representanten sa at regjeringen la fram forsterkede klimamål overfor FN, på 55 pst., men sammen med EU. Vi venter fortsatt på å få saken med den forsterkede målsettingen til Stortinget, så vi kan vedta den, slik at vi da får hele politikkområdet – ikke bare kvotepliktig sektor og det som er ikke-kvotepliktig, men også arealbruk, arealbruksendring av skog – med de forpliktelsene resten av Europa har. Dette venter vi på.

Det er forunderlig at man ikke ønsker å ha et videre samarbeid etter 2030. I det regjeringen har lagt fram, legger man opp til at vi ikke skal ha en felles klimaavtale med EU fram til 2040. Vi skal bare ha framskrivninger. Vi skal ikke ha de samme forpliktelsene.

Det er klart at for å forsterke politikken må vi gjøre det sammen med resten av Europa, og vi er også nødt til å følge opp de avtalene vi har inngått. Foreløpig er regjeringens svar at det er Grønn bok. Vi får nå se, når vi får lese den pamfletten, hva som står der, når vi kommer til mandag, for en pamflett i seg selv er ikke et klimatiltak. Det må tiltak til for å nå utslippsmålene. 50 pst. i ikke-kvotepliktig sektor innen 2030, innsatsfordelingsordningen, krever mye vilje, og så må vi ha den samme viljen som resten av Europa for å nå målene i 2040 – 90 pst. reduksjon. Den viljen har regjeringen foreløpig ikke vist i det hele tatt.

Willfred Nordlund (Sp) [13:24:53]: Historien om Norge er en historie om klokskap, arbeidsvilje og foredling av naturressursene våre. De ligger i hele landet, eller det som oftest kalles distriktene, der svært mange bor. Forholdet er jo at det aller meste er «distriktene», i noens øyne. Det illustrerer Svardal Bøe glimrende, at det aller meste av landet er distrikt.

Næringslivet i Nordland, Møre og Romsdal, Vestland, Finnmark og Troms bejubler at man får reduserte flypriser, og at man får redusert avstandskostnadene. Det samme gjør man når man får reduserte ferjepriser og det innføres ordninger for sletting av studiegjeld. Det betyr ikke at distriktpolitikken til denne regjeringen handler om å gjøre alt gratis eller billigere. Det handler om at man skal redusere konkurranseulempene for det verdiskapende næringslivet som baserer seg på naturressursene i hele landet.

Det er ingen ting som tyder på at ikke denne suksesshistorien også kommer til å være framtiden – kloke hoder som bruker de mulighetene som er lokalt. De mulighetene finnes altså i hele landet, og da må vi sørge for at vi har en god kommuneøkonomi, slik at ordningene er på plass for å ta vare på både de unge og de eldre. Det Svardal Bøe unnlater å fortelle, og som Høyre generelt unnlater å fortelle, er hvordan man har prioritert i de alternative statsbudsjettene de senere årene. Man reduserer overføringene til kommunene med 4 mrd. kr og står her i trontaledebatten og sier det er krise i kommuneøkonomien. Man har lovet en omlegging av inntekstsystemet i kommunene som skulle gi mer likeverdige tjenester, og maser om at det tar for lang tid. Når denne regjeringen leverer på det, må man ha mer behandlingstid. Sannheten er at man unnlater å fortelle hele historien, i likhet med det man gjør når det gjelder næringslivet for øvrig.

For å gjenta til det kjedsommelige: Når det er investeringsrekord, som vi har sett de senere årene, handler det om at norsk økonomi overordnet sett går utrolig godt. Det vil alltid være områder som kan forbedres, og det er derfor vi sitter i denne salen.

Jeg vil avslutte med det som var en interessant utvikling her, nemlig å registrere at Svardal Bøes store helt var Syse-regjeringen. Det siste den gjorde, var å etablere personrettede tiltak i Finnmark. Jeg registrerer at når denne regjeringen jobber videre etter den modellen, som har tjent Norge godt, kommer det til å være med i historien at hvis Høyre skulle få makta igjen, vil de nye tiltakene man opprettet som har vært til gagn for hele landet, og som har redusert kostnadene for folk og lagt grunnlaget for vekst og verdiskaping av de fantastiske naturressursene i hele landet, ikke videreføres med Høyre. Det er jo godt å vite når man skal gå til valg.

Marit Arnstad (Sp) [13:28:05]: Trontaledebatten er opposisjonens debatt. Vi har hatt en lang og omfattende debatt, der folk har lagt mye energi og flid i å delta. Da lar jeg meg forundre over at nesten ingen av opposisjonens parlamentariske ledere er på plass ved avslutningen av debatten. Det synes jeg er veldig rart.

Jeg må også få lov til å si til representanten Svardal Bøe at ja, det var Syse-regjeringen som innførte tiltaksjonen. Kommunalminister i den regjeringen het Johan J. Jakobsen og var fra Senterpartiet. Jeg tror nok han hadde en større finger med i det spillet enn det Jan P. Syse hadde, for å si det på den måten.

Jeg sa i et tidligere innlegg at det er litt vanskelig å få øye på de store tankene fra opposisjonen i denne debatten. I den grad det framføres vyer, spriker det i alle retninger. I den økonomiske politikken er Høyre og Fremskrittspartiet på hver sin klode og har hver sin oppskrift på hvordan man skal gjennomføre en økonomisk politikk. Venstre framfører vyer om mer støtte til Ukraina – langt utover det handlingsregelen tilsier, men de vet jo at Høyre aldri kommer til å være med på å bruke en krone mer enn handlingsregelen. Venstre er veldig for EU, og Fremskrittspartiet er sterkt imot EU. Venstre vil innføre fjerde energimarkedspakke pronto, og Fremskrittspartiet vil nedlegge veto. Fremskrittspartiet vil absolutt ikke ha havvind, men hvis en lytter til representanten Astrup og Høyre, vil de absolutt ha havvind og helst med så mange hybridkabler som man får til. Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet ønsker en strengere rus- og narkotikapolitikk, men Venstre er de rene rusliberalerne. Høyre sitter stille i båten.

De proklamerer alle at offentlig sektor er for stor, men de vil alle ha et større og sterkere forsvar, som nettopp er en del av offentlig sektor. Ikke nok med det: Fremskrittspartiet vil også ha statlig eldreomsorg. Hvis det skal bety statlig organisering, må det bety et enormt byråkrati. Jeg vil betakke meg for at mine foreldre skal få avgjort sitt omsorgsbehov av en statlig etat eller et statlig kontor.

Fremskrittspartiet vil redusere avgiftene, men Venstre vil øke dem kraftig. Høyre har i praksis vist at de gjerne tyr til avgiftsøkninger når de trenger å få budsjettene sine til å gå i hop. Det eneste vi egentlig kan være sikre på – i alle fall så langt – dersom disse partiene skulle få flertall, er at velgerne ikke vet hva de får.

Jeg skal helt til slutt gi en liten stemmeforklaring. Senterpartiet kommer til å stemme imot alle forslag, men vi deler den forklaringen som også representanten Aasrud ga, om at forslag nr. 17 ligger til behandling i Kommunal- og distriktsdepartementet allerede og vil bli svart ut. Når det gjelder forslag nr. 18, er det tatt et initiativ fra regjeringen for å redegjøre om situasjonen i Midtøsten.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:31:27]: Eg er også litt overraska over at høgreopposisjonen ikkje er til stades. Trontaledebatten før eit stortingsval skal jo vere den debatten der ein tar fram sitt beste skyts og sine beste kort og legg dei på bordet – no er det alvor – og her står vi. Eg må seie meg ueinig med Marit Arnstad i ein einaste ting. Det er at vi i alle fall veit ein ting høgreopposisjonen går til val på, og det er at dei er samla om at dei aller rikaste i landet skal få skattelettar. Det er det eg har klart å fange opp i debatten som det mest sentrale, altså at den eine prosenten av befolkninga skal kome styrkt ut – i ei tid der det iallfall frå mitt perspektiv er heilt andre utfordringar i det norske samfunnet. Om det er det sterkaste kortet dei har å kome med, blir det interessant å sjå korleis dette valet skal gå.

På same tid møter i alle fall eg eit næringsliv som ønskjer ein aktiv statleg omstillingspolitikk. Eg er stadig vekk i diskusjonar med norsk industri som ønskjer differansekontraktar – anten det er på hydrogen eller flytande havvind – sånn at ein skal kunne kome i gang med dei nye, store industrielle prosjekta. Eg møter folk i næringslivet og gründerar som treng risikoavlasting for å kunne kome i gang med nye, spennande prosjekt som kan peike veg for det neste steget Noreg skal ta. Ein ønskjer innsats frå staten for å leggje til rette for nett, kraft, vegar og baner. Ein ønskjer ganske omfattande offentleg verksemd.

Korleis høgresida får dette til å henge saman med at ein skal få det til gjennom berre å kutte skattane til dei aller rikaste, er for meg heilt uforståeleg. Eg må seie eg er ganske skuffa over at det ikkje eksisterer ein einaste plan hos høgresida for korleis ein skal lose landet trygt gjennom omstillinga. Høgre går til og med til val på at ein skal opne Lofoten, Vesterålen og Senja for oljeverksemd. Korleis er det mogleg å tenkje i slike baner? Det hadde vore utruleg interessant å sjå i alle fall eit forsøk frå høgresida på å finne sin veg gjennom det grønne skiftet – i det minste eit forsøk. I staden går ein baklengs inn i framtida, som om det ikkje finst noka framtid, og at ein berre skal fortsetje som før fordi ein ikkje klarer å kome på noko anna og betre.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:34:42]: Jeg vil takke for en god start på det 169. storting. Vi er ni partier med minst ni ulike meninger. Det er mye vi er enige om, men det er mange temaer vi vil få bryne oss på sammen også i denne stortingssesjonen. Arbeiderpartiet og Senterpartiet lover at folk skal få bedre råd, Høyre og Fremskrittspartiet at kriminaliteten og skattene til de rikeste skal ned. SV vil ha mer rettferdighet og mer miljø. Rødt kjemper for bedre tenner og dårligere kabler. Med Venstre får man EU, klima og mer penger til Ukraina, men mindre sykelønn, og med Kristelig Folkeparti får vi mer familie og mindre rus.

Overraskelsene var kanskje ikke så store, men det som fortsatt står klart for meg, er at Miljøpartiet De Grønne er Stortingets eneste grønne parti. Vi kjemper for mer solidaritet her i Norge, for mer omfordeling og mot diskriminering. Vi kjemper for mer solidaritet og samarbeid med andre land i verden og mer solidaritet med framtidens generasjoner. Med oss får folk bedre råd, mer rettferdighet og mer miljø. Vi får både EU-medlemskap og kabler til Europa, bedre tannhelse og mulighet til å være hjemme når man er syk. Vi kjemper for familiene og for at rusavhengige skal få behandling istedenfor straff.

Grunnleggende solidaritet med mennesker i dag og i framtiden er førende for vår politikk fordi utfordringene og krisene som vi står i i verden, virker som et forstørrelsesglass på eksisterende ulikhet. De som hadde minst i Norge fra før, sliter mer nå. De som hadde minst i verden fra før, har det enda verre. I dag lever vi på bekostning av velferden til våre barn og barnebarn, som arver en mer urolig verden med katastrofale klimaendringer, naturkrise og dårligere velferd enn oss. Derfor blir jeg bekymret når statsministeren sier at klimaet og naturen likevel ikke er rammen for regjeringens politikk, og ikke vil svare på hvor mye regjeringen har som mål å kutte i utslipp. Vi kan ikke skape varig velferd uten å legge naturens tålegrenser til grunn. Skal vi møte utfordringene i vår tid, må vi tenke nytt og større. Vi må møte dagens utfordringer med mer solidaritet og mer samarbeid. Det krever mot, men det er mulig.

Takk for debatten. Jeg ser fram til diskusjonene i denne stortingssesjonen.

Marie Sneve Martinussen (R) [13:37:37]: Det så nesten ut til å bli den rene hjemmealenefesten for Venstre i opposisjon, men jeg ser av talerlisten at idyllen snart kommer til å brytes. Uansett vil jeg takke for debatten, både til Stortingets representanter og til regjeringen, som har stilt opp med mange statsråder, og det er gitt muligheter til å klargjøre en del viktige skillelinjer i norsk politikk.

Min konklusjon er egentlig den samme som da vi sto her første gang for tre år siden – første gang for meg i hvert fall, ikke første gang for alle: Det er tydelige skillelinjer mellom høyre og venstre i norsk politikk, og de 100 representantene – eller 101, alt ettersom hvem man inkluderer – her på Stortinget som gikk til valg på en ny kurs for Norge i 2021, har fortsatt mange av de samme prosjektene sammen, som jeg håper vi kan bruke det neste året til å innfri i enda større grad.

Jeg skal komme med noen stemmeforklaringer. Til forslag nr. 18: Vi har omgjort det til et oversendelsesforslag. Vi ser fram til redegjørelsen fra utenriksministeren om Midtøsten og ikke minst også til å følge opp redegjørelsen med konkret handling.

Jeg tar med meg positive signaler til forslaget vårt om partifinansiering. Jeg føler spent med på initiativene som kommer der, og kommer til å følge det opp, for det er viktig å hindre anonyme penger inn i norsk politikk.

Vi kommer til å stemme for alle løse forslag – vi er på tilbudssiden i dag – men imot forslagene nr. 13 og 15, fra Miljøpartiet De Grønne. Det er få overraskelser i denne debatten, og det er heller ingen overraskelse at Rødt er imot norsk EU-medlemskap. Nettopp fordi vi er for mer folkevalgt kontroll og nasjonal demokratisk kontroll over ressursene, er vi også imot EUs fjerde energimarkedspakke.

Med det takker jeg for meg.

Ola Elvestuen (V) [13:39:41]: Nå er vi jo på slutten av debatten, og litt som vanlig er det slik at det fra regjeringens side – som egentlig har gått inn i en kortsiktig valgkampboble, har jeg følelsen av – ikke handler om de store spørsmålene verken for Norge eller for verden, men om hvordan man skal kunne gi mer penger til den enkelte. Fokuset er ikke på de store temaene, enten det er global oppvarming, tap av natur eller den internasjonale situasjonen, med krig i Europa.

Det er selvfølgelig også flere fra regjeringspartiene som hele tiden må få fram forskjellene på den borgerlige siden. Det er klart at det er forskjell mellom partiene på den borgerlige siden, men den som kanskje har overrasket meg, er representanten Knag Fylkesnes, som fra SVs side snakker veldig fornøyd om hva som er gjort under dagens regjering. Det er uenigheter på borgerlig side i norsk politikk hvis vi ser bakover. Man snakket her om at noen vil ha oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja, men dette ble avgjort i 2013 – det har aldri vært noe spørsmål siden det. Hvis man ser på de hardeste miljø- og klimavedtakene i Stortinget, er de gjennomgående gjort med borgerlig flertall. Enten det er målet om 10 pst. skogvern, 10 TWh reduksjon og energieffektivisering eller klimaavtalen med EU – man kan ta område etter område – så har det gått gjennom, mens når jeg ser på den perioden vi nå er inne i, får regjeringen gå fritt, nettopp fordi SV ikke har noen avtaler. Man sitter bare med en budsjettdiskusjon og er egentlig ganske fornøyd med å være i mindretall, bare man får presentert sitt syn. Det er når det er venstresiden som har flertall, at det åpnes opp for gruvedrift på havbunnen i norske farvann, og det er når venstresiden har flertall, at det låser seg når det gjelder å heve ambisjonsnivået sammen med resten av Europa for å nå de klimamålene vi i fellesskap har vedtatt at vi skal nå, og som vi har meldt inn til FN at vi skal nå.

Ja, det er uenigheter også på borgerlig side, men jeg vil hevde at hvis man ser på vedtakene som er gjort, er ambisjonsnivået vårt høyere, og gjennomføringskraften

har vært høyere. Slik skal det også være framover. Problemet er at det er med dagens flertall at Norge først og fremst preges av stillstand, usikkerhet, mangel på vedtak og mangel på ledelse i de største utfordringene vi og verden står overfor, enten det er global oppvarming, tap av natur eller å støtte opp under Ukraina i den krigen de står i.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:43:05]: Til representanten Arnstad: Nei, det er ikke en statlig etat som skal bestemme min og din eldreomsorg. Det vil ikke Fremskrittspartiet, men vi vil ha en statlig finansiering, og det er noe helt annet. Det prøveprosjektet som ble igangsatt da vi satt i regjering, fungerte helt utmerket, og vi så hvordan protestene kom fra de kommunene som var involvert, da regjeringen besluttet å nedlegge hele prosjektet. Det er altså noe annet enn at staten skal overta ansvaret for eldreomsorgen.

Det er vel grunn til å si at det står ganske kritisk til i kommunene. Når halvparten av landets kommuner ligger an til å gå med underskudd og merforbruket er på over 10 mrd. kr, vil jeg si at det indikerer at kommunene har en veldig anstrengt økonomi.

Vi er ikke opptatt av skattelettelser til de 1 pst. rikeste. De har det veldig godt i Sveits. De har allerede flyttet. Det er for å unngå at flere flytter eller legger ned, vi må gjøre noe med skattenivået i Norge. Jeg tør minne om regjeringens finanspolitiske utvalg, som skal gi råd om den økonomiske politikken. Da de la frem sin rapport i februar i år, sa de to vesentlige ting. Det ene, som ble uttalt av utvalgslederen, er at det er formuesskatten og skatten på arbeidsinntekt som er de to mest skadelige skattene for norsk økonomi. De la til at Norge har brukt de høye skatteinntektene til å øke de offentlige utgifterne. Vi fikk en landrapport fra OECD rett før sommerferien som sa akkurat det samme. Da rister bare regjeringspartiene på seg, og så sier de: Ja, ja, men det er ikke forenlig med den norske modellen. Hva er den norske modellen, da? Er ikke det nettopp å sørge for at vi har verdiskaping og en bærekraftig utvikling i økonomien som også sikrer velferden i fremtiden?

Det har blitt sagt mye i denne debatten, og vi har registrert at antallet som har kommet i jobb siden 2021, har variert fra 150 000 til 145 000, og i går kveld var det nede på 130 000, mens statsministeren løftet det opp til 145 000 i dag. Det samme sa Kongen i trontalen, så da velger vi å stole på det.

Det som gir grunn til stor bekymring, er et tema som har vært berørt i altfor liten grad, og det er eldreomsorgen. Statsministeren tok opp utfordringene i sitt innlegg, men ikke løsningene. Det er det Fremskrittspartiet etterlyser, at vi er nødt til å iverksette kraftige tiltak for å

øke kvaliteten på eldreomsorgen, og ikke minst tenke på de behovene som kommer fremover.

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:46:24]: Til representanten Limi kan jeg si: Stol på konge og statsminister, da går det landet bra!

Det har vært en opplyst debatt, vil jeg si – takk for utholdenheten fra presidentbordet. Dette er opposisjonens debatt. Jeg synes vi fra regjeringens side har lagt fram en veldig offensiv trontale. Vi har masse på gang i løpet av året som kommer, og for de neste fire årene. Jeg synes at analysene fra opposisjonen trekker i mange retninger. Representanten Arnstad gikk detaljert gjennom det, så jeg skal ikke gjenta det, men det er ganske stort sprik.

Når vi står foran et statsbudsjett, som kommer på mandag, blir jeg satt tilbake til der vi var høsten 2022, inn i 2023 – den krisen vi sto i da. Finansdepartementet kunne da si at vi egentlig aldri har sett dette før. Det ble et stort hull i finansieringen i Velferds-Norge. Vi kunne løse det på ulike måter. Vi har klart å løse det på en måte der Norge kommer gjennom med investeringsrekord, overskuddsrekord, eksportrekord og lav ledighet. Det er et ganske greit utgangspunkt for veien videre.

Representanten Astrup sier at vi har et næringsliv i opprør. Vel, vi får velge våre ord. Jeg erkjenner at man møter et næringsliv som ønsker å betale mindre skatt. Det er helt legitimt, det er tross alt borgere som gjør det, men når jeg besøker bedrifter – og det gjør jeg hver uke – får jeg høre at det viktigste de står i nå, er mangel på folk. En utfordring er fagfolk som kan løse oppgavene de står overfor. Så er de opptatt av infrastruktur og samferdsel, at de får varene sine ut, og de er opptatt av at det er et spleiselag for omstillingen vi skal gjennom i det grønne skiftet. Det er de store temaene, og så skal vi gå videre fra det.

Det at det er litt nedgang i investeringene fra i fjor til i år, tror jeg vi kan forklare med at det er litt høyere rente. Vi har vært i en nedkjøling av norsk økonomi. Vi klarer en myk landing. Likevel ligger de skyhøyt over hva de noen gang var i Erna Solbergs år, så hvis Høyre nå er på jakt etter krisetegn fordi denne økonomien er litt mindre, går litt mindre for full fart enn den gjorde i fjor, er det etter min mening virkelig å lete med lupe på feil sted.

Jeg har lyst til å si noe til slutt: Representanten Vereide var opptatt av at vi beholder den kvaliteten i Norge at vi kan se at vi er velmenende med politikken, selv de som er uenige. Det mener jeg er en god påminnelse.

Jeg vil berømme utenrikskomiteens leder for innlegget hun holdt i går, som var en veldig presis beskrivelse av utfordringene i Midtøsten, Ukraina og Sudan og hva vi står overfor.

Jeg vil også understreke det Stortinget har klart med Ukraina-hjelpen og med forsvarsforliket. Jeg vil gjenta det jeg sa i innlegget mitt, at i år og i årene som ligger foran oss, må vi forvente at det blir krevet mer av oss for å stå sammen om slike spørsmål. Vi må både klare å håndtere uenigheter på en skikkelig måte og klare å komme sammen og samle oss der. Det tror jeg er en viktig lærdom. Jeg synes i så måte at denne debatten har vært opplysende, og det er bra.

Presidenten [13:49:29]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [13:49:30]

Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2024–2025))

Presidenten [13:49:38]: Ingen har bedt om ordet, og vi går til votering.

Votering

Presidenten [13:57:42]: Stortinget går da til votering over sakene på dagsorden nr. 3.

Votering i sak nr. 1, debattert 4. oktober 2024

Hans Majestet Kongens tale til det 169. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Under debatten er det satt fram 26 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–11, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 12–16 og nr. 25 og 26, fra Lan Marie Nguyen Berg på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 17–22, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Rødt
- forslagene nr. 23 og 24, fra Dag-Inge Ulstein på vegne av Kristelig Folkeparti

Forslag nr. 24 er under debatten endret og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en verifiserbar aldersgrense på sosiale medier.»

Forslag nr. 18 er under debatten omgjort til et oversendelsesforslag, og ordlyden endres da til:

«Det henstilles til regjeringen om snarest å komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse om utviklingen i Midtøsten, og hva Norge foretar seg.»

Forslaget foreslås sendt regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Det votes over forslag nr. 23, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et landsomfattende tilsyn med eldreomsorgen i alle landets kommuner.»

Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 78 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 13.59.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 24, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en verifiserbar aldersgrense på sosiale medier.»

Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 62 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 13.59.28)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 25 og 26, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for full gjennomføring av den internasjonale naturavtalen, inkludert 30 prosent vern av et representativt utvalg av norsk natur og restaurering av 30 prosent av den naturen som er ødelagt.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 13.59.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 16, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 legge frem nye effektive tiltak for å beskytte livet i Oslofjorden, inkludert regulering av fiske og bunntråling i tråd med faglige råd.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.00.07)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 12 og 14, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Stortingets presidentskap om å utrede en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget og Stortingets representanter, på vegne av seg selv eller andre, for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling. Ordningen skal sikre åpenhet om hvem som hvem som oppsøker Stortinget og Stortingets representanter. Samtidig må ordningen ivareta personvernet til de besøkende og sørge for at privatpersoner kan unntas fra registrering.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å samarbeide med EU og EØS-landene for å sikre humanitær hjelp, trygge korridorer og bosetting i møte en potensiell storkrig i Midtøsten. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for at flyktninger fra denne krigen får forutsigbarhet og kan bosettes i Norge raskt.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 81 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.00.26)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 13 og 15, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å igangsette en utredning av veien frem til fullt medlemskap i EU.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem EUs Ren Energipakke for behandling i Stortinget.»

Høyre og Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 73 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.00.44)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 21 og 22, fra Rødt.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å stramme inn på ordningen med private helseforsikringer, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med strakstiltak for å bedre den økonomiske situasjonen til økonomisk utsatte kommuner, for eksempel gjennom å gi kommunene bedre lånebetingelser i Kommunalbanken eller ved å la Kommunalbanken tilby kommunene rimelige likviditetslån.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 86 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.01.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide sektorvis handlingsplaner for utslippskutt slik at Norge får et helhetlig nasjonalt karbonbudsjett og veikart for utslippskutt i ulike sektorer frem mot 2050, og sørge for at utslippskuttene gjøres på en sosialt rettferdig måte, som tar hensyn til både økonomi, miljøbelastning og distriktshensyn.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 84 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.01.18)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 19, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen levere en intervensjonserklæring i saken Sør-Afrika førte mot Israel for Den internasjonale domstolen.»

Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 81 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.01.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 17, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med oppfølging av Vedtak 1 (2023–2024) og anbefalingen fra partilovnemnda, om å innføre regler som sikrer at ikke bare den som overfører bidrag til et parti, men også bakenforliggende givere av bidrag over beløpsgrensene, blir identifisert og kjent, slik at aktuelle endringer kan tre i kraft før neste valg.»

Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 62 mot 36 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.01.53)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1, 2 og 7, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om omsetningsavgift på private helseforsikringer for å hindre et todelt helsevesen og styrke den offentlige helsetjenesten.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle bruken av privat helseforsikring i statlige selskaper, og bruke eierskapet aktivt til å hindre et todelt helsevesen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta oppfølgingstiltak tilbake til Arbeids- og velferdsetatens egenregi.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.11)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3–6 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et lovarbeid for å definere hva som er «nødvendige tannhelsetjenester» og «nødvendig tannregulering» og komme tilbake til Stortinget innen desember 2025.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen møte krisen for fiskeriene og landindustrien med tiltak som stanser nedleggelsene og fraflytting, og sørger for mer fersk fisk til landindustrien i nord. Dette kan innebære tiltak knyttet til industribedriftene, støtte til kommunale

næringsfond og sosialhjelp, samt innføring av fersk-fiskordning for trålflåten slik at fellesskapets ressurs-er sørger for arbeid på land og ikke i andre land.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snu utviklingen av todelt velferd, hvor betalingsevne avgjør tilbudet, og legge dette til grunn i sitt videre arbeid med av-kommersialiseringsutredningen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en registreringsordning og juridisk definisjon av ideelle velferdsaktører innen mars 2025.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en rettferdig arveskatt, med høyt bunnfradrag.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.30)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 10, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ overfor Det internasjonale pengefondet og Verdensbanken for å stanse krav om innbetaling av ukrainsk statsgjeld og videre slette og restrukturere gjelden.»

Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.02.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et vern mot petroleumsvirksomhet, gjennom opprettelse av petroleumsfrie områder, i havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja, Mørefeltene, Jan Mayen, Skagerrak, kystnære strøk, samt den faglig definerte iskantsonen.»

Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 11, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå konsekvensene for de som er rammet av mange år med kutt i kjøpekraft. Resultatene av undersøkelsen og forslag til tiltak for å bedre kjøpekraften til folk med lave og vanlige inntekter skal legges fram for Stortinget senest sammen med forslaget til statsbudsjett for 2026.»

Fremskrittspartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 74 mot 23 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.23)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 169. storting ved dets åpning og meldingen om Noregs rikes tilstand og styring, vedlegges protokollen. – Det er enstemmig vedtatt.

V o t e r i n g i s a k n r. 2, debattert 4. oktober 2024

Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Helse- og omsorgskomiteen skal ha 14 medlemmer. Utenriks- og forsvarskomiteen skal ha 18 medlemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 3 [14:04:00]

Referat

- (1) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken og Ola Elvestuen om økonomisk støtte i forbindelse med søknader om vindkraftutbygging (Dokument 8:4 S (2024–2025))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
- (2) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, Sveinung Rotevatn, Guri Melby og André N. Skjelstad om faktisk å gjøre Norge til verdens beste land å starte og drive bedrift i (Dokument 8:3 S (2024–2025))
Enst.: Sendes finanskomiteen.

3. (3) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Emma Lind, Grunde Almeland og Alfred Jens Bjørlo om en langsiktig integreringsmelding for en helhetlig styrking av integreringsarbeidet og inkludering av etniske minoriteter i Norge etter modell av perspektivmeldingen (Dokument 8:2 S (2024–2025))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
4. (4) Rapport fra utvalget til å gjennomgå Stortingets innsynsregler (Dokument 21 (2023–2024))
Enst.: Sendes Stortingets presidentskap.
5. (5) Representantforslag fra stortingsrepresentanten Christian Tybring-Gjedde om å utvide den økonomiske støtten til Ukraina, ut over regjeringens varslede økning, med 100 mrd. kroner fordelt på 2025 og 2026 (Dokument 8:1 S (2024–2025))
6. (6) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Haitham El-noush, Kari Elisabeth Kaski og Marian Hussein om å avslutta alle norske bidrag til Israels krigsbrottsverk og okkupasjon av Palestina (Dokument 8:5 S (2024–2025))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten [14:04:36]: Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? Så synes ikke. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.05.

